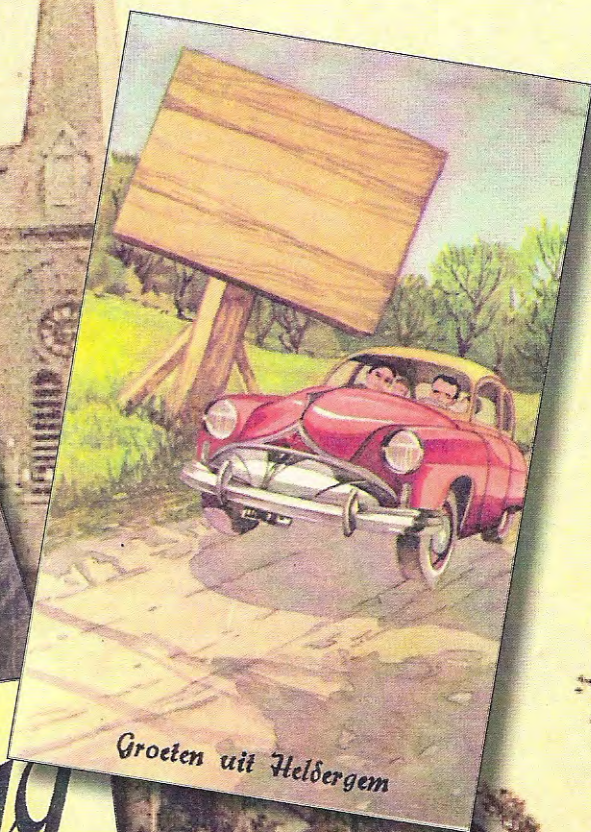

Groeten uit Heldergem

Roger De Troyer e.a.

Facsimile van alle interessante artikels over Heldergem
ooit verschenen in de mededelingen van de
Heemkundige Kring Haaltert tot 2013

Dorpsraad Heldergem
Heemkundige Kring Haaltert

Groeten uit Heldergem

Roger De Troyer e.a.

Facsimile van alle interessante artikels over Heldergem

Verschenen in de mededelingen van de

Heemkundige Kring Haaltert 1981-2013

Samenstelling: Joris De Kegel

D/3136/2013/1

De Dorpsraad van Heldergem nam het prachtige initiatief sporadisch verdienstelijke dorpsgenoten te huldigen. Dat deze eer voor de eerste maal te beurt valt aan Roger De Troyer, verheugt ons uitermate. Als medewerker van het eerste uur aan de werking van de Heemkundige Kring, nu meer dan 30 jaar geleden, was en is hij voor onze vereniging een uitstekende en onmisbare kracht.

Hij plaatste de kleinste Haaltertse deelgemeente ononderbroken in de kijker. Geen enkel tijdschriftnummer verscheen zonder een bijdrage over zijn geliefde dorp. Honderden bladzijden wijdde hij aan de geschiedenis van Heldergem, gespreid over vele eeuwen. Van Bisschop Manas van Kamerijk, die in 1096 de altaarrechten toekende, tot de *'lijdensweg'* van het verdwijnen van school en gemeentehuis in de laatste decennia.

Dat dit vele uren opzoeken vergde hoeven wij niet te vermelden. Het zal hem een zorg wezen, niets was hem te veel. Het was de onvoorwaardelijke verbondenheid met zijn dorp die hem voortstuwde en hem onmisbaar maakte bij de verwezenlijking van de doelstellingen van de Heemkunde.

De Heemkundige Kring wil nogmaals zijn waardering uiten voor het lovenswaardig initiatief van de Dorpsraad en is uiteraard enorm enthousiast én vereerd met de keuze van onze medewerker als laureaat van de eerste editie.

Namens de Heemkundige Kring Haaltert

Willy De Loose
voorzitter.

Inleiding

Hoe dit werk tot stand kwam en hoe het is ingedeeld

Geachte lezer,

Deze inleiding is niet zoals een andere, waarin netjes de verschillende hoofdstukken van het werk worden opgesomd. Dit heeft alles te maken met de relatie die ik met de hoofdauteur van deze compilatie, Roger de Troyer, heb opgebouwd, en weerspiegelt ook meteen de stijl waarin Roger zelf schrijft: eenvoudig, volks, maar steeds gebaseerd op werkelijke en gecontroleerde historische feiten.

Als u ooit eraan twijfelt of vriendschap over generaties heen bestaat, dan is die van ons daar het levende bewijs van. Ik ken Roger immers vanuit 3 invalshoeken: als vriend van mijn ouders, als buur en als collega heemkundige. Voor wat het eerste betreft, herinner ik mij nog levendig hoe ik aan de hand van mijn vader op zondag naar de mis trok in Heldergem, om nadien steevast bij “Carken” (café Rembrandt), een pint te gaan drinken met dezelfde vier vrienden: mijn vader, Luc Kellens, André Van Liedekerke (bij iedereen beter bekend als ‘Den Doven’) en Roger. Toen al viel zijn fijn gevoel voor humor op. Later, toen mijn vader veel te vroeg overleed, bleef Roger vriend aan huis, en onderhield hij een serene en welgemeende vriendschap met mijn moeder, gebaseerd op wederzijds respect en hulpvaardigheid. Zoals op vele plaatsen in Heldergem was hij altijd ‘in tas’ (op tijd) om hier of daar te helpen, met alleen een kop koffie en een gezellige babbel als compensatie.

Zo ook als buur: talloos zijn de keren dat Roger passeerde, zag dat ik bezig was, en 5 minuten nadien met werkbroom en alaam ter plekke was om een hand toe te steken. Meestal was het zelfs omgekeerd, want Roger had van alles verstand, en kon zeer fijn en nauwkeurig werken: bijna was niet goed genoeg. En ik werd zijn “diender”

Deze grondigheid en nauwgezetheid legde hij ook aan de dag als heemkundige. Hij was het die het gemeentearchief van Heldergem, te grabbel gegooid na de ontruiming van het oude gemeentehuis, van een wisse dood redde. Hij was het die met engelengeduld de archieven ging uitpluizen op zoek naar artikels over Heldergem. Hij was het die uren aan een stuk alle doodsprentjes van Heldergem en ver daarbuiten categoriseerde en overschreef op steekkaarten. Hij was het die jaren aan een stuk met briefjes in zijn zakken alle mogelijke dialectwoorden en uitdrukkingen verzamelde en ze nadien overtypete.

Hij was het die het idee van de fransman als dorpsbeeld door dik en dun verdedigde, en opnieuw onder de aandacht bracht, totdat het onder impuls van oud-burgemeester mevr. Valentine Tas onder massale belangstelling werd gerealiseerd. Hij was het die zowel aan de wieg van de Heemkundige Kring als aan die van de dorpsraad stond, en alles verzamelde wat

voor Heldergem van belang kon zijn. En dan vergeet ik nog de talloze tentoonstellingen en boekvoorstellingen waar hij zowel meewerkte aan de opbouw als bij het aanleveren van het materiaal, en dan nog vaak post vatte in een tochtig portaal om de boeken te verkopen of te bedelen. Het bezorgde hem zelfs een griepvirus, waar hij met moeite vanaf geraakte

Toen hij 80 werd en iedereen voelde dat zijn Samsonkrachten toch enigszins begonnen te verminderen, groeide er van verschillende kanten het idee om deze allrounder te bekronen voor zijn levenswerk. Hij werd tweemaal genomineerd voor de cultuurprijs, maar haalde het telkens net niet – Haaltert telt blijkbaar vele goede zonen -, en ook vanuit de dorpsraad ontstond een initiatief, dat gaandeweg de titel ‘de prijs van Heldergem’ meekreeg. Hiermee wil de dorpsraad meer bepaald diegene(n) bekronen die zich hebben ingezet voor Heldergem op sociaal, cultureel, sportief of humanitair vlak, en de keuze van Roger als eerste genomineerde lag voor de hand. Hijzelf had graag een verzameling gezien van de meer dan 100 artikels die hij heeft geschreven. Collega en vriend Joris De Kegel nam de taak op zich om deze allemaal te gaan opzoeken, waar nodig te digitaliseren, te structureren en samen te brengen tot een werk.

Algauw bleek echter dat dit werk meer betekende dan een persoonlijke bijdrage voor Roger. Zijn artikels bleken een staalkaart te zijn van het culturele en sociale leven in Heldergem doorheen de verschillende eeuwen, en vormden een schitterende aanvulling op het boek “Bijdrage tot de geschiedenis van Heldergem” dat in 1996 verscheen ter gelegenheid van 900 jaar Heldergem. Roger had zowel meegewerkt aan het boek als aan de unieke tentoonstelling die meer dan 2000 bezoekers lokte.

Met volle steun van de Heemkundige Kring werd besloten om een heel ruime selectie te maken van de artikels van Roger (enkel kleine en weinig relevante bijdragen werden weggelaten), en deze aan te vullen met andere bijdragen over Heldergem van diverse auteurs. Heel wat van dit materiaal is immers nog niet gedigitaliseerd en verscheen alleen in de mededelingen van de Heemkundige Kring. Wie zich dit werk aanschafft, beschikt in één klap over een schat van informatie over ons dorp, informatie die anders beperkt zou blijven tot de archieven van het documentatiecentrum van de Heemkundige Kring.

Er werd ook voor gekozen om thematisch te werken en niet chronologisch, zodat de lezer kan zoeken en lezen per interessegebied. Op deze wijze hielden we 14 thema's over. De eerste 5 hoofdstukken bevatten materiaal over de grote evenementen en publicaties waarin Roger een hoofdrol speelde. Naast bijdragen van Roger vindt de lezer artikels van de hand van Bertha De Bodt, Willy De Loose, Tony De Rijck, Julien De Vuyst, Willy Haegeman, Frans Haezaert, Jef Herreman, William Minnaert, John Scheerlinck, Albert Sonck, Valentine Tas en Leen Vinck. Per hoofdstuk zijn de artikels grosso modo chronologisch geordend en vindt u een gedetailleerde lijst van alle titels.

Gezien de omvang van het werk werd gekozen voor het procedé van facsimile. Voor niet ingewijden betekent dit dat de artikels werden overgenomen zoals ze verschenen zijn in het tijdschrift van de Heemkundige Kring. Inhoudelijk werd dus geen woord gewijzigd aan de teksten. De moderne technologie liet ons toe onscherpe foto's te vervangen en meer relevant beeldmateriaal toe te voegen, zodat de tekst hier en daar kon worden opgefleurd en geïllustreerd. Het past dan ook meer dan een woord van dank neer te schrijven voor Joris De Kegel, die met niet aflatende ijver en monnikengeduld dit werk samenstelde. Verder ook dank aan Tony De Rijck voor tekstcorrectie van het nieuwe materiaal, aan Walter Minnaert voor het ontwerp van de kaft, en aan de dorpsraad Heldergem, de Heemkundige Kring Haaltert en Davidsfonds Kerksken-Heldergem voor de logistieke ondersteuning die gepaard ging met de publicatie en het daarbij horend evenement.

Wij hopen alvast dat deze compilatie voor Roger geen eindpunt betekent van zijn noeste verzamelijver. Zijn gedegen historisch opzoekingswerk toont aan dat men ook zonder grote diploma's en met zeer eenvoudige middelen heel veel kan doen om de geschiedenis van een dorp te bewaren, en kan gelden als voorbeeld voor de huidige generaties.

Mede namens Joris De Kegel, samensteller

William Minnaert

Secretaris dorpsraad

Bestuurslid Heemkundige Kring Haaltert

Voorzitter Davidsfonds Kerksken-Heldergem

maar vooral.... goede vriend van Roger

Inhoudstafel

Hoofdstukken	Auteur	Bron (1)
1 . 900 Jaar Heldergem		
Heldergem 900 jaar, feestelijk geopend	Redactie H.K	1996/nr.2
Heldergem heeft zijn geschiedenis op papier	Redactie H.K	1996/nr.4
Voorwoord, bijdrage tot de geschiedenis van Heldergem	Valentine Tas	1996/nr.4
2. Oe zegge men dadde in 't Eljergems		
Vrijdag 17 september Heldergem in de spotlights	Redactie H.K	2010/nr.3
3. Heldergem, vroeger en nu		
Prentkaarten vertellen hun verhaal	Redactie H.K	2010/nr.4
4. Heldergem, het Fransmansdorp		
Heldergem beeldschoon dorp	Redactie H.K	2005/nr.4
Inhuldiging Heldergems dorps huis – HOC “De Fransman”	Redactie H.K	2008/nr.2
“Seizoensarbeiders waren mensen met handen aan hun lijf”	Redactie H.K	2008/nr.1
De Monsteroptocht te Heldergem	Redactie H.K	2008/nr.1
Heldergem, het “Fransmansdorp”	Roger De Troyer	2005/nr.2
Fransmans te Heldergem – een vervolg	Roger De Troyer/ William Minnaert	2008/nr.3
Vergeten Fransman te Heldergem	Roger De Troyer	2006/nr.2
5 Naar Amerika		
100 Titanic	Redactie H.K	2011/nr.4
Twee Titanic-slachtoffers in Heldergem	Roger De Troyer	2001/nr.1
Van Heldergem naar Amerika – Karel, Alfons Lievens	Roger De Troyer	2008/nr.4
Van Heldergem naar Amerika, Familie Aloïs De Bodt	Roger De Troyer	2009/nr.1
Van Heldergem naar Amerika, Aloïs De Bodt-Louise Beerens	Bertha De Bodt	2012/nr.1
Van Heldergem naar Amerika, René D’Haeseleer- Zoë De Smet	Roger De Troyer	2012/nr.2
Heldergemse farmer krijgt onverwachte hulp in Amerika	Roger De Troyer	2012/nr.3
6. Kerk en religie		
Inboedel van de oude kerk van Heldergem in 1860-1861	Roger De Troyer	1987/nr.1
Het leven van pastoor De Maeyer te Heldergem 1836-1874 (1)	Roger De Troyer	1992/nr.4
Het leven van pastoor De Maeyer te Heldergem 1836-1874 (2)	Roger De Troyer	1993/nr.1
Aankoop van een schilderij door de kerk in Heldergem	Roger De Troyer	1994/nr.3
Schenking aan de kerk van Heldergem	Roger De Troyer	1986/nr.4
Vergrotingen aan de kerk te Heldergem in 1829	Roger De Troyer	1985/nr.2
Oud Pastoreel huis en het hof te Heldergem	Roger De Troyer	1984/nr.4
Doodsklokken luiden in Heldergem - 1852	Roger De Troyer	2001/nr.1
Vaandelfeest te Heldergem - 1903	Roger De Troyer	2002/nr.1
De klokken van Heldergem – Kerk H. Amandus	Roger De Troyer	1981/nr.3

Heldergem – Klok uit de toren - 1943	Roger De Troyer	2002/nr.3
Heldergem – verdwenen kapel	Roger De Troyer	2001/nr.1
Verdwenen kapel op de Liefkenshoek - Heldergem	Roger De Troyer	2013/nr.1
Volksmisaties te Heldergem	Roger De Troyer	1997/nr.1

7. School en onderwijs

Onderwijs in Heldergem	Roger De Troyer	1992/nr.3
Het pensioaat te Heldergem - 1863	Roger De Troyer	2010/nr.3
De Vlaamsch-Fransche kostschool van Heldergem	Roger De Troyer	1982/nr.3
Nieuwe zondagsscholen te Heldergem	Roger De Troyer	1988/nr.4
Herinneringen - Klas van zuster Leandra ca. 1938	Roger De Troyer	2006/nr.4
Klas zuster Benone 1939	Roger De Troyer	2005/nr.1
Klas zuster Martine 1 ^{ste} studiejaar 1940	Roger De Troyer	1996/nr.1
Klas Moeder Leandra 1952	Roger De Troyer	1996/nr.1
Klas zuster Leandra 1934	Roger De Troyer	2006/nr.4
Klas juffrouw Irène Van den Brulle 1946	Roger De Troyer	2004/nr.4
Klas meester Albert De Neve 1949	Roger De Troyer	2008/nr.1
Klas meester Albert De Neve 1950	Roger De Troyer	2007/nr.3
Klas meester Remi De Rijck 1951	Roger De Troyer	2010/nr.4
Klas meester Remi De Rijck 1952	Roger De Troyer	2011/nr.1
Klas meester Rufin De Rijck 1953	Roger De Troyer	2011/nr.2
Klas meester Rufin De Rijck 1954	Roger De Troyer	2011/nr.4
Klas juffrouw Lena Houtman 1954	Roger De Troyer	2011/nr.4
Klas juffrouw Martha De Vos 1962	Roger De Troyer	2006/nr.3
‘Congregatie der kinderen van Maria’ Heldergem 1948	Roger De Troyer	2004/nr.4

8. Plaatsnamen en eigendommen

Landboek van Heldergem 1656-1707	Roger De Troyer	1994/nr.1
Eigendommen van de Abdij van Anchin in Heldergem	Roger De Troyer	2009/nr.3
Straten en velden te Heldergem	Roger De Troyer	1989/nr.4
Plaatsnamen in Heldergem	William Minnaert	1990/nr.3
Driespleinen in Groot-Haaltert – deel 2 Heldergem	Leen Vinck	2001/nr.1
Opgraving van de onderbouw van een Belgo-Romeinse villa	Roger De Troyer	1989/nr.2
De Boonhof te Heldergem	Roger De Troyer	1993/nr.4
Heldergem – Oudste woning Oud-Dorp	Roger De Troyer	2012/nr.4

9. Familiegeschiedenis

De Familie Buyse te Heldergem (1)	Roger De Troyer	1998/nr.2
De Familie Buyse te Heldergem (slot)	Roger De Troyer	1998/nr.3
Uit het archief van Familie Buysse, Heldergem 1771	Willy De Loose	2004/nr.4
Doctoraatscriptie van Gaspar Buysse – Heldergem 1771	Roger De Troyer	2012/nr.4
Familie De Swaef te Heldergem	Roger De Troyer	2004/nr.1
De Familie D’Haeseleer te Heldergem	Roger De Troyer	2006/nr.4

10. Werk en amusement

Verdwenen handelszaken in Heldergem	Roger De Troyer/ Frans Haezaert	2007/nr.4
Bh's in de Cash	Tony De Rijck	2011/nr.2
Verdwenen wijkkermissen te Heldergem	Roger De Troyer	2007/nr.1
Het bolspel in Heldergem	Roger De Troyer	2011/nr.1
Dorstig Heldergem	Roger De Troyer	1983/nr.3-4
Plaatselijk politiereglement te Heldergem in 1907	Roger De Troyer	1989/nr.1
Heldergemse bierstekers	John Scheerlinck	1996/nr.1

11. Ten Oorlog !

Gesneuvelde soldaten WO I en WO II	Roger De Troyer	2005/nr.3
Heldergem aanstelling van een milicien in 1748	Roger De Troyer	1995/nr.2
Een pauselijke zouaaf in Heldergem	Roger De Troyer	1994/nr.4
Herinneringen aan W.O. II	Roger De Troyer	
De Koreaan van Heldergem (1)	Roger De Troyer	2002/nr.4
De Koreaan van Heldergem (2)	Roger De Troyer	2003/nr.1

12. Moord, brand en ander heugelijk nieuws

Een Heldergemse schepen in de gevangenis te Aalst	Jef Herreman	1990/nr.4
Heldergemnaars aangehouden wegens bedelarij	Julien De Vuyst	1997/nr.4
Nieuws uit Heldergem – 19 ^{de} eeuw	Roger De Troyer	2002/nr.1
Thyfus te Heldergem in de 19 ^{de} eeuw	Roger De Troyer	2000/nr.2
Besmettelijke ziekte te Heldergem	Roger De Troyer	1882/nr.1
Brand in Heldergem 1858	Roger De Troyer	2009/nr.4
Cholera epidemie te Heldergem 1866	Roger De Troyer	2000/nr.3
Heldergem – gemeenterekeringen 1871-1880	Roger De Troyer	1997/nr.4
Moord te Heldergem 1876	Roger De Troyer	1993/nr.3
Marktkramers verkondigen treurig nieuws	Roger De Troyer/ Julien De Vuyst	1991/nr.1
Nieuwtjes uit Heldergem	Roger De Troyer	2002/nr.2
Volksvertegenwoordiger Woeste te Heldergem in 1903	Roger De Troyer	1993/nr.3
Inhuldiging burgemeester Van Cauter – Heldergem 1947	Roger De Troyer	2003/nr.2
Treinramp in Ternat 1953	Roger De Troyer	2009/nr.4

13. Merkwaardige figuren ?

Honderdjarige te Heldergem	Roger De Troyer	1988/nr.3
Heldergem – Figuren van bij ons: 'Fieleken Dusmeulen'	Willy Haegeman	2004/nr.2
Romanie Breynaert, 105 en in blakende gezondheid	William Minnaert	2006/nr.2

14. Herinneringen

Herinneringen aan Heldergem en anecdotes bij het fotoalbum	Jan Raes	1991/nr.1-4
De kapel 'De Kalvaar' te Heldergem	Roger De Troyer	1884/nr.3
Er was een dorpje in Vlaanderen	Bertha De Bodt	1997/nr.3
Heldergem in het interbellum	Bertha De Bodt	2010/nr.1
Heldergem, nostalgisch bekeken	Roger De Troyer	2001/nr.3

(1). Mededelingen Heemkundige Kring Haaltert 1982 - 2013

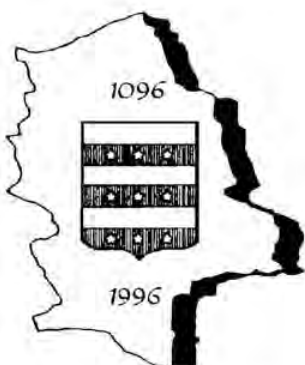
1. 900 jaar Heldergem

Vele Heldergemnaren waren verbaasd nog zovele merkwaardige documenten over hun dorp te kunnen aanschouwen”
(Willy De Loose, editoriaal)

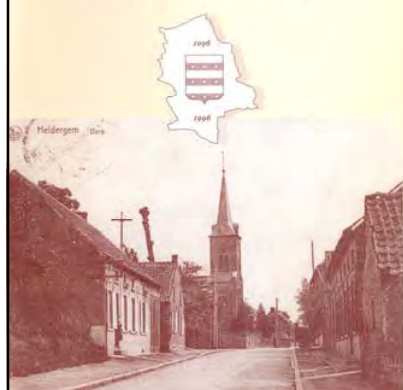
Heldergem 900 jaar, feestelijk geopend.

900 jaar Heldergem

*Een initiatief van
de Heemkundige Kring*

BIJDRAGE TOT DE GESCHIEDENIS VAN HELDERGEM

HEEMKUNDIGE KRING GROOT-HAALTERT

Na twee jaar intense voorbereiding kon een tevreden voorzitter de bijna voltallige gemeenteraad, tal van prominenten en genodigden verwelkomen in de feestzaal van Huize Glorieux.

Na een pleidooi van Conservator-Archivaris van het stedelijk archief van Aalst, de heer Karel Baert, waarin hij vooral het belang van de gemeentelijke archieven onderstreepte, kon een gelukkige burgemeester in een poëtisch en nostalgisch getinte feestrede haar tevredenheid en waardering uitdrukken over deze realisatie van de Groot-Haaltertse Heemkundige Kring.

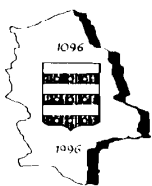
Onze vereniging, versterkt met (onmisbare) plaatselijke krachten, kon met de steun van het gemeentebestuur, van enkele belangrijke sponsors, van vele adverteerders en met de onvolprezen gastvrijheid van de Eerwaarde Zusters van Huize Glorieux een feestviering op het getouw zetten die velen het 'kleine Heldergem' zullen benijden.

Mevrouw Van Cauter en mevrouw De Cooman, de echtgenoten van de laatste twee burgemeesters van het zelfstandige Heldergem, Karel Baert en burgemeester Valentine Tas ontvingen een attentie en de eerste flesjes Sint-Amandusbier, speciaal gebrouwen naar aanleiding van het feestjaar. Nadien kon burgemeester Tas de tentoonstelling 'Een goedendag uit Heldergem' plechtig openen. Een gezellige receptie besloot deze uiterst geslaagde avond.

Zondag 3 maart was het de topdag op kerkelijk vlak. In een nokvolle kerk celebreerde Mgr. Luysterman, bisschop van Gent, de eucharistieviering.

Na de viering werd het een stormloop naar de tentoonstelling. Vele Heldergemnaren waren verbaasd nog zoveel merkwaardige documenten over hun dorp te kunnen aanschouwen. De historische archiefstukken wekten bewondering, maar ook voor het talrijk én uniek fotomateriaal was de belangstelling enorm.

De Heemkundige Kring was bijzonder gelukkig, op zondag 10 maart om 20 u 23 de tentoonstelling te

kunnen sluiten met een bezoekersaantal dat de kaap van 2000 eenheden net niet bereikte.

De Heemkundige Kring blikt met tevredenheid en fierheid terug op de voorbije realisatie. Doch weinig rust is ons gegund. In september wacht reeds de voorstelling van 'Bijdrage tot de geschiedenis van Heldergem'. Het wordt een belangrijk bibliografisch werk over tal van facetten van het Heldergermse verleden.

Zeven auteurs werkten samen onder de leiding van historicus Peter D'haeseleer om deze belangrijke bijdrage samen te stellen.

- *Voorgeschiedenis en Plaatsbeschrijving* - Peter D'haeseleer
- *Toponymie van 1500 tot heden* - William Minnaert
- *Heerlijkheden en grootgrondbezitters tijdens Ancien Régime* - Marc De Moyer
- *Grootgrondbezitters in de 19de eeuw* - Roger de Troyer
- *Napoleontische periode: WO I en WO II* - Geert Boelaert
- *Politiek, 17de eeuw tot heden* - Willy De Loose
- *Kerkelijk Leven* - Roger Cosijns
- *Onderwijs* - William Minnaert
- *Sociaal Economische schets* - Peter D'haeseleer
- *Verenigingsleven, vrije tijd en ontspanning* - William Minnaert

Het boek telt ongeveer 300 blz. en is rijkelijk geïllustreerd.

Bij voorinschrijving (tot 1/8): 950 fr., gewone uitgave

1300 fr., luxe-uitgave (linnen kaft - gouden opdruk).

Inschrijven kan via het HK-secretariaat,

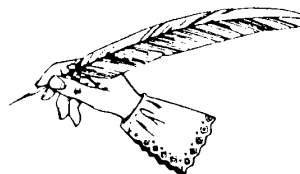
Droeskouter 12 te 9450 Haaltert - Tel. 053/83 30 86

en bij de bestuursleden.

En dit nog...het boek zal zeker vele uitgeweken dorpsgenoten interesseren !
Spelen onze leden van Heldergem, naam en adres door van uitgeweken Heldergermnaren? Oprecht dank.

de redactie

Enkele sfeerbeelden en indrukken neergepend in het gulden boek.

Uit de toespraak van de burgemeester :

" Ondanks rampen en tegenspoed bleef het dorp duren...

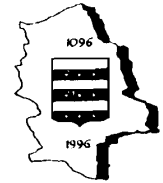
*Het deelde geleidelijk ook in de groeiende welstand
in tijden van economische bloei, en evenzeer kwijnende het weg
in tijden van miserie en hongersnood.*

*Maar het dorp bleef duren ...
De hardheid van het bestaan heeft eeuwenlang
de Heldergermse mens gekneed tot een taaië dulder,
om het met de woorden van Streuvels te zeggen.
In de loop der tijden zijn velen uitgezwermd
naar andere streken, landen of continenten.*

Maar ze kwamen altijd graag terug,
ook al was het voor een kort bezoek

Ja, dit dorp zal duren...

Wij zullen ervoor zorgen en na ons zullen onze kinderen
en kleinkinderen ervoor zorgen dat dit dorp blijft duren.."

*Ik ben vandaag een tevreden Burgemeester
Mijn hartelijke gelukwensen met dit prachtig initiatief!*

Valentine Tas 1.3.1996

" Onze voorouders zijn de patriarchen uit het verleden.
Wij zijn de vertegenwoordigers van hun stoutste dromen "

" Zeer volledige verzameling en prachtig uitgebeeld "

" De bewoners van de Processieweg vinden dit prachtig "

" Prachtige historische opbouw van een tentoonstelling "

" Schitterend werk, over gans de lijn "

" Van Harte proficiat en dank voor de rondleiding met deskundige uitleg
voor onze leerlingen "

" Geen woorden genoeg om de Heemkundige Kring geluk te wensen,
't was Heldergerm op zijn best "

" Bedankt Heemkundige Kring, om aan de Heldergermnaren te doen aanvoelen hoe
groot hun eigenheid en verbondenheid met elkaar wel is "

" Ik heb hier op deze prachtige tentoonstelling een deel
van mijn ' wortels ' ontdekt "

" Mooie tentoonstelling. Een gebeurtenis die ontbrak,
was de laatste officiële trouwer op Heldergerm "

" Formidabel, Heldergerm leeft ! "

" Een monument van creativiteit én inzet "

" Fantastische ervaring een familiefoto van ' Peken Dekker ' te vinden "

" 48 jaar, geboren en getogen in Heldergerm.
Nooit werkte ik mee aan zo een prachtige manifestatie
met zo een gedreven groep, dank aan de HK "

" Mijn ' roots ' liggen niet in Heldergerm.
Mijn man is echter een geboren Heldergermnaar.
Nooit zag ik hem zo geestdriftig, als bij de voorbereiding
van de tentoonstelling..." (een fiere echtgenote)

...3

Heldergem maakt zich op voor viering 900 jaar

HELDERGEM — De Haaltertse deelgemeente Heldergem bestaat dit jaar 900 jaar en in de loop van het jaar wordt dat met diverse manifestaties gevierd. Zo werkt de Heemkundige Kring van Haaltert, versterkt met een aantal geïnteresseerde Heldergeren, momenteel aan een boek dat de geschiedenis van het stille dorp vertelt. Het zal het eerste boek zijn dat aan Heldergem gewijd wordt. In het najaar wordt het voorgesteld.

Het boek dat de Heemkundige Kring klaarstoomt, volgt een klassiek stramien. Alle verschillende deelaspecten van het maatschappelijk leven worden erin behandeld. Marc De Moyer buigt zich over het leenroerig stelsel tijdens het ancien regime. Willy De Loose behandelt het politiek verleden van Heldergem. William Minnaert spitst zich toe op het onderwijs en het verenigingsleven. Alle bestaande verenigingen en zij die ondertussen reeds het lootje legden worden vermeld. Geert Boelaert behandelt het aspect oorlog. Hij gaat daarbij terug tot de Napoleontische oorlogen. Het kerkelijk leven wordt behandeld door Roger De Troyer en de Ophasseltse pastoor Cosyns, die enkele jaren geleden nog onderpastoor was in Heldergem. De algemene coördinatie van het boek berust bij historicus Peter D'Haeseleer, die een hoofdstuk schrijft over de sociaal-economische demografie.

WILLY D'HOE

Door een heel team wordt druk gewerkt om in het najaar het boek over 900 jaar Heldergem klaar te hebben.

Echt opvallende feiten beleefde Heldergem niet tijdens zijn negenhonderdjarig bestaan. Maar eind vorige eeuw haalde het we de nationale krantenkoppen. In 1894, twintig jaar na zijn dood, werd het lijk van pastoor De Maeyer opgegraven. Het bleek nog opvallend gaaf te zijn en het woord 'mirakel' was in die periode niet van de lucht. Tegen het najaar moet het boek klaar zijn. Zolang moet er niet gewacht worden op een over-

zicht van de burgerlijke stand tussen 1800 en 1900. Begin maart komt Roger De Troyer met dit naslagwerk op de proppen. Het omvat de gegevens van de vorige eeuw voltrokken huwelijken en de daaruit voortgesproten kinderen. Ook bevat het boek informatie over de Heldergerse in- en uitwijkingen. Aan dit project werken John Scheerlinck en Geert Boelaert mee. Het wordt een ideaal boek om het begin van een stamboom

te maken. Begin maart vinden overigens de eerste manifestaties plaats in het kader van 900 jaar Heldergem. In de oude kloosterschool wordt op 1 maart een foto-tentoonstelling geopend en op zondag 3 maart komt bisschop Arthur Luysterman naar Heldergem. Hij draagt de mis op en wordt tijdens de eredienst bijgestaan door de nog levende vroegere pastoors van Heldergem.

—W.D.G.

Ter gelegenheid van de viering liet men een speciaal biertje aanmaken. Het staat hier gepresenteerd voor het boek waarin voor het eerst de naam Heldergem staat vermeld.

Speciaal Sint- Amandusbier

HELDERGEM - Ter gelegenheid van de feestvieringen liet brouwer Van Cauwenbergh in een Westvlaamse brouwerij een speciaal Sint-Amandusbiertje brouwen. Het is een amberkleurig bier van hoge gisting dat een alcoholgehalte van 6,5 % haalt. Het wordt gemaakt op basis van karamelmout, rietsuiker en honing

met nagisting op de fles.

Het bier kan rechtstaand bewaard worden en kan gedronken worden met of zonder gist al naargelang de smaak die men verkiest.

Het is de bedoeling dat me dit biertje te koop aanbiedt op alle feestelijkheden rond de viering van 900 jaar Heldergem.

(HK)

Heemkundige Kring grasduint in 900 jaar sociaal leven

Heldergem heeft zijn geschiedenis op papier

Niet zonder enige trots werd zopas het boek "Bijdrage tot de geschiedenis van Heldergem" voorgesteld. Deze publicatie is niet alleen een leuk kijkboek, maar ook een interessant naslagwerk geworden.

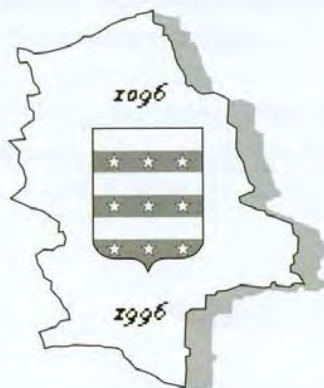
Het boek over 900 jaar Heldergem werd gerealiseerd door de Haaltertse Heemkundige Kring, die 7 auteurs mobiliseerde om elk een deelaspect van de Heldergemse geschiedenis te behandelen. Politiek, onderwijs, verenigingsleven, de invloed van de oorlogen, het kerkelijk leven... het komt allemaal aan bod in het boek. Dat is een fors uit de kluiten gewassen kanjer van 350 bladzijden geworden. Dat het boek, juist in 1996 verscheen is geen toeval. De voorbije maanden werd het negenhonderdjarige bestaan van de gemeente gevierd. Eigenlijk had het boek begin september moeten verschijnen, toen de feestelijkheden officieel afgerond werden, maar het naslagwerk raakte niet tijdig klaar. Met meer dan 400 voorinschrijvingen waren de initiatiefnemers aangenaam verrast voor de bestaande belangstelling. Opvallend was dat er zich meer mensen van buiten Heldergem inschreven dan uit de gemeente zelf. Aan het boek werd meege-

Zeven auteurs werkten mee aan het boek over Heldergem

werkt door Willy De Loose, William laert, EH Roger Cosyns, Peter D'Haese-Minnaert, Roger De Troyer, Geert Boeleer en Marc De Moyer.

BIJDRAGE TOT DE GESCHIEDENIS VAN HELDERGEM

Veel Levenslust!
Willy

Minnaert
William Minnaert

Boelaert
Geert Boelaert

Cosyns
Roger Cosyns

De Loose
Willy De Loose

De Moyer
Marc De Moyer

De Troyer
Roger De Troyer

D'haeseleer
Peter D'haeseleer

Van Hante
Goedert
Stroger

HEEMKUNDIGE KRING GROOT-HAALTERT

Voorwoord

Heldergem bestaat dus 900 jaar. Dat hebben we de afgelopen maanden uitvoerig gevierd met allerlei manifestaties, waarbij de Heldergemnaren op een verrassend creatieve wijze voor de dag kwamen.

De feestelijkheden zijn nu achter de rug, maar de herinnering aan die '900 jaar Heldergem' mag niet verloren gaan. Daarom dit boek, over ons mooie dorp dat doorheen het wel en wee van de geschiedenis is uitgegroeid tot een plek waar het goed is om wonen en waar de kerk nog altijd in het midden staat.

De voor iedereen toegankelijke vervoermiddelen en de moderne communicatiemediën hebben ons bestaan een internationaal, ja... zelfs een mondiaal karakter verleend. Het lijkt paradoxaal dat precies in deze tijd het dorp, ons dorp, in de belangstelling staat. Dit verschijnsel leert ons dat de postmoderne mens van het einde van de twintigste eeuw nood heeft aan 'roots'. Hij wil zijn afkomst kennen en koesteren. Kinderen willen de verhalen horen van hun ouders en van hun grootouders over vroeger, over mensen van toen, hun werk, hun ontspanning, hun vroomheid, hun levensomstandigheden, hun soms harde strijd om het bestaan.

De bewoners van nu weten zich de erfgenamen van de vorige generatie, die in land- en huizenbouw het eigen karakter van dit dorp hebben bepaald. Ons dorp is een eeuwenoud verhaal dat niet af is; elke dag voegt er een hoofdstuk aan toe. Door te kijken naar het verleden begrijpen we echt pas wie we zijn en waar we heen willen. Zo is dus het gedenkjejaar 1996 meteen een aanzet naar de toekomst. Dit dorp zal duren...

De samenstellers van dit boek hebben tijd noch moeite gespaard om hun verhaal rond te krijgen. Het richt zich tot allen die Heldergem in hun hart dragen, tot hen die er nu wonen en ook tot de velen die, om allerlei redenen, uitgezwermd zijn naar andere streken, landen, continenten. Wij zijn er hen ontzettend dankbaar voor. En wij vermoeden dat in 2096, bij de viering van 1000 jaar Heldergem, de toekomstige (en nog ongeboren) schrijvers van het huldeboek met dankbaarheid zullen putten uit het materiaal van de -lichtjes vergeelde- publicatie van 1996...

Valentine Boeykens-Tas

Burgemeester

HELDERGEM

Bijdrage tot de geschiedenis van Heldergem voorgesteld

In huize Glorieux werd onder ruime belangstelling het boek voorgesteld dat zeven auteurs ter gelegenheid van de negenhonderdste verjaardag van de gemeente hebben geschreven.

“Een bijdrage tot de geschiedenis van Heldergem” is een boek dat vooral de Helder-gemnaren met veel belangstelling zullen bekijken en lezen. Het bevat een schat aan informatie over hun dorp en enige nostalgie zal dus nooit ver weg zijn. Het boek is echter ook wetenschappelijk gefun-

deerd en ook een aantal wetenschappers zullen er een bron aan werkten waren Peter

boek grasduint vindt er een massa fotomateriaal in en ook demografische gegevens, geschiedkundige gegevens, ook zaken van een meer recent verleden. De jongste eeuw wordt op alle gebieden

Aanschuiven voor de eerste exemplaren.

2. Oe zegge men dadde in 't Eljergems

*“gaandeweg ontwikkelde hij zich tot een passionele verzamelaar van alles wat met
Heldergem te maken had”*

(William Minnaert, colofon boek)

Vrijdag 17 september: Heldergem in de spotlights.

Ruim 150 aanwezigen op de voorstelling van twee nieuwe uitgaven van de Heemkundige Kring.

Het eerste boek: “Oe zeggen men dadde in 't Eljergems’ van onze medewerker van het eerste uur, Roger De Troyer. Zijn jarenlang opzoekingswerk resulteerde zich in een prachtige uitgave. Hij mag terecht fier zijn op het resultaat.

Wij zijn ervan overtuigd dat vele Heldergermenaren zich zullen verknukelen bij het doorbladeren van zijn pennevruchten.

Het bijvoegsel met bijnamen verhoogt ontegensprekelijk de aantrekkelijkheid van het werk. Voor deze klus kreeg hij de hulp van William Minnaert, die ook de volledige uitgave op een taalkundige wijze aanpaste, zodat wij mogen spreken van een verantwoorde dialectstudie.

De tweede uitgave, ‘Gezinsreconstructie Heldergem 1600-1910’ van Stefan Andries is een kanjer van ruim 800 bladzijden. Het is een onmisbare hulp voor geïnteresseerden in de familiekunde. Zowel beginners als ‘specialisten’ zullen op een vrij eenvoudige wijze hun speurtocht verder kunnen zetten in een decennialang familieleven.

Roger, William en Stefan verdienen een oprechte gelukwensen en heel veel dank voor het gepresteerde titanenwerk.

Welke vereniging zou niet gelukkig zijn met dergelijke gemotiveerde medewerkers?

Namens de Heemkundige Kring én de Heldergermse bevolking: bedankt.

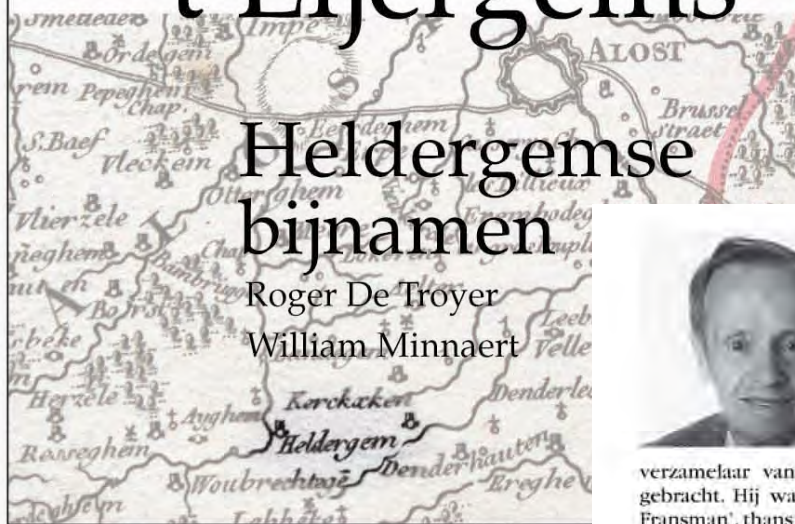

Heemkundige Kring
Haaltert

Roger De Troyer
Oe zegge
men dadde in
't Eljergems

Heldergemse
bijnamen

Roger De Troyer
William Minnaert

Roger De Troyer
Zjeeken Troejer
° Helderberg 1931

Roger is wat je noemt een selfmade man. Hoewel hij zelf geen hogere studies heeft afgewerkt, ontstond er bij hem al heel vlug belangstelling voor alles wat met zijn geboortedorp te maken had. Gaandeweg ontwikkelde hij zich tot een passionele

verzamelaar van alles wat met Helderberg in verband kon worden gebracht. Hij was ook de bezielende kracht achter het beeld van 'De Fransman', thans symbool voor Helderberg en het dorps huis.

Zijn bibliografie:

- *Helderberg in oude prentkaarten* (1982)
- *Groot-grondbezitters in de 19e eeuw in 'Bijdrage tot de geschiedenis van Helderberg'* (1996)
- *Haaltert-Gesneuvelden soldaten in WO I en WO II* (2005)
- *Tientallen bijdragen in Mededelingen Heemkundige Kring Haaltert*

William Minnaert
Poesj zijn Cesarine heure jongen
° Aalst 1961

William is een geboren en getogen Helderbergenaar, van wie de interesse voor talen en dialect teruggaat tot zijn studententijd. Tijdens zijn studies Germaanse Filologie aan de RUG promoveerde hij tot licentiaat met een scriptie over 'Benamingen voor

huisraad in 30 gemeenten in de Denderstreek', een werk dat een bijdrage was tot het woordenboek van de Vlaamse dialecten' o.l.v. wijlen prof. V.E. Vanacker en dr. Johan Taeldeman. Na een lange carrière binnen de Aalsterse scholengroep Sint-Maarten is hij thans directeur van het Heilige Harteninstituut te Ninove.

Zijn bibliografie:

- *Onderwijs vanaf het Ancien Régime in 'Bijdrage tot de geschiedenis van Helderberg'* (1996)
- *Eindredacteur 'Gazet van Helderberg'*
- *Verskillende bijdragen in 'Mededelingen Heemkundige Kring Haaltert'*

Heldergem in de kijker

“Oe zeggen men dadde in ‘t Eljergems”

en “Gezinsreconstructie 1611 – 1910”

enkele sfeerbeelden

3. Heldergem, vroeger en nu

“Nostalgisch, boeiend, maar vooral verrassend”

Viering 30 jaar Heemkundige Kring en 75 jaar Davidsfonds Kerksken-Heldergem

Om dit feestelijk gebeuren af te sluiten organiseerden beide verenigingen de tentoonstelling
**“Haaltert, nu en vroeger,
prentbriefkaarten vertellen hun verhaal”**

Een verzameling van tientallen prentbriefkaarten daterend uit het begin van de 20e eeuw wordt getoetst aan de huidige toestand. Nostalgie, boeiend, maar vooral verrassend.

Phaedra Van Keymolen, afgevaardigde van de minister van Cultuur, huldigde voorzitter Willy De Loose en bestuurslid Roger De Troyer van de Heemkundige Kring voor hun 30 jarige inzet voor het culturele erfgoed van onze regio..

In naam van Minister van Cultuur, Joke Schauwliege, overhandigde kabinetsmedewerkster Phaedra Van Keymolen een gedenkpenning aan de Davidsfonds bestuursleden; Robert Welleman voor 52 jaar secretaris, Frieda Leemans 40 jaar voorzitter, Frans Mertens 38 jaar bestuurslid en Hans D'hondt 35 jaar bestuurslid.

Enkele sfeerbeelden

Waar is de tijd?

Gezellig napsraten...

"Haaltert, nu en vroeger" wordt in de maanden januari en februari voorgesteld in het Bezoekerscentrum te Haaltert.

Meer informatie in het gemeentelijk infoblad.

Heldergem, vroeger en nu. Oud-Dorp 1931—2011

Heldergem, vroeger en nu. Kerkstraat - Heldergemstraat 1931—2011

Heldergem, vroeger en nu. Dorp - Heldergemstraat 1931—2011

Heldergem, vroeger en nu. Driesstraat - Heldergemstraat 1931—2011

Heldergerm, vroeger en nu. Dries, Hallebaan - Heldergermstraat 1931—2011

Heldergem, vroeger en nu. Berenhoek 1931—2011

Heldergem, vroeger en nu. Gemeenteschool—HOC 1951—2011

4. Heldergem, het Fransmansdorp

“de droom van onze medewerker, Roger De Troyer, ging in vervulling”
(editoriaal)

HELDERGEM: BEELDSCHOON DORP

De inhuldiging van het beeld 'de seizoenarbeider' (3 september) was een enorm succes.

Mede dank zij het gulle zonnetje zakten honderden belangstellenden af naar de Heldergemstraat.

Enkele sfeerbeelden geven een vaag beeld van de enthousiaste sfeer waarin Heldergem baadde.

De droom van onze medewerker, Roger De Troyer ging in vervulling, hij keek ernaar en zag dat het goed was!

Jarenlang ijverde hij (met de steun van velen, waaronder onze vereniging) voor de realisatie van dit historisch gebeuren.

Oprecht dank en proficiat aan de schenkster van het beeld (Burgemeester Mevrouw Valentine Tas, aan de kunstenaar Herman De Somer, aan Chris De Meerleer (voorzitter werkgroep), aan de Dorpsraad, aan E.H. De Wilde en het Parochiaal Feestcomité en aan al de anderen die meewerkten vóór en achter de schermen!).

Ook de daaraan gekoppelde tentoonstelling van de Heemkundige Kring 'Seizoenarbeid en Immigratie' genoot van een grote belangstelling. Vrijdagavond mochten William Minnaert en de Voorzitter van de HK een talrijk publiek verwelkomen op de opening.

De Heemkundige Kring had drie belangrijke thema's in petto voor dit feestelijk weekend:

- de realisatie van een DVD/video opname '900 jaar Heldergem', dit is een compilatie van de ruim 20 uur beeldopname van Heldergemnaar Jozef Beerens gedurende het feestjaar 1996.
- de voorstelling van het boek van Roger De Troyer 'Haalttertse gesneuvelden in WO I en WO II'. Een werk dat zeker past in de reeks 'Haalttertse monografieën'.
- de tentoonstelling 'Seizoenarbeid en immigratie'. Aan de hand van fotomateriaal, getuigenissen én gereedschappen werd een vaag beeld gevormd van de soms schrijnende toestanden waarin onze Vlaamse seizoenarbeiders naar het buitenland trokken 'om den brode'.

Al de activiteiten genoten ruime belangstelling. De kleinste gemeente van Haaltert staat weer op de kaart, ze kreeg de aandacht die zij verdiende!

Heldergem...

Een gelukkige burgemeester.

Peter en meter

*Schepen
Wim Allaer*

Koor 'Dwarsbalk'

Kunstenaar en 'De Seizoenarbeider'

Meter, peter, Roger De Troyer en enkele 'Fransmans'

Beeldschoon

*Sfeerbeelden tentoonstelling
'Seizoenarbeid en Immigratie'*

Werkgroep 'Heldergem Beeldschoon'

Inhuldiging Heldergerms dorpshuis – HOC “De Fransman”

Tevreden gezichten bij de inhuldiging op 25 april 2008 van het HOC “De Fransman” - schepen van Cultuur Wim Allaer, burgemeester Roger Coppens, auteur Dirk Musschoot, Roger De Troyer en William Minnaert, bestuursleden Heemkundige Kring en Dorpsraad en Chris De Meerleer, voorzitter Dorpsraad.

William Minnaert en Dirk Musschoot interviewen Kamiel Ottoy

Heldergem beleefde een mooie dag met de inhuldiging van hun dorps huis.

Ruime belangstelling bij de voorstelling van het boek: 'Van Fransmans en Walemannen' van Dirk Musschoot.

Dirk Neerinckx, voorzitter Culturele Raad met Rik De Schepper, bestuurslid, Joris De Kegel en Willy De Loose, secretaris en voorzitter Heemkundige Kring.

Dorpsraad Heldergem – Heemkundige Kring

Davidsfonds Kerksken – Heldergem

i.s.m. Gemeentebestuur en Culturele raad

Vrijdag 25 april 2008 - 20 uur

Inhuldiging H.O.C. “De Fransman”

Opening Tentoonstelling “Seizoenarbeiders”

Een selectie uit het fotoarchief van de Heemkundige Kring

Open op zaterdag 26 en zondag 27 april

van 15 – 18 uur

Voorstelling van het boek

“Van Fransmans en Walenmannen”

Vlaamse seizoenarbeiders in den vreemde

in de 19de en 20ste eeuw

van Dirk Musschoot

“Seizoenarbeiders waren mensen met handen aan hun lijf”

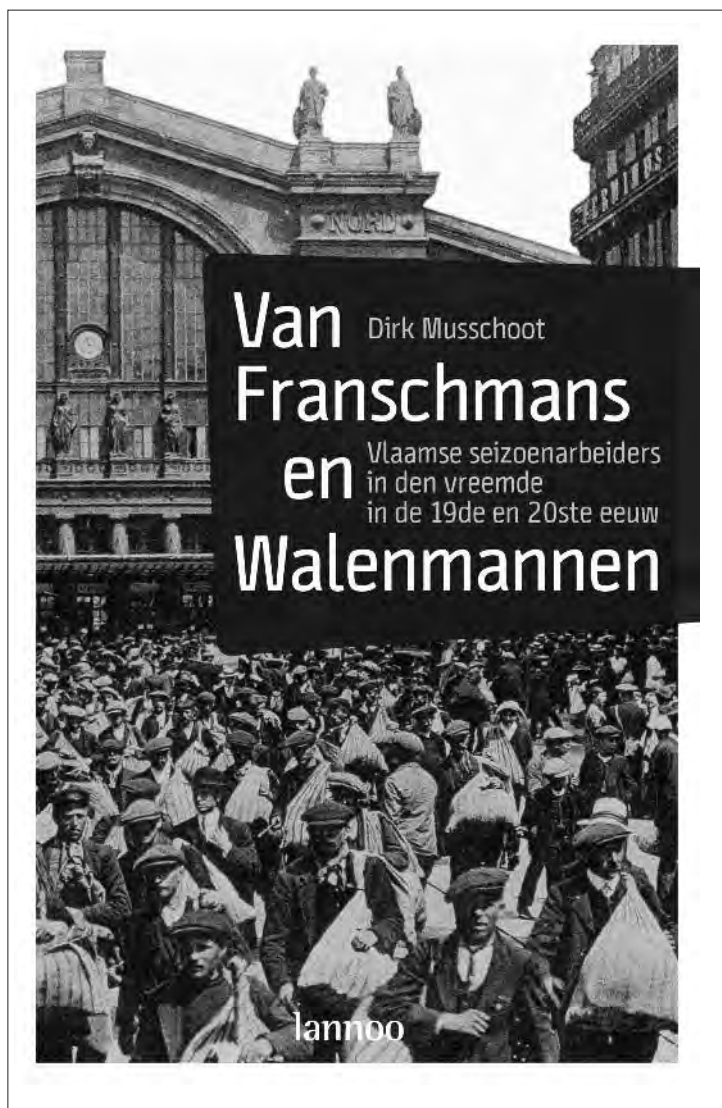
Journalist Dirk Musschoot heeft weer een stukje lokale geschiedenis te boek gesteld. In *Van Fransmans en Walenmannen* vertelt hij het verhaal van de Vlaamse seizoenarbeiders die in de 19de en de 20ste eeuw om den brede taalgrens overstaken: naar Frankrijk of Wallonië, om er te werken in de bieten, de suikerfabrieken, de cichorieiovens en de steenbakkerijen. Om zijn boek te maken, spitte Dirk Musschoot weer diep in onze regio.

Dirk Musschoot was hier al eerder, om informatie te sprokkelen voor zijn boek over de Vlaamse passagiers op die onfortuinlijke Titanic, later om kennis te maken met emigratieverhalen, of met avonturen rond de bevrijding van de Tweede Wereldoorlog. Telkens was hij daarbij bij ons een welkome gast. De heemkundige kring vindt het van belang dat de lokale mondelinge geschiedenis de kans krijgt om in een boek bij een nationale uitgeverij (Lannoo) een breed publiek te bereiken.

Voor zijn boek over de seizoenarbeiders is Dirk Musschoot in onze regio op sleeptouw genomen door Roger De Troyer en Joris De Kegel. Zij lieten hem kennismaken met de Fransmansgeschiedenis van Heldergem en omliggende gemeenten, en brachten hem in contact met enkele seizoenmannen van toen. In het boek staan levendige getuigenissen van onder meer **Alfons Brewee**, **Kamiel Ottoy** en zijn echtgenote **Anna Piron** (Haaltert), **Nestor De Troyer** en echtgenote **Juliette Buyl**; **Petrus Souffriau** en echtgenote **Maria De Troyer**, **Florent Van de Velde** en echtgenote **Ivonne Doolaege**, **Robert Van Snick**, **Joris Verbeken** en echtgenote **Elza Haegeman** en **Maurice Vijverman** (Heldergem). Ze vertellen over hoe hard het afscheid was, hoe de reis naar Frankrijk verliep, wat voor een zwaar labour dat werk in de bieten wel was en hoe ze na maanden afwezigheid weer thuis kwamen. Het zijn verhalen die niemand onbewogen laat. Dirk Musschoot: “Het zijn dezelfde verhalen die je leest in *Het leven en de dood in de ast* van Stijn Streuvels, of in *Bieten* van Felix Dalle. Alleen, dat waren romans. De verhalen van de geïnterviewden zijn écht

gebeurd, en daardoor des te aangrijpender. Als je van die mensen hoort in welke ellendige omstandigheden zij soms gelogeed waren – de ratten kropen 's nachts over hun strozakken –, hoe soms de eenzaamheid knaagde en hoe triest zij het vonden om niet thuis te kunnen zijn, waar hun zoon of dochter werd geboren, dan word je daar heel stil van.”

Het valt Dirk Musschoot op hoe weinig mensen nog weten dat wij zelf ook seizoenarbeider zijn geweest. “Het is vreemd. We spreken vandaag van die Polen, Roemenen en Sikhs die pakweg in ons Haspengouw aan fruitpluk doen, maar we vergeten dat wij nog niet eens zo lang geleden zelf naar den vreemde zijn getrokken vanuit eenzelfde motivatie: overleven! Soms is ons geheugen toch wel echt kort.” Musschoot laat er in zijn boek geen twijfel over bestaan: “Die seizoenmensen waren mannen en vrouwen met handen aan hun lijf. Ze waren niet vies van veel en hard werken.”

Die verhalen van toen moeten bewaard blijven, zegt Musschoot. “Heemkundige kringen leveren wat dat betreft prachtig werk. Zij verzamelen schatten aan informatie, maar zij missen soms het podium vanwaar zij die informatie kunnen meedelen aan een breder publiek. Dat is wat ik met een boek als dit probeer te doen: ervoor zorgen dat er iets van die geschiedenis overblijft, dat we binnen honderd jaar nog weten wat hier vandaag is gebeurd.”

Het boek *Van Franschmans en Walenmannen* gaat niet alleen over de seizoenmensen uit onze regio. De meeste seizoenarbeiders kwamen uit West-Vlaanderen, meer bepaald de regio rond Koekelare. Niet voor niets staat daar nu het Fransmansmuseum. Een andere bron van seizoenarbeid is de Scheldevallei ten zuiden van Gent: steenbakkers! En dan had je nog de seizoenarbeiders uit het Hageland en de Zuiderkempen; die trokken vooral naar Wallonië.

Ook weinig geweten is dat er hier en daar in Vlaanderen monumenten staan ter ere van de seizoenarbeiders: in Koekelare, Aalbeke, Klerken, Madonna (Langemark), Maria-Aalter, Veerle-Heide, Rillaar en... Heldergem, natuurlijk!

Dirk Musschoot heeft door zijn onderzoekwerk bewondering gekregen voor de seizoenmensen en -vrouwen. “Zo hard werken, zo wroeten, zo lang van huis zijn, leven in zulke oncomfortabele omstandigheden... Wie zou dat vandaag nog doen?”

Na *De Vlamingen op de Titanic, Wij gaan naar Amerika* en *België Bevrijd* opnieuw een boeiend boek over onze lokale geschiedenis

Dirk Musschoot, *Van Franschmans en Walenmannen* (Vlaamse seizoenarbeiders in den vreemde in de 19de en 20ste eeuw), Lannoo, 256 blz., 19,95 euro. (geïllustreerd met tientallen foto's)

Tijdens de voorstelling en tentoonstelling kan het boek gekocht worden aan 18 € i.p.v. 19,95 €

HELDERGEM, HET 'FRANSMANSDORP'

*Naar aanleiding van de onthulling van het beeld
(de Seizoenarbeider) te Heldergem
verzamelde Roger De Troyer enkele impressies van
ex-seizoenarbeiders. Een boeiend verhaal.*

Seizoenarbeiders van Heldergem in Frankrijk c.a 1910

Zittend: 1-Armand Verbeken, 2-onb., 3-Charel Verbeken

*Staande: 1- onb., 2- onb., 3-Louis Van den Dooren, 4-Philemon De
Leeuw, 5- onb., 6- Emile Verbeken, 7- Benoit Verbeken, 8-Pië van
Ninove', 9- Theofiel De Cooman*

(verzameling: Roger De Troyer)

De reden waarom zo veel Heldergermen voor een lange periode huis en haard verlieten hoefden wij niet ver te zoeken. Op het einde van de 19de eeuw was Heldergem een arm dorp, waar de meeste inwoners weinig of geen eigendom bezaten. Het lapje grond dat zij bezaten volstond meestal niet om hun talrijke kroost te voeden, zodat een alternatief zich opdroeg. Het gevolg was dat sommigen bijna hun hele leven in Frankrijk bleven werken.

Vanaf het begin van de 20ste eeuw ging Gustaaf Andries gedurende ruim 30 jaar 'de campagne doen'. Samen met 'meester Albert Pevernagie', toenmalig schoolhoofd te Heldergem, Victor De Court en Ivo Braeckman schreef hij ook de meeste brieven voor zijn Heldergermse makers, omdat hij eveneens behoorlijk kon schrijven. Later vervulde Cyriel Lievens deze rol. Ook traden zij op als bemiddelaars tussen boer en arbeider, omdat zij enkele begrippen kenden in de Franse taal.

Frederic Raes, burgemeester van 1932 tot 1940, hielp bij het invullen van de nodige formulieren voor het bekomen van hun welverdiend pensioen. Bij overlijden van de boer-werkgever, volstond de verklaring van een paar mede-seizoenarbeiders, om de vereiste arbeidsperiode te bepalen.

In 1899 telde ons dorp 200 seizoenarbeiders of 15,8 % van de totale bevolking; in 1901 waren er nog slechts 140 arbeiders of 10,8 % (1).

Het tijdstip waarop men vertrok was een heuse volksverhuizing: kinderen vergezelden de bende en voor wat kleingeld voerden zij de goed gevulde 'basasj' mee in een kruiwagen. Er werd verzameld in een herberg aan het station te Burst. Sommigen leenden ter plaatse nog geld om de reis te bekostigen. Van Burst ging het richting Tourcoing, waar in het 'Bureau d'Immigration' de nodige documenten bezorgd werden.

Het tijdstip van vertrek was afhankelijk van de aard van de campagne. Een eerste ploeg vertrok rond Pinksteren. Hun taak was het 'uitdunnen' van de bieten. Tussen het uitdunnen en het rooien verrichte men wat daguurwerk op de hoeve. Later volgde de graanoogst tussen 15 juli en 15 augustus. Nadien werden de bieten gerooid en als afsluiter volgde het werk in de distilleerderij of in de suikerfabriek.

Deze periode duurde soms van september tot februari. Het loon voor 'landwerk' werd niet vergoed per uur, maar per stuk of per hectare.

Deze methode van seizoenarbeid duurde tot na WO II, maar werd fel beperkt toen de Waalse minister Delattre de seizoenarbeid als een vast inkomen beschouwde. Dit stuitte in Vlaanderen op heel wat protest. Het Daensistische dagblad 'Signaal' bloklettert in zijn editie van 16 februari 1936:

*Monsteroptocht te Heldergem'.
Onze seizoenarbeiders stellen hun levenseisch.
De Fransmansch marcheerden achter de zwarte noodvlag in de Fransmanschburcht Heldergem. De optocht was een macht! Achter de kinderbende stapten de muziekkorpsen van Aalst en van Denderhoutem door een woud van span-
doeken en leuzen, gedragen door een geestdriftige massa uit heel het arrondissement en de Scheldestreek. De afschaffing van de nieuwe wet werd geeischt'(2).*

Elk jaar in de lente gingen alle Fransmannen van Heldergem met hun alaam naar de smidse van Hector Baeten ('Smesj Toor') en later bij zijn zoon Petrus ('Peken Smet'), alomgekende vaardige vakmannen die zorgden voor vlijmscherpe gereedschappen, die uiteraard het zware werk wat lichter maakten.

Bij mijn bezoek aan enkele ex-seizoenarbeiders, stelde ik vast dat zij nog met enthousiasme vertellen over deze periode. Zelfs 50 jaar na de feiten zijn de herinneringen nog steeds levendig en zeer precies. Hun verblijfplaatsen, merkwaardige gebeurtenissen en namen van de boeren liggen nog vers in hun geheugen. Het was alsof ze alles opnieuw beleefden, geen enkele toonde een zweem van spijt om het zware labeurwerk dat verricht werd. Bij een kop koffie en 'nen druppel' (op zijn Frans) leefde ik met hen mee en luisterde naar hun verhalen.

Waarschijnlijk zullen deze 'bonkige kerels van destijds' met ontroering terug denken aan deze periode uit hun leven bij de onthulling van het kunstwerk 'De seizoenarbeider', ons geschonken door oud-burgemeester Valentine Boeykens-Tas.

Het is voor ons Heldergemnaren een eerbetoon aan deze noeste werkers, die vrouw en kroost verlieten om zware arbeid te verrichten in de immens grote bietenvelden, ergens in het (toen nog) verre Frankrijk, en dit voor een betere levensstandaard.

DE BIETENCAMPAGNES VAN NESTOR DE TROYER

Slechts zeventien geworden, vertrok hij in 1948 voor de eerste maal samen met vader naar Frankrijk. Boer Marc Benoit uit Gauxflambois (Seine et Marne) bezorgde het contract en het treinbiljet naar het R.V.A te Aalst, waar zij opgehaald werden door de kandidaat seizoenarbeiders.

De dag van vertrek, in de voormiddag voerde Nestor zijn twee 'bazasjen' naar de herberg van Madeleine Van der Sijpe aan het station te Burst. De dubbele schoudertas zat volgepropt met o.a.: zes onderbroeken, zes onderhemdjes, 3 hem-

den, twee broeken voor 's zondags, de toegelaten 1 kg tabak (sommige waagden het op eigen risico 3 à 4 kg mee te nemen), 1 kg droge saucissen, een stuk spek, twee 'braakjes', één met korte steel voor de eerste kap en één met lange steel voor de tweede kap.

We laten Nestor zelf aan het woord: *'De trein vertrok om 13u richting Menen waar wij overstapten op een oude tram die ons naar Tourcoing bracht. Daar werden alle formulieren gecontroleerd en verstrekte men ons de nodige inlichtingen (in het Nederlands!). Onze boer-werkgever werd verwittigd van de komst. In Tourcoing moesten wij ruim 4 uur wachten op de verbinding met Parijs. Om de tijd te doden bezochten wij het café 'Bij Maurice', een West-Vlaming. Op het venster stond in grote letters: 'Hier spreekt men Vlaams'. Ik dronk een glas rode wijn en mijn vader gaf de voorkeur aan een Pernod.*

Omstreeks 16u30 arriveerden wij in Paris Nord. Weer wachtten op een verbinding naar Nangis tot 21u. In afwachting dronken wij enkele glazen wijn in café Zottegem en in café Bruxelles waar men ons ook in het Nederlands te woord stond.

Bij onze aankomst in Nangis wachtte boer Marc op ons met zijn oude Citroën. Vader, die door jarenlange seizoenarbeid reeds een aardig woordje Frans sprak, praatte met hem over het verloop van de reis.

Op de hoeve stond het eten klaar. De hoofdmaaltijd werd altijd opgediend in de keuken, samen met de knechten. De eerste dagen viel de Franse keuken niet in de smaak: veel bonen, soms vier maal in de week met stoofvlees of kip.

De slaapgelegenheid was boven de paardenstal. Er lagen met stro gevulde matrassen en de ratten sliepen in de buurt.

Een werkdag begon bij het ochtendgloren en duurde tot de schemering inviel. Het waren 'dubbele' harde werkdagen en keerden telkens doodmoe terug naar de hoeve. Om de dorst te lessen dronken wij zeer lichte wijn of cider. Bij een fikse regenbui zochten wij dekking in een 'cabane', een wagen op wielen met dak en met één opening langs één zijde, met als voordeel dat hij kon verplaatst worden. Bij lichte regenval werd er doorgewerkt. De werkweek duurde tot de zondagmiddag. Na het middagmaal volgde een rustpauze en nadien brachten wij een bezoek aan vader en zoon Gustaaf en Philemon Scheerlinck die in het naburige dorp verbleven. Bij onze terugkeer bezochten wij de plaatselijke bistro en dronken er enkele glazen wijn (soms eentje te veel!), doch de volgende morgen moesten wij opnieuw aan de slag. Ik herinner mij dat wij ook een bezoek brachten aan Ruffin Beerens, Hector Lievens en Frederic Raes in Volton, zo'n 25 km verder.

Onze werkkledij bestond uit een blauwe broek en vest. Voor het kappen werden meestal versleten pantoffels in rubber gedragen, voor het rooien oude schoenen en beenstukken (getten) die later vervangen werden door rubberen laarzen. Enkele uitzonderingen werkten blootvoets. Voor het kappen werd lichte- en voor het rooien zwaardere kledij gedragen.

Na 7 à 8 weken van hard werken waren de 16 ha gekapt. Een harde klus was geklaard en nu huiswaarts. Ik keerde nog éénmaal samen met mijn vader terug voor de bietenoogst. Later werkte ik samen met Jozef De Mulder uit Kerksken en Gustaaf Van Nieuwenhove uit Aspelare en nadien nog twee jaar in een suikerfabriek in Berberie'.

DE CAMPAGNES VAN ROBERT VAN SNICK

In 1952, op 18-jarige leeftijd, vertrok hij voor de eerste maal naar de bietencampagne in Frankrijk, samen met zijn vader Kamiel (die 35 maal ging!) zijn oom Edmond Vonck en Maurice D'Hoker. Robert keerde 12 maal terug voor de bietenoogst. Gedurende deze periode werkte hij bij verschillende boeren, o.a. bij: Pertegal, afkomstig uit Zulte-Waregem, een bedrijf van 250 ha; bij Delorm in See-sois, 100 ha, bij Dahou in Nangis, 400 ha en bij een Poolse boer en inwijkeling in Sussec. Al deze hoeven waren gesitueerd in de omgeving van Nangis, waar veel Helderse arbeiders werkten.

Robert vertelde: *'Wij werden met de auto naar het station te Burst gevoerd. De reis verliep via Menen, Tourcoing en Parijs, waar wij om de wachttijd wat plezanter te maken, een glas wijn gingen drinken bij een Parisien, die na zoveel jaren een vriend was geworden van Kamiel Van Snick. In Nangis belden wij naar de boer die ons kwam halen.'*

Alle dagen werkten wij van 's morgens vroeg tot laat in de avond. De week eindigde zoals op vele plaatsen de zondagmiddag. Na het middagmaal was een rustperiode welkom tot 18u. Op de hoeve werd er gezamenlijk gegeten, boer en boerin en werkvolk samen aan één grote tafel. Het eten beviel mij.

Op een nacht, het was volle maan, schoot mijn vader plots wakker. Er viel een streepje licht door het raampje in zijn ogen en hij dacht dat het de eerste zonnestralen waren. Hij rechte zich op en riep: vlug opstaan mannen, 't is tijd, wij hebben ons overslapen! Een wekker was er niet en van het zakhorloge kon hij het uur niet lezen. Wij vertrokken naar het veld. Een eind verder sloeg het één uur op de kerktoren. Wij keken naar elkaar...wat gedaan? Wij beslisten om verder te gaan en werkten bij heldere maan.'

Een volgende anekdote wou Robert ook nog kwijt: *'Een West-Vlaamse priester kwam jaarlijks op bezoek om een praatje te slaan. Iedereen kreeg een pakje sigaretten (zwarte Michel). Hij kwam ons in feite uitnodigen om de mis bij te wonen. Soms reed er ook een Franse priester voorbij op een koersfiets met de rugzak over de schouder. Al lachend werd er gezegd: hij rijdt met een 'Henriken' op zijn schouder, waarschijnlijk werd er bedoeld de woorden INRI bovenaan het kruis.'*

Bij erge regenbuien schuilden wij onder zeilen. Bij langdurende regen namen wij contact met vrienden die werkten dieper naar het zuiden, was het daar droog dan gingen wij bij hen werken en zij kwamen later bij ons.

Bij het kappen van de bieten deden wij altijd 3 lengtes (toeren) van 100 meter, zonder rustperiode, in 40 minuten. Het

kappen en rooien duurde ongeveer even lang, 7 à 8 weken voor 8 à 9 ha per persoon.

Bij warm weder droegen wij zomerpantoffels, broek en hemd. Bij het rooien in het najaar trokken wij een waterdichte broek aan en rubberen laarzen.'

In de buurt van Robert werkten nog twee dorpsgenoten: Albert Schoupe en Hector Van de Wiele.

De uitbetaling verliep niet altijd even rimpelloos. Kamiel wachtte tevergeefs op de 'rode cheque', zijn loon dat uitbetaald werd via het postkantoor te Aaigem. Ten einde raad klopte hij aan bij senator Louis D'Haeseleer van Aalst. Deze onderzocht de zaak en kwam tot de vaststelling dat een seizoenarbeider uit West-Vlaanderen het bedrag had geïnd. Na de nodige administratieve rechtzetting kwam alles terecht waar het hoorde.

CAMPAGNES VAN PETRUS SOUFFRIAU

Petrus vertrok voor de eerste maal in 1941 op 20-jarige leeftijd naar de bietencampagne. Hij ging acht maal kappen en rooien en werkte bij verschillende boeren. Samen met zijn schoonvader Ernest De Troyer (goed voor 36 campagnes), Cyriel Van de Wiele (Slasi), Clement Verbeken en Hector Lievens (de Zjujezen zijn zonen Toor) stapten zij te voet met de 'bazasj' over de schouder naar het station van Burst. Hun bestemming was eveneens Nangis.

Petrus werkte in het bedrijf Pivert in Juilly-le-Chatel, een bedrijf van 700 ha met 35 paarden en 7 à 800 schapen. Petrus aan het woord: *'Soms was er een gespan met 7 à 8 paarden die een 'tombereau' (stortkar) voortrokken. De 'commis' (boerenknecht en chef) organiseerde samen met de boer alles wat er op de hoeve gebeurde. Wij kregen alle*

Heldergemse seizoenarbeiders in Frankrijk, 1930

Zittend: Cyrus Verbeken, Petrus Gosseye en Alfons Verbeken

Staande: Albert Verbeken, Cyriel De Pelsemaeker, Henry Verbeken (Gust de klokkenluider), een Fransman en Ernest Verbeken (Verzameling: Magdalena De Pelsemaeker)

dagen schapenvlees, Camenbert en Brie-kazen à volonté en aten met de boer en boerin aan dezelfde tafel. De slaapstede met bedden was boven de koeienstal. Wij kapt en rooide 7 à 8 ha per man en duurde 7 à 8 weken. De duur van

De feestvierders op 14 juli: 1ste rij vlnr: Mr. Dubois, Remy D'Hoker (met witte armband, ploegleider), Urbain Verbeken, Marcel Volckaert, Maurice Van Liedekerke, Alfons Volckaert, Louis Volckaert, René Volckaert, Remy Van der Hoeven,

Xaveer Volckaert, Zacharie Brusselman, Prosper Volckaert, Alfons D'Hoker, Florent Volckaert, Henry Van Liedekerke, Victor Van Liedekerke, Alfons Volckaert.

2de rij: Gilbert Capelleman, Gilbert Van Dooren, Jan De Leeuw, Philemon De Leeuw, Louis Van den Dooren, Theofiel Gosseye, Theofiel Goossens, Prosper Schandevijl, Petrus De Vuyst, Petrus D'Hoker, Hector Van de Wiele, Alfons Temmerman, Alfons Beerens, zoon van Mr Dubois en drie Franse werknemers.

(verzameling: Roger De Troyer)

het kappen varieerde, aangezien de afstand tussen de rijen verschild van streek tot streek (43 à 50 cm of 70 cm).

Samen met Ernest De Troyer werkte ik éénmaal bij Neckenheimer in Saint-Philibert een 300 km van Parijs en 10 km van Dyon. Andere werkgevers waren Henry Thomas in Sans-Villers en Mr. Terbie in Fontain-Pepin.

Mijn vader en ik waren christelijke mensen en gingen elke zondag naar de mis. Ook Henry Verbeken was een gelovig man, hij luidde iedere zondag de klokken tijdens zijn campagne.

De klokkenluider in Heldergem was Gustaaf Beerens. Wanneer Henry aan het luiden was zei men lachend: hoor, Gust is aan het luiden. Bij zijn terugkeer in Heldergem werd Henry nog steeds Gust genoemd!(3)

Op 'le quatorze Juillet', de Franse nationale feestdag werd er niet gewerkt maar duchtig gefeest. De seizoenarbeiders van Heldergem en omgeving verzamelden in hun stamcafé 'Chez Dubois' in Nangis. Er werd gevierd, een stevig glas gedronken terwijl de gebroeders Volckaert uit Kerksken lustige deuntjes uit hun accordeon toverden'.

Volgens Nestor bracht de Franse cafébaas éénmaal een bezoek aan Heldergem.

Wanneer iemand het waagde zonder contract te vertrekken kon hij altijd bij Dubois terecht. Deze pientere en behulpzame cafébaas had relaties met alle boeren uit de omgeving en wist steeds waar arbeidskrachten nodig waren.

HET VERHAAL VAN MAURICE VIJVERMAN

Maurice werd geboren op 16 september 1926 in het Franse Vau-Villers, een dorpje vlak bij Nangis, met een 40-tal inwoners. Zijn ouders Alexis en Madeleine Gossye verbleven op dat ogenblik in Frankrijk en bleven er zeven jaar, tot ze een mooi kapitaaltje bij elkaar gespaard hadden. Madeleine werkte mee op het land en kon zeer goed haar mannetje staan.

In 1941, pas 14 jaar maakte Maurice kennis met het harde leven van de seizoenarbeiders. Hij zou 18 maal de campagne doen. Hij werkte samen met zijn vader Alexis (35 jaar campagnel), zijn broer Emiel, Edmond Vonck, Henry Van Liedekerke, Maurice D'Hoker, Henry Bisback. Het was 7 ha kappen en rooien per persoon wat een 7-tal weken in beslag nam.

Wij werkten altijd in de omgeving van Nangis, 80 km boven Parijs bij verschillende boeren, o.a. in Cleufontaine op een hoeve van 400 ha met 80 ha tarwe en 40 ha klaveren.

Wij vertrokken voor den noen met onze bazasjen in een kruiwagen geladen naar Burst. 's Avonds in Parijs aangeko-

men overnachtten wij in een goedkoop hotelletje, hotel Amiens of hotel Champagne waar de walluizen en bloedzuigers van één centimeter groot over het bed kropen. 's Morgens vertrokken wij vol met rode puisten.

In de voormiddag kwamen wij aan in Nangis en na een telefoontje naar de boer werden wij afgebaald met zijn Citroën Taxion 15 Pk.

Na het kappen van de bieten in 1944 keerde Maurice terug naar huis. Aan de Franse grens in Faillie stopte de trein en de Duitse feldgendarmen dwongen iedereen de trein te verlaten voor controle. Alle jonge mannen werden verzameld in het station. Van het tumult tijdens de controle op het perron opende de stationschef de achterdeur van de wachtzaal en konden enkele pientere mannen omheen de controleurs opnieuw de trein op.

Maurice waagde zich tijdens de oorlogsperiode niet meer naar Frankrijk, maar was toch blij dat hij de vorige jaren in Frankrijk vertoefde, er was voldoende en degelijk voedsel, terwijl het hier niet zo denderend was.

In 1948 ben ik éénmaal zes maanden weg geweest voor het kappen, nadien de oogst en het rooien' vertelt hij verder, 'Ik werkte eerst bij een Belgische boer in Frankrijk, waar het eten zeer slecht was. Na enkele dagen was ik het kots ben en in een 'Franse coleire' smakte ik de teljoor tegen de muur. De stukken vlogen in het rond en kwaad maakte ik aanstalten om te vertrekken. De boer kon mij overhalen te blijven en van dan af verbeterden de maaltijden en er stond altijd een fles jenever in de kamer'.

De laatste campagne dateerde van 1959 en het loon bedroeg 22.000 Bfr. voor het kappen en evenveel voor het rooien.

Zijn werkgever bracht een bezoek aan de familie Vijverman te Heldergem, en was toch wel enigszins verrast bij het zien van de comfortabele levensomstandigheden van onze mensen.

HET VERHAAL VAN FELIX ANDRIES

Felix werkte ruim 33 jaar in Frankrijk, waarvan 23 jaar als ploegbaas in dezelfde distillerie (suikerfabriek) bij de familie Roelandt te Berberie, bij Senlis (departement Oise).

Een contactpunt ter plaatse was 'Café de la Gare', eigendom van de distillerie maar gerund door de familie Mouton. Van hieruit gebeurde de plaatsing van de verschillende werkrachten.

Het werk in de suikerfabriek was minder zwaar dan op het land. Wanneer je, je werk naar behoren deed, keek men niet zo nauw en zelfs als ontbrak je soms enkele uren, er werd doorbetaald. Wij werkten zeven dagen op zeven, van 6 tot 18u, dus 12 u. per dag. Om de veertien dagen kregen wij 18u vrij. Het logement was uiterst primitief. Wij verbleven in stevig gebouwde houten barakken naast de fabriek. Naast de arbeiders verbleven er ook clochards die onregelmatig werkten. Eens hun loon uitbetaald verdwenen zij met de noorderzon. Bij het begin van de campagne kregen wij een bun-

Alexis Vijverman en Madeleine Gosseye achteraan op de tombereau (verzameling: Maurice Vijverman)

Maurice Vijverman in het bietenveld (verzameling: Maurice Vijverman)

del stro om de matrassen op te vullen. Van regelmatig onderhoud van 'onze slaapvertrekken' was er weinig sprake.'

De Heldergermse ploeg bestond hoofdzakelijk uit mannen, alléén de echtgenote van Felix, Hermine De Cock en haar zus Clementine gingen een paar maal mee om te koken. Nadien werden zij vervangen door Prosper en Gustaaf Hespeels. Wie in de fabriek werkte moest zelf in de kost voorzien. Tijdens de oorlog leverden de boeren vlees en groenten zodat er nooit een tekort was. Drank was geen probleem, vooral in de distillerie. Wij kregen jenever, was dit onvoldoende, veranderden af en toe wel een paar flessen van eigenaar. Wij maakten ook zelf onze drank: een emmer water met een zestal liter water, er werd suiker en chocolade toegevoegd en natuurlijk pure alcohol (96°), zo'n vier tot vijf liter. Iedereen bediende zich met een kroes uit de emmer.

Het amusement was eerder beperkt: een druppel drinken of op zondag naar de plaatselijke cinema.

Een campagne in de fabriek van een 3-tal maanden bracht ongeveer 1200 B.fr op, en dat maakte heel veel goed.

DE CAMPAGNE VAN JORIS VERBEKEN

Joris deed 3 campagnes en vertrok voor de 1ste maal in 1937 op 17-jarige leeftijd.

Samen met Felicien Van Liedekerke, Ernest De Troyer, Cyriel De Pelsemaeker en Alfons Matthijs werkte hij bij vier boeren, o.m. bij Louis Van Jeu in Fossie sur Vanne (departement Yonne). Deze boer was eveneens burgemeester van Fossie.

Bij Verhegghe, een boer afkomstig uit West-Vlaanderen. We laten Joris zelf aan het woord: 'Na het kappen bleven de kameraden in Frankrijk om er de oogst te doen. Hun loon werd in een linnen washandje gestopt en vastgemaakt met spelden aan het onderlijfje op mijn borst. Om gauwdieven geen kans te geven gaven ze mij de raad om met niemand contact te nemen en rechtstreeks naar huis te keren om het loon aan hun echtgenoten te bezorgen. Je begrijpt dat ze met spanning mijn komst tegemoetzagen.'

Gedurende de oorlog werkte Joris in de brouwerij De Geest en Zeeberg in Aalst.

Eens de oorlog voorbij lonkte opnieuw Frankrijk en hij werkte er samen met Marcel De Cock, Frans Verbeken, Jozef Mallefroid, Gilbert en Roger Capelleman bij Mr Nistre in Mont-Cornes. De campagne duurde van eind september tot nieuwjaar.

Ik werkte acht jaar als 'chef de lavoir' (ploegbaas in de bietenwasserij) in een tweeploegenstelsel van 7u tot 19u, twee weken aan één stuk, om de 14 dagen eens 18u, waarna wij één dag vrij hadden. Als ik de nacht werkte, ging ik soms nog in de namiddag suiker lossen, kwestie wat bij te verdienen.

De slaapkamers lagen langs de drukke weg naar Reims. Ondanks de vermoeidheid werd onze rust dikwijls verstoord door het helse verkeer.

Het eten was goed, de werkgever zorgde voor het hoofdgerecht en de koffie, het brood en bijval moesten wij zelf aankopen.

Zoete drank maakten wij zelf: zuivere alcohol 96° vermengd met de helft water en suiker toevoegen. Na onze campagne, ontvingen wij nog een 15 à 20 kg suiker mee naar huis, als dank.

De gebroeders Van Liedekerke, Theodoor, Victor en Maurice waren kloeke mannen gekend om hun doorzettingsvermogen. Volgens een zegsman is het eens gebeurd dat Theodoor blootsvoets in de sneeuw de bieten rooide.

Na WO II zochten de boeren naar goedkope arbeidskrachten in Frankrijk zelf (vooral uit Bretagne) en verminderde het aantal Vlaamse seizoenarbeiders stelselmatig. Einde vijftiger jaren was het definitief gedaan en schakelde men over op pendelarbeid, vooral naar Brussel, een verschijnsel dat tot op heden voor een belangrijk deel van de werkgelegenheid in Heldergerm zorgt.

Het was niet verwonderlijk dat bij afwezigheid van zoveel echtgenoten en zonen, de thuis blijvende moeders in gedachten en gebeden hun geliefden alle goed toewensten.

In bepaalde erediensten zong met het 'Franschmanslied' (op de wijze van 'Te Lourdes op de bergen')

'Franschmanslied tot O.L.Vrouw (4)

Maria wij knielen
Voor U in het stof
Uit honderden borsten
Weergalmt Uw lof
Ave, Ave, Ave Maria
Ave, Ave, Ave Maria

Wij moeten gaan zwoegen
Zoover van ons land
Leid ons op de reize
Aan Uw moederhand
Ave,...

Al zijn wij zoo verre
Van huiskring en haard
Toch blijft 't Vlaamsch geloof
In 't herte bewaard
Ave,...

Als wij ginder werken
Steeds vrolijk gezind
Waak Gij, o Maria
Op vrouw en kind
Ave,...

Maria, wilt Gij bidden
Voor ons bij den Heer

Dan komen wij blijde
Naar Vlaanderen weer
Ave,...

Een ander lied als hulde aan de 'Vlaamse bonkige kerels':

Franschmanslied (5)

Kent gij dat volk dat ieder jaar
In vroegen lentetijd
Uit Vlaanderland in dichte schaar
Naar Frankrijk henen rijdt
Dat volk den arbeid steeds genegen
Steeds opgeruimd en blij
Dat volk eens Vlaanderens roem en zegen
Dat wakker volk zijn wij
Dat wakker volk (bis)
Dat wakker, wakker volk zijn wij.

Ziet gij dat volk met heldenmoed
Op 't Fransche korenveld
Daar zwoegt in heeten zonnegloed
De Vlaming als een held
Om vrouw en kinderen te spijzen
In 't dure jaargetij
Die hoop doet zijne krachten rijzen
Dat dappere volk zijn wij.

Kent gij dat volk met Vlaamsche bloed
Van d'ouden Vlaamschen aard
Dat midden in het Fransche gebroed
Zijne zeden heeft bewaard
Wij blijven zonen van ons Vlaanderen
Van Fransche zeden vrij
Geen vreemde bluf zal ons veranderen
Dat trouwe volk zijn wij

Ziet gij dat volk in vreemde gouw
Zoo neerstig voor zijn brood
Aan God en Vaderland getrouw
Getrouw tot aan de dood
O Vlaanderen als wij u verlaten
Ons herte blijft u bij
En mochte het Fransche geld ons baten
Toch Vlaamsche volk zijn wij.

- 1 - D'Haeseleer P, Sociaaal-Economische schets in 'Bijdrage tot de Geschiedenis van Heldergem'
- 2 - De Loose W., idem, Politieke Geschiedenis, pag. 170
- 3 - Minnaert W.: 'Bijnamen van Heldergem' in Mededelingen HK Haaltert, jg 2001, nr. 2 e.v.
- 4 - Diocesaan Beschermcomité der Franschmans van het Bisdom Gent (pamflet)
- 5 - Pamflet met tekst: Voor alle inlichtingen zich wenden tot M. Duprez Oudburg, 34 Gent of tot de E.H. Bert, 181, Rue de Charonne Parijs. Sottegem, dhr Vekeman, opv. Eylenbosch en Dupont.

Roger De Troyer

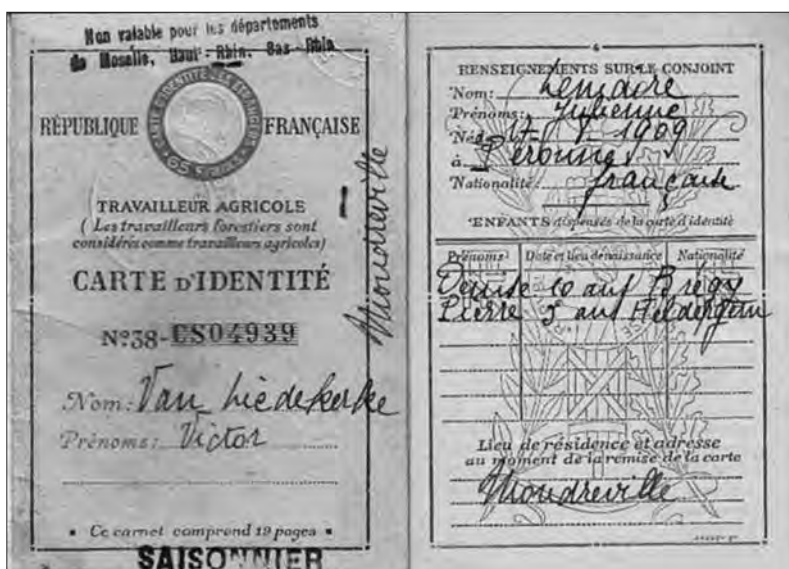
Franschmans te Heldergem – een vervolg

Tijdens de voorstelling van het boek “Van Franschmans en Walenmannen” van Dirk Musschoot in het nieuwe Heldergemse ontmoetingscentrum “De Fransman” geraakte ik in gesprek met Pierre Van Liedekerke. Hij vertelde mij dat hij samen met zijn vader vijf campagnes had gedaan. Bovendien was zijn vader gehuwd met een Française, die hij tijdens de bietencampagne had leren kennen. Reden genoeg voor een goed gesprek dus, en samen met zijn zuster Denise vertelde hij zijn verhaal.

Karel Lodewijk Van Liedekerke vertrok in het begin van de jaren twintig (1920) samen met zijn 3 zonen Theodoor, Victor en Maurice, zoals zoveel Heldergemnaren, naar de bietencampagne in Frankrijk..

Ze waren gekend als zeer sterke mannen. Na het kappen van de bieten in 1925 besloot Victor om niet samen met zijn vader en twee broers naar Heldergem terug te keren. Hij deed de oogst verder, werkte op de hoeve en rooide het vlas. Waarschijnlijk had hij reeds een relatie met zijn toekomstige vrouw, of was het toch omdat hij te weinig zakgeld kreeg van zijn vader?

Een vraag die onbeantwoord zal blijven. Feit is wel dat als er al een ruzie was met zijn vader, die vlug bijgelegd werd, want in 1927 traden ze in Heldergem in het huwelijksbootje.

Huwelijksakte

Victor Van Liedekerke,
geboren te Heldergem op 10
januari 1903, zoon van Karel
Lodewijk en Marie Emelie
Hanssens, gehuwd te
Heldergem op 5 januari 1927
met Lemaire Julienne
Emilienne Martha, geboren te
Sint-Radegonde (Somme -
France) op 12 mei 1902,
dochter van Jules Ferdinand en
Blondeel Maria Germaine
Caroline...

Victor en Julienne vertrokken samen naar de campagne en op 21 oktober 1928 werd hun dochtertje Denise geboren te Brogy (Oise-Frankrijk). In 1932 kwamen ze definitief naar Heldergem wonen. Ze huurden een huisje op "Siskens Hof" in de Kerkstraat, een oude hoeve die werd omgebouwd tot zes kleine arbeiderswoningen. Op 28 april 1935 werd Pierre Cyriel geboren en in hetzelfde jaar bouwden ze hun huis op den Dries te Heldergem. Ook nu nog ging Victor samen met zijn vrouw herhaaldelijk de campagne doen.

In 1952, op 17-jarige leeftijd, vertrok Pierre voor de eerste maal met zijn vader naar de campagne in Frankrijk – het zouden er vijf in totaal worden- met de basasj over de schouder en de valies in de hand. Voor het

MINISTÈRE DU TRAVAIL
DIRECTION DU TRAVAIL
2e BUREAU
DIVISION STRAUSKIER
Rue de Valenciennes, 17
Paris (12e)

CONTRAT
POUR TRAVAILLEURS AGRICOLES SAISONNIERS
DE NATIONALITÉ (1) Belge

Le contrat doit être visé par le Ministère du Travail, avant transmission aux ouvriers. Il est recommandé, pour faciliter les opérations, de joindre au contrat une enveloppe affranchie portant adresse de l'ouvrier auquel le contrat visé doit être retourné.

Le bénéficiaire de cette demande doit, s'il a fait l'objet d'une mesure d'expulsion ou de renouement, produire avec ce contrat une autorisation de séjour de Monsieur le Ministre de l'Intérieur.

M. Chausson Alfred
demeurant à Monsieur Van der Biest, rue de Valenciennes département d' Nord
gare d'arrivée sur le grand réseau : Denoyes lieu d'emploi : Monsieur
engage par le présent contrat une équipe de travailleurs saisonniers composée comme suit :

HOMMES	FEMMES
1. <u>Van der Biest, Alfred</u>	1. <u>Julienne, Julienne</u>
2. <u>Heldergem</u>	2. <u>Heldergem</u>
3. <u>Heldergem</u>	3. <u>Heldergem</u>
4. <u>Heldergem</u>	4. <u>Heldergem</u>
5. <u>Heldergem</u>	5. <u>Heldergem</u>
6. <u>Heldergem</u>	6. <u>Heldergem</u>

Les travailleurs pénétreront en France par le bureau de (2) : Chausson

L'employeur assurera, à dater du lendemain de leur arrivée et pendant toute la durée de la campagne un travail continu aux travailleurs faisant l'objet de la présente demande.

Le travail sera réglé conformément aux coutumes locales et à la manière dont l'exécutent les travailleurs français.

Les travaux à exécuter sont les suivants :

Travaux	Durée
Démontage et linage des betteraves.....	pendant environ mois.
Arrachage des betteraves (avec ou sans chargement).....	 mois.
Fensaison, moisson.....	 mois.
Travail du lin.....	 mois.

Salaire à l'hectare, ou à la tâche, ou au mois ou à la journée avec logement et couchage :

Salaire	avec nourriture complète.....	avec demi-nourriture (soupe et légumes).....	avec ou sans boisson.....
.....	 francs.	 francs.	 francs.

En cas de recrutement par le Ministère du Travail, l'employeur doit fournir très exactement les renseignements complémentaires demandés sur « observations particulières » (Vers le contrat).

Le recrutement est à effectuer par le bureau d'immigration de Chausson (3)

(1) Ce modèle de contrat n'est pas utilisable pour les recrutements d'ouvriers agricoles Italiens, Polonais, Roumains et Tcheco-Slovaques. Pour ces nationalités, consulter le Service de la Main-d'Œuvre, 29, rue de Valenciennes, Paris (12e).

(2) Tourcoing (Nord).

635-435-1, 24535-49, (87740)

vertrek nam mama nog gauw een foto aan de voordeur. We laten Pierre zelf aan het woord: "Alfons Van der Biest (Fonsken Ei- zo genoemd omdat hij eierenverkoper was) voerde ons met den Buick naar het station te Burst, en van daar ging het met de trein rich-

ting Tourcoing. Daar werden alle nodige papieren ingevuld en reden we verder tot in Parijs. Toevallig zaten we samen met Maurice Vijverman (ook uit Heldergem) op het terras van het café iets te drinken.

In Parijs waren er trouwens twee cafés waar de Vlamingen samen kwamen om elkaar te vinden: Café Bruxelles en Café Zottegem. Naast bovengenoemde Fransmannen kon je er ook een andere Heldergemnaar vinden die met een Française was getrouwd: Frans De Troyer was gehuwd met Amandine Godefroy en woonde in Parijs. Hij kwam regelmatig naar deze ont-

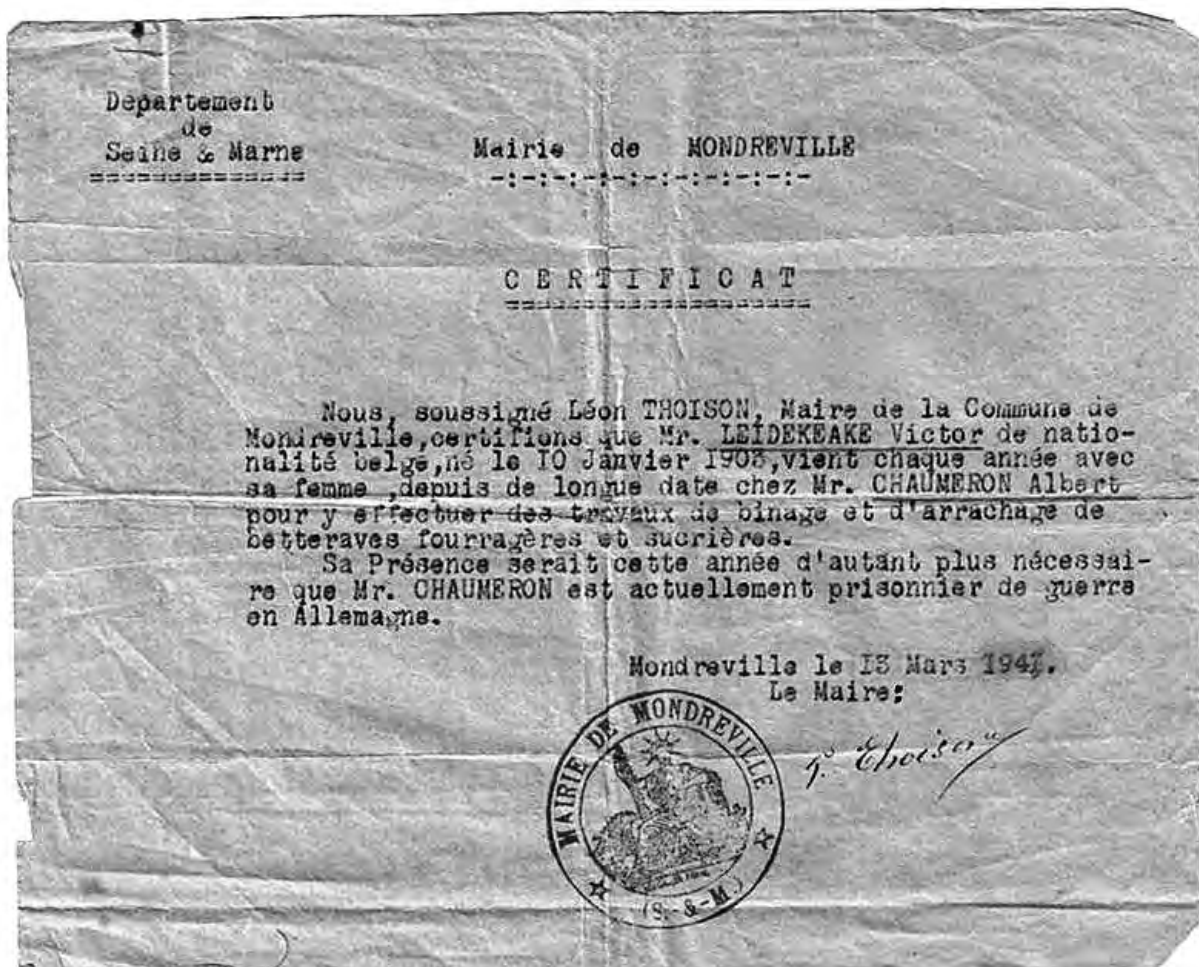
moetingsplaats om er Heldergermnaaren te ontmoeten. Bij het overlijden van haar man huwde Amandine voor de tweede maal met Alfons, de broer van haar overleden echtgenoot, en vestigde zich in Heldergerm.

Een andere Heldergermnaar (en seizoenarbeider) die gehuwd was met een Française, was Désiré Breynaert ("Dizje" in de volksmond). Hij woonde in Hoom, was gehuwd met Raymonda Chevillon en was vader van een kroostrijk gezin.

"We reden verder met de trein naar Montargis; daar namen we de bus naar Montbris. We hadden geluk, want de bushalte was vlak bij "La Ferme de Craen" van boer De Mars, onze eindbestemming. Deze boer had zo'n 20 koeien, 3 paarden (Pierre herinnert zich nog steeds de namen "Bayard, La Joie" en "Mouton") en bewerkte 40 ha.

Van 's morgens vroeg bij dageraad kaptten we samen de 12 ha bieten. Het werd hard labeur want er zaten veel stenen in de grond en het duurde zeker 6 à 7 weken voor onze taak volbracht was. Bij een fikse regenbui gingen we schuilen in een dichtbij gelegen bos en om ons te beschermen trokken we een jute zak over ons hoofd.

De werkweek eindigde op zondagmiddag. Na de middag rustten wij wat uit en bij goed weer namen wij een fikse duik in het kanaal achter de hoeve, want wij zwommen graag. Daarna gingen we een glaasje drinken in de bistro waar ook mannen van Heldergerm die in de buurt werkten op bezoek kwamen. De slaapgelegenheid was behoorlijk, want wij hadden een kamertje apart." Het eten was goed, maar Pierre at alleen aardappelen, groenten en fruit, want hij was en is nog steeds vegetariër.

Certificaat van dhr. Leon Thoison, burgemeester van Mondreville, waarin hij de noodzaak aantoont van de overkomst van de familie Van Liedekerke.

Vele Parijzenaars kwamen tijdens het weekend naar Montbris op zoek naar de restanten van de Romeinen die er vroeger gevestigd waren – er was zelfs een arena.

In 1940 breekt de oorlog uit. Boer Albert Chaumeron was soldaat in het Franse leger en werd door de Duitsers krijgsgevangen genomen. In 1941 was hij nog steeds niet vrij en de boer schreef een brief naar Victor Van Liedekerke met de bede om met zijn gezin naar Mondrevil te komen en de boerderij te runnen. Victor en Julienne waren bereid om dat te doen. Denise

Der Militärbefehlshaber in Frankreich
Verwaltungsstab
Wirtschaftsabteilung Wi VII
Tourcoing, den 28.6.41.
Gültig bis 28.9.41.
Listen-No. II B /193
Merkblatt, zugleich
Sonderausweis
für das einmalige Überschreiten der
Nordostlinie in beiden Richtungen.

Familiennamen: VAN LIEDEKERKE
Rufname: Victor
Geboren am: 10.1.03. in: HELDERGEM
Ausgewiesen durch Legitimationskarte Nr.: 4 der
belgischen Gemeinde HELDERGEM

Der vorstehend genannte Arbeiter wurde als Wanderarbeiter für
einen im besetzten Frankreich liegenden landwirtschaftlichen Be-
trieb angeworben und wird dort voraussichtlich 8 - 12 Wochen tätig
sein. Er ist berechtigt, unter Vorlage seiner Legitimationskarte
und des Arbeitsvertrages die Nordostlinie je einmal auf dem Hin-
und Zurückweg zu überschreiten. Nach Ankunft am Arbeitsort ist
dieser Ausweis dem Bürgermeister zur Bestätigung der Anmeldung
und bei Beendigung der Arbeit zur Bestätigung der Beendigung der
Arbeit vorzulegen. Der Ausweis verliert seine Gültigkeit 3 Monate
nach seiner Ausstellung.

J.A.
(Unterschrift)
Der vorstehend Genannte hat sich heute hier
angemeldet.
(Siegel)
Mondreville, den 29 Juni 1941
P. Chaumeron
(Bürgermeister)
Die Arbeit wurde am
Mondreville, den 28 Nov. 1941
(Siegel)
A. Chaumeron
(Der Arbeitgeber)
Vorstehende Angabe des Arbeitgebers wird bestätigt
Mondreville, den 28 Nov. 1941
(Siegel)
P. Chaumeron
(Der Bürgermeister)

CHAUMERON Albert
Mondreville
Seine et Marne

Toelating om in Frankrijk eenmalig de Noord-Oostlinie te overschrijden in beide richtingen, nl op 29 juni 1941 en op 28 november 1941. In de bezette gebieden waren toelatingen als deze cruciaal, daar er in oorlogstijd er een strenge beperking was op het reizen en verplaatsen, en het overschrijden van frontgrenzen niet was toegelaten.

en Pierre beschikken nog steeds over de officiële aanvraag van de burgemeester en het doorangsbewijs dat hen doorheen het bezette gebied moest loodsen.

Gedurende twee jaren woonde de familie in Frankrijk. Denise en Pierre gingen naar de plaatselijke gemeenteschool en kregen er onderricht in het Frans van Monsieur Monri

Tijdens de campagne in 1955 werd Victor gekwetst aan de voet. Ondanks de ontsteking en de pijn beet hij wilskrachtig door: hij wou zijn campagne afmaken. Van opgeven kon er geen sprake zijn. Pierre en zijn vader betrokken met de trein naar Tourcoing, om vandaar naar huis te gaan om er te rusten. Victor was echter volledig uitgeput: met een laatste krachtsinspanning greep hij in het station een pilaar vast, maar kon niet meer bewegen. Hij werd met een taxi naar Heldergem gebracht. Dokter Roelandt uit Aaigem werd onmiddellijk geroepen, en gaf een inspuiting tegen de klem (tetanus). Hij hing een paar weken tussen leven en dood, en kreeg inspuitingen waarin paardenbloed was vermengd. (De besmetting was waarschijnlijk veroorzaakt door paardenmest). Familie, geburen en vrienden vreesden het ergste, en deden de grote ommegang in Aaigem, waarbij ze biddend om genezing smeekten. Hun bede werd verhoord, en Victor herstelde langzaam. De dokter zei later dat er een klein mirakel was gebeurd, want hij had gevreesd voor zijn leven. Hij werd echter nooit meer de sterke man van weleer. Enkele jaren later trok hij mee naar de suikerfabriek. Hij moest er zwaar werk opknappen, maar hij kon het niet meer aan. Het werd zijn laatste campagne.

Ondanks de vele jaren in Frankrijk, ook na haar huwelijk, deed Julienne Lemaire haar uiterste beste om Vlaams te leren, en na verloop van tijd kon ze met familie en vrienden praten. Ze voelde zich echt thuis in Heldergem, en overleed er op 31 augustus 1966 op 57-jarige leeftijd. Victor werd een heel pak ouder: hij overleed te Aalst op 31 juli 1983 en werd 80 jaar.

*Roger De Troyer
William Minnaert*

Haaltertse families in de kijker Familieboek II Tentoonstelling (WE 6 en 13 dec. 2008)

Voor behandelde families surf naar:

www.hk-haaltert.be

VERGETEN FRANSMAN TE HELDERGEM

Door samenloop van omstandigheden bracht ik geen bezoek aan Florent Van de Velde, één van de nog levende 'fransmans' (zie Mededelingen HK, nr. 2, 2005), waarvoor mijn verontschuldiging.

In deze bijdrage zijn verhaal.

Florent vertrok in 1938 als veertienjarige, met zijn vader Jan, voor de eerste maal naar de campagne in Frankrijk. Het zouden er veertien worden! Florent was nog leerplichtig en meester Jozef Corten wees de ouders op hun verplichtingen én, op schoolverzuim stond boete. Jan antwoorde: *'geen nood, de boete betalen is geen probleem, wij verdienen voldoende in Frankrijk!'*

Ze vertrokken samen met Hector Lievens (*de zjuzen zijnen Toor*), Cyriel Van de Wiele (*Slusj*), Florent Van Dorpe en diens zoon Cyriel, allen Heldergermaars, met *'de basasj'* over de schouder naar het station te Burst. In Brussel ging het richting Tourcoing en Parijs. In de 'Gare du Nord' aansluiting met de trein naar Corbaix en Gatiné, ongeveer 150 km. *'boven Parijs'*. Hun eindbestemming, de hoeve van boer Prochason was in de nabijheid van het station, zodat de reis verder ging te voet.

Het verblijf en de voeding viel best mee en aan cider was er geen gebrek.

De campagne duurde 6 à 7 weken voor een oppervlakte van 7 Ha. De werkweek duurde van 's morgens vroeg tot de duisternis viel, begon de maandag en eindigde pas de zondagmiddag. Het was de tijd voor enkele uurtjes hoogst nodige rust en voor de ontspanning d.w.z enkele pintjes drinken in de *'Bureau du tabac'*.

Florent werkte ook bij een Hollandse boer in Frankrijk waar zij werkten op een bietenveld van 200 Ha. Hij sliep er in de paardenstal. Naam en plaats kan hij zich niet meer herinneren. De uitbetalingen gebeurden bij middel van cheque.

In de oorlog verbleef hij in Frankrijk en werd er opgepakt en naar Duitsland gestuurd. Na 1 jaar keerde hij terug en woog amper 40 kg.

Na WO II werkte hij in het Brusselse in de bouwnijverheid als ijzervlechter. Hij kon een regeling treffen om elk jaar nog een periode de campagne mee te maken om nadien opnieuw als bouwvakker aan de slag te gaan. In 1952 ging hij voor de laatste maal richting Frankrijk.

Roger De Troyer

5. Naar Amerika

*“Morgen voornoen om 10 uren vertrekken wij hier tot Lieverpool:
vaartwel en tot laters, Leo”*

*(tekst van een postkaart, uit “Twee Titanic-slachtoffers in Heldergem”, later ook gebruikt
als titel voor de Titanic-tentoonstelling in 2012)*

100 jaar Titanic

Zaterdag 15 oktober werd onder enorme belangstelling (ruim 300 aanwezigen) het boek '100 jaar Titanic' van journalist Dirk Musschoot voorgesteld in 'de Bloesem' te Kerksken. Dat dit boek in Kerksken werd voorgesteld, was geen toeval. Kerksken is het dorp dat in ons land het zwaarst werd getroffen door de ramp met de Titanic. Op de boekvoorstelling, die door meer dan driehonderd personen werd bijgewoond, waren veel familieleden van Titanic-opvarenden aanwezig. Zij gaven de avond extra glans. Een bijzonder ontroerend moment was toen het duo "Fuoco Lento" Nader, mijn God, bij U! speelde, het lied waarvan wordt beweerd dat het werd gespeeld toen de Titanic zonk.

Familieleden van de opvarenden

De auteur en onze medewerker William Minnaert

Fuoco Lento

De uitgever overhandigt de eerste exemplaren aan de auteur en aan onze medewerker Joris De Kegel, nauw betrokken bij het opzoekingswerk

Foto's Kristof Ghyselinck

Het boek is een juweeltje, qua fotomateriaal (kleur), presentatie, tekst en opmaak.

Er werd heel wat aandacht besteed aan de lotgevallen van onze dorpsgenoten die betrokken waren bij de ramp.

Weet dat er op de 28 landgenoten, tien opvarenden waren uit onze regio (Denderhoutem, Kerksken, Heldergerm).

Hun verhalen worden op een boeiende wijze weergegeven door de auteur. Zijn diepgaand opzoekingswerk, gebeurde met actieve medewerking van de Heemkundige Kring. Wij willen dan ook graag dit prachtige boek (260 blz.) warm aanbevelen. Het kan besteld worden (30 euro, zonder verzendingskosten) via: 053 83 60 15 (Joris De Kegel) of 053 83 08 81 (Willy De Loose)

Titanic - activiteiten:

Van vrijdag 30 maart tot zondag 13 mei 2012 - loopt in Haaltert in het bezoekerscentrum de tentoonstelling 100 jaar Titanic "Vaert wel en tot laters" met exclusieve foto's en documenten.

Zondag 15 april 2012, dag op dag 100 jaar na de ramp met de Titanic worden de acht slachtoffers van Denderhoutem, Heldergerm en Kerksken geëerd met een plechtige herdenkingsmis in de Kerk van Kerksken. Na de mis onthulling gedenksteen.

Twée Titanic-slachtoffers in Heldergem

Petrus Van den Steen werd geboren te Aaigem op 26 februari 1853 en huwde in Heldergem op 15 september 1880 met Maria Francisca D'Haeseleer, geboren te Heldergem op 16 november 1855. Ze woonden in de Kerkstraat waar Petrus de bakkersstiel uitoefende. Acht kinderen zagen er het levenslicht: Maria-Julia, °20 augustus 1881; Leo, °6 juli 1883; Maria Sidonia, °15 augustus 1884; Pelagia, °21 december 1886; Henry Alexis, °26 december 1889; Jan Baptist, °28 juli 1892; Gustaaf, °15 januari 1895 en Emile, °27 juni 1898.

In die periode was er een nijpend tekort aan werkgelegenheid en de vooruitzichten voor jonge mensen was erg somber. Immigratie naar het rijke Amerika lag in de mond, daar was werk in overvloed, het geld lag er voor het rapen, zo vertelde 'men'.

Zoals vele andere Vlamingen beslisten twee broers, Leo en Henry hun geluk te zoeken over de grote plas.

Na hard werken en sparen vergaarden zij de nodige fondsen om een ticket te betalen in derde klas dat 321,50fr kostte (voor 1ste klas diende men 21.500fr op te hoesten).

Grootse plannen werden gesmeed en samen zouden zij een bakkerij starten. Het geluk stond niet aan hun zij want om gezondheidsredenen kon Henry de overtocht niet maken. Een tegenslag die achteraf bekeken een meevaller werd.

Enkele honderden meter verder van familie Van den Steen huisde Gustaaf Lievens. Hij werd geboren te Sint-Antelinks op 11 januari 1860 en was klompenmaker en tapper van beroep. Op 14 juni 1882 huwde hij met Maria Coleta Bisback, geboren te Heldergem op 11 maart 1858. Zij brachten 9 kinderen op de wereld: Maria-Florentina, °1 december 1882; Maria Césarina, °18 december 1883; Petrus Arsilius, °18 januari 1885; Valentina Anastasia, °13 december 1886; René Aimé, °27 oktober 1887; Petrus Arsène, °1 september 1889; Maria Leontina, °4 augustus 1893; Valentina

Césarina, °21 juli 1897 en Hector René, °3 augustus 1899.

René Aimé kocht het biljet van zijn vriend Henry Van den Steen en samen met Leo ging hij op zoek naar een beter leven.

De reis startte in Burst vanwaar zij naar Antwerpen spoorden. Het ging verder met de boot naar Engeland waar de grootse en majestueuze Titanic geankerd lag, die hen naar Amerika zou brengen. Leo kocht nog een aanzichtkaart en stuurde ze naar zijn ouders met volgende tekst: "Morgen om voornoen om 10 uren vertrekken wij hier tot Lieverpool: vaartwel en tot laters, Leo."

Op 12 april 1912 vertrok de Titanic, een drijvend paleis met vlaggen en wimpels, in feeststemming de haven van Southampton uit, richting New-York. De stalen reus had een tonnemaat van 46.328, was 269 meter lang en 28 meter breed. De boot moest het vlaggeschip worden van de White Star Line en zou de 'Blauwe Wimpel' heroveren op twee andere snelle schepen.

De Titanic werd als onzinkbaar beschouwd met zijn dubbele bodem, met vijftien waterdichte compartementen en allerhande technische snufjes.

Tijdens zijn maidentrip, in de nacht van 14 op 15 april botste de oceaanreus tegen een ijsberg en de flank werd over een lengte van tientallen meters opengereten. Het lek was onherstelbaar en na enkele uren dook de neus van de Titanic in zee. De romp brak midden door en verdween in de oceaan.

Van de 2200 opvarenden verdronken er 1053. Van de Vlamingen (1) die in Southampton inscheepten zagen er slechts drie hun dorp terug: Theodoor De Mulder uit Aspelare; Jean Scheerlinck uit Kerksken en Julius Sap uit Zwevegem.

Pas op 1 september 1985 slaagde een Brits-Frans team erin, onder leiding van Jean Louis Michel en Robert Ballard om de Titanic te localiseren. Het wrak

lag op 4000 meter diepte, 1000 km van Newfoundland en de twee stukken lagen 600 meter van elkaar verwijderd. Met een bemande duikboot werden twee jaar later de eerste voorwerpen uit de wrakken gehaald. Ze werden samen gebracht in een museum in het Londense Greenwich.

Volgens de nabestaanden heeft de familie van Leo Van den Steen en René Lievens nooit enig officieel bericht ontvangen.

Er rest alléén de prentbriefkaart van Leo, die bewaard werd als een duurzame herinnering aan de overledene. Gustaaf, een broer van Leo bewaarde ze opgeplooid in zijn brieven tas. De kaart scheurde in 4 delen en spijtig genoeg raakte één deel zoek. Op de

resterende delen is gelukkig de tekst én datum nog duidelijk leesbaar (2).

Roger De Troyer

1- Over het aantal Vlamingen bestaat er onduidelijkheid. Julien De Vuyst in *Aktueel* van 13 september 1995: 20. Volgens DM in *Het Volk* van 13-14 december 1986: 169 en volgens John Eggermont in *De Beiaard* van 11 april 1992: 26.

2- Minnaert W. e.a., *Geschiedenis van Heldergem*, pag. 287, 1996, HK Haaltert.

De Pauselijke Zouaaf van Heldergem

Onze excuses voor enkele tekortkomingen in het aangehaalde artikel.

Wil volgende gegevens aanvullen:

-In laatste paragraaf: In Aaigem wonen nog enkele afstammelingen w.o. een kleindochter van August, dochter van Xaveer, Eveline Hendrickx, wed. van Oscar De Bolle en nog een kleindochter, dochter van Jan-Baptist, Bertha Hendrickx wed. van Achiël Suenart.

-Bibliografie:

De Sutter Prosper, Dominicus DiHaes, Pauselijk Zouaaf van Nieuwerkerken, *Liniaal* jg 11, nr.2

D'Hoker Albert, Onze pauselijke Zouaven in *Mededelingen HK Mere*, jg 9 en 10

De Brouwer Jozef, De Pauselijke Zouaven in *L.v.A.*, jg. 1969

Souffreau G., Pauselijke Zouaven 1860-1870, *VVF*, jg. 18, januari-februari 1998

Van der Speeten Maurits, *Gedenkboek der geestelijken van Melsele*, 1990

Koninklijk legermuseum, Brussel

Met dank aan: EH A.Maes (Sint-Niklaas) en Walter Minnaert (Burst)

Laatste bericht van Leo Van den Steen.

Leo Van den Steen

Van Heldergem naar Amerika

Immigratie blijft een belangrijke rol spelen in de geschiedenis van het Fransmansdorp Heldergem. Wij konden de hand leggen op een authentiek verhaal van Charles (Karel) Alfons Lievens, verre familie van onze lokale heemkundige Roger De Troyer. Ook al is de stijl niet altijd even literair, toch kozen wij omwille van de authenticiteit het verhaal u in zijn onverkorte vorm te presenteren. U krijgt achtereenvolgens twee versies. De eerste werd opgetekend door Mark Harpst, de zoon van Rose Lievens, zoals het hem verteld was door Karel (Fons) Lievens zelf. In een addendum krijgt u verkort de versie van moederskant, aangevuld met correspondentie naar Roger zelf, samen met een aantal foto's uit het familiearchief n.a.v. zijn bezoeken aan Heldergem. Het materiaal werd aangereikt door Roger De Troyer, William Minnaert zorgde voor verwerking en vertaling.

Inleiding

Tijdens WO I verbleven verscheidene families uit de Westhoek te Heldergem. Ze waren er gevlucht voor het oorlogsgeweld en hadden bij ons een onderkomen gevonden in enkele leegstaande huisjes waar ze met angst in het hart het einde van de oorlog afwachtten om dan te kunnen terugkeren naar hun eigen dorp. Ondanks de moeilijke en harde tijden ging het leven toch zijn gewone gang, en geboorten, overlijdens en huwelijken volgden elkaar op.

Het gezin Henri Waerenburgh-Hermina De Breu uit Klerken woonde in de wijk Mottenhoek in een woning achter de hoeve van de familie Leonard Hespeels-Rosalie Van Liedekerke - in de buurt van de familie Lievens. Er werden contacten gelegd tussen de beide families: ze werden goede vrienden en stilaan groeide er iets moois tussen Alfons en Augusta. Ze werden verliefd op elkaar en toen ze voelden dat de relatie ernstig werd begonnen ze plannen te maken om naar Amerika te vertrekken, want ook de zussen van de moeder van Augusta waren in 1910 geïmmigreerd naar Amerika.

Alfons beseftte maar al te goed dat de toekomst als werkman in Heldergem en in Vlaanderen er niet rooskleurig uitzag. Amerika, dat was voor hem de oplossing, daar zouden ze met hard werken een nieuwe en mooie toekomst opbouwen ... en het is hen nog gelukt ook. Maar alvorens te vertrekken traden ze te Heldergem in het huwelijksbootje.

... Huwelijksakte ...

Heldergem 18 februari 1920

*Lievens, Karel Alfons geboren te Heldergem op 16
December 1894, landbouwer, zoon van Frans, overleden
en van Pelagie Br(e)ynaert (53 jaren), landbouwster,
gehuwd met Waerenburgh Augusta geboren te
Klerken op 25 Mei 1895, wettig wonende te Klerken, tijde-
lijk alhier verblijvende, dochter van Henri en de Breu
Hermina (58 jaren) beiden landbouwer, wettig wonende te
Klerken en alhier tijdelijk verblijvende*

Charles (Karel) Alphonse Lievens

(versie van Mark Harpst)

Mijn grootvader, Karel Alfons Lievens, werd geboren op 14 december 1894 als zoon van Francis Lievens en Pelagie Brynaert. Zij hadden in totaal 13 kinderen, die op 4 na allemaal stierven. Grootvader stierf bijna van de kroep, verschillende kinderen stierven van de pokken, en een stierf zelfs van het inslikken van een knikker. Grootvader was 13 toen zijn jongste zus, Irma, werd geboren; we schrijven dan 1907. In 1928 (de Engelse tekst geeft hier 1911 of 1919) stierf zijn oudste nog levende zuster (Julia) in het kraambed van haar zoon Frans Strickx. Grootvader zelf kende Vlaams en Engels, en verstond ook Frans (nvdr. Eigenlijk kende hij geen woord Engels).

Grootvader groeide op in een klein dorpje in België dat Heldergerm heette. Hij ging er graag naar school, iets wat hij deed tot de leeftijd van 14 jaar (ongeveer 1908). Hij doorliep de 10 jaren. Grootvader was een van *"de beste van de school"*. Zijn favoriete vak was wiskunde. Hij wou verder gaan studeren naar het college in Aalst (nvdr. Waarschijnlijk wordt hier het Jezüetencollege bedoeld) maar zijn vader liet dat niet toe. Francis zei hem *"als je een potlood achter je oren hebt, ga je mij niet meer zien staan!"*. Resultaat: zoonlief begon te helpen op de boerderij op zijn 14.

LIEVENS FRANCISCUS	X	BREYNAERT PELAGIA
z.v. Jan Baptist & Christina De Vuyl.		d.v. Antonius & Petronella De Schrijver.
* Held. 16-07-1864, + Held. 26-04-1913		* Held. 11-11-1866, + Held. 24-06-1940.
Beroep : werkmán, Mottenhoek.		
Burgerlijk huwelijk te Heldergerm op 11 januari 1893.		
Kerkelijk huwelijk te Heldergerm op 14 januari 1893		
- Karel Alfons	* Held. 14-12-1894	
- Julianus	* Held. 09-10-1897	* Held. 12-10-1897
- Adolf Leonard	* Held. 18-08-1902	* Held. 23-08-1902
- Julia Melania	* Held. 07-08-1903	* Held. 28-04-1928
- Paulina	* Held. 02-09-1904	* Held. 15-12-1904
- Leopoldine Calh.	* Held. 07-05-1906	
- Irma	* Held. 13-03-1909	
- Oscar	* Held. 19-06-1911	* Held. 17-04-1912

Het gezin bewerkte twee acres op het veld tegen hun woning. Het gezin had twee koeien, twee varkens (een om te slachten en een om te verkopen), 50 kippen (voor de eieren) en één geit (voor de melk). Zij kochten jonge zeugen in Aalst of Ninove en mestten hen vet tot 300 kg (?). Ze plantten aardappelen, tarwe en suikerbieten. Er was heel weinig geld, dus namen ze eieren en boter mee naar Aalst om ze te ruilen voor niet-landbouwgoederen zoals kleren. Het gebeurde vaak dat de aardappelen gestolen werden uit hun velden, nog voor ze rijp waren, door mensen die honger hadden.

Grootvaders vader stierf in 1913, vermoedelijk in maart of april, op de leeftijd van 49, aan een gescheurde appendix. Francis had een touw rond de nek van een vaars gedaan, om haar naar de boomgaard te leiden om er te grazen. De vaars reageerde hevig en Francis kon ze niet meer houden. Hij viel en scheurde zo zijn appendix. Op dat moment was grootvader 18. Na het overlijden van zijn vader ging grootvader naar Frankrijk (1913-1914) om er in de suikerbieten en het graan te gaan werken. Hij verdiende ongeveer 1 Fr. per dag en bracht het geld mee naar zijn familie.

De Eerste Wereldoorlog

De Duitsers namen de weerbare jonge mannen uit de dorpen mee om te werken in het bezette Frankrijk en Duitsland. Grootvader was de eerste maal opgevorderd in 1916 en werd meegenomen naar Verdun waar hij bietensoep te eten kreeg. (Bietensoep wordt gemaakt van de bietenpulp nadat de suiker er werd uitgehaald). Later werd hij verplicht om voor de Duitsers te werken. Hun eten bestond uit 1,5 pond (750 gr) brood per week, bietensoep en de bladen van paardebloemen (in de volksmond meersensla). Dit laatste at hij om zijn maag te vullen. Gedurende de eerste nacht in Verdun ontsnapte een grote groep Belgen door het opheffen van een van de palen die de prikkeldraad ondersteunden. Velen van de groep gingen richting België via de weg, maar werden snel gevat, omdat er bijna geen burgers via de weg reisden gedurende de oorlog.

Na WO I diende grootvader nog 6 maand in het Belgische leger (mei – 14 november 1919). Hij deed zijn opleiding in Tongeren en werd dan gestationeerd in Duisburg en Crefeld.

Naar Amerika

Grootvader ging naar het Amerikaanse Consulaat in mei van 1920 en kreeg er zijn toelating voor de boot. Hij vertrok samen met grootmoeder (nvdr die op dat ogenblik 6 maanden zwanger was van haar eerste kind Audrey) op 15 september, en meerde aan in New York op 25 september. Zij reisden beiden tweede klas, zodat ze niet door Ellis Eiland moesten, wat wel het geval was voor wie derde klasse reisde.

Eens van de boot, gingen zij naar de New York Central Rail, een 15 minuten durende trip met de koets. Het werd meteen ook de eerste maal dat hij ging onderhandelen, een verhaal dat hij graag vertelde. De koetsier nam grootvaders geld aan, telde af en zei tegen grootvader “*acht dollar*”. Grootvader hield zijn rechterhand ter hoogte van zijn gezicht (zodat hij bijna door zijn vier vingers keek, met de duim hardnekkig weggestopt in de palm van zijn hand) en zei met veel gevoel “*Vier Dollar! Vier Dollar! Vier Dollar!*” elk van deze uitspraken ondersteund door een uitgestrekte hand. Grootvader wou slechts 4 dollar geven, of hij deed het te voet. Uiteindelijk betaalde grootvader ... vier dollar.

Grootvader en grootmoeder verlieten New York nog dezelfde namiddag met de trein van 18.30. Zij kwamen in Moline aan om 4 uur in de ochtend, op 26 september. Grootmoeder viel doodvermoeid in slaap in het station terwijl grootvader transport zocht om bij zijn schoonzuster te geraken. Er was immers niemand aan het station om hen op te wachten; blijkbaar was er enige verwarring over hun aankomstdatum. Grootvader sprak de conducteur aan van de tram die net ging vertrekken (deze sprak een beetje Nederlands, maar opa geen woord Engels). Deze conducteur bekeek hun ticket met een gedeeltelijk adres van hun bestemming (Sint and Silves 15) en vertelde hen dat ze na vijf blokken hun hand moesten opsteken. Zo gebeurde het en de conducteur zette hen ook nog op de goede weg.

Zo gingen grootvader en grootmoeder op zoek naar het adres en het huis dat beantwoordde aan hun beschrijving. Zij geraakten aan nummer 139, dat onmiddellijk werd gevolgd door 145 en waren niet meer zeker over welk huis het ging. Grootvader nam zijn kans en klopte aan. Zijn schoonzus antwoordde van binnen “*Wie is daar?*”, en groot was haar verwondering dat ze “*op hun eentje*” de weg hadden gevonden.

Grootvader had veel geluk in het vinden van werk. De zus van grootmoeder wist dat er werk was in de “*Marble foundry*” (gieterij), die behoorde tot John Deere, en die matrijzen maakte voor de pinnen van maaimachines. In het begin verdiende Charles \$ 0.32 per uur, en werkte

hij 10 uur per dag en 6 dagen in de week. Na veertien dagen mocht hij op stuk werken en kreeg 7 c per matrijs. Hij kon zo'n 100 matrijzen per dag doen. Grootvader hield van dat werk en zou ook gebleven zijn, maar er waren te veel ontslagen. In mei 1921 kreeg ook grootvader zijn ontslag.

Vanuit Amerika schreef grootvader naar de zus van grootmoeder, Rachel, en zond haar tickets voor de boot naar de VS en de trein naar Moline, Illinois. Rachel en haar echtgenote arriveerden in Moline op 11 december 1920, de dag dat Audrey werd geboren. Zij konden gedurende anderhalf jaar geen werk vinden!!!

We schrijven mei 1921. Grootvader had zijn ontslag gekregen bij de gieterij. Hij ging naar een oom in Detroit en ging met hem mee werken voor een boer (O'keefe – Tilbury Tabak in Canada) die 16 acres bieten en tabak had. Ze waren van plan om Audrey bij de zus van grootmoeder te laten in Moline, maar die wou niet! Grootmoeder en Audrey gingen mee en de kleine Audrey ging de velden in met hun vader en moeder

Zij verbleven bij de oom van Karel in Jameson Street in Detroit, terwijl grootvader op zoek ging naar een woonst in Canada. Hij liet de familie overkomen naar Cotesworth in Canada en werkte daar tot de dag van de Wapenstilstand, 11 november 1921. Toen was daar ook geen werk meer en zij keerden terug naar Moline met \$ 992 spaargeld. Karel zocht naar werk en keerde terug naar de gieterij in april 1922. Hij kon deze job blijven houden tot mei 1924. Ondertussen werden twee kinderen geboren: Dorothy op 13 maart 1922 en Maurice op 7 maart 1923.

Op zoek naar beter werk schreef grootvader opnieuw naar zijn oom in Detroit en keerde terug naar Cotesworth in mei 1924. Hij werkte in de suikerbieten en de tabak tot november van datzelfde jaar. Hij bracht zijn gezin naar een huurhuis in de Mont Eliot St. in Detroit toen het veldwerk gedaan was en ging werken in een ijsfabriek voor één dag (het was te koud en Karel gaf er na een dag de brui aan). Hij vond dan werk in de Hudson-Essex autofabriek (nu Chrysler) tot mei 1926, toen hij opnieuw de bons kreeg. Bij Hudsons betaalden ze ook niet erg goed. Ford betaalde \$ 5/uur, maar die jobs werden onmiddellijk ingenomen als ze vrijkwamen, en hij pakte ernaast.

Het was op dat ogenblik dat grootvader voor het eerst in Blissfield kwam werken in de suikerbieten. Zij hadden toen vier kinderen en een model T. Karel huurde een huis op Hwy 223 en 16 acres (circa 6,5 ha) voor \$ 300. Hij schafte zich een span, gerij, een kar en een ploeg aan, plantte suikerbieten, kweekte kippen en verdiende goed zijn boterham. Hij kocht ook een koe in Adrian, maar die stierf 5 of 6 maand later door klinknagels in de maag

Addendum: het verhaal vanuit een andere hoek

Deze tekst werd geschreven door Ronald De Smet, de zoon van Mary De Smet, de dochter van Germaine Maddeleen. In hoofdstuk 1 beschrijft hij de Europese Waerenburgh familie van Petrus Waerenborg (1580) tot Ludovicus Joseph Waerenburgh en zijn zonen Alouis en David met Catharina Victoria Billiet. Deze lijn loopt verder tot het gezin Robert Waerenburgh en hun kinderen Jean-Yves en Vincent, die meewerkten aan de reconstructie

Dit hoofdstuk volgt de Amerikaanse zijde van de familie Waerenburgh. Het vertrekt van Henri Waerenburgh, de derde zoon van Ludovicus Joseph Waerenburgh en Catharina Victoria Billiet, broer van Alouis en David. Van Henri loopt de lijn verder naar zijn vijf dochters, die allen naar Amerika kwamen vanuit België, te beginnen met Germaine in 1910 en eindigend met Julia in 1914. Oscar Waerenburgh, de enige zoon van Henri, bleef in België. Om die reden stierf de naam Waerenburgh uit in de VS samen met de generatie van onze grootmoeders, hoewel de lijn verder leeft in hun afstammelingen.

Augusta Waerenburgh trouwde met Karel Lievens op 19 februari 1920 in Heldergem. Zij kwamen naar de VS via Ellis eiland en reisden door naar Silvis, Illinois. Karel werkte met Rene Maddelein bij de John Deere gieterij, toen gevestigd op de 13 St East Moline, Illinois. Gedurende de zomer verhuisden ze naar Tilbury Ontario, Canada om in de bieten en tabaksvelden te werken, dan terug naar East Moline om er tot 1924 bij John Deere te werken. Gedurende deze tijd werden Audrey, Dorothy en Maurice geboren. Charles verhuisde met zijn jong gezin terug naar Canada en dan naar Detroit, Michigan, waar hij werkte in de automobiellindustrie tot hij zijn ontslag kreeg in 1926. Gedurende die tijd werd Rose geboren. Charles verhuisde dan naar Blissfield in 1936, om opnieuw in de bieten te werken tot hij zijn eigen boerderij kon opstarten. In 1934 werd Pauline geboren. Karel en Augusta boerden tot zijn pensioen, dat er eigenlijk nooit kwam. Maurice nam de boerderij over en deed die tot zijn pensioen, wat er waarschijnlijk ook nooit kwam. Nu runt zijn zoon Charles de boerderij: de meisjes huwden en gingen hun eigen weg (nvdr De rest van de tekst bevat de verdere stamboom)

Brief van Dorothy Lievens-Burgermeister aan Roger De Troyer

Beste Roger,

Ik heb de stamboom van mijn moeder in omgekeerde volgorde. Als je geïnteresseerd bent, maak ik een kopie voor jou. Al de informatie over de familie van mijn moeder kwam van een verre neef die we enkele jaren geleden in België tegenkwamen ()

Het spijt me dat ik zo laat ben om dit naar jou te sturen maar ik was in Florida voor de winter en alle informatie lag thuis in Blissfield, Michigan.

De informatie die is opgekriebeld in twee bladzijden was samengesteld door Diana, mijn dochter, die heel wat gesprekken had met mijn vader voor hij stierf. Er kunnen enkele fouten in voorkomen, maar het was toch de moeite waard. Wijzelf blijven in contact met Vincent Waerenburgh elke Kerst.

Ik hoop dat je het interessant vindt. Laat me weten als je meer informatie wenst. Hou contact

Liefs Dorothy

Kwartierstaat

Familie: LIEVENS KAREL ALFONS
x WAERENBURGH AUGUSTA

Familienaam: LIEVENS
 Voornamen: KAREL
ALFONS
 * te HELDERGEM
 op 14-12-1894
 Beroep: LANDBOUWER
 † te BLISSIEDEW. 59
 op 26-05-1920

x te HELDERGEM
 op 19-02-1920
 met

Familienaam: WAERENBURGH
 Voornamen: AUGUSTA
 * te KLERKEN
 op 15-05-1895
 † te BLISSIEDEW. 59
 op 03-07-1921

Familienaam: LIEVENS
 Voornamen: FRANZISKA
 * te HELDERGEM
 op 16-07-1864
 Beroep: WEEKMAAT
 † te HELDERGEM
 op 26-04-1913
 x te HELDERGEM
 op 17-07-1893
 met

Familienaam: BREYNART
 Voornamen: PELAGIA
 * te HELDERGEM
 op 11-07-1866
 † te HELDERGEM
 op 24-06-1940

Familienaam: WAERENBURGH
 Voornamen: HENRICUS
 * te Klerken W. Flanders
 op 27-08-1855
 Beroep: Klerken W. Flanders
 † te Klerken W. Flanders
 op 28-11-1922
 x te Klerken W. Flanders
 op
 met

Familienaam: DU BREE
 Voornamen: HERMINIA
 * te Klerken W. Flanders
 op 27-09-1861
 † te Klerken W. Flanders
 op 27-03-1933

Familienaam: LIEVENS
 Voornamen: JAN-BAPTIST
 * te HELDERGEM 14-07-1833
 Beroep: LANDBOUWER-TIMMERMAN
 † te HELDERGEM 21-02-1898
 x te HELDERGEM 18-07-1860
 met

Familienaam: DE VUYST
 Voornamen: CHRISTINA
 * te HELDERGEM 20-03-1816
 † te HELDERGEM 20-07-1904

Familienaam: BREYNART
 Voornamen: ANTONIVS
 * te HELDERGEM 18-10-1813
 Beroep: METSE
 † te HELDERGEM 24-10-1896
 x te HELDERGEM 02-04-1856
 met

Familienaam: DE SCHRIJVER
 Voornamen: PETRONELLA
 * te DEENSELEEUW 30-03-1830
 † te HELDERGEM 18-05-1903

Familienaam: WAERENBURGH
 Voornamen: LUDOVICUS JOSEPH L.
 * te
 Beroep:
 † te
 x te
 met

Familienaam: BILLIET
 Voornamen: CATHARINA VICTORIA
 * te
 † te

Familienaam: DU BREE
 Voornamen: HENRICUS
 * te WORMHOUT W. Flanders
 Beroep:
 † te
 x te BORN 1796
 met

Familienaam: VAN KERBERGHE
 Voornamen: GELETA SOPHIA
 * te 1828 WOUWMAN W. Flanders
 † te

De familie Karel Alfons Lievens-
Augusta Waerenburgh te Blissfield
MICHIGAN USA (ca 1945?)
Zittend: Maurice Lievens , Augusta
Waerenburgh en Karel Alfons Lievens
Staand: Dorothy, Rose, Audrey en
Pauline Lievens

Audrey : ° Silvis – Illinois op 11 december 1920. Gehuwd te Blissfield-Michigan op 26 juli 1947 met Edsel Cousino
Dorothy: °East Moline – Illinois op 13 maart 1922. Gehuwd te Blissfield op 15 september 1945 met John Burgermeister
Maurice : °East Moline – Illinois op 7 maart 1923. Gehuwd Richfield Centia – Ohio op 14 april 1951 met Rose Ann Creque
Rose Julia: °Detroit - Michigan op 8 oktober 1925 . Gehuwd te Blissfield op 4 mei 1946 met Donald Maxwell Harpst
Pauline °Palmyra – Michigan op 11 maart 1934. Gehuwd te Blissfield-Michigan op 8 februari 1952 met Robert Zimmerman

Kort na WO II, tijdens de koude winter van 1946-47 (let op de sneeuw op de foto) kwamen Alfons en Augusta voor de eerste maal na 26 jaar terug naar België. Het werd een blij weerzien met de familie uit Heldergerm. De Amerikanen bezaten toen reeds een fototoestel en tante Gusta nam een foto van de familie Lievens voor het ouderlijk huis van Karel Alfons.

Vlnr. Frans en Julia Strickx, Irma Lievens, Gustaaf Hendrickx, Leopoldine Lievens, Adrienne Hendrickx, Gustaaf en Oscar Strickx (echt. Van Leopoldine Lievens), Alfons Lievens, veldwachter Lucien Hendrickx (echtgenoot van Irma Lievens) met in zijn armen zijn zoontje André

Hoeve van Maurice Lievens, zoon van Alfons, die met een weg verbonden was met het ouderlijk huis (vooraan)
Hij bewerkte 160 acres (circa 65 ha)

Dorothy Lievens en haar schoonbroer Bob Cousino, echtgenoot van Audrey, naast de maïs-oogst voor de stapelplaats die door Alfons zelf werd gemaakt.

In 1970 vierden Alfons en Augusta hun gouden huwelijksjubileum te Blissfield en hun twee zussen Leopoldine en Irma, beiden woonachtig te Heldergem, waren van de partij. Onderstaande tekst verscheen bij die gelegenheid in de “Gazette van Detroit”

Na het overlijden van zijn vrouw Augusta kwam Karel Alfons (nonkel Foos in de volksmond) nog eenmaal naar Heldergem. In de maand augustus 1973 kwam hij samen met zijn dochter Dorothy, haar man John Burgermeester en hun zoon Michaël op bezoek. Het werd zijn laatste reis naar zijn geboortedorp.

Roger De Troyer
William Minnaert

(met dank aan mevr. Dorothy Lievens (Blissfield, USA) voor het doorsturen van alle gegevens omtrent haar familie, en aan dhr. André Hendrickx voor het ter beschikking stellen van fotomateriaal)

-
- ¹ R. DE TROYER, Vluchtelingen te Heldergem 1914-1918, Mededelingen Heemkring Haaltert, Jaargang 10 (1990), nr1.
- ² Deze gebouwen waren vroeger een van de twee internaten die Heldergem rijk was. Het andere bevond zich in de huidige Vijverstraat (woning van dhr. Jan Impens) en was eigendom van E.H. Glorieux
- ² Enig genealogisch onderzoek leert ons dat ze niet 13 maar wel 8 kinderen hadden (zie bijgevoegde gezins-reconstructie elders in dit artikel)
- ⁴ 1 acre = ong. 4047 m²
- ⁵ Wij konden achterhalen dat het hier om de Finland gaat, Gebouwd door William Cramp & Sons Shipbuilders, Philadelphia, Pennsylvania, in 1902. Bruto gewicht 12,188 ton; lengte 580 voet (176,78 m); breedte 60 voet (18,29 m). Driecilinder stoommotor, dubbele schroef. Kruissnelheid 16 knopen(29,6 km/h). 1162 passagiers (342 eerste klasse, 194 tweede klasse, 626 derde klasse). Finland werd in 1901 voor de Red Star Line, Antwerpen-New York en later Liverpool-New York, gebouwd. Ze werd in 1916 door American Line overgenomen. Tussen 1918-1919 werd ze gebruikt als US Army transport. In 1919 keerde ze terug naar Red Star Line, New York-Antwerpen en New York-Hamburg. In 1923 werd ze aan American Line, New York-Hamburg, verkocht. Eveneens in 1923 verkocht aan Panama Pacific Line, New York-Panama Canal-San Francisco. Gesloopt in Schotland in 1927.
http://users.skynet.be/e.devolder/stamboom/dejonckheere/informatie/italie_schip.htm
- ⁶ Ellis Island is een eiland in de haven van New York City dat eind 19e en begin 20e eeuw dienst deed als grenspost voor aankomende nieuwe immigranten die zich in de VS wilden vestigden. Voor 1892 vonden de hier uitgevoerde controle plaats in Castle Clinton op Lower Manhattan onder de jurisdictie van de staat New York.
- ⁷ Detroit was een erg populaire stad bij de (Vlaamse) emigranten. Het bood heel wat mogelijkheden tot werkgelegenheid (o a. in de autoindustrie). Het heeft zelfs nog steeds een eigen krant, de Gazette van Detroit, een Vlaams-Amerikaanse immigratiekrant in de Verenigde Staten bedoeld voor Vlamingen in de V.S., Canada en Vlamingen met connecties in Noord-Amerika. De krant is opgericht in 1914 en is sinds juli 2006 grondig veranderd: op 8 juli 2006 kwam de eerste nieuwe 'Gazette van Detroit' op de markt met kleurenfoto's, tabloidformaat, nieuwe rubrieken, etc. De krant verschijnt tweewekelijks en is nog steeds populair bij Amerikanen met Belgische roots en hun overgebleven familieleden in België. Ook onder genealogen is deze krant bekend, o.a. omdat in de oudste edities tal van gegevens te vinden zijn over uitgeweken Vlamingen, of omwille van de oproepen tot familieleden of naamgenoten die via dit blad kunnen gebeuren.
- ⁸ 1 acre = ong. 4047 m²
- ⁹ 1 acre = ong. 4047 m² Ook bekend als de Tin Lizzy, het meest populaire automodel in Amerika in die tijd (zie afbeelding)
- ¹⁰ Hwy = waarschijnlijk. Highway of hoofdweg?
- ¹¹ Zie hierover uitgebreid het hoofdartikel
- ¹² Zie tekst in het addendum
- ¹³ Heel wat welgestelde gepensioneerde Amerikanen brengen hun winter door in Florida, te vergelijken met de trek naar Spanje bij ons

Van Heldergem naar Amerika (2)

Familie Aloïs De Bodt – Louise Cesarine Beerens

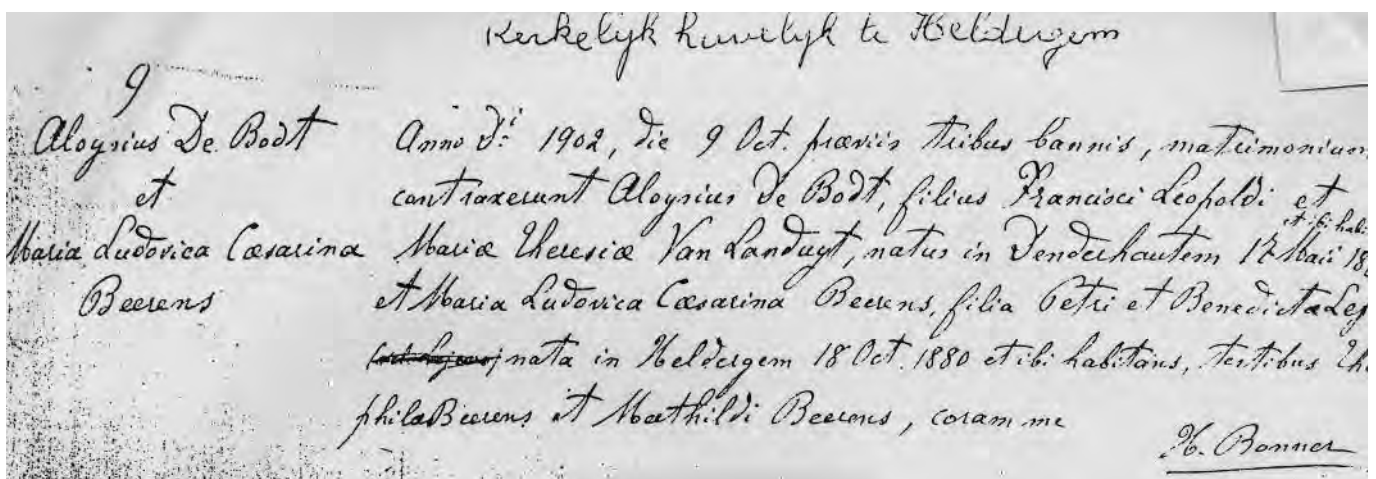
Franciscus De Bodt vader van Aloïs

Aloïs De Bodt zoon van Franciscus Leopold en Maria Theresia Van Landuyt, werd geboren te Denderhoutem in de wijk Stichelen op 17 mei 1876. Aloïs was een loteling. In die tijd werd door loting bepaald wie dienstplichtig zou worden. Vader had geluk, het lot was hem gunstig. Hij hoefde geen soldaat te worden of strijd te voeren in W.O.I.

Mijn vader werd op jonge leeftijd wever van beroep. Mijn moeder stamde uit een welgestelde boerenfamilie. Helaas was het weverken niet welkom in de trotse familie Beerens. Toch bleven vader en moeder hun grote liefde trouw. Zij trotseerden elke tegenstand en uiteindelijk huwden zij in Heldergem op 19 oktober 1902.

Maar een toekomst opbouwen was voor hen niet haalbaar in het kleine dorpje. Hoewel vader werkte als dagloner en moeder zorgde voor haar gezin en daarnaast Brusselse naaldkant uitgaf, verdienden ze onvoldoende. Maar vader was een doordrijver, hij gaf nooit op en besloot de grote plas over te steken. Hij wou zijn geluk beproeven in het verre Amerika en daar proberen een beter bestaan op te bouwen. Hij zocht en vond werk op een schip dat regelmatig afvaarde naar het land der duizend mogelijkheden. Hij vertrok alléén en voor de eerste maal in 1909.

In Amerika was er geen gebrek aan werk en hij verdiende er goed. Hij kwam elk jaar naar huis, meestal werkend op het schip zodat de overtocht niets kostte en hij bracht dollars en geschenken mee voor vrouw en kinderen. Waarschijnlijk kon hij dat allemaal doen omdat hij een zeer sterke en gezonde man was met een helder en vooruitziend verstand. Het duurde tot 1916 dat hij genoeg gespaard had om een hoeve te kopen en voor vrouw en 7 kinderen de overtocht te betalen. Emigreren was in die jaren niet zo eenvoudig want men moest aan bepaalde voorwaarden voldoen, vast werk hebben en een woning of verblijfplaats. De gezondheidstoestand werd streng gecontroleerd. Personen met een slecht gebit werden niet toegela-

ten. Men ging er van uit dat zieke tanden slechte bacteriën produceerden en dus een reëel gevaar vormden voor de gezondheid.

In 1916, volop in oorlogstijd vertrok moeder naar Amerika. Zij was toen 36 jaar oud en had 7 kinderen. De jongste was 2 jaar en de oudste zoon was 14 jaar. Met paard en kar bracht Mil Fonck hen naar het station te Burst. Van daar met de trein tot Rotterdam. Het was geen plezierreisje, onderweg moesten ze meermaals overstappen. Moeder had een voorraad brood en peperkoek bij, maar niet voldoende om die 7 hongerige buikjes te vullen. Die avond sliepen zij met veel andere reizigers in de grote zaal van de scheepvaartmaatschappij.

's Morgens kregen zij een gratis ontbijt. Daarna met pak en zak op dat reusachtig schip. Zij reisden derde klas omdat zulks het voordeligste was. Het was een gevaarlijke overtocht en vaak moest er een omweg gemaakt worden om veilig uit de buurt te blijven van de vijandelijke schepen. Goddank hadden zij geluk en bereikten ongedeerd New-York. De emigratiedienst kwam aan boord en zij brachten moeder en haar kroost naar Ellis Island, waar een geneeskundig onderzoek plaatsvond. De Amerikanen waren zeer vriendelijk en behulpzaam. Zij gaven gratis voedsel en fruit en de kinderen kregen proper ondergoed en nieuwe kleding. Zelfs hun houten kloefen werden vervangen door zwartlederen schoenen. Dan werden zij naar de trein gebracht die rechtstreeks naar Detroit reed. Vader wachtte hen daar op. Zij brachten de nacht door bij vrienden en de volgende morgen vertrokken zij naar

[SIGN OUT](#) [HOME](#)
[SIGN OUR GUEST BOOK](#)
 Welcome, Joris
 Shopping Cart: Empty

**The Statue of Liberty-
Ellis Island Foundation, Inc.**

SHIP MANIFEST

Manifests often extend over more than one page. Your passenger may be listed in this page, or a few pages forward or back. To see other pages in the manifest, click "previous" or "next." To save or purchase, click "View Original Manifest."

Noordam

[VIEW ORIGINAL MANIFEST](#)

Associated Passenger	Date of Arrival	Port of Departure	Line #	Page #	0141
DeBodt, Cesarine	Aug 05, 1916	Rotterdam, Holland	-	previous	next
				Original page	

Manifest for Noordam
Sailing from Rotterdam, Holland

Name	Gender	Age	Married	Ethnicity	Place of Residence
0001. Mendyk, Anna	F	27y	M	Austria/polish	Mentkow, Austria
0002. Mendyk, Franzisek	M	3y	S	Austria/polish	Mentkow, Austria
0003. de Winter, Romanie	F	28y	M	Belgium	Halltert, Belgium
0004. de Winter, Marcel	M	1 1/2 y	S	Belgium/Flemish	Halltert, Belgium
0005. Muylaert, Tofill	M	9y	S	Belgium/Flemish	Halltert, Belgium
0006. Muylaert, Maria	F	8y	S	Belgium/Flemish	Halltert, Belgium
0007. De Vuyst, Isalie	F	28y	M	Belgium/Flemish	Heldergem, Belgium
0008. de Vuyst, Ermine	F	4y	S	Belgium/Flemish	Heldergem, Belgium
0009. Adamiec, Anna	F	25y	M	Austria/polish	Bestwinka, Austria
0010. Adamiec, Franzisek	M	8y	S	Austria/polish	Bestwinka, Austria
0011. Adamiec, Rudolf	M	7y	S	Austria/polish	Bestwinka, Austria
0012. Adamiec, Anna	F	4y	S	Austria/polish	Bestwinka, Austria
0013. DeBodt, Cesarine	F	32y	M	Belgium/Flemish	Heldergem, Belgium
0014. DeBodt, Achiël	M	14y	S	Belgium/Flemish	Heldergem, Belgium
0015. DeBodt, Feofiel	M	13y	S	Belgium/Flemish	Heldergem, Belgium
0016. DeBodt, Carolie	F	11y	S	Belgium/Flemish	Heldergem, Belgium
0017. DeBodt, Alfons	M	9y	S	Belgium/Flemish	Heldergem, Belgium
0018. DeBodt, Germaine	F	7y	S	Belgium/Flemish	Heldergem, Belgium
0019. DeBodt, Clementine	F	5y	S	Belgium/Flemish	Heldergem, Belgium
0020. DeBodt, Marie	F	1y	S	Belgium/Flemish	Heldergem, Belgium
0021. Biel, Julie	F	27y	M	Austria/polish	Rozkochow, Austria
0022. Figura, Katharine	F	31y	M	Austria/polish	Buczyna, Austria

Associated Passenger	Date of Arrival	Port of Departure	Line #	Page #	76
DeBodt, Cesarine	Aug 05, 1916	Rotterdam, Holland	-	previous	next
				Original page	

De Familie De Bodt reisde samen met de familie De Vuyst uit Heldergem en de families De Winter en Muylaert uit Haaltert

Pandora in de staat Ohio, hun nieuwe thuis. Dit plaatsje was uitgestrekt, doch weinig bevolkt.

De woningen stonden twee en soms meer kilometers van elkaar verwijderd, tussen weilanden, akkers en bossen. Om zijn gezin meer welstand te bieden begon vader wijn te maken, bier te brouwen en alcohol te stoken. Hij verkocht die dranken aan de talrijke Europese emigranten die maar moeilijk hun biertje of glas wijn konden missen. Het was in die tijd “droog Amerika”. Het maken, bezitten of verhandelen van alcoholhoudende dranken was streng verboden. Een totaal verbod is in geen enkel land haalbaar. Een matig gebruik van een verfrissend biertje of een lekker glas wijn is gezond. Ik bewonder mijn vader om de moed en de durf om die wet te omzeilen. Gelukkig werd hij nooit verraden of geklist. Zelf was vader zeer matig. In ons gezin was de grote dorstlesser de pomp, bij feestjes dronken we appelcider.

In elk gezin was er minstens één auto. Uiteraard hadden wij een Ford, de enige wagen die betaalbaar was voor een bescheiden gezin. Aan de buitenkant treeplanken om in te stappen.

Vooraan twee lampen die op batterijen werkten. Mica ruiten, die opgerold werden bij grote hitte en bij sneeuwval, want de sneeuw bleef er op plakken en belemmerde het zicht. Ruitenwissers waren nog niet uitgevonden. De claxon was een metalen toeter met rubberen ballon, even knijpen en het ding produceerde geluid. Om het autootje te starten werd vooraan een zwengel ingestoken. Enkele keren draaien, vlug loslaten want het ding sloeg terug en opnieuw proberen tot het lukte en de motor bleef draaien. Mijn drie broers waren als jonge tieners zeer bedreven in het sturen. Er was geen beperking op de leeftijd, ook niet op het aantal passagiers, wij zaten er soms met z'n achten in. Verder droeg de chauffeur alle verantwoordelijkheid voor wat betreft het passeren van de onbewaakte “railroads” en het oversteken van rivieren op bruggen zonder leuning, bij hevige regen spoelde de rivier er over heen, dan was men genoodzaakt de motor stil te leggen en de wagen stapvoets over te duwen.

De schoolplicht was wettelijk tot 16 jaar. Er was slechts één onderwijzer voor alle studiejaar. De jongsten zaten vooraan, de meisjes en de jongens kriskas door mekaar; Toch werkte het systeem perfect. Er waren vakken waarvan allen samen onderricht kregen, ondermeer vaderlandse geschiedenis, aardrijkskunde, zang, declamatie, dans en wellevendheidvormen.

Godsdienstles werd niet gegeven. Dat was de taak van de verschillende godsdiensten en de ouders bepaalden de keuze. We reden meer dan één uur met de wagen om naar een katholieke kerk te gaan. De pastoor kwam ook af en toe op bezoek bij ons thuis. Hij was zeer democratisch en breeddenkend. Hij zei: “Als in de winter het weer te slecht is mag je gerust naar de protestantse kerk gaan (dat was maar een half uur ver), als je je zondagsplicht maar vervult. Dat kan evengoed in een protestantse kerk als in een katholieke, wij vereren toch allemaal dezelfde God.

Eén keer heb ik de Ku-Klux-Klan in actie gezien. Sinds enkele dagen was een negergezin in Pandora komen wonen. Een dertigtal leden van de clan, in hun lange spookachtige witte kledij, met masker en hoge punthoed begaven zich naar de heuvel en plantten er een groot houten kruis. Het was een maanloze donkere nacht. Zij lieten het kruis branden en de hoogoplaaiende vlammen waren tot ver in de omtrek zichtbaar. Huiveringwekkend! Een eerste waarschuwing aan wie een donkere huid had om zo snel mogelijk Pandora te verlaten. Als de bedoelde personen hier geen gevolg aangaven, zouden ze gewelddadig uitgedreven worden. Zover liet het negergezin het niet komen: nog dezelfde nacht verdwenen ze in alle stilte. Toch zielig en heel onrechtvaardig dat mensen alleen om hun huidskleur uitgedreven worden. En niemand kon daar iets tegen doen, wij konden alleen maar toezien. Bij de Klan waren ongetwijfeld ook burgers uit Pandora, door hun kledij onherkenbaar.

Foto genomen in Amerika ca. 1923

V.l.n.r. zittend: Vader Alois De Bodt, Bertha, Maria, moeder Louise Cesarine Beerens en Alice
 Staande: Germaine, Achiel, Coralie, Theofiel, Clementine en Alfons.

Kinderen van Alois De Bodt en Louise Cesarine Beerens

1. Achiel: °Heldergem 24-09-1902, 1e huwelijk met Octavie Scheys. 2e huwelijk te Brussel met Frieda Padubrin.
2. Theofiel: °Heldergem 27-11-1903, gehuwd te Nederhasselt op 01-06-1929 met Romanie Matthijs.
3. Coralie: °Heldergem 09-12-1905, 1e huwelijk te Heldergem met Charles Anckaer. 2e huwelijk met Michel Clarembeau.
4. Alfons: °Heldergem 12-11-1906, gehuwd te Heldergem op 16-01-1930 met Yvonne De Vuyst.
5. Germaine: °Heldergem 25-12-1908, gehuwd te Heldergem op 24-05-1928
6. Clementine: °Heldergem 16-11-1909, gehuwd te Heldergem op 09-11-1937 met Albert D'Herde.
7. Maria: °Heldergem 17-09-1914, gehuwd te Heldergem op 09-02-1937 met Richard Brackeva.
8. Betha: °Pandora-Ohio U.S.A. 18-06-1917, gehuwd te Heldergem met Gaston De Winne.
9. Alice: ° Pandora-Ohio U.S.A. 17-11-1921, gehuwd te Heldergem op 25-01-1941 met Alfons Volckaert.
10. Remi: °Heldergem 30-08-1924, gehuwd te Haaltert op 16-09-1949 met Denise Vercruysen.

Mijn ouders waren moedige, werklustige, blijde mensen. Ik heb alle bewondering voor hen. Vooral ben ik dankbaar voor het leven dat ze mij schonken. Ik ben geboren te Pandora in 1917 en kwam terecht in een paradijselijk midden. Vele handen hebben mij gedragen en vertroeteld. Broer Theofiel was mijn peter en zus Carolie mijn meter.

In onze woning hadden wij verlichting met batterijen. De telefoon was nog heel primitief. Als men iemand opbelde rinkelde de bel in alle woningen. Als het rinkelen ophield noemde men de naam van de persoon die men wilde spreken, maar iedereen kon het gesprek horen.

De winters waren zeer koud met veel sneeuw, maar adembenemend mooi was de hemel, bezaaid met miljoenen schitterende sterren. Als wij op kerstnacht in open slee en paard met rinkelende belletjes, over de sneeuw slieden op weg naar de middernachtmis, was dat een onvergetelijke gebeurtenis.

Alois De Bodt en Louise Beerens met dochter Bertha

Het verhaal van Bertha gaat nu verder: als een talentvolle schrijfster beschrijft ze op boeiende wijze de zolder van haar grootvader Petrus Beerens.

De enorme zolder besloeg de hele oppervlakte van het woonhuis. Een brede schouw splitste de zolder in twee delen. Samen met het gebinte steunde deze schouw het laagafhangende pannendak. Bij gebrek aan voldoende slaappleaats werd mijn ledikant gewoon op de zolder neergezet, pal onder de dakpannen. De grote slaapkamer met daarin drie grote bedden waarin de zes meisjes sliepen en een kleine slaapkamer waarin Alfons sliep zijn gemaakt in een later stadium. Een eenvoudige blauwgestrepte beddezak, was gevuld met "poillen", dat is kaf van lijnzaad.

Het is fris in de zomer en voelt warm aan bij koudere temperaturen. Het hoofdkussen was opgevuld met borstveren van kippen en eenden. Van uit deze primitieve legerstede observeerde ik die eerste avond mijn omgeving en toog op onderzoek. Rond de schouw lagen rogge, tarwe en haver netjes van mekaar afgeschermd. Onder het laagste gedeelte van de zolder bevond zich een zak met oranjekleurige maïs om de kippen te verwennen. Een zak lichtbruin roggemeel was een delicatessen voor de varkens. Kriel voor de jonge kalveren, geplette haver voor het paard. Fijne witte bloem voor het bakken van 't dagelijks brood. Wekelijks werden in de bakoven die warm gestookt werd met doornenhout, zo'n twaalf karrenwielbroden gebakken. Naast het trapgat stonden nog zakken met zemelen en lijzemeelkoek, een lekkernij voor de melkkoeien. Daarnaast stond een houten bak met bitterpeeën. Dat wordt gebruikt om de smaak van koffie te stimuleren, soms ook om meer kleur bij te brengen.

Bitterpee is een wortel die gebrand en gemalen werd en

zo bekomt men de cichorei die in de volksmond "bitterpee" genoemd werd. Het werd ook als groente gegeten. Veel later en nu trouwens nog, gebruikt men de bitterpeewortel om witloof te telen. Er stond ook een bascule, deze is onontbeerlijk voor de boer. Als hij 50 kg. graan naar de maalder brengt, wil hij ook 50 kg. terug krijgen en dat controleert hij dan ook heel nauwkeurig. Verderaf ontdekte ik een houten koffer, veilig afgesloten met een hangslot. Ik kon het deksel een paar millimeter optillen en probeerde door de spleet te gluren. Tevergeefs, de koffer gaf haar geheimen niet prijs. Tot op latere datum, tante Tilleken (Mathilde) mij haar schatten toonde. Allemaal spullen van haar overleden moeder. Een

zwarte kapmantel van echte lakenstof. De sierlijke plooien vielen van aan de schouders naar beneden. De hoofdkap lag daaroverheen, de binnen zijde blinkend, de buitenkant dof, typisch kenmerk van echt laken. Een grijze jak met pofmouwen, de voorkant versierd met Brusselse kant. Een vergeelde witte onderrok, met brede stroken broderie anglaise. Een zondagse kappeline, opgesmukt met blinkende pereltjes en kleurige bloemen. Zo'n hoofd-deksel werd op de kruin gedragen en met een satijnen lint onder de kin gestrikt. Een groen-grijs en rode geruite sjaal met lange franjes. Een paar gehaakte vingerloze 'wanten' (handschoenen). Hoge laarsjes met een lange rij bollige zwarte knopjes. Een zwart lederen 'zacosj' (handtas) met koperen slot en dito ketting. Een doos met heiligenprentjes, de buitenranden kunstig vervaardigd uit fijn wit papier, het leek wel echt kantwerk, zo fijn uitgewerkt, zo fragiel voelde het aan. Dan was er nog de schooltas van grootvader Petrus, een natuurhouten kistje met schuifdeksel. Binnenin van boven een smal vakje voor griffel en krijt. In het groter vak werd de lei geborgen. De schooltas van grootvader wordt als een dierbaar familiestuk bewaard door zijn achter-achterkleinzonen Hendrik en Stijn. En wat er in die tijd in geen enkele koffer ontbrak, waren de kleine witkatoenen zakjes, gevuld met lavendel en andere geurige kruiden.

Aan de voorkant van de zolder stond een wankel rek met allerhande lectuur. Tijdschriften van Sint-Antonius van Padua. De beeltenis van de heilige was afgebeeld op een felrose omslag. Een vergeeld boekje met eenvoudige poëzie, wat ik onthouden heb is het versje "onze kat"

Er lagen losse bladen, liedjes over moorden en diefstallen. Ook een zangboek met oude Vlaamse volks- en protestliedjes. Een lied uit wereldoorlog 1 heeft mij destijds diep getroffen. Misschien juist daarom heb ik het gedeeltelijk onthouden:

"Zulke vrouwen zou men moeten condoneren, van den honger doen creveren terwijl dat hun man strijdt voor 't land lopen zij met den vijand op hun gemak 't 's avonds laat met de vijand over 't straat en wie weet er 't ergste van met de moordenaar van hare man."

Vaak heb ik op de zolder van grootvader over die woorden nagedacht. De diepmenselijke tragedie die er in schuilt. Het bittere verwijt, de wraakgevoelens. Het waarom! Mogelijk was het een waanzinnige poging om te overleven. Of kent passie vriend noch vijanden? Is oorlog en vrede van geen belang bij het oeroude instinct dat wij liefde noemen. Wie zal het weten!

Ook de volgelingen van Priester Daens hadden een eigen lied. Het refrein werd driemaal herhaald: "Daarvoor hebben wij een groene strik van doen" De groene strik werd door elke Daensist op de jas gedragen. Het was hun symbool van "hoop".

Een beetje moe van het vele ontdekken nestelde ik mij op de ritselende beddezak. Als vanzelf waren de geluiden op het erf stilgevallen. Af en toe rammelde een koe met haar kettin-gen, zoetjes aan smolt de avond weg in de nacht. Uit de donkere hoeken kropen de schaduwen naar omhoog, duwden de schemering weg en hulden de zolder in een zwart omfloerste duisternis. De bijna volle naam gluurde behaaglijk door de drie glazen dakpannen en dropte een streepje licht op de bruine plankenvloer. Door de holle dakpan stegen de nachtelijke geuren naar binnen en vermengden zich met het aroma van de aan het gebinte ophangende droge tabaksbladeren. De in een tenen mand overgebleven 'corpenduren' verspreiden een vage appelgeur. Toen schrok ik, keek met angstige verbijstering in twee schuinstaande groene gloeiende punten, blijkbaar uit het niets opgedoken. Tot ik mij realiseerde dat het Liske de kat was op nachtelijke muizenjacht.

Zo was mijn eerste avond op grootvaders zolder. In een voor mij, nog vreemd dorp, Heldergem. Mettertijd zou ik het leren waarderen en liefhebben. Grootvaders zolder bleef lange tijd mijn toevlucht. Een oase van stilte en vree. Rustgevend maar altijd fascinerend. Een fantasiewereld en toch werkelijkheid. Dingen die in 't geheugen gegrift blijven. Ik hoor nog 't kraaien van de hanen bij 't eerste morgengloren. Ik proef nog de lucht, zwanger van kamperfoelie en sering, prikkelend en zinnenstrelend. Ik vergeet nooit hoe ik geboeid luisterde naar 't spelen van de wind die de bladeren beroerde en onwezenlijke muziek ont-

lokte aan de toppen van de canadaboom. Ik hoor nog de felle winden die over het dak scheerden en de bulderende storm die huilend door de brede schouw joeg. De melodieuze tonen van de regendruppels die in onregelmatig tempo tikketakten op het dak of met kletterend geweld de pannen geselden. Poedersneeuw, die spiraalvormig door de holle dakpan naar binnen dwarrelde en zwevend naar beneden toe, een ongerept wit strak afgelijnd tapijt tekende op de planken vloer. Het kon ook wel eens dat een verdwaalde vlinder de weg naar binnen vond en cirkelend in een streep zonlicht met vreemde elegantie zijn kleurige vleugeltjes uitwaaierte en de miljoenen stofdeeltjes in duizelingmakende bewegingen deed oplichten en uiteenspatten. Och! 't Zijn allemaal hartverwarmende herinneringen aan een tijd waarin het goed was om te leven.

Schoon is de jonkheid, ze keert nooit weer.

Verteld door Bertha De Winne-De Bodt.

Bij mijn bezoek van Alice Volckaert- De Bodt, de jongste zuster van Bertha, die nog in Heldergem woont, haalde ook zij herinneringen boven over wat haar oudere zus verteld had over het huwelijk van haar ouders, de reis van haar moeder, het verblijf in Amerika en de terugkeer naar Heldergem. Hierna de versie van Alice.

Bij het huwelijk van haar ouders was het volgens Alice niet de trotse familie Beerens, maar de familie de Bodt die tegen het huwelijk gekant was, de Beerens waren te min.

Mil Fonck bracht hen inderdaad naar het station te Burst met de kar getrokken door een grote witte ezel, hij was bijna zo groot als een paard, zei Lisken.

Petrus Beerens met kleinzoon Remi De Bodt

Tijdens de reis kreeg moeder veel hulp van Isalie Van den Dooren uit Heldergem (zus van Louis en Polydoor) die ook naar Amerika reisde met haar dochttertje Hermine, vier jaar oud, om zich bij haar man Gustaaf De Vuyst (ook een Heldergemnaar) te vervoegen in Detroit. Gustaaf was de broer van Charelken Macrit, vroeger een alom gekende café in de Kerkstraat.

In de zomer werkte vader in de suikerbieten en in de winter in de autofabriek in Detroit. Het waren zeer strenge en lange winters en het vroom dat het kraakte. Op een winterdag ging Bertha melk halen in de dichtsbijgelegen hoeve en toen ze terug thuis kwam waren haar vingertjes lichtjes aan het kannetje gevoren.

De naaste bureu waren Amerikanen en volgelingen van Jehova. Het waren sympathieke mensen die altijd bereid waren om te helpen. Na onze terugkeer naar België bleven ze nog jaren contact houden per brief. Vóór wereldoorlog II was er een congres van de Jehovas in Brussel. De Amerikaanse vrienden waren van de partij en ze kwamen ons bezoeken in Heldergem.

Volgens Alice gingen ze regelmatig naar de protestantse kerk en bij speciale gelegenheden gingen ze zeker naar de katholieke kerk en zeker om er hun paasplicht te vervullen. Bertha en Alice werden er gedoopt. Ze waren de enige katholieken in de buurt, al de anderen, de Jehovas uitgezonderd, waren protestant.

Vader kreeg meer en meer last van reuma en dacht dat hij zich in Heldergem beter zou voelen. Het gezin had heim-

wee naar het geboorteland. Toen de oudste zoon Achiël zijn eerste liefde had zei moeder: *“Als we hier nog enkele jaren blijven wonen en de kinderen huwen geraken wij hier nooit meer weg”*. Ze hakten de knoop door en troffen voorbereidingen voor de terugkeer. Eindelijk was het zo ver. Het leek wel een kleine invasie toen wij vader, moeder en acht kinderen (Achiël was nog één jaar in Amerika gebleven, misschien voor het liefje, en keerde dan ook één jaar later terug) in de grote hoeve, ten huize Lejonc, toekwamen.

De vader van Louise, Petrus Beerens, (hij werd bijna honderd jaar) woonde er nog samen met zijn twee ongehuwde kinderen, Alfons en Mathilde.

Op de hoek van de Dries (nu Heldergerstraat) en de Geraardsbergse Steenweg (nu Terlicht) lag een eigendom van de familie Lejonc. Aloïs De Bodt en Louise Beerens bouwden er een woning in 1930 en hadden er vele jaren een gekend café “Bij den Entrepeneur”. Er was ook een stopplaats voor de autobus en een benzinepomp van het merk Sinco. De Lejonc werd verkocht aan Sylvain Van Buggenhout die in 1948 uitweek naar Amerika.

De vader van Louise, Petrus Beerens en zijn ongehuwde dochter Mathilde en zoon Alfons, die hen zeven jaar geleden, bij hun terugkeer uit Amerika met open armen ontvingen, woonden bij hen in.

De familie De Bodt had een echte familiale band. Aan de linkerzijde van het grote huis woonde eerst Remi De Turck met zijn echtgenote Germaine De Bodt, die dan later naast de woning een eigen huis bouwden met een schrijnwerkerij en een meubelzaak. Dan was het de beurt aan Clementine de Bodt gehuwd met Albert D’Herde, om dat deel van het ouderlijk huis te bewonen. Aan de rechterzijde van het huis bouwde Alice De Bodt, gehuwd met garagist Alfons Volckaert, een woning met garage.

In 1948 kocht Alfons Beerens zoon van Jozef en kleinzoon van Petrus, gehuwd met Marie D’Haeseleer ‘de Lejonc’. Het gebouw kwam terug in het bezit van de familie Beerens. Het goed werd verhuurd tot de zoon Alfons er zijn intrek nam. Jozef en zijn echtgenote Francie Troffaes hadden een emotionele band met de woning. Als getuige hiervan hangt er een foto van een schilderij van ‘de Lejong’ in de living van Jozef.

Op bevel van de overheid die de voorgevel had onteigend en door de bouwvallige staat van het huis (op de kaart van Ferrari in 1775 wordt het reeds vermeld als “café de Herderkens”) werd ‘de Lejonc’ gesloopt. Nu staan er drie moderne woningen naast elkaar en Jozef woont er tussen zijn twee gehuwde kinderen.

Aloïs De Bodt overleed te Ninove op 4 augustus 1947, op 71 jarige leeftijd en zijn echtgenote Marie-Louise Césarine Beerens te Helderger op 24 mei 1972, zij was 91 jaar.

Het was een gezond en sterk gezin want al de meisjes bereikten reeds een respectabele leeftijd. Coralie in Amerika werd 92 jaar. Germaine 90 en Clementine 92 jaar. Drie meisjes zijn nog in leven. Maria 94, jaar woont, in Moeskroen, Bertha, 91 jaar, woont in Westerlo en Alice, 87 jaar, woont in Helderger. Bijnamen: Botjes Wies, Botjes Chilm Fil en Foos. De meisjes: Botjes Tinne, Bertha, Liskien enz. De moeder was ‘Lezonges Lowiezeken’ naar de familienaam van haar moeder.

Ik dank van harte Bertha en Alice voor hun mooie levensverhaal en bereidwillige hulp.

Roger De Troyer

Van Heldergem naar Amerika, familie Aloïs De Bodt – Louise Cesarine Beerens

Een verhaal over gezinshereniging in en terugkeer naar Heldergem verteld door Bertha De Bodt geboren Pandora-Ohio U.S.A. 18-06-1917 en overleden Herselt 13 november 2011.

Aloïs De Bodt, zoon van Franciscus Leopold en Maria Theresia Van Landuyt, werd geboren te Denderhoutem in de wijk Stichelen op 17 mei 1876. Aloïs was een loteling. In die tijd werd door loting bepaald wie dienstplichtig zou worden. Vader had geluk, het lot was hem gunstig. Hij hoefde geen soldaat te worden of strijd te voeren in W.O.I. Mijn vader werd op jonge leeftijd wever van beroep. Mijn moeder stamde uit een welgestelde boerenfamilie. Helaas was het weverken niet welkom in de trotse familie Beerens. Toch bleven vader en moeder hun grote liefde trouw. Zij trotseerden elke tegenstand en uiteindelijk huwden zij in Heldergem op 19 oktober 1902.

Aloïs De Bodt en Louise Beerens met
dochter Bertha

Maar een toekomst opbouwen was voor hen niet haalbaar in het kleine dorpje. Hoewel vader werkte als dagloner en moeder zorgde voor haar gezin en ernaast Brusselse naaldkant uitgaf, verdienden ze onvoldoende. Zijn gezin telde toen zes kinderen. Maar vader was een doordrijver, hij gaf nooit op en besloot de grote plas over te steken. Hij wou zijn geluk beproeven in het verre Amerika en daar proberen een beter bestaan op te bouwen.

Begin mei 1910 vertrok vader samen met zijn vriend Trif Edmond uit Haaltert, bij Edmond zijn broer Hector in Detroit. Hoe de zeereis met de Lusitania verlopen is en hoe het hem de eerste jaren vergaan is, weet ik niet. Het zal wel niet gemakkelijk geweest zijn. Hij kende de taal niet, maar zijn levensmoed en zin voor humor gepaard met een ijzersterke gezondheid deden hem volhouden. Om te winkelen gebruikte hij gebarentaal. Op een keer wilde hij eieren kopen en ging gewoon op zijn hurk zitten en kakelde “ketketgedei”.

In Amerika was er geen gebrek aan werk en hij verdiende er goed. Zijn eerste bezoek aan vrouw en kinderen was in het najaar van 1913 en hij is rond de jaarwisseling terug vertrokken. Het was een harde tijd voor mijn ouders. Vader die hard knokte om een hoeve te kopen en moeder wat geld op te kunnen sturen.. In 1914 brak WO I uit. Moeder zorgde voor de kinderen. Zij hadden niets te veel maar leden ook geen honger. Soms ontvingen ze iets uit de USA.

Het was 1916, vader had genoeg gespaard had om een hoeve te kopen en voor vrouw en 7 kinderen de overtocht te betalen. Emigreren was in die jaren niet zo eenvoudig want men moest aan bepaalde voorwaarden voldoen, vast werk hebben en een woning of verblijfplaats. De gezondheidstoestand werd streng gecontroleerd. Personen met een slecht gebit werden niet toegelaten. Men ging er van uit dat zieke tanden slechte bacteriën produceerden en dus een reëel gevaar vormden voor de gezondheid.

In augustus 1916, volop in oorlogstijd vertrok moeder naar Amerika. Zij was toen 36 jaar oud en had 7 kinderen. De jongste was 2 jaar en de oudste zoon was 14 jaar. Met paard en kar bracht Mil Fonck het gezin met hun povere bezittingen naar het station te Burst. Van daar

met de trein tot Rotterdam. Het was geen plezierreisje, onderweg moesten ze meermaals overstappen. Moeder had een voorraad brood en peperkoek bij, maar niet voldoende om die 7 hongerige buikjes te vullen. Die avond sliepen zij met veel andere reizigers in de grote zaal van de scheepvaartmaatschappij Holland-Rotterdam. 's Morgens kregen zij een gratis ontbijt. Daarna met pak en zak op dat reusachtig schip 'Noordam.' Zij reisden derde klas omdat zulks het voordeligste was. Zij hadden wel de luxe dat zij één slaapkooi hadden. Sommige passagiers, met hun bezittingen in een doek geknoopt, sliepen gewoon in open lucht op het dek.

Door oorlogsomstandigheden was het gevaarlijk varen op zee. Om mijnen en vijandelijke schepen te ontwijken, moesten er grote omwegen gemaakt worden. Daardoor duurde de reis ettelijke dagen langer dan gewoonlijk. Zij ontscheepten in de haven van New York. De Amerikaanse ambtenaren vroegen aan moeder of zij geld had om verder te reizen. Moeder die de taal niet verstond, schudde het hoofd. Daarop werden zij overgebracht naar Ellis Island. Zij kregen voedsel en slaapgelegenheid. Waarschijnlijk zagen de kinderen er door de verre reis heel erg verfromfaaid uit. Zij kregen allen nieuwe kleren: schoenen, broeken, kousen en ondergoed. Vader werd verwittigd van hun aankomst en stuurde het nodige geld op.

Juli 1916 vertrokken van uit Rotterdam met de SS Noordam, de families De Bodt, De Vuyst, De Winter, Muylaert en Noyaert. In totaal achttien vrouwen en kinderen richting Amerika voor gezinshereniging.

Zij werden op de trein naar Detroit gezet en vader wachtte hen daar op. Zij brachten de nacht bij Romanie, een vrouw uit Denderhoutem die een gasthuis uitbaatte. De volgende morgen vertrokken zij naar Pandora in de staat Ohio, hun nieuwe thuis. Alle burens hadden meegewerkt om de woning in te richten en hadden meubels en beddengoed bijeengebracht. Moeder was erg onder de indruk dat zij zo hartelijk ontvangen werden en dat iedereen bezorgd was om het nodige bijeen te brengen.

De woningen stonden twee en soms meer kilometers van elkaar verwijderd, tussen weilanden, akkers en bossen. Om zijn gezin meer welstand te bieden begon vader wijn te maken, bier te brouwen en alcohol te stoken. Hij verkocht die dranken aan de talrijke Europese emigranten die maar moeilijk hun biertje of glas wijn konden missen. Het was in die tijd "droog Amerika". Het maken, bezitten of verhandelen van alcoholhoudende dranken was streng verboden. Een totaal verbod is in geen enkel land haalbaar. Een matig gebruik van een verfrissend biertje of een lekker glas wijn is gezond. Ik bewonder mijn vader om de moed en de durf om die wet te omzeilen. Gelukkig werd hij nooit verraden of geklist. Zelf was vader zeer matig. In ons gezin was de grote dorstlesser de pomp, bij feestjes dronken we appelcider.

In elk gezin was er minstens één auto. Uiteraard hadden wij een Ford, de enige wagen die betaalbaar was voor een bescheiden gezin. Aan de buitenkant treeplanken om in te stappen. Vooraan twee lampen die op batterijen werkten. Mica ruiten, die opgerold werden bij grote hitte en bij sneeuwval, want de sneeuw bleef er op plakken en belemmerde het zicht. Ruitenwissers waren nog niet uitgevonden. De claxon was een metalen toeter met rubberen ballon, even knijpen en het ding produceerde geluid. Om het autootje te starten werd vooraan een zwengel ingestoken. Enkele keren draaien, vlug loslaten want het ding sloeg terug en opnieuw proberen tot het lukte en de motor bleef draaien. Mijn drie broers waren als jonge tieners zeer bedreven in het sturen. Er was geen beperking op de leeftijd, ook niet op het aantal passagiers, wij zaten er soms met z'n achten in. Verder droeg de chauffeur alle verantwoordelijkheid voor wat betreft het passeren van de onbewaakte "railroads" en het oversteken van rivieren op bruggen zonder leuning, bij hevige regen spoelde de rivier er over heen, dan was men genoodzaakt de motor stil te leggen en de wagen stapvoets over te duwen.

De schoolplicht was wettelijk tot 16 jaar. Er was slechts één onderwijzer voor alle studie jaren. De jongsten zaten vooraan, de meisjes en de jongens kriskas door mekaar. Toch werkte het systeem perfect. Er waren vakken waarvan allen samen onderricht kregen, ondermeer vaderlandse geschiedenis, aardrijkskunde, zang, declamatie, dans en wellevendheidvormen.

Godsdienstles werd niet gegeven. Dat was de taak van de verschillende godsdiensten en de ouders bepaalden de keuze. We reden meer dan één uur met de wagen om naar een katholieke kerk te gaan. De pastoor kwam ook af en toe op bezoek bij ons thuis. Hij was zeer democratisch en breeddenkend. Hij zei: *“Als in de winter het weer te slecht is mag je gerust naar de protestantse kerk gaan (dat was maar een halfuur ver), als je je zondagsplicht maar vervult. Dat kan evengoed in een protestantse kerk als in een katholieke, wij vereren toch allemaal dezelfde God”*.

Familie De Bodt:

V.l.n.r. zittend: Vader Alois De Bodt, Bertha, Maria, moeder Louise Cesarine Beerens en Alice
Staande: Germaine, Achiel, Coralie, Theofiel, Clementine en Alfons.

Eén keer heb ik de Ku-Klux-Klan in actie gezien. Sinds enkele dagen was een negergezin in Pandora komen wonen. Een dertigtal leden van de clan, in hun lange spookachtige witte kledij, met masker en hoge punthoed begaven zich naar de heuvel en plantten er een groot houten kruis. Het was een maanloze donkere nacht. Zij lieten het kruis branden en de hoogoplaaiende vlammen waren tot ver in de omtrek zichtbaar. Huiveringwekkend! Een eerste waarschuwing aan wie een donkere huid had om zo snel mogelijk Pandora te verlaten. Als de bedoelde personen hier geen gevolg aangaven, zouden ze gewelddadig uitgedreven worden. Zover liet het negergezin het niet komen: nog dezelfde nacht verdwenen ze in alle stilte. Toch zielig en heel onrechtvaardig dat mensen alleen om hun huidskleur uitgedreven worden. En niemand kon daar iets tegen doen, wij konden alleen maar toezien. Bij de Klan waren ongetwijfeld ook burgers uit Pandora, door hun kledij onherkenbaar.

In onze woning hadden wij verlichting met batterijen. De telefoon was nog heel primitief. Als men iemand opbelde rinkelde de bel in alle woningen. Als het rinkelen ophield noemde men de naam van de persoon die men wilde spreken, maar iedereen kon het gesprek horen.

De winters waren zeer koud met veel sneeuw, maar adembenemend mooi was de hemel, bezaaid met miljoenen schitterende sterren. Als wij op kerstnacht in open slee en paard met rinkelende belletjes, over de sneeuw slieden op weg naar de middernachtmis, was dat een onvergetelijke gebeurtenis.

Moeder kreeg heimwee naar Vlaanderen. Grootmoeder, was gestorven en grootvader telde 87 jaar. Mijn ouders besloten de ouderlijke hoeve in Heldergem over te nemen. Mijn oudste broer Achille besloot in de States te blijven. Voor moeder was dat een harde slag en een bittere ontgoocheling. Alle meubels en sierstukken die niet konden verhuisd worden, werden uitgesteld om verkocht te worden.

De treinreis naar New York was voor mij alles behalve plezierig. De trein klom en daalde langs de flanken van de hoge bergen. Het schip waarmee wij de overtocht zouden maken lag zeevaardig in de haven van New York. Wij hebben een storm meegemaakt. Niemand mocht op het dek. Door de ronde venstertjes zagen wij hoe het schip geteisterd werd door huizen hoge golven. Veel passagiers werden zeeziek. De overvaart duurde 11 dagen. Wij reisden door per trein. Het was na middernacht toen we de hoeve van grootvader bereikten, onze nieuwe thuis.

Bertha De Bodt

Honderd jaar na de Titanic:

"MIGRATIESTROMEN IN EEN WIJZIGENDE WERELD"

door Prof. Dirk Vanheule. HaBe, Bruulstraat 18, Haaltert.

Donderdag 12 april 2012, om 20 uur.

Honderd jaar na de scheepsramp met de Titanic is migratie meer dan ooit actueel. Steeds meer mensen verlaten hun thuis om elders te gaan leven. Het verhuizen uit en naar West-Europa is sedert de Titanic grondig van richting veranderd. Ook vandaag weer vergaan schepen voor zij de beloofde kust bereiken. Migratiestromen worden in kaart gebracht, met aandacht voor de emigratie uit België en Vlaanderen en de lotgevallen van Belgische emigranten enerzijds, en de immigratie na de Tweede Wereldoorlog naar België met de verscheidenheid in arbeids- en huwelijks-, asiel- en clandestiene migratie anno 2012 anderzijds. Ook de wijze waarop de Europese, Belgische en Vlaamse overheden aankijken tegen migratie komen aan bod.

Een niet te missen uiteenzetting.

Gratis toegang en bezoek meteen de uitzonderlijke tentoonstelling

"Vaart wel en tot laters"

Organisatie: Haaltert Internationaal

Van Heldergem naar Amerika (3)

Hierna volgt het succesverhaal van een dorpsgenoot René D'Haeseleer, die zoals vele honderden uit onze gemeente emigreerde naar Amerika. René werd geboren te Heldergem op 24 juni 1879 als zoon van Karel Lodewijk en Rosalia De Rijck.

Hij huwde te Heldergem op 21 april 1909 met Zoë De Smet, geboren te Aaigem op 05-08-1888, dochter van Lievin Frans en Virginia Beerens. Zoë verliet het ouderlijk huis, na het overlijden van haar vader in 1904 en ging als zestienjarige inwonen bij haar gehuwde zus Irma in Heldergem.

Na hun huwelijk vestigde het jonge paar zich in Aaigem, waar hun eerste kind Leopold Jozef geboren werd op 28-10-1909.

Op 19 maart 1911 scheepte René alleen in op 'De Lapland' en stevende naar Amerika, hopen- de een betere toekomst te kunnen uitbouwen voor zijn gezin. De eindbestemming was Pandora Street 2236, Vancouver, Brits Columbia, Canada.

Het ging hem voor de wind en regelmatig ontving zijn echtgenote financiële steun voor haar gezinnetje.

In 1920 bezat hij reeds een eigen woning zodat er geen problemen waren voor een gezinsher- eniging.

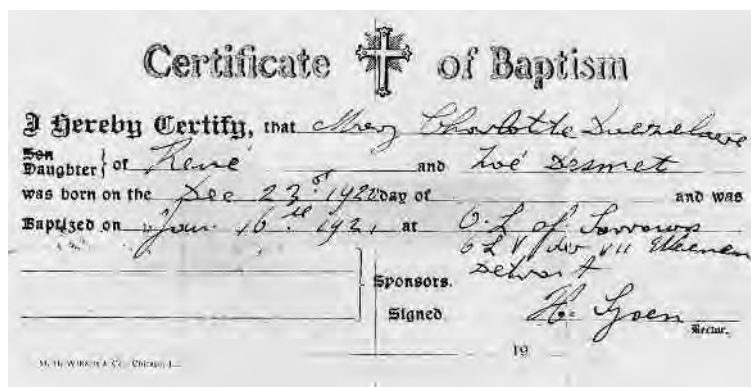
Trouwboekje René D'Haeseleer - Zoë De Smet

René D'Haeseleer, Zoë De Smet, Maria-Theresia De Schutter en de broer van René Gustaaf D'Haeseleer

[illegible]

Ellis Island New York, scheepsmanifest Lapland 28 maart 1920 gedeelte passagierslijst familie D'Haeseleer

Doopakte Detroit van Marie-26 januari 1921

1931 Reiskoffer van de Familie René D'Haeseleer

Via Brussel, waar haar zus Leopoldine in de Schaarbeekstraat woonde, spoorde zij naar Antwerpen en schepte eveneens in op 'De Lapland'.

Zoë reisde in gezelschap van het gezin van haar schoonbroer, de broer van René, Gustaaf D'Haeseleer en echtgenote Maria Theresia De Schutter en hun vier kinderen: Henriette (17 j.), Remi (14 j.), Louis (4 j.) de latere liberale senator en zijn tweelingzus Octavie.

Voor Gustaaf D'Haeseleer was het reeds de derde afvaart (1906-1910 en 1920). Zij vonden onderdak bij de vader van Marie Theresia in Meldrom Fast in Detroit, Michigan. De boot meerde aan op 28 maart in Ellis Island, de haven van New York. Met de trein ging het verder naar Cooperstreet, 240 Jackson, Michigan, de plaats waar haar echtgenoot toen woonde. Na 9 jaar werd het opnieuw een écht gezin. Er kwam nog een tweede kind, Marie Charlotte geboren op 22 december 1920.

In de beginperiode werkte René in de auto-industrie in Detroit. Later werkte hij samen met zijn vrouw in de tomatenteelt. Zware, doch lonende arbeid in vergelijking met de hier betaalde lonen.

Het verre Amerika kon hen niet bekoren om er definitief te blijven en in 1931 keerden zij terug naar het landelijke Heldergem.

Ze kochten een woning en aanpalende grond van Petrus Mertens (*de Peet*).

De kinderen ondervonden wel wat problemen met de taal. Marie had de lagere school in het Engels gevolgd, maar haar 'Vlaams' met

René D'Haeseleer, Zoë De Smet
en dochter Marie-Charlotte

Engelse tongval verbeterde snel en zij volgde met succes de snit- en naadcursussen in Aalst.

Vader René werd in het dorp 'den Amerikauën' genoemd, zijn dochter was 'Marieken van den Amerikauën' en in familiekringen was zijn zoon Jozef, nonkel Joe.

Zijn laatste jaren maakte hij zich gediensig op de boerderij van Marcel Van Paemel in Landdries, Aaigem. René stierf op 82-jarige leeftijd.

Zijn echtgenote verbleef tot haar overlijden op 95-jarige leeftijd bij haar dochter Marie.

*Met dank aan
Greta en Jozef Beerens en de familie Hanne.*

Roger De Troyer

Documentatiecentrum

Wij danken:

Jacqueline De Pelsemaecker, Mere : doodsberichten
Josephine De Caesemaeker, Terjoden : prentkaarten
Lut Roelandt, Terjoden: bidprentjes, fotoreportage Titanic-gebeuren
Gerda Willems, Aalst: bidprentjes
André Braet, Waregem: literatuur
Paula Coppens-Keymeulen, Haaltert: fotoalbum

Het centrum is gesloten in juli en augustus.
Wij verwelkomen jullie graag op zondag 2 september.

Heldergemse farmer krijgt onverwachte hulp in Amerika

In 1920 emigreerde de in Heldergem wonende Charles Alfons Lievens naar Amerika (1). Op 30 september 1974 verscheen een artikel in 'The Blade: Toledo, Ohio' over de hulp van Duitse krijgsgevangenen bij de Amerikaanse boeren, welgeteld 30 jaar na datum!

THE BLADE: TOLEDO, OHIO, MONDAY, SEPTEMBER 30, 1974

Days When Some Of Rommel's Men Worked In Area Fields Are Recalled

By TOM QUINN
Blade Staff Writer

BLISSFIELD, Mich. — They were jaunty and full of song, and a spirit of cohesiveness was readily apparent as they emerged from a troop train in this Lenawee County community.

It was Aug. 5, 1944, and few would have guessed earlier that some members of Rommel's dreaded Afrika Korps would be marching down Blissfield's main street destined to work in tomato and sugar beet fields here.

Residents in town that Saturday morning stopped what they were doing and stared as the ranks of war prisoners marched to the Charles Lievens farm on Beamer Road, where a seven-acre camp had been readied for them.

standpoint of logistics. Blissfield's water treatment plant is only a few hundred feet away, and the River Raisin flows nearby, Mr. Lievens pointed out.

Mr. Lievens' son, Maurice, who currently manages the family farm, said the Germans worked on their farm, as well as others in the Blissfield area, performing mostly manual labor similar to what migrant laborers do now.

"They were a hard-working, industrious bunch, and, as we were to learn later, the elite of the German army," the younger Mr. Lievens said. Because of government restrictions, few photographs were taken, and almost none exist today.

Many of the captured Germans working in Blissfield that first summer had been taken later was absolved of any guilt in the crash by an army review board, told authorities that he usually used Riga Road when returning to the camp from a sugar beet field.

However, on that day he drove along Silberhorn Highway, which parallels Riga Road.

For the most part, Blissfield residents took the prisoners of war for granted, never fearing that they would break out of their compound and seize the town.

Duane DeLoach, publisher of the Blissfield Advance, a weekly newspaper, said that there was some resentment by residents, because prisoners were fed better food than residents could buy in town.

During the war, some foods were rationed, and there were times that men in the prison

Hierna enkele interessante passages.

Wie had kunnen denken dat een aantal manschappen van Rommels Afrikakorps in Blissfield, Michigan, zou marcheren in de hoofdstraat en gaan werken in de tomatenvelden en suikerbietplantages? Ze waren opgewekt en goedgehumd van de trein gestapt in het kleine stadje Lanawee County. Die zaterdagmorgen keek de plaatselijke bevolking vol verwondering naar de manschappen op weg naar de farm van onze dorpsgenoot Charles Lievens, waar een kamp voor hen was klaargemaakt. In die periode werden ca. 6000 arbeidskrachten ingezet voor het inhalen van de oogst in Michigan en Ohio.

Door WO II waren de beschikbare arbeiders sterk uitgedund. Er werd door het bestuur van de 'War Manpower Commission' beslist 370.000 krijgsgevangenen in te zetten om die leegte op te vullen.

In 1944 en '45 werd een 500-tal krijgsgevangenen in Blissfield ingezet bij de oogst. In de lente van '44 werd het land van Charles Lievens opgeëist voor de inrichting van een kamp en dit met de onuitgesproken dreiging de farm te boycotten indien hij de medewerking zou weigeren. Hij ontving 100 USD als schadeloosstelling.

Uit logistiek standpunt was zijn farm een logische keuze. Het waterzuiveringstation en de rivier de Raisin waren vlakbij. Volgens Maurice, de zoon van Charles, die nu de farm beheert, waren de Duitsers harde werkers en zoals hij later vernam *'de elite van het Duitse leger'*.

Veel van de krijgsgevangenen die in Blissfield werkten, werden gevangen genomen tijdens de gevechten in Noord-Afrika. Ironie van het verhaal: Cecil Schmitz was tijdens WO II infanteriesoldaat in Noord-Afrika. Hij kwam achteraf te weten dat een aantal krijgsgevangenen die in Blissfield verbleven, door zijn eenheid werden ingerekend.

De farmer betaalde aan de federale regering een vergoeding van 3 USD per dag. De gevangenen ontvingen 85 cent voor hun inspanningen. Het mag gezegd, het waren niet alleen arbeiders of landbouwers, maar ook advocaten, zakenlui e.a.

Varkens verboden.

Op het einde van het seizoen werd Charles Lievens benaderd door de federale regering ten einde zijn contract te verlengen. Er werden wel voorwaarden gesteld, o.m. het verbod om nog varkens te kweken, die volgens de ambtenaren een gevaar betekenden voor de gezondheid van de gevangenen.

Lievens hield voet bij stuk en weigerde in te gaan op de gestelde voorwaarden. Het kamp op zijn farm werd opgedoekt en verplaatst naar de farm van een collega.

De farm van de familie Lievens

De ontruiming was niet zonder gevolgen. Heel veel rommel en bouwresten zorgden voor ontevredenheid.

Het tweede jaar gebeurde een tragedie: 16 krijgsgevangenen en hun bewaarder kwamen om bij een aanrijding van hun trucker met een passagierstrein.

In het algemeen namen de inwoners van het stadje de krijgsgevangenen voor lief. Ze vreesden geen ogenblik dat ze zouden ontsnappen of nadeel berokkenen aan iets of iemand.

In het weekblad *'Blissfield Advance'* schreef een verslaggever nochtans dat er soms wel wrevel was bij de inwoners, omdat de gevangenen beter eten konden kopen in het dorp dan zichzelf. Zoals hier, werden in de oorlogsjaren bepaal-

de levensmiddelen gerantsoeneerd, met het gevolg dat de krijgsgevangenen bepaalde eetwaren konden aanschaffen en de inwoners niet.

Met dank aan Marie Paul Matthijs (vertaling)

Roger De Troyer

(1): zie *Mededelingen Heemkundige Kring Haaltert*, nr. 4, 2008, *'Van Heldergergem naar Amerika'*.

6. Kerk en religie

*“Zijn ouders waren door en door christelijk en zijn opvoeding
werd dan ook in die zin gestimuleerd”*

(Het leven van Joannes Benedictus De Maeyer, pastoor te Heldergem (1836-1874))

Inboedel van de oude kerk van Heldergem in 1860-1861

Het bouwjaar van de oude kerk is niet gekend maar er is reeds sprake van een bidplaats in 1096. In dat jaar schonk Mgr. Manassens, bisschop van Kamerijk, de altaarrechten van deze kerk aan de abten van de abdij van Geraardsbergen en volgens die akte hing Heldergem toen af van Denderhoutem. De oude kerk was gebouwd in een laatromaanse stijl en had de vorm van een latijns kruis. Ze was zeer populair als bedevaartplaats. De relikwieën van de H. Barbara, van de H. Marculf of Sint-Marcoen die aanroepen werd tegen kliergezwollen en de H. Lucia die aanbeden werd tegen kwade ogen werden er vereerd. De kerk bevond zich rechts aan de oude steenweg naar Aaigem tegen de Kalvaar op het Oud-Dorp.

Sommige oude inwoners van Heldergem denken dat de oude kerk afgebrand is en nog anderen beweren dat ze tijdens een zware storm verwoest werd. Dat beide gezegden onjuist zijn blijkt uit het volgende. Dat de kerk zich in een zeer slechte staat bevond en zelfs een gevaar betekende voor de mensen die de kerkelijke diensten bijwoonden is zeer juist, want op een oud briefje dat zich in de "Liber Memoriales" bevindt, schrijft pastoor J.B. De Maeyer onder de hoofding "De oude kerk" :
"Alle houten verbindingen, priemen en ineenwerkingen van de twee verdiepingen tellende toren tot aan de naald zijn verrot. De priemstijl van de naald is halfrot. De muurplaten, het berd en de kepers aan de noordkant zijn slecht en rot. De muren in het koor, in de beuk en in de zijkoren zijn slecht. De muur in de beuk langs de noordzijde is in zeer slechte staat en helt reeds lange tijd over en soms vallen er kleine stukken naar beneden. De hoge muur in de toren helt twee voeten over en ook de torenstaat niet meer recht". Inspecteurs, ingenieurs, timmer- en metserbazen en aannemers die de kerk bezochten, verklaarden allemaal dat de kerk zo spoedig mogelijk moest afgebroken worden.

Na hun advies werd besloten de oude kerk te slopen. Voor de afbraakwerken begonnen maakte pastoor De Maeyer een volledige inventaris van de inboedel en vermeldde hij voor de meeste stukken plaats en datum van aankoop plus de prijs.

Autieren : de hoge autaer, de autaer van O.L. Vrouw en de autaer van de H. Barbara zijn in zeer slechte staat.

Amicten : 12 amicten gemaakt door het klooster uyt 53,5 ellen lijnwaed 2 roketten voor de koster en 6 supplien voor de misdienders

Banken : 3 eyken banken met leun

Tijdens de hoogmis en de vespers werden 6 à 7 banken in de kerk geplaatst, waerop de jongens en de meisjes mochten plaatsnemen die de lessen volgden in de zondagschool. Langs de manskant stonden nog 2 banken die mochten gebruykt worden door mannen en vrouwen die geen stoelgeld konden betalen.

Beregting beursen : 1 beregting borse in rood-zijden vloer met daerop een zilveren H. Geest met vergulde straelen en gouden galonn. Geleverd op 7-9-1844 door Chr. Baeyens Gend voor 25 franken. 1 nieuwe beregting borse met goud geborduurd in roode gijne stoffen gekocht bij Gousté te Mechelen in 1858 voor 345 fr.

Bonetten : 1 bonet met zijden toep. gekogt bij Van Hove, Gend voor 11 fr. (1848)
3 bonetten met zijden toep gekogt op 20-9-1850 bij Van Hove voor 30 fr.
1 bonet met zijden toep gekogt in 1858

Benedictie doeken : 4 gemeene benedictiedoeken
eenen schoonen benedictiedoek bumenet met de naelde doorwerkt met bloemenkransen ; in den eenen hoek een lam, in den anderen hoek het alziend oog. Het werd gemaakt in het pensionaet te Oosterzele door Petronilla van Londersele van Helderger, die het in 1841 aan de kerk geschonken heeft.

Baerkleeders : 1 groot zwart baerkleed met witten galon, gekogt in 1833 voor 114 fr. 20 cent.

1 zwart baerkleed met witte parcementen galon om op de kisten of ligters te leggen. De kerk betaelde aan Chr. Baeyens van Gend in 1854, 44 franken.

1 groot wit baerkleed gemaakt van eenige witte lappen die in de pastorijs laegen, met blauw kruys, witte parcementen galon en voering, gemaakt door Jacobus ringoir (Aelst) in 1845 voor de somme van 45 fr. wordt gebesigt in de uytvaerten van jongheyd.

1 wit baerkleed van minder formaet om op de lijken te leggen geleverd door Charles Baeyens van Gend voor 44 fr.

Boeken : 2 oude missalen met nieuwen zwarten kloelen band, koperen sloten en groene kapittelstukken.

1 missael defunctorum geleverd door de weduwe Poelman gent op 27 July 1845 aan elf franken.

1 missael gebonden in rooden marq. de boven bladeren verguld in goud op 3-9-1845 aan 81 franken.

aen desen missael zijn door J De Rudder, silversmit te Aelst twee silvere sloten gemaakt, vier silvere hoekstukken en twee beelden in silver. Op het plat van den band eenen paus (H. Cornelius) en op den anderen kant het beeld van de H. Barbara voor de somme van 97 guldens 10 stuyvers of 176 franken 86 cent.

1 missael van dezelfde groote in zwarten band en verguld.

eenen besten nieuwe graduweel voor de missen op de hooge zaal

vier nieuwe antiphonalen romanum
 vier nieuwe proccesionelen
 twee manuale pastorum
 drie recueils
 één status animarum

Bigstoelen : Er zijn twee fraeye eyken bigstoelen. zij zijn met zorg en aerbeyd de verve afgedaen en vernist en eenige stukjens zijn verguld in 1840 en 1841

Naast deurte op rechtstanden medallions met bustes van de H. Mauritius (?) en de H. Maria Magdalena, e. XVIIIe eeuw, Lod. XVI, eik

Balteking of hemel : Er is eenen nog tamelijken balteking of hemel waer den priester ondergaet in de groote processien met het allerheyligste. Op 14 augustus 1848 heeft pater Jacobus van Aelst er vier nieuwe gordijnen of bekleedsels rond gemaakt in rooden damast zijde met gele frinningen en gele zijde galon.

Beeld van O.L. Vrouw : In 1850 is het beeld volledig hersteld

Troon van O.L. Vrouw : Op 12 augustus 1807 betaelde de kerk 16 gulden en elf stuyvers of 30 fr. 01 ct aan dheer van Cutcom belidsnijder te aelst voor het maeken van eenen troon en een nieuw beeld van O.L. Vrouw. In 1851 is de troon geheel hersteld door petrus de winter.

Goud en silver aen het beeld van O.L. Vrouw : Er is ene silvere opene kroon voor O.L. Vrouw met eenige goude of vergulde sterrekens en het kindeken heeft ook eene silverse geslotene kroon met een goud of verguld bolleken met een kruysken.

Beeld van de H. Barbara : Er is een houten gesneden beeld van de H. Barbara, het is maer sober en staet op den autae van de H. Barbara in 1860

Silvere kroon H. Barbara : Carolus de winter heeft in 1851 eenen troon gemaakt voor de H. Barbara met vier pilaeren en vier engelkens en een kroonement daer boven op voor 155 franken

Maegde keers voor de H. Barbara : De maegde keers en drij kroontjes zijn op 31 mey 1850 geleverd door vader overste voor 8 franken

Communiebank : de oude was zeer slecht en in 1840 is er eene ijsere geplaatst door Jacobs de donker te Ninove aen 320 fr. de geyter schilder van lede heeft die geschilderd en de rozetten verguld voor 40 franken.

Klein beeld H. Amandus : Er is een kleyn beeld van den h. Amandus dat gebeeldhouwd is met eenen bisschoppelijken mijter en eenen bisschoppelijken staf in de hand en is gekleed met een roket singel en stoel en is alzoo van lange tijden gedraegen in de processie door vier jongelingen.

Corporaels : Er zijn heden 25-9-1861 achttien corporaels

Canons of tabellen : Dry in fijn goud vergulde canons geleverd door Saneel Brussel op 31-12-1840 voor 30 franken 6 canons, drij en drij gelijke geleverd door Geeraerts Dendermonde in 1840 voor 20 franken.

drij fraeye canons gekogt in 1860 voor 18 franken en 25 centiemen

Ciborie : Er is een schoone ciborie met fraeye loofwerk en fraeye kroon op het deksel

De oude doopvond : de doopvond is zeer nattig en vogtig en kleyn en er is circa 1850 een planken vloer gelegd die zeker 20 à 25 fr. heeft gekost. De doopvondkuyp staet op een houten pilaerken de koperen kuyp is simpel en in de binnenkantis verteynt. Het scheel of deksel met een kruysken op is van gemeyn koper en sluyt met twee slotjens. Dit deksel is door de kerk betaeld aen J.B. van der planken koperslaeger te Ninove de somme van 6 guldens en 15 stuyvers op 1 July 1807.

Dwaelen voor de autieren : Er zijn heden 15-09-1861 drij dobbel gevouwen dwaelen die dienen als onderkleed voor de drij autieren.

Hemer voor wijwater : Er is heden 1861 een fraeyen koperen wijwaterhemer of ketel en eene taemelijke kopere lamp voor het alderheyligste licht in te branden. Er staet op de kerkrekening van 15 April 1817 betaeld aen nieuwen wijwater ketel en ermaeken van de koorlamp 21 gulden

Hoogezael : Er is een fraeye hoogezael van eyken hout schoon gemaakt door Josephus bemind schrijnwerker te Ninove. De kerk betaelde op 28 Augustus 1784 de somme van vier honderd ses en twintig guldens, alzoo geschat door drij meesters timmermans of schrijnwerkers, J.B. Eyckermans, Egidius Holeman en De Coensel. In 1839 IS DOOR veel arbeid geheel de hooge zael afgeweekt en gekrabb tot op het bloot houd en vernist en eenige stukken zijn verguld door de Geijter schilder te Lede.

Orgel en orgelkas : laeter als de hooge zael is de orgel en orgelkas gekomen, alles is geleverd door petrus de volder gend in 1812 voor de somme van acht honderd en acht gulden - 19 stuyvers. Op de orgelkas staet als volgt : Glorie zij God, heyl al de parochieanen die d'orgel gaven.

In 1844 en te vooren was de hooge zael, de soldertrap en pilaeren vervallen en van onder verrot. Het timmerwerk is ersteld door franciscus antheunus, ook de blaesbalken en heeft zeker 80 franken gekost alles gedaen in 1843 en 1844. De orgel was meest vervallen en er was maar een groote kamerorgel en de heer petrus van peteghem, gend heeft die geheel ersteld in 1844 voor 383 franken.

Handdoeken : er zijn nogal redelijke handdoeken voor aen den lavabo en voor den doop in de vond, de lavabodoekjens voor den autaar zijn meest versleten en er zijn ook eenige zegendoekjens in 1861.

Hert : er is een gouden hert met een zwart lint en word aen het beld van de heylige Barbara aengedaen op de twee groote processiedagen en als het beld word uytgesteld

Kandelaers : ses kandelaers in geel koper kleyn formaet

item ses gele kopere kandelaers met 2 acolite kandelaers met figuren in rood koper. Ze waren in 1848 meest alle gebroken en onbruikbaar. Ze zijn allemaal ersteld en gerepareerd op 22-12-1849 door meyer gend aen 4 fr. het stuk. Op de kerkerekening van 1817 staet als volgt : aen sieur Levau silversmid betaeld voor ses kandelaers en twee acolite kandelaers 150 gulden zijn ontvangen van Joanna van den driessche. Er zijn ses houte witgeverfde kandelaers in schoon snijwerk. Er zijn drij kopere geboogde kandelaers om aen het beld van de H. Amandus, den H. Cornelius en de H. Antonius te hangen.

(1 van 8) driezijdige voet met Hostledragende kelk. XIXe, koper, hoogte ca. 70 cm.

Keersen : er zijn heden 5-9-1861 vijf versierdehoute staeven keersen met bloemen omringd met boven eenen blikken blaeker en buyse om de keers in te zetten. Ze zijn allen door de kerk betaeld in 1856 voor circa 5 franken.

4 witte kasuyvels : in 1838 werd eenen besten witten kasuyvel gekogt voor de groote feestdagen in witten damast, het kruys met bloemen en veel goud en gouden galon. Betaeld aen G. van Caeysele 88 gulden of 160 fr.

een witten kasuyvel voor de weekdaegen in deftige stof met witte panden rood kruys met bloemen en gouden galon.

een witten kasuyvel met witte panden, het kruys met gotische werkingen en galon in demi-fijn goud. Geleverd door Charles Baeyens Gend op 28 Juli 1846 voor 75 franken.

eenen witten kasuyvel voor de zondagen geleverd in Mey 1857 DOOR Gousté-Brugge voor 90 franken.

3 roode kasuyvels : er is eenen ouden besten rooden kasuyvel in vloeren zijde met roode panden, het kruys is doorwerkt met goude boordekens, bloemen en smallen galon :

- er is eenen oude rooden gemeynen kasuyvel met roode panden en wit gebloemd voor de weekdaegen
- er is eenen rooden kasuyvel voor de zondagen van sterke stof en fransch fatsoen en is rood gebloemd.

2 purperen kasuyvels : er is eenen gemeenen purperen kasuyvel met purpere panden, het kruys is doorwerkt met purpere en andere bloemen
er is eenen besten purperen kasuyvel met purpere panden het kruys is doorwerkt en andere stoffe-bloemen. Hij is geleverd door Charles van Caeysele op 31 July 1839 aen 84 franken.

2 groene kasuyvels : eenen fraeyen groenen kasuyvel met groene panden in damast, het kruys met stoffe bloemen in or mi-fin geleverd door Charles baeyens gend in 1844 AEN 85 franken 83 c.

er is eenen besten groenen kasuyvel, weynig verschil met den voorigen, met roode boordekens aen den galon, geleverd door Gousté in 1857 AEN 70 franken

Kruysweg : Op 4-12-1847 is wettig gehangen in de kerk van Helderger 14 statien van den h. kruysweg door den eerweerden pater Aphonsus Cartuyvels, in het bijzijn van verscheydene priesters uyt het omliggende. De kruysweg is geschilderd te Antwerpen door De Wael. De 14 statien met de kaders en kruyskens kosten te samen volgens accort met Chr. van Hove gend vijf honderd franken.

14 staties, XIXe, doek, ca. 62 x 49 — 1^e statie.
Deze kruisweg werd op 4 december 1847 wettig in de kerk van Helderger gehangen door Eerw. pater Alphonsus Cartuyvels. Hij is geschilderd te Antwerpen door De Wael en kostte volgens een akkoord met Chr. van Hove, Gent de som van 500 frank.

Kleeders voor de koster : eenen nieuwe zwarten toog of soutaen zonder mouwen en twee roketten gemaakt door vader overste jacobus Ringoir aelst in 1842 voor 51 fr. 23 cent. Nu in 1860 is alles versleten en is van dien toog eenen halven gemaakt

Missendienderskleeders : In 1847 ELK eenen blauwen singel met freningen, elk eenen rooden soutaen (marinos) met roode voering ieder 22 fr. 13 c. en elk een lijnwaete fijn wit roketjen aen elf franken 75 c.

in 1858 ZIJN er drij soutaenen gekogt

in 1860 zes lijnwaete roketten

Klokken : er is een groote klok, naem Maria ze weegt 526,5 kgr.

er is een kleyne klok, naem Barbara ze weegt 360,5 kgr.

Kruyssen : er is heden 1861 een koperen kruys met eenen Christus op eenen staef
voor de processieën en lijken inhaelingen. Op de kerkerekening staet : 25 April 1817
betaeld aen een nieuw koperen kruys met Christus totaet 9 gulden
een net houten kruys met vergulden Christus voor den predikstoel
er is nog een missiekruys geplant op 13 Meert 1841 door missieonarissen van dael
en vosschaerd en nog 8 à 9 bigtvaders. De kerk heeft voor het kruys circa 17 fr.
betaeld.

Knielkussens : In 1846 betaelde de kerk 61 fr. 47 ct. voor drie knielkussens
in rooden damast, met toepen van gele zijde voor de hoeken en gele koorden.

Koorkappen : er is eene beste zwarte koorkap met silvere galon en zulke freningen
aen de schelp der koorkap, de stof is zwarten floer
er is eene oude versletene koorkap in zwarten damast met gele panden en silveren galon
er is eene weekelijksche of gemeyne koorkap, de panden en de schelp zijn rood
het lijf witen gelen parcementen gelon
een beste koorkap in witten gouden moor en schoone gebloemde panden geleverd
in 1856 door Gousté-Brugge.
een effene purpere koorkap met panden en schelp in witten galon geleverd in 1855
door Charles Baeyens gend aen 79 fr. 66 c.

Kinkeën : er zijn 3 kinkeën in koper met ieder drij pijpen en drij glaesen om
in de winter in de kerk te hangen, geleverd door Egidius de wolf aelst aen 15 fr.
ieder op 23 October 1849.

ER is nog eenen quinquee voor den autaar en de sacrisy door den zelven de wolf
geleverd aen 13 fr. op 3 December 1853.

Kelken : er is eenen tamelijken kelk zonder loofwerk of figuren
er is eenen kelk van kleyn formaet, hij is versilverd met vergulde kuyp, een
gansch nieuw pateen en lepelken werden gemaekt voor de missie van 1841 door dheer
de Ruddere aelst voor 134 fr. 51 c.
een silveren kelk aen 225 fr. werd op 30 Meert geleverd door mijnheer de vidts
aelst
den 18 december 1814 AEN sieur Le veau, silversmid te aelst voor eenen kelk 80 gulden.

Lijnwaeden-alben : er is een fijne lijnwaete albe met eenen breeden gebordduurden
bomunetkant geleverd door carolus ludovicus van Caeysele aen vijftig franken
op 31 July 1839.

ER IS eene verre versletene albe met een nieuw gewerkt kantjen van drij vingers
breed schoon gewerkt door de kantmeesteresse in 1848.
aen twee alben zijn kanten gezet door Josepha de Swaef steenweg dogter van
Jan-Baptista, in onze kantschool.

de twee andere alben werden gelverd door vader-overste ringoir en er staet eenen ouden soort van potkant aen van 4 vingers breed welken kant van de kerk is van oude tijden.

Roketten en kant : er is een schoon roket in baptist stof geleverd door vader overste Jacob Ringoir aen 20 fr. 50 ct. er staet eenen ouden sterken kant van de kerk aen.

twee roketten : het eerste is een bigtroket, aen het andere staet eenen traliekant gemaakt door de kantmeesteresse van onze kantschool in 1844.

er zijn twee lijnwaete bigtroketten geleverd door Chr. Baeyens gend, met een ligten kant van 3 vingers breed, de kerk betaeld in 1855 40 fr. en 40 c.

vier roketten in fijne baptist, aen drij staet eenen schoonen breeden potkant, waervan er twee gemaakt zijn door de kantmeesteresse en één door Silvia van Buggenhout (aygem) in onze kantschool in de pastorijs

er zijn twee roketjens voor den doop

de beelden van den H. Amandus en de H. Cornelius hebben ieder twee roketjens van zeer gemeene stof die gemaakt zijn door vader overste in 1840-1841.

Lijkstatie en voordr gerief : er is heden 1861 eene groote berrie om lijken te draegen er is circa 1850 eene nieuwe berrie gemaakt voor mindere lijken te draegen voor omtrent 10 fr.

er is een looten ligter en twee staenders voor als het uytvaerd is.

er zijn ses houte staende kandelaers om rond de lijkstatie te zetten en zijn heden zeer slecht.

er is eenen houten staender met lessenaer om de zangboek op te leggen.

Lanterns voor processie : er zijn heden 1861 twee processielanterns in gemeen koper, met roode houte staeven, betaeld aen van der gucht in 1836 70 franken 74 ct. er zijn twee versilverde lanterns met twee zwarte staeven geleverd door madame Zegers-hense, kloosterstraet 492, antwerpen aen 50 franken ieder en 5 franken voor gegraveerde naemplaten betaeld in de mey 1851. Op de naemplaat op eenen lantern staet gegraveerd : gaf Dorothea de Swaef en op den anderen gaf : JB. de Swaef jongman 1851 Dorothea betaelde die 105 fr. op 14 mey 1851.

(1 van 4), XIXe, verzilverd koper, hoogte ca. 95.

Leunstoelen, kleyne kerkstoelen en kerkleunstoelen : heden 5 Sept. 1861 staen in de hulpkerk 44 leunstoelen van partikulieren die jaerlijks aen de kerk 16 stuyvers betaelen.

er staen 200 kleyne kerkenstoelen die mogen bezeten worden voor 1 cent.

er zijn 25 kerkleunstoelen gekogt door de kerk aen 2 franken het stuk bij franciscus Staendaerd, haeltert in 1858.

Lanterns, flambeuwen : er zijn 27 à 30 flambeeuw lanterns op houte staeven kopere stoelen of lanterns met kopere kroontjes gemaekt door Egidius de wolf in 1855 kosten 87 fr.

Lanterne beregtingen : er is eenen fraeyen koperen beregting lanterne betaeld door de kerk op 15 September 1809 AEN FRANS VAN DER GUCHT koperslaeger te aelst - 11 gulden 4 stuyvers.

Koperen lavabo in de sacristey : er is eene fraeye kopere lavabo fontijn in de sacristey, de kerk betaelde in 1809 - 7 gulden.

Bloemlanterns : er zijn 10 blauwe en 8 roode bloemlanterns die eerst gedient hebben in de groote processie O.L. Vrouw onbevlekt ontvangen 5 Augustus 1856 met aen het hoofd zijn hoogweerdigheyd de bisschop van Gend en daerbij veel priesters, op welken dag zijn hoogweerdigheyd de eerste 10 zusters heeft geprofest in ons klooster.

Mouwen : er zijn 16 met wat lijnwaed opgevulde mouwen om aen de staeven te doen van de stoelen waerop het beld van O.L.vrouw en van de H. Barbara geplaetst word in de groote processien. De mouwen dienen tot versiering en tot het gemak van draegen.

Maegdekeersen : er zijn twee maegde keersen één aen O.L. Vrouw en één aen de H. Barbara. In 1837 zijn daer blikjes aen gedaen om het afdruppende was te vatten, er is een lint aengedaen en aen ieder drij fraeye bloemkroontjens. Ze worden gedraegen in de groote processien.

Offerblokken : er zijn circa 1838 twee offerblokken gemaekt, den eenen heeft als opschrift : offerblok H. Cornelius, den anderen offerblok : voortplanting van het geloof.

Predikstoel : die is gemeyn .og van eyken hout, aen de kuyp zijn rondom vier medallons in het wit, waarschijnlijk de vier evangelisten. In 1840 en 1841 is met zorg en aerbeyd de verve afgeweekt en afgeschript en vernist en eenige stukjens verguld. Den hemel van den predikstoel is nogal redelijkwel, rond den predikstoel is eene ijsere balastrade gemaakt door den zoon van livinus Baeten ijsersmit te Helderger met loofwerkaen en rood geverfd. De kerk betaelde op 31 Augustus 1847 82 gulden 15 stuyvers of 150 fr. 15 ct.

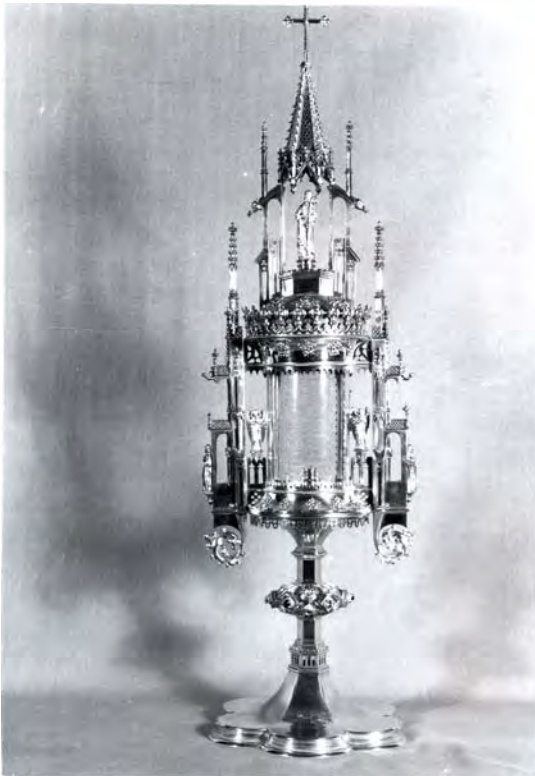
Op de kulp panelen met bustes van de Evangelisten, dubbele trap, XIX*, elk.

Palassen : zijn er veel geweest - 7 à 8 hersteld door het klooster en in 1857 NOG 3 gekogt, geborduurd door gousté, ieder 6 fr.

Reliquie : van het heylig kruys

- van den h. Amandus grooter formaet
- van den h. Amandus kleynder formaet
- van den h. Cornelius
- van de h. Barbara
- van de h. Lucia
- van den h. Marculfus
- van den h. Antonius
- van de h. Anna
- van den h. Hubertus
- van den h. Petrus
- van den h. Paulus
- van de h. Catharina
- van den h. Nicolaus
- van den h. Donatus
- van den h. Elisius
- van den h. Cornelius en Cyprianus

Rosetten : er liggen heden 1861 bij de kerkarchieven een pakjen oude gesnedene rosetten, de kerk betaelde op 27-12-1855 - 10 fr. 40 ct.

Remonstantie : er is eene fraeye remonstrantie, de kroon met straelen en behoorlijk omzet met loofwerk en engels, deze is verguld en eenige versieringen bij gemaakt juist voor de missie van 1841 door de Ruddere silversmid te aelst - de kerk betaelde 134 fr. 51 ct.

Toren-, in de bekroning beeldje van de H. Amandus van Maastricht, XIX*, zilver, h. 61.

Sacristey in de oude kerk : voor 1840 was het sacristey in slechten staet, een stuk steenen vloer en bijnaer geen kassen - in 1840 is het bijnaer geheel ermaekt met eenen nieuwen vloer en drij kassen, eenen koperen lavabo fonteyn betaeld door de kerk in 1809 - 7 gulden

een horlogie geleverd door fr. de pelsmaeker (aygem) aen 47 fr. (1844)

Singels : er zijn drij schoone gelijke singels van vlasche gaerens betaeld in 1839 aen 3 fr. het stuk

op 5 Mey 1844 nog 3 beste singels van vlasche gaerens met schoone toppen met gerniersel aen 4 fr. het stuk.

Schilderijen in de oude kerk : in den hoogen autaer is eene fraeye schilderij verbeldende de h. anna onderwijsende de h. maegd (afb. 7). De kerk betaelde op 20 July 1809 aen f. j. Wauters - mechelen de somme van 42 guldens

een schilderij op hout, de kader is met eenen krans van roosen geschilderd verbeldende het ontvangen van den roosenkrans (afb. 8) een kleyne print op papier verbeldende de 15 misterien van den roosenkrans

in den bigstoel hangen twee printjens gekogt in 1846 totael kostende 4 frank en betaeld door bernarda perdaens.

Altaar, Hoofd, tafel met het Kruisdragend lam, tabernakeldeuren met het Wimpeldragend lam en Hostiedragende kelk, schilderij: Opvoeding van Maria, kople naar Pieter Pauwel Rubens, gemarmerd hout.

Portiekaltaar toegewijd aan O.L. Vrouw, tafel met gekroond Mariamonogram, schilderij: O.L.Vrouw met Kind schenkt de rozenkrans aan de H. Dominicus Guzman, in fronton beeld van O.L.Vrouw, XVIII*, gemarmerd hout.

Staenders : er is heden 1861 eenen houten staender om offerkeersen op te branden met ronde ijzere buysen en pinnen

er is eenen geheelen ijseren staender.

Stafdraeger : er is een laekende mantel met rood omzet geleverd door pater Ringoir - de kerk betaelde 30 guldens in 1841

er is eenen rooden bandriker met opschrift in gele ingenaalde letters : eerbied aan gods kerk - gemaakt te aelst in 1856 en koste 8 fr.

Staf rozenkrans : het onderste en bovenste is versilverd het lievevrouwebeeldeken dat er op staet, het kroontjen met sterrekens alles is versilverd en vergoud en den staf is zwart geverfd. Alles is gedaen voor de missie van 1841 door de Ruddere aelst voor de somme van 134 fr. 51 ct. den stafdraeger draegd desen staf.

Stoolen : er is eenen besten witten lofstool met gouden galon ingeweven geleverd door C. van Caeysele op 31 July 1839 voor 22 fr.

er is eenen gemeynen groenen gebloemden lofstool - circa 6 gulden

eenen purperen gebloemden stoel geleverd door C. van Caeysele voor circa 12 fr. in 1839

twee gemeyne purpere bigstoolen gemaakt door pater Ringoir voor de missie van 1841 - beyde circa 12 fr.

eenen mi-fin gouden lofstool door Gousté-de kerk betaelde in 1857 - 12 fr.

eenen besten rooden lofstool door Chr. Baeyens gend voldaan in 1855 voor de somme van 30 fr.

Staf en hoorentjen aen het beld h. Cornelius : er is eenen staf met 3 kruysen en één hoorentjen, alles versilverd.

Schotels : er is eene tinne lavabo schotel
er is eene tinne zegen schotel

Tabernakel in de oude kerk : dit tabernakel is maer kleyn maer wel sterk, het heeft twee binne verdiepingen voor de remonstrantie, h.h. vaten, ciborie en doostien. Den eenen kant is bekleed met rooden satijn en goude ingewerkte bloemen, het andere deel is bekleed met silvere gebloemde stoffe aen geheel den binnenkant van het tabernakel zijn 5 ellen demi-fijnen gouden galon.

Vaenen : op 20 April 1848 heeft Chr. Baeyens ornamentmaeker te gend twee roode vaantjes geleverd voor 75 fr. 50 c.

op 9 July 1850 is een doodvaen geleverd door Caeysele yper west-vlaenderen voor 85 franken. Dese somme werd mildelijk gegeven door Victoria de Swaef.

op 13 Juny 1859 GELEVERD DOOR MIJNHEER Grotse-mechelen eene nieuwe blauwe vaen van den Roosenkrans en den oude medalon of schildering op doek is gezuiverd en behouden en ingelast in dese nieuwe de kerk betaelde 160 fr.

Vaetjens h. olie : er is eene behoorlijke doos voor de beregtingen de h.h. olien vaetjens voor het doopsel zijn wel fraeye, ze staen vast op eene plaet, in 't midden staet een pilaerken en een kleyn open vaetjen , geleverd door Sieur Delwaert ;
ninove in 1811 voor 42 gulden.

Velum : er is een wit schoon velum gelverd door Gousté aen 55 fr. op 20 January 1855 word gebezigt om de remonstrantie te draegen.

Wierookvaten : er is heden 1861 een gans versleten koperen wierookvat dat in 1841 versilverd was door de Ruddere, aelst voor 134 fr. 51 c.

Wijwaterborstels : er is eenen wijwaterborstel van groot formaet met eenen versilverden of platinen steel, het hout is versleten er is eenen tweeden fraeyen wijwaterborstel de kerk betaelde in 1855 7 fr. 50 c.

Zittingen : de zittingen de koor van de oude kerk zijn van eyken hout, maar ze zijn geverfd. Op 17-12-1760 kreeg pastoor van poecke van de meyer en de schepenen de toelating eene sitting of gestoelte en bekleeding der koor te maeken.

Kleyne sitting : er is eene kleyne eyken sitting in het koor van de h. Barbara waer de kerkmeesters plaets nemen die met de schaelen rondgaen.

Zetels : er is in 1861 eenen ouden versleten zetel om onder den gloria en Bredo in te zitten.

De laatste mis in de oude kerk werd opgedragen voor Isabella Van de Velde op 9 Oktober 1860.

Afbeeldingen : copyright A.C.L. Brussel

Bron : Kerkarchief Heldergerm - Liber Memoriales

De Troyer Roger.

Het leven van Joannes Benedictus De Maeyer, pastoor te Heldergem (1836-1874)

Heldergem 1893. De grafdelver, Remi D'Herde, krijgt opdracht om een nieuw graf te delven, naast de plaats waar in 1874 een voormalige priester, Joannes Benedictus De Maeyer ten grave werd gedragen. Hij doet echter een macabere ontdekking. Het lichaam van de priester is vrijwel intact gebleven. Velen geloven in een mirakel en er ontstaat al snel een volksdevotie. Ook dit vrij sensationele verhaal rond pastoor De Maeyer maakt deel uit van onze rijke volkstraditie die niet mag verloren gaan. Maar belangrijker nog is de vraag: Wie was deze man die door zovele medeparochianen werd bewonderd en door sommigen zelfs heimelijk vereerd? We trachten hier een antwoord op te geven in de hiernavolgende biografie.

Joannes Benedictus De Maeyer zag het levenslicht op 27 februari 1799 te Melsele in het Waasland als vijfde kind in het landbouwersgezin van Jan-Baptist De Maeyer, afkomstig uit Kieldrecht en Joanna Theresia De Graef dochter van Jozef en Catharina Weyn. Zij traden in het huwelijk op 9 juli 1761. Vijf kinderen kwamen ter wereld: Michael, Constantia, Anna Carolina, Maria Elisabeth en als benjamien Joannes Benedikt. Het leven van deze laatste zullen wij volgen.

Hij was klein en zwak van gestel, het troetelkind van zijn moeder en er werd lange tijd gevreesd voor een vroegtijdige dood. Zijn ouders waren door en door christelijk en zijn opvoeding werd dan ook in die richting gestimuleerd. Zijn lichaamsgesteldheid was er de oorzaak van dat Dick, zo werd hij genoemd, in de dorpsschool waar hij onderwijs volgde weinig vooruitgang boekte. Jaren later voelde hij in zijn binnenste de roeping om dienaar van de Heer te worden. Vanaf dat ogenblik zonderde hij zich af van het wereldse gebeuren. Iedere dag bezocht hij de kerk en tijdens zijn vrije uren hield hij zich bezig met zelfstudie. Hij hield zich nooit op met jongens van zijn leeftijd en als zijn broer Michael aandrong om tijdens het weekend mede te gaan naar de prijsschietsing weigerde hij met klem. In de herberg "Het Moleken" in de buurt van de ouderlijke woning, werd op zondag gekeurd en gebold, maar ook dat interesseerde hem niet en aandringen om in gezelschap van zijn broer mede te gaan baatte niet.

Ondanks zijn tengere lichaamsbouw werkte Dick mee op het veld en mende hij de paarden als zijn broer door omstandigheden belet was. Tijdens de wintermaanden hanteerde hij de dorsvlegel, samen met Jan Geldorp die koewachter was bij pachter De Maeyer en die hem met spijt in het hart zag vertrekking naar het college. "Ik werkte toch zo graag met hem, want een jongeling zo braaf en goed vindt men nergens meer", vertelde Jan. Hij blonk niet uit in zijn studies want hij was geen primus, maar toch had hij op twintigjarige leeftijd een zekere graad van ontwikkeling bereikt. Zijn ouders waren zeer tevreden over het bereikte resultaat en gaven hem de toestemming om verder te studeren aan het college te Mol. Door zijn onverpoosd werken slaagde hij er in toegelaten te worden in het Kleine Seminarie van Sint-Niklaas, vandaar werd hij naar het

Groot-Seminarie van Gent gezonden waar hij lessen in theologie volgde. Met vrucht slaagde hij in zijn studies. Zijn vurigste wens was vervuld en op 5 augustus 1827 werd hij te Mechelen priester gewijd. Melsele feestte, vlaggen wapperden aan de huizen, iedereen was in feeststemming toen pastoor De Maeyer op 6 augustus 1827 zijn eerste H. Mis in de bomvolle kerk opdroeg. Het was een dag om nooit te vergeten. Vader en moeder waren vreugdevol gestemd en op de hoeve werd een feestmaal opgediend voor familie, vrienden, kerkelijke en burgerlijke overheid. Het werd een echt Vlaams middagmaal dat door de genodigden met smaak verorberd werd.

De jonge priester verbleef ongeveer één jaar in het seminarie, maar op 30 juni 1828 werd hij tot onderpastoor benoemd te Hontenisse in Zeeland. Deze uitgestrekte gemeente had in het verleden goede relaties met het Land van Waas, want de Heren van Eksaarde waren ook de Heren van Hortenisse. De zeden en de gebruiken waren in Zeeland en in het noorden van Vlaanderen ongeveer dezelfde. Wat de godsdienst betreft leefden er twee gemeenschappen. Een deel van de bevolking was Luthers-protestant en het andere gedeelte Rooms-Katholiek. Twee jaar zette hij zich met hart en ziel in voor de zieken en de armen die hij financieel en geestelijk bijstond. De protestanten hadden een diepe eerbied voor hem, hoewel hun geloofsgebruiken niet overeenstemden met de Roomskatholieke.

Na de Belgische Omwenteling in 1830 keerde hij naar België terug en nam zijn intrek bij zijn ouders te Melsele. Tijdens zijn verblijf in Zeeland was pastoor De Maeyer aangetast door de polderkoorts. Hij was aan het eind van zijn krachten en de dokter schreef hem volledige rust voor. De invloed van zijn geboortegrond en het verblijf in de rustige omgeving van de hoeve, hielpen bij het genezingsproces en langzaam keerden de krachten van de jonge geestelijke terug. Na een rustperiode van vier jaar was hij weer opgeknapt en vroeg hij aan zijn bisschop een nieuwe aanstelling. Zijn aanvraag werd positief beantwoord.

Tijdens deze periode was de pastoor van Heldergem overleden. Door de gezonde ligging van de streek en de kleine oppervlakte van de parochie dacht Mgr. Delbecque onmiddellijk aan pastoor De Maeyer en bood hem deze plaats aan. Hij aanvaardde het aanbod en de volgende dag kwam hij reeds ter plaatse om zijn nieuwe parochie te bezoeken.

Rond 1830 had Heldergem een duizendtal inwoners. Het grootste percentage van de bevolking was bedrijvig in de landbouwsector, maar door de teloorgang van de landbouw waren vele hoeven verdwenen en door gebrek aan werkgelegenheid heerste er meer armoede dan op andere plaatsen.

Het was op 22 januari 1836, de dag na zijn benoeming door de Bisschop van Gent, dat pastoor De Maeyer voor de eerste maal Heldergem bezocht. Hij zag onmiddellijk met welke grote miserie de bevolking te kampen had. De gemeente werd geteisterd door een verschrikkelijke ziekte, de inwoners werd weggemaaid. De pastoor beseftte dat hij niet mocht aarzelen zich ten dienst te stellen van zijn nieuwe parochianen. Haastig bezocht hij enkele zieken, bracht hun troost en deelde de rest van zijn reisgeld aan de hongerlijdende bevolking uit. In de vroege morgen van de volgende dag vertrok hij met pachter De Smet, paard en kar, om zijn huisraad te halen. 14 uur waren zij onderweg, Heldergem-Melsele-Heldergem, 80 kilometer ver. Rond het middaguur kwam de verhuishagen aangereden met daarop enkele schamele meubels. Een bed met strozak, een eenvoudige kast, een tafel en enkele stoelen, een houten kist met linnen en nog enkele voorwerpen.

dat was de volledige huisraad van pastoor De Maeyer. De zondag daarop werd hij aangesteld door de pastoor-deken van Aalst. Zijn leven van verzaken en zelfopoffering begon.

Het is een onmogelijke taak om al de goede werken die hij gedaan heeft op te sommen. De meest opvallende onder zijn herderschap zijn de bouw van een nieuwe kerk (1862) + pastorie (1863) en de oprichting van het klooster (1853). Meermaals werd Heldergem geteisterd door cholera en tyfus. De hongersnood tijdens de winter van 1848 heeft hij aan den lijve ondervonden. Dagelijks trok hij op bedeltocht. Met een korf aan de arm bezocht hij de boeren en de welgestelden van de parochie en vroeg om steun om zo zijn hongerlijdende parochianen van de hongerdood te redden.

Pastoor De Maeyer was altijd vroeg uit de veren en bij het ochtendgloren bevond hij zich reeds in de kerk, waar hij neerknielde voor het altaar om aan God al de werken van de dag op te dragen. Even later nam hij plaats in de biechtstoel waar hij vertoefde tot de laatste klokslag weerklonk, die hem eraan herinnerde dat de tijd aangebroken was om de H.-Mis op te dragen. Na de dienst, en met uitgestoken hand vroegen ze om een aalmoes. Alles wat hij in zijn zakken vond, schonk hij aan zijn noodlijdende parochianen. Na de H.-Mis verorberde hij een sober ontbijt. Hij vastte alle dagen maar tijdens de veertigdagentijd verdubbelde hij zijn verstervingen. Uitnodigingen om bij de welgestelden van de parochie aan de feesttafel te gaan zitten wees hij altijd met een glimlach en welgemeende hoffelijkheid van de hand. Dagelijks ging hij op ziekenbezoek en op een bepaalde dag stapte hij naar de wijk Holbeek gelegen aan de grens met Woubrechtgem. Daar woonde een werkman die ernstig ziek was. Hij was aangetast door tyfus. De pastoor vond hem liggend op de vloer met een handvol bladeren onder zijn rug, onverzorgd en vuil. In zulke omstandigheden moest die man onvermijdelijk bezwijken. Toen de goede herder dat zag, keerde hij onmiddellijk naar huis terug, kroop op de zolder en schoof enkele planken naar beneden. Met eigen handen vervaardigde hij een eenvoudig bed en liet het ten huize bezorgen. De zieke man werd in het zuivere en verkwikkende bed neergelegd en drie weken later had de pastoor het genoegen hem na de H.-Mis een stuiverstuk in de hand te kunnen stoppen.

Op een winterdag kwam een in lompen gehulde vrouw aan de pastoriendeur aanbellen. De pastoor opende en op de stoep stond een vrouw met een bleek en mager gelaat en een trieste doffe blik in haar ogen. Met een stem die trilde van emotie vertelde ze over haar ellende.

De laatste twee dagen had ze niets meer gegeten. De kinderen waren in bed blijven liggen om niet te bevriezen van de koude, want er blies een ijskoude noordenwind die door merg en been drong en in de Leuvense stoof was geen vonkje vuur meer te bespeuren, alle brandstof was opgebruikt. Met tranen in de ogen luisterde de pastoor naar de miserie van de moeder en met een krop in de keel schonk hij haar al het geld dat er nog in de pastorie voorhanden was, en dat was welgeteld dertig centiem en vijftien cent. "Daar vrouwken" zei de goede herder, "koop een knoebbe brood (stuk brood) en keer morgen terug, meer kan ik u momenteel niet geven".

In een armzalige krotwoning waren alle kinderen door tyfus besmet. Ook de vader voelde zich ongesteld en kroop via een ladder op zolder. Hij vleidde zich neer in een bed van lompen om wat uit te rusten, maar de ziekte sloeg ongenadig toe en de man kon zich niet meer verplaatsen. De pastoor kwam op bezoek en de vrouw vertelde hem wat haar man overkomen was en dat hij zo graag bij zijn kinderen wou vertoeven. Hulp van de burens moest er niet verwacht worden want de ziektehaarden werden geschuwd als de pest. Zonder aarzelen kroop de pastoor op de zolder. In het schemerdonker vond hij de

hulpeloze man en bundelde al zijn krachten samen om hem op zijn rug te krijgen. De pastoor moest echt tot het uiterste gaan om de zieke man via het laddertje in de woonkamer te krijgen en met een zucht van verlichting, hijgend van de inspanningen, legde hij hem neer naast zijn zieke kinderen. Met een dankbare blik in de ogen dankten beiden de goede herder en bij het afscheid kreeg het arme vrouwtje nog een geldstuk in de hand gestopt

Op een zaterdagavond stond voor de deur van de pastorie een arme dompelaar, ook in zijn gezin had de ziekte toegeslagen. Hij had gebrek aan dekens om zijn kinderen warm te houden die rilden van de koorts. De pastoor kon hem niet helpen want hij had reeds alles uitgedeeld aan de behoeftigen. Hij dacht diep na... zijn oude toga was versleten, hij had bij de kleermaker een nieuwe besteld en die had hem beloofd dat deze op zaterdagavond klaar zou zijn. Dat was de oplossing. Hij gaf zijn toga als dekmantel aan de sukkelaar. Maar helaas, de kleermaker hield zijn belofte niet, de nieuwe toga was niet klaar en op zondagmorgen moest zijn meid, Francisca D'Haegeler, de oude toga terughalen opdat de pastoor de Hoogmis zou kunnen opdragen.

De tyfus was bedwongen en iedereen herademde. In de avondschemering stapte een man met een pakje onder de arm, met snelle tred richting pastorie en belde aan. De meid liet de late bezoeker binnen en bracht hem tot bij de pastoor die hem met de glimlach ontving. "Hoe maakt u het?" Met een bedeesde stem en een beschaamde blik in de ogen overhandigde de man het pakje met de woorden: "In moeilijke omstandigheden hebt ge mijn gezin geholpen, ik kan u niets teruggeven want ik bezit niets, daarom heb ik voor u deze haas gevangen in een strop. Aanvaard hem als blijk van onze dankbaarheid, want we zullen nooit vergeten wat ge voor ons hebt gedaan". De pastoor nam de langoor en zei: "Beste vriend, deze haas is niet van u, maar eigendom van de heer die de jacht huurt en ik zal hem aan de wettige eigenaar terugbezorgen".

Beschaamd verliet de man de pastorie. De volgende dag ging de priester met een korf aan de arm bij de heer en vertelde hem het verhaal. Deze weigerde beslist de haas te aanvaarden en de pastoor was verplicht met de viervoeter naar huis terug te keren. Maar hij begaf zich rechtstreeks naar het huisje van de arme man, stopte hem de haas in de handen en zei: "Hij behoort u toe want hij is u geschonken door de jager, maar laat u nooit meer verleiden tot het stropen. De man beloofde het en hij heeft altijd zijn woord gehouden.

Als biechtvader was pastoor De Maeyer in al de omliggende gemeenten gekend. Menig verstokte zondaar kwam door zijn gevoelvolle woorden en heilzame vermaningen terug op het goede pad. Het gebeurde op een zondagmorgen, de laatste echo's van het klokkengeluid galmden over Heldergerm om de aanvang van de Hoogmis aan te kondigen. Een inwoner van een andere gemeente kwam de pastoor opzoeken in de sakristie en vroeg om hem te vergezellen bij een welgesteld man, die zijn einde voelde naderen en die sinds lange tijd de kerk niet meer bezocht. De familie van de stervende stelde het ten eerste op prijs dat de pastoor een laatste inspanning wilde doen om hem met God te verzoenen. Zonder één ogenblik te aarzelen vertrok de pastoor, want een ziel redden ging voor alles. Een half uur bleef hij bij de stervende en toen hij de kamer verliet straalden zijn ogen van voldoening. De goddelijke genade had het hart van de zondaar getroffen. Hij had een oprechte biecht gesproken en het H.-Sacrament ontvangen. Nog diezelfde dag ontsliep hij in de Heer. Opgeluimd en blij stapte de pastoor naar zijn eigen parochiekerk te Heldergerm. Op het plein voor de kerk stonden de mensen in groepjes bij elkaar, anderen zaten in de herberg rechtover de kerk te wachten op de terugkomst van de priester. Het kleppen van de klok was een sein dat hij aangekomen was. Iedereen trok

ter kerke en de Hoogmis kon beginnen. Na de dienst gingen de mensen tevreden naar huis en spraken over de zonderlinge handelwijze van hun pastoor, maar loofden hem om zijn onvermoeibare zieleijver

Pastoor De Maeyer had een geweldige hekel aan het feit dat men in het openbaar over zijn liefdadige werken sprak. Daarom stuurde hij menig keer zijn zus Constantia, die bij hem inwoonde, of zijn meid Francisca D'Haegheleer op pad om ongezien bij de armste mensen het meest noodzakelijke aan huis te bezorgen.

Het onderwijs lag hem zeer nauw aan het hart. Regelmatig bezocht hij de dorpsschool en bracht hij zijn steentje bij om kinderen een christelijke opvoeding te geven. Maar de beroepsschool boeide hem het meest. De kantnijverheid kende een bloeiperiode. Hij ontthoud in 1842 Evarista Van Puymbroeck, afkomstig uit Beveren-Waas, en bood haar een job aan als lerares in een kantschool. Evarista, die specialiste was in het maken van alle soorten kantwerk, aanvaardde het aanbod. In de oude pastorie werd de school geopend en uit alle huizen van de parochie boden zich meisjes aan om de lessen te volgen. De pastoor bevond zich regelmatig onder de leerlingen. Hij moedigde hen aan en de handigsten en de vlugsten onder hen kregen een beloning. Het kantwerk was voor vele gezinnen een kleine bijkomende bron van inkomsten en lenigde in vele gevallen de grootste nood. En de nood was groot. Want volgens pastoor De Maeyer werd er vanaf het jaar 1837 door verschillende ouders en kinderen openlijk gebedeld. De armoede was algemeen. Vandaar zijn grote bezorgdheid. Na vijf jaar van intens werk en inzet overleed Evarista Van Puymbroeck op 38-jarige leeftijd in de pastorie van Heldergem. Haar heengaan werd door vele mensen betreurd. Zij werd vervangen door Nathalie Hofkens, komende uit Nieuwerkerken (Waas), die de kantschool heeft geleid van 1847 tot 1853. Minimum een honderdtal meisjes werden door haar opgeleid in de kunst van het kantwerk. Het klooster werd opgericht in 1853 van de Orde O.L.Vrouw Onbevleete Onvangenis. Vanaf dat ogenblik namen de zusters de verantwoordelijkheid voor de verdere uitbouw van het onderwijs in de parochie.

Een bakker was er in Heldergem niet te vinden. De mensen waren dus genoodzaakt naar Aaigem te gaan. Wanneer de pastoor een brood nodig had, zouden de kinderen gevochten hebben om de boodschap te mogen doen. Hij was geliefd bij al zijn parochianen, groot en klein.

Het leven van pastoor De Maeyer was een leven van werken, zelfopoffering en ontbering. Stilaan begon dit alles zijn krachten te ondermijnen. Zijn gewrichten werden door reuma aangetast. Ze verstramde zijn ledematen in hoge mate en zodoende ook zijn bewegingsvrijheid. Om zijn werk te verlichten stuurde de bisschop hem een medepastoor.

Het was Stefanus-Modestus Glorieux, een andere merkwaardige figuur¹. Pijn en smart konden hem er niet van weerhouden zijn werk als priester voort te zetten, maar zijn hart verzwakte.

Moegestreden, volledig uitgeput en aan het einde van zijn krachten kon hij zijn bed niet meer verlaten. Op 2 september 1874 overleed pastoor De Maeyer en op 4 september werd hij na een plechtige lijkdienst op het kerkhof van Heldergem begraven. De droefheid was algemeen in de parochie want 38 jaar had de pastoor zich onverdroten ingezet voor de inwoners van Heldergem. En wat was het financieel resultaat van al die inspanningen? Niets, tweemaal niets. Zijn fortuin, zijn jaarwedden, zijn inkomsten, alles

¹ Mededelingen Heemkring Haaltert, jaargang 12 nr. 1 en 2. A. De Neve.

had hij weggeschonken aan de minstbedeelden, aan de arme sukkelaars van zijn parochie. Zijn naaste familieleden waren genoodzaakt de kosten van de lijkdienst te betalen. In de pastorie stonden enkele goedkope meubelen, helemaal versleten : hetzelfde eenvoudige meubilair dat pachter De Smet in 1836 in de pastorie had binnengebracht. In de lege kelder lagen twee flessen rode wijn, hem tijdens zijn ziekte door parochianen geschonken, onaangeroerd. Hij was en bleef sober tot aan zijn dood.

Er werd nog dagenlang nagepraat over de goede pastoor. Er werd verteld over zijn onuitputbare vrijgevendheid en zijn onnavolgbare deugden. Menig gebed werd voor hem gepleveld. Enkele jaren waren verlopen. Het werd stil rond pastoor De Maeyer.

De ouders van Thomas en Catharina D'Haeseleer waren overleden. Zij kregen een lijkdienst "eerste klas" en werden begraven op een voorbehouden plaats op het kerkhof. Als een blijvende herinnering lieten ze twee kruisen vervaardigen bij Jozef Penne te Nederhasselt. De kinderen D'Haeseleer herinnerden zich dat wijlen pastoor De Maeyer dichtbij de graven van hun ouders zijn laatste rustplaats had. Maar het graf was onzichtbaar geworden, de tijd had alle sporen uitgewist. Uit sympathie voor de overledene lieten zij een derde kruis maken. De drie kruisen werden op de graven geplaatst. Weer zijn er een twaalfal jaren verlopen en vader Thomas D'Haeseleer overlijdt. De grafmaker delft het graf naast de rustplaats van pastoor De Maeyer, maar hij komt terecht op de kist van de priester. Het kruis was misplaatst. Een slag van de spade breekt het deksel van de doods-kist. Met verbaasde ogen aanschouwt de onthutste Remi D'Herde het vrijwel intact gebleven lichaam van de pastoor. Een laagje stof, het restant van zijn kledij, bedekt het versteende lijk dat lijkt op een zwartgrijs beeld dat zijn natuurlijke vorm behouden heeft. Als een lopend vuurtje verspreidt het nieuws zich te Heldergem en de omliggende gemeenten. "Een mirakel, een mirakel", roept men. Duizenden gelovigen uit alle hoeken van het land komen het lichaam van pastoor De Maeyer bekijken. Vooral op zondag was de parochie te klein om de bezoekers te ontvangen. In lange rijen wachtten de mensen hun beurt af om het lichaam te begroeten en het even aan te raken met een paternoster, een schapulier of een bidprentje. Nog anderen namen een weinig aarde en stopten het zorgvuldig weg als aandenken. Op zekere dag kwam er een bericht van het gerechtshof van Oudenaarde dat er een verslag moest opgemaakt worden over de gebeurtenissen en dat het graf moest gesloten worden. Dat bevel wekte heel wat ontroering en opschudding in het dorp. Er werd geantwoord dat de overheid voor de orde instond en dat het graf niet zou geopend worden. Gelovigen en ongelovigen staan lijnrecht tegenover elkaar. Wat is er gebeurd? Wat is de oorzaak? Mgr. Stillemaans Bisschop van Gent stuurt twee professoren aan de Rijksuniversiteit van Gent naar Heldergem en geeft hun de opdracht het lijk te onderzoeken. Het zijn de Heren Dr. E. Van Ermengen en A. Renard die de lijkschouwing uitvoeren. Het resultaat mag alleen door de bisschop openbaar worden gemaakt. Toch deden geruchten de ronde dat de bewaring van het lijk op een natuurlijke wijze kon worden uitgelegd dat er van een bovennatuurlijke oorzaak "zeg maar mirakel" geen sprake was. De grond op het kerkhof van Heldergem is samengesteld uit klei en tijdens de wintermaanden is de bodem zeer nat. Normaliter zou het de ontbinding van het lijk moeten versnellen, maar bij pastoor De Maeyer is dat dus niet gebeurd. Andere lijken in de omgeving zijn met hun kist, soms vervaardigd uit hard hout, verdwenen en hebben de gewone ontbinding ondergaan.

Met enig recht mag men zich afvragen : Heeft God aan zijn nederige trouwe dienaar de gunst geschonken om zijn lichaam in die staat van bewaring te behouden?

Het leven van Joannes Benedictus De Maeyer, pastoor te Heldergem (1836-1874) - Deel2

STAMBOOM VAN DE FAMILIE DE MAEYER

Jan-Baptist De Maeyer huwde met Joanna Theresia De Graef

Constantia
Michael
Anna-Carolina
Maria-Elisabeth
Jan-Benedictus (pastoor te Heldergem)

Michael De Maeyer huwde met Joanna Catharina De Volder

Ludovica-Maria
Lodewijk
Maria
Fidelia
Scholastica

Maria Ludovica De Maeyer huwde met Petrus Van den Camp

Lodewijk
Stephania huwde met Jozef D'Hollander : Cesar en Maria
Frans
Maria huwde met Adolf De Coninck, zij hadden vijf kinderen
Emiel

Maria De Maeyer huwde met Mathijs Van Hove

Jan
Frans gehuwd met Maria Cant
Maria gehuwd met Leo Stoop
Petrus gehuwd met Maria Van Hoeck
Lodewijk gehuwd met Paulina Maes

Scholastica De Maeyer gehuwd met Frederik-Amelius Van den Camp

Michael gehuwd met Philomena Brack
Petrus gehuwd met Maria De Leeuw
Maria gehuwd met Lodewijk Brack
Leonardus gehuwd met Philomena De Paep

LANGS MOEDERS ZIJDE :

Jozef De Graef gehuwd met Catharina Weyn

Joanna Theresia (moeder van de pastoor)
Domien

Domien De Graef huwde met Maria-Judoca Vyt : Jozef

Jozef De Graef huwde Maria-Catharina Van Eetveldt

Maria-Genoveva
Joanna-Coleta
Rosalia
Petrus-Frans
Karel-Lodewijk

Het lichaam in de geopende doodskist

**ONTDEKKING VAN HET WELBEWAARD LIJK VAN DEN EERWEERDEN HEER
DE MAEYER GEWEZEN PASTOOR VAN HELDERGEM.**

Burgers die zijn in het leven
Komt luister nu eens al
Ik zal een klaar bewijs geven
Al van een wonder geval
Hoe groot zijn toch Gods werken
Als men het wel doorziet
Men komt het te bemerken
Van 't geen er nu is geschied

Refrein :

Deze priester kwam te sterven
En zijn ziele werd beloond
't Hemelsrijk komt zij te erven
God heeft hier zijn macht getoond
Men vindt zijn lijk geheel wel bewaard
En het is reeds vermaard.

Daar stierf over eenige jaren
De Pastoor Van Helderger
En elkeen kwam verklaren
God neemt zijn ziele tot hem
't Verdriet der arme menschen
Was weemoedig en groot
Want hij voldeed hun wenschen
Hij hielp hun uit de nood.

De priester was toch zoo brave
Hij had veel goe werken gedaan
En zoo werd hij dan begraven
In droefheid en getraan
Men heeft het lijk nu gevonden
Van dezen priester met God
Het lichaam was ongeschonden
Bewaard en nog niet verrot.

De putmaker was aan 't werken
Op het kerkhof aan een graf
En hij kwam spoedig bemerken
Dat hij was op een ander graf
Hij zag de planken uitsteken
Alvan een oude doodskist
Hij kwam ze los te breken
Er zag een priestergezicht.

Hij verkende gauw het wezen
Van zoo dat het zag
Het was den pastoor voor dezen
Die daar begraven lag
Hij kwam zijn werk te staken
Met een verbaasd gemoed
Hij ging het kenbaar maken
Aan den pastoor met spoed.

Den pastoor is dan gekomen
Een ook de Heeren der wet
Zij hebben het lijk uitgenomen
En dat te toonen gezet
De menschen bij geheel hoopen
Ja rijke en arme liën
Komen daar heen gelopen
Om 't wonderbaar lijk te zien.

Pastoor De Maeyer

Zelfs "Le Patriote illustré" wijdde een artikel aan deze merkwaardige gebeurtenis op 1 oktober 1893.

LA MERVEILLE DU CIMETIERE D'HELDERGEM

Le 2 Septembre 1874 mourait à Heldergem localité de 1000 habitants située entre Ninove et Sottegem, à 2 lieues d'Alost un digne prêtre M. l'abbé Jean-Baptiste De Maeyer, qui fut curé de cette paroisse pendant 44 ans. Sa vie fut celle d'un saint tout de dévouement. Les habitants citent de lui des traits touchants de charité. On enterra l'abbé De Maeyer dans le cimetière de la commune. Il y a dix jours (12 septembre 1893) le fossoyeur Remi D'Herde creusant à l'endroit même où reposait l'ancien curé, fit voler en éclats la partie supérieure d'un cercueil encore intacte mettant ainsi à nu un cadavre. Mr. le curé à Heldergem (Paquaye) fut averti on reconnut le corps de M. l'abbé De Maeyer. Il ne restait que quelques poussières des vêtements sacerdotaux. Mais la squelette était admirablement conservée en quelque sorte pétrifiée. Immédiatement la nouvelle se répandit dans la région, et depuis lors, la foule vient à Heldergem constater ce phénomène. Le corps git dans le cercueil entr'ouvert dans la position indiquée sur notre dessin exuite d'après une photographie prise dès les premiers jours de la découverte.

Chose étrange : tous les cadavres qui se trouvaient à côté et dans les mêmes conditions sont réduits en poussière. Les hommes de science ne s'expliquent pas comment ce corps s'est si bien conservé. Mr. le curé d'Heldergem (Paquaye) va faire construire une voûte destinée à abriter provisoirement le corps.

Vertaling van de tekst uit voorgenoemd tijdschrift.

HET MIRAKEL VAN HET KERKHOF IN HELDERGEM.

Op 2 september 1874 stierf in Heldergem, plaatsje van 1000 inwoners gesitueerd tussen Ninove en Zottegem, op twee mijl van Aalst, een eerbiedwaardige priester, E.H. Pastoor Jean-Baptiste De Maeyer, die gedurende 44 jaar herder van deze parochie was. Zijn leven was dat van een toegewijde heilige. Volgens de inwoners was de liefdadigheid een van zijn meest in het oog springende eigenschappen. De E.H. De Maeyer werd op het kerkhof van de gemeente begraven. Tien dagen geleden (12 september 1893) verbrijzelde de grafdelver Remi D'Herde, het bovenste gedeelte van een nog intact zijnde doodskist, toen hij op de plaats zelf waar de vroegere pastoor rustte aan het graven was en hierdoor kwam het lijk bloot te liggen. De Pastoor van Heldergem (Paquaye) werd verwittigd en men herkende het lichaam van pastoor De Maeyer. Van zijn habijt waren enkel wat stukjes stof overgebleven.

Het lichaam echter was nog in uitstekende staat en in zekere zin versteend. Het nieuws verspreidde zich onmiddellijk in de streek en sindsdien komen de mensen in ruime getale getuigen van dit merkwaardig fenomeen. Het lichaam ligt in de geopende doodskist in de houding zoals aangeduid op de tekening (naar een foto van de eerste dagen na de ontdekking).

Vreemd is alleszins het feit dat van de andere lijken in de omgeving en bewaard in gelijkaardige omstandigheden, enkel stof was overgebleven. De wetenschap heeft nog steeds geen verklaring van de goede staat van bewaring van het stoffelijk overschot. De Pastoor van Heldergem (Paquaye) zal een constructie laten optrekken teneinde het wat beschutting te bieden.

HET VOLK

ANTISOCIALISTISCH DAGBLAD

PRIJS PER NUMMER : 2 CENTIEMEN

EERSTE UITGAVE

Alle briefwisselingen vrachtwijze te stonden aan G. Hylanbosch, uitgever & drukker, Oudestraat, 16, te Gent, waar het bureau gevestigd is.

Opgelezende brieven worden gewaarschuwd.

× **Heldergem.** — *Het lijk van pastoor De Mayer.* — Klokke Roeland geeft eene wijdoopige beschrijving van de opgegraven overblijfsels van pastoor De Mayer. Wij nemen er het volgende uit :

Bij het openen der kist lag het lijk in eene zwarte laag stof gehuld, de overblijfsels van het priesterlijk gewaad, waarvan nog de knoopjes geheel waren gebleven. Zacht weg ontdeed men het lijk van dit stof en dan kwam het lichaam te voorschijn, zooals men het heden zien kan. Sedert den eersten dag is de kleur eenigszins grijszer geworden, door de lucht misschien.

Wij kunnen het lichaam niet beter vergelijken dan aan eene holo zwartgrauwe plaasteren beeltenis. Het ligt gespannen in zijne nederige lijk-kist en raakt slechts met enkele punten derzelve. Het hout der kist is betrekkelijk wel bewaard en wij zijn genegen te gelooven dat men het lichaam met de kist ongeschonden zou kunnen opnemen.

De armen zijn eenigszins in de borst gedrukt. Op de schouders vindt men overblijfsels van het weefsel van het linnen, doch dit weerstaat aan eene wrijving. Van de zwarte laag zijn er hier en daar overblijfsels, die om zoo te zeggen ineengekoekte zwarte wol schijnen. Gansch het lichaam heeft zijnen natuurlijken vorm behouden en is gansch versteend. De nagels aan vingers en teenen zijn wel bewaard. Als men op de lichaamsdeelen klopt, verraadt de klank eene ruwe korst, waaronder eene holte bestaat.

Hoe is dit lijk nu geheel gebleven? Hoe is het aan de gewone natuurwerking ontsnapt? Hier stellen wij een groot vraagpunt.

Het kerkhof van Heldergem heeft eenen kleigrond voor bodem. Het is er zeer nat in den winter. De staat van het lijk zou de ontbinding moeten verhaast hebben. Al de andere lijken daarnevens zijn, met hunne kisten, soms uit hard hout vervaardigd, verdwenen.

Kapel en graf van Pastoor De Maeyer

Binnenzicht van de kapel

Roger De Troyer.

Bron : Korte levensbeschrijving van den Zeer Eerweerden Heer Joannes Benedictus De Maeyer, pastoor te Heldergem van 1836 tot 1874.
Drukkerij Frans Sterck - Ninove 1893.

AANKOOP VAN EEN SCHILDERIJ DOOR DE KERK VAN HELDERGEM

Op 18 Juni 1629 kocht de kerk van Heldergem bij Jan Susve een altaartafereel voor het hoogaltaar aan. Kostprijs 18 ponden grooten. Beide partijen kwamen overeen om bij de levering 8 ponden te betalen, 5 ponden met Bamesse en 5 ponden met Pasen.

Franchoyz Redolffi, pastoor van Heldergem, Jan de Haselere, voorzitter van de kerkraad, Jan van Keymeulen, Cornelius de Leeuw en Pieter Laureus, leden van de kerkraad, ondertekenden het kontrakt.

De tekst van het originele kontrakt luidde als volgt :

"Op heden desen 18 Junius 1629 zoo heeft Jan Susve gheleverd een antaer taeferele voor den hooghen antaer van de kerke van Helderghem ende dat met alsnoch conditie dat Jan Susve zal moeten ontfanghen van de kercke van Helderghem ende van de phrochie de somme van achthien ponden ghrooten zonder meer memorie. Dat de reste voor alle het ghoene dat den antaer meer zoude weert zijn ofte bij den phrochieghecomschap zijn ofte belooft hebben zoo consenteert den vercooper voor het resterende deel niemant aen te spreken dan den phrochieheer franchoyz redolffi in helderghem van welcke voorschreven somme. Ick Jan de Haselere als proviseur van de kercke van helderghem belove te betaelen eerst acht ghereedt ende vijf ponde te bamesse eerst commende ende het resterende vijf pond te Paeschen al in het jaer zestien hondert neghenentwintich in het leecken der waerheyt zoo hebben dit onderleecken ter presentie van Jan van Keymeulen, corentis de leeuw, Pieter Laureys.

actum als boven ende bovendien es noch conditie dat den vercooper heeft zijner cuere den antaer te doen prijsen met werckende met daer aen te verhaelen alle het ghoene dat hij meer weert zoude zijn dan de kercke ofte de prochie aen hem belooft heeft want alle het ghoene dat hij meer weert zoude zijn. Dus de kercke ofte de phrochie aen hem belooft heeft want alle het ghoene dat meer weert is moet bij den phastoor ghebrocht worden zonder de kercke coste ofte proviseur van dese."

Franchoyz Redolffi
Pastoor in Helderghem

Jan Susve

Bron : R.A. Ronse

Roger De Troyer.

SCHENKING AAN DE KERK VAN HELDERGEM

=x

Dominicus Van Den Hole was pastoor te Heldergem van 1827 tot 1837. Hij schonk aan de kerk 2 partijen land met een totale oppervlakte van 17 aren 95 centiareen of 58 roeden oude maat. De waarde werd geschat op 174 gulden, gerekend aan 3 frank de roede. De kerkfabriek diende in ruil voor deze schenking twaalf gezongen missen te laten opdragen en na iedere mis moest één zak roggebrood aan de minstbedeelden van Heldergem uitgedeeld worden. De kostprijs van één zak Aalsters roggebrood, malen en bakken inbegrepen, werd gerekend op 14 à 15 gulden. Pastoor De Maeyer schrijft dat deze prijs aanzienlijk laag was, rekening houdende met de levensduurte van de jaren 1846-1847. De kerkraad stelde na deze berekeningen vast dat de onkosten het kapitaal overtroffen en men besloot dit kenbaar te maken aan Jan-Baptist Van Den Hole, broeder, pastoor te Poeke en de Weduwe Van Den Hole te Aalst. Na overleg werd beslist het land te verkopen aan de meestbiedende, wat dan ook gebeurde in de loop van de maand Maart 1847. De opbrengst bedroeg 239 gulden, 15 stuivers en 10 deniers. Deze som werd verdeeld als volgt :

- De kerk ontving 40 gulden die gebruikt werden om een witte kasuivel met gotische figuren te kopen.
- De heer Torrekens, secretaris, kreeg 14 gulden, 6 stuivers en 6 deniers om de verkoopskosten en de successierechten te betalen.
- Een bedrag van 40 gulden werd geschonken aan de kantschool. Brood, eetwaren en kledingsstukken werden gekocht en uitgedeeld aan de arme kinderen. Door het mislukken van de aardappeloogst in 1847 heerste er grote hongersnood en was er een schrijnend tekort aan levensmiddelen.
- Drie H. missen werden opgedragen. De eerste vond plaats op paasavond 3 april 1847 EN werd opgedragen voor Mijnheer Van Den Hole. Na de dienst werd 1 zak 1/4 brood uitgedeeld aan de armen. De tweede en de derde mis werden gehouden op 10 en 17 april telkens met brooduitdeling. Het brood werd geleverd door Petrus De Troyer en kostte 129 GULDEN en 14 stuivers.
- Er bleven nu nog 5 gulden over en die werden ook aan de arme kinderen van de kantschool gegeven in de vorm van brood- en bloem en aalmoezen.

J.B. De Maeyer - pastoor van Heldergem.

Bron stokregister - Kerkarchief Heldergem.

De Troyer Roger.

Vergrotingen van de kerk te Heldergem in 1829

Op 27 februari 1828 vergaderde de gemeenteraad van Heldergem (1) met Matheus de Ruddere, burgemeester, Constantinus Schouppe en Jan Baptiste De Swaef, assessoren (2), Nicodemus Mertens, Livinus Goeman en Pieter Jan De Smet.

Er werd beraadslaagd over de noodzakelijkheid om de kerk, die door de aangroei van de bevolking te klein geworden was, te vergroten. Ondanks de slechte staat waarin de oude kerk zich bevond, veronderstelde men dat de kosten voor de werken niet te hoog zouden oplopen.

De vergroting zou gebeuren aan de voorkant van de kerk.

De raad ging akkoord met de verbouwingen maar verklaarde dat noch de gemeente, noch de kerkfabriek over financiële middelen beschikten om de werken te betalen.

Daarom besloot de raad zich te richten tot het Hollandse bestuur. De aanvraag luidde als volgt :

"Dat het Hare Majesteit moge behagen, enen onderstand aan hunne gemeente voor de vergroting van de kerk te willen verlenen. Wij doen ook een eerbiedig verzoek aan de Edele Groot Achtbare Hare Gedeputeerde Staten om het aanzoek aan Zijne Majesteit te willen overmaken en hetzelve met een gunstig advies te willen staven, tevens verzoekende hunne Edele Groot Achtbare Heren om enen onderstand op de provinciale fondsen te willen toestaan".

Petrus De Clercq, bouwkundige, wonende te Erondégem was belast om het plan van de verbouwing te maken en tevens zorgde hij voor een gedetailleerd bestek dat klaar was op 5 februari 1828. Deze raming berust in het kerkarchief te Heldergem, maar het plan blijft tot op heden onvindbaar.

Nochtans verwijst de Heer De Clercq bovenaan zijn bestek naar het hierbijgevoegde grond- en opgaand plan.

(1) R.A. Ronse - Notulen van de gemeenteraad nr. 10.

(2) Belast met het opmaken der akten van de burgerlijke stand.

In het verslag van de gemeenteraad schrijft men ook over het bijgevoegd plan, maar ook in Ronse is er niets te vinden. Ik heb per brief kontakt opgenomen met het Rijksarchief te Beveren en de Heer Archivaris liet mij weten dat er alleen een dossier voorhanden is over de betalingsbevelen aan de aannemer. (3)

Dank zij het bestek zullen wij toch kunnen nagaan wat de grootte van de uit te voeren werken was en ons ook een beeld kunnen vormen van de prijzen uit die periode.

	Prijzen in gulden
afbreken en opruimen van de gevels	40
delven en vullen van de grachten voor de funderingen	158,4
lengte van de nieuwe muur 22 el (15,13 m) (4)	
dikte 75 duim (0,51 m),	
hoogte 6 el 40 duim (4,40 m)	
totale prijs van het metselwerk	801,15
totale prijs van de pleisterwerken	144,80
totale prijs van de timmerwerken	707,25
hoogte van de kerkdeur 3 el (2,06 m)	
breedte 2 el 4 duim (1,65 m)	
dikte 5 duim (3,4 cm)	
de prijs voor het hout, nagels, arbeid,	
scharnieren en slot	55
dak bedekt met schaliën, lengte 7 el (4,81 m)	
breedte 20 el (13,76 m)	280
vloer in Doornikse geslepen steen	
lengte 6 el (4,12 m)	
breedte 8 el 40 duim (5,78 m)	201,60
Witten van de ganse buitenkant van de kerk	
(drie lagen). (dit gebeurde om het oude en het	
nieuwe gedeelte hetzelfde uitzicht te geven	60
toezicht en opmaken van het bouwplan aan 3 %	48,47
Totale prijs	3 037,52

(3) R.A. Beveren-Kerk van Heldergerm nr. 2540 Betalingsvoorwaarden aan aannemer (1829-1830)

(4) 1 el = 0,688 m

Op 6 augustus 1828 verleende het Hollands bestuur een toelage van 1 000 gulden (5), de provincie kwam tussen voor 800 gulden, de kerk leende 700 gulden aan 4 % die moesten worden terugbetaald gedurende een termijn van 10 jaar en het resterende werd geschonken door de parochianen.

De werken werden aangenomen en uitgevoerd door Emmanuel De Jonghe, metsers en wonende te Bambrugge, voor de som van 2 900 gulden. De voltooide verbouwingswerken werden na een laatste controle door E.H. Van Den Hole, pastoor, de heer burgemeester, de beide assessoren en Petrus De Clercq goedgekeurd op 27.11.1829. Dank zij de notities van pastoor De Maeyer (1837- 874) bezitten wij toch enkele gegevens over de oude kerk.

"De kerk hier beneden is een zeer oude kerk. De breedte van de kruiskerk langs de binnenkant der muren bedraagt 29 voet (6) (8,04 m, diepte van het koor 16 voet (4,43 m), diepte van het kerkportaal 9 voet (2,49 m), van het portaal tot aan de communiebank 62 voet (17,18 m). Van de communiebank tot den eersten trap voor het altaar 16 voet (4,43 m), van dezen trap tot aan den trap om op het altaar te gaan 3,5 voet (0,97 m).

Van dezen trap tot achter het altaar 15 voet (4,15 m).

Totale lengte van de kerk 105,5 voet (29,24 m).

Het Barbarakoor langs de epistelkant : diepte 20 voet (5,54 m), breedte 16 voet (4,43 m).

Het O.L. Vrouwekoor : diepte 10 voet (2,77 m), breedte 16 voet (4,43 m). Breedte van de kerk met de kruistoren 62 voet (17,18 m). Breedte van de sakristie 12 voet (3,32 m), diepte 17 voet (4,71 m). De toren van de kerk is grotendeels van hout gemaakt en rust op een muur en op twee balken die over de kerkvaet liggen. In de kerk staan geen pilaren. In de beuk bevinden zich twee vensters langs beide zijden. In ieder zijkoor staat een venster. In het koor is er langs beide kanten een kleine venster.

Bron : kerkarchief - Helderghem.

De Troyer Roger

In een van de volgende nummers wordt de erbarmelijke toestand van de oude kerk en een inventaris van de inboedel behandeld.

(5) 1 000 gulden = 2 11 ,4 fr.

(6) 1 voet in het Land van Aalst : = 0,27721 m.

Oud Pastoreel huis en hof te Heldergem

Staat van de pastorie van Heldergem bestaande uit een pastoreel huis, boomgaard en hof, omzoomd met hagen en gelegen bij de kerk. Volgens het oud landboek bedroeg de oppervlakte 72 roeden. De pastorij werd gebouwd toen Carolus Ringoet pastoor was te Heldergem (1668-1711). Hij had de toestemming gevraagd aan de Sint-Adriaansabdij te Geraardsbergen om een nieuw pastoreel huis te bouwen, want de pastorij, schuren en stallingen, waren afgebrand door de soldaten. Deze gegevens heeft pastoor De Maeyer overgeschreven op 5 juni 1850 van een oud versleten briefje, dat volgens hem niet meer kon bewaard worden.

Volgens de legger van 1812 was de oppervlakte verdeeld als volgt :

jardin	15 a 50 ca
idem	3 a 30 ca
bâtiment	2 a 00 ca

20 a 80 ca

oude maat 67,5 roeden

Volgens de nieuwe legger : tuin 3 a 30 ca

pastorij 2 a 90 ca

tuin 17 a 30 ca

23 a 50 ca

oude maat 76,5 roeden.

In de hof van de pastorij bevond zich van oudsher een waterput (steenput) en dit op zowat 30 voet van het pastoreel huis, rechtover de achterdeur. Het water was drinkbaar, maar in 1848 was de kuip van de put in zeer slechte staat. Het was zeer gevaarlijk en het kwam enorm ongelegen, om in de zomer of in de winter, 's morgens vroeg of 's avonds laat, in de hof water te gaan putten. Daarom werd na beraadslaging in de gemeenteraad besloten om een pomp te plaatsen. Er werd overeengekomen met Egidius De Wolf van Aalst om de werken uit te voeren. Op 6 november 1849 waren de werken voltooid en ziehier de rekening.

1. 158,500 kg lood aan 68 cent	107,81 fr.
2. 6,500 kg soduer aan 1,38 fr.	8,99
3. koperen slot	4,00
4. houten bak	4,50
5. ijzerwerk	10,50
6. arbeid en kolen soduer	8,00
7. emmer en toebehoorten	2,50
8. 1 voet zinken buizen	1,09

147,39 fr.

De gemeente Heldergem betaalde 135 fr. en pastoor J.B. De Maeyer 12,39 fr.

In 1852 is er een tweede verdieping op de oude pastorij gezet met nieuwe kap, 2 schone dakgoten voor- en achterkant; voorkant : boven en onder nieuwe vensters; achterkant 2de verdiep : nieuwe vensters, nieuwe deuren voor de bovenkamers, 2 schone waaiers in gekleurd glas in de gang boven de 2 gangdeuren;

aan alle vensters werden ijzeren pompen geplaatst en de voorgevel werd bezet. Langs de achterkant werd een dragende trap in beukenhout gemaakt en geplaatst door Fransiscus Antheunis, timmerman, Heldergem. Bij deze werken staan geen prijzen vermeld.

Het oud pastoreel huis met grond (23 a 50 ca) werd op 18 april 1862 in het gemeentehuis door de Heer Antoine Yheodore De Vuyst, notaris te Borsbeke, verkocht. Het hoogste bod van 5 600 fr. kwam van Pieter Brabants, maar deze verklaarde onmiddellijk na toekenning van de koop dat hij gesproken had in naam van Donatus D'Haeseleer-Van Aelbroeck, landbouwer, eigenaar, wonend te Heldergem. Deze laatste stemde daarmee in en verklaarde dat hij akkoord was met alle voorwaarden. De kerkraad besliste deze som te gebruiken voor het bouwen van een nieuwe pastorie dicht bij de nieuwe kerk.

Bron : Kerkarchief Heldergem
De Troyer Roger

DOODSKLOKKEN LUIDEN IN HELDERGEM - 1852

Vorige eeuwen werden bij de uitvaartplechtigheden de klokken geluid door de buren van de overledene, "maer dit was meest altyd zeer onstuymig met gevaer van malheuren en dikwyls braek daer de kerk schae-de door had en dan nog slegt luyden".

De kerkfabriek trof maatregelen om ongelukken en vooral schade aan de klokkestoel uit te schakelen en ze besloten bevoegde personen aan te stellen om de klokken te luiden. Uiteraard waren de onkosten ten laste van de familie.

In hun beraadslaging van 18 januari 1852 werden vier klokkenluiders aangesteld en de tarieven vastge-steld.

Benedictus Baeten werd aangesteld als 'vaste luider' met de grote klok, die altijd bediend werd door twee man. Hij was verantwoordelijk voor de wijken: Dorp, Kerkstraat, Holbeek en Mottenhoek tot aan de hofste-de van Rochus Haesaert en de woning van Felix Beerens.

Jan Baptist D'Haeseleer, zoon van Amandus uit de Kerkstraat, werd de luider met de kleine klok.

Constantinus Groebbens hielp luiden bij een afsterven in de wijk Dries, beginnende aan Petronilla De Vuyst en de volledige lengte van de Steenweg.

Emilianus D'Haes uit Oom, was helper-luider bij een overlijden in deze wijk.

De parochianen hadden de keuze, afhankelijk hun 'godsvrucht en vermogen' in vijf mogelijkheden of 'classen van luiden'. In de diensten "begraven en uyt-vaerten" moeten in de eerste, tweede en derde klasse altijd met 'drie pozen' geluid worden. Het was ook mogelijk de klokken tweemaal, driemaal en zelfs vier-maal achtereenvolgens 'drie pozen' te laten luiden.

Alleen de meest gegoeden konden zich veroorloven zoveel klokkengeluid te betalen. Merkwaardig is even-eens dat in die periode eerst de teraardebestelling

plaats vond en enkele dagen later de eucharistievie-ring.

'Drie pozen' luiden met drie luiders kostte 0,75fr. Voor vier maal 'drie pozen' op de dag van de begrafenis en viermaal 'drie pozen' op de dag van de lijkdienst dienden de nakomelingen ófr op te hoesten.

Onkosten vierde klasse: 'twee pozen' luiden met twee lokken, telkens met drie mannen kostte 48 centiemen. Voor viermaal 'twee pozen' bij de begraving en vier maal 'twee pozen' bij de eucharistieviering was de totale som 3fr en 84 centiemen.

Voor de ongelukkige met een kleine spaarpot was het klokkengeluid heel wat minder. 'Eén poos' luiden met drie 'luiders' kostte 24 centiemen. Wanneer dit gegalm gebeurde vr de teraardebestelling én vóór de eucharistieviering betaalde men 1fr en 92 cent.

De armste onder de parochianen vielen 'buiten cate-gorie'. Kon men de begravingskosten niet betalen dan ontfermde 'den armen' (huidige OCMW) zich over de afgestorvene. Slechts 'één poos' per dag werd de grote klok geluid.

De kerkraad besliste eveneens dat "de voornoemde luyders worden verzogt en zijn verzogt van dit luyden voor de armen gratis te doen en dat er tog altyd eenen van hen by zoude zyn en zy hebben het toe-gestaen en heden in 1852 al reeds gedaan."

Het was waarschijnlijk gebruikelijk vóór deze nieuwe maatregel 'de luiders' te belonen voor hun inspannin-gen met enkele pinten gerstenat. Vanaf heden had de familie geen enkele verplichting meer om drank aan te bieden. Gebeurde dit toch "dan moeten zij het uyt hunnen eigen zak betaelen".

Roger De Troyer

Bron: Kerkarchief Helderger-Beraadslagingen
Kerkfabriek vanaf 1837

VAANDELFEEST TE HELDERGEM - 1903

Verleden zondag werd het vaandelfeest van de Xaverianen gehouden te Helderger. Er was een enorme belangstelling want uit dertig omliggende gemeenten waren naar schatting vijftienduizend (!) gelovigen waren samengekomen (1). Katholieke afgevaardigden, Senatoren, Volksvertegenwoordigers en Provincieraadsleden kwamen de brave lieden groeten. Zo'n hartelijk familiefeest had men nog nooit meege maakt. De achtbare Heer Woeste en zijn politieke vrienden werden door de massa uitbundig toegejuicht. Enkele tegenstanders, de zogezegde Christen democraten (Daensisten) probeerden om het feest te doen mislukken, ja zelfs het genootschap te ondermijnen en verdeeldheid te zaaien in het zangkoor, maar ze slaagden niet in hun opzet en tijdens het feest hing hun vlag broederlijk naast de vele andere. Een mooi ogenblik was de uitreiking van de eretekens aan de voorzitters van de genootschappen en de katholieke maatschappijen door de achtbare afgevaardigden. Veertig vlaggen wapperden boven hun hoofden. E.H. Poppe S.J. algemene overste van de Xaverianen in het bisdom Gent hield een gepaste, gloedvolle toespraak en beroerde de menigte door zijn welsprekendheid.

Samen met het puik koor zongen de aanwezigen godsdienstige- en vaderlandse liederen. Nooit weerklonk het Tantum Ergo zo machtig en plechtig want iedereen zong mee uit volle borst. Dat feest in Helderger was een echt Vlaams feest, godsdienstig en vaderlands.

Dan werd hulde gebracht aan de gekende kunstenaar Henry Van Severen uit Sint-Niklaas, voor de geslaagde restauratie van het oude vaandel van de Xaverianen te Helderger. Iedereen sprak ook met lof over de vermaarde kerkschilder Remi Goethals van Gent, die de kerk van Helderger, in zo een arm dorp, met zijn penseel in de hemel heeft herschapen. Het is een echt juweel, een meesterwerk van smaak en sierlijkheid (2).

Roger De Troyer

1. Zie HK Haaltert, nr 3-1999 waar er sprake is van 1000 aanwezigen.

2. De Godsdienstige Week, 24 april 1903

Schenken Documentatiecentrum

Wij danken:

Jean-Pierre De Graeve (Haaltert) : ged. stamboom familie De Graeve

E.H. Deken : bidprentjes

Marie-Jeanne De Caesemaeker (Haaltert) : ged. stamboom fam. De Deyn en bidprentjes

Raf Sonck (Aalst) : bidprentjes en doodsbriefen

Bert Van Schandevijl (Denderhoutem) : talrijke foto's

Laura De Loose (Haaltert) : bidprentjes

Omer Van Cromphout (Haaltert): bidprentjes en rekeningboeken Firma De Schepper (Ke)

Volkshumor om U tegen te zeggen

- 't Is lastig iedereen te voldoen, zei Dokske, en hij kuste zijn ezel en sloeg zijn wijf.

- Ieder moet zijn functie hebben in de wereld, zei luie Wannes, en hij spande zijn vrouw voor de ploeg.

- Met de fundamente beginnen, zei de kleermaker, en hij sneed eerst het achterste van de broek.

- Een kwade gedachte kan ne mens ver brengen, zei Lubbe, en hij trouwde.

- 't Is moeilijk om vol te houden, zei Seppe, en hij keek naar zijn lege fles.

DE KLOKKEN VAN HELDERGEM - KERK H. AMANDUS

.....

In het Kerkelijk Archief vonden wij onderstaande gegevens over de Heldergermse klokken.

- 19/04/1683 : De pastoor van Opbrakel verkocht aan de kerk van Heldergerm een klok voor 134 pond 6 schellingen parisis. Deze klok, welke een gewicht had van 500 pond, werd in 1797 door de Fransen uit den toren gehaald en naar Aalst vervoerd, om van daar waarschijnlijk naar Parijs te worden verzonden.
- 17/05/1803 : Er was hier een klokje van 232 ponden gekocht aan de Eerw. Moeder der penitenten te Ninove den 17 Mei 1803 aan 15 stuivers het pond. Het werd gewogen bij Londersele in de watermolen en woog 242 pond of eirea.
- 1839 : In 1839 behaagde het aan de parochianen een nieuwe klok te doen gieten en er werd overeengekomen met Mr. Bastien James ('n fransman). Ze werd gegoten te Helsegem boven Oudenaarde, omdat James aldaar nog andere klokken te gieten had. Ze werd gewogen in de stadtswaeg en volgens uittrek van Mr. Van Aertschadt te Leuven woog ze 522 kilo's of 1 112 ponden 6/16. Ze werd gewijd den 28 Oct. 1839 door Z. Eerw. H. Deken d'Hert te Aelst.
Peter : Jan Baptist De Swaef, steenweg
Meter : Isabella Van De Velde, huisvr. Franciscus D'Haeseleer.
- 1848 : Ze werd gescheurd in Oct. 1848, werd hergoten te Leuven en gewogen door Mr. Van Aerschoot in de stadswaeg aldaar woog ze 509 1/2 kilo's. Grote klok gewijd en gedoopt door Z.H.Ex. Mgr. Delebecque. Bisschop van Gent den 13 Juni 1849.
Peter : Jan Baptist De Swaef
Meter : Isabella Van De Velde, huisvr. Franciscus D'Haeseleer
Naam : Isabella
Kleine klok :
Nieuwe Peter : Petrus Antonius antonus
Meter : Francisce De Saedeleer (jonge dochter)
Naam : Francisca.
- 1850 : Grote Klok gescheurd den 17 Juni 1850 werd ergoten en nieuwe spijs bijgevoegd en woog dan 526 1/2 kilo's.
Ook de kleine werd ergoten en nieuwe spijs bijgevoegd en woog 360 1/2 kilo's. De kleine werd ergoten tot het bekomen van goed akkoord.
Grote klok : Gewijd en gedoopt door Eerw. Heer Pastoor De Maeyer met toelating van den Bisschop den 24 Oct. 1850.

Peter : Donatus D'Haeseleer
Meter : Constantie D'Haeseleer, zuster v.d. peter.
Naam : Maria.

Kleine klok :

Peter : Petrus Antonius Antonus
Meter : Antonia Schouppe echtgenote De Saedeleer in
plaats van haar dochter Francisca die ziek
was.
Naam : Barbara.

Missing :

Per errorum male posuit inscriptiones
Van Aerschadt plaatste de naam Maria op de
kleine klok en de naam Barbara op de grote
klok.

1943 : Den 13 Juli 1943 werd de grote klok Barbara uit de
toren gehaald door de Duitsers, te 3.30 H. verliet
ze de parochie.

1952 : Nieuwe klok : Amandus 530 kilo's.
Den 7 Sept. 1952 te 3 uur werd de nieuwe klok wegende
530 kilo's met 0,95m. diameter door Z.E.H.Deken De
Maeyer te Herzele gewijd, met jaarschrift

In LUCTU pLangens, In festis JUBILans
VoX tWa sUaVIs; AmanDe, nobIs pLaGet (1952)

In vertaling :

Wanneer uw lied in rouwe klaagt;
of jub'lend ons ter feeste vraagt
weet Amandus, dat 't ons behaagt

E.H.L.Sanspeur, pastoor.

Peter : Mr EDUARD BLONDEEL, voorzitter v.d. kerkfabriek
Meter : Mw CECILE COBBAUT, echtgenote van Mr Aimé Van
Cauter, burgemeester.
Gegoten door Mr. jr. Michiels, klokkengieter, Doornijk.

BRON : KERKARCHIEF HELD.

R. DE TROYER

N:v.d.r. Weet iemand meer over het feit dat een klok bestemd
voor Heldergem, nu klept in St. Genesius-Rode ? Op
die bewuste klok van 300 pond staat : "Mijn naam is
Francisca. De parochianen gaven me in 1849. Petrus
Ant. Antonus was mijn peter en Francisca De Sadeleer
mijn meter. Onder het herderschap van J.B. De Mayer.
A.L.J. van Aerschodt en Van den Gheyn goten mij te
Leuven."
(J.B. De Mayer was pastoor te Heldergem van 1837 tot
1874).

.....

Heldergem- Klok uit de toren - 1943

Zoals in de meeste dorpen werden de kerkklokken opgeëist door de bezetter, zo ook in Heldergem.

Op maandag 5 juli 1943 ontving pastoor Boonants een brief van de Oberfeldkommandatuur die geen twijfels lieten bestaan:

'Gent 24 Juni 1943

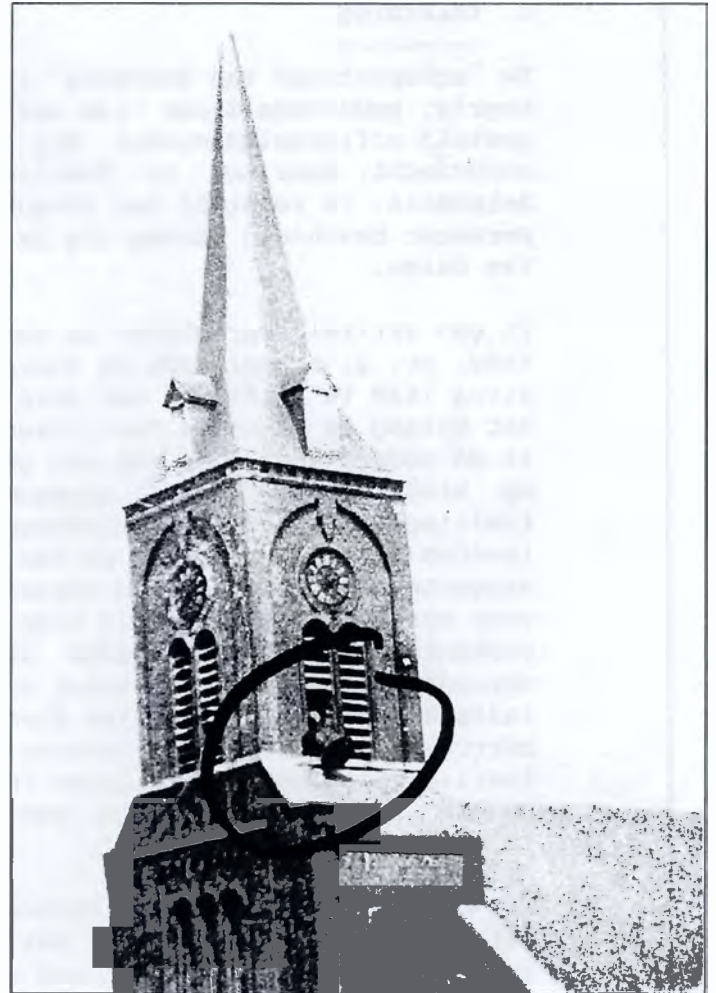
Aan het Kerkbestuur van Heldergem

Op grond van de verordening van 19 december 1942 betreffende het aanmelden van metalen voorwerpen in België en Noord-Frankrijk nr. 92 (uitgave van 24 December 1942) wordt hierbij de inlevering bevolen van alle klokken in brons van uw kerkbestuur.

Moet voor Heldergem niet ingeleverd worden: Cloche Maria Duchmesse- 82 cm, gegossen 1850.

De firma Van Campenhout uit Haren-Noord is belast met het afnemen van de klokken. Hierbij wordt van u geëist om deze firma toegang te verlenen tot het gebouw waarin de klok zich bevindt en ze de toelating te geven om de klok af te nemen. Wie opzettelijk of door nalatigheid probeert om de werken te verhinderen of te bemoeilijken wordt overeenkomstig artikel 7 van de verordening van 19 December 1942 gestraft. Schade aan gebouwen of inrichtingen veroorzaakt door de werken worden hersteld of vergoed. De vergoeding voor de afgeleverde klok zal door de chef van het militair bestuur vastgesteld worden.'

Gelaten zagen talrijke Heldergemnaren hoe werklieden van de firma Van Campenhout 'hun' klok Barbara langs een galmgat naar beneden haalde. De pastoor noteerde in zijn liber: 'Om half vier waren de werken beëindigd en verliet de klok hare parochie midden de grootste droefheid, woede en onmacht van de parochianen'.

Koster-fotograaf Valerie De Backer kon de gebeurtenis stiekem fotograferen van op de speelplaats van het klooster.

Bron: Kerkarchief Heldergem.

Roger De Troyer

HELDERGEM

Op Zondag 7 September 1952, te 3 uur **Plechtige wijding der nieuwe klok**

door Z. E. H. Et. De Maeyer, deken van Herzele.

St AMANDUS klok (530 kg. - 0,95 m. diameter)

met jaarschrift:

**In LUCtU pLangens, In festls JUbllans
VoX tUa sUaVls, AmanDe, nobls pLaCet (1952)**

In vertaling: WANNEER UW LIED IN ROUWE KLAAGT,
OF JUB'LEND ONS TER FEESTE VRAAGT
WEET, AMANDUS, DAT 'T ONS BEHAAGT.

Gegoten door Mr Jr Michiels, klokkengieter, Doornijk.

E. H. L. Sanspeur, pastoor.

Peter: Mr EDUARD BLONDEEL, voorzitter van de kerkfabriek.

Meter: Mw CECILE COBBAUT, echtgenote van Mr Aimé Van Cauter, burgemeester.

Orde der plechtigheid:

1. Klokkelied.
2. Aanspraak door den wijder, Z. E. H. deken van Herzele.
3. Wijding der klok.
4. Lof en Te Deum.

De kleine klok Maria (360 kg. - 0,83 m. diameter)

verwelkomt de nieuwe, geroofd de 13 Juli 1943.

LIED (Tekst: Z. E. H. deken van Herzele)

1

't Weze feeste vroom en vroede,
In ons dorp en in ons gezin,
Want wij halen blijgemoede,
Onze nieuwe klokke in.

2

Weerloos moesten wij hervaren
Droef van harte en zielsbekneld
Hoe in bange oorlogsjaren
Recht moest wijken voor 't geweld.

3

Maar de vrijheid werd herboren,
En wij wilden als weleer,
In de kerk en op den toren
Onze dier'bre klokke weer.

4

Heden rijst die blijde stonde
Ja de stemme van ons kerk
Heeft terug haar plaats gevonden
In de toren van ons kerk.

5

Plechtig uit ons hogen toren
Galmt nu weer 't feestlijk klokgebrom
Heel ons dorp is als herboren,
En juicht, Klokke weest welkom.

REFREIN:

Lof aan God ten allen tijd,
Om de klokke thans gewijd.

1952 Nieuwe klok: St. Amandus
Plechtig ingewijd op 7 september 1952

Schematisch Overzicht van de verschillende ceremoniën ener

PLECHTIGE KLOKKENWIJDING

Korte Bemerkingen :

1. De wijding wordt gedaan door de bisschop of een of ander door hem afgevaardigde hooggeplaatste geestelijke.
2. Een peter, en desgevallend een meter, mogen toegelaten worden.
3. Heel de plechtigheid, die zeer rijk is aan symbolische betekenissen, is aan mekaar geweven door het bidden en zingen van talrijke psalmen. Zoals de psalmen, lofzangen uit het Oude Testament, gevoelens van lof, dank, aanbidding, smeking en berouw vertolken, zo ook de klokken. Hun taak zal het zijn, Gods lof te bezingen en de christenen ertoe aan te sporen.

I Eerste Psalmgebed.

De eerste reeks gebeden bestaat uit 7 psalmen, hoofdzakelijk gevoelens van berouw en vertrouwen op God uitdrukkelijk. De bekende psalmen « Miserere » en « De Profundis » komen er in voor.

De psalmen worden door de bisschop en zijn assistenten stil gebeden. Ze zijn de voorbereiding op :

II. De afwassing of « Het Doopsel » van de klok.

Het betreft hier niet enkel een besprenkeling, maar een echte afwassing van de klok. Deze ceremonie omvat volgende onderdelen :

1. De wijding van het zout : door een speciaal bezweringsgebed wordt het zout onttrokken aan de invloed van de duivel.
2. De wijding van het water : zelfde betekenis.
3. De vermenging van het zout met het water : hiermede worden de klokken dadelijk helemaal afgewassen.
4. De eigenlijke afwassing der klokken : eerst door de bisschop zelf, daarna door de andere aanwezige geestelijken, wordt de klok van binnen en van buiten afgewassen.

Hierdoor wordt de klok van profane voorwerpen afgezonderd, onttrokken aan de duivelse invloeden en deelachtig gemaakt aan de uitwerksels verbonden aan het gebruik van gewijd water.

III. Tweede Psalmgebed.

Bevat de 6 laatste psalmen van het psalterium, de z.g. « Alleluia-psalmen » of psalmen van lofprijzing. De klokken immers staan in dienst van Gods lof.

IV. De zalving, wijding of « Consecratie » der klok.

Deze ceremonie brengt het hoogtepunt van de plechtigheid. De klok wordt gewijd door heilige zalvingen. Ze bestaan uit twee delen :

1. Zalving op de buitenzijde met de H. Olie der Zieken : eerst een zalving in het midden van de buitenzijde, daarna op 7 andere plaatsen onderaan de rand der klok.
Betekenis : De H. Olie der zieken betekent de dood, waaraan de klok voortdurend zal herinneren. De eerste zalving herinnert aan de dood van Christus, de 7 andere aan de dood van alle mensen.
2. Zalving op de binnenzijde met het H. Chrisma : ze wordt gedaan op 4 plaatsen van de binnenrand der klok.
Betekenis : Het H. Chrisma (olie gemengd met balsam) is het symbool der sterkte en der verrijzenis en van de hoop op de eeuwigheid. Eens zullen wij verrijzen bij trompetgeschal (waaraan de gewijde klok ons herinnert) en het eeuwig leven ingaan.

V. Het reukwerk.

Men biedt de bisschop een vuurpot (wieroekvat) aan, waarop een mengsel van reukwerk gestrooid wordt. De rokende vuurpot wordt onder de klok geplaatst.

Betekenis : Ons vurig en Gode welgevallig gebed, waartoe de klok ons herhaaldelijk zal oproepen.

VI. Het laatste Evangelie.

Het verhaal van 's Heren ontvangst bij Martha en Maria (in het missaal : feest van 15 Augustus). Wordt door diaken gezongen, zoals in plechtige mis.

Betekenis : Eén zaak is nodig : zijn zaligheid bewerken. Hieraan herinnert de klok ons voortdurend. Het is alsof elke slag der klok ons toeroept : « Martha, Martha, met vele dingen zijt ge bezig, welnu, één enkele zaak is noodzakelijk, onderbreek uw bezigheden en neem plaats naast Maria aan de voet van de Meester ».

De bisschop maakt nog een laatste kruisteken over de gewijde klok, die daarna door de geestelijken en de peter en meter even geluid wordt.

Uitg. DOCUMENTATIEDIENST, Halewijnlaan 92,
ANTWERPEN-WEST.

HELDERGEM - VERDWENEN KAPEL

In 1839 werd door de drie wezen, Judocus, Petrus en Rosa Schouppe een kapel gebouwd aan de ingang van de hoeve, gelegen tegen de veldweg aan de Processieweg. De bouwers betaalden ongeveer 80 gulden voor de stenen, pilaren, altaar, arduinen dorpels, verfwerk en beeld van de H. Antonius. De hoeve was in 1862 bewoond door Carolus De Pelsemaeker, erfgenaam en neef van de kinderen Schouppe. Hij was gehuwd met Amelia Tuypens. Familie De Pelsemaeker zorgde voor het onderhoud en voor de versiering van het bedehuisje ter gelegenheid van de kruisdagenprocessies en voor de 'grote processies'.

Adeline De Pelsemaeker schonk een beeld van de H. Gerardus Majella voor de kapel en in 1901 ontving de pastoor de relieken van het gebeente van deze heilige, samen met de nodige 'akten van echtheid' afgeleverd door de Aartsbisschop van Mechelen, Mgr. P.L. Goosens.

Pastoor Bonner, was een gelukkig man toen hij op 2 december 1901 een schrijven uit Rome in handen kreeg, getekend door Kardinaal Perreta. Het was een door Paus Leo XIII gegeven toelating het beeld én de relikwie van de H. Gerardus publiek te mogen vereren.

Naar aanleiding van dit feit werd er drie dagen (5, 6 en 7 januari 1902) gepredikt in de kerk door Pater Redemptorist Van Hee ter ere van de H. Gerardus. Op Driekoningendag 1902 werd bij grote volkstoeeloop het beeld uit de kapel naar de parochiekerk gebracht.

In 1925 was het kapelletje zodanig afgetakeld dat de kinderen De Pelsmaeker besloten een nieuwe kapel te laten bouwen.

Mgr. E. Seghers, bisschop van Gent verleende aan pastoor Van Branteghem de toelating de kapel te wijden. Op 9 augustus na de vespers werden de beelden van het H. Hart en dat van de H. Andreas Avellinus, patroon tegen 'de geraaktheid' (hartziekte) plechtig gewijd. De beelden werden stoetsgewijze door acht kinderen naar de kapel gebracht, gevolgd door een groot aantal gelovigen. De pastoor besloot met een passend sermoen de mooie plechtigheid en tenslotte zegende hij de aanwezigen met de relikwie van de heilige Andreus.

In 1975 werd de eigendom van de familie verkaveld

en verkocht. Het bouwvallige bedehuisje ging onder de slopershamer. Eén van de vele getuigenissen uit ons godsdienstig verleden verdween voorgoed uit het landelijke Heldergem.

Roger De Troyer

Bron: kerkarchief Heldergem

Documentatiecentrum

Wij danken :

Robert Welleman (Kerksken): doodsprentjes

Dries Mertens (Aalst):
licentiaatsverhandeling 'Criminaliteit in het land van Aalst-18de eeuw'

Koen Werelds (Denderhoutem): licentiaatsverhandeling 'Aspecten van de kindertijd in Denderhoutem, 1910-1949'

Robert Lievens (Kerksken): doodsprentjes

Yvonne De Cock (Heldergem):
doodsprentjes

Rozie Hendrickx (Heldergem): doodsprentjes

KBC Haaltert: brochures

Verdwenen kapel op de Liefkenshoek-Heldergem

In 1980 kochten Donaat De Troyer en Evarista Raes een perceel waarop een kapel stond van de familie Eduard De Rouck. Het wijkkapelletje werd begin van de 20e eeuw opgericht.

Vóór WO II werden aan de buitenmuren belangrijke herstellingswerken uitgevoerd, maar verdere aftakeling vereiste grondige restauratiewerken.

De familie was opgetogen met de geplande werken en op 15 juni 1983 werd de kapel onder grote belangstelling opnieuw ingewijd.

Pastoor Paul Van de Winkel wijdde de kapel en schepen Valentine Tas hield de gelegenheidstoespraak.

Na het overlijden van het echtpaar De Troyer ging de eigendom met kapel over in de handen van familie Marcel Van Cauter-Sonja De Moor.

Het woonhuis, opgetrokken in 1907, voldeed niet meer aan de moderne trend en het gebouw werd samen met de kapel gesloopt.

Er verdween hier opnieuw een gebouwtje, dat gedurende vele decennia typisch was voor onze Vlaamse dorpen.

Roger De Troyer

VOLKSMISSIES TE HELDERGEM

Einde vorige eeuw, tot omstreeks 1950 was het gebruikelijk dat op bepaalde tijdstippen een missie georkestreerd werd teneinde de geloofsbelijdenis van de parochianen te stimuleren. Een aantal paters, fungeerden als rondtrekkende predikanten die met een laaiend enthousiasme en soms met bonkende vuisten op de kansel de christelijke leer uitdiepten voor een meestal nokvolle en aandachtig luisterende kerk. Het mag gezegd: de jaarlijkse missie was dé belevenis in de parochiegemeenschap.

In zijn verslag over het jaar 1841 schreef Mgr. Delbecque, Bisschop van Gent, aan de Paus zijn bevindingen over het devotie- en verenigingsleven in zijn bisdom. In elke parochie bestonden er broederschappen die door de organisatie van volksmissies nog opgevoerd werden.

Tussen 1835 en 1856 vermeldde hij minstens één missie in elke parochie. Vanaf 1866 werd er van de pastoors verwacht dat zij minstens elke 7 jaar één missie inrichtten om op die wijze het geestelijk leven te stimuleren.

In Oost-Vlaanderen waren de Jezuïeten - 239 missies gepredikt tussen 1833 en 1853 - en later de Redemptoristen met het ongelooflijke aantal van 1850 zendingen gepredikt tussen 1844 en 1853 - bedrijvig. Volgens de herderlijke verslagen kenden zij een ongelooflijk succes.(1)

De eerste missie te Heldergerm vond waarschijnlijk plaats in februari 1842. Pastoor Joannes De Maeyer betaalde toen 3,27 fr en op 13 maart 1861 werd het missiekruis geplaatst door de missionarissen samen met 9 biechtvaders. De kerk betaalde circa 17 fr. (2)

Van 30 januari tot 6 februari 1886 werd de missie aangevraagd door pastoor L. De Jaeger en gepredikt door twee paters Recoletten, Bavo en Ivo, uit het klooster te Gent. Volgens de liber "was er een grote opkomst van de parochianen, die allen, op enkele uitzonderin-

gen na, de H. Sacramenten hebben ontvangen."

Pastoor Van de Velde organiseerde van 26 januari tot 6 februari 1895 een missie, gepredikt door twee paters Redemptoristen uit Roeselare, Roeters en Van der Linden, ter gelegenheid van de eeuwigdurende aanbidding op het feest van de H. Amandus, patroon van de parochie. Er was een grote toeloop van gelovigen en 1450 communieën werden uitgedeeld.

Tijdens deze missie werd de wekelijkse kruisweg opgericht en het missiekruis gezegend.

In 1903, rond het feest van de H. Barbara, werd een 10-daagse missie gehouden op initiatief van pastoor Bonner. Paters Bloete en De Smet kregen de eer de kansel te bestijgen. De pastoor kon al zijn parochianen niet bewegen te komen luisteren, want het politieke duiveltje strooide roet in het eten. Hij no-

teerde "Er was veel volk, en toch hebben de welsprekendheid en de sterke aantrekkingsmiddelen die de paters gebruikten, niet kunnen bereiken dat de leiders van de partij van De Klerck bij de toespraken afwezig waren. Integendeel, het was bijna zover dat ze de paters, ten nadele van onze meeste eerbare mensen, misleidden." (3)

De volgende missie kwam pas 10 jaar later op initiatief van pastoor Van Wassenhove. Van 28 januari tot 7 februari 1913 predikten de paters Redemptoristen van Jette, De Myttenaere en D'Haese. Volgens de pastoor: "zat de kerk iedere morgen en avond vol met aandachtig

missen bedroeg 1023 fr. Ter gelegenheid van deze aangelegenheid werden een missiekrus

GEDACHTENIS DER H. ZENDING
GEPREDIKT TE
HELDERGEM
In Januari-Februari 1913
door de EE. PP. Redemptoristen De Myttenaere & D'Haese
op verzoek
van den E. H. Van Wassenhoven, Pastoor.

Deze aarde is uwe vaste woonplaats niet, gij weet dat noch uur, waarop de Heer komen zal en u zal heeroopen naar het huis der eeuwigheid. Red uw ziel. Eenniaal verloren, eeuwig verloren.

Daarom:

Begin den dag met God. Doe godvruchtig de opdracht uwer werken aan het H. Hart van Jezus, vergeet niet drie Weesgegroeten te bidden ter ere van Maria's zuiverheid om altoos kuisch te leven.

Zoo moedelijk, woon alle dagen de H. Mis bij, vooral 's Zondags, als ook het Lof. Het mishagen brengt Gods zegen over de huisgezinnings.

In de bekoring neem met vertrouwen uwe toevlucht tot Jezus en Maria, en zeg: Jezus, help mij! H. Maria, sta mij bij!

Vlucht de zonden en hare naaste gelegenen. Vlucht bijgevolg dien persoon, dat huis, die herberg, dat gezelschap welke de oorzaak van uwe zonden geweest zijn.

Zijt gij in zonde gevallen, verwek een volmaakt berouw en maak het vast voornemen zoodra mogelijk te biechten.

Onderhoud en vermeerder steeds in u de devotie tot Jezus' H. Hart. Vier godvruchtig den 1^{en} Vrijdag der maand, bezook dikwijls uw goddelijken Vriend in het Tabernakel, en nader elke maand, zoo mogelijk elke week, hoe meer hoe liever, tot H. Tafel.

Maak deel van een godvruchtig gezelschap en woon de vergaderingen regelmatig bij.

Bidtelken avond den Rozenkrans in uw huisgezin en doe wekelijks de oefening van den Kruisweg tot latens der geloovige zielen en tot boeting uwer eigene zonden.

luisterende parochianen. De voorgescreven waarheden werden op treffende wijze voorgesteld. Het aantal uitgereikte communiën bedroeg 1800."

Van 27 januari tot 6 februari 1923 kwamen de Redemptoristen pater Van Sevenant uit Roesselaere en Pater Penstjes uit Leuven de missie verzorgen. De morgen- en avonddiensten werden talrijk bijgewoond en 1600 hosties werden uitgereikt. De omhaling in de beide zondags-

GEBED
tot O. L. V. van Altijddurenden Bijstand
O MARIA, Onbevleete Maagd, en Moeder van Altijddurenden Bijstand, nooit zal ik U genoeg kunnen danken voor al de weldaden die gij mij gedurende de H. Missie geschonken hebt. Mocht ik nu tot de dood toe volherden! Daarom vernieuw ik hier voor uwe voeten mijne salige voornemens: Ja, ik wil mijne ziel redden, zuiver leven, de gevaren van zonde vluchten en liever sterven dan God nog te vergrammen! Hemelsche Moeder, gij kent mijne zwakheid, mijne onstandvastigheid. Kom Gij mij ter hulp, verdedig mij in den strijd, verwerf mij eene ware liefde tot Jezus Christus, tot zijn Kruis, tot zijn H. Sakrament. Bekom mij de vergiffenis mijner zonden, eene zalige dood, en bovenal, de genade in alle gevaren mijnen toevlucht te nemen tot U, O Moeder van Altijddurenden Bijstand. Amen.
100 d. afl.

✠ D. J. Kard. Mercier, Aartsb. v. Mech.

Gedachtenis der H. Zending
gepredikt te Heldergerm
van 27 Jan. tot 6 Febr. 1923
DOOR DE EE. PP.
REDEMPTORISTEN
op verzoek van Z. E. H. P. De Kimpse
Pastoor

Druckerei St-Augustinus, Bruggen.

en een beeld van O.L.V. van Altijddurenden Bijstand geplaatst, beide beelden voor de som van 900 fr.

De parochiegemeenschap diende 12 jaar te wachten vooraleer pastoor Van Branteghem een nieuwe missie vastlegde. Twee Passionisten, Victor Ernest uit Kruishoutem en Dionysius uit Kortrijk predikten van 27 januari tot 6 februari 1935 tijdens twee morgendiensten en tijdens de avondmis die steeds door "een massa mensen met aandacht" werd beluisterd. Een feeststoet tot verheerlijking van het H. Kruis, "met maagdekens, zwaaiend met palmstukken" kon wegens het barslechte weer niet doorgaan.

De pastoor maakte wel gewag van een succesrijke slotplechtigheid.

Een lange periode lagen de zendingsactiviteiten stil, tot pastoor Sanspeur de draad terug opnam en de paters Preud'homs en De Spiegleer, Redemptoristen, liet prediken van 26 januari tot 6 februari 1951. Dank zij een

†
HERINNERING DER
H. MISSIE
gepreekt door de EE. PP. Passinnisten
VICTOR & DIONYSIUS
in de parochiale kerk van **HELDERGEM**
op aanvraag van
Z. E. H. VAN BRANTEGHEM, PASTOOR
van 27 Januari tot 6 Februari 1935.

Ik ben op weg niet naar het graf, maar wel naar de eeuwigheid; ik heb immers een onsterfelijke ziel. Zal die ziel — of mijn ziel — voor eeuwig gelukkig of voor eeuwig ongelukkig zijn.

Schrikkelijke vraag die mij tijdens de Heilige Missie herhaaldelijk werd gesteld! En het antwoord hangt van mij af, ja, van mij, want Gij, o Jezus, Gij wilt mijn eeuwig geluk. En gij nu, mijn ziel, wat wilt gij, 't eeuwig lijden of 't eeuwig verblijden.

Mijn voornemen, Jezus, heb ik neergelegd aan de voeten van 't Heilig Missiekruis; ik heb het, met een varigen kus, in uw wonde ingebrand; ik wil, kost wat kost, mijn ziel zalig maken — ik wil naar den hemel gaan. Gij hebt mij al mijn kwaad vergeven, o goddelijke Zaligmaker, en thans, met uw zoeten vrede in 't hart, zal ik een nieuw en vurig leven beginnen.

Aan U, H. Hart van Jezus edelmoedige en trouwe liefde! Maria, neem mij onder uwe moederlijke bescherming. H. Engelbewaarder. Heiligen die mij beschermen: waakt over mij.

Uitgever: V. De Becker, Heldergerm.

professionele aanpak en onverdroten inzet van beide paters en de pastoor werd het een enorm succes. Pastoor Sanspeur schreef *“dat er slechts 9 personen waren die weigerden naar*

HELDERGEM — ST.-AMANDUS
VROOM AANDENKEN AAN DE
HEILIGE MISSIE
van 28 Januari tot 6 Februari 1931
gepredikt door de EE. PP.
J. Preud'homs en R. De Spiegeleer
Redemptoristen
op aanvraag van
Z. E. H. L. SANSPEUR, Pastoor.

Vele mensen gauw door het leven met hoogmoed in hun hart met honger naar gold met dorst naar plezier. Ze hebben geen tijd meer voor God geen zorg voor hun ziel.

— Denk eraan dat ge sult:
sterven
rekening geven over uw leven
de gelegenheden tot zonde vluchten
uw evenmens beminnen.

— Daarom:
Geen dag zonder gebed
Geen Zondag zonder H. Mis
Geen maand zonder biecht en
communie.

Duldt niet in uw huis
Wat niet past bij het kruis.
In vreugde en verdriet
Vergeet Maria niet.

de kerk te komen”. ‘s Morgens telde hij steeds een 300-tal aanwezigen en ‘s avonds waren het er 550 die de predcaties aanhoorden.

Het was dezelfde pastoor die in 1963, van 13 oktober tot 27 oktober, een tweede maal een missie plande. Paters Vigiel en Fridolien, Capucijnen, bezochten alle huisgezinnen in het dorp. De opkomst was geweldig en varieerde tussen de 550 à 600 gelovigen.

AANDENKEN
aan de
HEILIGE MISSIE
gepredikt van 13 tot 27 oktober 1963, te
HELDERGEM — SINT-AMAND
op verzoek van **Z. E. Heer L. Sanspeur, Pastoor.**

In naam van de Heer Jezus brachten de missionarissen U de evangelische boodschap. « God is liefde! God is onze Vader! Wij zijn broeders en zusters! »

GOD IS LIEFDE. Voor de hel heeft Hij niemand van ons geschept, allen gaf Hij het bestaan om eeuwig te leven in de hemel: het Vaderhuis!

GOD IS ONZE VADER. Hij zond Zijn ééngelboren Zoon in de wereld opdat wij door Christus Zijn kinderen zouden worden. Ons antwoord op deze liefde van God-Vader is onze wederliefde: geen dag zonder gebed, geen zondag zonder Mis, geen maand zonder biecht. Van elke Mis maken we een Communie.

Alles wat ons, Gods kinderen, ontsteert: slechte gezelschappen, schijnige bloes, verdachte dangelegenheden, dient verneden.

WIJ ZIJN BROEDERS EN ZUSTERS in de Heer Jezus! Laat niet, spreekt geen kwaad, vergeet aan uw naamte zoals God-Vader uw schulden kwijtscheldt.

GEHUWDEN, bewaart mekaar in vriendschap met God-Vader door het liefdetrouw volbrengen van uw plicht. Voedsel uw kinderen kinnelijk op in de huiskring en in de school. Sidi samen het avondgebed.

JONGE MENSEN, weest door uw gehoorzaamheid, uw zuiverheid voor 't naar een steun.

De liefde van de Heer Jezus en de zegen van Moeder-Maria, blijven steeds bij U.

Uw Paters-Missionarissen **VIGIEL** en **FRIDOLIEN**,
Minderbroeders - Kapucijnen.

De pastoor schreef in zijn verslag dat er 54 personen belet waren en dat er 68 weigerden deel te nemen.

Deze volksmissie was de laatste in de reeks te Heldergerm en moest, zoals vele andere kerkelijke geplogenheden, wegens de modernisering, verdwijnen.

Roger De Troyer

- 1- CLOET M. e.a., Het bisdom Gent, 1559-1991. Vier eeuwen geschiedenis, Gent 1991
- 2- Kerkarchief Heldergerm, Liber Memoriales
- 3- Zie ook Politieke Situatie in Geschiedenis van Heldergerm, p. 160, HK Haaltert, 1996

7. School en onderwijs

*“Gisteren heeft in het Pensionnaet van Heldergem de maandelijke prijsdeeling plaets gehad,
voor diegene die binnen de maand koersen gedaen hebben”
(Het pensionaat te Heldergem – 1863)*

HELDERGEM

De oudste gegevens over het onderwijs in Heldergem kent men uit de dekenale verslagen. In 1628 en 1639 was er geen onderwijs in Heldergem, de kinderen gingen naar Aaigem om les te volgen. In 1630 opende de koster Martinus Scoep, een school tijdens de winter. Volgens het verslag van 1688 deed de koster-onderwijzer het goed. In 1759 en 1774 werd het onderricht ook door de koster gegeven.

In 1876-1877 bouwde Pastoor De Maeyer een nieuw klooster. De kloosterlingen bekommerden zich al gauw met het onderwijs want reeds op 29 oktober 1884 werd de meisjesschool van de geestelijke zusters onder het bestuur van Alida Heyndrickx door de gemeenteraad aangenomen. Alida Heyndrickx werd bijgestaan door Viktorina Spanoghe.

Volgens een enquête van 1887 bestond toen in Heldergem een gemengde gemeenteschool, een aangenomen meisjesschool en een vrije bewaarschool. Het onderwijs in de kloosterschool raakte stilaan in verval zodat veel kinderen overgingen naar de gemeenteschool. De gemeente onderwijzer was in die tijd Victor De Klerck, hij was afkomstig van Nederbrakel. Later werd hij bijgestaan door hulponderwijzer, Jozef Corten uit Aalst.

HELDERGEM - Het klooster zoals de ouderen onder ons het zich nog zullen herinneren. Het gebouwtje links was de keuken en het gebouwtje rechts, was de bewaarklas, nu herbouwd voor basisschool. Het klooster werd gebouwd in 1876. De activiteiten stopten op 1 juli 1974.

In 1894 besloot Monseigneur Stillemans de nog overblijvende kloosterzusters te verenigen met de Congregatie der Zusters van Barmhartigheid te Ronse. Moeder Felicitas en Zr. Henrica stonden in voor de verpleging, Zr. Delphine voor de school en Zr. Emilie voor de kerk. De school werd begonnen door Zr. Delphine. Zij had een klas van 18 leerlingen die tussen 3 en 12 jaar oud waren. Nu het onderwijs terug op punt gesteld was gingen de leerlingen terug naar het klooster. Na vier weken moest een tweede klas geopend worden. Op 6 juni 1894 werd de meisjesschool opnieuw aangenomen door de gemeenteraad onder het bestuur van Cecilia Callewaert.

In 1904 werd in het klooster een derde klas geopend. De onderwijzeressen waren toen Celeste Sadoine, bestuurster, Louise Declercq hulponderwijzeres en Francisca Hunninck. Een tweede kleuterklas werd geopend.

In 1905 werden de zondagsscholen voor volwassenen aanvaard door de Gouverneur van de provincie. De pastoor werd als bestuurder aangesteld en stond in voor het godsdienstonderricht. De overige lessen werden. Aan de jongens gegeven door meester Jozef Corten, onderwijzer in de gemeentelijke jongensschool, aan de meisjes door twee gediplomeerde zusters uit het klooster. Het onderwijs voor de jongens begon na de belangrijkste H. Mis en duurde 95 minuten. De lessen voor de meisjes waren gesplitst in twee perioden. De eerste begon na de Hoogmis en duurde 75 minuten en het tweede gedeelte na de vespers gedurende 45 minuten. Lezen, schrijven en rekenen stond in de voormiddag op het programma en in de namiddag waren er andere activiteiten zoals zingen en voordragen.

De heer Pastoor vond dat er onder geen enkel voorwendsel les mocht gegeven worden onder het lof. In het begin van de jaren twintig sloot de zondagsschool definitief.

Het leerlingenaantal van de vrije zustersschool vermeerderde zodanig dat in 1921 twee klassen moesten bijgebouwd worden zodanig dat men over vier lagere klassen beschikte.

Ook in de gemeenteschool groeide het aantal leerlingen. In 1931 werd een derde klas ingericht en in 1940 een vierde klas.

In het begin van de jaren veertig spreekt men reeds over verbouwingswerken aan de gemeentelijke jongensschool. Deze worden echter voortdurend uitgesteld omwille van de tijdsomstandigheden.

Vanaf 1946 werd de kleuterschool van de zusters aangenomen door de gemeenteraad.

In een brief van 1947 spreekt de hoofdinspecteur zijn verwondering uit over het feit dat de Heldergermse jongens hun gemeenteschool trouw blijven terwijl veel andere plattelandsscholen hun leerlingen naar stadsscholen zien trekken. De materiële toestand van de school was echter alles behalve rooskleurig : de stenen op de speelplaats lagen los of staken uit, de kinderen moesten zelf de klassen en toiletten schoonmaken, de borden en banken dienden hersteld te worden en niet alle klassen beschikten over een kast.

Rond 1950 had de gemeenteschool 2 klassen voor het 3de, 4de, 5de en 6de leerjaar en 1 klas voor het 7de en 8ste leerjaar. Er waren 82 leerlingen ingeschreven. De aangenomen school had 3 klassen voor de 3 lagere graden en 1 klas voor de vierde graad met in het totaal 118 leerlingen.

Voor het 1ste en 2de leerjaar bleven de jongens in de meisjesschool.

In 1956 was nog steeds niets aan de toestand van de gemeentelijke jongensschool veranderd. In het gemeentearchief bevinden zich verschillende brieven van inspecteurs waarin het gemeentebestuur dringend werd verzocht iets te doen aan de toestand van de school.

In 1961 wordt de derde klas van de gemeenteschool afgeschaft.

In 1968 beslist de gemeenteraad van Heldergem de twee oude klassen en het schoolhuis af te breken en te vervangen door twee nieuwe. Eén klas zou bewaard worden en ingericht als turnzaal.

Op 1 oktober 1977 waren de werken aan de gemeenteschool bijna voltooid. Er waren toen nog 26 leerlingen en 2 leerkrachten.

De vrije gesubsidieerde meisjesschool had 51 meisjes in het lager onderwijs en 75 kleuters.

Het pensionaat te Heldergem-1863

Een onderwijzer van Sint-Lievens-Esse, F. Van Oudenhove, breekt een lans voor het degelijk onderricht in de Franse taal gegeven in het 'Pensionaat' te Heldergem. Hij liet dit weten aan de redactie van 'Den Denderbode', die er een bijdrage aan wijdde op de eerste pagina. Hierna het relaas van de onderwijzer (1).

"Mijnheer den opsteller van Den Denderbode.

Gisteren heeft in het Pensionaat van Heldergem de maandelijksche prijsdeeling plaats gehad, voor diegene die binnen de maand koersen (nvdr: proeven) gedaen hebben.

Wenschelijk ware het in uwe bekendmakingen alle ouders die er kinderen hebben of begeeren naertoe te zenden uyt te noodigen tot die prijsdeeling, die iederen laetsten woensdag der maend om twee uren plaats grijpt.

Ik heb er aanwezig geweest en er met veel genoeg gezien dat mijnen zoon die eertijds geen enkel woord fransch wist, gelijk de eerste proef op zijnen compositieboek aentoonde, zyne drie koersen van onvolmaakte fransche lezing, zijne vier koersen van het substantief en de dry eerste koersen van den artikel gedaen.

De publieke exercitiën op den theater hebben het ook bestatigd. Zij hebben volgens uwe bekendmaking 'Het sacrificie van Abraham' vertoond, mijnen zoon wist zaterdag lest nog niet welke rol hij moest spelen en hij heeft gelijk al de andere leerlingen aan deze, als ook aan zijne declamatie van een fransche fabel met voldoening bekomen. De image van hunne compositieboeken heeft ook iedereen voldaan.

In het afkondigen van dezen verdienden lof, vrees ik geenszins van niet geloofd te worden.

Tot bewijs mag eenieder de exercitieboeken der leerlingen gaen naerzien ofwel de toekomende maandelijksche prijsdeeling gaen bijwoonen.

Wat mij aengaet, ik vind aldaer verscheyde goede waerborgen van ouders en kinders.

De inzage van den dagelijkschen opstel en wekelijkschen kampstrijd, deze zijn een gedurigen krachtigen prikkel voor de kinderen. Door deze maandelijksche prijsdeeling en publieke exercitiën zijn de ouders benevens mij ooggetuigen der opvoeding en voortgang hunner kinderen.

Den onderwijzer van het gesticht wordt grotelijks ondersteund bij de kinderen door den coadjutor Glorieux in de lessen en tevens in de bewaking in zijn onderwijs en in de christelijke leering (2).

Uwen iever kennende, mijnheer, voor het gemeene best, verhope dat gij wel zult willen eene plaats in uw deftig blad geven aan deze regelen, waarmede ik blijve uw dienaar.

F. Van Oudenhove, landbouwer, landmeter en oud-onderwijzer.

Roger De Troyer.

1-SAA, Den Denderbode, 29 november 1863

2-Zie ook 'Mededelingen Heemkundige Kring Haaltert', jg. 1981, nr. 2

" DE VLAAMSCH-FRANSCH KOSTSCHOOL" VAN HELDERGEN

(LAND VAN AALST) GEHOUDEN DOOR B. ANTHONUS

Zoals alle goeie en vrije kostscholen in het Vlaamse land, welke door een priester bestuurd werden, zo stond ook het "gesticht van Helderghem" in voor het grondig aanleren van godsdienst en goede zeden en verzekerde de leerlingen een efficiënt onderricht.

Deze school was bijzonder geschikt voor jongeren van het platteland. De huiselijke levensregel was er zeer eenvoudig - niettemin geschikt voor eenieder uit welk milieu deze ook mocht komen. Er werd geen bijzondere kleding vereist, de leerlingen droegen wat ze thuis gewoon waren te dragen. Ook de voeding konden ze van huis meebrengen. Dit balette echter niet dat ze, indien hun ouders het verlangden, ze in het gesticht zelf hun dagelijkse kost konden bekomen voor de geringe som van 18 frank per maand. Wat het beddegoed betrof kon eveneens met de bestuurder een overeenkomst worden getroffen.

Nemen wij nu even de leerwijze onder de loupe. Deze was verdeeld in verschillende kleine koersen (lessenreeks) en dit volgens het "Progressieve stelsel". Progressief inderdaad (vergeet het niet, we lezen 1864) omdat de leerlingen die de meeste bejaafdheden bezaten, de kans hadden, zonder naar de anderen te moeten wachten, over te gaan naar de volgende koers. Het kwam zelfs voor dat de ijverige leerlingen te Helderghem drie of vier koersen per maand konden afleggen. Door dit systeem, gericht op het individu, distancieert deze kostschool zich van die scholen waar men bijvoorbeeld per klas naar het volgende schooljaar toog.

De ouders konden er zich voortdurend van vergewissen of hun kinderen vooruitgang boekten of niet. De laatste woensdag van elke maand, om twee uur 's namiddags, had er voor die leerlingen die de meeste koersen doorlopen hadden, een kleine prijsuitreiking plaats. Deze werd voorafgegaan door enkele schooloefeningen, waaraan alle leerlingen deelnamen. De bezoekers werd de mogelijkheid gegeven de oefenboeken na te kijken en ze hadden eveneens het recht tot inzage van het boek van de maandelijkse kampstrijden.

Voor de kostgangers (internen) bedroeg de schoolprijs 7 frank per maand, de externen betaalden 1 of 2 frank, dit naar gelang het aantal koersen waaraan ze gelijktijdig wilden deelnemen. Deze laatsten konden ook dagelijks een kom soep bekomen, dit echter op voorwaarde dat zij elke maand voor de waarde van 1 frank boter, brood of aardappelen meebrachten - er werd dus betaald in natura.

Het was M. Glorieux, priester, die het op zich genomen had in te staan voor het godsdienstonderricht en het geven van de hoogstgekwoteerde Franse lessen. Het was ook hij die een oogje in het zeil hield tijdens de recreatie.

Men voorzag dat op 20 januari 1864 een 24-jarige jongeman erin zou slagen "de prijs" te behalen. Toen hij op 9 december 1863 als "kostligger" binnenkwam had hij erkend niet te kunnen lezen, noch te kunnen schrijven, en wel om de eenvoudige reden dat de dokter hem vroeger verboden had te studeren omwille van een zekere weekheid. Later had hij geen tijd meer kunnen vrijmaken omdat hij met de paarden werkte. Op 20 januari aanstaande zal hij in het openbaar op den theater lezen en schrijven in het Vlaams en in het Frans.

In deze progressieve leerwijze richtte men zich vooral tot het "genie" en daar het handwerk, zoals het schrijven en het ontwerpen van opstellen daar deel van uitmaakte, trachtte men de leerlingen de letters diets te maken door ze hen te doen schrijven en deze op hun beurt te lezen. Er waren acht verschillende koersen.

Na het beëindigen van deze lessen werd op een podium een vertoning gegeven over het begin van Jozefs leven. De omstaanders mochten aanwijzen wie van de leerlingen de rol van vader Jacob, van den H. Jozef enz... moesten vertolken. Deze episode werd dan door de leerlingen in het Vlaams en in het Frans voor het voetlicht gebracht.

BROU : DE DENDERBODE VAN 3/1/1864

DE TROYER ROGER

NIEUWE ZONDAGSSCHOLEN TE HELDERGEM

In het jaar 1905 werden de zondagsscholen van Heldergem, gekend en erkend om hun degelijk onderwijs, aanvaard als scholen voor volwassenen door de gouverneur van de provincie Oost-Vlaanderen.

De Pastoor werd als bestuurder van de beide scholen aangesteld en stond in voor het godsdienstonderricht. De overige bijlessen werden enerzijds bij de jongens gegeven door meester Jozef Corten, onderwijzer in de gemeentelijke jongensschool, en twee gediplomeerde zusters uit het klooster zorgden anderzijds voor het onderwijs van de meisjes. De bezoldiging bedroeg 25 frank per jaar en per persoon. Het onderwijs voor de jongens ving aan na de voornaamste H. Mis en duurde 95 minuten. De lessen voor de meisjes waren gesplitst in twee perioden. De eerste begon na de Hoogmis en duurde 75 minuten en het tweede gedeelte na de vespers gedurende 45 minuten. Het onderricht werd steeds op zon- en feestdagen gegeven, uitgezonderd op de eerste zondag van de maand, want deze voormiddag bleef voorbehouden voor de leden van de Congregatie der Xaverianen. Na het lof voor de meisjes van de Congregatie, vervielen eveneens de lesuren. De duur van het bijlessenpakket bedroeg, gespreid over een termijn van 1 jaar, voor de jongens 75 uur en voor de meisjes 100 uur. De Heer Pastoor vond dat er onder geen enkel voorwendsel les mocht gegeven worden tijdens het lof. Wanneer het gebeurde dat het lof niet plaatsvond, (wat zeker tegen de geest van de H. Kerk was en door de Kerkfabriek moest worden afgekeurd, schrijft Pastoor Bonner), wist men uit ervaring dat, wanneer het onderricht toch gegeven werd, er altijd meisjes afwezig waren.

Tot slot schrijft de Pastoor dat, alhoewel de zusters en de onderwijzer voor hun prestaties door de Heer Gouverneur vergoed werden, hij zelf ook in de toekomst bestuurder van de zondagsscholen hoopte te blijven.

In het begin van de jaren twintig sloot de zondagsschool definitief haar deuren.

Bron : Kerkarchief Heldergem

De Troyer Roger

HERINNERINGEN

Zondagsschool te Heldergem in 1919

- 1e rij van links naar rechts : Zuster Leonce, De Pril Maria ;
Gossye Leopoldine, Platteau Maria, Baeyens Leonia, De Leeuw
Huberta, Pevernagie Rachel, Groebbens Maria, Schouppe Rachel,
De Cooman Rachel en Temmerman Emelie.
- 2e rij van links naar rechts : De Wetter Elodie, Temmerman Victorine
Maesschalck Valentina, D'Hondt Elisa, Van Liedekerke Elodie
De Pauw Bertha, Groebbens Margaretha, Schouppe Pauline,
D'Hoker Rachel en Van Liedekerke Julie.
- 3e rij van links naar rechts : Van Durme Leontine, Pardaens Bertha,
Lievens Bertha, Pardaens Rachel, D'Haeseleer Helena, Van De
Wiele Romanie, Matthijs Celina, Hespeels Elodie, Groebbens Maria
en Van Durme Rachel.

Zuster Leonce was één van de twee gediplomeerde zusters die de meisjes in de zondagsschool onderwezen. Het onderricht werd gegeven in een schoollokaal van het klooster en de leeftijd speelde geen rol. Lezen, schrijven en rekenen stonden in de voormiddag op het programma en in de namiddag waren er andere activiteiten, onder andere zingen en voordragen.

Deze foto werd genomen in 1919 en de leeftijd van de meisjes varieerde tussen 16 en 21 jaar.

De Troyer Roger.

HERINNERINGEN HELDERGEM

De klas van zuster Leandra ca. 1938

Zittend: Maria Van Geyt, Maria Alphonsina De Cock, Marcella Beerens, Georgette Braeckman, Clarisse Cooreman, Moeder Leandra

2de rij: Suzanne Van Wassenhove, Suzanne De Koker, Lucette Breynaert, Rachel Van de Wiele, Raymonda Hendrickx, Elvira De Cock, Paula Breynaert, Georgette Pevernagie

3de rij: Elza De Vulder, Adrienne Schouppe, Suzanne Verbeken, Yvonne Boone, Raymonda Bisback, Suzanne Van der Hoeven

(verzameling: Rachel Van de Wiele)

Een kerstgeschenk?

- Lidmaatschap Heemkundige kring
- en/of
- DVD 'Vier generaties Kerkkenaren in actie'

INFO Tel. 053 83.35.97 - 053 83.08.81

HERINNERINGEN HELDERGEM 1939

...

Foto klas Zuster Benone

1ste rij zittend: Roger De Pelsemaeker, Roger Latte, Robert Van Snick en Frans Haesaert

2de rij zittend: Irma Lauwereys, Marie Louise Pevernagie, Rosa Van den Driessche, Odette De Cock, Emilienne De Rijck, Georgette Schandevijl, Germaine De Saedeleer

3de rij: Albert Van Herreweghen, Gustaaf Stricx, Rachel Verbeken, Rogette Lievens, Lea D'Hondt, Rachel Verbeken, Georgette D'Hoker, Mariette Van Cauter, Suzanne Haesaert, Lilianne De Turck

4de rij: Ghislain Beerens, Herman Hendsrickx, Alfons Blondeel, Hector De Troyer, Cesar De Cock, Jan Impens, Alfons Andries, Pierre Van den Dooren, Willy D'Haeseleer, Laurent Matthijs, Oscar Haegeman

5de rij: Frans Heyman, Petrus Scheerlinck, Robert De Troyer, Arthur Van Liedekerke, Emiel Vijverman, Emiel Van Liedekerke, Michel De Troyer, Maurice De Koker, Pierre D'Hondt en Zuster Benone

(Foto Rosa Van den Driessche)

Klas van zuster Martine, 1ste studiejaar in 1940
 geknield, (vlnr): Rachel Verbeken; Irma Lauwereys; Lea D'Hondt; Eliane De Turck;
 Mariette De Leeuw; Marie Louise Pevernagie; onb.
 2de rij: Laurent Matthijs; Robert De Troyer, Pierre Van Den Dooren; Oscar Haegeman;
 Petrus Scheerlinck, Hector De Troyer en Gustaaf Strickx.
 3de rij: Emile Lauwereys; Michel De Troyer; Jan Impens; Alfons Blondeel; Alfons
 Andries; Pierre D'Hondt en Maurice De Koker.

Klas van moeder Leandra in 1952
 Zittend: Cecile De Troyer; Marie Louise Van Den Steen; Adrienne Coppens; Martha
 Lauwereys, Elise De Schrijver en Elvire Marie Ghijssels
 Staand: Juliane Pevernagie; Diana Hespeels; Alfonsine De Geyter; Adeline Moreels;
 Julia Beerens; Monique Andries; Martha Marginet; Marie Louise Ghijssels; Lisette Van
 Der Biest en Yvonne De Landsheer.

HERINNERINGEN HELDERGEM

Klasfoto van de laatste twee jaren van de zusterschool in 1934 met E.Z. Leandra.

Vooraan: Rosine De Troyer, Irma Haegeman, Julia Beerens, Pauline Van der Haegen, Yvonne Pipar en Zuster Leandra
Midden: Julia Temmerman, Julia De Pelsmaeker, Paula Blondeel, Alice De Bodt, Georgetta Andries, Emilie Van de Wiele, Elodie De Court en Yvonne Stevens
Achteraan: Elza Haegeman, Juliette Allaer, Ph. Van den Neucker, Rachel Groebbens, Rachel Van den Dooren, Maria De Troyer, Maria Van den Stock, Elza Ascoop en Suzanne Van de Wiele

(Verzameling en info: Georgette Andries)

HERINNERINGEN HELDERGEM 1946

...

De klas van Juffrouw Irène Van den Brulle in 1946, leerlingen van het 3de en 4de studiejaar samen (verzameling: Eliane Van den Driessche).

1ste rij (beneden): Marie Lauwereys, Rosette Verbecken, Esther Beerens, Juliette Pevernagie, Hugette De Backer, Eliane Van den Driessche en Eveline De Pelsmaeker.

2de rij: Lucie Gosseye, Odette Verbeken, Griselda Kiekens, Lora Pevernagie, Marie-Jeanne Paerewijck, Marie-Louise Elaut, Margriet De Cock en Elianne De Cooman.

3de rij: Ivette Gosseye, Lucie Vonck, Ivonne De Landsbeer, Cecile De Pauw, Margriet Van der Schueren, Maria Coppens en Emilienne Vonck.

4de rij: Lucienne De Troyer, Celine Verbeeren, Maria Haessaert, Lea Moreels, Josephine De Decker en Maria Van Cauwenbergh.

Herinneringen Heldergem 1949

Een klas in de jongensschool met 'meester Albert'.
Albert De Neve werd aangesteld in 1946 en eindigde zijn loopbaan in 1979. Hij kreeg de vierde graad en werd hoofdonderwijzer.

Geknielt: Victor Coppens, Jean Pierre Tas, Frans Lauwereys, Willy De Spiegeleer, Jozef Impens, André Van den Dooren en Maurice Schouppe.

Midden: hoofdonderwijzer Albert De Neve, Willy Beerens, Robert Marginet, Alfons Haesaert, André Hespeels, Alfons De Cock, Roger Ghijsels en Remy Van der Borcht.

Achteraan: Gustaaf Hendrickx, Jan Ghijsels, Roger Beerens, Adolf Andries, Michel Van Herreweghe en Freddy Capelleman.

Verzameling: Jean Pierre Tas

HERINNERINGEN HELDERGEM 1950

Meester Albert De Neve, begon in de gemeenteschool in 1949 en stopte in 1979. Het was wat betrof het leerlingenaantal een hoogconjunctuurperiode (ongeveer 80 leerlingen in 1950 tot een 30-tal in de jaren 70).

Op de foto een klas van Meester Albert, schooljaar 1950-51.

*Geknielt: Alfons De Cooman, Jan Ghijssels, Willy Van den Doren, Paul Pardaens, Etienne Beerens, Petrus Van der Gucht, Willy De Spiegeleer, Frans Van Boxstael
Midden: Henri Andries, Maurice Schouppe, Jozef Impens, Adolf Andries, Walter Van Cauwenbergh, André Hespeels, Gaston De Vuyt, André Moreels
Achteraan: Julien De Koker, Robert Bisback, Gustaaf Hendricks, Willy Beerens, Willy Jacobs, Victor Beerens, Julien Schollaert*

(verz. Gaston De Vuyt)

*Surf even naar onze vernieuwde website
www.hkhaaltert.be
Suggesties welkom !*

Herinneringen Heldergem 1951

Een opname van het Gemeentelijk Onderwijs te Heldergem met Meester Remi en de leerlingen van het 5e en 6e studiejaar. (geboortjaar 1939-40). Remi De Rijck werd aangesteld in 1946 en bleef actief tot 1965. In 1980 werd de school opgedoekt.

Geknield: Freddy De Bruyn, Andre Doolaeye, Freddy Van Liedekerke, Marcel De Pelsemaecker, Hector Lauwereys en Roger Verbeken.

Midden: Theo Van Snick, Benny De Graeve, William Verbeken, Julien Schouppe, Kamiel Vonck, Sylvain Van Durme en Willy Van Durme.

Achteraan: André Andries, Erik Braeckman, Alfons Van den Dooren, Paul Lievens, Andre Jacobs, Arthur Peleman en Antoine Van Wassenhove.

Verzameling: Albert De Neve

Hernieuw NU je lidmaatschap 2011

met bijgevoegd overschrijvingsformulier
Slechts 10 euro of 15 euro steunend lid

4 nummers Heemkundige Kring, ruim 100 blz. met nieuwtjes over onze dorpen, Denderhoutem, Haaltert, Heldergem, Kerksken en Terjoden.

Herinneringen Heldergem 1952

Meester Remi De Rijck met zijn klas in het schooljaar 1952-1953 (5e en 6e leerjaar).

Deze onderwijzer (° Heldergem, 7 januari 1927 en + Gent 29 december 1987) kwam in dienst in de plaatselijke gemeenteschool in 1946. Hij bleef actief tot 1965.

Onderaan: Willy Volckaert, Etienne Ascoop, Freddy De Bruyn, Freddy Pardaens, Hector De Craecker en Eli Van Wassenhove.

2e rij: Etienne De Smet, Erik Braeckman, Raphael Andries, Theo Van Snick, Freddy Coppens, Paul Lievens, Alfons Van den Dooren en André Jacobs.

3e rij: André Doolaege, Freddy Van Liedekerke, Romain De Bruyn, Frans Poppe, Antoine De Cock, Etienne Bayens en Ghislain De Rijck.

Achteraan : Omer Haegeman, Etienne Pevernagie, Roger Verbeken, Hector Lauwereys, André Andries en Arthur Verbeken.

Foto: Albert De Neve

Roger De Troyer

Herinneringen Heldergem 1953

De klas van meester Rufin De Rijck
3e en 4e leerjaar, 1953-1954.

Rufin De Rijck was actief in het gemeentelijk onderwijs van 1948 tot 1960.

Vooraan: Willy Volckaert, Elie Van Wassenhove, Frans Poppe, André Hendrickx, Etienne Ascoop, Paul De Pelsmaeker en Antoine De Pelsmaeker.

2e rij: Theofiel Van Beversluys, Roger Tas, Celestin De Winne, Paul De Troyer, Freddy Coppens, Julien Stoffyn, Omer Haegeman, Rufin Volckaert en Ghislain De Rijck.

3e rij: Etienne De Smet, Etienne Souffreau, Eddy Beerens, Albert Van der Biest, Aimé Haesaert, Etienne Cooreman en Etienne Baeyens.

4e rij : André Beerens, Antoine De Cock, Etienne Pevernagie, Arthur Verbeken, Freddy Pardaens en Hector De Craecker.

Verzameling : Albert De Neve

Roger De troyer

Herinneringen Heldergem 1954

Een klasfoto met meester Rufin De Rijck met de leerlingen van het 5de en 6de leerjaar (1954-1955). Rufin De Rijck was onderwijzer in de gemeenteschool van 1946 tot 1965.

Zittend: 1- Wilfried De Moor, 2- Eddy Meganck, 3-Gaston Smet, 4-Eddy Van Beversluys, 5-Nestor Capelleman, 6-Frans Haezaert, 7- Norbert Vonck

2e rij: 1-Pierre Beerens, 2-Walter Vonck, 3-Gentil Verbeken, 4-Edgard Van den Eynde, 5-Willy Van der Biest, 7-Victor Cooreman

Achteraan: 1-Paul Menschaert, 2-Willy Marginet, 3-Willy Wijnendaele, 4-Herman Verbeken, 5-Achiel Volckaert

Roger De Troyer

Herinneringen Heldergem 1954

Een klasfoto met juf Lena Houtman met de leerlingen van het 2e en 3e leerjaar (1954-1955). Lena Houtman was onderwijzeres in de Vrije basisschool Heldergem van 1947 tot 1954.

Zittend: 1- Freddy Gaublomme, 2- Frans De Moor, 3- Maurice Van den Broeck, 4- Jacques De Cooman, 5- Paul Beerens, 6- Etienne Hendrickx, 7- Paul De Court, 8- Louis Moreels, 9- Willy Lievens.

Staande 1e rij: 1- Betty De Cock, 2- Rosy Hendrickx, 3- Emilienne Van Den Dooren, 4- Herman Jacobs, 5- Theo Vonck, 6- Tony De Rijck, 7- Annie Beerens, 8- Zulma Lauwerys, 9- Annie De Bruyn, 10- Maria De Pelsmaeker.
Staande 2e rij: 1- Liliane Schouppe, 2- Lutgarde Cooreman, 3- Paula Verbeken, 4- Suzanne Marginet, 5- Emilienne (?), 6- Annie Van de Wiele, 7- Godelieve Vonck, 8- Maria Haegeman, 9- Myriam De Winter, 10- Jenny D'Haeseleer, 10 - Juf Lena Houtman.

Achteraan: 1- Mariette (?), 2- Maria Pardaens, 3- Jeanine Ghysels, 4- Juliane Coppen, 5- Godelieve Van der Borgh, 6- Denise Renneboog, 7- Rosa Van der Gucht, 8- Lydie Ruyssinck, 9- Odette Moreels.

Tony De Rijck

HERINNERINGEN HELDERGEM 1962

Juffrouw Martha De Vos met twee leerjaren (verzameling Agnes De Vos)

Zittend: Marie-Jeanne Volckaert, Yvette De Schrijver, Frieda Goublomme, Lisette Verbeken en Celeste Vijverman

Staande 1e rij: Simonne Van den Bossche, Jacqueline Smet, Ivette Van den Eynde, Marcella Vonck, Marie-Paul De Clippel, Christianne De Moor, Viviane Verwee, Marie Therèse Van Beversluis en Godelieve De Troyer

2e rij: Juffrouw De Vos, Elisa D'Hondt, Maria Van Melkebeke, Christiane De Decker, Frieda De Cock, Rolande Verbeken, Marcella Volckaert, Anita De Spiegeleer en Liliane Van den Borre

Achteraan: Maria Renneboogh, Maria Verbeken, Annie De Landsheer, Juliette Beerens, Christiane De Cooman, Emilienne Schollaert, Maria Van Buggenhout, Irene De Moor en Yvette Van der Biest

HERINNERINGEN- HELDERGEM 1948

Onder begeleiding van E.H. Laurent Sapeur (pastoor te Heldergerm van 1947 tot 1966) brachten de leden van de 'Congregatie der kinderen van Maria' van heldergem in 1948 een bezoek aan het graf van het heilig paterken Valentius Paquay te Hasselt.

Foto: verzameling Maria Cooreman

1ste rij (vooraan): Leona De Pelsmaeker, Rachel Van de Wiele, Maria Braeckman en Maria De Koker

2de rij: Irène Van der Hoeven, Martha Van der Hoeven, Simonne De Geyter, Helena De Turck, Mariette D'Hondt en Maria De Geyter

3de rij: Simonne De Cock, Simonne De Pauw, Lucienne De Decker, Yvonne Hespeels en Yvonne Boone

4de rij : Henriette Bisback, Maria Van Geyt, Paula Van Herreweghe, Agnes De Pelsmaeker, Justine Van Geyt, Maurisette Verbeken, Hortense Baeten en Paula Verbeken

5de rij: Yvonne De Cock, Rosa Hespeels, Maria Cooreman, Marcella Beerens en Simonne Baeten

6de rij : Georgette De Cock, Mariette Beerens, Suzanne Blondeel en Elza Temmerman

achteraan: E.H. Sapeur, Maria De Wetter, Paula De Troyer en Paula Breynaert

Roger De Troyer

8. Plaatsnamen en eigendommen

*“Eenen Bosch genoempt den boonhof omme het clooter van St. Cornelis nevens Ninove”
(De Boonhof te Helderger)*

LANDBOEK VAN HELDERGEM 1656-1707

"Lant ofte metinckbouck van de prochie van Helderghem in den lande van Aelst van alle landen, bosschen, meerschen, huyssteden, veldekens ende onbehuysde steden ghelegghen binnen de voornoemde prochie, geen uytgestreken nochte gereserveert daar in te vinden is elke stuck int particulier ghemaectt ende vernieuwt bij Jan Trauwaen greffier van de Baronnie van Resseghem ende Borsbeke bij last van meyer, Burghemeester ende schepenen mitsgaeders pointers ende setters der voornoemde prochie van Helderghem uyt den voorgaenden lant ende metinckbouck ghemaectt ende ghemeten bij gillis hoolman fg. pieters, ghesworen lantmeter van de twee steden ende lande van Aelst ten jaere seshien hondert sessenvijftich ende oock bij aenwijsinghe ende assistentie van burghemeester schepenen auderlinghen ende andere insetenen der voornoemde prochie tot het opnemen van de nieuwe canten ende sijden mitsgaeders propietarissen ende ghebruykers van diere soo op elcke partije geannoteert staet aldus gedaen ende vernieuwt ten jaere 1707".

Tafel met de benamingen van de velden, bossen, weiden en de plaatsen waar de huizen en de hoeven zich bevonden.

De huizen in den driesch worden eerst vermeld, vervolgens het tabbensvelt, dholbeke, stockvelt, vranckbosch, het veldeken achter latem, burrewaterval, bosschen in de reyegeert, ninofschē waterval, sieckhuysveldeken, preterijvelt, strijlant, het veldeken van Ittere, rijstvelt, rijstbosschen, den rechter, hofvelt, bulscamp, hooghcauter, groot puttevelt, cleen puttevelt, raesvelt, crieckenbergh, oomwegh, ruymbunder, willemsvelt, dhasselt, dhoeve, kerckvelt, groot weyvelt, bloex weyvelt, schutijzersweyvelt, gillikens weyvelt, doorevelt, deckers meersch, steenbrugghemeersch, kerkmeersch, haelteringhe meersch, huyssteden ende veldekens bij ende ontrent de kercke, veldekens ende huyssteden beneden den driesch en aen de kercke, huyssteden aen den driesch, thoome meerschen, moildemeerschen, hofsteden ende meerschen thoome, bij thof ten haene, bosschen ende meerschen bij thellestraetien, raesmeerschen, veldekens en weeden thoome, steenbeke, bureeck bosschen, huyssteden veldekens bosschen ende meerschen bij ende in stockt.

HUIZEN 23 ha 40 a

In 1656 telde Heldergem 74 woningen voor circa 327 inwoners. Volgens het landboek waren er 42 behuysde steden en 32 behuysde hofsteden. Hiernaast waren er nog 4 onbehuysde steden en 2 onbehuysde hofsteden (bouwgronden waar vroeger een huis heeft gestaan).

Heldergem telde in 1485 ca. 215 inwoners en 43 woningen en in 1570 ca. 330, maar nog slechts een 75-tal gedurende de periode 1576-1585. De bevolking groeide opnieuw aan tot ca 1665, maar bleef hierna gedurende verscheidene decennia bijna onveranderd ; om dan weer aan te groeien na het eerste kwart van de 18e eeuw. De bevolking bedroeg in 1800 ca. 700 inwoners.¹

¹ Demografische evolutie van het Land van Aalst door J. De Brouwer.

In de omgeving van de oude kerk stonden 6 woningen.

De eigenaars waren :

Joos Van der Waerden (18 a 45 ca)
Adriaen Van Waeyenbergh (18 a 45 ca)
Jan Triest gehuwd met de weduwe van Joos Meganck (21 a 50 ca)
Jan Meganck zoon van Joos (11 a 40 ca)
Adriaen Perreman (8 a 60 ca)
De heer Pastoor van deze Parochie (22 a 15 ca)

Beneden den Driesch :

Pieter Schouppe (koster) en Jan Dhaseleire zoon van Jan (31 a 60 ca)
Anthon Anthonis (12 a 60 ca)
Joos Dhaseleire zoon van Jan (36 a 90 ca)
Pieter Dhaseleire zoon van Jan (26 a 45 ca)
Judocus Beerens gehuwd met de weduwe van Joos Dhaseleire (30 a 74 ca)
Christiaen Pevernagie gehuwd met de weduwe van Pieter Dhaselaire (30 a 74 ca)
Adriaen De Cock (7 a 70 ca)
Pieter Mincke (15 a 35 ca)
Weduwe en erfgenamen van Jan Antheunis zoon van Jan (16 a 90 ca)
Jan Triest (22 a 45 ca)
Adriaen en Geeraert Antheunis (53 a 80 ca)
Wed. en erfgenamen van Adriaen Fromont (26 a 45 ca)
Cornelis Mathijs (26 a 45 ca)
De kinderen van Pieter De Swaef (86 a 70 ca)
Anthon Anthonis en Jan Anthonis (63 a 20 ca)

Het grootste aantal woningen waren gebouwd langs den Driesch.

Lieven Van Wayenberghe (9 a 50 ca)
Jan Scheirlinck (9 a 50 ca)
Pieter Follet (9 a 50 ca)
Anthon Mertens (7 a 70 ca)
Lieven Coppens zoon van Gillis (8 a 60 ca)
Pieter De Wettere (27 a 60 ca)
Pieter Egerix (3 a 07 ca)
Jacobus De Rouck (3 a 40 ca)
Jan De Swaef - meyer (4 a 90 ca)
Adriaen Lievens (16 a 90 ca)
Judocus Beerens gehuwd met de weduwe van Joos Dhaeseleire zoon van Adriaen (21 a 50 ca)
Wed. en erfgenamen van Adriaen Schutyser (35 a 35 ca)
Pieter Fromont (8 a)
Wed. en erfgenamen van Jan Dhaseleire z.v. Adriaen (22 a 75 ca)
Joos Antheunis zoon van Ghyselbrecht (24 a)
Jacobus Goessens (6 a 45 ca)
Petronella Fobecq (6 a 45 ca)
Weduwe en erfgenamen van Adriaen Fromont (8 a)
Erfgenamen Loys Dhane (12 a 30 ca)
Jan Scheirlinck - Causa uxoris (35 a)
Jan Scheirlinck (11 a 05 ca)

Jan Schouppe zoon van Guilliam (46 a 70 ca)
 Jan De Wettene (14 a 75 ca)
 Weduwe van Jan Anthéunis (1 ha 3 a)
 Jacobus De Swaef (68 a 85 ca)
 Jan Dhageleire (45 a 15 ca)
 Gillis Van den Bossche (45 a 15 ca)
 Jan Beerens zoon van Pieter (27 a 60 ca)
 Jenneken Bauwens (7 a 70 ca)
 Gillis Schouppe zoon van Lambrecht (7 a 70 ca)
 Griffier Peeters (47 a)
 De wezen van Michiel Augustijn (17 a 80 ca)
 Weduwe van Joos Schouppe (57 a 15 ca)
 De wezen van Pieter De Backer zoon van Jan (1 ha 15 a)
 Pieter Sterck en de weduwe van Jan De Nul (35 a)
 Pieter De Vulder zoon van Joos (51 a)
 Pieter Heireman (33 a 80 ca)
 Merten Van Wayenberghe (10 a 15 ca)
 Jacques Van Wayenberghe (10 a 15 ca)
 Weduwe en erfgenamen van Joos Wijnant (20 a 25 ca)
 Pieter Van den Bossche (35 a)
 Pieter De Vulder zoon van Joos (21 a 50 ca)

Huizen tHoome

Weduwe Andries De Vuyst en Joos Van Keymeulen haren broeder (52 a 25 ca)
 Weduwe en erfgenamen van Jan Coppens (46 a)
 Jan De Leeuw (30 a 74 ca)
 Simoen Peelman (30 a 75 ca)
 Gillis De Leeuw (12 a)
 Hof ten Traghelbosch van het Klooster van Anchin (73 a 75 ca)
 Het hof ten Haene (40 a)

Huizen bij het Stockt

Pieter Anthéunis zoon van Jan (87 a 60 ca)
 Pieter De Coster (36 a 90 ca)

Huis op het Tappensveld

Adriaen Van Cothem (1 ha 02 ca)

Huis in de Ninofsche Waterval

Jan Mertens (53 a)

Hofsteden

De grootste hoeve was eigendom van de wezen van Pieter De Backer zoon van Jan (1 ha 15 a Driesch). Andere grote hofsteden waren in het bezit van de weduwe van Jan Anthéunis (1 ha 03 a Driesch) en van Jan Van Cothem (1 ha 02 a - Tappensveld). Pieter Egerix was eigenaar van de kleinste "behuysde hofstede" (3 a 07 ca - Driesch). De hoeve van Jacobus De Rouck was ook kleinschalig want de oppervlakte bedroeg slechts 3 a 40 ca Driesch.

Land 258 ha 70 a - 495 percelen

Het grootste perceel land lag in de hoogcauter "een stuck lant omme het clooster van Anchin, oost de naervolghende, west de straete, noort den cleenemeersch, groot 20 dachwant 90 roeden" (6ha 40 a). Jan Van Audenhove was in 1706 de Pachter van het stuk land en bewoonde in de wijk Oom "Het hof ten Traghelbosch" ook eigendom van het klooster van Anchin.

Een ander groot land lag in het Dooreveld "een stuck lant omme het clooster van Anchin, oost de bureecke, suyt den bulscam, west het cloostergoet van St. Adriaens, noort Pieter de vulder fg: Joos groot 17 dachwant 45 roeden" (5 ha 40 a). De pachter in 1706 was ook Jan Van Audenhove.

Het kleinste perceel land was eigendom van Jan De Vos (4 a)

Veldekens (bewerkt land) 48 ha 30 a - 57 percelen.

Enkele veldekens werden met een mooie naam bedacht : o.a. het hemelrijkveldeken (Oom), het mertens craenveldeken (Oom) dhey (Oom), heilige geest veldeken (ninofsche waterval), het sieckhuysveldeken (ninofsche waterval), het kreckelveldeken (ninofsche waterval), het cappittelveldeken (bij de kerk) en andere.

Bossen 30 ha 93 a - 40 percelen

De bosrijkste gebieden waren gelegen in de :

De reygeert - 1 ha 80 a - 7 percelen

Het preterijeveld - 3 ha 80 a - 3 percelen

De rijstbosschen - 8 ha 10 a - 8 percelen

De moildemeerschen - 45 a - 1 perceel

Het hof ten haene te Hoome - 23 a - 1 perceel

Het hellestraetjen - 1 ha 75 a - 4 percelen

De raesmeerschen - 1 ha 80 a - 2 percelen

Den boonhof - 1 ha 40 a - 1 perceel

De steenbeek - 1 ha 90 a - 1 perceel

De bureeckbosschen - 4 ha 70 a - 3 percelen

De stockt - 1 ha 95 a - 6 percelen

De ninofsche waterval - 3 ha 05 a - 3 percelen

Het grootste perceel bos, in de ninofsche waterval langs de grens met Outer, had een oppervlakte van 2 ha 85 a was in 1656 eigendom van de erfgenamen van Nicolaes de backere uit Antwerpen. In 1706 wordt Lieven Menschaert vernoemd als eigenaar of Pachter.

Het tweede grootste bos lag in de bureecke (de lange bureecke genoemd) met een oppervlakte van 2 ha 65 a. De eigenaar in 1656 was Mijnheer Van der Meersch uit Gent. Het paalde ten oosten aan het weyveld, ten zuiden en ten westen aan het dooreveld en ten noorden aan het goed van het hof ten haene. In 1706 was de weduwe van Adriaen Schutyser de nieuwe eigenares (of pachteres).

Een ander perceel bos, in de rijstbossen langs de grens met Aspelare, had een oppervlakte van 2 ha 50 a. Het paalde ten noorden en ten oosten aan de bosveldekens en was in 1656 eigendom van Mijnheer Van Leeuwenburgh. In 1706 wordt Michiel De Backer vermeld.

Een bos van 2 ha 15 a in het preterijveld was in 1656 ook eigendom van dezelfde heer Van Leeuwenburgh. In 1706 Jan de Cooman.

De eigenaars van het kleinste bosje waren de weduwe en de erfgenamen van Joos Wijnant. Het lag in de stockt en de oppervlakte bedroeg 2 a 45 ca.

De oppervlakte van de andere bossen varieerde tussen 2 a 75 ca en 1 ha 90 a.

De namen van de bossen spraken ook vaak tot de verbeelding :

In het hellestraatjen : de slangenbos

In de stockt : de tijdlozen bos en de slinger

In de ninofsche waterval : de wijmbos

Weiden 35 ha 10 a - 82 percelen

De grootste weide was eigendom van het klooster van Anchin en lag in de raesmeerschen en werd de rael genoemd. Hij paalde ten oosten en ten zuiden aan de bulscam, ten westen en ten noorden aan de hoogcauter. Oppervlakte 2 ha 70 a.

Een andere grote weide lag te Oom en was eveneens eigendom van het reeds genoemde klooster. Hij werd de "cleenenmeersch" genoemd. Oppervlakte 2 ha 25 a.

De kleinste weide lag in de "kerckenmeersch" en was eigendom van de kerk van Heldergem. Oppervlakte 2 a 15 ca.

Ook de weiden werden met mooie namen bedacht : o.a.

Bij de molenbeek : de boonmeersch

In de kerckenmeersch : de meulendam

tHooime : de calverweede

Bij 't hof ten haene : de peerdenmeersch

Bij de steenbeke : de steenbeekweede

In de bureecke : de dierencostmeersch

In de stockt : schockaerts weede

de peerdenmeersch

den bruel

de ronde meersch

Hoplochting : eigendom van het hof ten haene - 46 a

Lochtingen : 27 a - 3 percelen

Tijdens de 17e eeuw waren te Heldergem de kloosters de grootste eigenaars.

De goederen toebehorend aan kloosters, openbare besturen en instellingen in 1656.

Het klooster van Anchin : 34 ha 75 a - 13 percelen

Het klooster van St. Adriaan te Geraardsbergen : 12 ha 30 a - 8 percelen

De Quotidianen van St. Baafs te Gent : 8 ha 92 a - 4 percelen

Het klooster van St. Cornelis te Ninove : 7 ha 85 ca - 6 percelen

De cure van Heldergem : 7 ha 70 ca - 8 percelen

Het hospitaal van Aalst : 7 ha 20 a - 10 percelen

De kerk van Heldergem : 3 ha - 14 percelen

Het begijnhof te Aalst : 1 ha 85 a - 3 percelen

De armen van Appelterre : 1 ha 25 a - 4 percelen
 De cappelrije van Aaigem : 95 a - 3 percelen
 Het godshuis van St. Jan ten Dulle te Gent - 62 a - 2 percelen
 Het klooster van de rijke claren te Gent : 62 a - 2 percelen
 De armen van Kerksken : 32 a - 1 perceel
 Het klooster van St. Joris Francq te Gent : 30 a - 1 perceel
 De armen van Aaigem : 30 a - 2 percelen
 De armen van Nieuwerkerken : 17 a - 1 perceel

Belangrijkste eigenaars en pachters in 1656-1706

Jan Van Audenhove (1706) 34 ha 30 a - 16 percelen
 Pieter De Vulder (1656-1706) 29 ha 20 a - 39 percelen
 Wed. en erfgenamen van Adriaen Schutyser (1656-1706) 25 ha 25 a - 30 percelen
 Geeraert Anthéunis (1706) 21 ha 20 a - 33 percelen
 Het hof ten haene (1656)
 Jacobus Van der Biest (1706) 21 ha - 37 percelen
 Mijnheer Van Leeuwenburgh (1656) 18 ha 15 a - 10 percelen
 Erfgenamen van Jonker Guiliam de Grutere
 Heer van Bieselinghe (1656) 16 ha 60 a - 26 percelen
 Simoen Peelman (1656-1706) 15 ha 70 a - 23 percelen
 Jo Theodor Ignatius Van der Meersch Gent (1656) 14 ha 75 a - 10 percelen
 Weduwe en erfgenamen van Nicolaes
 De Backer - Antwerpen (1656) 13 ha 60 a - 7 percelen
 Lieven Menschaert (1656-1706) 11 ha 06 a - 6 percelen
 Weduwe Jan Anthéunis (1656-1706) 10 ha 75 a - 17 percelen
 Wed. en erfgenamen van Pieter De Swaef (1656-1706) 10 ha 15 a - 19 percelen
 Michiel De Backer (1656-1706) 9 ha 08 a - 7 percelen
 Adriaen Van Cothem (1656-1706) 8 ha 60 a - 14 percelen
 Mijnheer Mensago erfgenaam van Jonker Pauls Steelant (1656) 7 ha 70 ca - 12 percelen
 Jan Wijnant (1656-1706) 7 ha 40 a - 16 percelen
 Jacobus De Swaef zoon van Gillis (1656-1706) 7 ha 40 a - 13 percelen
 Anthon Anthéunis (1656-1706) 6 ha 15 a - 19 percelen
 Pevernagie Christiaen gehuwd met de weduwe van Pieter Dhaseleire (1656-1706) 5 ha 20 a - 10 percelen
 Joannes Beeckman (1656) 5 ha 10 a - 2 percelen
 Pieter Anthéunis zoon van Jan (1656-1706) 5 ha 10 a - 8 percelen
 Weduwe van Lieven De Backer (1656-1706) 4 ha 90 a - 8 percelen
 Jan Triest gehuwd met de weduwe van Joos Meganck (1656-1706) 4 ha 40 a - 11 percelen
 Jan De Swaef, meyer (1656-1706) 4 ha 20 a - 12 percelen
 Jan Schouppe zoon van Guiliam (1656-1706) 3 ha 85 a - 9 percelen
 Joos De Vulder zoon van Pieter (1656-1706) 3 ha 80 a - 11 percelen
 Mijnheer De Moor, Ninove (1656-1706) 3 ha 75 a - 1 perceel
 Erfgenamen van Judocus Beeckman, Aalst (1656) 3 ha 75 a - 2 percelen
 Jan Van Durme (1656-1706) 3 ha 55 a - 8 percelen
 Geeraert Citers (1656-1706) 3 ha 40 a - 9 percelen
 Pieter Schouppe zoon van Mertens, koster (1656-1706) 3 ha 40 a - 12 percelen

Jonker Frans Terlinden, Aalst (1656) 3 ha 40 a - 2 percelen
 Wed. Cornelis Van den Berghe (1706) 3 ha 10 a - 1 perceel
 Lieven De Backer (1656-1706) 3 ha 10 a - 8 percelen
 Jo Marie Coppens, begijntje, Aalst (1656) 2 ha 90 a - 3 percelen
 Joos Van Keymeulen zoon van Pieter (1656-1706) 2 ha 80 a - 8 percelen
 Anthon Mertens (1656-1706) 2 ha 70 a - 6 percelen
 Joos Dhaseleire (1656-1706) 2 ha 65 a - 14 percelen
 Wed. Joos Wijnant gehuwd met Joos Van der Waerden (1656-1706) 2 ha 50 a - 9 percelen
 Joos Antheunis zoon van Gijselbrecht (1656-1706) 2 ha 45 a - 9 percelen
 Griffier Peeters (1656) 2 ha 30 a - 5 percelen
 Jan Mertens zoon van Jan (1656-1706) 2 ha 30 a - 9 percelen
 Adriaen Van Wayenberghe (1656-1706) 2 ha 15 a - 7 percelen
 Adriaen De Vulder (1656) 2 ha 10 a - 5 percelen
 Pieter Sterck (1656-1706) 2 ha 06 a - 6 percelen
 Chevalier van den grave van Bergen (1656) 2 ha 06 a - 2 percelen
 Jan Dhaseleire zoon van Jan (1706) 1 ha 95 a - 9 percelen
 Mevr. Marie Bonaert vrouwe van Dhielbeke erfgenaam van Mijnheer Mensago (1656) 1 ha 90 a - 4 percelen
 Gillis Van Durme (1656-1706) 1 ha 70 a - 5 percelen
 Griffier Van Waesberghe, Aalst (1656) 1 ha 45 a - 1 perceel
 Jo Jenneken De Swaef, begijntjen, Aalst (1656) 1 ha 25 a - 1 perceel.

Dit was een volledig overzicht van de situatie te Heldergem in 1656 en 1707.

Roger De Troyer.

Eigendommen van de Abdij van Anchin in Heldergem

Op het einde van de 11e eeuw besloten twee ridders, Walter en Zeger, in armoede te gaan leven op de plaats waar enkele eeuwen geleden de Heilige Gordianus als kluizenaar had geleefd. Deze plek heette Anchin en lag in de moerassen van de Scarpe in de omgeving van

Abdij van Anchin

Douai (Fr.). Zij genoten de volledige steun van bisschop Gerardus van Kamerijk, afkomstig uit de streek van Aalst. Gerardus stichtte een kloosterorde en legde, dank zij de vele giften, de basis voor wat één van de belangrijkste benedictijnenabdijen van (groot) Vlaanderen zou worden. Eén van de monniken, Heribandus, schonk zijn eigendom, gesitueerd in onze regio, aan de abdij van Anchin. Het waren twee belangrijke hoeven, één in Aaigem van 53 bunder en één in Heldergem van 32 bunder met de daarbij horende gronden in de omliggende dorpen. (1)

Het leenboek met bijhorende kaarten uit 1623 geeft ons een beeld over de bezittingen van de abdij te Heldergem die 114 dagwant, 2 roeden en 2 voeten (ca. 32 ha) bezat. De gronden lagen vooral langs de grens met Woubrechtgem en bij het Droogveld in de wijk Oom. (2)

Volgens het landboek van Heldergem uit 1656 en aangepast in 1706 werd de hoeve in dat jaar bewoond door Jan Van Audenhove en zijn echtgenote Antonia Schouppe. Na hen kwam de familie Buyse als pachters op het goed.

Een bunder (Lat. *bonnarium*; Fr. *bonnier*) of bonder is een oude eenheid van grondoppervlakte.

De omvang van een bunder verschilt van streek tot streek, afhankelijk van de grootte van de plaatselijke lineaire meetstandaard de voet of de roede: doorgaans 400, soms 450 vierkante roede. In Brabant bevat een bunder in de regel 400 (vierkante) roeden. Een kwart bunder (100 roeden) heette daar een dagwand, elders een hont.

Voor de roede als lengtemaat bestaan er talrijke maatsystemen, variërend tussen de 12 tot 21 voet (die op zijn beurt van plaats tot plaats verschilt). De oppervlakte van een bunder zal navenant dan ook verschillen.

In België werd bij de omschakeling naar het metrieke stelsel tijdens de Franse bezetting (1796-1815) naar een precieze omrekening van de oude landmaten naar metrieke maten gestreefd. Het overnemen van de oude namen zoals in Nederland (1 bunder = 1 hectare) heeft er nooit ingang gevonden.

Regelmatig werd het pachthof, 'Ingelboutsvelde' genaamd, bezocht door de paters die de infrastructuur nakijken en beslissen welke herstellingen dienden uitgevoerd.

Dat de paters de zaak ernstig namen, bewijst een verslag, opgemaakt op 4 november 1778. Dit verslag geeft ons ook een beeld van de grootte van het hof. De hoeve werd toen bewoond door landbouwer en burgemeester Gillis Buyse en zijn eega Joanna Petronella Rollier.

De ingang van de boerderij ligt vooraan. Daar is een grote versterkte deur, waar twee vensteropeningen zijn, omgeven door planken en een klein cavalièredeurtje ernaast. Het geheel is met stro bedekt.

Daarachter ligt een binnenkoer, omgeven door hoge gebouwen die bestaan uit een gelijkvloerse verdieping met een zolder boven die gedekt is met stro en waar twee goten aan zijn. Achteraan de koer is er een schuur die de gehele breedte van de koer beslaat en waarachter de stallen liggen en het woonhuis.

Aan de boerderij moeten de volgende herstellingen uitgevoerd worden:

Aan de vensteropening rechts van de ingang deur, een houten steunplaat aanbrengen van 8 voet lang en 4 duim dik. Een nieuwe steunboog plaatsen van 10 voet lang en 6 vierkante duim, om de paal te ondersteunen waarop één van de vensteropeningen naast de deur gemaakt is.

De linkerkant van de strooien bedekking herstellen, 13 voet lang en 7 voet hoog en een deel ervan dat boven de koer uitsteekt, 2 op 10 voet, met inbegrip van de bakstenen muurvoeting.

De hoekpilaster moet opnieuw in lood gevat worden en de muur in het verlengde ervan moet heropgebouwd worden, 2 voet hoog, met inbegrip van de funderingen op een dikte van anderhalve baksteen.

De rechterkant van de strooien bedekking herstellen, op een lengte van 13 voet op de vooraf genoemde hoogte van 7 voet, funderingen inbegrepen.

In de schaapstal, rechts van de versterkte deur moeten er over een lengte van 36 voet op 9 voet hoog latten aangebracht worden op de planken, om te bedekken met aarde.

In de varkensstallen, rechts bij de andere versterkte uitgangspoort die op het noorden uitgaat, moet een steunplaat aangebracht worden van 8 voet lang en 4 à 6 duim hoog. Rechts en links van de varkensstal moeten 2 palen komen van el één voet lang en 8 vierkante duimen. Een deel van het dak moet gerepareerd worden in 4 voet, 9 duim hoog op 2 voet en 6 duim breed.

Ook de twee delen van de tweede versterkte poort moeten hersteld worden in stro, ieder deel 15 voet lang en 6 voet hoog. De bakstenen onderkant van die strooien bekleding, over dezelfde lengte en één voet hoog, moet ook hersteld worden. De poort moet vernieuwd worden in wit hout, op een breedte van 11 voet en een hoogte van 8 voet.

Bij de schaapsstallen, rechts van de binnenkoer, zagen wij dat het nodig was de muren en de rechter en linker steunplaten te herstellen. De muur die op de koer uitgaat, moet vernieuwd worden op 1,5 voet hoog en met een dikte van anderhalve baksteen. De muur die naar het erf gaat, moet hernieuwd worden over een hoogte van 2 voet. Aan iedere kant moeten steunplaten van 56 voet lang, 7 palen van 9 voet hoog en 6 vierkante duim worden geplaatst. Verder moeten er 2 schoorbalken van elk 16 voet aangebracht worden, die verbonden worden door twee horizontale balken van elk 8 voet en dezelfde dikte.

De deur van de laatste schapestal moet vernieuwd worden, 5,25 voet hoog op 2 voet en 10 duim breed. De strooien dakbedekking van de schaapsstal aan de kant aan het erf moet opnieuw gelegd worden, 56 voet lang en 18 voet hoog.

Aan de deur van de schuur moet een houten steunbalk aangebracht worden van 12 voet lang en 6 à 8 duim dik. Aan de linker- en rechterzijde van die schuur moeten een 12-tal planken vervangen worden, elk in wit hout van 3,25 voet lang.

In het rechterdeel tussen de twee gebouwen moet een steunbalk geplaatst worden van 22 voet lang en 5 à 6 duim dik. Daar dwars op moeten twee andere balken komen die de overspanning van de eerste moeten ondersteunen. Die delen zullen kunnen teruggewonnen worden uit de huidige steunbalk die kapot is.

In de tweede schuur moet aan één van de vensteropeningen een deel planken aangebracht worden van 3 voet hoog op 18 duim lang. Daarboven moet een andere plank komen van 4,5 voet op één voet breed.

In het gebinte zijn drie balken in wit hout nodig, van 30 voet lang en 4 vierkante duim. De met stro bedekte muur van de schuur moet hernieuwd worden, het gedeelte dat aan de vloer ligt, op een lengte van 56 voet en een hoogte van 5,5 voet. Een steunplaat van 18 voet lang en 4 à 6 duim is nodig. Daaronder moet het metselwerk hersteld worden over een lengte van 36 voet en op een hoogte van 2 voet.

Voor de achtermuur van de schuur, die uitgaat op het erf, zijn er 6 planken nodig van elk 5 voet. In de stal die uitgaat op de voorgevel en aan de kant van de schaapsstallen, moet een deel van de strooien bekleding vernieuwd worden.

Aan de inkom van de schuur, tegen het erf, moet één pilaar opgehoogd worden. Er moet een steunbeer op geplaatst worden van 6 voet lang met een houten steunplaat van 9 voet.

Een deel van 42 voet lang en 2 voet hoog van het metselwerk van die voorgevel moet herdaan worden. Een eikenhouten steunplaat van dezelfde lengte is nodig. Van die schuur moet ook dat deel van de dakbedekking herdaan worden dat aan de kant van de koer ligt, over een lengte van 60 voet en een hoogte van 30 voet.

Aan de deur die naar de paardenstal gaat, moet een plank aangebracht worden van 3,5 voet. In een tweede paardenstal moeten de voegen van de gemetselde muur herdaan worden, over een lengte van 12 voet op één voet hoog.

Aan de deur van die stal, moeten 4 planken aangebracht worden van elk 3,5 duim, een houten dwarsbalk van 3 voet en een drempel van 4 voet op 4 à 6 duim. De bedekking van de muur tegenover de voederbak moet vernieuwd worden.

Aan de scheidingsmuur tussen de kelders moet een houten steunbalk bevestigd worden van 15 voet lang en drie planken van elk 6,5 voet. Op de plankenvloer moeten een 12-tal bakstenen aangebracht worden.

In de plaats voorbij de paardenstal en boven de kelder moet de vloer herlegd worden met wit-houten planken. Op de treden van de trap die naar de keuken leidt, moeten een 20-tal bakstenen aangebracht worden.

In de volgende plaats moet de hele stenen vloer met terracottategels herlegd worden. Een derde ervan moet hernieuwd worden, voor de rest kunnen de oude tegels die nog in goede staat zijn, gebruikt worden.

De planken vloer van de zolder boven het woonhuis moet opengebroken worden en hernieuwd worden. De bedekking van het gebouw langs de koer moet vernieuwd worden over een lengte van 45 voet op 8 voet hoog. Van diezelfde stal moet het deel van de buitenmuur dat naast de weg ligt, vernieuwd worden over een lengte van 24 voet op 9 voet hoog.

Vervolgens aan de voorgevel langs de kant van de weg, moeten 2 barsten opgevuld worden en de voorgevel van de stal moet gemaakt worden. Ook de schoorsteenschacht moet hersteld worden. Hiervoor zijn een 100-tal bakstenen nodig. Wij schatten dat het geheel samen 10 Livres zal kosten.

De strooien muurbekleding langs de kant van de weg moet eveneens vernieuwd worden. De muur rondom de opening waar het vuur staat, moet hersteld worden, over een omtrek van 9 voet en 6,5 voet hoog. Er moet ook een horizontale steunbalk komen. De omtrek ervan moet vernieuwd worden in metselwerk van een baksteen dik. De voet van de palen is rot en moet verwijderd worden en tenslotte moeten de dakpannen over een lengte van 25 voet vernieuwd worden. Van de schoorsteen moet het gedeelte boven de nok, over 4 voet omtrek en ongeveer 3 voet hoog, vernieuwd worden.

De genoemde herstellingswerken zullen in totaal de som van....bedragen. Aangezien het reeds begon te schemeren, hebben wij de rest van onze werkzaamheden uitgesteld tot de volgende dag en hebben wij ons teruggetrokken nadat de volgende personen met ons hebben meegetekend.

Hebben ook getekend en hebben op deze plaats geparafeerd: Castille, le clerc, D.F. Brougniare, Forquet et Gobert, griffier.

Tijdens de Franse Revolutie werden de landerijen van de abdij in beslag genomen en de nieuwe eigenaar werd de Franse generaal Lemarois uit Parijs. Later werden ze verkocht.

De verkoop van ‘zwart goed’.

Het denkbeeld dat deze onrechtvaardigheden zouden hersteld worden met het verdwijnen van de Fransen uit onze streken werd een illusie. Onder het Hollands bewind werd de verkoop van de goederen in hetzelfde tempo voortgezet. De kloostergemeenschappen en de adel bezaten uitgestrekte gebieden in het Schelde-departement en de totale oppervlakte die geveild werd aan nationale goederen kwam voor de geestelijkheid alleen al op 4,25%. In onze gewesten verloren een 15-tal kloosterorden hun goederen.

De verkoop verliep niet vlekkeloos, wegens duistere verkoop- en betalingsvoorwaarden. De kopers dienden binnen drie dagen reeds 3/12 van de koopsom neer te tellen (3). Het was voor veel kooplustigen onmogelijk om op deze korte tijd de belangrijke sommen neer te tellen. De rest van de betaling was al evenmin eenvoudig. De overige 9/12 dienden betaald met maandelijksse betalingen in één jaar (4).

Slechts na de volledige afbetaling kon de eigenaar beschikken over de percelen. Deze voorwaarden zorgden ervoor dat weinig kandidaten hun kapitaal investeerden in het ‘zwarte goed’.

Niet alleen de goederen van de clerus werden verbeurd, ook die van gilden, uitgewekenen, openbare besturen en sommige gemeenten werden onder de hamer gebracht, evenals versterkingen, kapellen e.d.

Wie waren de kopers van die nationale goederen? Vooreerst de geestelijken zelf, die met behulp van 'retraitebons', ontvangen vergoeding voor 'onteigende goederen', eigendommen opkochten. Ook buitenlanders kochten eigendommen op. Een derde belangrijke 'koper' was de adelstand. Verder waren er de gemeentebesturen en particulieren die gronden verwierven (5).

Roger De Troyer

- 1- Liessens G., Rechten van de Abdij van Anchin te Ottergem in 1433, HK Erpe-Mere, april 1988
- 2- De Moyer M., Bijdrage tot de Geschiedenis van Heldergem, deel 3, De heerlijkheden en het grondbezit te Heldergem tijdens het Ancien Régime
- 3- RAG, Archief Schelvedepartement, Artikel 16 van het besluit van 11 Pluviose, jaar IV
- 4- RAG, Archief Schelvedepartement, register 1306, blz. 3, art. 3 en 4
- 5- De Vuyst J., Verkoop van 'zwart goed'.

Herdenking 100e verjaardag van de Titanicramp in 2012

Op 15 april 2012 wordt wereldwijd de ramp met de Titanic herdacht, precies 100 jaar geleden.

Dat dit feit toen als de grootste wereldramp omschreven werd is wel bekend, temeer daar onze regio er nauw mee betrokken was.

Eén van de Vlamingen die de ramp overleefde, Jean Scheerlinck, was een Kerkskenaar. Bij de honderden slachtoffers waren er vijf van Kerksken, twee van Heldergem en één van Denderhoutem.

De Heemkundige Kring wil ook deze historische gebeurtenis in de verf zetten met allerhande activiteiten. Eén van onze doelstellingen is, behalve tentoonstelling en monument, de uitgave van een geschiedkundige publicatie waarin wij niet alleen de overlevenden en slachtoffers van de Titanic behandelen maar een uitgebreide kijk willen geven op de USA-migratie in het algemeen, gefocust op (groot) Haaltertse families.

Wie wil helpen? Speel ons namen door van vrienden en familieleden die uitweken naar de USA of Canada.

Bezorg ons foto's en interessante verhalen of anekdotes.

Alvast bedankt.

STRATEN EN VELDEN TE HELDERGEM

De grote tiende van Heldergerm werd in de 18de eeuw geheven door de Sint-Adriaansabdij te Geraardsbergen. De parochie werd uit bestuurskundige overwegingen verdeeld in tien wijken. De oppervlakte en de ligging van elke wijk werd nauwkeurig berekend en beschreven zodat gemakkelijk kon bepaald worden waar de eigendommen lagen waarop de grote tiende geheven zou worden.

Hier volgt een samenvatting van deze inventaris.

In de eerste wijk ligt de cauter (burrewatervalle genoemd) de ninofsche watervalle, het krieckelveldeken, het sieckhuisveldeken en het heilige geest veldeken. Verder het galgenveld, dat zich voor het grootste deel in de gemeente Aspelare bevindt. Deze wijk heeft als scheidingslijn de steenweg van Geraardsbergen naar Aalst. De totale oppervlakte van de eerste wijk bedraagt 23 Bunder (1) en 83 roeden.

De tweede wijk bestrijkt de bosveldekens, de pretterij en het strijland. Geheel de oostzijde paalt aan de parochij van Outer en eindigt aan de steenweg van Geraardsbergen naar Aalst. In het Zuiden grenst het aan de Rijstbossen, in het westen aan de veldekens van Ittre gescheiden door een gracht en in het noorden aan de straat die leidt naar de molen te Rijst. De totale oppervlakte van de tweede wijk bedraagt 29 bunder en 26 roeden.

De derde wijk bevat het veldeken van Ittre en gans het rijstveld en paalt ten oosten aan het streijland gescheiden door een gracht. Het grenst ten zuiden aan de rijstbossen, ten westen aan de grens van Woubrechtgem en ten noorden aan de cauter. Het omvat verder het holbesken, de hofstede, de veldekens van het hof van Anchin en de heije paalt ten oosten aan de straat, ten zuiden het voornoemde rijstveld, ten westen en ten noorden Woubrechtgem. Tot de derde wijk behoort ook de hoogcauter, ten oosten ervan bevindt zich de slangenbos en de ellestraatjes, ten zuiden de meersen, ten westen de straat en ten noorden de langemeersch. De totale oppervlakte van de derde wijk bedraagt 23 bunder en 24 roeden.

In de vierde wijk ligt de bulscam en het hofveld palende ten oosten aan de bruul, verder wordt het gescheiden door de rechter en de grens met Outer, ten zuiden langs de straat die naar de molen te rijst leidt. Ten westen bevindt zich een andere straat en de hoogcauter. Ten noorden wordt het gescheiden door een dreef, verder over de rael en de kafhoek langs het doreveld tot aan de bruul. De totale oppervlakte van de vierde wijk bedraagt 29 bunder, drie dachwant en 88 roeden.

De vijfde wijk bestrijkt het volledige doreveld, met ten oosten de vijverkens en ten zuiden de bulscam. Hij bevat ook het gillekens wijveld en loopt verder ten westen van de vijverkens met langs de noordkant het schutijzers wijveld gescheiden door de fonteinweg van op de Driesch tot beneden, dan verder in het oosten langs de Driesch daarbij inbegrepen de huisstede en de velden van Joos daeseleer tot en met de hofstede van de weduwe van Judocus moreels. Dan een gedeelte van de overkant van de baan met de Rechter die in het oosten gescheiden is met een voetweg, in het zuiden de parochie van Outer, ten westen het hofveld tot aan de brilveldekens. De totale oppervlakte van de vijfde wijk bedraagt 24 bunder, één dachwant en 58 roeden.

In de zesde wijk ligt de krieckenberg, raesveld groot en klein putteveld naast elkaar gelegen, ten oosten tot aan de steenbeek en zo opwaarts tot aan het hof Ten Haene. Voorbij de hoeve liggen langs de westkant nog twee veldekens, verder het Reijmbunder, het Willemsveld en de Dasselt tot aan de grens van Woubrechtgem en zo verder tot aan de grens van Aaigem. Ten noorden ligt Dasselt en komt tot tegen doeve gescheiden door een voetweg, verder opwaarts langs de dweelhage inbegrepen de huisstede en de veldekens ten oosten en ten westen van de straat. De totale oppervlakte van de zesde wijk bedraagt 25 bunder, drie dachwant en 77 roeden.

De zevende wijk bevat de ganse Hoeve, ten oosten bevindt zich de dweelhage, ten zuiden Dasselt gescheiden door een voetweg, ten westen deckersmeers in de parochie Aaigem. Insgelijks geheel de hoomweg scheidende ten oosten langs de steenbeek opwaarts tot aan de mertens-craene veldekens, ten zuiden tot aan de straat en ten westen tot aan de veldekens van Jan Jenno en Jacobus Van Keymeulen en dan terug nederwaarts langs de dweelhage. De totale oppervlakte van de zevende wijk bedraagt 21 bunders.

Oxygen

Die Hauptrechtsgemeinschaft

Robert

Ge Verkoren
Denderhouten

Ge. Oultr

Die Niederbassel/E

Skate van 1 tot 10,000

100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000 *Ellen*

21

8. Plaatsnamen en eigendommen

De achste wijk bestaat uit het bloxwijnveld, groot wijnveld, steenbeek, hemerijk, het kerkveld en alle andere veldekens daaronder gelegen. In het zuiden gescheiden door de dreef tegen schutijzers wijnveld, ten westen langs de meersen en de steenbeek, ten noorden de boonhof en alles gelegen tot aan de meulebeek, ten oosten tot aan de kerk, opwaarts langs de straat en verder langs de Driesch en alle hofsteden en veldekens tot aan de hoeve van Jacobus Goossens. Verder over de dreef het schutijzers wijnveld komende in het oosten tot aan de Driesch, in het zuiden gescheiden door de Fonteijnweg van aan de Driesch tot beneden, ten westen de vijverkens in het noorden tot aan de dreef tegen bloxwijnveld. De totale oppervlakte van de achste wijk bedraagt 20 bunders en 79 roeden.

De negende wijk bestrijkt het tappensveld en holbeke, ook de borre met het caereveldeken, verder in zuidelijke richting tot aan de slingermeers zo ingesloten ten westen. Langs de Driesch al de veldekens en de hofsteden beginnende aan de hoeve van Jacobus De Swaef tot aan de kerk. Ook al de andere boerderijen op de Driesch tot aan de meulebeek en dan terugkerende in oostelijke richting tot de grens met Haaltert en de slinger. De totale oppervlakte van de negende wijk bedraagt 31 bunders, drie dachwant en 50 roeden.

De tiende en laatste wijk houdt in het klein wijnveldeken, het stockveld, het moese- en vranckbos en het veldeken achter Laethem, de hofstede en veldekens van Cornelius Mertens. Vervolgens langs de Driesch tot en mede de hofsteden van Peter De Wetter en Frans Van Himpe. Ook de andere hoeven daar rechtover gelegen, ook deze van Jan Schutijser, verder in noordelijke richting langs de slingermeers en in het oosten tot aan de grensscheiding met Haaltert, zo opwaarts tot aan het rat en in het zuiden langs de heerbaan voorbij de herderkens tot aan het klein wijnveldeken en in het westen gescheiden met een voetweg tegen de Rechter. De totale oppervlakte van de tiende wijk bedraagt 29 bunder. De totale oppervlakte van de tien wijken bedraagt 317 ha 25 ca.

(1) 1 bunder = 1 ha 23 a 1 dachwant = 30 a 74 ca
1 roede = 30,74 m²

Bron : Inventaris nr. 571

Archief van de Sint-Adriaansabdij-Geraardsbergen.

De Troyer Roger.

PLAATSNAMEN IN HELDERGEM (1)

Inleiding : opzet en verantwoording

Wanneer wij ons op het terrein van de persoons- en plaatsnamen begeven, weet iedereen die zich met deze materie bezighoudt, dat wij ons op wetenschappelijk glad ijs begeven.

Dit is zeker het geval voor het hiernavolgende "overzicht" van de Heldergermse plaatsnamen. Een grondige studie van de toponymie van een streek duurt immers jaren, en vergt een bijzondere voorkennis van de plaatselijke realiteit (zowel geografisch als historisch), een vergevorderde taalkundig-etymologische opleiding en een uitgebreid archiefonderzoek, wat wegens praktische redenen op dit ogenblik onmogelijk is.

Wij waren dan ook heel blij dat wij voor dit artikel een beroep konden doen op de diensten Nederlandse Taalkunde en Vlaamse Dialectologie, waarin dr. Devos en onderzoekers Van Keymeulen en Rijckeboer ons heel behulpzaam waren.

Het opzet van deze artikelenreeks is trouwens gebaseerd op dat van de Maldegemse plaatsnamen van prof. dr. Johan Taeldeman, doch is veel bescheidener en minder diepgaand. Onze bedoeling is : een overzicht te geven van de Heldergermse plaatsnamen zoals die door de huidige bevolking gekend zijn of naar voren komen uit een aantal kaarten, atlassen en publicaties. De etymologische verklaringen zijn ofwel een deductie uit de feitelijke situatie, ofwel afgeleid uit een van de schaarse etymologische woordenboeken die ons grondgebied bestrijken. Ik vermeld hier :

- M. Gijsseling : Toponymische Woordenboek van België, Nederland,
Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (voor 1126 -
2 delen)
- De Vries : Woordenboek der Nederlandse Plaatsnamen
- Houet : Modern woordenboek der Belgische gemeenten
- Carnoy : Les noms de lieu de Belgique
- Mansion : Bestanddelen der Vlaamse plaatsnamen

Vaak echter bood geen enkel van deze werken enig uitsluitsel, zodat wij genoodzaakt waren hypothetisch te werken.

Bij de opzet werd het volgende plan gevolgd :

1. De naam Heldergem
2. Namen van gehuchten en wijken
3. Namen van straten
4. Namen van hoeven en andere bouwsels
5. Terreinnamen
6. Hydroniemen : waterlopen en vijvers
7. Namen van heuvels.

Als bronnen gebruikten wij de volgende gegevens, die wij verder in dit werk meestal met de bijhorende letter zullen aanduiden :

- A : Atlas van de buurtwegen (1820)
- B : R. De Troyer : Straten en velden te Heldergem,
(dit artikel is gebaseerd op een inventaris van de St. Adriaansabdij te Geraardsbergen, en is vergezeld van een kaart uit 1829).
- C : het gewestplan
- D : Stratenplan van Groot-Haaltert, uitgegeven door het gemeentebestuur
- E : mondeling overlevering
- F : De Potter en Broeckaert : Geschiedenis van Oost-Vlaanderen
- G : Van den Bruelle : Geschiedenis van Haaltert
- H : Belgisch Cartografisch Instituut : stafkaart.

Binnen het bestek van dit eerste artikel beperken wij ons tot punten 1 en 2. In (een) volgende bijdrage(n) behandelen wij de andere facetten, voorzien van een aangepaste kaart.

1. De naam Heldergem

De oudste ons bekende vormen zijn Heldrenghem (1096), Hildreghem (1149) en Heldrenghem (1229). Zij leiden ons meteen naar de oorsprong van de naam, die o.i. uiteenvalt in minstens 3 delen :

- Heldar, Helder, Hildihari : een voornaam van Frankische oorsprong
- -ing : Frankisch element dat "stam, familie" aanduidt
- hem : verwant met heim, heem, home (Eng.) (H)oom (zie verder), met als betekenis "huis, woonplaats".

Dus Heldergem : "woonplaats van de familie van Heldar"

Dit naamtype op -gem komt vrij veel voor in Vlaanderen, cf. Aaigem, Erondegem, Hekelgem.

2. Wijken en gehuchten

Hieronder behandelen wij alle plaatsnamen die een gebied aanduiden dat groter is dan een straat, veld of gebouw. Wij willen hierbij opmerken dat het maken van zo'n onderscheid vrij arbitair is. Voor alle duidelijkheid zullen sommige namen dan ook tweemaal vermeld worden, zij het de tweede maal door verwijzing.

- Berenhoek (D,E)

Dit gedeelte van Bovendries omvat een drietal straten en paalt ten oosten aan de Heldergemstraat. Het komt eigenaardig genoeg niet voor op de kaart van 1829. Wat de naamgeving betreft lijkt het ons weinig waarschijnlijk dat hier ooit beren zouden hebben gehuist. Waarschijnlijk verwijst de naam naar de familie Beerens, die volgens mondelinge mededeling daar zou hebben gewoond. Het bleek echter geen familie te zijn van de huidige familie Beerens, die daar momenteel woonachtig is.

- Briel (A,G)

<Kelt. brogilo "moerassig terrein. Ook in het boek van Van den Bruelle vinden we deze naam terug, doch hij slaat waarschijnlijk terug op een andere plaats. De huidige Briel bevindt zich in het centrum van Haaltert, en wij hebben geen aanduiding van het gebied dat in Heldergem met Briel zou worden bedoeld.

- De Bulskam(p) (A,B,C,H)

Dit gebied dat thans totaal onbewoond is, bevindt zich tussen de Hoogkouter (bureek) en het Strijland, en wordt begrensd door de rijksweg Aalst-Geraardsbergen en Sint-Antelinckx. Met zijn 80 m vormt het een van de hoogste punten van Oost-Vlaanderen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat op het einde van de weg tussen de steenweg en St-Antelincks zich een windmolen bevond. Het gebied heeft trouwens zijn naam te danken aan zijn hoge ligging. Bulskam lijkt ons ofwel afkomstig uit bult "verhoging, heuvel" en kam "hoogte", wat op het eerste gezicht wel logisch lijkt, doch bij nader inzien onwaarschijnlijk is wegens de dubbele aanduiding van de hoogte. Meer plausibel lijkt ons bul en campus "weide van de stier". De namen Kam, Kammens en Kambaan duwen ons echter weer in de richting van de eerste interpretatie.

- Bureek (E)

Een naam die vrijwel nergens terug te vinden is en toch algemeen in de volksmond wordt gebruikt om het (niet-bewoonde) gebied tussen de Heldergemstraat en (H)oom aan te duiden. De atlas kent wel Bureekdreef. De etymologie van het woord lijkt ons vrij onzeker daar de uitspraak in tegenstelling schijnt met de meest plausibele betekenis.

Het is vrijwel zeker dat het tweede gedeelte van de naam verwijst naar "eik", doch voor het eerste blijven er verschillende mogelijkheden :

- bern- : betekent "branden" (verwant met het Engelse "burn"). Dus "verbrande eik"

- borre-, burre- : "bron". De verklaring "eik nabij een bron" lijkt ons heel waarschijnlijk, te meer daar in dit gebied verschillende bronnen ontspringen.

- bors-, burs : "dicht kreupelhout". Dit lijkt ons minder waarschijnlijk, deels door de natuurlijke omstandigheden (al kunnen die in de loop der eeuwen wel veranderd zijn), deels ook door de fonetische ontwikkeling, waar het verdwijnen van de "s" niet zo vanzelfsprekend is.

Feit is dat geen enkele Heldergemnaar zich de oorsprong herinnert, en men moeite heeft om de naam naar vreemden toe te gebruiken, wegens het ontbreken van een Algemeen Nederlands (of zelfs Vlaams) equivalent.

- Dries (A,B,C,D,E,G,H)

Vrij veel voorkomend toponiem ter aanduiding van een gehuchtsplein of gemeenschapsweide, waar drie straten bij elkaar kwamen, en dus doorgaans in driehoeksvorm. De oorsprong van deze term zou teruggaan tot de Franken die verbouwden volgens het drieslagstelsel. Men had weiden aan drie zijden van het gehucht of dorp waarbij men er afwisselend twee gebruikte en 1 braak liet liggen (soms nadat men het had afgebrand).

Bij uitbreiding wordt het gehele gedeelte van boven de kerk tot aan de steenweg Bovendries genoemd, terwijl het gedeelte ten noorden van de kerk in de volksmond met Beneden wordt aangeduid. Deze indeling is weinig verwonderlijk als men weet dat er een niveauverschil is van bijna 50 meter tussen het ene eind van het dorp en het andere.

Het toponiem dries vinden we ook terug in de straatnamen Dries en Driesstraat (A) vroegere benamingen voor de Heldergemstraat, die het dorp van Noord naar Zuid doorsnijdt. Ook in Hogendries (d) en Motte(n)dries (D) (beide vroeger Dries), zodat wij vermoeden dat dit gedeelte van de gemeente al vrij vroeg bebouwd moet zijn geweest, en tot een van de eerste woonkernen van de gemeente moet hebben behoord.

- Holbeek(A,B,C,D,E,H)

Onbewoond gedeelte in het noordoosten van de gemeente, dat zijn naam te danken heeft aan de gelijknamige beek die er dwars doorheen stroomt. Het is trouwens bij bepaalde bronnen niet helemaal duidelijk of men de beek dan wel het hele gebied bedoelt. De dialectuitspraak Dolbeek is misleidend in die zin, dat het hier om een samensmelting met het lidwoord 'de' gaat. Deze naam vinden we ook terug op een kaart uit 1637, waaruit blijkt dat bepaalde delen bewoond moeten zijn geweest.

- (H)oom (Alle bronnen)

Enige 'echte' gehucht van Heldergem, dat zich volledig in het westen van de gemeente bevindt en eigenlijk aansluit bij de Berg in Aaigem. Het ligt volledig afgezonderd, heeft slechts één bestrate toegangsweg en heeft geen enkel handelshuis. De oudere bewoners van het dorp herinneren zich nog dat vroeger het gehucht bij sneeuw soms dagen afgesloten was van de gemeente, zodat de kinderen niet naar school konden komen. Het huidige Hoom bestaat voor een groot gedeelte uit (vroegere) landbouwerswoningen en buitenverblijven.

Hoewel de etymologie duidelijk in de richting van home (Eng), heim, heem = 'huis' wijst, voelen de meeste Heldergermaren zich niet gelukkig met de toevoeging van de 'h', die inderdaad in ons gebied niet wordt uitgesproken. In tegenstelling tot de naam Heldergem zelf, geven alle oudere bronnen Oom op.

- Hoogkouter (B,C,H)

Is waarschijnlijk de "officiële" benaming voor bureek, hoewel ook een gedeelte daarvan zou kunnen zijn. De naam verwijst eveneens naar de vrij hoge ligging (sluit aan bij de bulskam) ; het tweede gedeelte ervan slaat terug op het Lat.cultura en wijst op een vorm van bodembewerking.

- Lievekenshoek (E)

Klein gehucht achter de kerk, thans een gedeelte van de Processieweg. De etymologie is onzeker, en leidt ons in drie richtingen

1. Plaats waar geliefden samenkwamen
2. Woonplaats van Lieven
3. Verkorting van Lieve-Vroukenshoek. Bij de splitsing van de processieweg staat immers een kapel toegewijd aan O.L.Vrouw.

Deze naam waarover wij geen enkele geschreven bron kennen, wordt nog steeds in de volksmond gebruikt.

- Mot (E), Motte(n)dries (B,D,H)

Dit gedeelte van Bovendries dat zich rechts van de Heldergermstraat bevindt, kent volgens de mondelinge overlevering nog een verdere indeling. Er is een Voorste en een Achterste Mot. De geschreven bronnen hebben het over Motte(n)dries, waarbij het tweede element o.i. op twee manieren kan verklaard worden. Enerzijds is er de aansluiting bij Bovendries, waarvan het bij uitbreiding een onderdeel kan zijn ; anderzijds heeft dit gebied zelf een driehoekige vorm. Voor de verklaring van het element mot of motte, dat 'kunstmatige verhoging voor een kasteel' betekent, verwijzen wij naar uitgebreide informatie hierover in de eerste jaargangen van ons blad door mevr. Temmerman (Terjoden).

- Oud-Dorp (D,H)

In tegenstelling tot wat dit toponiem zou kunnen laten vermoeden, is de naam als dusdanig vrij recent. Het is inderdaad zo dat de vroegere kerk zich niet in het midden van het dorp bevond, doch helemaal aan het uiteinde, niet ver van de Molenbeek. Als enig overblijfsel vinden we er nog een kapel die, zoals vaak verkeerdelijk vermoed wordt, NIET staat op de plaats van het vroegere altaar (zie hierover vroegere artikels in ons blad door R. de Troyer). Deze plaats is nog steeds parochiegrond, doch thans in gebruik door de plaatselijke bierhandelaar als stapelplaats.

Op het oude dorpsplein vinden nog steeds de jaarlijkse kermissen plaats, deels omdat rond de 'nieuwe' kerk hier geen plaats voor is. Dit deel van Heldergerm wordt in de volksmond omschreven als Beneden of aan d'oude kerk.

- Stokt (A,B,C,E)

Kouter en weiland tussen Mottendries en Landelede (een gehucht van Kerksken). Stokt komt van het Germaanse stukka dat "boomstronk" betekent, en is verwant met het ons bekende woord stok.

- Strijland (A), Streyland (B), Streeland (C)

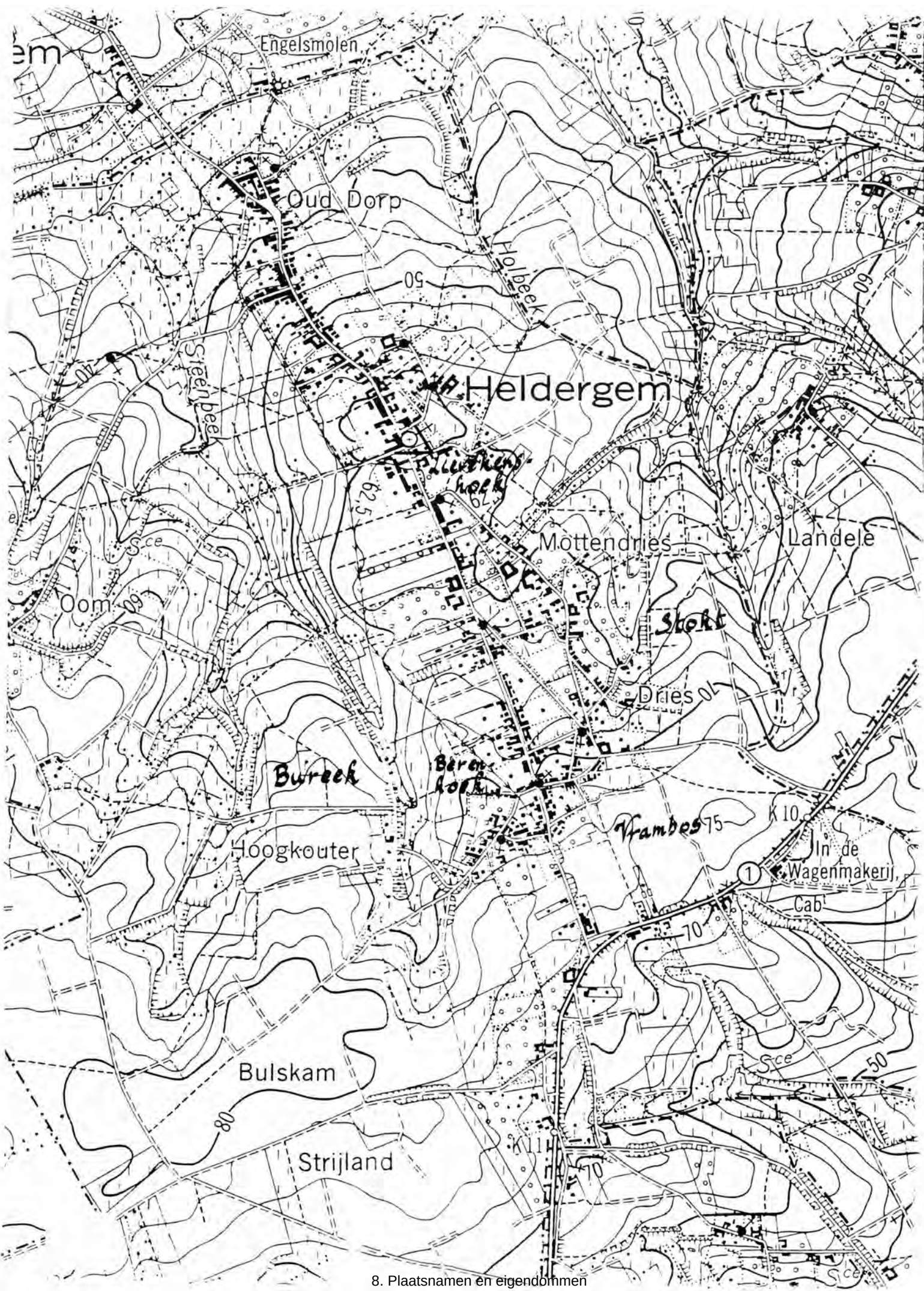
Gebied in het uiterste zuiden van de gemeente, nog zuidelijker dan de Bulskam. Waarschijnlijk is de naam afgeleid van het mnl. stripe "strook, streep". Men spreekt trouwens in onze dialecten nog steeds van een "streep" land wanneer men een klein land bedoelt (al dan niet met een langwerpige vorm).

- Vrambosch (C,E), Vrancbosch (B)

Gedeelte tussen de Dries en de Steenweg Aalst-Geraardsbergen, eveneens niet bebouwd, thans voornamelijk bestaande uit velden en moestuinen. Eigenaardig is hier wel dat de kaart bij de inventaris van de St.-Adriaansabdij (B) een andere, doch moeilijk leesbare naam schijnt op te geven dan de tekst die Vrancbosch opgeeft. Het woord op de kaart gaat in de richting van Vrambosch, Vaambosch, zodat het hier om een verschrijving schijnt te gaan. Als etymologie denken wij aan Braambos, waarbij dient opgemerkt dat de wisseling "b - v" en de verkorting van [ɛ ə] naar [a] toch vrij eigenaardig is. Een andere mogelijkheid is de afleiding van het mnl. vrame, dat "voordeel, nut" of ook "voorrecht" betekent. Een derde mogelijkheid is tenslotte, dat vram in verband zou kunnen staan met vanck, een woord dat verwijst naar de Franken, of zoals het mnl woordenboek het stelt, naar "iemand van edele geboorte". De uitspraak van het woord Frankrijk als [vrangkɾk] steunt wel deze hypothese.

W. MINNAERT.

wordt vervolgd.

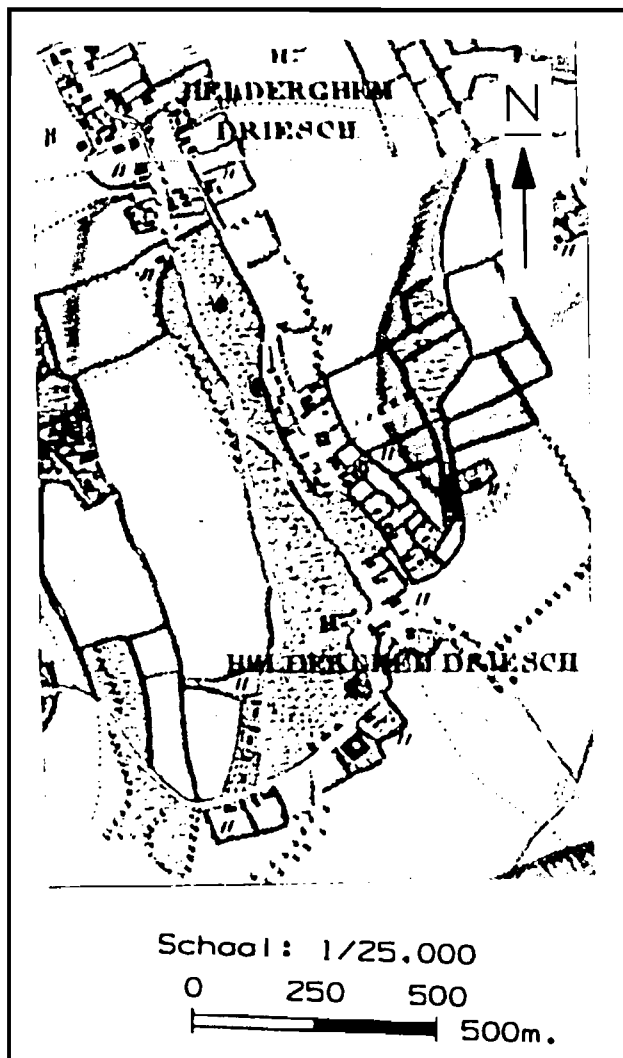
Driespleinen in Groot-Haaltert - deel 2 Heldergem

Heldergem - Toponymische verklaring

- 25 1096 Helderinghem, huis van de afstammelingen van Hilderic of Hilderad
 - 26 1096 Helderinghem, 1142-1149 Hildreghem
- Germaanse Hildiharingha, woning van de lieden van Hildihari (hildjo = strijd + harja = leger)

Het toponiem vinden we ook terug in de straatnamen Dries en Driesstraat, twee vorige benamingen voor de Heldergemstraat, die het dorp van noord naar zuid doorsnijdt. Ook Hogendries en Motte(n)dries zijn onderscheidene benamingen voor de (te groot geworden) Dries (Minnaert W., Boelaert G., Cosyns R., e.a. 1996) Uit mondelinge overlevering en gestaafd door materiaal van M. De Moyer, kon men achterhalen dat de dries tot voorbij de huidige kerk in noordelijke richting een gemeenschappelijke weide was van vrij slechte kwaliteit, waar de boeren die te weinig eigen grond hadden hun koeien lieten grazen. (Minnaert W., Boelaert G., Cosyns R., e.a. 1996) Men kan zich hierbij de vraag stellen waaraan die slechte kwaliteit te wijten was. De dries ligt op Abal-gronden die goed gedraineerd zijn. Deze kunnen misschien te zware leemgronden geweest zijn voor de toenmalige landbouwwerktuigen. Nu beschouwt men deze als goede landbouwgronden.

Op een zeker ogenblik in de geschiedenis ging men deze termen als onderscheidende benamingen gebruiken voor de twee grote delen van het dorp: wat tussen de huidige kerk en de steenweg lag, heette voortaan de bovendries, terwijl het deel ten noorden van de kerk in de volksmond "Beneden" wordt genoemd. De verklaring van de naam 'beneden' is uiteraard niet ver te zoeken als men weet dat er een niveauverschil is van bijna 50 meter tussen het ene en het andere einde van het dorp. (Minnaert W., Boelaert G., Cosyns R., e.a. 1996). Van dit deel ten noorden van de kerk dat dries zou zijn geweest, hebben wij geen sporen teruggevonden.

Reultaat van de kaartenstudie, met eventuele verkavelingsevolutie:

- *Ferraris* • kaart 1

Het toponiem 'driesch' staat erop. De dries is heel groot en ligt onder weide, er ligt één kleine poel op in het noorden en ééntje meer zuiderlijk. Aan de westerlijke zijde ontbreekt de bewoning nagenoeg volledig. De hoeven die palen aan de dries hebben percelen die voorzien zijn van randbegroeiing. Erachter liggen open akkers.

kaart 1

- **Primitief Kadaster** kaart 2

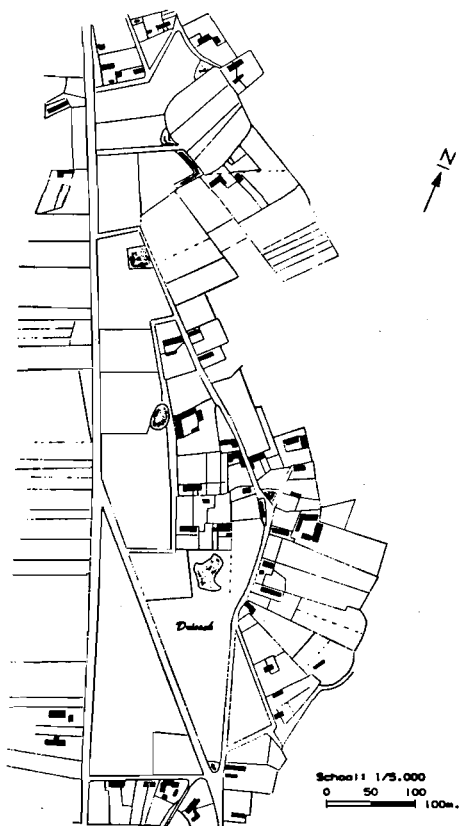
Op deze kaart worden wel zeven kleine poeltjes weergegeven. 'Driesch' staat op de kaart. De dries is zeer onregelmatig van vorm.

- **Popp** kaart 3

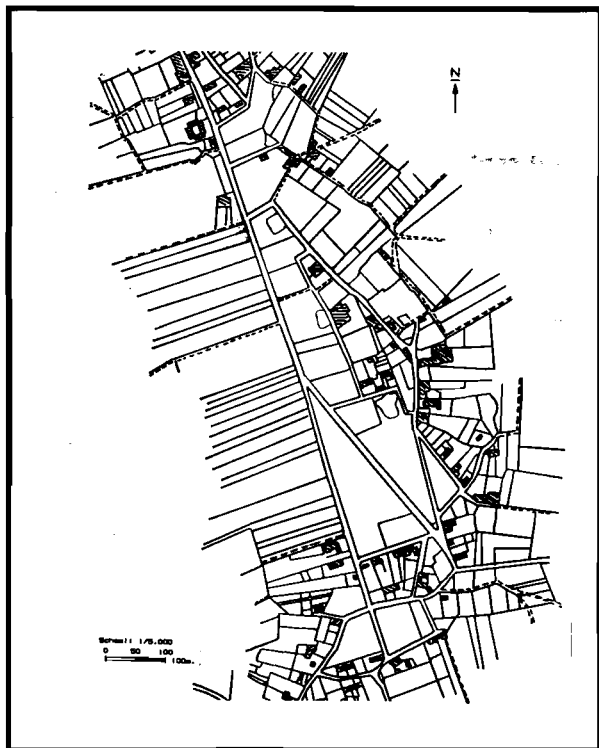
Op deze kaart kan men vijf poelen zien. In het zuiden is reeds een stukje van de dries, die waar te nemen is op Ferraris, bebouwd. Dit heeft tot gevolg dat er eigenlijk twee pleinen zijn op de Poppkaart.

- **Gereduceerd Kadaster** kaart 4

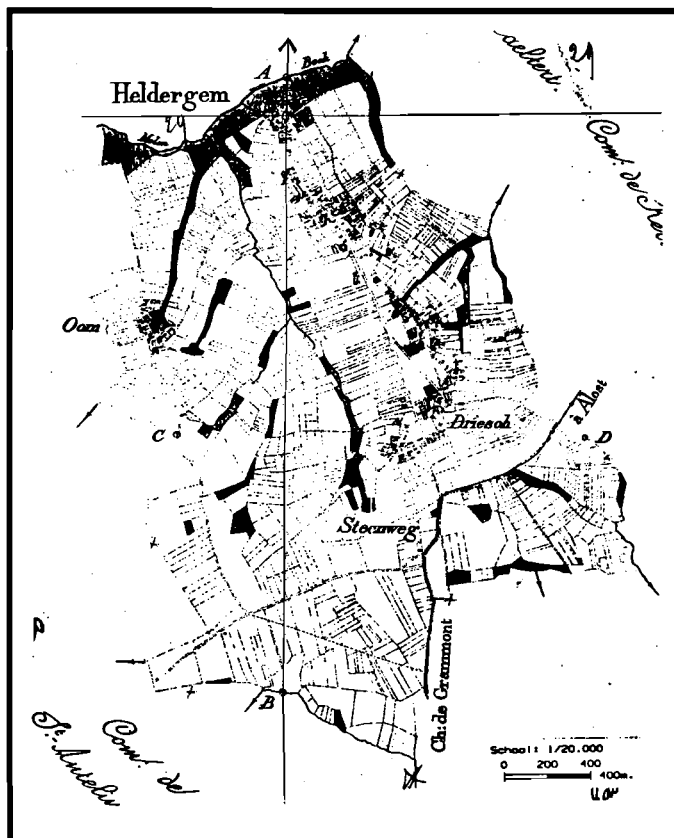
Hier vinden we ook het toponiem en de opsplitsing in twee pleinen terug. De dries is volledig omgeven door akkers. Op twee plaatsen aan de oostelijke zijde vertrekt een dalhoofd van een beekje. Op de dries zelf zijn twee percelen als weide aangeduid. En ook hier vinden we verschillende poelen terug.

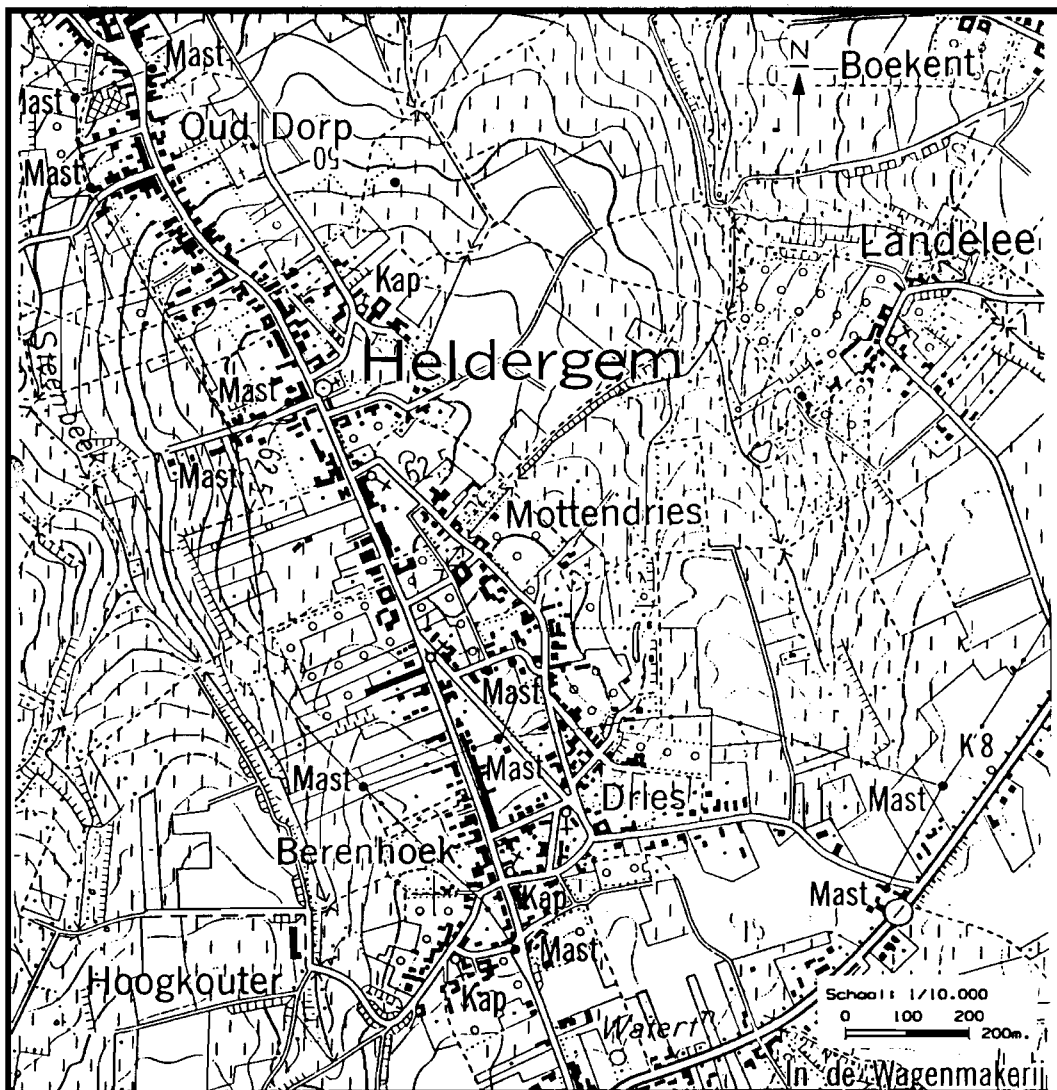
kaart 2

kaart 3

kaart 4

Heldergem-dries op de kaart van het gereduceerd kadaster

3/ Vorm:

Zeer onregelmatige, langgerekte vorm.

4/ Kwantitatieve gegevens (oppervlakte, afstand tot centrum)

Oppervlakte: bij benadering 14 ha 30 a 75 ca

Het centrum van de dries ligt op 500 meter van de kerk.

5/ Eventuele evolutie inzake privatisatie en nabestemming:

De dries is volledig geprivatiseerd al van in de 19de eeuw zeker, dit wordt aangetoond door de perceelnummers op de kadasterkaarten, later is men meer en meer gaan bouwen op de dries.

6/ Terreinwaarnemingen, huidige verschijningsvorm en bewoning:

Zoals al eerder is vermeld, is de dries volgebouwd. De zuidwestelijke tip van de dries die op Ferraris is aangegeven, is nog herkenbaar in het stratenpatroon. Een straat draagt de naam Mottendries.

Uit de verhandeling van LEEN VINCK (Lede)

RUG, Faculteit Wetenschappen 1996-97

OPGRAVING VAN DE ONDERBOUW VAN EEN BELGO-ROMEINSE VILLA IN HELDERGEM

In november 1898 hebben we opdracht gegeven voor opgravingswerken in Heldergerm aan de zogenaamde Ninofsche Waterval, aan de rand van de Gentsche weg. Ook vandaag nog volgen de boeren die baan om te voet een pelgrimstocht naar Halle af te leggen, wat erop wijst dat die weg al erg oud zou zijn. Op 19,40 m. van de voetweg en op 29 m. van de Gentsche weg, en tevens parallel met die straat, werden drie loopgraven aangelegd van gemiddeld 1 m. diepte, 10 m. lang 2 m. breed en 3 m. afstand van elkaar. Bij die werken, werd op 1 m. diepte, minstens 25 m² blootgelegd van een betonnen plaveisel (brokstukken van dakpannen en vloertegels vermengd met kalk), gegoten op stukken baksteen en blauwe breuksteen.

Het gedeeltelijk ingezakte plaveisel was bedekt met een dikke laag verstorven hout, delen van dakpannen, stukken vloersteen, overblijfselen van pijlers van een hypocaustum, vele brokken muurkalk met goed bewaarde sporen van rood-witte muurschilderingen, nagels en scherven aardewerk.

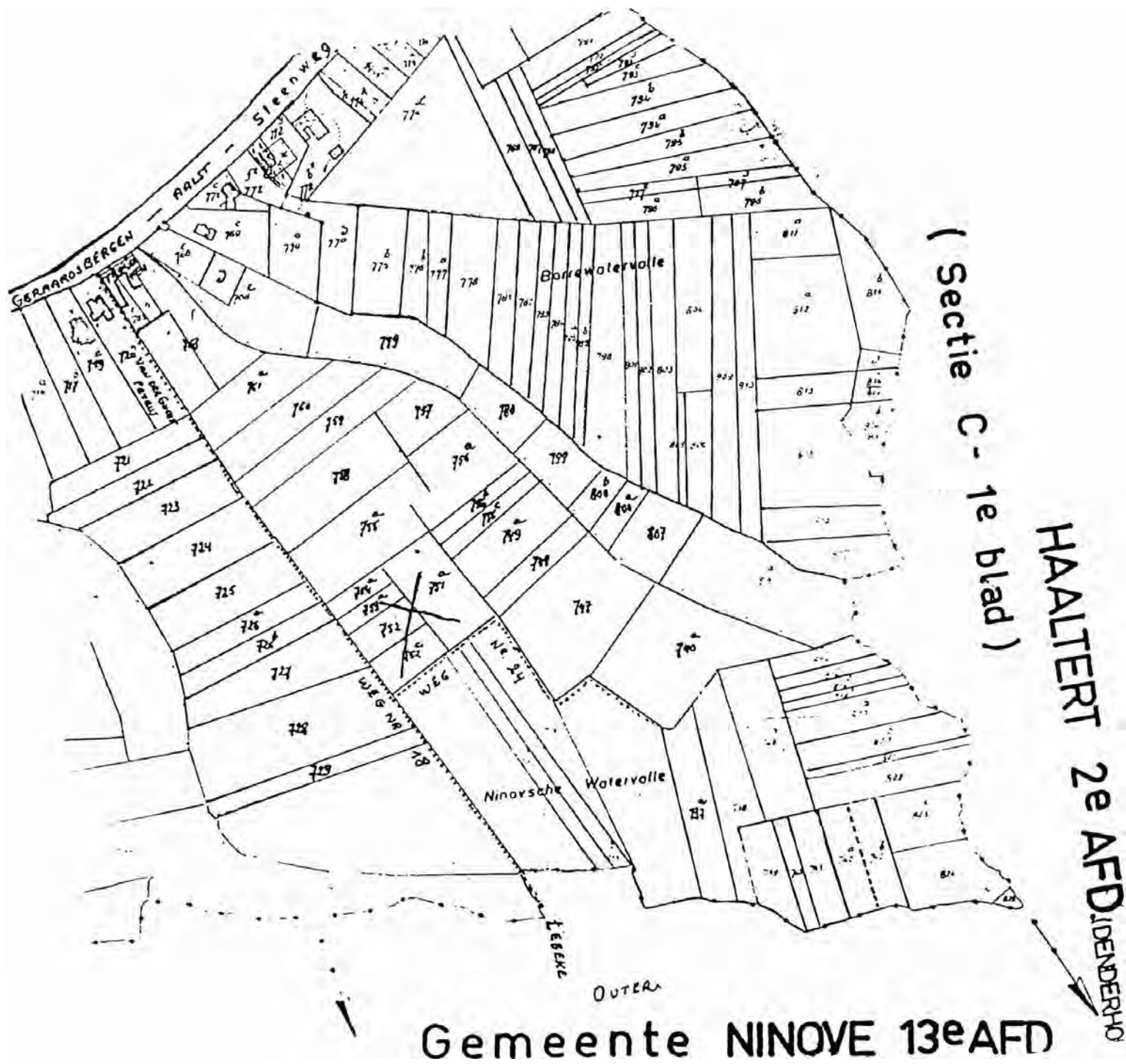
In de eerste loopgraaf, op 1,25 m. diepte en vlak voor het plaveisel, werd een deel van een muur ontdekt van ongeveer 5 m. lang (Z-W gevel), samengesteld uit blauwe vierkante stenen, mooi samengevoegd en vastgemetst met kalkmortel.

De muur was 50 cm. hoog en 40 cm. breed en was aan de buitenzijde bezet met een beschermingslaag bestaande uit een rij horizontaal geplaatste pannen waarvan de randen gevat waren in een betonlaag van 10 cm. dik. Deze werkwijze wordt ook vandaag nog toegepast op het platteland, en was bedoeld om de basis van de muur te beschermen tegen de vochtigheid die voortkwam van het regenwater dat van het dak drupte.

Op ongeveer 250 meter ten N-O van de plaats waar we onze opgravingen hadden gedaan, rond de baan Aalst-Geraardsbergen, bevindt zich een dal met verschillende bronnen en grondverhogingen, een soort van dammen, wat erop wijst dat op die plaats een aantal meertjes lagen of vijvers die de "villa" aan die zijde beschermden of versierden.

Ieder jaar graafden de pachters van de omliggende gebieden tussen de Gentsche weg, de Voetweg, het dal en de baan naar Aalst, ontelbare stukken aardewerk en dakpannen op toen ze hun land bewerkten.

Vroeger doorkruiste een kasseiweg - die nu bedekt is met landbouwgrond - die percelen van het zuidwesten naar het noordoosten. De koer van de boerderij "Het Hof" van Franz Devuyst, is bedekt met materiaal dat voor een deel van die baan komt.

Na een hevig regenseizoen hebben zich verschillende uithollingen gevormd van 1 à 2 m. diep, waarschijnlijk op de plaats waar vroeger gebouwen stonden. De oppervlakte die door die ruïnes wordt ingenomen, bedraagt ongeveer 3 ha 50 are.

Dicht bij de straat naar Neder-Hasselt, aan de zogenaamde "Op den Vrambosch" of "Ninofsche Watervalle", werden opgravingen uitgevoerd op verschillende plaatsen van de percelen die gekadaastreerd staan onder sectie A, nummers 751, 752, 753, 754 en die toebehoren aan de weduwe en de kinderen van Van Paepeghe, woonachtig te Leebeke, onder Oultre.

Daar werden funderingen opgegraven, een betonnen vloer, stukken aardewerk en verschillende dakpannen uit het Romeins tijdperk. Op enkele plaatsen was de vloer bedekt met een dikke laag houtskool. Door het slechte weer heeft men de opzoekingen moeten stopzetten om ze in de lente van volgend jaar waarschijnlijk verder te zetten.

Bron : Annuaire 1899 de la Société d'Archéologie de Bruxelles.

De Troyer Roger.

Even uw aandacht !

Wij werken aan een bijdrage over het toneelleven te Haaltert.

Wie bezorgt ons gegevens (foto's - affiches - speciale anekdotes e.d.) ?

Alles wordt na inzage terug bezorgd.

DE BOONHOF TE HELDERGEM

40 à 50 jaar geleden werd er in de volksmond nog regelmatig gesproken over "de Boonhof" en iedereen stelde zich vragen over het ontstaan. Verhalen deden de ronde dat er vroeger een kasteel stond en een onderaardse gang de oude pastorie met "de Boonhof" verbond. De heuvel begroeid met bomen en struiken, was een ideale pleisterplaats voor de jeugd van Heldergem. Ze konden er ravotten naar hartelust, hutten bouwen en verstoppertje spelen. Als ze moegespeeld waren, trokken ze naar de Molenbeek die, een honderdtal meters verder, kabbelend haar weg zocht tussen de drassige weiden in de richting van de watermolen. Het water was helder en de stekelbaarsjes zwommen in groepjes op en neer. Waar de Steenbeek in de Molenbeek uitmondt, was door erosie de beek een stuk breder geworden. Daar hebben de meest jongens van Heldergem en zeker die van "beneen"⁴ hun eerste zwemlessen gekregen met of zonder zwembroek (een zwembroek bestond uit twee aan elkaar geknoopte zakdoeken die bij de minste beweging naar beneden vielen) We tilden er niet zwaar aan om als kleine nudisten in het frisse water te spartelen. Ik ben even afgedwaald van het onderwerp, maar "de Boonhof" en de Molenbeek hoorden te samen

De oudste gegevens over "de Boonhof" vond ik in het "Landboek van Heldergem" gemaakt in 1656 door Gillis Hoolman, zoon van Pieter, landmeter in het land van Aalst, en vernieuwd in 1707 door Jan Trauwaen, Griffier van de Baronnie van Ressegem en Borsbeke.

*"Eenen bosch genoempt den boonhof omme het clooter van St. Cornelis nevens Ninove, oost ende noort steenbruggehe meersch, suyt naervolghende, west de beke groot 4 dachwant - 80 roeden"*⁵

"Eenen meersch noempt dan boommeersch omme het clooster van St. Cornelis nevens Ninove, oost ende noort de beke, suyt den boomwegh, west dhoirs Joos meganck groot 5 dachwant."

"Op het kerckvelt, een stuck lant omme vrouwe marie Bonaert, vrouwe van dhielbeke, oost de armen van dese prochie, suyt de volghende partije, west den boonhof, noort jan triest causa uxoris groot 1 dachwant - 82 roeden."

In Annuaire 1898 van de Société d'Archéologie de Bruxelles verscheen het verslag over de opzoekingswerken op de Boonhofberg te Heldergem.

Fouille d'une motte à Heldergem (Flandre Orientale)

Dans une prairie marécageuse, au lieu Boonhofberg, à cent mètres environ d'un ruisseau et de la route d'Aygem, existe une motte plantée d'arbres et de taillis, ayant 25 mètres de diamètre et environ 3 mètres de hauteur, et sur laquelle, au dire des habitants, avait été bâti autrefois un château.

A la demande de M. Torrekens, secrétaire communal à Aygem, le propriétaire de cette prairie cadastrée section B, nos 34-b et 34-c, M. Martens d'Esschene-Saint-Lévin, voulut bien nous accorder l'autorisation d'y pratiquer des fouilles.

⁴Heldergem bestond uit twee delen : Het deel boven en beneden de kerk in de volksmond "bovendries" en "beneen" genoemd.

⁵1 dagwand = 30 à 74 ca

1 roede = 30,74 m²

HAALTERT

1857

AAIGEM

8. Plaatsnamen en eigendommen

De nombreux sondages et deux grandes tranchées que M. Poils y a fait faire ont permis de constater que cette motte était formée de terres provenant de la colline voisine.

Par sa situation et sa forme, elle présente tous les caractères de la motte fouillée l'an dernier à Marilles.

Les travaux n'ont amené la découverte d'aucun débris de poterie ni d'aucun objet pouvant permettre de déterminer l'âge de ce tertre.

Il existerait paraît-il des restes de constructions dans le sol du jardin de l'ancien presbytère mais l'autorisation d'y fouiller n'a pu être obtenue.

Vertaling van de tekst uit voorgenoemde Annuaire - 1898.

Opgravingen op een heuvel in Heldergem (Oost-Vlaanderen).

Op een honderdtal meters afstand van een beekje en van de Aaigemstraat ligt, in een drassig weiland op de zogenaamde Boonhofberg, een heuvel die begroeid is met bomen en struiken,

25 m diameter heeft en ongeveer 3 meter hoog is. Daar zou, volgens de inwoners, vroeger een kasteel hebben gestaan.

Op aanvraag van de heer Torrekens, gemeentesecretaris van Aaigem, gaf de eigenaar, de heer Mertens van Sint-Lievens-Esse ons de toestemming opgravingen te verrichten op de weide die gekadaastreerd staat sectie B, nummers 34-b en 34-c. Door een aantal proefboringen en 2 grote loopgraven die de heer Poils er liet uitvoeren, konden we vaststellen dat de heuvel samengesteld was uit grond die van een andere nabijgelegen heuvel kwam.

Zowel qua ligging als qua vorm, heeft hij precies dezelfde eigenschappen als de heuvel te Marilles waar vorig jaar opgravingen werden gedaan.

De graafwerken hebben geen aardewerk of andere voorwerpen aan het licht gebracht, waaruit de ouderdom van de heuvel zou kunnen worden afgeleid.

Naar het schijnt, zouden er overblijfselen van bouwwerken bestaan op het grondgebied van de tuin van de oude pastorie. We kregen echter geen toestemming daar opgravingen te doen.

Hierdoor blijft de vraag of de site een archeologische waarde heeft onbeantwoord.

Roger De Troyer.

Heldergem – Oudste woning Oud-dorp 77

In de *'Atlas Cadastrale Parcelaire'* van P.C.Popp uit 1857 vinden wij Joannes Baptist Cobbaert (Cobbaut), geboren te Heldergem op 13 januari 1719 en overleden in Outer op 28 augustus 1790. Hij was de zoon van Antonius en van Petronilla De Leeuw. Op 25 september 1746

huwde hij met Martina Albertina Buyl, geboren te Herlinckhove op 13 maart 1715 en overleden in Heldergem op 7 februari 1774.

Zij waren de eigenaars van het oudste gebouw in ons dorp met bijhorende boomgaard en met een totale oppervlakte van 15 aren en 10 ca. In een gevel van de woning is het jaartal 1769 gevormd met ankers.

De volgende eigenaars waren Kamiel Maesschalck (° Aaigem, 14 augustus 1864 en + Heldergem, 13 februari 1952) gehuwd met Amelia Temmerman (° Heldergem, 3 juni 1866 en + Heldergem, 29 juni 1942), in de volksmond gekend als *'Bij Melekes'*.

Vier dochters werden geboren te Heldergem: Valentine (24-11-1899), Césarine (15-08-1903), Elisa Maria (02-10-1904) en Clementia (19-11-1906).

Elisa Maria huwde op 12 september 1931 met haar buurjongen Petrus Moreels. Ze woonden in bij de ouders en na hun overlijden verwierven zij het ouderlijke huis. In dit gezin kwamen vier zonen: Kamiel, Marcel, André en Eli. Een gedeelte van de woning werd bewoond door de oudste zoon, vrijgezels Kamiel.

Onlangs mochten wij van zijn gastvrijheid genieten en een kijkje nemen in dit historisch gebouw, terwijl hij heel wat wetenswaardigheden vertelde.

Aan de rechterzijde woonde tijdens WO I 'Sidonie'. Ze verkocht er clandestien drank aan de Duitse soldaten, die regelmatig hun dorst kwamen lessen 'In de gouden koterbaak'.

Het gebouw was ook een periode het gemeentehuis met een kamertje dat dienst deed als 'cachot'. In de woonkamer, boven de schouw, ontwaren wij nog een fresco, door een zekere V. Herreman geschilderd in 1881. Oude foto's en gereedschappen geven een rustiek aspect aan de woonkamer. Het is of de tijd stil is blijven staan.

Ook de zolder is het bezichtigen waard. Het dak is overwelfd door 17-meter lange boomstammen en er is nog een houten vloer, die eertijds gebruikt werd voor het drogen van het graan.

Wij kunnen de bewoner alleen maar feliciteren, omdat hij dit stukje bouwkundig erfgoed niet laat verkommeren.

Roger De Troyer

9. Familiegeschiedenis

*“Beminden vader uwe onderdanigsten end ootmoedighen dienaer ende sone Gaspar Buysse”
(Doctoraatscriptie van Gaspar Buysse – Heldergem 1771)*

DE FAMILIE BUYSE TE HELDERGEM

De voorname en gefortuneerde familie Buyse woonde in de 18de eeuw in Heldergem op de hoeve 'Ingelsboutvelde' of 'Engelboschvelde' in het landelijke Oom.(1) Zij was verantwoordelijk voor het innen van de pacht van de landbouwers die gronden bezaten van de abdij van Anchin (Fr). De familie leverde drie burgemeesters, Judocus (1715-1718), buitenpoorter van Geraardsbergen in 1712, Gillis (1753) buitenpoorter van Geraardsbergen in 1749 en Pieter Jan was burgemeester in 1788.

Hoe belandde de familie Buyse in Heldergem?

Antonia Schouppe, dochter van Pieter en Catharina Van den Bossche, geboren te Aaigem op 18 oktober 1677 en overleden te Heldergem op 21 juni 1725 huwde te Heldergem op 2 mei 1706 met Jan Van Audenhove. Ze verbleven op 'Ingelsboutvelde' in Oom. Een dochter, Christina, werd geboren op 19 augustus 1707. Hun geluk was van korte duur want Jan Van Audenhove overleed enkele maanden later op 18 december 1707. Het was een onmogelijke taak voor de jonge weduwe het belangrijke hof te runnen. Enkele jaren later huwde ze een tweede maal met Judocus Buyse, die de nieuwe pachter werd op het grote hof. Voor de eerste maal komt de familienaam Buyse voor in de Heldergemse parochieregisters.

Jacobus Buyse was de zoon van Joos (° ? 1643 en + Ressegem 14 april 1716). Hij werd schepen in 1677-81 en burgemeester van 1681-87 van Vlierzele en Bavegem. Het kerkelijk huwelijk werd inge-

zegend te Letterhoutem op 20 juli 1671 met als getuigen Judocus Michiels en Francisca Van der Schueren. Ze woonden op het gehucht Strymeers en kregen 5 kinderen, allen geboren te Vlierzele.

1-Gillis °20 juni 1674

2-Maria °31 januari 1676, huwde met Mathias Coorde, burgemeester van Vlierzele

3-Franciscus °23 september 1678

4-Judocus °5 juli 1680, gehuwd met Antonia Schouppe

5-Judoca °3 januari 1684

De echtgenote van Joos, Catharina Michiels, overleed te Vlierzele op 11 september 1684 en hij huwde een tweede maal met Joanna De Vos op 24 februari 1687. Zij was de dochter van Joos en Josina Petrinckx. Ze kregen 8 kinderen allen geboren te Ressegem.

1-Adriana °1 september 1688, huwde met Roeland d'Huytschaever

2-Joannes °25 augustus 1691

3-Josyne °?, gehuwd met Pieter Haeck

4-Petronella °17 februari 1695

5-Anna Maria °8 maart 1699, gehuwd met Adriaen Coppens, + op het 'Hof ten Hane' 14 maart 1788

6-Catharina °26 december 1701

7-Joannes °3 april 1705 - +28 april 1706

8-Antonia °22 juni 1708 (2)

Het gezin van Judocus Buyse en Antonia Schouppe telde 6 kinderen geboren te

Heldergem.

1-Catharina °19 maart 1710

2-Joanna °20 januari 1712

3-Maria Livina °1 september 1713 en
+ Hillegem 2 september 1784

4-Egidius °3 november 1715 en
+ Heldergem 15 juni 1785

5-Judocus °12 januari 1718 en + Hel-
dergem 6 juli 1738 (begraven in de kerk)

6-Petronella °4 maart 1720

Antonia Schoupe overleed te Helder-
gem op 21 juni 1725. Op 31 juli werd een
inventaris opgemaakt in het sterf-
huis.(3)

Judocus hertrouwde met Christina Ba-
ten, ze kregen nog 6 kinderen. Die zagen
het levenslicht in Heldergem.

1-Maria Livina Philipina °18 december
1731

2-Joannes Guilielmus °24 februari 1733

3-Joannes Baptist °12 januari 1735

4-Livinus Marcus °24 april 1737

5-Joanna Catharina °7 juni 1738

6-Petrus Henricus °17 september 1740
Christina Baten overleed te Heldergem
op 24 oktober 1741.

Op 18 december werd een inventaris
opgemaakt in het sterfhuis.

Judocus overleed te Ressegem op 23 de-
cember 1763 in de woonst van zijn zoon
Joannes Baptist (kind uit zijn tweede
huwelijk).

De tweede generatie Buyse te Heldergem.

Egidius Buyse, zoon van Judocus en An-
tonia Schoupe werd geboren te Helder-
gem op 3 november 1715 en overleed er
op 15 juni 1785. Hij huwde te Smeerebbe
op 5 januari 1743 met Joanna Petronella
Rollier, dochter van Jaspas en Catherina
Haeck (°Idegem 26 april 1724, overle-

den en begraven in de kerk van Helder-
gem op 19 februari 1765).

Dertien kinderen werden in Heldergem
geboren.

1-Judocus °4 mei 1744 (huwde met Pe-
tronella Van Grembergen uit Hofstade)

2-Gaspar °1 september 1745

3-Joanna Catharina °19 september 1747
+14 mei 1768

4-Anna Maria °5 juli 1749

Begijn te Aalst

5-Berlindis Petron. °1 januari 1751

+Erembodegem 27 oktober 1824

Huwde te Heldergem op 28 april 1778
met Petrus Joannes Van Haeltert, mole-
naar te Erondegem.

6-Philippina °30 september 1752

+Heldergem 13 december 1752

7-Joanna Theresia °27 december 1753

Huwde met Henricus Carolus Van Ne-
chel (Smeerebbe)

8-Joanna Victoria °9 januari 1755

Huwde met Louis Van Yper (Velzeke)

9-Petrus Joannes °5 juli 1757

Huwde te Aspelare op 17 augustus 1787
met Maria De Smet

10-Carolina Judoca °5 juli 1759

Huwde te Heldergem op 8 januari 1785
met Leonardus Mannaert (Denderbelle)

11-Petrus Franciscus °18 oktober 1760

+ Heldergem 10 december 1760

12-Constantinus Ludov. °15 juli 1762

+Heldergem 4 september 1762

13-Livina °25 augustus 1763

+ Erembodegem 11 juli 1829

Huwde te Heldergem op 16 september
1788 met Franciscus Egidius De Clerck,
landbouwer te Sint-Antelinks

De tweede zoon, Gaspar was zeer be-
gaafd en kon naar de universiteit te
Leuven. Hij studeerde er rechten. In het
familiearchief vonden wij onderstaande
brief van Gaspar aan zijn vader.

"Leuven 24 Meerte 1771

Beminden vader

*Naer hertelijke groetenisse wensch ick
door desen eenen salighe paesschen met
veel naervolgende biddende dat gije mij
gelieft op te senden met het eerste 310
guldens voor examen licentie, licentie
ende voorders waer mede dit licentiaet af
te komen met het eerste vaerweg ick be-
doel dat gije gelieft teijdinghe te doen met
den brenger van het geldt ot ue iemant
van de familie sin is van over te komen
op mijn licentie ick en sal niemant ver-
soecken want alles is hier dier principael
als men licentie doet hier mede blijve ick
met verwachtinghe*

*Beminden vader ue onderdanigsten ende
ootmoedighen dienaer ende sone*

Gaspar Buyse

*Ick gaen nu tsmiddaegs eten in het wit
recht over d'halle alwaer ick sal ingeleijt
op mijn licentie"*

De brief werd bezorgd via Mgr Buyl "*in
de Swaen tot Aelst om voorts te bestellen
aen Mr Buyse tot Heldergem*".

Gaspar Buyse werd na het behalen van
zijn diploma advocaat bij de Raad van
Vlaanderen.

Hij huwde met Catharina De Beer uit
Gent.

Op 29 juli 1768 werd een inventaris
opgemaakt ten sterfhuys van Joanna Pe-
tronella Rollier en op 10 juli 1768 werd
een inventaris opgemaakt ten sterfhuys
van Gillis Buyse.

(wordt vervolgd)

Roger de Troyer

1.-RA Ronse, Familiearchief Buyse

2.-LINDEMANS L., Het geslacht De Vuyst en aan-
verwante familiën in L.v.A.

3.-LIEVENS R., Staten van Goed, Heldergem.

DE FAMILIE BUYSE TE HELDERGEM (slot)

In het vorige nummer werd reeds melding gemaakt van de Staat van Goed opgemaakt in het sterfhuis van Gillis Buyse op 10 juli 1786 (en niet 1768 zoals verkeerd gemeld op pag. 24).

De Staat behelst ettelijke pagina's (te raadplegen in ons documentatiecentrum) met de indeling van de goederen. Het gaat hier zeker om een gefortuneerde familie.

Hierna enkele interessante gegevens uit de inventaris.

-Prijs van de moederlijke erfgoederen bedraagt (zonder de schuur en het stampcot) 18.633 gulden

-Lening bij huwelijk van Judocus Buyse 266 gulden

-Lening bij huwelijk van Joanna Theresia Buyse 700 gulden

-Lening bij huwelijk van Berlinde Petronella Buyse 673 gulden

-Lening bij huwelijk van Carolina Judoca Buyse 397 gulden

-Onkosten bij de professie van Anne Maria Buyse als begijntje te Aalst

-Uitgaven licentie te Leuven van Jaspar Buyse 730 gulden

-Som van de meubelaire boeten en credieten bij den overledene achtergelaten 29.047 gulden

-Schulden 2526 gulden en 10 stuivers

-Schulden aan de pastoor en koster voor de uitvaart en lijkdiensten 58 gulden 10 stuivers

De derde generatie

Joannes Petrus Buyse, zoon van Egidius en Joanna Petronella Rollier geboren te Heldergerm op 8 juli 1757 en overleden te Sint-Antelinks op 3 februari 1830. Petrus huwde in Aspelare op 17 augustus 1787 met Maria De Smet, dochter van Philip en Joanna Francesca Van Heghe (°Aspelare 17 september 1768 - +Sint-Antelinks 7 augustus 1805). Als getuigen noteerden wij Benedictus en Carola De Smet.

Er werden 8 kinderen geboren te Heldergerm en een 9de te Sint-Antelinks.

1-Judocus Joannes

°29 april 1788 - + Sint-Antelinks 15 augustus 1838

Huwde met Berlindus De Raedt

2- Berlindis Petronelle

°30 augustus 1789

Huwde een eerste maal te Sint-Antelinks op 21 januari 1814 met veldwachter Felix Van Herreweghe en een tweede maal met Lodewijk Van Londerzele op 25 september 1828.

3- Egidius Constant

°28 maart 1791 - +Sint-Antelinks 18 mei 1828

4- Victoria Joanna

°20 december 1792

Huwde te Sint-Antelinks op 25 juli 1811
met Jacobus Van Herreweghe.

5- Benedictus
°16 september 1794

6- Maria Carolina
°4 november 1796 - + Sint-Antelinks 30
november 1847
Huwde te Sint-Antelinks op 9 januari
1819 met Bernardus Fermon.

7- Carolus Ludovicus
°28 september 1798 - + Sint-Antelinks
24 oktober 1811

8- Joanna Franciscus °4 juni 1801

9- Bernardinus
°Sint-Antelinks 20 juli 1803

Het gezin Petrus Buyse week uit
naar Sint-Antelinks. Hij werd molenaar

op de houten korenwindmolen 'Ter Rijst'
of 'Buizens molen' in de volksmond.

Deze (nu verdwenen) molen op het
Rijstveld was één van de oudste in onze
streek en werd reeds vernoemd in 1427.
Hij werd opgericht en was eigendom van
de Norbertijnenabdij van Ninove. In
1430 werd hij verhuurd aan een zekere
Goswin van Erembodegem. Sinds het
begin van de 19de eeuw functioneerde hij
door de zorgen van de familie Buyse.

Gedurende 100 jaar was de familie
Buyse één van de belangrijkste in onze
gemeente. Zij oefenden belangrijke func-
ties uit op politiek en financieel vlak.
Begin 19de eeuw weken de afstammelin-
gen uit naar andere contreien. Sinds-
dien verdween de naam Buyse uit de pa-
rochierregisters van Heldergergem.

Roger De Troyer

UIT HET ARCHIEF VAN FAMILIE BUYSSE, HELDERGEM 1771

Voor de burgemeester en schepenen van Heldergem in 'een extraordinaire vergaderinge' verscheen Carolus De Leeuw, teneinde een verklaring in te trekken die 'logens waeren' en 'sijnde door verleedinge ende overhaelinghe' opgesteld.

Hierna zijn verhaal.

Op 23 april omtrent drie uur, komende van Denderhoutem, ondertekende ik een verklaring opge-
maakt door Peeter Scheerlinck en Francis Lercangée, beiden 'insetenen der prochie Heldergem'. Ik verklaarde dat Gillis Buysse, van Heldergem 'eenen fransman om verre saude gesteken hebben met syne gaffel, als wanneer hij besigh was met vlas op te rae-
pen inden cleynen meersch' en dat 'syne knecht een put saude gemaekt hebben' en dat 'syne moeder het bloedt uyt de cassacke saude gewasschen hebben' en dat 'Buyse den fransman saude inden put gesleept hebben'.

Ik zou de attestatie niet ondertekend hebben, maar Lercangée heeft mij 'bijden arm gepackt ende gesuyt Charel kom mee eene flessche weyn drinken in de camer van Scheerlinck, waer de wijn is uytgedroncken noch met twee andere flesschen. Scheerlinck is syne casse gegaen om een blad papier te langhen ende daermee op de tafel commende seyde Lercangée: kom ick sal u die attestatie schryven, waer-
op Scheerlinck was antwoordende: ick kan het beter als ghij. Scheerlinck heeft dan geseyt: Charel teeckent dat, dewelcke ik geteeckent hebbe op de vier uitte-
kens die aldaer gemaect waeren om mijn cruysken daer in te setten.' Na het drinken van de weyn werd ik dronken en Lercangée beloofde mij 'een backte graen ofte wel eenen sack patotters en als ick geen broodt en hadde comme naer mijnent ick salder au twee geven ende compt met uw vrouwe, ick sal eten en drincken geven.'

Carolus, voegde er aan toe: 'sonder dese belofte ende mijne sattigheyt saude ick de attestatie niet onderteeckent hebben gelyck ik naardien hauden staen hebbe gedaen ten huysse Jan Baptist Blancken, herbergier, alwaer Scheerlinck en Lercangée weder-

om heeft gecommandeert weyn ende my tevens bier doen drincken.

Het beschonken slachtoffer van het opgezette spel herhaalde voor talrijke aanwezigen in de herberg nogmaals dat 'de attestatie inde waerheydt te bestaen ende waer te syn'.

De verklaring werd ondertekend door burgemeester Franciscus De Vulder, door schepenen Ambrosius Anthonis en Jan Baptist Dussewaert en met 'het merck van Carolus De Leeuw'.

Het gaat hier waarschijnlijk om een politieke afrekening.

Peeter Scheerlinck was meyer in 1768.

De familie Buysse (Hoom) was in die periode de belangrijkste familie in Heldergem. Ze was eigenaar van een oliemolen, ze inden pachtgelden van de boeren die gronden huurden van de abdij van Anchin en ze leverden drie burgemeesters, o.m. Gillis Buysse, de beschuldigde in het verhaal.

Willy De Loose

RAR, Archief familie Buysse, Inv. Nr 559 - nr 23

Doctoraatscriptie van Gaspar Buysse – Heldergem 1771

Egidius Buysse, zoon van Judocus en Antonia Schouppe, werd geboren te Heldergem op 3 november 1715 en overleed er op 15 juni 1785. Hij huwde te Smeerebbe op 5 januari 1743 met Joanna Petronella Rollier, geboren te Idegem op 26 april 1724 en overleden te Heldergem op 19 februari 1765. Zij stichtten een groot gezin met 13 kinderen, allen geboren te Heldergem.

Egidius werd burgemeester in zijn geboortedorp in 1753. Hij woonde in een grote hoeve 'Hof ten Ingelsboutvelde' in het landelijke gehucht Oom.

Hij was verantwoordelijk voor de inning van de pachtgelden die de boeren schuldig waren aan de Abdij van Anchin (1).

De tweede zoon, Gaspar was zeer begaafd en kon zijn studies aanvangen aan de Katholieke Universiteit van Leuven, wat destijds een unicum was voor een jongen uit een boerengesin.

Hij studeerde er rechten.

In het familiearchief vonden wij een brief van Gaspar aan zijn vader, geschreven op 24 maart 1771.

'Beminden vader

Naer hartelycke groetenisse wensch ick door desen eenen salighe paesschen met veel naervolghende biddende dat gije mij gelieft op te senden met het eerste 310 guldens voor examen licentie/ licentie ende voorders waarmede dit licentiaet af te komen met het eerste vaerweg/ ik bedoel dat gije gelieft teydinghe te doen met den brenger van het geldt tot iemant van de familie sin is van over te komen op mijn licentie/ ick ensal niemant versoeken want alles is hier dier/ principael als mijne licentie doet hiermede blijve ick met verwachtinghe/Beminden vader uwe onderdanigsten ende ootmoedighen dienaer ende sone Gaspar Buysse Ick gaen nu smiddaegs eten in het wit recht over d'halle alwaer ick sal ingeyt op myn licentie'

De brief werd bezorgd via Mgr. Buyl 'in de swaen tot Aelst om voorts te bestellen aan Gaspar Buysse tot Heldergem'.

DISPUTATIO

CONCLUSIO PRIMA.

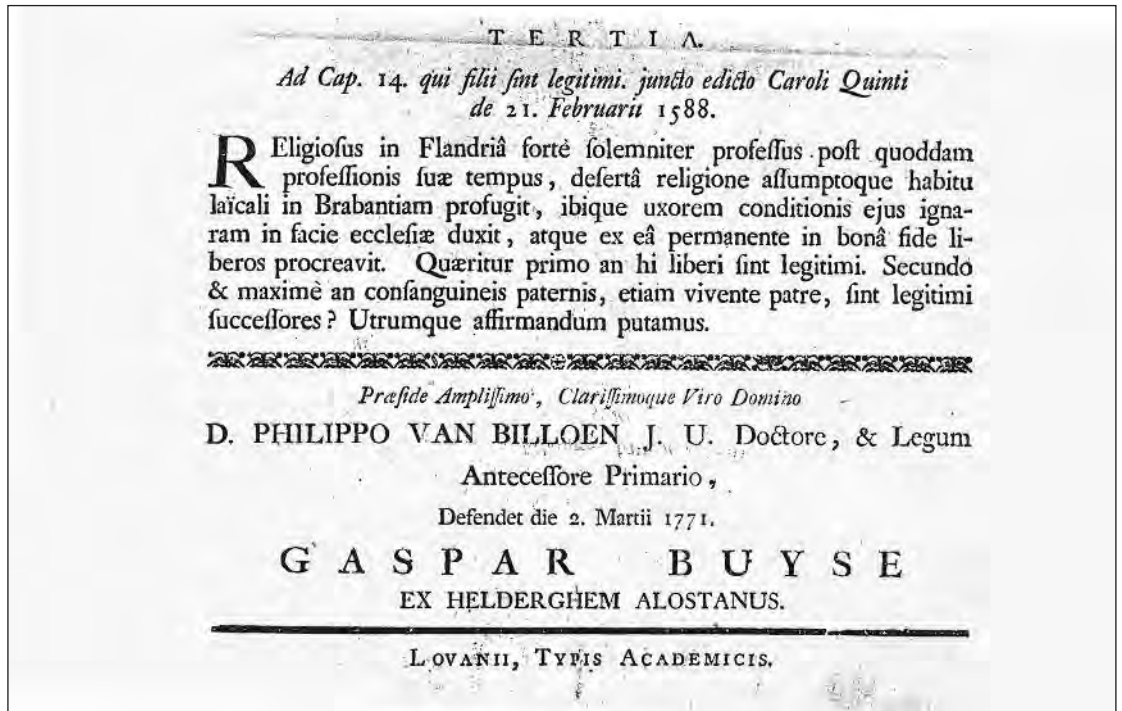
Ad L. 38. §. ult. ff. de solut.

*¶ Ut pro te apud Titium fidejusserat, pignus in suam obligationem
¶ Q. dedit, post idem heredem te instituit: quamvis ex fidejussoria
¶ causa non tenearis, nihilominus tamen pignus obligatum manebit:
at si idem alium fidejussorem dederit, atque ita heredem te instituerit,
rectius existimari ait, sublata obligatione ejus, pro quo fidejussum sit,
eum quoque, qui fidejusserit, liberari. Utrumque ex Juliano eleganter
Africanus.*

SECUNDA.

Ad L. 142. de verb. signif. junctā L. 89. de legat. 3.

Disputatio 1

Disputatio 3

Na het behalen van zijn diploma werd hij advocaat bij de Raad van Vlaanderen (2). Hij huwde met Catharina De Beer uit Gent.

Het document, een bij de universitaire pers gedrukte '*Typis Academicis*' dat wij konden inkijken, is een uiteenzetting (disputatio) die Gaspar Buysse gehouden heeft op 2 maart 1771 in Leuven ter verdediging (defendet) van zijn doctoraat in de rechten.

Hij verdedigde zijn thesis voor een commissie onder het voorzitterschap van de '*zeer vermaarde en verheven heer D. Philippus van Billoen, doctor in beide rechten en eerste professor van de wetten burgerlijk recht.*' Hij behandelde drie casussen (thema's) met zijn juridische opvattingen.

De 1ste en 2de conclusies gingen respectievelijk over '*beëindigen van verbintenissen*' en '*beteekenis van woorden*'. Interessant is wel de 3de conclusie over het feit '*welke zonen wettig zijn*' in geval van verbreking van gelofte van een priester.

Een geestelijke, die in Vlaanderen plechtig geproft is, breekt na zekere tijd zijn gelofte en vlucht in lekenkleren naar Brabant. Daar huwt hij voor de kerk met een vrouw die niet op de hoogte is van zijn vroegere status en sticht een gezin.

Een eerste vraag wordt gesteld of de kinderen wettig zijn. Ten tweede of ze wettige opvolgers zijn voor de bloedverwanten aan vaders kant.

Buysse concludeert voor beide gevallen een ja.

Roger De Troyer

1-De Loose W., Bijdrage tot de politieke geschiedenis van Heldergem, 18e eeuw tot heden, HK Haaltert, 1996

2-De Troyer R., De familie Buysse te Heldergem, Mededelingen HK Haaltert, 998, nr. 2

Dank aan H.Boeykens (document) en G.Liessens (vertaling).

FAMILIE DE SWAEF TE HELDERGEM

Ruim 400 jaar geleden vinden wij voor het eerst de familienaam 'De Swaef' in Heldergem. De voorlopige stamvader is Vincent (1) geboren omstreeks 1550. Hij is meier (burgemeester) in onze gemeente. Andere gegevens over deze persoon ontbreken.

1ste generatie

Lambertus De Swaef is de zoon van Vincent en huwt te Heldergem omstreeks 1607 met Magdalena Schutteyser, dochter van Adriaen de oude, meier van het Laethof van Laethem en Anna 's Noyen (Noye). Beide zijn buitenpoorters van Geraardsbergen in 1608. (2) In een eerste vermelding op 16 januari 1613 koopt hij een behuysde hofstede, groot één dagwand en 25 roeden, palende oost aan den Dries en noord aan het eigen goed. De verkoop vindt plaats in de stad Ninove ten huize van Jacques Fransman, door de heren Pieter Van der Snickt en Ysaac Van der Smissen voor de som van 25 ponden. (3)

Adriaen Schutteyser de oude, zoon van Lucas, echtgenoot van Tanneken Noye en schoonbroer van Lambertus hebben op 4 september 1613 een contract opgesteld over de huwelijks giften voor hun kinderen. Adriaen Schutteyser mag het huis van zijn vader bewonen zonder huurgeld te betalen. Hij krijgt één weide toegewezen en mag het land bewerken voor de tweede schoof en ontvangt één paard, een wagen, ploeg, eg en toebehoren. Zijn echtgenote Tanneken ontvangt één bunder land, één paard en twee koeien. De overeenkomst bepaalt dat Lambertus na overlijden van zijn schoonouders zijn deel mag opeisen en dat Adriaen junior niet meer zal mogen labeuren voor de tweede school. (4)

A black and white image of a handwritten signature, 'Lambrecht De Swaef', written in a cursive script. The signature is enclosed within a rectangular border.

Handtekening van Lambrecht De Swaef

Op 15 april is er een onkostennota van 13 gulden voor het logeren van krijgsvolk bij Lambrecht De Swaef "daer eenen alferis bij hem ghelogiert is." (5) Er is nog een akte over de verkoop van een half dagwand land op 21 maart 1916. (6)

De inwoners van Heldergem tekenen op 16 augustus 1622 een document over de belastingen. De sierlijke

handtekening van Lambertus onder de akte getuigt van goede opvoeding, naast de vele merkttekens (+) van ongeletterden. (7)

Lambrecht De Swaef is in 1623 pachter van het 'Hof te Inghelboutsvelde', gelegen in Oom, eigendom van de abdij van Anchin. De volledige opsomming van de gebouwen zijn vermeld in de archieven van 'Het land van Rotselaer' (8): *'Schoone behuysde hofstede wel bebouwt met huysingen, schueren, stallen, coystal, peerdestal, schaepstallen, groote poorte, fruytboom-en daer op staende, totaal 2 dagwand en 60 roeden'*. De totale uitbating bedraagt circa 32 bunder (9).

In 1628 wordt Adriaen Schutteyser de oude 'geslegghen over d'een syde van d'hand Godts, specie van lammicheyt'. Er dreigen moeilijkheden want Lambrecht spant een proces in tegen Adriaen de oude. Deze regelt alles in der minne en het akkoord wordt geregistreerd op 10 mei 1628 (10).

2de generatie

Lambertus De Swaef x Magdalena Schutteyser

1-Adriaen, °Heldergem ca 1608 (zie generatie 3)

2-Maria, °Heldergem ca 1610. Huwt te Heldergem op 31 mei 1629 met Joannes De Vulder.

3-Joannes, °Heldergem 07-7-1613, peter: Joannes Persoons en meter: Petronilla Hoffelinckx

4-Vincentius, °Heldergem 11-11-1615, peter: Guilielmus Van der Eecken en meter: Anna Snoyen.

Hij huwt te Heldergem op 8 november 1638 met Elisabeth Schoup. Vincentius is buitenpoorter van Geraardsbergen in 1635 en in 1653 vinden wij hem als burgemeester van Heldergem.

5-Franciscus, °Heldergem 22 januari 1619, peter: Philippus Noye en meter: Barbara 's Neven.

6-Elisabeth, °Heldergem 9-05-1621, peter: Adrianus Schutteyser en meter: Maria Eeckhout

7-Egidius, °Heldergem 23-11-1623, peter: Egidius Mertens en meter: Judoca Lievens. Hij was buitenpoorter van Geraardsbergen en in 1648 burgemeester van Erondegem.

Hij sterft in Erondegem op 20-11-1691.

Egidius huwt met Joanna Van den Steen te Vlierzele († Erondegem 07-05-1688) op 16 augustus. Er komen vijf kinderen: Maria, Jan, Cathelyne, Pieter en Elisabeth. (11)

8-Naamloos zoontje, °Heldergem 08-03-1629

9-Michael, °Heldergem 11-10-1629, peter: Michael De Neve en meter: Josyne Schoup

Hij was buitenpoorter van Geraardsbergen in 1657 en burgemeester van Erpe. Hij overlijdt te Erpe op 13-05-1688 en is begraven in de kerk onder de grafsteen van zijn schoonvader Judocus Philips. Op 11-08-1708 huwt hij te Erpe met Catharina Philips.

Het echtpaar bezit naast hun hofstede nog ongeveer 10 ha 53 a in eigendom. Na de dood van Michael in 1688 worden zijn goederen verdeeld onder de drie zonen: Adriaen, Jan en Ghysbrecht. ⁽¹²⁾

10-Judocus, °Heldergem 16-11-1632, peter: Egidius De Haseleer en meter: Josina De Haseleer.
Magdalena Schuttyser overlijdt vermoedelijk na de geboorte van het laatste kind, want Lambertus huwt een tweede maal te Heldergem op 29-04-1634 met Elisabeth Schotteyman. Getuigen waren Martinus Schoup en Elisabeth Schotteyman. Met zijn tweede echtgenote krijgt Lambertus nog drie kinderen, waaronder een tweeling:

1-Joanna, °Heldergem 03-04-1635, peter: Joannes Schotteyman en meter: Petronella Schuttyser
2-Joannes, °Heldergem 03-03-1639, peter: Jacobus Cockelbergh en meter: Petronella Schuttyser.
3-Adriana, °Heldergem 03-03-1639, peter: Adrianus Waestyn en meter: Maria Timmerman.
Lambertus en zijn 2de vrouw zijn ook buitenpoorters van Geraardsbergen in 1637. ⁽¹³⁾

3de generatie

Adrianus De Swaef x Magdalena De Vulder.
Adrianus, zoon van Lambrecht en Magdalena Schuttyser huwt te Heldergem op 07 juli 1631 met Maria Magdalena De Vulder, † Heldergem 23-07-1669. Zij krijgen 8 kinderen allen geboren te Heldergem.
1-Lambertus, °01-07-1633, peter: Lambertus De Swaef
2-Joannes, °05-09-1634, peter: Petrus Joannes D'Haeseleer en meter: Petronella Hoffelinck
3-Petrus, °21-03-1638, peter: Petrus Coppens
4-Jacobus, °20-04-1641, peter: Jacobus De Vos en meter: Vincentius De Vulder
5-Petrus, °21-10-1643 (zie 4de generatie), peter: Petrus De Haeseleer en meter: Elisabeth Schouppe
6-Joanna, °16-10-1647, peter: Adrianus Schuttyser en meter: Joanna Cockuyt
7-Vincentius, °28-04-1649, peter: Vincentius De Swaef en meter: Elisabeth Schuttyser
8-Joanna, °28-03-1653, peter: Joannes De Vulder
Adriaen De Swaef zetelt als schepen in de Vierschaar van Heldergem in 1638, 1639, 1668 en 1669.

Adriaen De Swaef, zoon van Lambrecht is buitenpoorter van Geraardsbergen in 1627. ⁽¹⁴⁾
In het stadhuis van Aalst pacht Adriaen De Swaef op 04-11-1631 *'het beestgelt van Ayghem ende Vlecgem'* voor 30 ponden. Zijn vader Lambrecht staat borg voor deze aankoop. ⁽¹⁵⁾

Adriaan bezit te Heldergem een hofstede met schuur, stal en brouwerij, 3 dagwant groot, palende ten oosten aan *'den Dries'* en in het westen aan *'het Weyveld'*. Volgens een akte van 02-06-1672 maakt Adriaan met zijn kinderen een overeenkomst. Zijn schoonzoon Antoon Rolly krijgt het gebruik van *'de huysinghe, schueren, stallen, brouwertje metten ketele ende brouwershaelaem, tonnen, beestlalen van peerden,*

coebeesten, renders, calfers, hoenders ende haen ende voorts alle ander meublaitre effecten binnen als buyten den huysse bevonden'. ⁽¹⁶⁾

4de generatie

Petrus De Swaef x Petronella De Haeseleer.
Petrus, zoon van Adrianus en Magdalena De Vulder, °te Heldergem op 21-10-1643 en er gestorven op 10-12-1693. Hij huwt Petronella De Haeseleer, † Heldergem 19-11-1723. Vijf kinderen worden te Heldergem geboren.

1-Petrus, °13-09-1678
2-Paulus, °30-01-1680, peter: Paulus Van den Cauter en meter: Joanna De Swaef. Paulus is buitenpoorter van Geraardsbergen op 31-08-1722.
3-Joannes, °15-11-1684, peter: Joannes Schuttyser en meter: Judoca Dolaghe
4-Michael, °02-11-1686 (zie 5de generatie). Peter: Michael De Vulder en meter: Elisabeth D'Haeseleer.
5-Ludovicus, °...1669, † Heldergem, 26-09-1721, peter: Michael D'Haeseleer en meter: Catharina Schollaert

5de generatie

Michael De Swaef x Adriana Meganck.
Michael, zoon van Petrus en Petronella De Haeseleer, °Heldergem 02-11-1730 en overleden te Heldergem, 31-01-1743. Hij huwt te Heldergem op 23-05-1730 met Adriana Meganck, dochter van Joannes en Martina Van Overbeek, °Heldergem 03-10-1710 en is er overleden op 16-02-1751. Getuigen: Petrus De Swaef en Petrus Meganck. Michael is buitenpoorter van Geraardsbergen op 31-08-1733. Vijf kinderen worden geboren te Heldergem.

1-Petrus Dominicus, °04-08-1731, peter: Petrus De Swaef en meter: Martina Van Overbeek
2-Maria Anna, °01-08-1734, peter: Joannes Meganck en meter: Marie Anna Van den Abeele
3-Paulus Joannes, °04-08-1736, peter: Paulus De Swaef en meter: Joanna Meganck
4-Petrus Joannes, °21-11-1737, meter: Elisabeth Meganck
Onder de Franse bezetting is er sprake op 12 april 1797 van *'de sittnghe der Communale vergaederinge van Heldergem onder voorzitterschap (17) van burgemeester Joseph De Swaef.'*
5-Paulus Joannes, °08-04-1742 (zie 6de generatie). Peter: Joannes Meganck en meter: Petronella Flamé

6de generatie

Paulus De Swaef x Anna Petronella Devulder.
Paulus, zoon van Michael en Adriana Meganck, °Heldergem, 08-04-1742 en er overleden 05-07-1805, huwt te Heldergem op 13-11-1770 (getuigen: Livinus D'Haeseleer en Ambrosius Antheunis) met Anna Petronella De Vulder, dochter van Joannes en Adriana Herreman, °Heldergem, 22-08-1739 en † Heldergem, 13-02-1787.

Paulus woonde in de herberg 'De Groene Ruyter' langs de steenweg Aalst-Geraardsbergen.
Er worden vier kinderen geboren in Heldergem.

1-Franciscus, °09-06-1774
2-Maria Francisca, °19-09-1775 en † 17-05-1858,
peter : Franciscus De Vulder
x met Petrus Wijnant en xx met Judocus Schouppe
3-Joannes Baptist, °21-08-1778 (zie 7de generatie).
Peter: Joannes Baptist Eeman, meter: Marie Theresia
Victorie Coppens
4-Petrus Joannes, °30-03-1784, peter: Petrus Joannes De
Vulder en meter: Joanna Meganck

7de generatie

Joannes Baptist De Swaef x Maria Anna Merckx
Joannes Baptist De Swaef, zoon van Paulus en van Anna
Petronella De Vulder, °Heldergem, 21-08-1778 en er
overleden 10-04-1850. Hij huwt Maria Anna Merckx
°Outer, 08-09-1780 en † te Heldergem op 12-06-1812.

1-Adrianus Franciscus, °18-08-1805, peter: Adrianus
Franciscus De Vulder en meter: Maria Petronella
De Smet.
2-Maria Francisca, °21-04-1807 en † te Heldergem,
17-02-1840, peter: Judocus Van Aelbroeck en meter:
Berlindis Merckx.
3-Dominicus, °02-09-1811 en † 19-12-1812. Peter:
Judocus Van der Stock en meter: Petronella Muylaert.
4-Adrianus Franciscus, °05-01-1809 en † in Heldergem
op 02-02-1813. Peter : Constantinus Van den Bruelle en
meter : Isabella Merckx.

Joannes Baptist is schepenen van de Burgerlijke stand van 1822 tot 1836 en van 1840 tot 1843.⁽¹⁸⁾ Na de eerste verkiezingen in het pas opgerichte België wordt op 23 november de Heldergemse gemeenteraad samengesteld. Constant Schouppe is burgemeester en Joannes Baptist De Swaef wordt schepenen van Burgerlijke Stand.⁽¹⁹⁾ Hij is landbouwer-herbergier en woont op de Geraardsbergse steenweg. Op 28-10-1839 aanvaardt hij het peterschap van de nieuwe klok 'Isabella'. Isabella Van de Velde wordt meter. Met zijn eerste vrouw heeft hij 4 kinderen, allen geboren in Heldergem.

Op 12 juni 1812 overlijdt Maria Anna Merckx de echtgenote van Joannes Baptist De Swaef. Zij bezwijkt aan geweldpogingen door inbrekers die de woning binnendringen omstreeks 23u. Op 23-11-1813 huwt Joannes Baptist een tweedemaal met Constantia D'Haeseleer, °te Heldergem op 25-09-1795 en † te Heldergem op 18-11-1850, dochter van Joannes Franciscus en van Livina Van de Velde, landbouwster.

Het kerkelijk huwelijk was eveneens op 23-11 en als getuigen noteren wij: Joannes Baptist Daseleer en Theresa Daseleer. Er komen nog 13 kinderen, allen geboren en overleden in Heldergem.

1-Isabella Livina, °14-09-1814 en † 25-03-1893, ongehuwd. Peter: Judocus Van den Eynde en meter: Isabella Livina Van de Velde
2-Maria Theresia, °15-12-1815. Peter: Franciscus D'Haeseleer en meter: Isabella Livina Van de Velde. Maria huwde Benedictus Baeten, een paardensmid van Aaigem.
3-Petrus Franciscus, °27-03-1818 en † 17-09-1880, bleef ongehuwd. Peter: Joannes D'Haeseleer en meter: Maria Josephina Van Aelbroeck. Petrus Franciscus was burge-meester te Heldergem van 1661 tot 1872.
4-Rosalia, °16-06-1820 en † Aaigem 06-10-1872. Peter: Joannes Baptist De Swaef en meter: Marie Theresia D'Haeseleer. Rosalia huwde Carolus Ludovicus Van Londersele van Aaigem.
5-Donatus, °17-10-1822 en † 27-03-1823. Peter: Donatus D'Haeseleer en meter: Anna Livina De Swaef.
6-Maria Egidia, °16-02-1824. Peter: Alexander De Swaef en meter: Rosalia D'Haeseleer. Zij huwde te Heldergem op 10-02-1852 met Judocus Van der Schueren van Nederhasselt.

7-Maria Victoria, °17-03-1826 en † 15-05-1826. Peter en meter : Donatus D'Haeseleer en Victoria D'Haeseleer.
 8-Constant Donatus, °06-07-1827 en † 20-11-1871. Peter: Constantinus Schouppe en † 13-10-1896 (zie generatie 8).
 9-Donatus, °18-05-1829 en † 13-10-1896. Peter: Donatus Van Londersele en meter: Victoria De Swaef.
 10-Josephus Severinus, °02-06-1831 en † 11-08-1888. Peter: Paulus Joseph Anthéunis en meter: Dorothea De Swaef. Huwde te Heldergem op 04-08-1863 met Clementine Van Wassenhove. Severinus was gemeentewonderwijzer en woonde op de Plaats.
 11-Maria Josepha, °11-02-1833, † 30-12-1840, peter: Constant Van den Bruelle en meter: Maria Josepha Anthéunis.
 12-Carolus Josephus, °25-08-1835 en † 01-06-1840. Peter: Josephus D'Haeseleer en meter: Maria Josepha De Swaef.
 13-Sara Isabella, °08-07-1842 en † 08-07-1842, peter: Petrus Franciscus De Swaef en meter: Isabella Livina De Swaef.

Eigendommen van J-B De Swaef te Heldergem volgens het kadaster op 18-08-1834

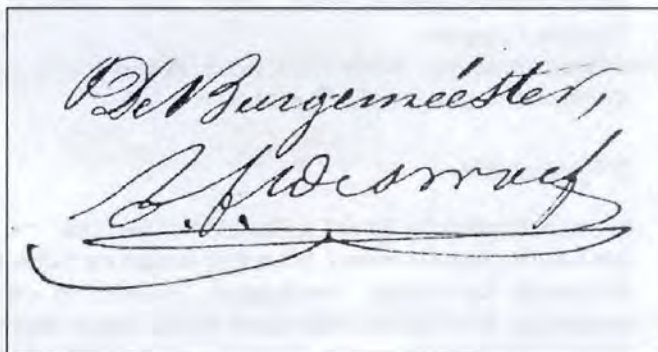
Halleringse meersen: weiden 97 roeden

J-B De Swaef

Holbeek: 42 roeden en 10 ellen land
 Driesch: 8 roeden 60 ellen land
 Vrambosch: 167 roeden 30 ellen land
 Ninovsche Watervalle: 256 roeden 60 ellen land
 Borre watervalle: 122 roeden 30 ellen, woning, boomgaard, weide, land en bos
 Oomweg: 40 roeden 30 ellen zaailand
 Groot Weyveld: 178 roeden 90 ellen bos en zaailand
 Den Dreef: 118 roeden 20 ellen zaailand
 Weyveldeken: 48 roeden land
 Bulscam: 77 roeden 77 ellen zaailand
 Totaal 39 percelen met een gezamenlijke oppervlakte van ongeveer 3 Ha en 60 a.
 vierkante roede in het Land van Aalst is 30,7456m⁽²⁰⁾.

Op 07 juni 1851 stelt notaris Sebastiaen Joseph De Vuyst van Borsbeke een inventaris op van de inboedel van de hoeve na de dood van Maria Francisca De Swaef, † te Heldergem op 17-02-1840 en Franciscus D'Haeseleer † Heldergem 21-01-1851 en van Joannes Baptista De Swaef, † Heldergem 10-04-1850 en zijn echtgenote Constantia D'Haeseleer, † te Heldergem op 18-11-1850.

Beschrijving van de roerende goederen.

1-In de kamer ten oosten: een mandeken met glazen, twee tafels, twee kassen, tassen, koffiepot, spiegel en printen, twee kleerkassen, eene nieuwe zeisse, een koffer, twee ledikanten met de beddingen, korven, manden, dozen en verdere prondelingen: geprezen op 158,50fr.

2-In de keuken: tinnen schotels, taillooren, kom en bierpot, koperen marmit, kaffépot, lamp en kandelaar, steene lieters, tinnen mostaardlepel en pepervat, jatten, tassen, melkkan, eene kas, messen, fourchetten, veertien stoelen, twee banken, tafels, banken, houtbak, al het ijzerwerk, printen, vogelkoot en horlogie: alles geschat op 132 franken.

3-In het washuis: kuipen, keern, kommen, tellooren, koekpan, schotels, marmitten, bakkers, melkzeef, sauspan, kom, vischpan, koffiepot, weegschaal, tinnen lepels, melkkan en verdere prondelingen: geschat op 68 fr.75 ct.

4-In den kelder: twee kuipen, al het vleesch daarin, tobbers, melkteelen, botervat, smaut, stellingen, kas, koperen kranen en verdere prondelingen geschat op 196fr.

5-Kamerken ten westen: een ledikant, behangsel, gehemelte, beddingen, een baker, lamp, kandelaar, tinnen lepels, lanteirn, glazen, zes zilveren koffielepels: geschat op 97 fr 50 ct.

6-Een stoof met toebehoorten, kleerkas, tafel, bierkaraffen, bloempotten, printen, crusifix, een moor en elf stoelen: geschat op 98 fr. 75 ct.

7-In een kamer daarnevens: een bedestoel, behangsel met beddingen en een koffer: geschat op 46 f.

8-Een beddestoel met behangsel en beddingen, lessenaar, kas, mande, lanteern, flesch, lamp, vier tafellakens, venstergordijnen en drie regenschermen, met nog andere beddingen in het pensioonaat te Ninove bevinde: geprezen op 160 fr.

9-Op den zolder: eene stoof met toebehoorten, houtbijl, hauweel, wanmolen, een weefgetouw, plantijzer, gezaegd bert, buidel, koorde, graenweeghaek, bierboom, koffer, ketens, graenmaten, graenreep, dorschkleed, draegkleeders en wagenwijs: geschat op 124 fr.

10-In het ovenkot en zolder: bakmoelde, tafel, waschkuip, vaetjens, vlasknape, slegte stoelen, twee bekels, wafelijzer, bluschpot, tigchelen en hot: geschat op 34 fr.

11-Al het hout in den lochtting en slijpsteen: geschat op 8 fr.

12-In en aen den houtstal: drie ploegen, vier eegden, twee sleden, rolblok, hout en schelfhouten, een wagen vijfduimer, een idem smal geloopt, twee houtmijten en huis op den boomgaard: geschat op 695 fr.

13-In de poort of stal: eene kar, zeekkarre met stuk, speelkar, waschkuip, ijzeren band, viggen renne, twee spoelkuipen, ladder, korf en schelfhouten: geschat op 262 fr. 50 ct.

14-In een stalleken: vijf spaden, vierdelier en voorstrop, vijf rieken, vier mestvorken, drie mestbaken, zes hootvorken, bouwmes, vier braken, deur, verzijp, mestplanken en berd: geschat op 49 fr.

15-In de schuur: wanmolen met de ziften, reek, ladder, schelfhouten, graenschuppen, wan: geschat op 68 fr. 50 ct.

16-De schelfhouten in den veulenstal zeg en peerdenstal en verkenkot, drankheemers, koezeekpomp, vier waterheemers, drie ijzeren potten, ladder, mande en kortewagen: geschat op 34 fr.

17-In de weefkamer: eene tafel, slegte koffer, vleeschblok, al de ledige flesschen, twee bedstoelen met de beddingen: geschat op 23 fr.

18-Drie paer zilveren spooren: geschat op 6 fr. 50 ct.

19-Twintig graenzakken, koffiemolen, zeissens, landketen en kruis, al de historie en schoolboeken en dictionnatrs: geschat op 30 fr.

20-Een zwart merriepeerd, een bruin dito genaemd Pit: geschat op 795 fr.

21-Vijf melkkoeien, twee vaerzen, volkalf, een jaerling en drie kalveren: geschat op 650 fr.

22-Een melkkoe, genaemd Sus: geschat op 135 fr.

23-Een zeug, vier jonge varkens, al de hoenders en twee hendvogels: geschat op 127 fr. 50 ct.

24-Al de arnassuren, balshaken, roskam, manden, kuip en schelfhouten in den koeiestal: geschat op 87 fr.

25-Den prijs der mestresten en andere verbeteringen in al de landen door de gemeenschap gebruikt van partije tot partije opgenomen komt in eene massa tot 4517 fr. 44 ct.

De eigendommen belopen samen 104.128 fr. 11 ct. De verdeling gebeurde onder negen erfgenamen die elk 11.569 fr. 79 ct. ontvingen in eigendom en geld.

De erfgenamen:

- Isabelle De Swaef, particuliere, wonende te Heldergem
- Maria Theresia De Swaef, gehuwd met Benedictus Baeten, paardensmid te Aaigem.
- Pieter Franciscus De Swaef, landbouwer te Heldergem, aangesteld als voogd over zijn minderjarige broer Josephus Severinus (19 j) en over zijn minderjarige zus Maria Josepha De Swaef, 18 jaar.
- Rosalia De Swaef, gehuwd met Carolus Ludovicus Van Londersele, molenaar te Aaigem.
- Maria Eugidia De Swaef, landbouwster te Heldergem
- Constantinus De Swaef, landbouwer te Heldergem
- Donatus De Swaef, landbouwer te Heldergem
- Donatus D'Haeseleer, landbouwer en burgemeester te Heldergem, handelend als toeziende voogd over de twee hogervermelde minderjarige kinderen, Josephus en Maria Josepha.

Beschrijving van de onroerende goederen.

Eene behuisde en bebouwde hofstede, twee boomgaarden, lochtting, meerschén met een partijken grond en stalleken er op staande, alle gestaen en gelegen te Heldergem aen den Steenweg groot in gronde negen en zestig aren en veertig centiaeren. Palende oost de weduwe Joannes De Continck, zuid Pieter

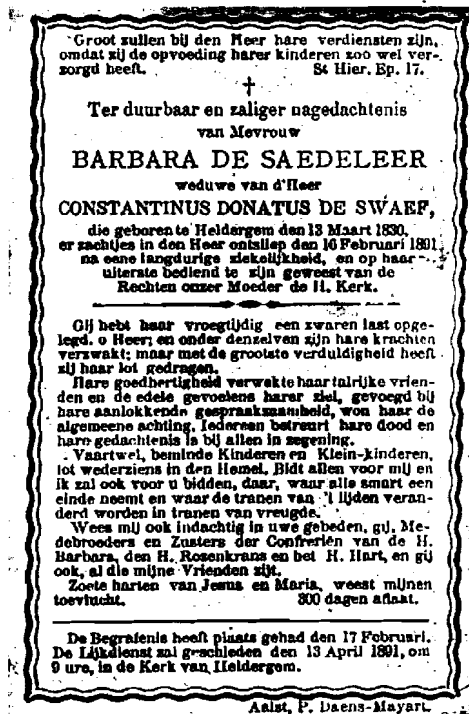

Antoon Anthheunts en de kinderen Pieter Van Durme, west Theophilus Temmerman en noord den steenweg, geprezen op vijfduizend zeshonderd negenenvijftig franken en vijftig centmen (5659,50 fr) (21).

8ste generatie

Constant Donatus De Swaef x Barbara De Saedeleer.
Constant is de zoon van Joannes Baptist en Constantia

6-Petrus Alfons, °06-04-1862 en † 17-07-1862. Peter: Petrus Antonius Van Melkebeke en meter is Maria Egidia De Swaef. s Maria Josepha De Swaef, 18 jaar.
7-Donatus, °20-08-1863, peter: Donatius De Swaef en meter: Lucia Schouppe. Overleden op 18-03-1919. Zie 9de generatie.
8-Josephus Clemens, °18-05-1865 en † te Heldergem op 16-02-1893. Peter en meter waren Severinus Josephus De Swaef en Joanna Catharina Schouppe.

D'Haeseleer, geboren te Heldergem op 06-07-1827 en er overleden op 20-11-1871. Hij was landbouwer en woont op de Mottendries. Op 30-05-1851 huwt hij te Heldergem Barbara De Saedeleer, dochter van Josephus en Antonia Schouppe, geboren te Heldergem 12-03-1830 en er overleden op 16-02-1891. Donatus De Swaef en Lucia Schouppe zijn getuigen bij het kerkelijk huwelijk op 03-06-1851. Er komen 9 kinderen, allen geboren in Heldergem.

1-Petrus Franciscus, °15-06-1853, peter: Franciscus De Swaef en meter: Theresia Schouppe, † Heldergem op 27-06-1906.

2-Joannes Baptist, °16-06-1855, peter en meter waren Joannes Baptist Schouppe en Isabella De Swaef. J-B overleed te Heldergem op 02-07-1930.

3-Carolus Ludovicus, °17-09-1856, peter: Franciscus Schouppe en meter was Marie Therese De Swaef. Carolus bleef ongehuwd en stierf te Heldergem op 25-08-1903.

4-Octavus Josephus, °24-06-1858, peter en meter: Vincentius Schouppe en Rosalia De Swaef. Hij huwde Hortence De Smet en overleed te Denderhoutem op 11-02-1909.

5-Maria Josepha Adèle, °20-02-1860, peter: Donatus Schouppe en meter: Maria Josepha De Swaef, zij stierf te Heldergem op 06-08-1902.

9-Alphonsus Clemens, °22-11-1867, peter: Benedictus De Swaef en meter Maria Egidia De Swaef, blijft ongehuwd en sterft te Heldergem op 18-10-1920.

9de generatie

Donatus De Swaef x Maria Berlindis De Boe

Donatus, zoon van Constant Donatus en van Barbara De Saedeleer, °06-08-1863 en † te Heldergem op 28-03-1919. Hij is landbouwer op de Mottendries en tevens schatbewaarder van de kerkfabriek. Hij trouwt te Ophasselt op 10-04-1907 met Maria Berlindis De Boe. Getuigen zijn Jules De Boe en Joannes Baptiste De Swaef. Berlindis (bijgenaamd 'de mistès' = bazin) is geboren te Ophasselt op 26-03-1872 en overlijdt te Heldergem op 16-05-1943. Bij het doopfeest zijn Petrus Joannes Van Wijnendaele en Berlindis De Raest, peter en meter. Drie kinderen worden in Heldergem geboren:

1-Clarisse Adelina, °08-02-1908, peter: Jan Baptist De Swaef en meter: Maria Felicita Buysse. Zij huwde te Heldergem op 02-06-1938 met Robert De Clippel, landbouwer te Woubrechtgem. Hun getuigen zijn Jozef De Swaef en Adhemar D'Hooge.

2-Alfons Jozef, °28-02-1911, blijft ongehuwd en woont op de Mottendries. In zijn legerdienst is hij sergeant bij de 1ste Grenadiers. Hij is ook schatbewaarder van

de kerkfabriek. Alfons sterft te Geraardsbergen op 06-04-1996. Iedereen noemt hem 'Zauëleijzerze Zjef', dialectische vervorming van De Saedeleer (zijn grootmoeder is Barbara De Sadeleer).

3-Ghislaine Paula, °10-12-1913, peter en meter zijn Jules De Boe en Clementia Van Wassenhove. Zij blijft ongehuwd en overlijdt te Aalst op 29-12-1971.

In 1955 wordt op initiatief van pastoor Laurent Sanspeur het kerkinterieur herschildert en er worden nieuwe glasramen geplaatst. Jozef en Paula De Swaef bekostigen één van de 10 ramen. Na het overlijden van zijn zus Paula in 1971 blijft vrijgezel Jozef alleen op de

ouderlijke hoeve. Hij is gekend als een vriendelijk, eerlijk en diepchristelijk persoon. Elke bezoeker wordt op een gemoedelijke manier onthaald.

De kranige landbouwer blijft nog op de hoeve tot zijn vijfenzeventigste tot het hem te zwaar wordt. Hij wordt opgenomen in het rustoord 'Denderoord' in Geraardsbergen. De kinderen van zijn zus, Marie-Paule en Arnold De Clippel, onderhouden de familiebanden tot hij sterft op 06-04-1966.

De vrede der ziel in de uur des doods is het begin van de beloning voor den rechtvaardigen. H. Greg

†

TOT VROOM AANDENKEN

van Mevrouw

MARIA BERLINDIS DE BOE

widuwe van Mijneer

Donat De Swaef

geboren te Ophasselt den 26 Maart 1872 en zeer godvruchtig in den Heer ontslapen te Heldergerm den 10 Mei 1943, versterkt door al de rechten van Onze Moeder de H. Kerk.

Zij was een achtbare vrouw en oprechte kristene moeder. Heer goede inborst, heer rechtzinnigheid en minzame handelwijze verwierven haar de achting en de vriendschap van allen, ook wordt haar afsterven door iedereen beklurd. Zachtjes is zij in den Heer ontslapen, met die bovennatuurlijke gelezenheid die de kostelijkste gracie is voor hen die sterven maar ook de zoetste vertroosting voor hen die blijven.

Vroegtijdig werd haar alleen de opvoeding van hare kinderen toevertrouwd, opvoeding die zij ten zeerste verzorgd heeft; zij bemindde hare kinderen zodanig de beste aller moeders en hield hun immer het goede voor door woord en voorbeeld.

Mijn teergeliefde kinderen, vaarwel! Ik hoop nog enkele jaren in uw midden te blijven en na een leven van zorgen en werken de vruchten van onzen arbeid te plukken. De algoede God heeft er anders over beschikt. Zijn wil zij u heilig. Blijft vereenigd; van uit den hemel zal ik met vader over u waken, u zegenen en beschermen.

Dierbare broeders, zuster en bloedverwanten, innig dank voor uw genegenheid, dat uw gebeden mij vergezellen ten hemel.

Onbevleete Koningin van den vrede, bid voor ons

300 d. afl

Utg. V. De Becker, kosten-lotaagraaf, Heldergerm

Ach kinderen, waartoe dit getraan?

Met waarheid mag men zeggen: hij heeft op aarde alles wel gedaan.

†

BID VOOR DE ZIEL

VAN Mijneer

DONATUS DE SWAEF

ECHTOENOOT VAN DAME

Marie De Boe

SCHATBEWAARDE DER KERKFABRIEK,

Lid der Confrerie van het H. Hart en van

O. I. Vrouwen van den H. Rosenkrans.

Geboren te Heldergerm den 6 Augustus 1863 en

aldaar godvruchtig in den Heer ontslapen den 28

Maart 1919.

VERSTERKT DOOR DE HH. SAKRAMENTEN.

De waarheid was in zijn mond en de ongerechtigheid bevond zich niet op zijn lippen; hij wandelde in vrede en rechtzinnigheid en keerde er velen van de ongerechtigheid af.

Mijne lieve Kinderen dient God in de eenvoudigheid uws harten en zijt bezorgd te doen hetgeen Hem aangenaam is.

Teeder familië beweent niet mijn afsterven, ik verlaat slechts d'aardsche stof om 's Hemels loon te erven.

Ik hoor Gods stem die roept: klim op tot voor mijn troon,

Alwaar geen smart u volgt, rust eeuwig in mijn woon.

Jesus, Maria, Joseph, ik geef u mijn hart en mijnne ziel.

H. I. P.

En tot den Hemel overgaan?

Melro, drukk. O. Sterck.

Mocht ik niet deze aarde ontvanchen

Ach, goede vrouw, waarom dit zuchten?

†

DIERBARE HERINNERING AAN

DE HEER

Jozef DE SWAEF

Oud Strijder 1940-45

Hij werd geboren te Heldergerm

op 28 februari 1891

en is overleden te Geraardsbergen

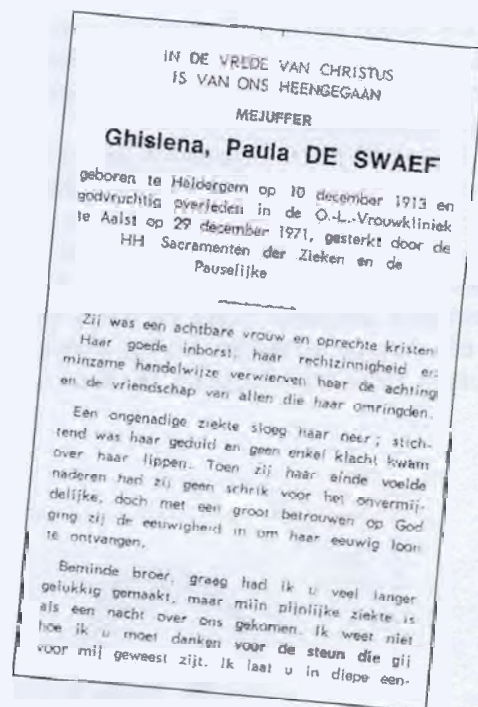
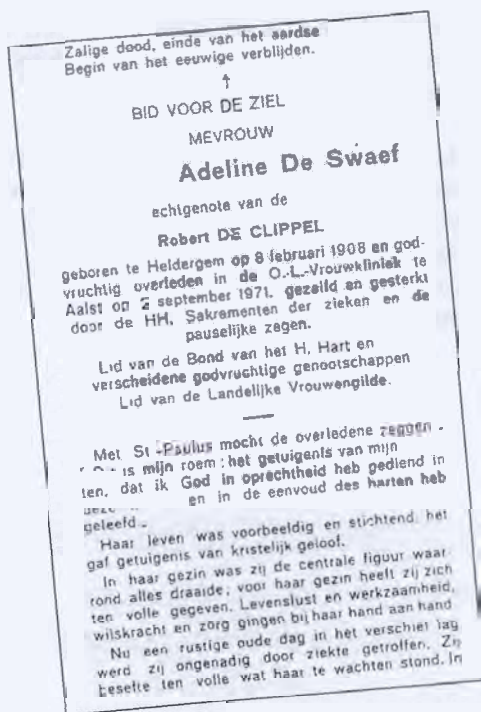
op stille zaterdag 6 april 1966.

Gesterkt door het H. Sakrament der zieken

Begraafplaats Eke-Mylant, Duij Denderhoutem Tel. (054) 27 34 01

Drukwerk Denderhoutem Tel. (054) 27 64 74

Met het overlijden van Jozef Alfons verdwijnt de fami-
lienaam 'De Swaef' uit de bevolkingsregisters van
Heldergerm. Ruim 400 jaar is deze voorname en gegoe-
de familie verbonden met het reilen en zeilen van ons
dorp, als meier, burgemeester, schepen of lid van de
kerkfabriek. De 'De Swaeven' blijven voor altijd ver-
bonden met de geschiedenis van Heldergerm.

Roger De Troyer

Bronnen

- (1) -Buitenpoorters van Geraardsbergen, Robert Lievens
- (2) -idem
- (3) -RA Beveren, archief Land van Rotselaer, nr 1888
- (4) -idem, nr 2052-2de schoof: de oogst werd in schoven
gelegd op het land. De inner van tienden nam de 1ste
van elke 10 schoven van het land weg voor belastingen.
Het inkomen van de boer begon dus pas vanaf de 2de
schoof.
- (5) -idem, nr 1881-Alferis: laagste officiersgraad in het
Spaanse leger; later vervangen door de graad van onder-
luitenant
- (6) -RA Beveren, archief Land van Rotselaer, nr 2052
- (7) -idem, nr 1878
- (8) -idem, nr 2220
- (9) -1 bunder = 1 Ha 23 a
- (10) -RA Beveren, archief Land van Rotselaer, nr 1888
- (11) -RA Gent, archief Erondegem, Staten van Goed nr 96,
Vriendenboek Albert D'Hoker-René Van Assche
- (12) -RA Gent, oud archief Erpe, nr 73, Ingrid De Bruecker in
Med. HK Erpe-Mere, jg 22, nr 1, blz. 2-9
- (13) -Buitenpoorters van Geraardsbergen, Robert Lievens
- (14) -idem
- (15) -RA Beveren, archief Land van Rotselaer, nr 1888,
folio 121
- (16) -idem
- (17) -Bijdrage tot de Geschiedenis van Heldergerm, blz 148

J. De Swaef

- (18) -BS Heldergerm
- (19) -Bijdrage tot de Geschiedenis van Heldergerm, pag 149
- (20) -De oude landmaten in Vlaanderen, H. De Schrijver
- (21) -Verkavelingsakte van 07-06-1851, verz. fam. Jozef De
Swaef

DE FAMILIE D'HAESELEER TE HELDERGEM

Door de gemeentelijke diensten werd op advies van de Heemkundige Kring een zijstraat van de Heldergerstraat herdoopt tot Burgemeester D'Haeseleerstraat.

Dat dit een vereenvoudiging is, moet je maar aan de postbode vragen!

De naam is, dachten wij, gerechtvaardigd. Deze familie is reeds meer dan 5 eeuwen actief in het gemeentelijk en kerkelijk beleid. In 1683 ontmoetten wij reeds een D'Haesleer als burgemeester en van 1911 tot 1932 woonden er op de hoeve ('bij Thomassens') twee halfbroers, Jan-Baptist en Victor die beiden het ambt van burgemeester uitoefenden.

Even grasduinen in de archieven over het reilen en zeilen van deze familie.

Tiendeheffers

In 1516 huurden Jan Van Campene en zijn zoon Gillis van de prelaat van Geraardsbergen, met enkele gronden, de tienden van Helderger voor 9 jaar en dit voor 9 ponden en 1 schellingen Vlaamse munt. In de 16de en 17de eeuw was de tiende in pacht bij de familie D'Haeseleer (1). Het is de oudste vermelding van de familienaam die wij ontdekten in de Heldergerse archieven.

Buitenpoorters van Geraardsbergen

In het toen geldende belastingssysteem was een stedeling of poorter vrijgesteld van bepaalde belastingen die de gewone pachter wel moest betalen. De heer had het recht bij overlijden van de pachter een deel van de erfenis op te eisen. Meestal was dit een koe of stuk huisraad (beste kateil). Het buitenpoorterschap bracht hierin een oplossing. De veelal gegoede pachter liet zich, mits vergoeding inschrijven als buitenpoorter van de stad. Hij genoot dan dezelfde voordelen en rechten als een normale poorter. In onze contreien koos men voor Aalst of Geraardsbergen.

Wij vinden heel wat D'Haesleers in de lijsten, wat wijst op de belangrijkheid van hun goed.

1605- de Haseleire Willem en Elisabeth Van den Neste

1606- de Haselere Rhemeus, zoon van Pieter en Agneta Smulders

1618- de Haselere Pieter, zoon van Willem

1640- d'Hazelere Adriaan, zoon van Rhemeus en Joanna Schutijzer, dochter van Adriaan (2)

30 november 1652- D'Haesleire Guiliam, zoon van Pieter

12 april 1654- D'Haselere Jan, zoon van Jan

28 maart 1661- D'Haselere Pieter, zoon van Jan

26 maart 1664- D'Haselere Machiel, zoon van Pieter

27 september 1703- D'Haeseleir Pieter, zoon van Jan

01 februari 1706- D'Haeseleire Joos, zoon van Jan en huisvrouw Schouppe Katrien, dochter van Maarten

31 oogst 1722- D'Haeseleire Pieternelle, dochter van Guillaum

07 oogst 1727- D'Haeseleire Pieter, zoon van Pieter

21 januari 1771- D'Haeseleire Joannes, zoon van Judocus

05 april 1710- Van Cottem Adriaan, zoon van Adriaan en huisvrouw D'Haeseleer Josijne, dochter van Michiel

15 juli 1727- Antheunis Jan, zoon van Antoon en huisvrouw D'Haeseleir Elisabeth, dochter van Peter

25 oktober 1751- Coppens Lieven, zoon van Lieven en huisvrouw D'Haeseleer Jossine dochter van Joos (3)

De D'Haeseleers in de gemeenteraad

In het 'Land van Rotselaar', de heerlijkheid waartoe Heldergem behoorde vinden wij ook D'Haeseleers als wethouders.

1626- Pieter D'Haeseleer en Remeus D'Haeseleer, raadsleden

1629- Remeus D'Haeseleer, raadslid

1683- Michiel D'Haeseleer, burgemeester en Pieter D'Haeseleer, raadslid (4)

1760- Pieter D'Haeseleer, burgemeester

1779- Joannes D'Haeseleer, schepen

1783- Vernieuwing van de schepenbank heerlijkheid Latem- Martinus D'Haeseleer, zoon van Pieter, schepen (5)

1830- Paul Jozef D'Haeseleer, schepen

1832- Donatus D'Haeseleer werd aangesteld als gemeenteontvanger en als ontvanger van het Weldadigheidsbureau.

1848- Donaat D'Haeseleer, burgemeester

1876- Jan Baptist D'Haeseleer, schepen Burgerlijke Stand

1883- Pieter Frans D'Haeseleer, burgemeester

1896- Jan Baptist D'Haeseleer, raadslid

1903- Frederik D'Haeseleer, armenmeester

1907- Victor D'Haeseleer, voorzitter van het kiesbureau

1911- Jan baptist D'Haeseleer, burgemeester van 1911 tot 1920

1921- Victor D'Haeseleer, burgemeester van 1921 tot 1932 (6)

De D'Haeseleers in de kerkraad

Op 18 juni 1629 kocht de kerk van Heldergem een schilderij voor het hoogaltaar. Franciscus Rudolphus, pastoor en Jan de Haselere, voorzitter van de kerkraad, tekenden de overeenkomst.

Op 13 februari 1742 overleed burgemeester Gerardus Anteunis. Hij deed een fundatie voor hemzelf en voor zijn echtgenote Petronella De Brauwer, beiden begraven in het hoogaltaar. De giften werden aanvaard door kerkmeester Christiaan D'Haeseleer.

Op 25 april 1850 waren Adrianus en Donatus D'Haeseleer lid van de kerkraad.

Op 24 oktober 1850 werd door pastoor De Maeyer een nieuwe klok gewijd. Peter was Donatus D'Haeseleer en zijn zus Constantia aanvaarde het meterschap.

Op 1 oktober 1857 opteerde de kerkraad op een nieuwe kerk te bouwen op de Dries, op gronden van Jan Baptist D'Haeseleer-Van Landuyt.

Op 18 april 1862 werd de oude pastorie verkocht aan Donatus D'Haeseleer-Van Aelbroeck voor de som van 5600 fr.

Op 7 april 1861 werd Jan baptist D'Haeseleer om zijn weldaden als ere-kerkraadslid vermeld.

Op 1 april 1894 werd Jan D'Haeseleer verkozen als nieuw lid van de kerkfabriek ter vervanging van de overleden Thomas D'Haeseleer. (8)

Onder Napoleon

Ook in ons dorp werden jongeren gerekruteerd om in actieve dienst te treden in het leger van Napoleon (de gehate conscriptiewet). In enkele lijsten vinden wij de familienaam terug.

Conscriptielijst 1807

Joannes D'Haeseleer, ° Heldergem 21 april 1787, 1m74, landbouwer, zoon van Adrianus en Anna Maria Meert. Goedgekeurd voor de dienst en ingelijfd op 2 maart 1807 bij het 27ste Regiment Dragonders.

Lijst 1809

Gregorius D'Haeseleer, ° Heldergem 12 maart 1789 en + Heldergem 13 mei 1812, 1m75, landbouwer, zoon van Adrianus en Anna Maria Meert. Voorlopig vrijgesteld, broer actief in het leger.

Joannes Baptist D'Haeseleer, ° Heldergem 4 april 1789 en + Heldergem 19 juli 1841, 1m55, landbouwer, zoon van Judocus en Theresia Hoebeeck. Afgekeurd voor de dienst, zwak rechteroog. In de lijst van de burgemeester werd vermeld dat Joannes het rechteroog verloren had.

Lijst 1813

Joannes Baptist D'Haeseleer, ° Heldergem 6 juli 1793 en er + 13 juni 1862, 1m63, zoon van Franciscus en Isabella Livina Van de Velde. Hij verklaarde dat hij geen goed zicht had. Was gehuwd met Maria Theresia Van Landuyt (ex. Nieuwerkerken)

Overleden soldaten in het Frans leger

Adriaen Beirens, ° Aaigem 12 juni 1784. Hij was de oudste zoon van Joannes (° Aaigem 6 december 1754 en + Heldergem 22 januari 1806) en van Adriana D'Haeseleer (° Heldergem 26 maart 1815) die huwden te Aaigem op 19 november 1782.

Adriaan was conscrit van het jaar 13, doch hij werd pas op 23-jarige leeftijd opgeroepen. Hij nam dienst op 17 juni 1807 als fusilier bij het 103de linieregiment, 4de compagnie, 2de bataljon met stamboeknummer 3671. Opgenomen in het militair ziekenhuis in Madrid op 10 december 1809 en er overleden tengevolge van hoge koorts op 7 februari 1810. De leden van de administratieve raad verklaarden dat de naam Adriaan Beirens bij zijn aankomst in het militair hospitaal genoteerd werd door de Franse ambtenaar als 'Baintz', waarschijnlijk een dialectische schrijfwijze. (9)

Stamboom van de huidige bewoners van de hoeve D'Haeseleer

Generatie 1

Stamvader: **Willem de Haseleire** gehuwd met Elisabeth Van den Neste.

Generatie 2

Petrus De Haselere, zoon van Willem en Elisabeth Van den Neste, gehuwd te Heldergem op 22 november 1627 met Petronella Hoffelinck.

Getuigen: Joannes Mannaert en ...Schotteyman

Er kwamen twee kinderen: **Guillielmus**, ° Heldergem 2 juni 1628 (zie generatie 3)

Michael, ° Heldergem 1631 en + Heldergem 2 januari 1708, huwde Livina Haelterman.

Generatie 3

Guillielmus Lambertus De Haeseleer, °Heldergem 2 juni 1628, zoon van Petrus en Petronella Hoffelinck. Hij huwde te Ressegem op 8 november 1649 met Francisca Tibbauts, overleden te Heldergem op 2 oktober 1689. Op 30 november 1652 was hij buitenpoorter van Geraardsbergen.

Het echtpaar kreeg 8 kinderen:

Petrus, ° Aaigem 13 februari 1651 (zie generatie 4), peter: Petrus Tibbaut en meter:

Petronella Hoffelinck

Adrianus, ° Heldergem 7 juni 1653, peter: Adrianus Schuttyser en meter Livina Kielmaes

Joanna, °Heldergem 7 juni 1655, peter: Joannes Van der Stricht en meter: Joanna De Winter

Michael, ° Heldergem 2 december 1657, peter: Michael De Haeseleer en meter:

Elisabeth Schouppe

Jacoba, ° Heldergem 28 maart 1660, peter: Petrus D'Haseleer en meter: Jacoba De Vulder

Elisabeth, ° Heldergem 27 november 1661, peter: Phillipus Tibbaut en meter:

Elisabeth Schuttyser

Anna, ° Heldergem 8 april 1663, peter: Van der Stricht en meter: Anna Tibbaut

Livina, ° Heldergem 29 juli 1664, peter: Judocus De Vulder en meter: Anna Haelterman

Generatie 4

Petrus D'Haeseleer, zoon van Giulielmus en Francisca Tibbauts, ° Aaigem 13 februari 1651 en overleden te Heldergem op 14 oktober 1708. Hij huwde te Heldergem op 7 mei 1690 met Petronella De Saedeleer die stierf te Heldergem op 12 maart 1723. De getuigen bij het huwelijk waren Gerardus Antheunis en Michael Vaerman. Er kwamen 4 kinderen:

Joanna, ° Heldergem 1 december 1694, peter: Joannes D'Haeseleer en meter: Catharina Scoup

Petrus, ° Heldergem 21 december 1696 (zie generatie 5), peter: Judocus D'Haeseleer en meter:

Petronella Van Cockelbergh

Judoca, ° Heldergem 18 maart 1697, peter: Christianus Bevernagie en meter:

Margareta D'Haeseleer

Elisabeth, ° Heldergem 28 september 1701, peter: Adrianus Duym en meter: Elisabeth Schoup

Generatie 5

Petrus D'Haeseleer, ° Heldergem 21 december 1696 en er overleden op 17 juli 1770, zoon van Petrus en Petronella De Saedeleer. Hij huwde te Heldergem op 26 juli 1731 met Catharina Van der Paelt (ex. Denderhoutem), dochter van Michael en Elisabeth Kieckens, ° Denderhoutem 20 maart 1705 en + te Heldergem op 13 april 1797. Getuigen op het huwelijk waren Adrianus Van der paelt en Jacobus Van der Paelt.

Hij was ingeschreven als buitenpoorter van Geraardsbergen op 7 augustus 1727.

Vijf kinderen werden geboren allen in Heldergem:

Joannes, ° 26 oktober 1732, peter: Joannes Antheunis en meter: Petronella Schoonjans, + 25 februari 1743.

Maria, ° 5 oktober 1734, peter: Adrianus Van der Paelt en meter: Maria Antheunis

Jacobus, ° 29 november 1738, peter: Jacobus Van de Perre en meter:

Magdalena Van Yulenbroek, + 30 januari 1749.

Martinus, ° 16 januari 1742 (zie generatie 6), peter: Jacobus D'Haeseleer en meter:

Maria Van der Paelt

Paulus Joseph, ° 7 april 1744, peter: Paulus De Swaef en meter: Maria Josepha Schoonjans, + 5 december 1819. (10)

Generatie 6

Martinus D'Haeseleer, ° Heldergem 16 januari 1742 en er + op 27 oktober 1804, zoon van Petrus en Catharina Van der Paelt. Hij huwde te Aspelare op 18 oktober 1793 met Victoria Coppens (° Aspelare 9 april 1767 en + Heldergem 10 januari 1819), dochter van Martinus en van Adriana Van Landuyt.

Hun kinderen:

Paulus Josephus, ° Heldergem 2 augustus 1794 (zie generatie 7), peter: Paulus Josephus D'Haeseleer en meter: Maria Theresia Coppens.

Adrianus, ° Heldergem 19 mei 1796, peter: Adrianus Ludovicus Van den Steene en meter: Adriana Van Landuyt

Joannes Baptist, ° Heldergem 26 januari 1799, peter: David Van landuyt en meter:

Maria D'Haeseleer

Francisca, ° Heldergem 8 oktober 1800, peter: Dominicus Van den Steen en meter:

Maria Francisca Baeyens

Franciscus, ° Heldergem 15 mei 1803, peter: Franciscus D'Haeseleer en meter:

Joanna Maria Kint

Adrianus werd priester gewijd op 12 augustus 1823. Hij werd onderpastoor te Sintt Martens Lierde op 21 november 1823, op 28 november 1828 benoemd als pastoor te Sint Cornelius Horebeke, op 30 juni 1837 te Ottergem en op 24 juni 1845 te Roborst waar hij overleed op 8 november 1859.

Generatie 7

Paulus Josephus D'Haeseleer, ° Heldergem 2 augustus 1794 en er + 28 februari 1868. Hij huwde Judoca Cauwel, ° Steenhuize ca. 1791 en + te Heldergem op 14 december 1873. Hij was landbouwer en woonde op de Dries.

Er werden 6 kinderen geboren te Heldergem:

Sabina, ° 10 november 1821, peter: Joannes Baptist D'Haeseleer en meter: Angelina Schollaert

Joanna Catharina, ° 19 oktober 1823, peter: Franciscus D'Haeseleer en meter:

Joanna Catharina Cauwel, + 28 februari 1904.

Thomas, ° 6 maart 1825 (zie generatie 8), peter: Adrianus D'Haeseleer en meter:

Maria Liv. De Braekeleer. Het is deze nakomeling die de naam 'bij Tomassens' bezorgde.

Maria Victoria, ° 8 augustus 1827, peter: Donatus De Mulder en meter:

Joanna Catharina D'Haeseleer, onderwijzeres in de zondagschool.

Leo, ° 2 november 1830, peter: Joannes Baptist Schollaert en meter:

Angelina Schollaert.

Jacoba Maria Josiane, ° 2 april 1832, peter: Jacobus Cauwel en meter:

Maria Theresia Cauwel.

In de conscriptielijst van het jaar 1814-15, opgesteld door burgemeester C. de Ruddere lezen wij: *'Paul Joseph D'Haeseleer afgekeurd voor de dienst wegens bijzijnheid'*.

In 1830 was hij gemeenteraadslid en in 1832 gemeenteontvanger van het 'Weldadigheidsbureau'. De raad oordeelde dat de kandidaat *'bekwaam en solvabel is erkend om deze functie uit te oefenen'*.

Op dat ogenblik kon hij wel als één van de grootste grondbezitters van de gemeente aanzien worden. In 1857 bezat hij 9 ha 88a en 30ca eigendom. Het landbouwers gezin woonde toen in de Vijverstraat (nu Burgemeester D'Haeseleerstraat). De precelen lagen verspreid over gans de gemeente, o.a. op Stokt, Ninovsche Watervalle, Borre Watervalle, Groot Weyveld, Koornveld, Mottendries (land en een woning), Varent en Hoogkouter.

De grootste grondbezitter te Heldergem was in die periode Donatus D'Haeseleer-Van Aelbroek met 3 woningen en 17ha 10a 20ca landbouwgronden en weilanden. (11)

Generatie 8

Thomas D'Haeseleer, zoon van Paul Joseph en Judoca Cauwel, ° Appelterre 6 maart 1825 en + te Heldergem op 10 september 1893. Zijn eerste woonplaats was Appelterre. Hij huwde te Denderhoutem op 24 april 1862 met Maria Neirinckx, dochter van Jan Baptist en Coleta De Dobbeler. Maria werd geboren te Denderhoutem op 7 mei 1826 en + te Appelterre op 1 april 1867 (brandewijnstokers te Denderhoutem).

Thomas komt naar Heldergem in oktober 1877 en werd handelaar in brandstoffen op de ouderlijke hoeve. Hij werd gemeenteraadslid in 1884 en lid van de kerkraad in 1892.

Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren:

Maria Catharina, ° Appelterre 14 mei 1863

Victor Gerard, ° Appelterre 20 januari 1867 (zie generatie 9)

Na de dood van zijn vrouw huwde hij een tweede maal te Erembodegem op 5 oktober 1867 met Melanie Jacob, landbouwster, dochter van Jan Baptist en Sophia Van Vaerenbergh,

° Erembodegem 15 oktober 1833 en + te Heldergem op 18 februari 1898.

Er werden nog twee kinderen geboren:

Jan Baptist, ° Appelterre 24 augustus 1868 en + te Heldergem 25 augustus 1920, gehuwd met Maria Scholastica Van Wassenhove, ° Ressegem 2 mei 1870 en + Aalst 4 mei 1924.

Jan Baptist werd burgemeester van 1911 tot 1920.

Sophie Elise Helena, ° Appelterre 24 februari 1870 en + Heldergem 23 februari 1946.

Zij huwde te Heldergem op 20 juli 1903 met landbouwer Urbain Van der Schueren

(° Outer 23 mei 1871 en + Heldergem 7 november 1927).

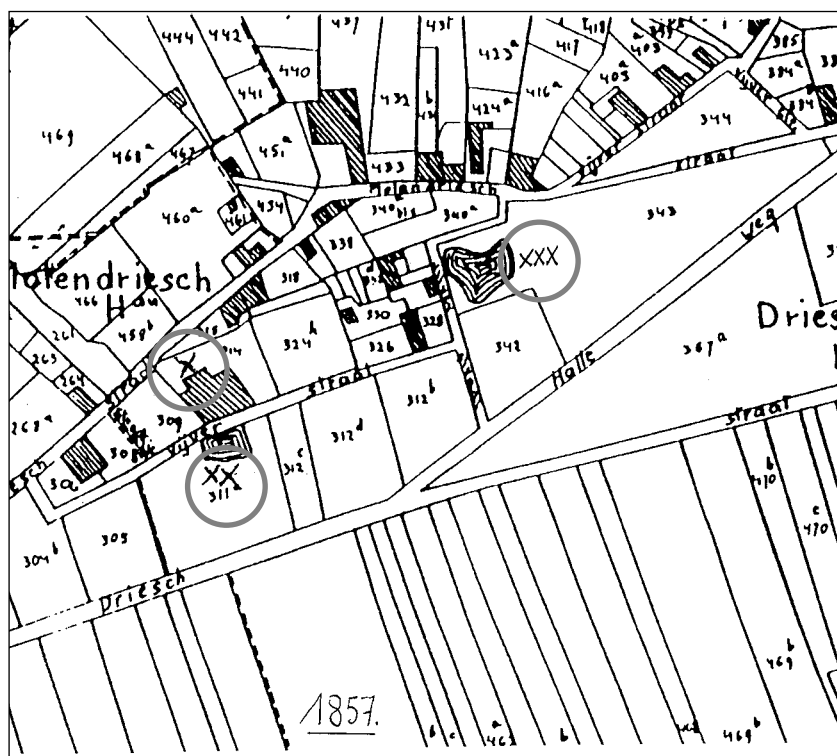
Gelukkig die leeft en sterft onder mijne om-
scherming.
† **BID VOOR DE ZIEL van**
Mijneer Jan-Baptist D'HAESELEER
echigenoot van Mevrouw
Maria Van Wassenhove
Burgemeester der gemeente Helderger
geboren te Appelsterre, den 24 Augustus 1868 en
godtruchtig in den Heer ontslapen te Helderger,
den 23 Augustus 1900, overleed door de Heilige
Sacramenten der sterfenden.
Lid der Confrerie van het H. Hart van O. L. V.
van den H. Rosarijens, de H. Barbara, den
H. Franciscus-Loverus en den Heiligen Kruisweg.
De overledene was een ware en oprechte christen,
vol van geloof, getrouw aan zijne christelijke plich-
ten, het goed doende, eerbaar en gerechtigd van
zeden. Voor zijn volk was hij een goede burger-
vader, omringd van aller achting en liefde, zich
zelf vergetende om zich ganach toe te wijden
aan het welzijn van allen. Zijne goedertierigheid en
dienstwilligheid, zoewel jegens arm en rijk, deden
hem van eenieder beminnen.
Stervend, nam hij afscheid van de zijnen en van
zijn volk, met een wonderbaar moed, waardig
van zijn groot geloof, en verliet deze aarde, beladen
met de zegeningen van het volk, aan allen een
stichtend voorbeeld nalatend, dat nooit zal vergeten
worden.
Heer, bad hij voor het laatste, dat Uw heilige wil
geschiedt ik offer U volgaarne mijn lijd en
leven op, tot heil van mijne beminde Echigenooten,
van mijne dierbare Familie en van gansch de
gemeente; en gij mijn Eerwaarde Schoonbroeder,
vergeet mij niet aan het Altaar des Heeren.
Ziet Hart van Jesus, wees mijn liede. 300 d. a.
Ziet Hart van Maria, wees mijn zaligheid. 300 d. a.
Uitg. R. De Prii, Aygem.

Gelukkig in de ogen van God is de dood sijn
rechtvaardigen.
† **BID GOD VOOR DE ZIELERUST** †
van Mevrouw
Maria-Scholastica Van Wassenhove
WIDUWE VAN MIJNEER
Joan-Baptist D'Haeseleer,
Lid der Dierde Orde van den H. Franciscus Van het
Genootschap tot Voortplanting des geloofs. Van de
H. Barbara, van den Wekelijkchen Kruisweg en
van den Bond van het H. Hart
geboren te Rossem, den 3 Mei 1870, zachtjes in
den Heer ontslapen te Aalst den 4 Mei 1904
— Versterkt door de H. Sacramenten —
Gelukkig de ziel, welke de meester bij zijne komst
wakende vindt (Luk. 10:34) Onderworpen aan zgne
kostelijke wet, sterft zij zacht en zalm in zgne
armen, en draagt mee in het ewig leven de ge-
luicenis van haar geweten, dat zij in oprechtheid
voor den Heer gewaand heeft. (1 Cor. 4:23)
Zij was uw Kind, o Maria, toen dat Gij bare moe-
der zijt. H. Aug.
Lieve Broeders, Zusters en Bloedverwanten
weent niet over mijn afsterven, want ik ontvang
nu de beloning mijner werken in het huis van
mijnen Hemelchen Vader. Bidt voor mij; gij
weert, Lieve Broeder, priester des Allerhoogsten,
blijf mij gedachtig aan het Altaar des Heeren.
Harmhartige Jesus, geef haar de ewigste rust.
300 d. a.
Uitvaart en Begrafenis, Donderdag 8 Mei 1904,
in de Hoofkerk van St. Martinus te Aalst om
10 ure, Vergaderen ten sterfhuize Geraardsberg-
schevenstraat, 22, om 9 1/2 ure.
De dorstige ziele beginnen, Maandag 12 Mei,
om 7 ure, in de kerk van de Paters Capucijnen
(St. Job).
Drukkerij Henri Van den Broeck-Jacobs, Aalst

Na de dood van de echtgenote van Thomas D'Haeseleer werd op 24 september 1889 een inventaris opgemaakt door notaris Jan Frederik Van Ham uit Ninove.
De roerende goederen werden geprezen op 10.085 fr, kosten voor de begraafing 380 fr en aanstelling van een voogd kostte 35 fr.

De onroerende goederen behelsden: een perceel land op het Molenveld in Appelsterre; te Denderhoutem, percelen op de Letterkouter, op de Hogeweg, op het Vosselveld en op Boschelle.

X: hoeve van Paul Jozef D'Haeseleer-Judoca
Cauwel - Perceel nr. 314

XX: Waterput voor de hoeve van 6a.30ca -
Perceel nr. 311

XXX: grootste waterput aan de hoek van de
Bronweg en de Mottendries - 9a.70ca - perceel
nr. 343

Op de kadastrale legger van P.C. Popp opgemaakt voor Helderger in 1857 was er geen weg tussen de toenmalige Vijverstraat (nu Burg. D'Haeseleerstraat) en de Dries (nu Heldergerstraat). In een akte opgemaakt door notaris Antoine Theodoor De Vuyst te Borsbeke op 26 september 1890, verkocht Juffrouw Odile D'Haeseleer, lerares verblijvende in het klooster te Zottegem aan Thomas D'Haeseleer, een perceel van 1a 24ca nabij zijn hoeve om een verbindingsweg te maken tussen de twee straten. Hij was wel verplicht op de scheidingslijn een doornhaag te planten en ze te onderhouden. De verkoopprijs was 120fr.

Nalatenschappen van Maria Theresia D'Haeseleer, ° Heldergem 14 januari 1799 en + 18 september 1885 en van Victoria D'Haeseleer, ° Heldergem 18 november 1807 en er + op 19 december 1894. Zij waren ongehuwde dochters van Franciscus en van Isabella Van de Velde.

Op 28 februari 1885 heeft Maria Theresia D'Haeseleer volgende schikkingen genomen bij notaris Arents te Haaltert.

"Ik wil begraven worden met plechtigheden van eenen dienst eerste klas, tot lafenis van mijn ziel en van mijn zuster Victoria. Ik wil dat er op de dag van mijn begrafenis driehonderd tarwebroden worden uitgedeeld aan de armen van heldergem. Ik wil dat er tweehonderd gezongene missen worden gedaan in de kerk van Heldergem."

Testament van Maria Theresia en Victoria D'Haeseleer opgemaakt door notaris Antoine Theodoor De Vuyst te Borsbeke op 17 april 1895.

"Kozijn Frederik D'Haeseleer, landbouwer wonende te Heldergem, zoon van Jan Baptist en Maria Theresia Van Landuyt krijgt voor zijnen trouwen dienst het rijpaard met barnassen en al de toebehoorten, alsook de voiyure of cheese bij voorgift. Gustaaf De Pril, echtgenoot van Maria Theresia D'Haeseleer, nicht en landbouwers te Aigem krijgt twee paarden".
Het vierde paard werd geschat op vijfhonderd fr.

Heer, in uw handen bevel ik mijn geest. Ps
†
BID VOOR DE ZIEL
van Minnaar
Victor, Gerard D'Haeseleer
weduwnaar van Mevrouw
ALICE DE SWAEF
geboren te Appelterre-Eichem de 20 Januari 1867 en
godvruchtig overleden te Heldergem
de 24 October 1934,
gestikt door de H.H. Sacramenten, der stervenden.
Lid van de Confrerie van de H. Barbara.
OUDE BURGEMEESTER

De duurzame overledene was een adal figuur, een toegewijde echtgenoot en vader, een voorbeeldige christen, een innemend burger, een rechtschapen en gewetensvol man. Aan zijn getin heeft hij zich ten volle toegewijd, zijn echtgenote en kinderen had hij innig lief, hij had slechts een droom hem gelukkig te maken. Daarvoor leidde hij hen naar plicht en terwylke volgzamenheid, daarvoor werkte hij, daarvoor bad hij.

Voorvechter van al wat goed en schoon was, raande hij zich altijd en overal de christen man uit één stuk, de christen met reinen geloof, die in lief en leed geliecht was aan God, in Wien hij geloofde, op Wien hij betrouwde. Dien hij beminde en diende, een overtuigd christen die de Kerk Gods een ware lieke toedroeg.

Als burgemeester beattigde hij de belangen der gemeente, waarvan hij al de knoetwijdde van zijn geest en van zijn adal gemoed. Hij betroude met voorzichtigheid en wijsheid, hij werkte met belang loosheid en toewijding, alst het over zijn eigen zaken ging. Hij knede, slechte den bekommernis, werken en ijverden voor het goede.

Fier en met gerust geweten mag hij zijn afgewekte levensroeping voor Gods trouw voorleggen.
Zo was de duurzame overledene. Hij ruste in vrede.

Duurbare kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen, houdt voor ogen het beeld van uw vader, het zal U in uren van tegenspoed en minnendigheden een troost en een richting zijn. Gij hebt mij gehoord en doende gezien, volg mij en gij zult uw leven, als een opgang naar God, schoon maken. Van uit de hemel waakt ik op U allen. Hebt dank om uw kinderlike liefde en aanbiddelijkheid. Tot weersiens bij moeder en broeders.

Bemide familieleden, vrienden en kennissen, bidt voor mij bij God.
O. L. Vrouw van de H. Rosentons, bidt voor ons.

Mr en Mw Cyriel D'HAESELEER VAN DER HAEGEN, kinderen en kleinkinderen,
Mr en Mw Theodoor SCHOUPPE-D'HAESELEER,
De kinderen en kleinkind van wijlen Mr en Mw Louis D'HAESELEER-DE PELSMAEKER,
Mr en Mw Valeri SCHOUPPE-D'HAESELEER,
Mr en Mw Alfons D'HAESELEER-SCHERLINCK en kinderen,
Mw Valentine D'HAESELEER,
Mr en Mw Valeri DE BACKER-D'HAESELEER en kinderen,
Mw We Henri D'HAESELEER-DE CRAEKER,
De familie D'HAESELEER, DE SWAEF en VAN WASSENHOVE,
BEDANKEN
Utg. V. De Backer, fotograaf, Heldergem

O dood, o wrede dood, hoe wel leert zij ons kennen wat wij in deze wereld zijn.
H. Alph.
BID VOOR + DE ZIEL VAN
Maria, Delphina, A'ce De Swaef
ECHTGENOOTE VAN VICTOR D'HAESELEER,
geboen te Heldergem den 17 Juni 1866 en al
daar godvruchtig overleden den 6 Maart 1934,
versterkt door de Heilige sacramenten.
Lid van de Confrerie van 't H. Hart en H. Barbara.

De wereld is een ballingschap, het leven een door-gang, de Hemel ons vaderland; eens zullen wij in Gods tegenwoordigheid vereenigd zijn om samen het reuwig geluk te genieten: troost U in dit gedacht.

Zij was een brave echtgenote, een voorbeeldige moeder en een goede christene; zij gaf acht op al de wegen van haar huis en heeft haar brood in ledigheid niet geiten; groote pijnen en langdurige smerten heeft zij in haar lichaam geleden, doch in hare ziel heeft zij deze met onderwerping en uit liefde Gods verdragen.

Bemide Echtgenoot, Kinderen, Kleinkinderen, Broeder, Zusters, Bloedverwanten, vaartwel! ik dank U voor al wat gij voor mij gedaan hebt; gij weet hoe ik mij ten unen opzichte altijd gedragen heb; hoe ik gedurig tot uw voordeel ben bezorgd geweest; zien wij elkander op aarde niet meer weder, in den Hemel zal de goede God ons eens vereenigen; weest uwe moeder indachtig in uwe gebeden, want het is een zalig gedacht voor de overledenen te bidden.

H. Jozef, Patroon der goede dood, bidt voor haar.
300 dagen aflaat.
Uitgever: V. De Backer, Heldergem.

De zuivere nalatenschappen van beide zussen werd verdeeld onder verschillende families D'Haeseleer uit Heldergem.

Generatie 9

Victor Gerard D'Haeseleer, zoon van Thomas en Marie Josepha Neirinckx, ° Appelterre 20 januari 1867 en + te Heldergem op 24 oktober 1954. Hij huwde te Heldergem, burgerlijk op 24 juni 1891 en kerkelijk op 2 juli 1891 met Alice Delphina Maria De Swaef, herbergierster, dochter van Severinus en Clementia Van Wassenhove, ° Heldergem 17 juni 1866 en er overleden op 6 maart 1934.

Victor was landbouwer en baatte een herberg uit op het Dorp (na 1921 Dries). Hij was voorzitter van het kiesbureau in 1907 en burgemeester van 1921 tot 1932.

Zij stichtten een kroostrijk gezin met 10 kinderen, alle geboren in Heldergem:

Cyriel Ernest Marie, ° 5 november 1891, peter : Cyriel De Swaef en meter :

Maria D'Haeseleer. Hij werd groothandelaar in voedingswaren en huwde te Kerksken op 17 mei 1921 met Maria Van der Haegen.

Clemencia Victorina Rachem, ° 23 november 1892, peter: Victor Neirinckx en meter: Clementia Van Wassenhove en + 19 augustus 1962. Zij huwde te Heldergem op 8 januari 1924 met landbouwer Theodoor Schouppe.

Maria Melanie, ° 2 mei 1895, peter: Achilles De Swaef en meter: Maria Melanie Jacobs, + Heldergem 3 april 1900.

Maria Celina Martha, ° 5 augustus 1896, peter: Joannes D'Haeseleer en meter:

Maria De Swaef, + Heldergem 25 januari 1897.

Karel Lodewijk, ° 16 november 1897 (zie generatie 10), peter: Joannes D' Haeseleer en meter: Maria De Swaef, + Heldergem 18 augustus 1953.

Helena Henrica, ° 3 december 1899, peter: Henry De Swaef en meter: Helena D'Haeseleer. Huwde te Heldergem op 5 september 1939 met landbouwer Valerie Schouppe. Zij stierf op 4 oktober 1961.

Alfons Amand Jozef, ° 30 april 1902, peter: Alfons De Graeve en meter: Amandine De Swaef, werd veevoerhandelaar en huwde te Denderhoutem op 27 augustus 1931 met Palmyra Scheerlinck. Stierf te Denderhoutem op 31 maart 1956.

Maria Angela Valentina, ° 25 juli 1903, peter: Cyriel D'Haeseleer en meter:

Maria Adeline Valentine De Swaef. Zij huwde te Heldergem op 3 september 1927 met mulder Petrus Livinus Merchiers en + te Aaigem op 26 oktober 1979.

Maria Martha Irma, ° 20 maart 1905, peter: Urbain Van der Schueren en meter: Irma De Swaef. Zij huwde te Heldergem op 2 april 1929 met kosten-fotograaf Valerie De Backer en overleed op 21 juli 1976.

Henri Jozef, ° 14 november 1907 en + te Mulheim (D) op 4 februari 1944, peter:

Cyriel Van den Broek en meter: Rachel De Swaef. Hij was gehuwd te Erembodegem op 11 oktober 1937 met Maria De Craecker.

De studie van notaris Nestor Torrekens van Munkzwalm vermeldde als onroerende goederen:

Een hofstede, melkerij, boomgaard en tuin en meersen op de Dries, twee woonhuizen en grond op het Appelsveld (Kerkstraat), meersen op Hollebeek, op het Hoornveld, in de Haelteringse meersen, in de Paardemeers, land in de Dreef, in Vrambosch, op Hollebeek, weyland in het Groot Weyveld en een perceel bos te Aaigem (totale oppervlakte 6 Ha 71 a 17 ca) (12)

Deze afstammeling was eveneens eigenaar van de melkerij 'Sint Berlindus', gebouwd omstreeks 1925 op de Mottendries. De kleine landbouwers brachten 's morgens de melk in de melkerij met kruiwagen of hondenkar naar de melkerij. Bij boeren met grotere productie kwam voerder Benonie De Cock de zilverkleurige genummerde kannen ophalen. Jules Braeckman en later Aloïs De Cooman zorgden voor de ontvangst, het wegen en de verdere afwerking. De melk werd op temperatuur gebracht en in de manueel bediende afroemer gegoten. De room en de afgeroomde melk ('slap') werden gescheiden. De schoonzoon van Victor, Theodoor Schouppe controleerde het proces. Edmond De Troyer was verantwoordelijk voor de verhandeling van 'de slap'. Meer was er niet nodig om hem een typische

volksnaam toe te eigenen: 'Mong Slap'! Later werd hij vervangen door Emiel D'Haeseleer. De activiteiten stopten in 1941.

Generatie 10

Karel Lodewijk D'Haeseleer, zoon van Victor en Alice De Swaef, ° Heldergem 16 november 1897 en + Heldergem 18 augustus 1953, was groothandelaar in voedingswaren op de Dries. Hij huwde te Aaigem op 21 juli 1927 met Alice De Pelsmaecker, ° Aaigem 12 maart 1896 en er + op 6 februari 1933. Zij was de dochter van Karel Lodewijk en Maria Delphina Van Melkebeek.

Er werden 3 kinderen geboren in Aaigem:

Mariette Alice Victorine, ° 26 november 1928, gehuwd met Alfons Camphijn, ambulante handelaar van Nederhasselt.

Simonne Cesarine Victorine, ° 20 februari 1931, gehuwd te Heldergem op 7 september 1961 met Camiel Karel Bleys (ex. Haaltert), bloemenzaak.

Cyriel Willy (zie generatie 11)

Gelukkig die in God geloven
Als zulke woorden 't harte slaan,
Het is ons Vader ginder boven.
Die 't zo gewild heeft en gedaan.
Hij geeft en neemt. Hij weet waarom. Hij is de Heer.
't Gelooft eken! Zijn hand en buigt aanbiddeend neer.

†
BID VOOR DE ZIEL
van Mijneer
Karel, Lodewijk D'Haeseleer
weduwnaar van Mevrouw
ALICE DE PELSMAEKER
geboren te Heldergem de 16 November 1897 en hi
godvruchtig overleden de 18 Augustus 1953.
verreicht door de H.M. Sacramenten der stervenden.

De duurzame overledene was een edel figuur, een
toegewijde vader, een voorbeeldige zoon.
Aan zijn gewis heeft hij zich 'en volle toegewijd,
zijn kinderen had hij innig lief, hen gelukkig te ma-
ken, daarvoor werkte hij, daarvoor had hij. Veel
liet de Goddelijke Voorzienigheid over hem heen
gaan; hij heeft jaren gekend van licht en blijheid
maar ook dagen van grote treurde en zware be-
proeving. Doch hij was vroem en kon zijn kinden
vrouwen tot gebed, daarom was hij sterk en moedig
en kon hij de zijnen troosten en bemoeiden.
Aan dit voorbeeldig leven dat God gezet
heeft door het lijden, is plots een einde gekomen. Het
is een zware slag, o Heer, die ons diep heeft getrof-
fen. En alleen Gij die weet hoe diep en hoe zeer hij
werd bemind, Gij alleen ook weet hoe schrijnend de
pijn van het afscheid schreit in ons. Maar voor U,
o die Meester zijt van leven en dood, buigen wij,
Gij zijt de Heer en wat Gij ook doet is welgedaan.
wij aanvaardden Uw wil, overtuigd dat Gij nooit
slaat zonder te zelve.
Mijn beminde kinderen, ik heb voor U alles gedaan.
Ik heb U leren bidden, werkzaam en welijk zijn.
Aan U dan mijn leven te onderhouden.

Lieve Vader, God vraagt u het offer van uw zoon,
de beproeving is groot, wees echter niet, eens zul-
len wij voor eeuwig verenigd zijn.
Beminde Broeders, zusters en familieleden, ik weet
hoe zeer gij mij immer genegen waart. Behoudt die
genegenheid in uw hart en betoont ze mij voortaan
door een godvruchtig gebed.
Aan U, mijn zuster Rachel, mijn ganz bijzonderen
dank voor al wat gij met zoveel genegenheid voor
mij gedaan hebt. Gods zegen zal op U rusten om uw
schoon voorbeeld.
H. Hart van Jezus ik betrouw op U

†

Mijnheer en Mevrouw Alfons CAMPHIJN-
D'HAESELEER,
Meiuffter Simonne D'HAESELEER,
Mijnheer Willy D'HAESELEER,
Mijnheer Victor D'HAESELEER,
De families D'HAESELEER, DE SWAEF en
DE PELSMAEKER

zeer gepellig voor uw deelneming
in hun rouw en voor uw gebeden,
bieden U hun oprechte dank aan.

Ung: Y. De Backer, fotograaf, Heldergem

†

BID VOOR DE ZIEL
van Mevrouw
ALICE DE PELSMAEKER
Echtgenote van Mijneer
Louis D'Haeseleer

Wat zware slag heeft ons getroffen, de vreug-
de van ons hart is uitgedoofd, onze blijdschap
met tranen verwisseld.

†
BID VOOR DE ZIEL
van Mevrouw
ALICE DE PELSMAEKER
Echtgenote van Mijneer
Louis D'Haeseleer
Geboren te Aygsem den 12 Maart 1896 en afhaal-
overleden den 6 Februari 1933, voorzien van het
II. Sacrament der stervenden.
Lid van het II. Hart en den II. Rozenkrans.

Wat is het leven van den mensch * een damp
die opgaat om welk vast te verdwijnen Waak
dan, want het uur of den dag kent gij niet.
Zij was onze troetel en zorgvullige moeder.
Het hart van haren man had in haar zijn be-
trouwen. De lieft die zij hare kinderen toe-
droeg, sloot de liefle tot God niet uit.

Prov. — Eccl.
Vaarwel, lieve echtgenoot, vaartwel, bemin-
de en treurgettelike kinderen. Helas! te vroeg
ben ik van u gescheiden, alsdan dat ik er nog zoo
hoogstmoedig was tot uwer ailer troost, geluk en
welzijn, doch; als ware Christenen onderwer-
pen wij ons aan den aanbiddelijken Wil van God.
Ik verlaat een dal van tranen voor 't eeuwig rijk
van rust en vrede. Biddt voor mij, ik zal in den
hemel voor u bidden.
Zoet Hart van Maria, waes mijne zaligheid.
(399 d. af.)
Mijn Jezus, barmhertigheid.
R De Priil, Aygsem.

Generatie 11

Cyriel Willy D'Haeseleer, ° Aaigem 6 februari 1933, huwde te Denderhoutem op 3 mei 1961 Godelieve Justine Van Rossen, ° Denderhoutem 26 april 1938, dochter van Franciscus en Melanie Schouppe. Willy werd eveneens handelaar in voedingswaren. Hun hoeve staat in de Burgemeester D'Haeseleerstraat.

Willy en Godelieve

Het echtpaar kreeg 2 kinderen:

Johan Theo, ° Aalst 21 juni 1962.

Guy Eduard, ° Aalst 3 december 1974, gehuwd te Heverlee op 18 september 2004 met Evi Van de Notelaar.

Johan heeft twee kinderen Justine en Olivier, zodat vandaag de dag Olivier de jongste naamdrager van de familie is, én de 12de generatie.

Roger De Troyer

- 1- DE MOYER M., in 'Bijdrage Geschiedenis van Heldergem', deel 3, De Heerlijkheden en het grondbezit te Heldergem tijdens het Ancien Régime.
- 2- LIEVENS R., Buitenpoorters te Geraardsbergen 1590-1640
- 3- CORNELIS M., idem
- 4- RABeveren, Archief Land van Rotselaer
- 5- Idem, nr 1783
- 6- DE LOOSE W., in 'Bijdrage Geschiedenis van Heldergem', deel 4, Politieke geschiedenis
- 7- DE TROYER R., Aankoop van een schilderij in Med.HK, nr. 3, 1994
- 8- COSYNS R. en DE TROYER R., in 'Bijdrage Geschiedenis Heldergem', deel 7, Kerkelijk leven
- 9- BOELAERT G. en DE TROYER R., in 'Bijdrage Geschiedenis Heldergem', deel 5, de Napoleonische periode
- 10- LIEVENS R. en DE TROYER R., Parochieregisters van Heldergem
- 11- Kadastrale legger en kaarten van PC Popp 1857
- 12- D'HAESELEER W., familiearchief

10. Werk en amusement

*“Het is verboden in huizen of in andere plaatsen orgeldraaiers, accordeonspelers of enig ander muziekspel te laten spelen zonder voorafgaandelijke schriftelijke machtiging van de Burgemeester of de politie-officier”
(Plaatselijk politiereglement te Heldergem in 1907)*

VERDWENEN HANDELSZAKEN IN HELDERGEM

Enkele nostalgische mijmeringen

In de periode tussen 1940 en 1990 waren er in elke wijk beenhouwerijen, specerij- en textielwinkeltjes en handelaars die verschillende producten verkochten. Keuze genoeg om al het nodige te vinden in uw buurt. We kunnen ons de vraag stellen: “Waarom waren er zoveel winkeltjes?” De enige reden was dat bijna alle gehuwde vrouwen huismoeders waren. Zij moesten tevreden zijn (en waren dat meestal ook) met het weinige dat ze konden bijverdienen.

Op dit ogenblik zijn er nog een achttal winkels in Heldergem. Bij Marcel Coppens (Barco) vindt men tv's, radio's, wasmachines, droogkassen en ander elektronisch materiaal. In de Cash & Carry kan men bijna alles aankopen (food & non-food). Voor fotografie, GSM's en fototoestellen is er Erik De Neve en de nieuwe fotowinkel Candid Camera op de Steenweg; bij Gerda Van de Wiele moet men zijn voor schoonheidsproducten en in het Winkelken is er brood, patisserie en beleg. Verder is er nog de drankencentrale bij Walter Van Cauwenberghe en in “het Huis Vyverman” verkoopt men dag- en weekbladen, verf, behangpapier en schoolgerei. Op Terlicht bestaat nog Frituur Nisette en er zijn ook nog een 4-tal garages actief: Marcel Van Cauter, Processieweg; NV De Vulder, Heldergemstraat; Bart Segers en W. Jacobs, beiden op Terlicht.

Er zijn ook nog 2 cafés: bij Betty (Robert Van Snick – Betty De Cock) en “De gouden koterhaak”. Vijftig jaar geleden waren er bijna evenveel cafés als kleine winkels.⁽¹⁾

Niet alleen de winkels en handelaars zijn verdwenen; ook de scholen, het gemeentehuis, de bank, de cinema, de pastorie, de pastoor, ... Gelukkig is er Zuster Bernadette nog die als reddende engel Heldergem doorkruist, zieken en ouden van dagen bezoekt en alles regelt binnen en buiten de kerk. Wij kunnen haar niet genoeg bedanken voor alles wat ze doet. Het is een zegen voor onze parochie.

Ook was vroeger de post die in de voormiddag een paar uurtjes open was, maar nu is er enkel nog de postbode die met zijn snorfiets komt aangestormd en maar enkele luttele secondes de tijd heeft om de briefwisseling in de bus te stoppen. Tijd om een paar woordjes te wisselen is er helaas niet meer.

Er is gelukkig nog wel één positief punt. De oude jongensschool en het speelplein zijn gebleven met vooraan een uitblinkend beeld van “De Fransman.” Dankzij het schepencollege en de dorpsraad is alles bij het oude gebleven; waarvoor van harte dank. De jongens en de meisjes van de speelpleinwerking zullen ook dankbaar zijn: zij kunnen weer ravotten naar hartelust.

Alles wordt grootschalig. Voor de meeste zaken moeten wij ons verplaatsen naar Haaltert en voor de ouderen onder ons, die over geen eigen wagen beschikken, is dat een veel voorkomend probleem. Zij moeten altijd beroep doen op de behulpzaamheid van een vriend of familielid. Gelukkig is er 's vrijdags de marktbus...

De contacten met de burens, de onderlinge vriendschap, mekaar helpen als het nodig is, een gezellige babbel, bijna alles is verdwenen. Men heeft geen tijd meer voor elkaar. Bijna iedereen leeft op een eigen eilandje, afgezonderd van elk sociaal gebeuren. Om de hoge levensstandaard te kunnen behouden zijn de jongere gezinnen verplicht om beiden te gaan werken, dus moeten ze na dagtaak samen de huishoudelijke taken verrichten. Later is er enkel nog tijd voor de televisie, internet en soms in slaap vallen in de zetel. Daar kan alleen maar stress van komen. In de buurt ken je als gepensioneerde alleen de mensen van je eigen leeftijd. Gelukkig zijn er nog uitzonderingen, maar de jonge burens ken je veelal niet meer en ze hebben ook geen tijd of misschien ook geen interesse om contacten te leggen.

Vroeger waren er veel mogelijkheden om mekaar te leren kennen; bijvoorbeeld aan de scholen. De kleuters werden naar school gebracht en afgehaald en tijdens het wachten leerde men elkaar kennen. 's Zondags na de Hoogmis stonden de mensen in groepjes te praten over alles en nog wat en de meeste mannen gingen in het café rechtover de kerk een pintje drinken en nog wat babbelen.

In Heldergem waren er veel bouwvakkers en in de winter tijdens een vorstperiode moesten ze elke dag gaan stempelen. Wanneer een inwijkeling voor de eerste maal naar de controle kwam werd altijd de vraag gesteld: "Wie is dat?" En dan kwam er zeker een antwoord: "Hij is getrouwd met die en hij woont daar." "Ha ja!" Na één week kende iedereen er iedereen.

In een kleine gemeente als Heldergem met amper 1600 inwoners kende men na verloop van tijd alle mensen van het dorp.

De modernisering kan niemand tegen houden, maar geef mij maar die goeie oude, rustige tijd. Toen iedereen met véél minder comfort tevreden was, er veel minder jalousie was onder de mensen en de vriendschap hoog in het vaandel geschreven stond.

Toch is er ook hoop. De recente bevraging van Heldergem wees uit dat ook de nieuwe lichter een meer bruisend en bloeiend Heldergem wil, met minimale voorzieningen en vooral veel sociaal leven. De geschiedenis herhaalt zich.

Roger De Troyer en Frans Haezaert

- 1- DE TROYER, R. en HAEZAERT, F. Dorstig Heldergem, Heemkundige Kring Haaltert, 1983 nr.4
- 2- Specerijenwinkel: tropische producten die bij de kruidenier te koop waren zoals: peper, kaneel, vanille, kruidnagel enz..
- 3- Glei(s)werk: geglazuurd aardewerk o.a. eetservies en koffieservies
- 4- Koloniale waren: vroegere benaming voor tropische producten, afkomstig uit de koloniën
- 5- DE TROYER, R. en MINNAERT, W. Bijnamen en spotnamen, Heemkundige Kring Haaltert, 2001 nrs 1,3 en 4 en 2002 nr.1

VERDWENEN HANDELSZAKEN TE HELDERGEM IN DE PERIODE 1940 - 1990

BOVENDRIES TOT AAN DE KERK

- 1 Petrus De Troyer - Julia Meganck
- 2 Petrus De Cock - Marcellina Schiettecatte
- 3 Albert Impens - Angèle Groebbens
- 4 Jan Baptist Jacobs - Agnes Vincke
- 5 Alfons Van der Biest - Zoë Verstockt
- 6 Silva Van Buggenhout
- 7 Alfons Volckaert - Alice De Bodt
- 8 Albert Van Herreweghen - Godelieve De Clippel
- 9 Gilbert De Bruyn
- 10 Remy De Graeve - Maria Beerens
- 11 Remi De Turck - Germaine De Bodt
- 12 Paul Baeten - Stella Cooman
- 13 Victor Volckaert - Jeanne Cautart
- 14 Gilbert Vermassen - Zoë De Saedeleer
- 15 Frans Scheerlinck - Andrea Engerie
- Alice de Luyck e dochter Paula Breynaert

Veehandelaar
Garage en autohandel Fiat
Bierhandelaar Huyge - Melle
Bierhandelaar Atlas - Kuregem Brussel
Bouwmateriaal & taxi
Groothandel in snoep en suikergoed
Garage Chevrolet - Opel - Vauxhall
Kip aan 't spit
Garage Audi en N.S.U.
Stoffenwinkel
Schrijnwerkerij en meubelwinkel
Kippen en eieren
Handelaar in kolen
Beenhouwerij
Herenkleding en regenjassen
Kleine bazar

Pee Slap
Staaf dekker zijne Pee
Dolf zijne Zjan
Foosken Ei
Bij Bakkers
den Entrepreneur
Paul smet
Jeanne kool
Zoonens Margrit heure Frans 16
Bij Liskens heur Paula

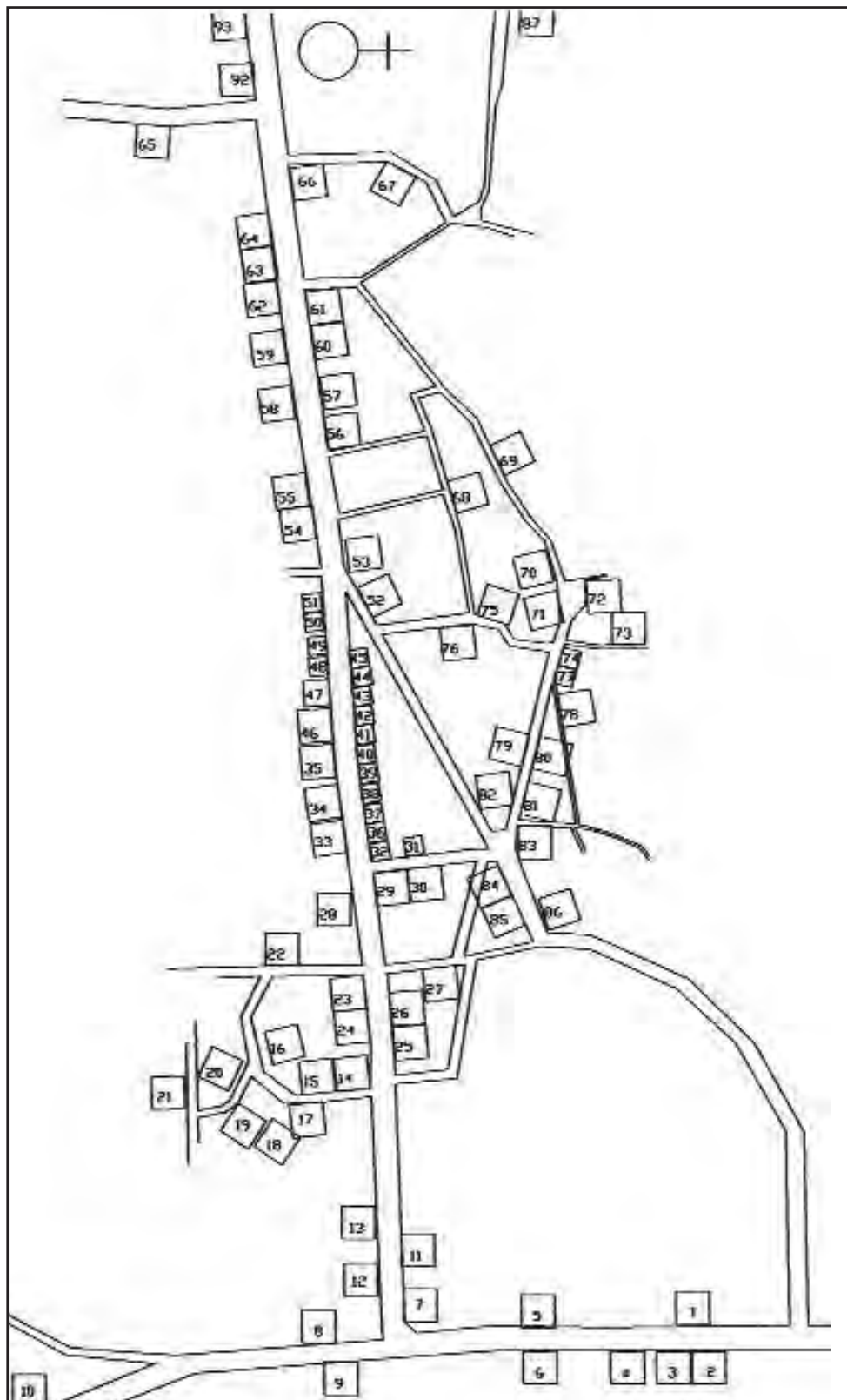
17 Cyrus Verbeken - Yvonne Stevens	Poeldenier en zuivelprodukten	Filleken dūsmeulen
18 Theophiel Andries - Maria Vande Wiele	Electrische apparaten	Omer Thijs
19 Omer De Hainaut - Rachel Van de Wiele	Voeders en meststoffen - Kippen en eieren	Stauf dekker zijnen Ernest 21
20 Ernest De Cock - Germaine en Louise Beerens	Bakkerij en specerijwinkel	Robert uit de Berrieëk
Robert Haegeman - Marie Danckaert	Kippen en eieren - Vetten	
22 Oscar Beerens Amandine De Cock	Specerijwinkel	
23 Achiel Cooreman - Paula Neerinckx	Fruithandelaar	Vosse Chil
24 Albert Van der Biest - Maria Van den Stockt	Dameshoeden en textiel	
25 Cyriel Lievens - Barbara D'Hoker	Specerijwinkel en café	Bij Duim
26 Eugène Hendrickx - Rachel Plateau	Schoenen en textiel	
27 Petrus Gosseye - Irma Van Liedekerke	Groenten en Fruit - Voedingswaren	Peken gruuu
28 Cyriel Hendrickx - Odile De Schrijver	Bakkerij	
29 Rufin Van den Eynde - Christiane Van den Biest	Sportartikelen	
30 Marcel Jacobs - Angèle De Cock	Schrijnwerkerij - meubelen Decorex	Boere Marcel
31 Freddy De Cock - Godelieve Palsterman	Bakkerij - winkel	
32 Henri De Cooman - Pauline Groebbens	Fruithandelaar	Ritjes koek
33 Theophiel Hendrickx - Maria Theresia De Vuyst	Specerijwinkel	Fil kopperauël
34 Karel De Schrijver - Marie Van den Driessche	Kleerwinkel	Chauleken de kliejermauker 35
Armand De Vulder	Garage Peugeot	
36 Maurice De Troyer - Angèle Pardaens	Beenhouwerij	Maurisken slap
37 Jozef Hendrickx - Huberta De Leeuw	Handelaar in kolen	
38 Petrus Bisback - Valentine Hespeels	Kleerwinkel	Peeken lisj
39 Willy Vonck - Lisette Wauters	Voeding en zuivelproducten Nutricia	
40 Cyriel De Pelsmaeker - Elodie De Wetter	Specerijwinkel en café	Dieken heuren sjriël
41 Aimé Verbeeren - Eveline De Pauw	Textiel - Verf en Behangpapier	Meken de ververeër
42 Jan Baptist De Schrijver - Maria Fidelia	De wetter Specerijwinkel	Bij Farildauken
43 Kamiel De Vulder - Esther De Schrijver	Specerijwinkel	Vuljerze kammen
44 Hector De Bodt - Adrienne Jacobs	Radio's - Stoven - Fietsen	Toor Bod en Boer Jacob zijn Adrienne
45 Albert Van Keymeulen - Angèle Van den Dooren	Fietsen	
46 René Van Vaerenbergh - Adrienne Schouppe	Voedingswaren - Bier Zeeberg Aalst	
47 Petrus Baeten - Helena De Pelsmaeker	Specerijwinkel en gleiswerk	Peken Smet
48 Albert Pevernagie - Marie De Mulder	Kippen en eieren	Miejester Albert
49 Oscar Strickx - Leopoldine Lievens	Bloemen en planten	Griete Caur
50 Gerard De Vos - Elise Matthijs	Kippen en Eieren	Bij de siecrautauëris
51 René de Saedeleer - Yvonne Jacobs	Bakstenen	
52 Roger De Troyer - Julia Strickx	Alle Textiel en breigoed	
53 Gustaaf De Cooman - Simonne Seminck	Beenhouwerij	Stauf Cazzje
54 Valerie De Backer - Irma D'Haeseleer	Fotograaf en sieraden	Bij de kosten
55 Valerie Schouppe - Helena D'Haeseleer	Stoffenwinkel	Den Būrmiejester zijijn Leine
56 Cyriel De Decker - Mathilde Haesaert	Dameshoeden verkoopster	Pitterken zijn Matille
57 Frans De Cock - Cyrille Bernauw	Handelaar in eieren	
58 Gustaaf De Rijck - Leonie De Troyer	Fietsen - later stichter Cash en Carry	Stauf vélo
59 Georges Van Liedekerke - Iea Ottoy	Schoenenwinkel	
60 Laurent Coppens - Edith De Court	Tekstielwinkel	Léjez'nzen Toor zijne Lorang 61
Florent De Cooman - Maria Andries	Specerijwinkel	Florang koek
62 Albert Moreels - Julia De Troyer	Beenhouwerij	Slappes Julia
Willy Moreels - Andrea De Lange	Confectiebedrijf	Slappeze Willy
63 Alfons De Cooman - Marie Pardaens	Beenhouwerij	Cazzje koek
Etienne Van Impe - Gisèle Baeyens	Verf, Behang, muur-en vloerbedekking	
64 Arthur Beerens - Yvonne Pardaens	Parfumerie en gleiswerk	Den Beer zijnen Tuur
65 Frans D'Hoker - Julia Pardaens	Wijnen Neerhof en bieren Lamot en Kuykens	
66 Cesar De Cock - Adrienne Van der Hoeven	Handelaar in kolen	Peken dekker zijne Cesar
67 Rufin Beerens - Marie Piron	Bieren Van Roy - Wieze	Den Beer zijnen Rufin
68 Louis D'Haeseleer - Willy en Godelieve Van Rossen	Groothandel in voedingswaren	
69 Arsène De Graeve - Odille De Cock	Specerijwinkel	Bokkès Odil
70 Marcel De Cooman - Jozef Malfroid	Kunstarduin	
71 Armand Hespeels - Irma Callebaut	Beenhouwerij	
72 Kamiel Van Herpe - Gilberte Hespeels	Alle zuivelproducten	
73 Edmond Haesaert - Juliette De Vos	Alle zuivelproducten - Lactovita	Giede mong
74 Gustaaf Heyman - Rosine Haesaert	Kleding en stoffen	
75 Alfons Temmerman	Groothandel in vlees	
76 Robert Verbeken - Jeanine De Latte	Voeding - dranken - onderhoudsproducten Aan huis bezorgd	
77 Omer Sienaert - Angèle Verbeken	Specerijwinkel en zuivelproducten	
78 Petrus De Cock - Rachel Groebbens	Specerijwinkel	Pee stasj
79 Maurice Haesaert - Irma Van Bockstael	Beenhouwerij	Giede Maurice
80 Petrus Muylaert - Rita Bosselo	Keukens Petra + huishoudartikelen	
81 Maurice Van Liedekerke - Germaine Van der Biest	Bouwmaterialen en kolenhandel	Maurice kool

82 Theophiel De Cooman - Hortense Jacobs
 83 Florent De Cooman - Marie Andries
 84 Gezusters Antheunis
 85 Julien D'Hoker - Irma Schouppe
 86 Victor Coppens - Anna Van Landuyt

Specerijwinkel
 Fruithandelaar
 Kantwerk
 Specerijwinkel
 Molenaar

Fil koek
 Florent koek

 Lèjez'nze Toor

*nr 32 : Henri de Cooman - Paulina Groebbens
Fruithandelaar*

*nr 15 : Frans Scheerlinck - Andrea Engerie
Herenkleding*

*nr 20 : Ernest De Cock
Germaine en Louise Beerens - bakkerij*

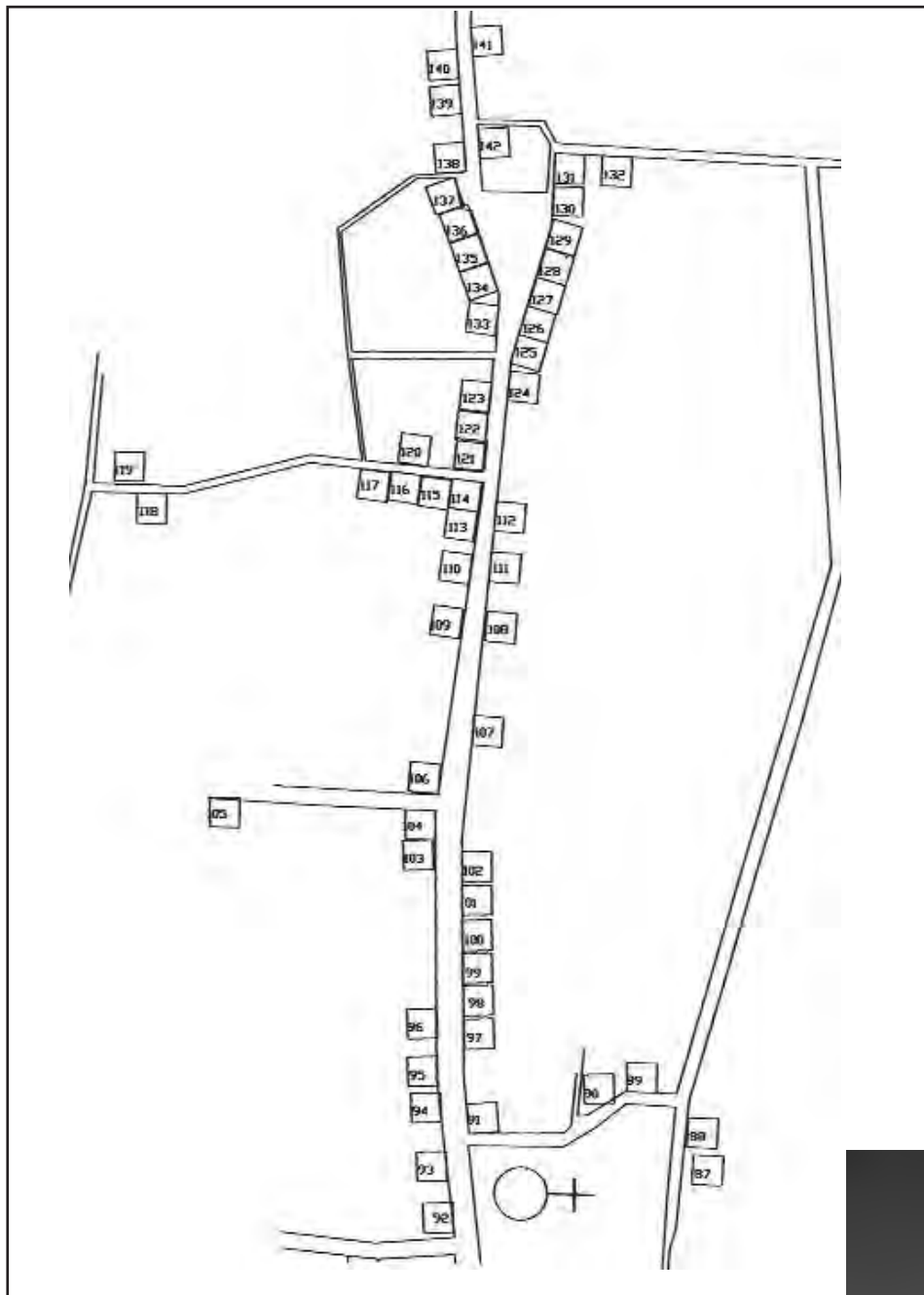
*nr 21 : Robert Haegeman - Maria Danckaert
Kippen en eieren*

*nr 8 : Albert Van Herreweghe - Godelieve De Clippel
Gevogelte*

VAN AAN DE KERK TOT BENEEN

87 Alexis Boon - Leonie De Smet	Biggenhandelaar	Sie Buën
88 Petrus De Troyer - Leonie Baeyens	Specerijwinkel en café	Ristauze Pee
89 Kamiel Impens - Irma Coppens	Kweker en handelaar in witloof	Bij Baukes Urmau
90 Gustaaf De Cooman - Simonne Seminc	Textielwinkel	Staaf Cazzje
91 Jozef Antheunis - Elza Sienaert	Veevoerders en eieren	
92 Henri Cooreman - Alice Pardaens	Specerijwinkel en café	Curemaunze Rikus
93 Hector Baeten - Marie Troggh	Café Smidse, stoven, Ijzerwaren, gleiswerk	Smesj Toor
94 Henri van Cauwenbergh - Orpha Beerens	Bierhandel Dendria	Beerëkeze Rie
95 Gustaaf Van den Driessche - Romanie Van de Wiele	Specerijwinkel, uurwerken, sieraden	Bij Rosaliekes
96 Gustaaf Van den Steen - Irma De Jaeger	Bakkerij en Winkel	Bij Peedenbakkers
97 Omer Van Geyt - Alice Van de Velde	Kleermaker, stoffen, herenkostuums	Miejester Noilje
98 Oscar Beerens - Amandine De Cock	Specerijwinkel en café	Mandinne heure Caur
99 Frans Volckaert - Mariette Beerens	Fietsen, Droogkuis, dag-en weekbladen	
100 Karel De Landsheer - Yvonne Van Durme	Dameshoeden en café	Fieken heur Yvonne
101 Emiel Paerewijck - Delphine Van Durme	Specerijwinkel en café	Fieken heur Finne
102 Valentine D'Hondt	Boter, eieren en café	Nautes dond zijn Valentine 103
Capelleman Gustaaf - Eliza Coppens	Specerijwinkel	Bij Baukes Lizau
104 Urbain de Cooman - Emma Andries	Beenhouwerij	Bij Cazzje zijnen Urbain
105 Omer Verbeeren - Irène Van der Hoeven	Frituur en frietauto	Merken Frit
106 Maurice Pardaens - Rachel Van Cauter	Veevoerders en eieren	Bij mienekaas
107 Albert De Court - Anna Verstockt	Kruidenierswaren en likeuren	Verstokkes Anna
108 Petrus Van de Wiele - Yvonne De Court	Bakkerij, brood en banketgebak	Pee Ceng
109 Albert Pennewaert - Elza Ascoop	Ijskream - Choco "Ideal"	Penne
110 Gustaaf Van Durme - Mathilde Matthijs	Kippen en eieren	Kezze zijne Stauf
111 Polydoor De Kocker - Celina Matthijs	Textiel - Lood en zinkwerk	Bij Koker
112 Emiel Coppens - Victorine Moreels	Specerijwinkel	
113 Benoni De Cock - Julia Hespeels	Handelaar in kolen	Dekerzen Benoni
114 Victor Hanssens - Irma De Koker	Schoenen - Likeuren en kruidenierswaren	Torken Schoen zijn Urmau 115
Cyriel Andries - Magdalena Jacobs	Bakkerij	
116 Paul Matthijs - Jacqueline Marginet	Electrische apparaten	
117 Urbain Peleman - Octavie Lievens	Specerijwinkel	Bij Dilleken
118 Jozef Haegeman - Odile Scheerlinck	Specerijwinkel	
119 Florent Van Dorpe - Amandine Schandevijl	Bierhandelaar - Concordia	Zoonens Margrit
120 Gustaaf Scheerlinck - Margaretha Groebbens	Textiel	
121 Gaston Vonck - Delphina Van de Wiele	Fruithandelaar	Beerekës Julieët
122 Marcel De Cock - Juliette Beerens	Specerijwinkel	Trezenen Chocolat
123 Jules De Vulder - Theresia Provooost	Handel in muntbollen en chocolade	
124 Josè Van den Driessche - Yvonne Hespeels	Schrijnwerkerij - meubelen	Henri uit de Welvauërt
125 Henri Hespeels - Blondine De Smet	Koloniale waren "De Welvaart"	
126 Jozef Andries - Yvonne De Cock	Specerijwinkel	Bij de kleine Court
127 Victor De Court - Clementine Hespeels	Specerijwinkel	Bij dikke zjef
Jozef Cooreman - Elodie De Court	Beenhouwerij	Bakkerken
128 Victor Beerens - Marie Van den Dooren	Bakkerij	
André Holvoet - Georgette Jacobs	Brood-en banketbakkerij	
129 Petrus en Ernest De Cock	Rijwielen Novy -Pantoffels Deco	
130 Gustaaf De Winter - Bertha Allaer	Schrijnwerkerij en meubelen, matrassen	
131 Louis Moreels - Clemantine Pipar	Specerijwinkel	Polleken Pipar
132 Leopold Pipar - Bertha Bavrè	Bierhandel - De Geest	
133 Roger Noteris - Irma Meert	Cinema "Nova"	
Kamiel Temmerman	Cinema "Vriendenkring"	
134 Albert Van der Haegen - Bertha Callebaut	Bouwondernemer - bouwmaterialen	Champetterken
135 Marcel De Rijck - Alice Ascoop	Verf, behangpapier en textiel	
136 Jozef Van den Neucker - Anna Herpers	Beenhouwerij	Pee Kosterze zjef
137 Edmond Coppens - Judith Andries	Snoepwinkel	
138 Hector Andries - Berthe Pardaens	Specerijwinkel en café	Toor masj
139 Jan Verschuere - Virginie Hendrickx	Verkoop van wissen manden en korven	Jan uit 't kluëster
140 Florent Lievens - Maria De Leeuw	Café - Bierhandelaar Wielemans	Dikke Florang
141 Kamiel Vermassen - Alice Coppens	Bierhandelaar - Roman	Boerken Vermassen
142 Ferdinand Van Wassenhove - Maria Justina Renneboog	Bouwondernemer - Bouwmaterialen	

nr 93 : Hector Baeten - Maria Troch
Smidse - café

nr 138 : Hector Andries - Bertha Pardaens
Specerijenwinkel - café

nr 109 : *Albert Pennewaert - Elza Ascoop*
IJscrème

nr 114 : *Victor Hanssens - Irma De Koker*
Schoenen - kruidenierswaren

nr 129 : *Petrus en Ernest De Cock*
Pantoffels Deco

nr 135 : *Marcel De Rijck - Alice Ascoop*
Vêrf - textiel

nr 58 : *Gustaaf De Rijck - Leonie De Troyer*
Handelaar in fietsen

nr 68 : *Willy D'haeseleer - Godelieve Van Rossen*
Groothandel in voedingswaren

nr 84 : *Gezusters Antheunis - kantwerk*

nr 86 : *Victor Coppens - Anna Van Landuyt*
Molenaar

Bh's in de Cash

Gustaaf De Rijck - "Stauf velo"

"Cash and Carry De Rijck" was ooit het eerste (groot) warenhuis uit de Denderstreek. Het werd einde jaren '60 opgericht door Gustaaf De Rijck 'Stauf Velo', die ook de weide achter het winkelcomplex verpachtte aan de in 1965 opgerichte voetbalclub "*Sporting Heldergem*", die - toeval of niet- ook op het einde van het seizoen 2010-2011 ter ziele ging. "De Cash" was een begrip in Heldergem - met hem verdwijnt de laatste winkelruimte in Heldergem, dat met zijn 1680 inwoners gedoemd is (voor altijd?) een "*slaapdorp*" genoemd te worden.

Op 19 mei hield Cash and Carry De Rijck opendeur: hij had de deuren weliswaar alreeds gesloten, maar wou de bevolking danken voor haar trouw en bood de laatste restjes uit de stock aan tegen dumpingprijzen. Allen daarheen dus!

Ik duwde de rechterdeur met kracht open, het gezucht van de airco overrompelde mij, maar voor de rest leek alles nog zoals het altijd en zolang was geweest: in de hoek de lege kartonnen dozen, de textielrayon met ondergoed (interlocktueel genotmiddel), mannenhemden, pyjama's en slaapkleden, blauwe overalls, kinderkleedjes, zakdoeken (voor mans en vrouwen!), kousen(katoen, wol en zijde), combinaisons, bhs en maandverband. Op het einde van de eerste gang geschenkartikelen, pantoffels(in leer of met dikke zolen gelijk van Deco maar made in China), rubberen botten, een leger potten en pannen, Tefal, gietijzeren Creuset casseroles- een heel pensionaat kon je ermee uitrusten, alles tegen sterk verlaagd tarief, 30 tot 50 % afslag, bijna zoals bij Little David in Geraardsbergen of in Sluis in Zeeland waar je voor 4000 frank (100 euro) een kostuum kocht in de jaren 70-80....

De rayon met pasta en macaroni was bijna leeg; hier waande je in het Oost-Duitsland van voor de bekende Wende in '89-Soubry was het merk waarvan de uitstraling omgekeerd evenredig liep met de voorraad- vroeger kreeg je er nog prentjes bij met taferelen uit de Geschiedenis van België, als je goed zocht waren ze hier ook misschien nog te vinden... In de koffieafdeling was alles ook slapjes geworden: nog een paar pakken met bonen, Beyers, Rombouts (waar is de faam van dit merk verzeild geraakt, omgekeerd evenredig met Maasjes Roem dat hier helemaal niet te vinden is); ook koffie De Rijck is er niet meer: ooit werd hij gebrand door meester Remi, voor hij een Unic had in Mere. Maar hij kon niet op tegen Douwe Egberts, Nescafé, Senseo- zelfs De zwarte Kat is verdwenen, net zoals Grijspeirt en zo vele andere. Brésor en Hoorens zijn wel overleefd, wellicht dank zij de beroemdheden achter het merk, Paul van Himst en Panamarenko. Weet je dat de Cash lange tijd een wijnkasteel had in Bordeaux? Chateau Te Rijck! Ooit ook te koop in de Cash te Ophasselt, een filiaal van een andere zoon...Maar door de opkomst van goedkopere wijnen uit Amerika, Australië en Zuid-Afrika konden ze niet meer concurreren.

Waspoeders, conserven, boter, margarine en oliën- alles was bijna uitverkocht, prijzen hiervan deden er niet toe- hoewel Dash en Ariël voor 50% niet te versmaden waren. Een vervalldag speelde hier ook geen beslissende rol- en in 1975 was Ajax al een "*witte tornado*", hoe wit moet wit nu al niet zijn?

Het kinderspeelgoed had duidelijk betere tijden gekend- grootouders nu hadden het al in de oude winkel gezien toen hun kinderen nog klein waren- net zoals een zwerm tuinkabouters en plasticen bloempotten, bij hun geboorte nog een wereldwonder wegens onbreekbaar!

Het gleiswerk, de bier- en waterglazen, de vuilniszakken (vergis je niet in grootte, aantal en vermelde gemeente of je moet aan de kassa met rode kaken toegeven dat je niet van Woubrechtgem bent maar van hier en dat je met deze zakken dus niets kunt aanvangen, hoewel ze evenveel kosten en door dezelfde instantie worden verdeeld- maar nee, groot Herzele is niet Groot Haaltert, nog niet... *“Hendrika, haal ne keer grote gele zakken van Haaltert, en breng een lege doos mee”*, de plasticen bekerkens, de kunstbloemen, de schilderijen op doek, op hout en in kruisjessteek, de knuffelberen, de diëtproducten (vooral suikerarme confituur en koekjes), de choco, snoep, koeken van voor en van na 9/11, het was er allemaal nog maar in aantal (en prijs)sterk geslonken. Er zijn nog altijd kloppen te doen!

Wat er niet meer was: Radio 2, en de stem van de kassa: *“Sandra, wil je eens buiten gaan zien voor de konteners”*. Toch was het niet stil, nee, uit de verste hoek kwam een geroezemoes dat sterker werd naarmate ik de blikken bleekwater, de ragebollen, de zwabbers, de aftrekkers, de WC-ontstoppers, de dweilen, de septische putproducten, de plasticen emmers en de onderzetters achter mij had gelaten. Ik naderde de (sterke) drankafdeling, een rayon die mij meer was gaan interesseren naarmate ik minder jong was geworden. Ik herinnerde mij nog de Chateaufeuf du Papa, de Blanquette de Limoux (voorloper van de nu zo opgehemelde kelderrest die Cava heet), de Liebfraumilch die mijn oude moeder zo lustte en 35 frank kostte voor een fles, 0,75 euro voor 6 glazen, heerlijk zoete Duitse Bewustzijns verruimer, de Bernard Massart en de nu verdwenen huiswijn uit Bordeaux van het huis Schröder en Schyler, dat een exclusiviteitscontract had met Cash and Carry De Rijck uit Heldergerm, België! Specialisten kwamen hier goed aan hun trekken met Chablis, Sauternes, St. Julien, Montrachet, Gevrey- Chambertin en andere Grand crus die je elders fortuinen betaalt maar die je hier voor 17 euro aan de haak kon slaan, een wijntje van 1987 meneer, een koopje. Snoblesse oblige! Wat zou hier van resten...?

Ik sloeg het laatste hoekje om en bleef als van de hand Gods geslagen aan de grond genageld staan: de wijnrekken en de Champagnegewelven waren verdwenen en vervangen door partytafeltjes- en bij die tafeltjes stonden in verspreide slagorde wel 100 burgers, mannen, vrouwen- allen met een glas of roemer in de hand, keuvelend, gezellig, onwezenlijk.

Aan het eerste tafeltje stond Florent Lievens, bijgenaamd den Dikken, zijn kale knikker blonk gelig onder het vale neon, hij voerde het woord met Octaaf Beerens en Frieda van de Drankcentrale, Polleken Pipar stond om zich heen te kijken, hij was een dwerg naast Boerken Vermassen, de man van 2 meter, sterk als een landbouwer- de oude Pol van de n Dooren was er ook, guitig als altijd, het sigaartje in de hand, genietend van zijn drankje, net zoals Frans D'Hoker, om welke reden ook bijgenaamd het Viggen (hij was in een vorig leven biggenkoopman geweest)- zij hadden het over het toneel dat de meesten nog samen gespeeld hadden

V.l.n.r. : Henry Marginet, Elodie Van Den Dooren en Polidoor Van Dooren

in de zaal Breda, elk jaar een klucht en een drama, soms met Marcel de Rijk als regisseur, als die niet vast zat in de Truweel in St Lievens Esse, de latere dancing. Ook over de tentoonstelling van schilderijen in de kelder van de appartementen van Pipar aan de Kalvaar hadden ze het, en over de kermisfeesten daar. Allen waren bieruitzetter geweest, Pipar later nog in Aaigem, den Beer in Kerksken. De opkomst van de Casj hadden wel wat zeer gedaan, maar dat was niet te vermijden geweest - ze hadden dan liever een kommersant van hier dan een vreemde luis, of een multinational gelijk de Colruyt of de Delhaize. En kijk, Rudy Pipar is het blijven voortdoen- wie geeft hem ongelijk? Er zijn veel mensen die nog moeilijk buiten kunnen, bij hem vinden ze hun gerief aan huis... Er moesten er zo meer zijn, misschien komen ze wel terug, de deur- aan deurverkopers, de rijdende winkels...

Bij de volgende halte herkende ik Fons de Grom en zijn Jacqueline van de Gouden Koterhaak- hij was al wat in de wind en stoeide met zijn buurvrouwen, Bertha van den hoek en Valentine d'Hondt uit de Swing, zij was niet getrouwd en bracht elke week eieren en boter naar Aalst per fiets, ze voerde haar hondje mee in een zak op haar stoeltje - het was een grotere tafel, met veel volk - Judith en Alisken en Juliane van 't café Esperanza, Maria van den Dooren van zaal en café Breda, Sissen en Liza van de Koterhaak, de voorlopers van Grom, en Felix Allaer die café hield op 't Oud Dorp waar nu de behang- en krantenwinkel is: hij is zo grijs als een schalie, al van jongs af, en zijn vrouw Lisa weegt 100 kilo; zou hun Bertha hier ook zijn? De baas van café Stop stond er ook, hoe was zijn naam nu weer, was dat ook geen Moreels? 'k Wil er

vanaf zijn! Bij Antoine van Wassenhove stonden Henri en Myriam, zijn opvolgers in de Rallye. Ook Slappes was daar, Albert Moreels, hij had een café naast Beerekezen Tuur, later een naaiatelier met VOS-jeans en zijn zoon Willy. Betty en Theo van de Rembrandt keken een beetje sip in het rond, zij waren nog aan 't werk; zij stonden bij meester Nolje die "t Oud Gemeentehuis" openhield, rechtover de kerk. En die vrouw daarnaast was Treze, heette haar herberg niet "De Welkom"? - er werd ook veel gebiljart bij haar, en ook met de duiven kon je er terecht, net zoals bij Theo en Betty. Ze kwamen van alle kanten erop af de liefhebbers. Duim was er ook, en Maria Boon - maar deed die niet meer kantien dan café? Ze heeft nu nog altijd een zaak in het Ninoofse, maar van tijd komt ze nog eens af ook...En kijk, Penne en zijn Elza, zij hadden ook een zaal - bij hen kwamen de kinderen naar tv kijken voor een lichte vergoeding, en van hun ijsjes proeven.

Oud-Dorp Heldergem Café De Gouden Koterhaak

Met over Ninove te klappen, aan 't volgend tafeltje krioelde het van de Ninovieters: allemaal mannen van de voetbal - zij brachten Sporting Heldergem in het 2e jaar van zijn bestaan van 3e naar 2e provinciale (in die tijd bestond er nog geen 4e); er mochten dat jaar niet veel mannen van hier meedoen, kijk, de trainer van toen, Penne, hij had een transportfirma en een mank been, Etjen Smet, de Wilfried Puis van Heldergem, Aimé (Meken) Haesaert,

1964 - Sporting Heldergerm in de beginjaren.
v.l.n.r. zittend: Achiel Volckaert, William Van Cromphaut,
Jozef Van der Meersch? (? ?) Karel De Brouwer,
Alfons Van Den Dooren
staand: Tony De Rijck, Robert Bisback, Gilbert Van Londersele,
Henri Andries, Frans Haezaert, Alfons Vonck

de beenhouwer, Rudy Vandewiele, de Raoul Lambert van Sporting, Karel de Brauwer, de rechtsback uit de wasserij in Kerksken, Roger Braem, de getalenteerde stopper, Tony de Rijck, de valse trage, later omgedoopt tot Luc Millecamp toen hij zijn baard liet staan, Franske Jukebox (jacobs), Fachetti (Frans Andries), de man met het uitschuifbare rechterbeen, Dreken Sjampetter (Hendrickx), Beireken Bisback, Rieken Andries, Antoineken Vanwassenhove, Vandammeken (Herwig) en zovele anderen...jongeren dan die ik niet meer kende en veelal ook niet van hier waren, behalve de gebroeders Verstockt, Jacobs, Yf Waegeman, Bogaert, Jurgan Buyl, Raes. En a propos, stopt Sporting niet nu? Mauriske Scheerlinck en den dokter, lange tijd de voorzitter, staan maar triestig te kijken; ook Nest Cock kan er niet mee lachen - hij was toch een van de stichters en samen met zijn broer Pee en de pantoffelfabriek een belangrijke sponsor. Zijn zoon Mark debuteerde ooit bij Sporting en was later een van de weinigen die het ver schopte in het voetbal: 1e nationale bij het toenmalige La Gantoise van Gent!

Het volgende tafeltje werd rechtgehouden door Dikke Jef, de beenhouwer, en door zijn schoonbroer Rogerken, die wat achter was en veel werd gepest door groot en klein. Men deed niets liever dan hem dronken te voeren, na twee glazen pils was hij strontzat en kon men hem alles laten doen. Nu zag hij er nuchter uit en hij was aan 't babbelen met Jef Vandenneucker en zijn Hollandse vrouw Anna, die ook een beenhouwerij openhielden rechtover de Gouden Koterhaak. Soort zoekt soort en dus stonden aan deze tafel ook nog Dikke Hugo, de opvolger van zijn vader, Giede Mauris, de vader van Meken Haesaert, Urbain de Cooman, de latere burgemeester, Boezje genoemd, Staaf Kazje, de Cooman, beenhouwer aan 't Heilig Hart, en dan die nog van Bovendries? Ook de beenhouwers van de Cash stonden erbij en keken ernaar: niemand van de anderen had veel van hen moeten hebben, Erik de Vos uit Steenhuize, Bennie van Nieuwerkerken, Kevin, de laatste, nog een jonge gast.

De volgende mannen zagen er allemaal een beetje uit alsof ze van hun melk waren - Giede Mon, Albert Court en Willy Vonck die tientallen jaren als melkboer aan huis de bevolking verwendten met verse botermelk, kaas en yoghurt. En melk, zowel in flessen als los uit de grote kruik. Bij hen zagen we de kruideniers, vroeger concurrent, nu meestal content: Godelieve uit de Welvaart en haar buurvrouw Yvonneken van Jef Andries, de man die de mallen verzorgde van de pantoffels in de fabriek, een vaardigheid die hij in Zottegem in schoenfabriek De Geyter had meegekregen. Anna Court was de moeder van Paul de Court, de latere schepen en kabinetsmedewerker van Paula D'Hondt- zij verkocht zuivel maar ook kruidenierswaren, net zoals Irma van Torken Schoen, de schoenmaker die op de hoek van de Oomstraat woonde rechtover Gaston Vonck, de fruithandelaar. Hij haalde lange tijd het stoelgeld op in de kerk. Irma was zeker 80 jaar als ze haar winkeltje sloot: zo zag ze nog wat volk, na de dood van haar Torken. Zij stond te babbelen bij Dieken van Oom - zij hield lang het enige winkeltje open in het gehucht, en de zondag en soms in de week kon je bij haar ook iets drinken, hield ze kantien. Naast haar stond Liskien, de kruidenierster van Bovendries - bij haar Peeken Groensel, die met paard en kar groenten sleet in het oude dorp. Later kwam de Fruitpoort en Noens van Aspelare, nu niemand meer... een gat in het marktje?

Bij de volgende tafel was er veel volk: allemaal bakkers, hoe konden ze rondkomen? Eerst was er Cyrielleken uit de Oomstraat - hij was een beetje sukkelachtig, iets op de longen(?), en hij had ook een zeer gehandicapte jongen die almaar viel en een raar soort puist in zijn gezicht had. Ook Victor die met Maria van den Dooren getrouwd was had het op de longen, hij liet zijn bakkerij over aan André Holvoet die nadien naar Aaigem verhuisde. Ik herkende ook nog Pee Seng, Petrus van de Wiele, de vader van Hedwig de veearts *“de paardemeester”*, van Bernadette van 't Winkelken en van Gerda, de schoonheidsspecialiste, die hier ook waren – ze liepen in de winkel dacht ik, ik had ze gezien als ik binnenkwam ; den Bakker van 't Winkelken, Eddy, stond bij de andere jongere bakker, Freddy de Cock: die zijn vader was aan 't babbelen met Cyriel Hendrickx. Zij hadden het erover dat een brood vroeger 7,5 frank kostte, maar dat men toen maar 30 frank per uur verdiende en er dus niet zoveel verschil is met

vandaag, wanneer een brood 2 euro kost maar een doorsnee werkmans ook maar een 8 euro verdient, bruto. Reken eens uit...

Aan de volgende tafel stonden enkele zonderlingen- zij hadden een kostuum aan, keken over hun brilglazen om zich heen, leken boven de massa te staan, en toch ik herkende dokter Foulon, nee, dokter Van Marcke, die naast hem was dr Foulon, ook een Westvlaming; later week Foulon uit naar Holland om zich te specialiseren in rheuma, 't flissijn. Van Marcke kwam van de Congo en wist niet dat hij malaria had, het zou hem nog de kassen uit de ogen doen puilen. Daar stond dr Daelman: van hem werd gezegd dat hij Eric de Vlaeminck 7 keer heeft geholpen om wereldkampioen cyclocross te worden- nadien verhuisde hij naar Ninove, daar

kende men hem niet. Een beetje op kant stond dr Van Steenlandt die hier niet lang verblijf hield en naar Ede of Nieuwerkerken verhuisde. Hij praatte met Marijke, het nichtje van Eliane en de dochter van meester Rufin die hier ook jaren les gaf in het 3e en 4e leerjaar.

Het voorlopig laatste tafeltje verzamelde het personeel: Fabienne, Sandraken, Hendrika en zovele andere, hun namen ontsnapten me terwijl hun gezichten me almaar bekender voorkwamen. Soms waren ze met 5 tegelijk in de winkel, dat moet nogal wat gekost- of was het opgebracht, hebben! En Jezus, achter de rug van de grote Benny doken nog een aantal bekenden op: Staaf Winter en Marcel Jacob(s) (Boere Marcel), schrijnwerker- meubelmakers, en de kapsters Bertha en Lisette, Aliskens van beneen, de vrouw van Boerken, en Yvonne van Berekezen Tuur, en de winkeliersters Juliaken Strickx en Marcel de Rijck zijn Alice, die hadden ook ne Koko, hij zat onder 't glazen dak te zingen van *“Santé, santé, santé, geef ons nog nen tournée”*, en zie, Chiel Plateau, de schoenmaker, en Rosalieken, en Mienekaus Rachel, Yvonne de Modiste, en de coiffeusen Annie, Rosie, en Pascale, en Jeanne en Mauriske Kool, de koolmarchangs, en Cesar, en den architect, den entrepreneur, en den entrepreneur Champetterken, fotograaf De Backer, en Toor Bodt, de fietsenmaker, en daar zie, een groepje pasters, Sanspeur, Vandenbroeck, Gysel, Vandewinckel, Cosijns, De Wilde, Pirrong- met de nonnekens, hoe heetten ze ook weer- en zie, Valentine met Herman, en meester De Neve, en Rufin en Remi de Rijck, van Staaf Velo. Ook de burgemeesters zaten bijeen, Aimé van Cauter, Urbain de Cooman, de sjampetters Lucien of Julien Hendrickx en Theofiel de Cooman, de

1979 - In huldinging Eddy de Pauw als wereldkampioen veldlopen juniorens

laatste veldwachter van voor de fusie. De secretaris Gerard de Vos, de facteurs Filemonske Scheerlinck en Rembautensen Julien van Aaigem. En niet vergeten: ook Nisette en Merken Friet waren van de partij: *“Hallo hallo, hier is de frietauto, met pickles als kado.”*

In het laatste compartiment zaten de BH's van Heldergem: bekende Heldergemnaren. Eddy de Pauw, wereldkampioen veldlopen- Victor Raes, bokskampioen België- Myriam de Winter, journaliste bij Libelle en schrijfster-Jet Vandenberghe, sprekende klok op de radio- Gaby Moortgat, regisseur Radio 3 en componist klassieke muziek- Anton Cogen, acteur en regisseur, uitbater van het Narrenschip, café chantant op het Oud-dorp, waar o.a. Walter de Donder (de latere burgemeester in Samson en Gert, en kabouter Plop, nu ook burgemeester in 't echt in Affligem) optrad in het stuk *“De familie De Vis”*; Cogen woont nu in Aaigem en is de *“directeur”* in Megamindy- Bart Segers(?), Europees kampioen snelheid met een bootje op het water, hoe heet dat nu weer, speedboat is 't niet, nee- ? En tenslotte, last but not least: voetballer bij oa Dender, Eendracht Aalst en het Ned. RKC, Eredivisie: Koen Vanderheyden, nu bij Hamme.

In het compartiment waar het fruit en de groenten lagen, was het nu hel verlicht. Hier troffen we vooral jongere mensen aan- de nieuwe bakker en bakkerin uit het Winkelken, Gerda, de schoonheidsspecialiste, de nieuwe uitbaters van de Gouden Koterhaak, Guy Verstockt en de gebroeders De Schrijver, specialisten in sierbepkeistering, enkele onthaalmoeders, de eigenaar van Doors, Steve Jacobs, Erik de Neve en onze fotografen. Bernard Decorte, Bart Verstockt en Kjell de Cock, onze kinesisten. Guy de Prez en Eddy Raes, de specialisten in sanitair en bestrating. Marijke van William, voetverzorging. Jo de Vulder, garage. Frank en Carine, dagblad, lotto en schoolgerief. En de nieuwe eigenaars van het friethuis Uilenspiegel-welkom. Mochten er nu nog een tandarts, een kapper of kapster, een kruidenier en een snoepwinkeltje bijkomen, veel noden waren opgelost. En of de Cash moet vervangen worden door een Lidl of een ander warenhuis, wellicht ware het beter van niet - zo zou jong bloed weer kansen krijgen. De Cash heeft zijn deuren gesloten. Toen ik aan de kassa kwam, kreeg ik een geschenkje van Eliane, onder het wakend oog van Ghislain. Achter de kassa zat moeder Leonie, minzaam en energiek. Aan de zijkant stond haar man, kaarsrecht zoals altijd en stamvader van 9 kinderen. Een tijdperk afgesloten.

NB. Net voor het ter perse gaan van dit nummer van onze gazet, vernemen we dat bij de Nederlandse Commissie voor onze Taal het voorstel werd ingediend een aantal woorden of uitdrukkingen subtiel zo te wijzigen, dat het belang van ons onderwerp een dagelijkse vanzelfsprekendheid worde.

Concreet: Cascade wordt cashcade (waterval). Het hof van cassatie wordt: het hof van cashatie; een casserole wordt casherole, een cassette wordt cashette; vanaf nu doen we cashis in onze wijn en niet meer cassis, luisteren we naar cashtagnetten, worden pedofielen gecashtingeerd i.p.v. gecastigeerd (gefolterd), of zullen we ze cashtreren (geen commentaar). Zijn ogen zullen uit zijn cashen puilen i.p.v. uit zijn kassen, we zullen ons een stuk in ons cash drinken, daarna van ons vrouw op ons cash krijgen, een cashmiren pullover betalen aan de cashier en ons terugtrekken in ons cashteel, dat vol zal zitten met bh's! Nu trek ik mijn cashak aan en ben ik weg. Ciasho!

Tony De Rijck

Dit artikel verscheen in het Pinksternummer van “De Gazet van Heldergem” een 3-maandelijkse gratis publicatie van de Dorpsraad van Heldergem.

VERDWENEN WIJKKERMISSEN TE HELDERGEM

Bij de oprichting van de Heemkundige Kring in 1981 was Alfons Beerens één van de eerste sterk geïnteresseerde leden. De dorpsgeschiedenis boeide hem enorm. Menigmaal bracht ik hem een bezoek en op vele vragen wist hij het antwoord. Hij kende Heldergem door en door en hij had een geheugen om 'U' tegen te zeggen.

Bij één van mijn laatste ontmoetingen met Alfons, overhandigde hij mij onderstaande tekst en zei: "publiceer dit later eens in uw tijdschrift". Ik beloofde het en hierna zijn relaas.

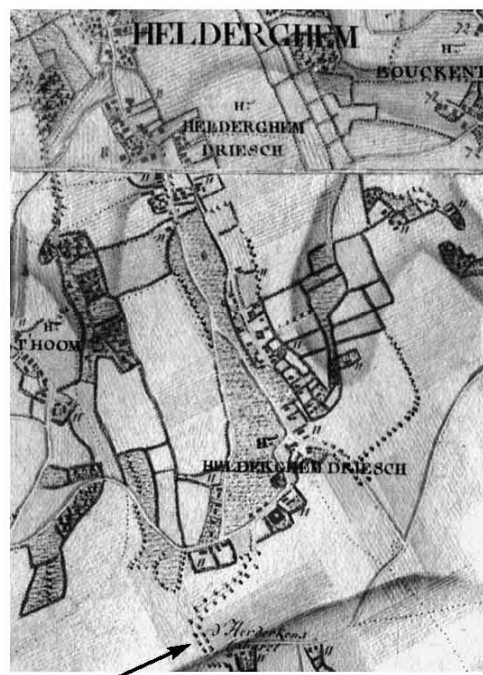
Honderd jaar geleden was er kermis Oom, in augustus. Die herinnerde aan de vroegere kermis Heldergem. Sinds 1864 bij de voltooiing van de huidige Sint Amanduskerk vierde men de kermis op de eerste zondag van september. Doch de 'beroemdste' kermis in ons dorp was de alom gekende Sinksenkermis met de ommegang t.e.v. de H. Cornelius, aanroepen tegen vallende ziekte, zenuwziekten en stuipen.

Andere wijkkermissen waren er op 'de Mot' (Mottenhoek), half juli en later op de Bovendries. De eerste zondag van december was er kermis 'fantasieplein' op het Oud Dorp en de laatste zondag vóór Kerstmis vierde men 'kermis Lievekeshoek' (Processieweg) met het aloude 'pin-tjendeck', waar men bij bestelling van een glas bier er gratis een 'mastelle' (klein broodje met gaatje in het midden) bij kreeg.

Maar de meest gekende, tot ver buiten de dorpsgrenzen, was 'kermis steenweg' (Terlicht). Deze festiviteit duurde drie dagen: de eerste zondag van de vasten, op half vasten en de laatste zondag van de vasten. Over een afstand van ruim 1 km, vanaf de grens met het naburige Nederhasselt waren er een tiental herbergen waar men bier tapte en jenever schonk. Van her en der kwamen honderden kermisvierders naar Heldergem, 'men kon er op de koppen lopen'. Het begon bij Miel Van den Bosch, op de grens met Nederhasselt, waar gedanst werd dat het lieve lust was. Wat verder was er de landelijke herberg 'De Kam', vandaar bij 'Cobbautens'. In de Heldergemstraat woonde Louis Thijs. De herberg stond met de gevel langs de straat en de ankers maakten ons diets dat de woning in 1896 gebouwd werd. Op een witgeverfde plaat van ruim 1m las men in zwarte letters 'Estaminet'. Langs de steenweg stond de oudste afspanning 'de Lezon'. Deze inrichting (vroegere naam: 'De Herderkens') staat reeds vermeld op de kaart van Ferraris uit 1775.

*Herberg 'De lezon', op doek gezet door Berthe De Winne-De Bodt.
(Verz. Jozef Beerens)*

Door de modernisering van het wegennet ging het oudste huis van Heldergem tegen de vlakte. Het goed was eigendom van het kasteel van Bliequy, in de omgeving van Doornik. Chrysotomos Lejonc (1) was werkzaam op het kasteel. De kasteelheer gaf hem de opdracht een herberg uit te baten in het Vlaamse landgedeelte en zo geschiedde. Hoe deze Lejonc in het godvergeten Heldergem belandde is ons een raadsel.

Vóór het huis was een grote waterput die diende als drinkplaats voor de paarden. Achteraan de woning was een afdak gebouwd dat diende als stal, ruim genoeg om een zestal paarden in onder te brengen. De scheepstrekken die met hun paarden de boten op de dender van Aalst naar Geraardsbergen trokken, keerden terug langs Heldergem, omdat de afstand korter was. De 'Lezon' was een ideale rustplaats voor man en paard.

Het volgende café was bij François Van der Biest (Sauëken ei) die ook handelaar in eieren was. Er stond een piano en als men 25 ct in het gleufje stak en met de zwengel draaide hoorde men de mooie melodietjes.

Verder was er 'Den grooten bak', een stille herberg bij Petrus Callebaut (pee café) (2) en zijn vrouw Emma, die volgens hem de mooiste vrouw van Heldergem was.

Vervolgens kwam café 'Het Rolleken' aan de beurt, de vroegere hoeve van de familie De Swaef. Slechts één van de kinderen, Constant huwde met Barbara De Saedeleer en trok in, op de hoeve zijn schoonouders. Het gebouw langs de steenweg werd verkocht aan Carolus Ludovicus De Vuyst x Melanie Nathalie De Smet. Deze blonde krullebol (men noemde hem 'rolleken') was afkomstig uit Kerksken (wijk Berg). Op den berenhoek maakte hij kennis met de gebroeders Beerens, Naren, Sis en Leo, drie accordeonvirtuozen die later uitweken naar Denderhoutem. De drie broers waren steeds van de partij om in het 'Rolleken' de kermis op te luisteren met hun accordeonmuziek. Heeft de wijknaam Berenhoek misschien iets te maken met de familie Beerens?

Aan de grens met Kerksken stond de herberg 'Het Wijnhuis', die weinig bezocht werd, door de beruchte aam ten tijde van de bende van Jan De Lichte. Alhoewel er nieuwe eigenaars kwamen, had het verleden er een duidelijke stempel op gedrukt.

De feestelijkheden en danspartijen in de herbergen was niet naar de zin van de toenmalige pastoor E.H. Hector Bonner. Hij was Aalstenaar, conservatief en zeer streng en noemde de kermis te Heldergem 'de mesthoop van 't dorp'. Dansen was zondig en de omstrengeling van beide geslachten veroorzaakte zinnelijke geneugten en dat was doodzonde!

Een veelzeggende anekdote: In het jaar 1904 was het weer vollen bak. Mijn schoonmoeder Zoë De Smet, toen 16 jaar en haar vriendin Cordula Allaer uit Oom trokken er op uit in één van de herbergen voor een danspartijtje. Helaas, pastoor Bonner kon er niet mee lachen. Bij de biechtviering, voor het vervullen van de Paasplicht, vroeg de biechtvader aan alle jonge meisjes: 'ben je naar de mesthoop geweest?'. Bij een bevestigend antwoord, verlieten zij de biechtstoel zonder absolutie en mochten niet te communie gaan.

Zoë vond echter de oplossing: normaal zeg ik altijd: "ik heb gelogen, vijf maal min of meer en nu ga ik zeggen: zes maal min of meer, op één keer zal het niet aankomen zeker"? Beide meisjes spraken op die manier hun biecht en ze kregen de absolutie en konden de communie ontvangen, tot ergernis van hun vriendinnen die zich ook op de dansvoer gewaagd hadden.

Soms laaiden de gemoederen hoog op: café 'Het Rolleken', waar de accordeonisten van de Berenhoek actief waren kreeg van op de preekstoel de volle lading. Immers de (mooie) dochter Virginie tapte de pintjes en de gebroeders Beerens zorgden voor de ambiance en lokten heel wat volk. De christelijke familie De Vuyst bleef uit schaamte weg uit de kerk van Heldergem en vervulden hun zondagse plichten te Kerksken.

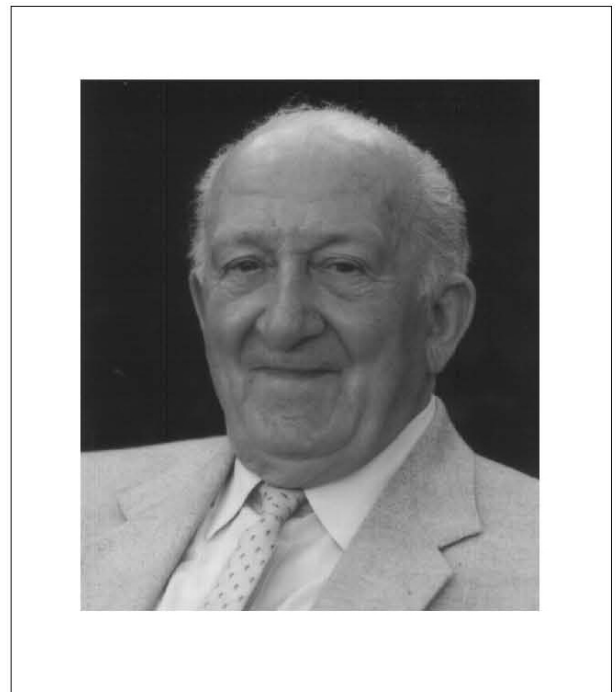
Op zekere dag werd Melanie, de bazin van 't Rolleken' ernstig ziek. Op aanraden van de dokter vroegen zij de pastoor voor het toedienen van de sacramenten der stervenden. Mijn moeder, Melanie Sonck, informeerde bij pastoor Bonner, die prompt weigerde. Op aandringen van

mijn moeder, werd hij zeer kwaad en riep hij: "ik kom niet, ga om de pastoor van Aaigem, die zal wel komen". Moeder trok naar Aaigem en die onderpastoor diende de laatste sacramenten toe. Melanie genas echter en de ruzie werd bijgelegd. Enkele jaren later overleed zij en pastoor Bonner kwam ten huize om haar de ogen te sluiten.

De familie De Vuyst, zonen en dochter Virginie weken uit naar het Franse Montataire, in de omgeving van Creil, gekend door de duivenliefhebbers. Vele Vlamingen werkten er in de metaalgietereien waar men onderdelen voor keukens vervaardigde. Virginie huwde met Louis Van Oudenhove uit de watermolen te Outer. Nu hun huwelijk verbleven zij een korte periode in Herne, maar vervoegden later hun familie in Montataire. Zij bleven tot hun overlijden de Belgische nationaliteit behouden en brachten elk jaar een bezoek aan hun geboortedorp.

Ook wij bezochten enkele malen onze vrienden in Frankrijk.

Dit was waarschijnlijk het laatste (beemkundig) verbaal van mijn zegsman en vriend Alfons Beerens, die overleed op 22 december 2004, hij werd 85 jaar.

Roger De Troyer

- 1- Chrysotomos Lejonc, ° Blicquy, ca. 1792, herbergier op de Heirbaan, x met Rosalie Raeye, ° Harpe (Henegouwen) ca. 1795, + Heldergem 23-03-1863
- 2- Wanneer Petrus in zijn tuin werkte, riep zijn vrouw van in de woning: 'Pee, kaffee!', waarmee ze bedoelde dat de koffie klaar stond. Een reden voor zijn bijnaam.

Het bolspel in Heldergem – 19e eeuw

Eén van de populairste volkspelen, enkele decennia geleden, was zeker het bolspel. In elk dorp was er wel een herberg met bijhorende bollebaan. De bolwedstrijden waren legio. De talrijke beoefenaars keken er naar uit en ook de plaatselijke pers wijdde aandacht aan dit volsvermaak.

'Den Denderbode' van 14 december 1851 geeft zelfs een verslag over een wedstrijd in onze gemeente.

"Maandag leest, heeft onze gemeente het vermaak gehad van een schoone namiddag te vieren. Een achttal bolspelers in twee partijen verdeeld waeren elke uit vier mannen samengesteld der gemeente Meire, hebben alhier tijdens den afgeloopen zomer de blijken hunner kunst in dit spel aen den dag gelegd en eyndelyk komen zij derzelven vruchten te behalen.

Verscheidene ruiters vergezelden hun stoetsgewijze, menige pistoolschotten zijn ter hunner eer losgebrand. Redevoeringen zijn uitgegalmde, donderende handgeklappen en toejuichingen zijn menigmaal door het ruim geklonken, zilveren eermetalen en zijden sjerpen werden hun door onzen gemeenterad overhandigd, des avonds heeft een souper plaatsgegrepen, welke door de heeren spelers der gemeente Aygem als 3e prijs was behaald.

Ons schepen en raedscollegie heeft niet ontbroken aen dit avondmael deel te nemen. Alles is naer wensch afgeloopen."

Ook enkele dagen op voorhand werden de prijsbollingen aangekondigd in 'Den Denderbode'.

'Bolling op de vloer - Gezeid vloeren.

Voor vier schoone dubbele zakpistolen.

Op zondag 5 januari 1851, om 3 uren namiddag, ter herberg van Donatus Baetens, te Heldergem, aen den steenweg van Aelst op Geeraerdsbergen.

De liefhebbers moeten met peletons van vier mannen zijn.'

Een volgende aankondiging die wij ontdekten in dezelfde krant van 20 april 1862, maakt gewag van 'Een luysterryke bolling'.

'Er zijn af te spelen met de bolle eene hesp van 32 halve kilos en twee krentebrooden één voor die met het meeste getal zullen zijn en één voor de voortkomende die ten getalle van 12 zullen zijn.

De Bolling zal plaets hebben den tweeden Paeschdag om 3 uren namiddag in de herberg 'Den Kriekelaer' tot Heldergem, gebugte Oom, bij Charles Louis Beerens. Die er voor genegen zijn kunnen zich aldaer laten bevinden.'

Roger De Troyer

Wie je meer weten over deze populaire volkssport, raadpleeg 'Het bolspel in Vlaanderen, vroeger en nu' van Renaat Van der Linden, Uitgave onder auspiciën van de Koninklijke Bond der Oostvlaamse Volkskundigen, 1966.

Dorstig Heldergerm

In het interessante werk van N. Kerckaert "Oude Oostvlaamse Herbergen" uitgave van de federatie van toerisme van O.VL. lezen we dat er einde 18de eeuw te Heldergerm enkele herbergen waren met typische namen o.a. :

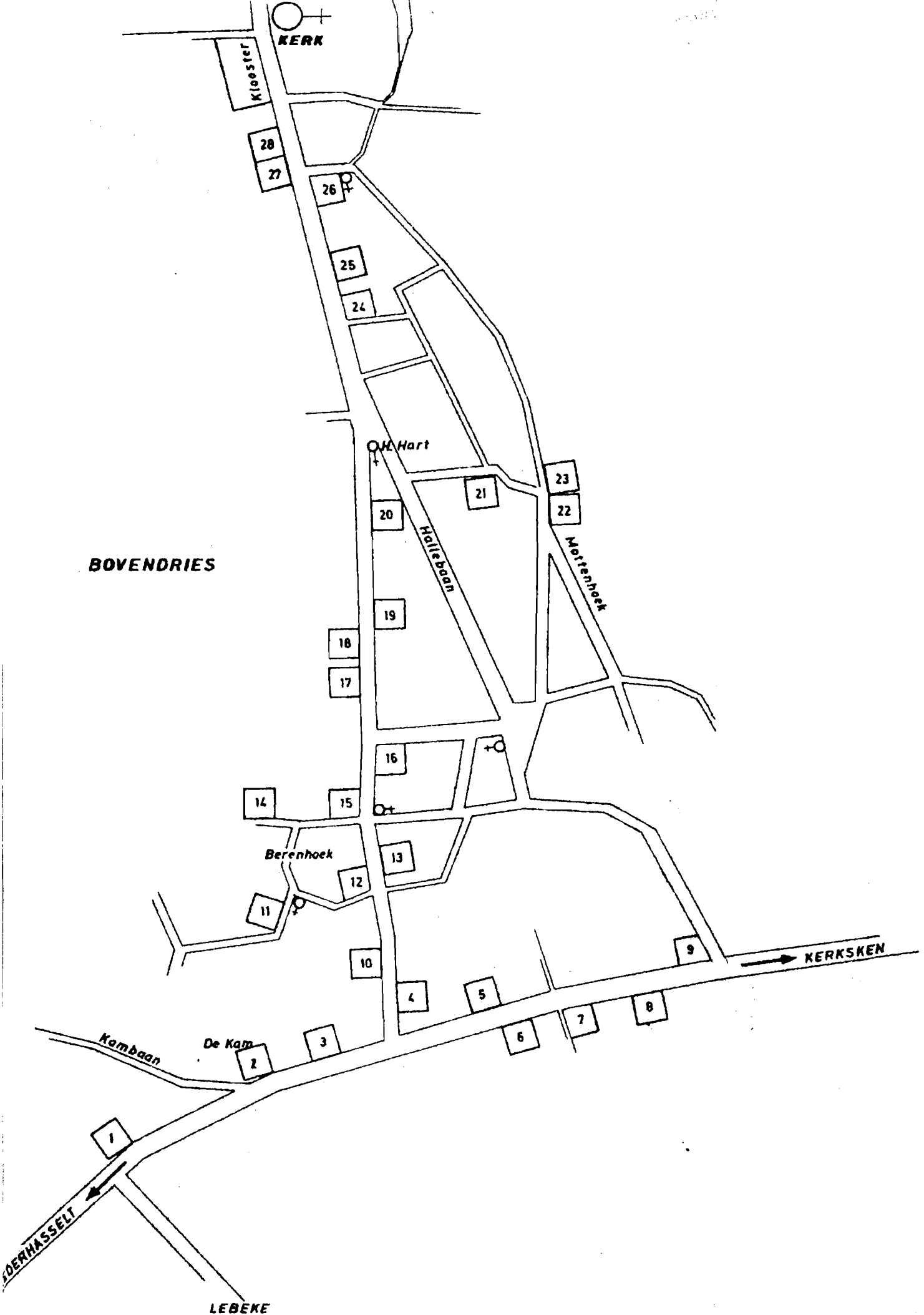
De Herderkens (langs de steenweg Aalst-Geraardsbergen)
 Den Keyser (ligging onbekend)
 De Croone idem
 Den Meyboom (aan de kerk)
 Den Groenen ruyter (langs steenweg Aalst-Geraardsbergen)
 Het Sluysken (ligging onbekend)

In de loop der tijden zijn er heel wat estaminets bijgekomen
 Zelfs De Potter en Brouckaert vernoemen in hun Geschiedenis van Heldergerm het grote aantal herbergen in dit landbouwdorp.

Hierna volgt een lijst van de ons bekende herbergen met situatieplan uit de periode 1900-1950

<u>Nr.</u>	<u>Naam herberg</u>	<u>Naam uitbater</u>	<u>naam huidige bewoner</u>
1	Bij boerken Cooreman	Cooreman Gustaaf	Cooreman Hubert
2	In de kam	Baeten Emile	Baeten Gaston
3	Bij Cobbautens	Cobbaut Frans	Van Herreweghe Albert
4	Bij Botjes	De Bodt Alois	Van den Eynde M.
5	Van der Biest	Van der Biest Fr.	Van der Biest Alfons
6	In den groten bak	Callebaut Jozef	De Leeuw Prosper
7	In 't rolleken	Cobbaut Remi	De Bodt Alfons
8	Bij Dolf Jacob	Jacobs Adolf	Jacobs Herman
9	In 't wijnhuis	Grootvriend D.	Braem Alois
10	In den ouden kopboom	Thys Louis	Thys Romanie
11	In de klok	Groebbens Jan	gezusters Groebbens
12	In 't brouwershuis	D'Hoker Marcel	Verbeken Ernest
13	Bij Duim	Lievens Cyriel	Rony bar
14	Bij pedens linne	Van de Wiele Jan	Van Vaerenbergh Adol
15	Bij kennekens thréze	Van Liedekerke A.	Scheerlinck Patrick
16	In de smidse	Baeten Frans	Van den Eynde Rufin
17	Bij Pee Schoep	Schouppe Petrus	Mevr Vonck Edmond
18	Bij Fil Schoep	Schouppe Theofiel	De Court Paul
19	Bij dieken	De Pelsmaeker Cyr.	De Pelsmaeker Roger
20	In 't kruisken	Van Den Dooren L.	Beke Paul
21	Bij Miel Verbeken	Verbeken Emile	Sorgeloos Jozef
22	Bij gelazzens	De Vulder François	Sienaert Johny
23	Bij Blok Jef	Haesaert jozef	Mevr Heyman Gustaaf
24	Bij Pitterken	Haesaert petrus	Haesaert Mathilde
25	In den groenen boomg.	Groebbens Jozef	Mevr de Cock Frans
26	Bij ou(de) meesters	Gezusters de Swaef	café Rally
27	Bij slappes	De Troyer Edmond	Moreels Albert
28	Bij Mazzje	De Cooman Alfons	Dokter Goeman

De Troyer Roger

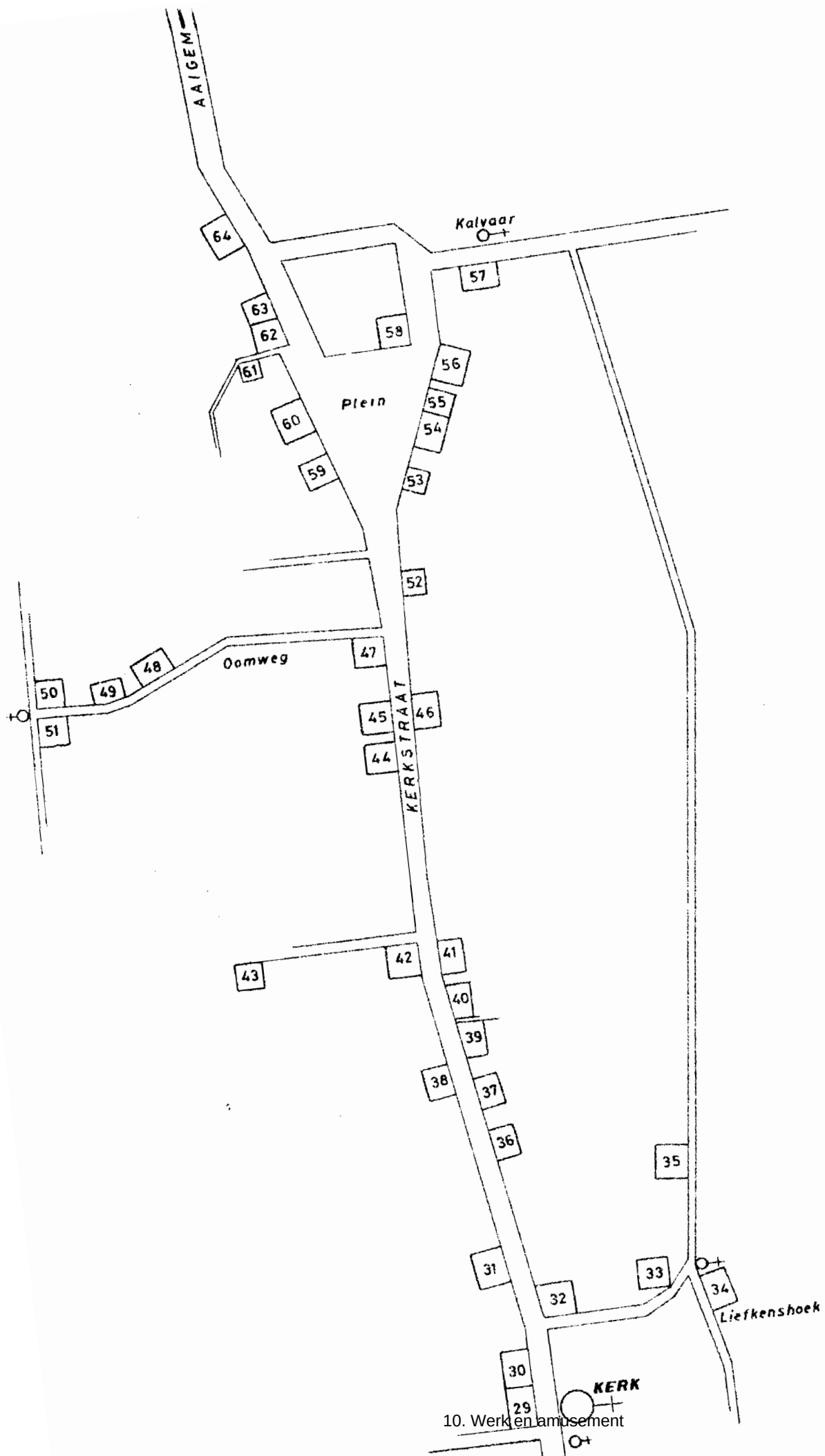

DORSTIG HELDERGEM (II)

Nr.	Naam herberg	Naam uitbater	Naam huidige bewoner
29	In de Meiboom	Pardaens Frans	Van Gevt Omer
30	In de Klok	Lievens Petrus	Gezusters Baeten
31	Bij Bisschop	De Cooman Henri	Van Cauwenbergh Henri
32	Bij Centens	Antheunis Jan-Bpt.	Fevernagie Etienne
33	Bij Boukes	Coppens Constant	D'Hondt Harry
34	Bij Ristans	De Troyer Donaat	De Troyer Petrus
35	Bij Mie	Lievens René	Van Liefekerke Danny
36	Bij Victor D'Haeseleer	D'Haeseleer Victor	Van Durme Emile
37	In 't Kelderken	Andries Jan Bapt.	Beerens Oscar
38	Bij Gust	De Troyer August	De Troyer Michel
39	Bij Fieken	Van Durme Karel	Mevr. De Landsheer C.
40	Bij Tisten Vergif	D'Hondt Jan Bapt.	Mevr. Paerewyck Emile
41	In 't Kaartspel	D'Hondt Donaat	Sterck Jean-Marie
42	Bij Boezje	Andries Jozef	De Cooman Urbain
43	In 't Oud Kelderken	Andries Jan Bapt.	Verbeeren Omer
44	Bij Macrit	De Vuyst Karel	Pennewaert Albert
45	Bij Line Mazzy	Muvlaert Frans	Familie Muvlaert
46	Bij Mientjes	Vonck Domien	Vonck Petrus
47	Bij Torken Schoon	Hanssens Theod.	Vijverman Herman
48	In de Voyageur	Backaert Jozef	Coolens Herman
49	Bij Wanne	Van Den Driessche Leopold	Fam. Van Herreweghe Raymond
50	In 't Boldershof	Van Wassenhove F.	Mevr. Van Cauter Aimé
51	Bij Rozeken	De Backer Constant	De Bruyn Albert
52	In den Ouden Car-ré (Trapkes op)	Coppens Eveline	D'Hondt Arsène
53	Bij Olie Mathilde	Van Den Dooren Ad.	Andries Jozef
54	Zaal Breda	Van Den Dooren Pol.	Beerens Victor
55	Bij Henriette	De Cock Alfons	Bodaert Jean-Pierre
56	Café Lucie	Allaer Felix	Mevr. De Winter Gust.
57	Bij Pipar	Pipar Charles	Pipar Pol.
58	In den Gouden Koterhaak	Haesaert Frans	De Grom Alfons
59	Bij Noteris	Noteris Roger	Pantoffelfabriek De Cock
60	Bij Pharaïlde	Van Den Neucker H.	De Puck Marcel
61	Bij Elaar	Van Den Neucker H.	Schollaert Gilbert
62	In den Lustigen Hoek	Andries Hector	Andries Hector
63	In de Swing	De Court Clement	De Snijf Yvette
64	Bij den Dikken	Lievens Florent	Lievens Florent

Er waren dus in de periode 1900 - 1950 gelegenheden genoeg waar men zijn dorst kon lessen, en dan werden de ontelbare "kantientjes" nog buiten beschouwing gelaten. Voor de bevoorrading zorgden rond 1950 niet minder dan negen Heldergermse bierhandelaars die elk een verschillende brouwerij vertegenwoordigden en zowel partikulieren als herbergen van drank voorzagen.

Roger De Troyer
Frans Haesaert (situatieplan)

PLAATSELIJK POLITIEREGLEMENT TE HELDERGEM IN 1907

Tijdens de gemeenteraadszitting van 2 februari 1907 werd, ter vervanging van de politieverordening van 30 September 1897, een nieuwe verordening goedgekeurd. Ze bevatte 8 artikels

- Artikel 1 : Tijdens de wintermaanden November, December, Januari, Februari en Maart moeten de herbergen gesloten zijn om 21 uur. In de maanden April, Mei, Juni, Juli, Augustus, September en Oktober is het sluitingsuur 22 uur. De Burgemeester of zijn plaatsvervanger, kan om een bepaalde reden het uur wijzigen.
- Artikel 2 : Alle personen die zich na de voornoemde uren in de herberg bevinden krijgen 3 frank boete of 1 dag gevang. Bij herhaling wordt de straf verhoogd tot 10 frank of 3 dagen cel.
- Artikel 3 : Het is verboden in huizen of op andere plaatsen orgeldraaiers, accordeonspelers of enig ander muziekspel te laten spelen zonder voorafgaande schriftelijke machtiging van de Burgemeester of de politie-officier. Deze bepaling is niet van toepassing op danspartijen en andere feestelijkheden waar inkomgeld gevraagd wordt.
- Artikel 4 : De overtreders worden gestraft met een boete van 25 frank of 3 dagen opsluiting. Bij herhaling wordt de straf verhoogd tot 1 à 7 dagen. De politie zal onmiddellijk het spelen verbieden en doen ophouden.
- Artikel 5 : Gezien de artikelen 78 en 94 van de gemeentewet is het verboden op straten en wegen, in herbergen en lokalen of op alle andere openbare plaatsen verkleed of vermond te verschijnen. Het aangezicht bedekken is niet toegelaten. De politie zal de eenzelvigheid van de overtreders vaststellen en een procesverbaal opmaken.
- Artikel 6 : Alle geldspelen, onder andere : Topspel, ankerspel, weddingen bij het marbolspel, banken, patoten, enz. worden verboden binnen en buiten de herbergen. De boete bedraagt 20 tot 25 frank en een gevangenisstraf van 1 tot 7 dagen wordt uitgesproken.
- Artikel 7 : De toelating van de Burgemeester moet gevraagd worden voor het inrichten van praaltreinen, kavalkaden, schietingen met kanonnen of bussen, vuurwerken, St.-Pietersvuren enz. In een woord alle stoeten of vermakelijkheden die de doortocht belemmeren of enig gevaar kunnen opleveren.

Artikel 8 : Afschriften van deze besluiten zullen gezonden worden aan de Bestendige Deputatie van de Provinciale Raad van Oost-Vlaanderen, naar de Greffie van de Rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde en naar het Vredegerecht van Herzele. Dit politiereglement vervangt het vorige van 30 September 1897.

Aldus gedaan tijdens de zitting van de gemeenteraad te Heldergem op 2 Februari 1907.

De Secretaris : Urbain Torrekens

De Burgemeester-Voorzitter : Jan-Baptist De Swaef

Bron : eigen archief

De Troyer Roger.

De eerste zondagsschool te Heldergem

Verslag van de gemeenteraad op 6 Maart 1849.

Tijdens deze zitting vraagt Pastoor De Maeyer een toelage voor de zondagsschool die hij alhier heeft opgericht. De school wordt door 330 kinderen, zowel behoeftige als bemiddelde, bezocht. Het is zeer voordelig voor de gemeente, zegt de Pastoor, want de regels van wellevendheid, gehoorzaamheid en eerbied worden hun aangeleerd. De kinderen worden steeds voor ijver beloond met een prijs die altijd wordt uitgereikt door een afgevaardigde van het gemeentebestuur. Er wordt ook rekening gehouden met de inzet en de financiële steun van Pastoor De Maeyer (Hij zou jaarlijks, ten minste, 1000 frank schenken aan de zondagsschool). Ook begoede inwoners hebben door vrijwillige giften hun deel bijgedragen tot de bloei van de school.

De gemeenteraad beslist een toelage van 60 frank toe te staan plus 40 frank geschonken door inwoners van Heldergem.

Bron : Deliberatieboek van Heldergem.

De Troyer Roger.

Heldergemse bierstekers

Polidoor Van den Dooren - Huis "Den Olifant"

Polidoor Van Den Dooren zag het levenslicht te Heldergem op 17 december 1900 als achtste kind in het gezin van Adolf Van den Dooren en Mathilde Haesaert. Op 20 januari 1923 huwde hij met Eveline-Maria De Rijck, die evenals zichzelf van Heldergem afkomstig was. Het echtpaar woonde in de Vijverstraat.

Omstreeks 1920 begon hij met deur aan deur verkoop van kriecken op zelfgestookte genever. De zaak draaide goed en Polidoor begon grootschaliger te denken. Onder de gedeponeerde naam "Den Olifant" begon hij naast genever ook met de fabricage van likeur en limonade. De eigenaardige naam die Polidoor voor zijn firma koos, valt beter te begrijpen als we weten dat zijn moeder bekend stond onder de bijnaam "Olie Mathilde". Ze werd zo genoemd omdat ze naast het uitbaten van een café ook olie verkocht. Polidoor voegde aan het woord "olie" enkele letters toe en maakte er zijn handelsmerk van.

Toen de tijd van de bierstekers aanbrak, kocht hij een eigen aftrek- en bottelinstallatie. De brouwerij "Van der Schueren" (Zeeberg-Aalst) bezorgde hem het bier dat hij dan op flessen trok en afsloot met een capsule waarop zijn eigen firmanaam voorkwam. Later leverde de Aalsterse brouwerij "De Gheest" hem bier, het werd geleverd in houten vaten van 120 liter. Er waren twee soorten bij hem verkrijgbaar "Extra" en "Oud-bier".

Aanvankelijk bracht Polidoor zijn produkten aan de man met paard en kar. In 1923 schafte hij zich een bestelwagen aan. Dit was meteen de eerste auto in Heldergem. Het was een gesloten wagen van het merk Ford, waarop langs beide zijden zijn reclame was geschilderd.

In 1924 werden zijn huis en magazijn door brand verwoest. Hij verhuisde naar de andere zijde van het dorp (Oud-dorp) waar hij naast zijn bierstekerij ook een herberg opende. De benaming van zijn bierstekerij moet Polidoor wel goed gelegen hebben vermits op het uitgangsbord opnieuw "In den Olifant" prijkte. Een reis naar Breda moet grote indruk op hem gemaakt hebben. Korte tijd na zijn terugkeer veranderde hij de naam van zijn café in deze van deze Nederlandse stad. Het is heden ten dage nog steeds een druk bezochte herberg.

Leveringsbon firma De Olifant (fragment).

Polidoor Van den Dooren met paard en kar.

Bestelwagen Bierhandel den Oliphant.

Charles Pipar

Na de tweede wereldoorlog startte Charles Pipar een bierhandel (tevens herberg) op het Oud-dorp te Heldergem. Aanvankelijk betrok hij het te bottelen bier van de "brouwerij Torrekens" uit het naburige Aaigem. Later werd het bier aangebracht door de Aalsterse brouwerij "De Gheest". Naast bier was ook limonade verkrijgbaar, die geleverd werd door Jules Haegheman.

Lucienne en Leopold Pipar, twee kinderen van Charles, hielpen de zaak mee opbouwen. Ook hier werd het biersteken achterwege gelaten en beperkte men zich tot het bier uitzetten. Leopold bleef dit beroep tot 1983 uitoefenen, nadien nam zijn zoon Rudi het roer in handen.

Lucienne Pipar spoelt flessen op het erf van Charles Pipar.

Leopold Pipar met bestelwagen.

Gustaaf Beerens

Gustaaf Beerens werd te Heldergem geboren op 12 mei 1880. Hij was de zoon van Petrus Beerens en Maria Egidia Van Tittelboom. Op 10 december 1904 huwde hij te Heldergem met de in Aaigem geboren Maria Theresia Van Wassenhove.

Hij begon met biersteken in 1919. Zijn leverancier was aanvankelijk de brouwerij "Van Roy" uit Wieze. Vanaf 1930 betrok hij ook bier van de Aalsterse brouwerij "De Blicke". Zijn zoons: Victor, Arthur en Rufin zorgden voor de distributie bij de klanten zoals toen gebruikelijk met de bierkar.

In 1940 overleed Gustaaf Beerens. De zaak werd gesplitst en verdergezet door Rufin Beerens, gehuwd met Marie Piron en door Henri Van Cauwenbergh (schoonzoon), gehuwd met Orpha Beerens.

Florent Lievens

Florent werd geboren te Heldergem op 8 januari 1914. Zijn ouders waren Leopold Lievens en Maria Theresia De Neve. Op 11 december 1937 huwde hij in zijn geboortedorp met Maria Theresia De Leeuw.

Hij was biersteker van 1946 tot 1952. Zijn bevoorrading gebeurde via de brouwerij Wielemans (Forst).

Kamiel Sonck

Zoon van Alfons Sonck en Maria Alma De Vulder, geboren te Heldergem op 28 september 1907 en gehuwd met Clementina De Cock te Heldergem op 28 september 1946.

Omstreeks 1930 was Kamiel Sonck biersteker te Heldergem, wanneer hij deze zaak stopzette is ons niet bekend.

11. Ten oorlog !

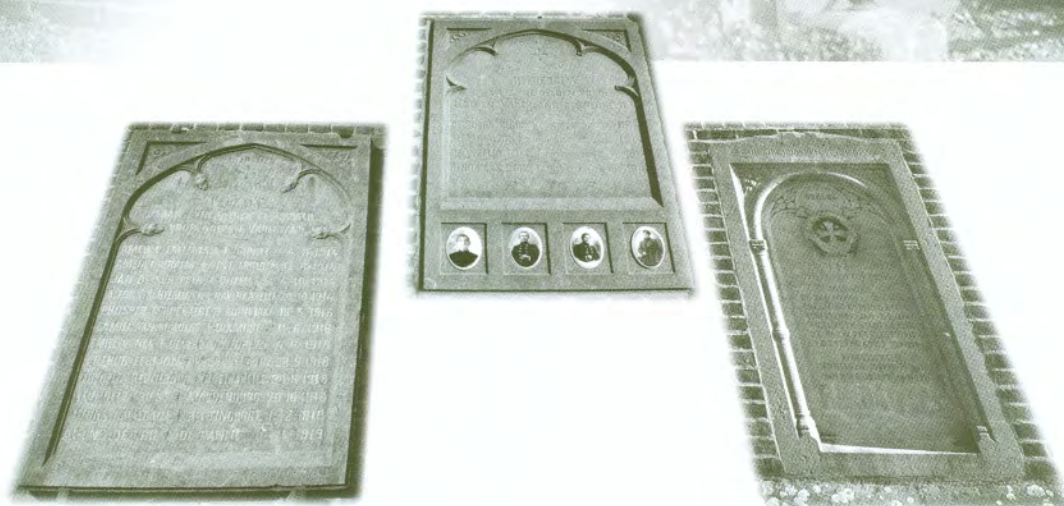
*“Uw zoon is gesneuveld, al strijdende voor vorst en vaderland. Wat moet gij bedroefd zijn!”
(Gesneuvelden WOI)*

Roger De Troyer

GESNEUVELDE SOLDATEN WO I EN WO II

HAALTERT

DENDERHOUTEM
HAALTERT
HELDERGEM
KERKSKEN
TERJODEN

Inleiding

Twee oorlogen liggen bij de ouderen onder ons nog vers in het geheugen.
De Grote Oorlog, 1914-18 en de Tweede Wereldoorlog 1940-45.
Beide Duitse bezettingen duurden vier jaar.
Jaren van ontbering en angst voor de bevolking en verdriet om de vele slachtoffers.

Ook onze gemeente betaalde zijn tol aan deze waanzinnige situaties.
Denderhoutem telde 23 slachtoffers in WO I en 2 in WO II
Haaltert telde 31 slachtoffers in WO I en drie in WO II
Heldergem rouwde om 7 gesneuvelde soldaten in WO I en 2 in WO II
Kerksken verloor 10 jonge mannen in WO I en 3 in WO II
In Terjoden waren er 7 gesneuvelden in WO I en 2 in WO II.

Wij hebben gepoogd de nog bestaande gegevens te verzamelen en een bundel samen te stellen omdat wij nooit mogen vergeten dat deze jonge mannen hun leven lieten om ons en onze kinderen een vrij bestaan te gunnen. Gelukkig, althans in onze gewesten, trok men lessen uit deze droevige brok geschiedenis en promootte men de Europese gedachte, die ons vrede bracht.

Graag danken wij:

De Directie van de 'Human Resources Divisie' te Evere
De Heer William Vermeiren, Dienst Militaire Begraafplaatsen en Adjudant Chef Etienne Knapen, Defensiestaf Territoriale Directie, Transmissiecentrum, Evere
De Heer Boejen, het personeel van het Legermuseum te Brussel en de heer Walter Minnaert
Mevrouw Hilde Raes, Gemeentelijk archivaris en Freddy Uyttersprot, diensthoofd Burgerlijke Stand
John Scheerlinck en René De Paepe (familiale gegevens werden geput uit hun genealogische werken), Pierre Pauwels en Danny Wilssens
Al diegenen die ons documenten en/of gegevens verstrekt hebben.

Mijn oprechte dank gaat vooral naar de voorzitter van de Heemkundige Kring, Willy De Loose en naar Joris De Kegel voor hun steun en hulp bij de verwezenlijking van deze studie. De praktische uitvoering en het computerwerk namen zij voor hun rekening.

Hopelijk is er voldoende interesse bij diegenen die het zich nog herinneren en wellicht kunnen wij ook jongere lezers boeien met dit stukje plaatselijke geschiedenis.

Roger De Troyer

GESNEUVELDEN WO I HELDERGEM

ALFONS ALLAER

Soldaat 2de klas 1ste regiment Carabiniers

Heldergem 5 oktober 1890

Stuivekenskerke 22 oktober 1914

Camiel Allaer huwde op 16-01-1889 met Victorine Van den Driessche en vestigde zich in Oom. Er kwamen 7 kinderen: Maria (°25-08-1889), **Alfons (°05-10-1890)**, Romania Maria (°21-01-1893), Odilla (°06-09-1894), Maria Emilia (°12-02-1896) werd religieuze, Raymond (°16-06-1898) trad in bij de broeders en Lucia Cecilia (°07-12-1899).

De oudste zoon, Alfons was soldaat-milicien tweede klas van de lichte 1910 bij het 1ste Regiment Carabiniers, 1ste Compagnie, stamnummer 131/55853. Zijn aanwervingblad vermeldt: klein van gestalte 1,63 m., rond aangezicht, dikke neus, blauwe ogen, kleine mond en kastanjebruine haren en wenkbrauwen. De jonge man was landbouwwerkman en ongehuwd.

Op 30 juli 1914 vertoefde hij bij zijn eenheid. Bij het begin van de gevechten sneuvelde hij te Stuivekenskerke op 22-10-1914. Zijn lichaam werd nooit teruggevonden. Hij staat geboekt als 'vermist'.

Onderscheidingen:

- Medaille van de Overwinning
- Medaille van de Yzer

CYRUS DE ROECK

Soldaat 9de Linierregiment

Heldergem 13 mei 1893 – Ougrée 4/5 augustus 1914

Cyrus was de oudste zoon uit het gezin van Anacleet Desideer en Maria Florentina De Smet. Anacleet was schrijnwerker en woonde op het Dorp.

Cyrus werd geboren in Heldergem op 13 mei 1893. Na hem kwamen nog: Kamiel Jozef (°24-05-1895), Jozef (°08-02-1897), Renilde (°15-12-1899), Maria Philomena (°05-09-1902) en Ghislain (°17-10-1904).

In 1913 werd Cyrus opgeroepen voor de militaire dienst bij het 9de Linierregiment, 1ste Bataljon, 1ste Compagnie, stamnummer 59288. Zijn persoonlijke fiche vermeldde: lengte 1,77 m, gewicht 65 kg, lang aangezicht, hoog voorhoofd, hoge en middelmatige neus, middelmatige mond en dikke lippen, kuiltje in de kin, zwarte haren en wenkbrauwen. Hij werkte bij zijn vader als schrijnwerker en was ongehuwd.

Bij het uitbreken van de oorlog werd zijn eenheid ingezet voor de verdediging van de stad Luik. Hij sneuvelde op 5 of 6 augustus, zijn lichaam werd nooit geïdentificeerd. Voor zijn familie was het een dramatische periode. Zijn vader trok naar Luik op zoektocht. Na een week keerde hij ontmoedigd terug naar Heldergem, zonder enig nieuws. Maanden leefden zij verder in onzekerheid, met weinig of geen hulp van overheidswege.

Op 15 maart 1915 stuurde vader De Rouck een brief naar het gemeentebestuur van Luik. Op 20 maart kwam het antwoord: burgemeester G. Bleyer verklaarde dat Cyrus De Roeck, geboren of wonende in Heldergem op de lijst stond van de gesneuvelde soldaten te Ougrée.

“In antwoord op uwen brief van 15 Maart, heb ik de droefheid u te laten weten, dat ik op de lijst der gesneuvelde soldaten te Ougrée, voorkomt: De Roeck, 9e regiment, nr matricule 59288, geboren of wonende te Heldergem. Was drager van eenen portemonnaie, ketting en een portret. Volgens de inlichtingen ter plaatse mij gegeven, na de samenstelling van de lijst is het wel de soldaat Cyrus De Roeck, dien gij opzoekt.

Ik stuur u, mijnheer, alsook aan uwe gansche familie, mijne vaderlandsche deelneming in den rouw, ook de uitdrukking van mijne gevoelens van erkentelijkheid van het land, jegens uwen dapperen broeder, gevallen op het veld van eer, voor de verdediging van het Vaderland.

Aanvaard, Mijnheer, de verzekering mijner diepste hoogachting.

Get.: de Burgemeester, G. Bleyer”

Pas op 25 augustus 1920 ontving het gemeentebestuur een afschrift van de overlijdensakte overgenomen van een uitspraak

door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Luik:
“le cinq ou le six Aout mille neuf cent quatorze est décédé a
Ougrée, De Rouck Cyrus, soldat du neuvième regiment de
ligne...”.

Drie jaar later, op 16 mei 1923 ontving de burgemeester een
bericht van de Minister van Landsverdediging dat aan de overlij-
densakte diende toegevoegd: “Mort pour la Belgique”.

Soldaat Cyrus De Roeck ontving postuum
4 onderscheidingen:

- Oorlogskruis met palm
- Kruis van Ridder in de orde van Leopold II
met palm
- Herinneringsmedaille aan de oorlog
1914-18
- Overwinningsmedaille.

Bij de herdenkingsplechtigheid in zijn geboortedorp
werd volgende afscheidsrede voorgelezen:

*“Ter gelegenheid van onzen overleden vriend Cyrus
De Roeck gestorven voor het vaderland.*

Aan zijne bedroefde ouders

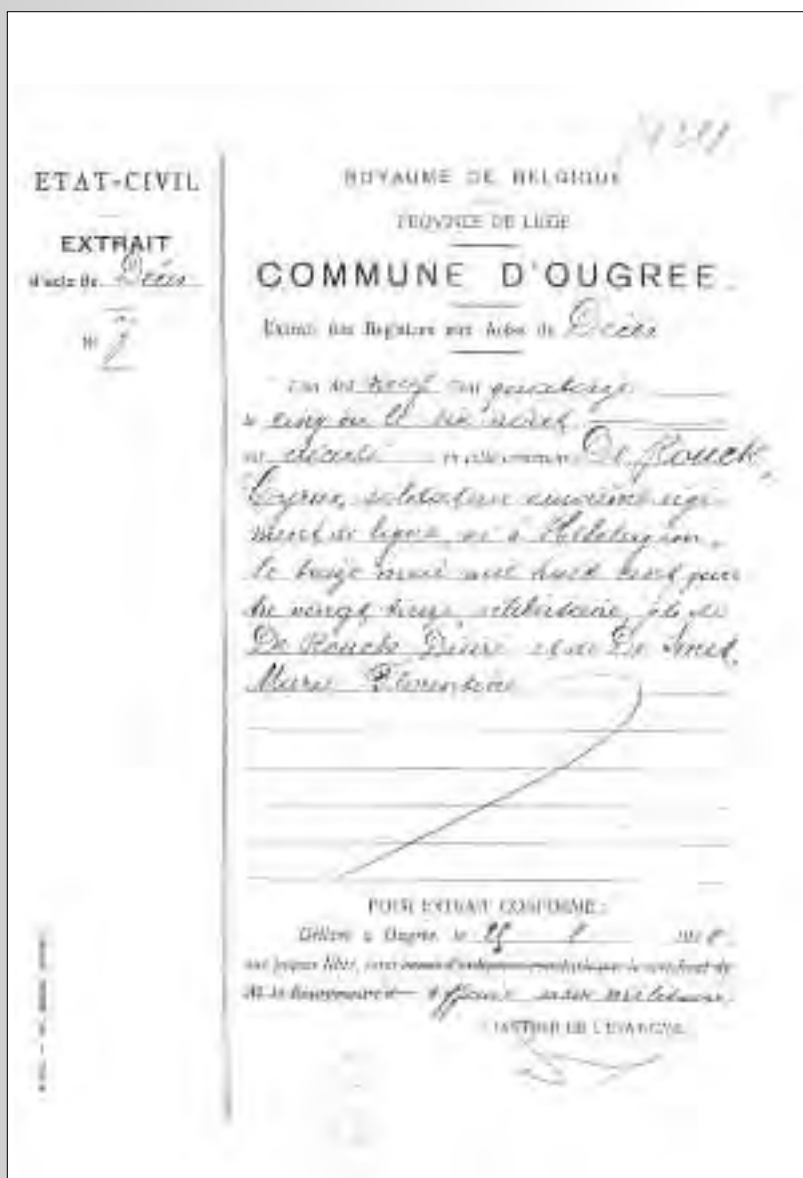
*Uw zoon is gesneuveld, al strijdende voor vorst en
vaderland. Wat moet gij bedroefd zijn! Maar ook wat
moogt gij fier zijn! Gij kunt helaas! voor uw oogen
de beeltenis hebben, van uwe zoon Cyrus, dat gij
gezegend hebt, toen hij zoo blijmoedig vertrok. Gij
zult hem zien, getroffen door een kogel neervallend
met het wapen in de hand, gij zult hem hooren, ter-
wijl zijn bloed met zijn leven ontsnapte; uw naam,
vermengende met de naam van Jesus en Maria. Ge
zult hem zien, stervende, ginder ver, verre van u,
familie en vrienden.*

*Weinige dagen heeft hij het geluk gehad te strijden,
met zijne heldhaftige strijdmakkers, tegen een afschu-
welijk, en meinedig volk, die met de verdragen den
spot drijven en de grenzen schenden.*

*Roem dus aan onzen heldhaftigen overleden vriend,
Cyrus en zijne bedroefde familie.*

*Wat er ook gebeure moge, hij heeft den hoogsten
plicht vervuld, hij heeft zich geslachtofferd voor ons
allen. Daarom zal zijn naam met enkele letters hier worden neer-
geschreven, en daarom ook zal zijn edel aandenken, in het land
der trouwe Belgen blijven voortleven.*

Zijn ziel ruste in vrede.”

FELIX DE WETTER

Soldaat 1ste klas 9de Regiment

Heldergem 19 juni 1888

Stuivekenskerke 29 april 1915

Petrus De Wetter en zijn echtgenote Stephanie De Neve woon-
den op de Mottenhoek. Zij huwden op 20 december 1882. Zij
stichtten een kroostrijk gezin van 11 kinderen. Maria Magdalena
(°09-06-1883), Leopoldina Maria
(°17-01-1885), Maria Mathilda (°14-02-1886). Hun eerste zoon
Felix zag het daglicht op 19-06-1888. Nadien volgden Octavie
Eulalie (°04-08-1892), Jozef (°15-10-1895), Maria Rosina (°28-08-
1890), Carolus Ludovicus
(°05-11-1893), Huberta Alberta (°15-12-1897), Elodia
(°14-06-1899) en Hubert Maurice (°08-09-1900).

Felix De Wetter was soldaat milicien 1ste klas van de lichte 1908
bij het 9de Linie Regiment, 1ste Bataljon,
3de Compagnie en kreeg het stamnummer 54445. Hij was klein
van gestalte, slechts 1,63 meter en woog 57 kg.
Hij was landbouwwerkman en niet gehuwd.

Bij het uitbreken van de oorlog werd hij gemobiliseerd en ver-
voegde zijn eenheid op 1 augustus.

Bij een gevecht (in bevolen dienst) in Stuivekenskerke aan de
Yzer werd hij gekwetst en overgebracht naar het veldhospitaal
waar hij aan zijn wonden bezweek op 29 april 1915 (volgens het
militair dossier). Op zijn bidprentje staat
1 mei 1915. Hij werd voorlopig begraven in Stuivekenskerke en
op 7 augustus 1923 werden zijn stoffelijke resten overgebracht
naar de militaire begraafplaats te Ramskapelle, grafnummer 308.

*Een aantal onderscheidingen werden hem postuum
uitgereikt:*

- Medaille van de overwinning
- Herinneringsmedaille aan de oorlog 1914-18
- Medaille van de Yzer
- Oorlogskruis
- Kruis van Ridder in de orde van Leopold II met palm.

CYRIEL HENDRICKX

Soldaat 3de Regiment Jagers te voet

Heldergem 27 augustus 1894

Sailly (F) 16 september 1916

Op de Dries woonden Constant Hendrickx en Maria Volckaert, gehuwd te Heldergerm op 22 februari 1893.

Zij kregen 5 kinderen: **Cyriel** (°27-08-1894),

Joseph (°22-08-1997), Alfons (°12-01-1899), Maria Cesarina (°21-09-1903) en Inna (°25-05-1915).

De oudste van het gezin werd opgeroepen voor de militaire dienst en werd milicien van de lichte 1914 bij de 5de Legerdivisie, 3de Regiment Jagers te voet, 1ste Bataljon, 4de Compagnie met stamnummer 56760. Zijn dossier vermeldt: lengte 1,69 m., ongehuwd, beroep: terrassier (grondbewerker).

Op 1 juni 1916 werd Cyriel in het hoofd getroffen door granaatscherven en werd weggevoerd naar het militair hospitaal Gravelines in Calais (Fr). Er werd een schedelboring uitgevoerd, doch later kwamen er verwikkelingen met als gevolg: epilepsie-aanvallen. Een herstelverlof werd hem voorgeschreven vanaf 15 september 1916 voor 30 dagen. Hij verbleef in een rustige omgeving op de hoeve St. Lazaire bij het echtpaar Larousse-Duhayer in Chailly-en-Bri, departement Seine et Marne (Fr).

Onze jongeling ontmoette er een Belgische vluchteling, Isidoor Hendrickx uit Helderger, die reeds 7 jaar op dezelfde hoeve werkte. Isidoor was de broer van Cyriel's vader!

In de namiddag van 27 september 1916 verloor Cyriel het bewustzijn en overleed om 19u30. Hij werd begraven op de gemeentelijke begraafplaats van Chailly-en-Brie op 29 september 1916. De resten werden nooit overgebracht naar zijn geboortedorp.

Onderscheidingen:

- Oorlogskruis met palm
- Ridder in de Orde van Leopold II met palm
- Twee frontstrepn

FRANS BIESBACK

Soldaat 7de Linierement

Heldergem 17 maart 1886

Hoogstrade 1 oktober 1918

Kleermaker Livinus Biesback huwde met Maria Prudentia Van Impe te Heldergem op 09-11-1880. Er kwamen 14 kinderen: Petrus Cyriel (°25-03-1882), Franciscus Theofiel (°03-02-1883), Maria Alice (°30-01-1884), Franciscus Alfons (°25-01-1885 en + 26-06-1885), **Franciscus Alfons (°17-03-1886)**, Alice Maria Stephanica (°31-07-1887), Theofile (°01-12-1888), Mathilde (°25-02-1890), Maria Irma (°27-02-1891), Joanna Catharina Emilia (°30-04-1892), Alfons Arthur (°04-06-1893), Petrus Leopold (°01-01-1895), Rosalia Odilla (°18-12-1895), Hector Leopold (°01-01-1897).

Twee zonen waren onder de wapens. Arthur bij het 10de Linierement en Frans bij het 7de Linierement. Frans werd soldaat milicien bij de lichte van 1916. Hij werd gelegerd in het 7de Linierement met stamnummer 62971. Zijn fiche vermeldt: kleine gestalte 1,57 m, gewicht 60 kg. Hij had een rond aangezicht, breed voorhoofd, grijs-blauwe ogen, middelmatige neus en mond, dunne lippen, ronde kin, blonde haren en wenkbrauwen. Frans was ongehuwd en landbouwwerkman.

Zijn laatste verblijfplaats was Quiers in het departement Seine et Marne (Fr). Hij was in actieve dienst op 1 februari 1917. Zwaar gewond werd hij opgenomen in het militair hospitaal van Hoogstade op 29 september 1918. Een paar dagen later overleed hij aan zijn verwondingen op 1 oktober.

Op 25 april 1924 bracht men zijn lichaam over naar de militaire begraafplaats in De Panne (Kerkstraat), graf nr C 198.

FRANS GROEBBENS

Oorlogsvrijwilliger Genie-eenheid C.T.A.X.,

Heldergem 22 augustus 1897

Nieuwpoort 11 april 1918

Het gezin Philemon Groebens en Barbara Lauwereys woonden op de Mottendries. Zij huwden te Heldergem op 18-09-1895 en kregen 9 kinderen: Maria Magdalena (°22-10-1895), **Franciscus (°22-08-1897)**, Maria Josepha Margareta (°16-10-1899), Carolus Ludovicus (°18-05-1902), Maria Josepha Rachel (°07-10-1904), Julia (°06-01-1907), Valentina Maria (°03-07-1909), Cecilia Sidonia (°17-09-1911) en Odetta Elisabeth Margaretha (°11-04-1916).

Hun zoon Frans meldde zich aan als soldaat oorlogsvrijwilliger 2^e klas. Hij werd ingedeeld bij een speciale Genie-eenheid van 1916, C.T.A.X., 2^e Compagnie, stamnummer 12316.

De jonge soldaat was 1,69 m en woog 57 kgr. en had een levendige gelaatskleur, lang aangezicht, hoog voorhoofd, blauw-grijze ogen, brede neus en mond, ronde kin en donkerbruine haren en wenkbrauwen. Hij was ongehuwd en landbouwarbeider.

Vlak voor het einde van de oorlog sneuvelde hij in Adinkerke op 16 april 1918. Hij werd begraven op het militair kerkhof te De Panne in de Kerkstraat, graf nr. D 53.

Twee onderscheidingen werden hem postuum toegekend,

- Oorlogskruis met Palm
- Kruis van Ridder in de Orde van Leopold II met palm.

HECTOR PEVERNAGIE

Soldaat 11de Linieregiment

Heldergem 25 juli 1893

Moorslede 14 oktober 1918

Maria Leontina Pevernagie, woonde in Oom en had twee kinderen, een dochter Maria Rosalia (°17-02-1892) en een zoon **Hector** (°25-07-1893).

In 1913 werd Hector opgeroepen voor het vervullen van zijn legerdienst. Hij belandde bij 3de Legerdivisie, 11de Regiment, 11de Compagnie met stamnummer 60523. Op zijn aanwervingformulier noteerde men: lengte 1,70 m., 57 kgr., lang en gebruind aangezicht, grijze ogen, middelmatige neus en mond, dikke lippen, een kuiltje in de kin, kastanje bruine haren en wenkbrauwen.

Hij verbleef in Anderlecht en was er tewerk gesteld als schrijnwerker. Hector was guitig van aard en nam de drill-oefeningen nogal hilarisch op, wat hem 4 dagen politiekamer opleverde.

Tijdens een verkenningstocht in Sint-Ellooiwinkel (Moorslede) liep hij zware verwondingen op aan het hoofd en in de harts-treek. Hij overleed ter plaatse op 14 oktober 1918 en werd er begraven.

Op 8 september 1923 zijn de stoffelijke resten overgebracht naar het militair kerkhof te Houthulst in de Poelkappellestraat, grafperk A 1, nummer 1089.

HELDERGEM LEVERDE 80 SOLDATEN!

Dank zij de Directie van de 'Human resources-divisie personeel' te Evere hebben wij de lijst van het aantal Heldergermse soldaten uit WO I kunnen samenstellen. Een merkwaardig aantal: 80! En dit voor een dorp met pakweg 1500 inwoners.

- **Alfons Allaer**, °He, 05-10-1890, zoon van Camiel en Victorine Van den Driessche. 1ste Regiment Carabiniers, stamnr. 55853, gesneuveld
- **Alfons Andries**, He, 07-07-1896, zoon van Jan Baptist en Constantia Melkebeke. 1ste Jagers te voet, stamnr. 125/31002, 4 frontstrepen
- **Gustaaf Andries**, °He, 28-09-1881, gehuwd met Elodie De Court. Artillerie de siège (belegering artillerie), stamnr. 593
- **Jan Baptist Andries**, °He, 16-07-1888, gehuwd met Emilie Van den Dooren. Artillerie de place (vesting artillerie), stamnr. 16660
- **Ivo Braeckman**, °He, 31-10-1894, °He, 31-10-1894, zoon van Philemon en Mathilde Coolens. 3de Jagers te voet, soldaat 2de klas, stamnr. 56514. Verpleger, 7 frontstrepen
- **Arthur Biesback**, °He, 04-06-1893, zoon van Livinus en Maria Prudentia Van Impe. 10de Linieregiment, stamnr. 62904, 4 frontstrepen
- **Frans Biesback**, °He, 17-03-1886, zoon van Livinus en Maria Prudentia Van Impe, 7de Linie, stamnr. 62971, gesneuveld
- **Albien Breynaert**, °He, 26-03-1876, gehuwd met Rosina De Wetter. 3de Linie, stamnr. 18477
- **Victor Breynaert**, °He, 19-05-1894, zoon van Camiel en Paulina Schouppe. Luchtafweergeschut
- **Alexis Coppens**, °He, 07-09-1889, zoon van Casimier en Marie Theresia Lievens (geen dossier)
- **Hector Coppens**, °He, 20-09-1894, zoon van Casimier en Marie Theresia Lievens. 6de Jagers te voet, stamnr. 945, 6 frontstrepen
- **Florent Coppens**, °He, 16-10-1894, zoon van Constant en Barbara De Jonghe. 6de Jagers te voet, stamnr. 130/726, 7 frontstrepen
- **Cyriel Coppens**, °He, 24-02-1886, gehuwd met Irma Gossye. 9de Linie, stamnr. 53438
- **Benonie De Cock**, °He, 16-08-1888, zoon van Bernard en Sylvia Hoebeke. 3de Carabiniers, stamnr. 338
- **Gustaaf De Cock**, °He, 13-10-1881, gehuwd met Julie Pardaens. Vestingartillerie, stamnr. 6403
- **Theofiel De Cooman**, °He, 03-12-1883, gehuwd met Delphina Hortense Jacobs. Belegeringartillerie, stamnr. 1272
- **Petrus De Leeuw**, °He, 14-06-1896, zoon van Jan Baptist en Stephnia Lejonc. TASI gezondheidsdienst, stamnr. 37565, 4 frontstrepen
- **Omer De Pauw**, °He, 14-09-1894, zoon van Petrus en Maria Odilla Timbermont. Korporaal 6de Linieregiment, stamnr. 1199, 6 frontstrepen
- **Karel Ogul De Pelsemaeker**, °He, 11-10-1892, zoon van Jozef en Maria De Rijck. 3de Carabiniers, stamnr. 57886
- **Cyrus De Rouck**, °He, 13-05-1893, zoon van Désiré en Maria Florentina De Smet. 9de Linieregiment, stamnr. 59288, gesneuveld
- **Alfons De Rijck**, °He, 13-09-1891, zoon van Felix en Sylvia Verbeken. 1ste Carbiniers, stamnr. 890
- **Oscar De Smet**, °Aaigem, 20-10-1881, gehuwd met Paulina Muylaert. Trein, stamnr. 15728
- **René De Troyer**, °He, 19-09-1891, zoon van Donaat en Evarista Raes. 6de Linie, sergeant, stamnr. 70861, 8 frontstrepen
- **Frans Jules De Vulder**, °He, 11-05-1896, zoon van Domien en Maria Clementine Sonck. 6de Linie, korporaal, stamnr. 75231, 5 frontstrepen

- **Prosper De Vulder**, °He, 11-05-1899, zoon van Domien en Maria Clementine Sonck. 23ste Linie, stamnr. 10468
- **Felix De Wetter**, °He, 19-06-1888, zoon van Petrus en Stephanie De Neve. 9de Linie, stamnr. 54445 – gesneuveld.
- **Jozef De Wetter**, °He, 15-10-1895, zoon van Petrus en Stephanie De Neve. 15de Linie, soldaat 2de klas, stamnr. 564, 5 frontstrepen
- **Karel Lodewijk De Wetter**, °He, 05-11-1893, zoon van Petrus en Stephanie De Neve. 15de Linie, stamnr. 115/565, 5 frontstrepen
- **Cyriel D’Haeseleer**, °He, 05-11-1891, zoon van Victor en Alice De Swaef. 1ste Carabiniers wielrijders, stamnr. 887
- **Frans D’Haeseleer**, °He, 28-12-1884, zoon van Fredrik D’Haeseleer. 9de Linieregiment, stamnr. 52766
- **Henri D’Hoker**, °He, 22-11-1887, gehuwd met Maria Theresia Chevalier. Vestingsartillerie, stamnr. 1420
- **Remy Goossens**, °Bambrugge, 13-09-1888, gehuwd met Dorothea Andries (geen dossier)
- **Domien Hector Gosseye**, °He, 25-08-1892, zoon van Martinus en Amelia De Noose. 4de carabiniers, stamnr. 4870
- **Louis Gosseye**, °He, 03-11-1888, zoon van Donatus en Maria Joanna De Neve (geen dossier)
- **Zacharie Gosseye**, °He, 06-11-1897, zoon van Donatus en Maria Joanna De Neve. 6de Jagers te voet, stamnr. 2208, 2 frontstrepen
- **Cyriel Groebbens**, °He, 13-10-1894, zoon van Jan baptist en Adelina Sonck. 14de Linie, vrijwilliger, stamnr. 1298, 3 frontstrepen
- **Gustaaf Groebbens**, °He, 10-09-1880, gehuwd met Elodie D’Haem. 9de Linie, stamnr. 50178
- **Frans Groebbens**, °He, 22-08-1897, zoon van Philemon en Barbara Lauwereys. 6de Genie, stamnr. 12316, gesneuveld
- **Hilaire Groebbens**, zoon van Donaat Groebbens. 2de Carabiniers, stamnr. 2736
- **Jan Alfons Groebbens**, °He, 30-07-1891, zoon van Jozef en Victorine De Swaef. 9de Linieregiment, stamnr. 56776
- **Prosper Groebbens**, °He, 17-01-1888, zoon van Jan baptist en Adelina Sonck. 2de Grenadiers, stamnr. 2436, 1 frontstreep
- **Victor Goossens**, °He, 17-07-1891, zoon van Karel Lodewijk en Sylvia D’Hoker. 6de Linie, stamnr. 71763
- **Achiel Hanssens**, °He, 29-05-1897, zoon van Theodoor en Maria Sylvia Van Durme (geen dossier)
- **Jozef Hanssens**, °He, 02-04-1896, zoon van Theodoor en Maria Sylvia Van Durme. 3de Jagers te voet, stamnr. 58252, 2 frontstrepen
- **Petrus Haesaert**, °He 27-09-1885, gehuwd met Leontine De Court. 3de Jagers te voet, stamnr. 49828
- **Cyriel Hendrickx**, °He, 22-08-1894, zoon van Constant en maria Volckaert. 3de Jagers te voet, stamnr. 56760, gesneuveld
- **Jozef Hespeels**, °He, 26-08-1895, zoon van Leo en Rosalia Van Liedekerke. Oorlogsvrijwilliger, 1ste Jagers te paard
- **Prosper Jacobs**, °He, 14-02-1895, zoon van Jan Baptist en Melania Scheerlinck. 5de Genie, stamnr. 1329, oorlogsvrijwilliger.
- **Cyriel Lievens**, °He, 08-08-1893, zoon van René en Maria Van Boven. Vervoerkorps
- **Oscar Lievens**, °He, 23-01-1879, gehuwd met Delphine Lauwaert. 12de Linie, stamnr. 51087
- **Alfons Matthijs**, °He, 19-11-1893, zoon van Petrus en Maria Egidia Braeckman. 9de Linie, stamnr. 60932
- **Jan August Matthijs**, °He, 06-11-1890, zoon van Petrus en Dominica Van de Wiele. Vestingsartillerie, stamnr. 17908
- **Germain Jan Matthijs**, °He, 13-10-1889, zoon van Petrus en Maria Egidia Braeckman. 9de Linie, stamnr. 55170

- **Theofiel Perdaens**, °He, 26-06-1894, zoon van Franciscus en Maria Theresia Troch. 2de Intendantiecorps (Genie-vervoer op het water), stamnr. 39757
- **Hector Pevernagie**, °He, 25-07-1893, zoon van Maria Leontina Pevernagie. 11de Linie, stamnr. 60523, gesneuveld
- **Petrus Pevernagie**, °He, 03-01-1889, zoon van Constant en Octavia Backaert. 10de Artillerie, stamnr. 1851, 1 frontstreep
- **Achiel Provoost**, zoon van August en Victorina D'Hondt (geen dossier)
- **Gustaaf Quintyn**, °Aaigem, 17-03-1887, gehuwd met Maria Joanna De Pauw (geen dossier)
- **Alois Achiel Schandevijl**, °He, 19-05-1893, zoon van Maria Theresia Schandevijl. 4de Linie, stamnr. 58758, 2 frontstrepen
- **Alfons Schouppe**, °He, 05-03-1878, gehuwd met Maria Theresia De Smet. 8ste Linie, stamnr. 50042
- **Gustaaf Schouppe**, °He, 22-05-1898, zoon van Joannes Petrus en Maria Leontina Troch. 5de Jagers te voet, stamnr., 129/2204, 2 frontstrepen
- **Jozef Schouppe**, °He, 08-02-1891, zoon van Joannes Petrus en Maria Leontina Troch. Vestingsartillerie, stamnr., 19437
- **Theofiel Schouppe**, °He, 19-11-1895, zoon van Petrus en Maria Leontina Troch. Genietroepen, stamnr. 1552
- **Gustaaf Temmerman**, °He, 10-02-1887, zoon van Camiel en Anastasia De Wilde (geen dossier)
- **Honoré Jean Thijs**, °Aaigem, 12-02-1893, zoon van Lodewijk en Emilia Callebaut. 9de Linie, stamnr. 59370
- **Gustaaf Van de Velde**, °Fresnoy-le-Cuat (Fr). 4de Lansiers
- **Maurice Van de Velde**, °Merendree, 24-06-1895. 4de Lansiers
- **Gustaaf Van de Wiele**, °He, 21-04-1892, zoon van Petrus en Barbara Bisback. 8ste Linie, soldaat 2de klas, oorlogsvrijwilliger, stamnr. 60601
- **Petrus Victor Van den Dooren**, °He, 23-11-1893, zoon van Adolf en Mathilde Haesaert. 2de Jagers te voet, stamnr. 54684, 5 frontstrepen, werd zwaar gewond
- **Henri Van den Driessche**, °He, 18-09-1879, gehuwd met Henriette De Smet. 9de Linie, stamnr. 50062
- **Jozef Van den Driessche**, °He, 22-07-1892, zoon van Leopold en Maria Joanna Schandevijl. Vesting artillerie, stamnr. 20655
- **Jozef Van den Neucker**, °He, 09-08-1893, zoon van Petrus en Maria De Clerck. Vesting artillerie, stamnr. 3245, brigadier
- **August Amand Van der Hoeven**, °He, 06-02-1884, gehuwd met Emilia Matthijs. 9de Linie, stamnr. 52613
- **Antonius Van Melkebeke**, °He, 16-01-1893, zoon van remi en maria Govaert. 2de Regiment Carabiniers cyclisten, soldaat 2de klas, stamnr. 740
- **Camiel Van Melkebeke**, °He, 28-05-1894, zoon van Remi en Maria Theresia Govaert. 6de Jagers te voet, stamnr. 898, 7 frontstrepen
- **Constant Van Melkebeke**, °He, 31-01-1889, zoon van Hypoliet en Sidonia Beirens. 2de Jagers te voet, stamnr. 58654
- **Petrus Van Melkebeke**, °He, 16-08-1896, zoon van Remi en Maria Theresia Govaert. 6de Jagers te voet, stamnr. 108/63567, 1 frontstreep
- **Benoit Volckaert**, °He, 15-12-1896, zoon van Karel Lodewijk en Francisca Verbeken. 5de Jagers te voet, stamnr. 12922, oorlogsvrijwilliger
- **A. D'Herde** (geen dossier)

Op 11 november 1918 om 11u werd de wapenstilstand ondertekend. In vele dorpen en steden galmden de klokken. De driekleur wapperde aan de woningen. Er heerste een feestelijke sfeer.

WAPENSTILSTAND - HELDERGEM

Op 13 november kwam de eerste Heldergermse soldaat onder klokkengelui het dorp binnen. Mondjesmaat volgden de anderen, helaas zeven dorpsgenoten kwamen niet terug, zij vielen voor onze vrijheid.

Op 8 september 1919 werden de helden herdacht. De dorpskom en de kerk waren prachtig versierd. Tijdens de herdenkingsmis bracht Pater Anastasius een treffende hulde aan de gesneuvelden en aan de teruggekeerde soldaten.

Na de dienst onthulde men twee gedenksteden gemaakt door Birmant uit Ninove (gift van burgemeester Jan Baptist D'Haeseleer). Een herdenkingsprentje werd uitgereikt en verscheidene prominenten hielden toespraken.

Irma D'Haeseleer las een tekst voor:

Ter nagedachtenis van onze gesneuvelde Belgen".

*Ze rusten nu in zoeten slaap
Die moedigen, die helden
Zij die ter hulp van troon en haard
Het Belgisch recht deéén gelden!
Hun naam staat diep gebeiteld
In 't hert van 't vaderland
En is voortaan met België's naam
Verenigd en verwant
Men heeft ze vroom begraven, in
Den schoot der moeder aarde,
Dien schoot, waarin België eens
In vree en voorspoed baarde.
Zij stierven thans in glorie, en
Al doet het sterven pijn
Geen schooner kroon dan voor het recht
Teneer gestort te zijn
Gij moeders, die nu weent en klaagt
Gij vaders, staakt uw zuchten
Dra zult gij u beroemen, op
Zulk edele, schoone vruchten
En zeggen: Ook mijn jongen is
Gevallen voor onze stam, en
'God zij lof' die voor dit doel
Hem in zijn hemel nam.*

Onderwijzer Albert Pevernagie richtte zich tot de aanwezigen:

Beste medeburgers,

Bij deze luisterrijke herdenking aan onze roemrijke helden van den wereldoorlog, neem ik het mij tot plicht een woordje toe te voegen. Met welke vreugde en geestdrift zagen wij onze jongens van Heldergem optrekken, voor God en Vaderland tegen den bovaardige overweldiger.....met vuur in het oog, en het hart gloeiende van echte vaderlandsliefde verlieten zij hun dorp, ouders, vrienden en kennissen, die ze zoo lief hadden.

Kort daarna werden onze kerels ingelijfd.

Daar stonden ze nu strijdvaardig, klein van getal, maar eendrachtig, sterk en bewust van hun recht en hun vrijheid. Het kleine leeuwenleger liep storm tegen de dichte massa der machtige vijanden. Helaas hun leeuwenmoed baatte niet, tegen de ontelbare en tuchtige manschappen der Duitsers. Zelfs in de eerste slagen vielen er slachtoffers. Gansch de parochie verkeerde in afwachting op het eerste nieuws en ach.....reeds werden er harten, alhier, van innige droefheid samengedrukt. De tijding van 'De Rouck', onzen eersten gesneuvelde, pakte geheel onze gemeente. Gansch onze bevolking nam deel in den harden slag, die dit huisgezin trof. Nog helden vielen later. Gij, Allaer, De Wetter, Hendricks, baaldet ook den palm der ware marteldood. Door die verliezen werden wij opnieuw in droefheid gedompeld.

Terwijl de anderen, die nog een man of kind in 't leger hadden, met een van angst kloppend herte, eenig troostend nieuws verbeidden van 't verre front.

Ach, wie weet is hij niet stervende, mijn brave man, mijn teder kind, mijn dierbare broer.

Ach Lieve Heer, zoo snikten ze, spaar hem, dien ik zo bemin. Heb meelij met mijn arm lot.

Ach spaar hem, spaar hem toch!

Doch de laatste dagen nog, wanneer we ze in de verte hoorden afkomen, den verachtelijken dwingeland voor hen uitstuwend, moesten we nog drij onzer moedige strijders betreuren.

Ja, toen gij, Groebens, Biesback, en gij, mijn beste kozijn Hector, op het punt waart, in het midden uwer dierbaren terug te komen, viel gij, helaas, als laatste slachtoffers. Dit bracht voor zoo'n klein dorpje het aantal martelaars op zeven. In het diepste van ons hart betreuren wij deze zeven heldhaftige slachtoffers, doch de roem dien zij voor het edel opofferen van hun leven verworven hebben, is onuitwischaar.

Troost u dus, ouders en bloedverwanten onzer gevallen dapperen, luister naar de woorden van Zijne Hoogwaardigheid Kardinaal Mercier: 'De grootste heldendaad die iemand kan verrichten, is zijn leven ten beste geven voor het Vaderland.'

O! Dappere gesneuvelden, gij, die uw leven gaaft voor ons en voor heel ons land, fier zijn wij op u, ja oprecht fier.

Beste medeburgers, ééne plicht blijft er ons nog te vervullen tegenover die dierbare helden! Dit namelijk: ze te herdenken in onze gebeden.

En om die dapperen dikwijls in 't geheugen te brengen, heeft ons gemeentebestuur, tot eeuwige dankbaarheid, twee prachtige zerken opgericht. En gij, overlevende soldaten van Heldergem, die niet min hebt geleden en gestreden, overgelukkig zagen wij u hier terugkomen, beladen met roem en zegepraal, zoodat geheel de wereld nu fier naar u opkijkt.

Fierder nog zijn wij, uwe parochianen, zooveel moedige strijders in onze parochie te tellen. Dank dus, eeuwigen dank voor uw moed en zelfopoffering.

Laat ons nu allen gelijk roepen: Leve onze soldaten en de Koning, Leve ons vrije België!

*In nood en dood verliet gij ons,
In vreugd zien wij u weer.
Uw glorie blinkt in donker brons,
Uw loon bewaart de Heer.
O 'k huiver nog bij 't naar gedacht.....
Traag, traag kroop stel en schuw de nacht,
Zou 't waar zijn wat ons de avond bracht?
Zou 't oorlog, oorlog, oorlog zijn?
Bij d' eerste roze morgenshijn,
Weergalmde: Ach God! Het wreede sein
Ja oorlog is 't, Op mannen vlug!
De vijand valt ons in de rug,
De lafaard! Op! Dwingt hem terug!
En moedig liepen naar de grens,
Ons jongens! Vaders, moeders wensch
Vloog met hen mee!.....Al wat nog mensch
Was voelde in 't harte vlam en vuur
Van verontwaardiging.....O verschrikkelijk uur!
Reeds dreunt de grond. Rond stal en schuur
Waart onrust, angst, verdriet!
Wat toekomst rijst daar in 't verschiets?
Ons landje toch en krijgt gij niet,
O laffe schurk, o lage schelm.
Aan splinters slaan wij uwen vuigen helm.
Hoera, Albert, Omlaag Wilhelm!
Zoo ging de groote strijd in gang,
Hij duurde, duurde jaren lang.
Verstomde vreugd en vroo gezang.
In 't boekje ginder bij de zee,
Bij 't kort geschreeuw der wilde meeuw,
Tot hier en verder gaat gij niet!
Zoo klinkt de fiere taal, en ziet:
Vier jaar bijt Duitsland daar in 't riet.
Ons jongens houden dag op dag,
Zijn machtig leger aan de slag,
Met oog op 'd oude driekleurvlag!
Geen plekje hemel is zo blaauw,
Geen plekje grond en is zo grauw,
Of 't dreunt en siddert houw en trouw!
Ja houw en trouw aan land en vorst
Aan vrouw en kind.....In elke borst!
Brandt, schroeit en ziedt de vrijheidsdorst,
Vergeefs, o laffe, lage schelm,
Verzinken zult gij in Vlaanderens kwelm,
Den Vlaamschen leeuw en temt gij niet,
Den Waalschen baan en klemt gij niet,
Het Belgisch bloed en stremt gij niet!
Nu is de groote krijg gedaan,
De vijand is op de vlucht gegaan,
Met trein en trommel, vlag en vaan.
Hier zijn onze jongens weer!
Luid danken wij den Heer
Wees welkom, welkom, heldenheir
In nood en dood verliet gij ons!
Gij komt terug, bij 't blij gebons
Van 't feestgeschut en torenbrons
O dankbaarheid, beziel ons al,
Vereeren we ons lief getal,
Dat eeuwig ons vereeren zal.*

Na de kerkelijke plechtigheid trok de stoet naar het gemeentehuis, waar aan de Heldergermse soldaten bloemen werden aangeboden. En natuurlijk ontbrak 'de erewijn' niet. Hier volgden eveneens enkele toespraken.

Burgemeester Jan Baptist D'Haeseleer verwoordde als volgt:

Soldaten,

Hier op dit oogenblik, wil ik u in naam van de bevolking eenige woorden van dank toesturen, voor al den moed en de wilskracht, die gij met doodsverachting gehad hebt, om ons dierbaar Vaderland van de vreemde dwingelanden te verlossen. Wel is waar, eenigen onder u zijn moeten wegvluchten naar Holland of zijn krijgsgevangenen genomen om in ballingschap en nood te gaan leven. Edoch, zeven van die helden missen wij hier, zeven slachtoffers hunner plicht, die thans rusten in het oosten of in het westen van België en Frankrijk, en wier aandenken hier met gouden letters is neergeschreven, om aan ons en de komende geslachten te zeggen: dat zijn zeven helden, die voor ons hun bloed en leven lieten, en daarom ook delen wij hier den rouw dier brave ouders, broeders en zusters, wie dit noodlot kwam te treffen en bij het herdenken van dit lijden prevelen wij een gebed voor die slachtoffers.

En toch verbeffen wij fier het hoofd ten hemel, want het zijn ook dagen van onverklaarbaren roem, die ons duurbaar België omlauwert.

Ja, één tegen tien stondt gij te Luik, te Antwerpen en voorts aan den wereldberoemden Yzer: en daarom roepen wij aan al onze Heldergermsche soldaten: hebt dank en weest welkom!

En nu drinken wij op de gezondheid van ons Vorstenhuis en op de gezondheid van onze Heldergermsche soldaten.

Een volgende rede werd uitgesproken door onderwijzer Jozef Corten.

Mijne vrienden, soldaten

Het is mij onmogelijk woorden te vinden, machtig genoeg om u allen onzen hartelijken dank uit te drukken. Heden vergaderd in de raadzaal der gemeente, geeft de bevolking van Heldergerm u blijken zijner genegenheid, van zijnen innigsten dank. Heden is het plechtig oogenblik aangekomen, waarop onze helden zegevierend door hun geboortedorp stappen. Alle huizen geven de weerspiegeling van blijdschap over uwe terugkomst.

Ongelukkiglijk zijn er eenigen onder uwe wapenmakers die dit plechtig uur niet kunnen begroeten.....zij hebben hun leven verpand voor de vrijheid, voor onze verlossing. O, Heldergerm zal die helden niet vergeten, eene blijvende gedachtenis, die heden stevig in den kerkgevel oprijst, zal die roemrijke helden eeuwig aan het nageslacht doen kennen, hun naam, hun daden zullen in het boek der vergetelheid niet geschreven worden.

Achtbare vrienden, soldaten, ik eindig met u nogmaals mijnen besten dank toe te sturen. Het feest dat wij op touw gezet hebben, kan niet te grootsch zijn. Heden zal de vreugde het leed van het soldatenleven doen vergeten.....nogmaals onze hartelijksten dank en welkom!

Eén van de teruggekeerde soldaten, Cyriel D'Haeseleer sprak een dankwoord uit namens zijn strijdmakkers.

Zeer getroffen door de genegenheidsbetuigingen en verwelkommingen waarvan wij, oudstrijders, heden het voorwerp zijn, kan ik niet nalaten, in naam van al de Heldergemsche soldaten, onze gevoelens van dankbaarheid uit te drukken.

Onze beste dank gaat eerst en vooral naar den Eerwaarden Heer Pastoor, die deze morgen de H.Mis ter onzer intentie opgedragen heeft, aan de Heeren Burgemeester, Schepenen en gemeenteraadsleden, die geene moeite gespaard hebben om het feestprogramma zo luisterrijk mogelijk te maken.

Dank ook aan de Heer Onderwijzer en de Eerwaarde Zusters voor de moeilijke en talloze opofferingen, welke zij zich getroost hebben tot het inrichten van de praalstoet.

Nog velen zou ik moeten dank zeggen voor hunne persoonlijke inspanningen. Dat zij het mij niet ten kwade willen, indien ik hen hier niet vernoem, de opsomming ware veel te lang.

Hebben wij zooveel hulde verdient? Wij deden immers maar onze plicht, en zeker haddet gij in onze plaats geweest, gij hadt niet minder gedaan.

Tot het volbrengen van dien heiligen plicht, waar het de verlossing gold van ons dierbaar Vaderland en uwe vrijmaking, was geen enkele opoffering te zwaar.

Eenigen onder ons, helaas, hebben hun leven ten prijze moeten geven voor uwe verlossing. Aan hen staan wij al de lof- en eerbetuigingen af welke ons heden te beurt vallen. Aan hen gaat ook mijn laatste woord: Eere! Onze duurzame gesneuvelden!

In de namiddag trok een kleurrijke 'Vredestoet' door het dorp. Enkele foto's geven een beeld van de feestvreugde.

Een jaar later, op 30 november 1919 werd er een vrijheidsboom geplant aan het 'Kruisken' (splitsing Hallebaan-Heldergemstraat). De muziekmaatschappij van Nederhasselt luisterde de feestelijkheid op. Hier ook werden in redevoeringen de heldendaden van de Heldergemse soldaten geprezen.

Vooreerst was Burgemeester D'Haeseleer aan het woord.

Medeburgers,

Het is het kenmerk van een groot volk zijne helden te huldigen, in blijken van blijvende bewondering en fiere erkentelijkheid. Een legioen helden heeft onze groote oorlog doen ontstaan, die ten prijze van de hardste opofferingen den vadergrond hebben verdedigd en bevrijd. Die daden, die als de schoonste der wereldgeschiedenis mogen heeten, zijn volbracht. Aan ons nu, vrijgemaakte bevolking, te toonen dat wij die heldendaden hebben begrepen, aan ons deze te beantwoorden door eene overgroote bewondering en onvergankelijke erkentelijkheid.

Daarom zullen wij onze helden huldigen, daarom heeft ons gemeentebestuur, 's lands oproep beantwoord, dezen eik als gedenk- of vredesboom doen planten, tot aandenken onzer moedige soldaten, tot aandenken onzer in ballingsschap weggevoerde jongens, tot aandenken van allen die geleden hebben. Moge deze boom hier weelderig groeien en bloeien, en door de eeuwen heen aan de komende geslachten herinneren de bloedige tijden van weleer.

En nu vraag ik aan het volk van Heldergem hier onder de schaduw van dezen vrijboom, een arduien kruis te willen oprichten tot dankbaarheid onzer verlossing'.

Tot slot van deze plechtigheid nam onderwijzer Jozef Corten het woord.

Heeren Burgemeester en Schepenen en vrienden,

Dit plechtig oogenblik wil ik niet laten voorbijgaan, zonder hier een woord te zeggen als leider der schooljeugd van Heldergem.

Welnu, velen beseffen niet, waarom men heden den boom der vrijheid begroet. Toen in de jaren 1792 de Franschen ons land overrompelden, wierden zij door onze voorouders begroet als redders, omdat zij ons uit de slavernij der Oostenrijkers gered hadden. Overal wierd de vrijheidsboom geplant onder den kreet; gelijkheid, vrijheid, broederlijkheid. Nauwelijks waren zij meester, of de hatelijkste dwingelandij wierd ons opgelegd. De loting werd ingesteld. Jongelieden wierden onder de wapens geroepen, om op vreemden bodem hun bloed te vergieten, bijna geen enkele zagden hun dorpje terug. En ziet, onze Vlaamsche jongens in plaats van zich onder vreemde vlag te scharen, greep naar de wapens, verscholen zich in de bosschen, en 't was vooral in Vlaanderen, dat de Brigands, zoals de Franschen ze noemden, manhaftig 'Outer en Heerd' verdedigden. Overal zag men de Vrijheidsboom, door de Franschen geplant, ten gronde vernielen: neen, het was geen vrijheid, 't was echte dwingelandij waarmee de vreemde overheerscher ons overlaadde.

Heden is geen vreemde, die het zinnebeeld der vrijheid hier te Heldergem plant, neen het zijn de inwoners zelf. Onze helden van Luik, Antwerpen, de mannen van den Yzer hebben ons die vrijheid teruggeschonken, zij hebben hun leven verpand om die zoete vrijheid terug te winnen. Welk ware ons lot geweest, moesten wij onder de klauwen van den Duitschen arend gezwicht hebben?

Ja, vrijheid zooals bij de inwoners van Elzas-Lotharingen vrijheid op zijn Deitsch!

Onnoodig hier te komen verklaren, wat de groote geldmannen van Duitschland hun inzicht was: België, Vlaanderen, dit rijk en schoon Vlaanderen, moesten aan de kroon van de verkrachter van het recht, België moest onder Duitse voogdij staan, maar Vlaanderen, wij, wij moesten Duitschers zijn.

Ja, mijn dierbare vrienden, ware het, dat de Duitse borden de bovenband bebaald hadden, het woord 'vrijheid' ware voor ons verloren.

Heden begroeten wij den vrijheidsboom, als het zinnebeeld onzer verlossing, omdat door de kranige houding van onzen koning en heldhaftige soldaten, de vrijheid is teruggeschonken, dat er een einde gesteld is aan die beestige opeisching, dat wij weer als fiere burgers de straat mogen bewandelen, dat men bij dage en nachte niet meer overvallen wordt door een bende bandieten, die de gemeente omsingelen, opdat er geen prooi zoude ontsnappen.

O, ik sidder nog, wanneer ik aan het akelig oogenblik denk, dat een mijner leerlingen, naar de Zondagschool komende, het met zijn leven had kunnen bekoopen. Die jongeling was niet in regel bij den kontrool. Bij het zicht van twee Duitschers liep hij weg, en de moordenaars schooten tot achtmaal toe naar den jongen, gelukkig zonder hem te treffen.

Welnu, mijn achtbare vrienden, de vrijheidsboom, die hier in ons midden geplant is, zal aan de toekomst een blijvende herinnering wezen van den hoon, de schande, ons door die laffe schurken aangedaan. Die vrijheidsboom zal ons herinneren wat onze jongens en wij geleden hebben. Die vrijheidsboom zal ons steeds doen denken aan die jongens, die ten prijze van hun leven de vrijheid gewonnen hebben, hij zal aan de teruggekeerden het lijden herinneren en het oogenblik hunner zoete terugkomst, die vrijheidsboom zal een kostbaar aandenken blijven van wat de vrijheid kost. En gij, mijn geliefde kinderen, die in uwe kinderjaren die rampspoedige dagen beleefd hebt, gij zult dien boom in eere houden. En wanneer uwe latere levensjaren zullen aanbreken, o vertelt het dan aan anderen, wat de vrijheid ons gekost heeft, zegt, wat gij gehoord en gezien hebt, wat herinneringen aan dezen boom verbonden blijven.

En gij, Vlaamsche jongens, harten omhoog! Vlaanderen zonne wijst in het Oosten, de vrijheidszonne verschijnt in haren vollen gloed, en zeker zal men den stroom der Vlaamsche beweging niet tegenhouden, want wij Vlamingen: Wij willen wat was recht

En wonnen wat wij wilden!

Wereldoorlog II

Op 26 augustus 1939 leidde de internationale spanning tot een algemene mobilisatie in België.

Op 10 mei 1940 begonnen de Duitse troepen met een grootscheeps offensief. Zonder ultimatum viel de bezetter ons land binnen.

Reeds op 11 mei veroverden zij de vesting Eben-Emael. Toen ook een aantal bruggen over het Albertkanaal in Duitse handen viel, besloot de Koning de troepen terug te trekken op de verdedigingslijn Antwerpen-Namen.

Tussen 17 en 20 mei trokken de Belgische troepen zich achter de Schelde terug.

Tijdens een onderhoud met de regering in het kasteel van Wijnendaele op 25 mei verklaarde de Koning dat een capitulatie onafwendbaar werd en dat hij in dat geval als krijgsgevangene bij zijn troepen zou blijven.

Intussen vocht het Belgisch leger voort aan de Leie. Op 27 mei besloot de Koning de capitulatie aan te vragen, die volgens Hitler onvoorwaardelijk moest zijn. Nog dezelfde dag om 23 uur werd de overgave getekend door de Duitse generaal von Reichenau en de Belgische generaal Derousseaux.

Een 4 jaar lange bezetting stond voor de boeg. Begin september 1944 werd ons land door de geallieerden bevrijd.

De *'18-daagse veldtocht'* heeft het leven gekost aan ongeveer 20.000 burgers en soldaten.

Ook onze gemeente betaalde haar tol:

Denderhoutem: twee gesneuvelden, Haaltert: drie, Heldergerm: twee, Kerksken: drie en Terjoden twee slachtoffers.

AIMÉ JOZEF HAESAERT

Soldaat 14de Artillerieregiment

Heldergem 17 oktober 1910

Maastricht 12 mei 1940

Gesneuvelden WO

II HELDERGEM

Aimé werd geboren te Heldergem op 17 oktober 1910 in het gezin Achiel Haesaert en Marie De Ro. Er waren nog 3 kinderen: Maria (°08-01-1912), Maurice (°09-02-1915) en Edmond (°14-10-1916).

Aimé was soldaat milicien (kannonier) van de lichte 1930 bij het 14de Artillerieregiment, 15de Batterij, 5de groep 14A, stamnummer 164/11464.

Hij werd gemobiliseerd op 1 september 1939. Zijn eenheid werd zwaar gebombardeerd door vijandelijke vliegtuigen op 10 en 11 mei. Ze bezweken voor de overmacht en op 11 mei gaven ze zich over aan de Duitse infanterie. De groep werd op 12 mei in de nabijheid van de Maasbrug bestookt door een Engels eskader bij het bombardement boven Maastricht. Er vielen zeven dodelijke slachtoffers, waaronder Haesaert. Hij werd in Maastricht begraven.

Op 13 juli 1947 werden de stoffelijke resten overgebracht naar zijn geboortedorp 'op een vrachtauto, zonder drapeau'.

Het werd een ingetogen plechtigheid met toespraken namens de buurtbewoners, het Gemeentebestuur en de Oud-strijders van Heldergem.

Op de uitvaart, zeven jaar na zijn overlijden, werden twee lijkredevoeringen uitgesproken, één namens het gemeentebestuur en één namens de Oud-strijders.

Diepbetreunde familie, waarde toehoorders

Vriend Aimé

Niettegenstaande het me zeer hard en pijnlijk valt, is het mijn duurzame plicht, in naam van het Gemeentebestuur, U een laatste afscheidsgroet te sturen.

Meer dan 7 jaar is het reeds, dat u, door de gruwelen en noodlottige gevolgen van den oorlog uit ons midden zijt verwijderd.

In 1939 kwam het onaangename nieuws der mobilisatie de harten van ouders, vrouwen en kinderen reeds aantasten en bedroeven. Jongelingen moesten familieleden verlaten om ergens in het vaderland hun plichten te vervullen. Ook U, Aimé, trof deze eerste oproep. Alhoewel pijnlijk en hartroerend, aarzelde u niet uw vaderlandse plichten te vervullen. Doch, dit alles was maar een voorbode van het naderend onheil dat volgen zou.

10 mei 1940. Ons zo rustige landeke werd berschapen in de meest angstwekkende paniek. Kanonnen bulderden, obussen vlogen door de lucht, kogels floten om ons heen. De vijand had de verdragen met de voeten getreden. België's onafhankelijkheid was geschonden. Ieder soldaat te wapen, ieder soldaat ten strijde voor recht en vrijheid.

Diep bewust van uwe verantwoordelijkheid stond u paraat Aimée, om zich tegen 's vijands snode plannen te verdedigen. Helaas! Uw offervaardigheid en strijdlust mocht maar van korten duur zijn. Op 12 mei vond u den heldendood te Maastricht bij één der talrijke bombardementen. Pijnlijk moesten die laatste ogenblikken voor u geweest zijn. Des te droeviger en hartverscheurend moesten wij en in 't bijzonder uw familie dit bericht vernemen.

Ver van uw geboortedorp zijt gij gevallen uit plicht, als een grote held, zonder maar één opbeurend woord van vrouw en kinderen, van familieleden, vrienden en kennissen. Zij allen die u kenden als een plichtbewuste kristen huisvader, die met u zo menig vriendelijk woord gewisseld hadden, zij allen zagen u niet meer weer.

Na 7 jaar staan wij hier nu bij uw stoffelijk overschot, uw heldendood staat ons nog klaar voor den geest. Diep ontroerd, teneergeslagen, maar niettemin fier over uw heldhaftige houding, richten wij deze laatste woorden tot u, doch laat ons troosten bij die gedachte:

U stond voor 't recht in 't veld

En viel als kristen held.

En nu, vriend Aimé, vaarwel, in 't ander leven

Zal God u loon naar deugden geven,

En zal uw volk, nog lange jaren

't geheugen van uw moed bewaren.

Namens de Oudstrijders:

Dierbare vriend Aimé,

In naam van de oudstrijders, krijgsgevangen en opgeëischten van Heldergem, wil ik u een laatste vaarwel toesturen.

Nog versch in ieders gebeugen ligt het, dat de Duitse drommen als een orkaan, op onze streken neervielen.

Gij Aimé, bevond u onder deze, welke de eerste gevoelige schok opvingen, en ondanks het wanhopig verweer, de weg naar het krijgsgevangenschap werd opgestuurd.

Nog het belgisch grondgebied niet verlatend hebbende, moest u reeds een vreeselijk bombardement, van eigen artillerie doorstaan, welke de brug Vroenhoven-Maastricht onder vuur namen. Pas enkele schreden op Nederlandsche bodem, een Engelsch eskader die opdook, en de Maasbrug als doel nam. Het was deze aanval die onze vriend noodlottig werd.

Ik laak hier bijzonder de Duitse borden, die in tegenstrijd met alle oorlogswetten en menschelijke gevoelens, steeds de weerlooze gevangen ophielden, rondom bruggen en tragische punten en zoo een levende verdediging, tegen onze landgenooten opstelden en hunne inval met menschenlevens dekte.

Gij Aimé zijt een slachtoffer van dergelijke wandaad, gij die steeds waard, een voorbeeldig echtgenoot, een kommervolle vader, bezorgd voor gezin en familie, gij waard een toonbeeld voor velen.

En hier achtbare vrienden, wil ik een feit aanhalen, enkele oogenblikken voor zijn dood, het weinige eten dat hij bezat deelde met een dorpsgenoot, toen ook gevangen en thans hier aanwezig, als een levende getuige van zijne broederlijke naastenliefde.

Enkel krijgsgevangene en opgeëischten kunnen ten volle beseffen wat in deze schijnbaar onverschillige daad besloten ligt. Het laatste stuk brood delen met een vriend, om samen den honger en ontbering tegemoet te gaan.

Ik dank u hierom, Aimé, in naam van deze vriend en alle vrienden die hier rondom u zijn geschaard.

Ik dank u, en uw nageslacht mag fier zijn op die edelmoedige daad, schooner dan het grootste waagstuk en heldenfeit in de oorlog volbracht.

Vaarwel Aimé, vergeten kunnen wij u nooit en God zal het u loonen. Ik groet u een laatste maal als held, als menschenvriend.

Vaarwel, tot hiernamaals.

Alfons Beerens

ALBERT DOMIEN VERSTOCKT

Soldaat 2de Linierement

Heldergem 20 mei 1915

Temploux 12 mei 1940

Victor Verstockt en Adela Breynaert woonden op de 'Liefkenshoek' met hun 4 kinderen: Yvonne (°25-10-1913), Albert (°20-05-1915), Zoé (°01-03-1917) en Anna (°04-10-1919).

Albert was soldaat milicien (autobestuurder) van de lichte 1935 bij het 2de Linierement, stamnummer 102/89350. Opgeroepen op 1 september en ingedeeld bij het 25ste Geniebataljon, 1ste Compagnie.

Bij het aanleggen van een mijnenveld werden zij bestookt door vijandelijke vliegtuigen en Albert werd dodelijk getroffen. Hij overleed nog dezelfde dag op 12 mei 1940 in Temploux.

Zijn vriend, Edgard De Nayer was getuige van het overlijden en nam de moeilijke opdracht op zich de familie in te lichten.

Op 23 juni 1940 werd het lichaam van Albert Verstockt overgebracht naar het kerkhof van Heldergem.

HELDERGEM

AANSTELLING VAN EEN MILICIEN IN 1748

Eind 1746 hadden de troepen van de franse koning, Lodewijk de vijftiende, omzeggens heel de Oostenrijkse Nederlanden bezet.

Een van de verplichtingen die aan de gemeenten en steden werd opgelegd was het aanduiden van een of meerdere personen voor dienst in de legers van Zijne Majesteit. Ook Helderghem ontsnapte niet aan deze maatregel en moest één milicien aan de Fransen leveren. Waarschijnlijk werd te Helderghem niemand bereid bevonden deze taak op zich te nemen. Daarom werd beroep gedaan op een huursoldaat, die deze verplichting mits vergoeding aanvaardde.

Het akkoord dat de gemeente Helderghem met deze milicien sloot is hieronder weergegeven.

"Op hedent desen 28 februari 1748, sijn burghemeester en schepenen der prochie ende heerlijckhede van Helderghem, geaccordeert, soo sij accorderen bij desen jeghens Laurentius Joseph Gauch, gebortigh van de prochie van Marie Saint Jean land van Berghen, enigauwe. Op conditie dat den voors. Joseph Gauch hem zich heeft gheengageert in qualiteijt als Milicien ten dienste van de voorseijde prochie. Voor eene teijdt ende termijn van ses achter een volghende jaeren, inganck nemende date voorseijde, dat hij Gauch voor sijne ses jaerighen dienst sal proffitteren vande voorseijde prochie eene somme van drij hondert twijftigh guldens ten daeghe van sijn vertreck als hij van dese prochie sal vertrecken en de resterende drij hondert guldens blijven op dese prochie chroijserend in advenante vanden penningh twintigh sijnde 15 guldens tjaers in forme van obligatie welcke voorseijde somme van 300 gulden met den intrest van desen sal hij milicien geriffelijck naer het expireren vanden termijn van ses jaeren, zelven dien sal den voors. milicien noch proffitteren boven de voors. 350 gulden eenen hoet, crawat, twee hemdens, slaep caussens, brouck, een paer caussens, jupe en een paar schoenen, ghementioneert int accort, d'eijndelinghe ter selven zal hij milicien noch proffitteren voor antgelt tot sestien guldens nehentien stuivers de welcke sijn ghedistribueert ten deele aenden aenbrengher vanden milicien en ten deele aenden milicien en ten lesten zal hij proffitteren tot tien stuivers daeghes van sijn aencompste tot den daeghe van sijn vertreck als hij milicien zal vertrecken van dese prochie naer sijn garnisoen, int volcommend ende onderhouden van alle tgone voorschreven verbint hem den milicien te volcomen aen den dienst vande majesteijt van Vranckerijck en burghemeester en schepenen aenden inhouden der voors. conditien en alsoo bij hun ondertekend date ute ante

dit is tmerck van Laurentius Joseph Gauch

mij (mede) present

... Redant

... D'haeseleir

Christiaen D'haesleer

Jacque du Sainwirt ?

Joannes Beerens"

Joannes Scheerlinck

Pieter Coppens

Pieter Prieels

Cornelius Schouppe

John Scheerlinck.

Bron : Rijksarchief Beveren - Land van Rotselaer nr. 1884.

Een pauselijk zouaaf van Heldergem

De kerkelijke staten

De kerkelijke staten lagen ongeveer in het midden van Italië en werden begrensd door Lombardië en Venetië in het noorden; in het oosten door de Adriatische zee, ten zuiden door het koninkrijk Napels en ten westen door de Thyreense zee, Toscanië en Modena. De oppervlakte bedroeg ongeveer 40.000km².

De koning der Franken, Peppijn de Korte, schonk in 754-756 politieke macht aan de paus over de gewesten die hij op de Longobarden had veroverd. De pauselijke staten werden nog vergroot door giften van Karel de Groote, zoon en opvolger van Pepijn en gedurende vele eeuwen kon de Kerk het grondgebied behouden.

De kerkelijke staten werden in 1809 ingelijfd bij Frankrijk en stelde tijdelijk een einde aan de politieke macht van Paus Pius VII. De paus werd opnieuw staatshoofd in 1814 na de verplichte troonafstand van de keizer van Frankrijk te Fontainebleau.

De éénmaking van Italië stelde definitief een einde aan de tijdelijke macht van de pausen. Onder het pontificaat van Pius IX werden de kerkelijke staten ingepalmd.

De tienjarige strijd 1860-1870

De paus beschikte over een leger van 12000 eenheden. Hun taak bestond erin de orde te handhaven. Door het streven naar nationale eenheid werden de kerkelijke staten in hun bestaan bedreigd en Pius IX riep de christenen op om de H.Stoel te verdedigen tegen de Italiaanse bezetter. De belgische Xaveer de Mérode, oud kamerheer van de paus, kreeg de opdracht een leger te vormen. Ons land gaf de toon aan, vooral op initiatief van het bisdom Gent. Het centraal aanwer-

vingskantoor bevond zich te Brussel, met provinciale kantoren in Brugge, Gent, Leuven, Luik en Doornik. Uit een twintigtal landen werden vrijwilligers gerekruteerd en op 17 april 1860 belandden de eerste kandidaten in Rome aan. De strijd ontbrandde in dat zelfde jaar. De antiklerikaal en nationale held Garibaldi, zette voet aan wal in Sicilië en begon zijn opmars naar Rome. Ondanks hun leeuwenmoed bezweken de pauselijke zouaven voor de overmacht en in 1870 moest de H. Vader zich bij het verlies van zijn staat neerleggen en trok zich in vrijwillige gevangenschap terug in het Vaticaan. Door het verdrag van Lateranen in 1929 kwam een einde aan het geschil. De overeenkomst werd ondertekend door Mussolini en Kardinaal Gasparri. Italië erkent de onafhankelijkheid en de neutraliteit van Vaticaanstad en geeft de Paus alle rechten als staatshoofd en stelt de kerk financieel schadeloos voor de onteigening van de kerkelijke bezittingen tijdens de periode 1861-1870. Dit verdrag werd in 1947 door de republiek erkend.

Voor de periode 1860-1870 waren er 1802 Belgische zouaven waarvan 670 eenheden uit Oost-Vlaanderen. In Heldergem voelde één vrijwilliger zich geroepen om aan te sluiten. Landbouwer August Hendrickx uit Oom bood zich aan als vrijwilliger in de Cellebroedersstraat te Brussel op 9 december 1867 en tekende voor twee jaar. Hij ontving hiervoor een premie van 30 Romeinse scudos.

Het aanwervingsblad (feuille d'enrollement) vermeldde de nodige vereisten om goed bevonden te worden voor de dienst, o.a. een bewijs van legerdienst (Certificat de milice); een doopakte (attestation de coadjutor, certificat religieux); een

ÉTATS PONTIFICAUX.

N° d'ordre 3202.

(305)

DIVISION MILITAIRE

PLACE de

Dépôt de

Bataillon des Zouaves.

FEUILLE D'ENRÔLEMENT

de

pour deux ans.

Aujourd'hui le 11 ^{Décembre} mil huit cent ^{soixante-dix} le nommé
Auguste Henri Kari fils de *Henri Kari*
 et de *Marie Kari* né à *Meldersheim (Belgique)*
 le 20 ^{Octobre} 1845, ayant eu en dernier lieu son domicile à *Meldersheim*
 province de *Liège* sous la condition de *labourer*
 a été admis au service de SA SAINTÉTÉ comme simple soldat dans le bataillon des Zouaves,
 s'obligeant à servir fidèlement pendant deux années et à prêter le serment prescrit dans les mains
 de l'autorité compétente, présentant à cet effet les documents ci-après désignés, lesquels ayant été
 trouvés en règle et conformes aux prescriptions du règlement pour les recrues, nous soussignés
 nous l'avons admis provisoirement au nom du Souverain et nous avons promis, au nom du même
 Souverain, au susdit qu'il jouira de tous les avantages de solde,
 masse, habillement, suppléments, récompenses, et de tout ce qui est fixé par la loi du 7 janvier 1852,
 et que passé le temps de années, pour lesquelles il a pris service, il pourra (en cas qu'il
 ne lui plût pas de continuer à servir) demander son congé, qui lui sera accordé conformément
 aux règlements en vigueur.

Le nommé déclare n'avoir jamais été jusqu'ici
 rayé ou expulsé de quelque corps d'armée que ce soit, connaissant la peine qui attend celui qui,
 expulsé d'un corps, s'enrôle de nouveau, et qu'il se soumet, en outre, sans exception, au code et aux
 lois militaires, ainsi qu'aux méthodes et à la discipline qui sont ou seront en usage dans le bataillon,
 également sans exception.

DOCUMENTS

Certificat de naissance
" de mariage
" de bonne conduite
Certificat de naissance

A. Henri Kari

uittreksel uit het geboorteregister (extrait de naissance) en een bewijs van goed gedrag en zeden (certificat de bonne conduite).

August Hendrickx was nr 3202 die zich aanbood. Hij werd goedgekeurd en ontving immatriculatie nummer 6305. Op 15 december werd hij definitief ingelijfd als pauselijk zouaaf.

In september 1870 publiceerde het vaticaan een brief van Paus Pius X in verband met zijn ballingschap.

"Aan onze kinderen van de ganschen katholieken aardbol, heil en zegen in Onzen Heer Christus. Onzen Goddelijke Zaligmaker, die vernedert en verheft, die de dood en het leven terug schenkt, die straft en die verlost, komt te gedogen dat de stad Rome, de plaats van den heiligen apostelijken Stoel, terzelfder tijd als de pauselijke provinciën gevallen is in de handen der barbaarse vijanden van den heiligen katholieken godsdienst. Doordrongen van een vurige liefde en een vaderlijke toegenegenheid tot onze christelijke kinderen, hebben wij besloten, met medewerking van onze hoogwaardige kardinalen en met de diepste droefheid in het hart, aan alle onze gelovige onderdanen van den aardbol, den tegenwoordigen droeven staat van onzen heiligen apostelijken Stoel, bekend te maken.

U zeer toegenegen Vader kan u den apostelijken zegen niet meer geven, hij is opgesloten, hij kan u niet meer zien; het Vaticaan dient hem nu tot gevangenis; het is aan u, mijn lieve kinderen, niet meer toegelaten tot uwen tederen Vader te naderen.

De vijanden der H.Kerk beletten alle gemeenschap tussen de christelijke wereld en den zetel van den Heiligen Petrus. Men moet daar bij voegen, dat de beschimpingen, de bespottingen en gewelddadigheden tegen ons gericht, ongestraft te blijven door de overheden der lage soldaten onzer barbaarse vijanden. Wij horen reeds de gramschap ontvlammen van onzen oppersten

rechter, tegen de heiligschenderijen die reeds plaats hebben gehad, meer nog tegen degene die ons dagelijks bedreigen. In afwachting, bidden wij den Almogende om, door onze vurige en standvastige beden, den geest onzer vijanden te verlichten, opdat zij hun wreedheden ophouden, dat zij tergkeren met een berouwend hart tot den God van barmhartigheid, teneinde zijn gramschap af te weren en Zijn genade te verwerven. Vergeten wij bijzonderlijk niet, christene onderdanen, van onze toevlucht te nemen tot de H. Moeder Gods Maria, die ten allen tijde, door hare machtige voorspraak de goddelijke gramschap van ons heeft afgeweerd. Het krachtigste middel welke men tot hiertoe kan gebruiken, is het dragen van den gewijden schapulier, ter intentie der H. Maagd en het dagelijks onderhouden der boete die er aan toegeëigend is; want hij die zijn vertrouwen stelt in de Moeder Gods zal nooit verloren gaan.

Gegeven te Rome, den 29 september 1870."

Uniform

De zouaaf droeg een grijze vest, afgezet met rood zonder kraag. Vooraan open en versierd met rode tressen waarvan de knopen met leliën versierd werden. De mouwen waren vestgehecht met een rij rode knopen. Een zeer brede broek gaat tot onder de knie en wordt samengedrukt aan de kousenband. De benen zitten in slobkousen van oranjebruin leder, eindigend op zwarte rijlaarzen. De gordel is een brede sjerp van rode wol, de grijze kepie heeft een scharlaken band en als wapen ontvangt hij een geweer 'à la Larmoricière', de riem vastgemaakt aan de sjerp.

De familie Hendrickx

Petrus Joannes was de zoon van Joannes Baptiste en Joanna De Rouck, geboren te Heldergem op 18 april 1805, lijnwever en wonende in Oom. Hij huwde met Sophia De Pelsmaeker, spinster (°Hillegem, ca. 1822 en +Heldergem 4 december 1864).

Het echtpaar kreeg 8 kinderen, allen geboren en overleden in Heldergem.

Maria Theresia, °29 juli 1844 - +30 januari 1848

August, °30 oktober 1845 - +19 september 1904

Maria Theresia, °27 juli 1848 – 24 juli 1849

Maria Anthonia, °19 september 1850 - +30 juni 1862

Leopold, °21 december 1852 – uitgeweken naar Anderlecht

Francisca, °24 mei 1855 - +13 maart 1861

Victor, °15 februari 1859 - +29 mei 1860

Victorina, °29 april 1861 - +5 april 1941

August Hendrickx, pauselijk zouaaf

August werd als twee kind geboren in het gezin. Zijn peter was Constantinus Hendrickx en zijn meter Constantina De Pelsmaeker.

Na zijn terugkeer uit Italië in januari 1869, huwde hij met Francisca de Vuyst, geboren in Heldergem en dochter van Petrus en Livina Van Liedekerke, bloemmaakster. Het burgerlijk huwelijk werd afgesloten op 18 mei 1870 en twee dagen later huwden zij voor de kerk. Het jonge paar vestigde zich op de ouderlijke hoeve in Oom en er kwamen 8 kinderen.

Camillus Cornelius, °26 februari 1871, huwde op 14 februari 1901 met Ludovica Guillem.

Maria Emma, °3 januari 1873 en in Heldergem overleden op 22 april 1929

Frans Xaveer, °15 juni 1875 en overleden te Mere op 8 april 1960 (huwde met Clementine Van der Haegen uit Woubrechtgem)

Maria Victorina, °15 januari 1879

Maria Nathalie, °13 september 1880 en in Heldergem overleden op 3 februari 1882

Joannes Baptist, °15 september 1882 en overleden in Aaigem op 4 mei 1964 (huwde met Emma Pieters)

Maria, °20 november 1884 (huwde met Joannes Baptist De Luyck)

Remi Emile, °20 december 1887 en overleden in Heldergem op 8 december 1917.

Ik ging op zoek naar gegevens én naar een doodsprentje van de enige Heldergemse zouaaf bij families die omstreeks de eeuwwisseling in Oom woonden. Vier gezinnen kwamen in aanmerking: de families Goeman, De Pauw, Beerens en familie Van Cauter.

Een informant (André Goeman) vertelde: naast de hoeve van mijn ouders stonden twee vervallen woningen met stallingen, die mijn ouders aankochten en sloopten. De steenput met pomp wordt nog gebruikt. Jan Baptist Hendrickx (Aaigem), zoon van August en 'Paus Jan' genoemd, kwam de ligging van de steenput aanwijzen.

De naam van het perceel wordt door de huidige eigenaars en door de burens 'onze paus' of 'de paus' genoemd. De herkomst van die namen staan zeker in verband met de pauselijke zouaaf en zonder twijfel woonde hij in één van de huisjes. In de kiezerslijst van Heldergem van 1911-1912 heeft Jan Baptist Hendrickx huisnummer 122 en Désideer Goeman nummer 123. In Aaigem wonen nog enkele afstammelingen, w.o. een kleindochter van Jan Baptist. De Heldergemse nakomelingen weken uit naar andere contreien en ook het doodsprentje van onze 'pauselijke dieenaar' blijft onvindbaar.

Roger De Troyer

Herinneringen aan W.O. II

Op 10 mei 1940 brak de hel los. Wereldoorlog II was begonnen. Plotseling hoorden wij de motoren van vliegtuigen in de richting van Aalst en we zagen de Duitse Stukas één na één naar beneden duiken. Ze bombardeerden de Sint-Annabrug en de Molenstraat.

Vele mensen waren bang van de Duitsers: ze hadden W.O.I meegemaakt en sommigen hadden aan den lijve ondervonden en gezien dat een Duitser te paard rondreed en bij de kleinste overtreding met zijn zweep sloeg. Ze noemden hem 'Karwasj', wat zoveel betekende als 'man met de zweep'.

Dat was één van de redenen waarom ze wegvluchtten. Sommigen reden met paard en kar, anderen met de fiets of met de kruiwagen of gingen te voet. Alleen het hoogstnodige werd meegenomen. Allen trokken in de richting van de Westhoek naar Frankrijk.

Mijn vader bekeek het nuchter en zei: "Ze lopen in hun ongeluk want al die mensen gaan ginder samenkomen en wat gaat er dan gebeuren? Niets dan miserie!"

Octaaf Van Herreweghe, landbouwer, vluchtte met zijn gezin met paard, kar en inboedel in de richting van Sint- Antelinks en dan verder naar Frankrijk. Bij vrienden in de buurtgemeente rustten ze even uit en besloten dan toch na overleg om naar huis terug te keren. Op de terugweg werd Octaaf zwaargewond door rondvliegende obusscherven. Transport naar het ziekenhuis was onmogelijk, gezien de onveilige toestand te Aalst (de Denderbruggen waren gebombardeerd). Enkele dagen later werd hij dan door verplegend personeel van het Duitse Rode Kruis naar Aalst overgebracht. Hij overleed op 22 mei 1940 aan de opgelopen verwondingen.

Engelse soldaten verbleven op de boomgaarden van de landbouwers onder het lover van de fruitbomen onttrokken aan het zicht van de vijandelijke vliegtuigen. Toen we 's morgens opstonden, waren de soldaten verdwenen.

We gingen kijken op de boomgaard van Petrus DeCock (Peken dekker → zijn vader was dakbedekker) dicht bij de kerk. Dekens, schoenen, kledij...alles lag er rondgestrooid.

Wat ze niet echt nodig hadden, lieten ze achter. Iedereen die in de buurt woonde, keek rond en nam mee wat hij kon gebruiken.

De dekens werden allemaal meegenomen want ze werden gebruikt als deken op het bed. Later tijdens de oorlog liet men de kakikleurige dekens grijs verven en werden er overjassen van gemaakt. Wij, de jonge bengels, tastten in alle vestzakken op zoek naar

geld en sigaretten maar ze waren leeg. Aan de hoek van het kerkhof aan de kerk stond lange tijd een kleine gevechtswagen, achtergelaten door de vluchtende Engelsen. Ik ben er ook dikwijls ingekropen en heb de binnenbekleding helpen afbreken. Gedurende vele jaren hebben wij de sponsen gebruikt om in de klas het bord af te vegen. Op een dag waren mijn broer Hector en zijn klasgenoot Alfons Blondeel afwezig in de klas. Uiteindelijk kwamen ze tevoorschijn! Ze hadden gans de namiddag doorgebracht in de tank. Enkele maanden later was hij plotseling weggehaald.

Onder onze schuur was er een dubbele kelder. Een deel werd gebruikt om de aardappelen op te bergen en een ander deel om een gedeelte van de bieten in op te slaan. In de maand mei waren de twee kelders leeg. Ze werden schoongemaakt en werden nu gebruikt als schuilkelder bij bombardementen. Onze buur Kamiel Impens kweekte witloof en tijdens de wintermaanden had hij een verwarmingsinstallatie met warme metalen buizen onder het witloof. In het voorjaar had hij ze niet nodig. Ze werden nu kris-kras door elkaar geplaatst om bij instorting van de schuur de keldertrap

te beveiligen en zo konden wij de kelder verlaten. Bijna al de burens sliepen in die kelder. Gelukkig duurde de oorlog maar achttien dagen, konden de vluchtelingen naar huis terugkeren en konden onze gasten weer in hun eigen bed slapen.

Het café werd gesloten maar de specerijwinkel namen mijn ouders over. Alles werd gerantsoeneerd en bij iedere

aankoop moest je rantsoeneringszegels geven. Elk product had een nummer. Als winkelier moest ge deze zegels op een formulier plakken en bij aankopen moest je ze in ruil voor andere goederen aan de groothandelaar afgeven. Dat was een job voor mij en ik heb veel bladen volgeplakt.

Op 13 juli 1943 zagen ik en talrijke Heldergermynaren hoe werklieden van de firma Campenhout uit Haren-Noord, de grote klok "Barbara" langs een galmgat naar beneden haalden.

Om half vier waren de werken beëindigd en verliet de klok onze parochie midden de grootste droefheid, woede en onmacht van de parochianen. Koster, fotograaf en lid van de weerstand Valerie De Backer kon de gebeurtenis stiekem fotograferen van op de speelplaats van het klooster.

In het begin van het jaar 1944 dropten vliegtuigen een tweetalig krantje 'De regenboog' (l'arc en ciel). Het was gericht aan de Belgische bevolking en werd gebracht door de luchtmacht van de Verenigde Naties.

Ik heb in het veld twee van die krantjes gevonden en bewaar ze in mijn archief. Het eerste was nummer **7 van 14 april 1944** en het tweede nummer 11 van 12 mei 1944.

14 APRIL 1941

DE REGENBOOG

Aan het Belgische Volk gebracht door het Vliegwezen der Vereenigde Naties

No. 7

De Russische Opmarsch

Moskou, 13 April.—Na hun intocht in Roemenië—alwaar zij reeds meer dan 400 plaatsen veroverden—en na tot aan den voet der Karpathen opgerukt te zijn op een lengte van meer dan 200 km, hebben de Russische troepen de grens van Tsjecho-Slovakië bereikt. Sedert 8 April wappert weer de vlag van Tsjecho-Slovakië op een eerste strook bevrijden grond.

Zooals het bereiken der grenzen van Tsjecho-Slovakië gemeld werd door een speciaal dagorder van Maarschalk Stalin, zoo maakte de intrede in Roemenië het voorwerp uit van een verklaring van den Heer Molotoff, Volkscommissaris voor Buitenlandse Zaken.

In deze verklaring—waarom-trent van te voren met Londen en Washington overleg gepleegd was—werd op plecthige wijze het voornemen van de Sovjet-Unie geuit „zich van geen enkel deel van het Roemeensch grondgebied meester te maken en evenmin de sociale structuur van Roemenië te wijzigen.“ Enkel militaire noodwendigheid noopte het Rode Leger Roemeensch grondgebied te betreden, „met enkel als opdracht den vijand tot diens nederlaag en overgave te vervolgen.“

Op 26 Maart waren Maarschalk Konieff's voorhoeden, door het oversteken van de Pruth, Roemenië binnengetrokken. Sedertdien heeft het gros van Konieff's troepen, na de Pruth op een lengte van 170 km ten Noorden van Jassy geforceerd te hebben, meer dan 400 plaatsen ingenomen tusschen de meergenoemde Pruth en de Sereth. De Russen bereikten den linkeroever van de Sereth

Tsjecho-Slovakië bereikt

Meer naar het Noorden hebben de troepen van Maarschalk Zhukoff de grens van Tsjecho-Slovakië bereikt, daar waar Tsjechisch-Ruthenië aan Roemeensch Transylvaanië paalt. Deze beide provincies waren door de Hongaren in 1938 en 1940 geannexeerd. De voetheuvels der Karpathen werden op een lengte van 200 km door de Russen bezet en hevige gevechten worden geleverd om den Jablonica- of Tartarenpas. De Tsjecho-Slovaaksche brigade, onder bevel van generaal Svoboda, neemt deel aan deze gevechten.

Aan het andere uiteinde van het front hebben de troepen van generaal Malinofsky zich van Odessa meester gemaakt. Deze belangrijke Zwarte-Zeebasis bevond zich sedert meer dan twee en een half jaar in Duitse handen. De Duitschers hebben gedurende twee maanden moeten strijden om Odessa in te nemen; de Russen gelukten er na negen dagen reeds in den vijand er uit te verdrijven. Het Rode Leger bevindt zich thans op ongeveer 130 km van de monding van den Donau.

Het offensief in de Krim kent een verder buitengewoon succes-

(vervolg binnenblz.)

NA-OORLOGSCH LUCHTVERKEER

Londen, 11 April.—De Heer Stettinius, onder-staatssecretaris bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, is op het einde van de afgelopen week van Washington te Londen aangekomen teneinde besprekingen te voeren met de leden van het Britsche kabinet. Bij zijn aankomst had de heer Stettinius een langdurig onderhoud met Eersten Minister Churchill. De heer Stettinius zal gedurende drie weken in Engeland verblijven. In hoofdzaak zullen door hem met Britsche personaliteiten behandeld worden de vraagstukken die verband houden met den huidige stand der krijgsvorrichtingen.

Terwijl de heer Stettinius met de Britsche staatslieden besprekingen houdt van algemeen aard, is de heer Adolf Berle, bijgevoegd onder-staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, eveneens te Londen aangekomen om deel te nemen aan een conferentie ter bestudering van de na-oorlogse burgerlijke luchtvaart.

De heer Berle verklaarde dat deze conferentie geenszins tot doel had het vormen van een monopolie in het na-oorlogse luchtverkeer. Binnenkort, aldus de heer Berle, zal een internationale luchtvaartconferentie bijeengeroepen worden, aan welke conferentie zullen moeten voorafgaan besprekingen met de vertegenwoordigers der Sovjet-Unie en der overige geallieerden.

★ ★ ★

Zeer bevredigend verloop van den duikboot oorlog

Londen, 10 April.—Betreffende den duikbootoorlog, in den loop der maand Maart werd heden het volgende communiqué bekendgemaakt door President Roosevelt en Eersten Minister Churchill.

„In den loop der maand Maart werd de oorlog tegen de duikboten die opereren in ver uit elkaar liggende sectoren, van de Barentssee tot den Indischen Oceaan, zonder verpozen voortgezet.“

„De vijand ging voort met zijn vruchteloze pogingen om den gestadigen vloed van voorraden naar Rusland over den noordelijken weg te onderbreken.“

„Wij leden de meeste scheepsverliezen in afgelegen zeeën. Alhoewel eenigszins hooger dan in Februari zijn onze verliezen nog laag en het vernielen van U-booten werd op hetzelfde peil gehouden.“

Waarschuwing

Te Antwerpen en omgeving werden de radiotoestellen door de Duitschers opgeëischt. Leert de les... Laat u niet onverhoeds vangen. Zij kunnen het morgen doen in uw stad.

Tracht oude posten op te koopen: redt uw eigen post. Tracht lampen en bijbehoeftigheden bij te houden, zij zullen later van pas komen. Breekt vandaag nog uw buitenantenne af: beter in het vervolg Londen slechter te hooren, dan helemaal niet. Zoekt betrouwbare adressen van vaderlandsche elektriciens op: zij zullen U raad geven.

Redt wat gij redden kunt, maar blijft zelf of door echte vrienden, in contact met Londen.

NU OOK DE "TIRPITZ" BUITEN GEVECHT

Het eerste volledige verslag over den aanval door vliegtuigen van de Britsche vloot op het Duitse slagschip Tirpitz in de Altenfjord op Maandag, 3 April, werd gegeven door de Britsche Admiraliteit op 5 April. Hier zijn uittreksels:

„Verleden Maandag, tegen zonsopgang, naderden vliegkampen in de nabijheid van de Altenfjord. Barracuda-vliegtuigen, begeleid door jagers, vloegen van de vliegkampen ten aanval.“

„De eerste vliegtuigen kwamen klaarblijkelijk juist op het ogenblik dat de Tirpitz zijn ankerplaats ging verlaten. Het schip werd getroffen op verscheidene plaatsen door zware en half-zware bommen.“

„De vijand trachtte de Tirpitz achter een rookgordijn te verborgen, maar toch werd hij opnieuw getroffen gedurende den tweede aanval en groote ontloffingen werden waargenomen.“

„Men had af te rekenen met luchtafweergeschut van de Tirpitz zelf en van de kust, maar toen het laatste vliegtuig zijn aanval deed waren alle kanonnen tot zwijgen gebracht.“

„Toen men de Tirpitz laatst zag was hij in brand in het midden.“

„Geen enkel vijandelijk jachtvliegtuig werd gezien.“

„Van al de vliegtuigen die aan den aanval deelnamen gingen er slechts drie Barracuda's en één jager verloren. De piloot van het jachtvliegtuig werd gered...“

Het werk van de USAAF

De Vliegende Forten en Liberators wierpen 27.430 ton bommen af. Van de 26 dagen van actie werden er 15 besteed aan aanvallen op doelen in Duitsland.

De Amerikaanse bommenwerpers en hun begeleidingsvliegtuigen vernielden in den loop der maand Maart 1.061 vijandelijke vliegtuigen.

De Amerikaanse machines deden 29.000 vluchten, waarvan 12.500 door zware bommenwerpers en 16.515 door jachtvliegtuigen. Daarbij gingen 369 bommenwerpers verloren dus minder dan 3%. Van de jagers 179, dus iets meer dan 1%, van de in actie zijnde machines.

Sofia, Boerest en Budapest

De hoofdsteden der satellietstaten waren verleden week de voornaamste doelen der geallieerde luchtmacht van het Zuiden. Sofia, Boerest en Budapest werden bij dag door de Amerikaanse luchtmacht en 's nachts door de RAF gebombardeerd. Ook Ploesti, het Roemeensch petroleumcentrum, werd bezocht. Terwijl de geallieerde luchtmacht aldus deel nam aan den strijd om den Balkan, werden tegelijkertijd de Duitse verbindingswegen, de oorlogsfabrieken en vooral de vliegtuigfabrieken aangevallen. De Amerikaanse bommenwerpers legden den langsten afstand af, 2700 kilometer van Groot-Britannië uit heen en weer, om vliegtuigfabrieken te Posen in Polen te bombarderen.

Voor maanden buiten gebruik

Daaruit blijkt bevestigd dat de herstellingswerken aan de Tirpitz, na den aanval door de dwergduikboten, gedaan waren.

De speciale korrespondent van Reuter, die meent, ze dat Barracuda duikbommenwerpers 16 voltreffers plaatsten op het Duitse slagschip. De ontloffingen waren zoo geweldig dat de achtersteven van de Tirpitz heen en weer schokte in het water en dat vlammen op en de hoogte van de marstrang sloegen.

De „Times“ schrijft dat deskundigen die de foto's hebben onderzocht van oordeel zijn dat de aangebrachte schade de Tirpitz voor maanden, misschien voor den duur van den oorlog, buiten gevecht zal stellen.

Zorgvuldig voorbereide aanval

Reuter zegt verder: „Uit de verhalen der piloten kan men opmaken dat de vijand niet opken tegen de snelheid en de juistheid van den aanval. Ieder vliegtuig was slechts voor enkele seconden boven het doel. Zij kwamen van alle kanten en volgden snel op elkander.“

Zulke snelle beslissende slagen zijn ook nog wat anders dan meeval, zij zijn het resultaat van zorgvuldig overleg. Reuter zegt ook nog: „... vele weken lang hadden de Barracuda's en de jachtvliegtuigen voor dezen slag geoefend. Nieuwe ideeën vonden 'ingang en', zoo zegt de bevelhebber, zij kenden succes.“ Zulks blijkt ook uit de foto!

Het Barracuda-vliegtuig is het nieuwe wapen der Britsche vloot, dat de Swordfish vervangt. Het is (vervolg binnenblz.)

Belgische jachtpiloten keeren na een vlucht terug op een vliegveld ergens in Engeland. De geallieerde luchtmacht is trotsch op Uwe landgenooten en zij zult op hen niet minder trotsch zijn!
Cinq pilotes de la glorieuse phalange des chasseurs belges d'Angleterre rentrent au terrain après avoir accompli une mission. Les pilotes belges constituent un corps d'élite de l'aviation des Nations Unies.

"Belgian Tenacity" NIET PER TELEFOON! te water gelaten

Einde Maart had te South-Portland, in de Vereenigde Staten, de tewaterlating plaats van het Belgische koopvaardijchip "Belgian Tenacity." De boot werd gebouwd voor rekening van de Belgische regering.

Het schip werd gedoopt met der kenschetsenden naam "Belgian Tenacity" d.w.z. Belgische taaiheid, of Belgische vasthoudendheid, door gravin Van der Straten-Ponthoz, echtgenote van den Belgischen ambassadeur in de Vereenigde Staten.

★ ★ ★

Rusland

vol verloop. Reeds heeft het Kertsch geheel gezuiverd. Heden veroverden de Russen Theodosia, Eupatoria alsmede de hoofdstad van de Krim, Simferopol. 20000 Duitschers werden krygsgevangen genomen.

Aldus voltrekt zich de bevrijding van de Oekraïne. Het enige Russisch grondgebied dat nog door de Duitschers bezet is wordt gevormd door de groote Duitse inham in Wit-Rusland.

Verleden Zaterdag verklaarde Radio-Moskou: "Het oogenblik nadert waarop het Rode Leger overal onze grenzen zal bereiken en ons grondgebied overal van den vervalschuwd vijand zal gezuiverd hebben."

Toen alles goed en wel ging voor de heeren Duitschers, hadden ze moed te koop,—vooral op het miserabel gebied der te verrichten wreedheden op weerloze slachtoffers hebben ze tijd en gelegenheid te over gehad om de nazitheorie in rampzalige praktijk om te zetten.

Thans is er wel iets veranderd. Niet dat de Duitschers zich met het oog op de komende, onafwendbare nederlaag bekeerd hebben tot betere gevoelens,—neen, verre van daar, wij zouden haast zeggen integendeel. Ze zullen tot het laatste oogenblik onmenschen zijn en blijven. Maar ze worden soms voorzichtiger in de uitvoering,—ze nemen zekere voorzorgen om te trachten de verantwoordelijkheid van zich te wettelen, want ze hebben al hier en daar het klokke hooren luiden over de bestraffing der oorlogsmisdadigers, en zij moeten het bekennen, op dat gebied is de toekomst der vergelding voor hen alles behalve rooskleurig.

Dan komen de trukken voor den dag, en daarin zijn zij meester. Zij probeeren die verantwoordelijkheid op de schouders van anderen te laden, in dit geval de voorbereiding, de aanhoudingen en de medewerking aan echte oorlogsmisdaden te verkrijgen van de Belgische politie, die Belgische Rijkswacht en de Belgische ambtenaren, allerlei en allerhande. En hun orders om vuile werkjes te verrichten worden per telefoon gegeven,—of nog die heeren komen of een bulderend of een geveinsd vriendelijk bezoek afleggen, ten einde mondeling hun bevelen mede te deelen.

Opnieuw en met nadruk vesti-

gen wij daarop de aandacht van al wie het aangaat. Over de Londensche radio werd reeds gewaarschuwd,—wij dringen nog eenmaal aan. Iedereen moet het best met zich zelf uitmaken, hoe al die terreurmaatregelen en die Nazi-wreedheid kan tekeer gegaan worden. Maar iedereen moet voorzeker weten dat op het gebied van onrecht en onwettelijkheid, zijn persoonlijke verantwoordelijkheid op het spel staat. Niemand mag in de kaarten van den bezetter spelen. Daarom, bemoeielyk zijn misdaden op alle manier en laat U noch beïnvloeden, noch in verwarring brengen, noch om den tuin leiden.

Wie U van vijandelijke kant iets bevelen komt, moet op de daad en de gevolgen gewezen worden en moet er schriftelijk de verantwoordelijkheid van nemen. Geen telefoontjes en geen mondelinge bevelen aanvaarden. En als gij het zoo ver gebracht hebt, dan vangt Uwe "aktie" als vaderlandsche Belg aan. Een goed verstaander . . .

★ ★ ★

Tirpitz

(vervolg van de titelblz.)

een torpedo-verkenningsvliegtuig, hoogvleugelig vandecker met gesloten "cock-pits."

Duitsche Onderzoekscommissie

Het Zweedsche blad *Nya Dagligt Allehanda* schrijft dat de Duitschers een onderzoekscommissie hebben ingesteld om na te gaan hoe het komt dat de Tirpitz geen bescherming van jachtvliegtuigen had en waarom er geen verkenningsvliegtuigen waren die de vliegkampschepen hadden kunnen zien. Deze commissie zetelde op 10 April. 156 leden der bemanning van de Tirpitz verloren het leven en een groep hoogere Duitse leger- en zee-officieren die het schip bezocht, moest zulke groote schade vaststellen dat het noodig zal zijn het schip in een dok te brengen om het te herstellen.

De Belgische minister bij de Luxemburgsche regering op bezoek bij de Belgische vrouwen die zich nu reeds voorbereiden op haar taak na de bevrijding, een taak van hulp en bijstand aan haar landgenooten.

Les femmes belges en Angleterre s'entraînent en vue des tâches de secours et d'assistance qui les attendent à la libération de la patrie. Le Ministre de Belgique auprès du Luxembourg s'adresse à ces volontaires lors de sa visite à un de leurs camps d'entraînement.

DE REGENBOOG

Geen schilden van Belgische mensenlichamen

Vanaf 1939, en vooraleer Nederland en België, zonder oorlogsverklaring aangevallen werden, geneerden de Duitschers zich niet, onder mekaar, het volgende thema te ontwikkelen:

"Dank zij onze bombardementsvloot die sterker is dan die van al onze tegenstrevers samen, kunnen wij den vijand dwingen de wapens neer te leggen, alleen door luchtbombardementen op de groote agglomeraties.

"Wij zullen garnizoenen leggen in de vijandelijke Europeesche grootsteden en uitgestrekte gebieden bezetten. En aangezien de Hollanders, de Belgen en de Franschen, die deze steden bewonen, tienmaal talriker zullen zijn dan de Duitse soldaten, zullen deze lasten op hun beurt tegen eventuele luchtbeschieting beschermd zijn, als door een menschelijk schild.

"En dat menschelijk schild, vervolgden de Moffen—en vooral zij die den vorigen oorlog hadden meegemaakt,—zal heel wat meer beteekenen, dan die burgers die wij in 1914 vóór onze troepen lieten marscheeren; want die bandieten van burgers aarzelden niet op ons te laten vuren, hun eigen soldaten toeroepende: Schiet op, trots alles!"

Ziedaar: Duitse mentaliteit. Collaborateurs van alle soort, en die uit de nijverheidskringen onder meer, houden er dezelfde Duitse berekening op na. Er zijn er, die nog erger dingen durven te doen.

Akkoord met den vijand, hebben zij niet enkel op den honger gespeeld, om den geringen man naar de fabriek te dwingen, waar de machines ten bate van den Mof draaien, maar zij trachten eveneens hun fabrieksgebouwen te verdedigen, te vrijwaren voor luchtbombardement, door er, op het kritische oogenblik, een menschelijk schild van slachtoffers in bedwang te houden.

Het is zoo monsterachtig, dat het haast ongelooflijk klinkt. En nochtans, het is, helaas, de waarheid!

Een der vreeselijkste bewijzen daarvan wordt geleverd door den Rexist Lossignol, stationsoverste te Ronet, voorstad van Namen,—vormingsstation en centrumwerkplaats der spoorwegen in het Naamsche.

Bij omzendbrief van 15 April 1943,—omzendbrief die op de dagelijkse orders werd herhaald naar aanleiding van de eerste Britsche luchtaanvallen op spoorwegknooppunten, heeft die Rexist aan zijn talrijk personeel verbod opgelegd, beschutting te zoeken wanneer vliegtuigen in de nabijheid werden gesignaleerd. Het personeel moest de bommen afwachten en het vallen van granaatsplinters van het afweergeschut, vooraleer zich naar de schuilkelders te begeven.

De Rexist Lossignol legt het woordelijk uit; wanneer in de onmiddellijke nabijheid vliegtuigen cirkelen, een rookgordijn leggen, vuurpielen werpen of in duikvlucht naderen, zal gansch het personeel op zijn post en aan den arbeid blijven.

Het personeel mocht slechts beschutting zoeken, woordelijk "ingeval van aanval, te zeggen als het afweergeschut in actie was, als de vliegtuigen bommen wierpen of mitrailleurden."

Ziedaar de bevelen van den stationsoverste, Rexist Lossignol. Dergelijke gelijkaardige bevelen werden ook, op aanstichten der Moffen, op andere plaatsen uitgevaardigd. . . .

Begrijpt men nu waarom de onmiddellijke nabijheid van strategische punten niet ontruimd wordt? Waarom de Moffen de radiostellen opeischen? . . . Gewaarschuwd worden aangaande luchtaanvallen? Goed voor de Duitschers! Voor de Belgen niet noodig!

Luister naar de stem van de Vereenigde Naties

(Belgische tijd)

UITZENDINGEN VAN DE B.B.C. VOOR BELGIE:
13.15 tot 13.30 in den 1500, 373, 41, 31, 25, 16 m. band in het Vlaamsch.
13.52 tot 14.30 in den 1500, 373, 49, 41, 31, 25 m. band
20.30 tot 20.45 in den 1500, 261, 49, 41, 31, 25 m. band
AMERIKAANSCH UITZENDINGEN, RECHTSTREEKS VAN DE VEREENIGDE STATEN IN DE VLAAMSCHE TAAL, DAGELIJKS IN DEN KORTE GOLF METERSBAND VAN 7 uur tot 7.15 (38.3 m en 49 m.) EN VAN 21.45 tot 22.15 u. (25.2 en 31 m.).

Mijn vader ging regelmatig 's avonds van 20.30u tot 20.45u bij onze buur Kamil Impens luisteren naar de Engelse radio (BBC). Alle deuren en zonneblinden waren dicht; ze stonden heel dicht bij de radio want het beluisteren was ten strengste verboden. Blijkbaar reden de Duitsers rond met een wagen en konden ze met apparatuur opsporen

in welke huizen er naar de Engelse radio geluisterd werd. In de omgeving van Antwerpen werden zelfs de radiotoestellen opgeëist.

Op 20 juli 1944, rond 23 uur, werd Heldergem opgeschrikt door een hels lawaai. Een Engels vliegtuig verkeerde in moeilijkheden en enkele bommen werden in Heldergem en omgeving gedropt.

Voor de familie De Cooman was het een verschrikkelijke nacht. Het huisje werd als het ware van de kaart geveegd. Enkele burens zochten in de ravage naar enig teken van leven. **Frans De Cooman** vond er de dood. Zijn vrouw Alice Groebbens en dochter Rachel hadden lichte verwondingen, zijn zoon Walter had ernstige verwondingen aan het been.

Het was een klein mirakel dat er nog iemand levend uit het puin werd gehaald.

's Anderendaags ging ik kijken en zag een krater van wel twee meter diep; de bakstenen van het oude huisje lagen in de omgeving rondgestrooid. Geen enkele steen stond nog op een andere. Stortte het vliegtuig neer? Dit kon niet achterhaald worden.

Op 23 juni 1944 was ik met mijn broer Hector en mijn kozijn Nestor in de weide voor ons huis. Plots hoorden wij het geluid van een naderend vliegtuig dat uit oostelijke richting naar ons toekwam.

Het was blijkbaar geraakt door het Duits afweergeschut want er steeg een rookpluim uit het vliegtuig. Volgens zeer goede bron was het vliegtuig niet neergeschoten maar zou er een ontploffing in de cockpit geweest zijn. Plots maakte het een draai van 90 graden naar links, waarschijnlijk was de piloot op zoek naar een geschikte landingsplaats maar vond er geen. Boven Heldergem zagen wij een man naar beneden vallen. Waarschijnlijk was het vliegtuig te laag bij zijn sprong want zijn valschermscherm ging niet meer open. Het was de piloot luitenant **Danny Mangan** die als laatste het vliegtuig verliet.

Onmiddellijk liepen wij in de richting van Bovendries en naast de steenweg van Aalst naar Geraardsbergen, rechtover de hoeve van Boerken (Hubert Cooreman) zagen wij het lijk van een jonge man in het graan liggen;

Zijn kentekens waren al verdwenen! Door wie???

Het vliegtuig stortte neer in Outer. 's Anderendaags gingen wij kijken naar de brokstukken van het vliegtuig; ik vond een stuk mica van een ruit van 10 cm op 5 cm. We werden weggejaagd door bewakers die in de lucht schoten. In de wijk Lebeke lagen in een schuur op wat stro twee lichamen naast elkaar uit het neergestorte vliegtuig. Ze hadden ook de crash niet overleefd. Ik heb die souvenir jarenlang bewaard in mijn kelder; nu is het jammer genoeg verdwenen en vind ik het niet meer terug. Ik had het graag geschonken aan het museum. Sommigen maken van de mica kruisjes en ringen.

De bevrijding van Heldergem

Op 5 juni 1944 om 6.30u gebeurde de langverwachte landing door de Geallieerden in Normandië (Frankrijk). Na zware gevechten met duizenden doden rukten de legers op in onze richting.

Vader bezat een oude Franse kaart met alle steden en gemeenten en dagelijks volgde hij de krijgsverrichtingen op de voet. Ik stond naast hem en keek geïnteresseerd toe.

't Was zondagnamiddag en kermis in Heldergem. Al de molens stonden toen nog rond de kerk; onder hen ook een hoge afrijzer. De eigenaar had enkele papieren vlaggetjes van de Geallieerden gestoken langs de afrit. Hij stond bovenaan te kijken en opeens zag hij in de verte een Duitser met zijn moto aankomen. Hij liet zich vliegensvlug naar beneden glijden en nam alle vlaggetjes mee. De Duitser echter keek niet opzij. Hij dacht er alleen aan om zo vlug mogelijk weg te komen.

Eliane en Rosa Van den Driessche

't Was ongeveer 17 uur. Opeens komt Marieken de straat afgerend al roepend: "De Engelsen zijn op de Steenweg!...". Toen ik dat hoorde sprong ik omhoog van pure blijdschap en zonder nog naar iets te luisteren liep ik samen met tientallen anderen in de richting van de Steenweg.

Toen ik de straat opliep zag ik dat aan enkele huizen de Belgische driekleur wapperde. Aan het café van Duim (Cyriel Lievens) op Bovendries (nu Heldergemstraat) hoorde ik opeens een hels geratel.

" Het zijn zeker de Engelsen" dacht ik. En waarlijk, daar verschenen in de bocht drie tanks. Ze waren met bloemen bedekt. In de kijkgaten zag ik lachende, bestofte, bruingebrande gezichten. Wij drukten hen ontroerd de hand en zij staken hun duim omhoog als begroeting.

Iedereen kwam toegelopen om de bevrijders de hand te drukken. Aan Maurice slap (Maurice De Troyer) staken twee mannen van de witte brigade hun revolver omhoog. Doch de Geallieerden hadden niet veel tijd want ze moesten verder in de richting van Aaigem.

Wij liepen een eindje achter de tanks, maar wij konden ze niet meer volgen en gingen zingend de straat af recht naar (Oud-Dorp) in het café bij Pipar waar het bal was. Dan gingen wij naar het café bij Felix Allaer waar een jazz de Brabançonne speelde; iedereen, groot en klein, die hem kende, zong mee. Ik deed ook mijn uiterste best. Toen ik huiswaarts keerde, was er een man uit Landlede (Kerksken) die te veel gedronken had aan het vloeken en tieren voor de deur van Polydoor Van den Dooren. Plotseling nam hij een steen en wierp hem met volle geweld op de deur. Het bovenvenstertje werd opengetrokken en Polydoor verscheen in de opening. "Is het daar bijna gedaan?" riep hij met een stem die trilde van woede. Doch als antwoord kreeg hij een steen die rakelings langs hem voorbijvloog. Woedend verdween hij en met een smak smiet hij het venstertje dicht.

Zingend trokken wij huiswaarts en nu wapperde er aan vele huizen de Belgische driekleur. Ik ging vroeg slapen maar deed geen oog dicht want op straat was er een lawaai dat horen en zien vergingen.

De repressie was begonnen, ook in onze kleine landelijke gemeente.

Enkele huizen werden vernield en in brand gestoken, soms door burenen of mannen die van de gelegenheid gebruik maakten om alles te stelen wat niet te heet of te zwaar was; de rest werd op straat gegoooid. Aan de melkerij Sint-Marie in Aaigem werd eerst het bureel in brand gestoken en daarna werd de melkerij leeggeplunderd. De boter werd verdeeld. Zo verliep mijn Bevrijdingsdag.

Enkele dagen later werd de weide voor ons huis ingepalmd door een compagnie Engelse soldaten. Enkele tenten

werden opgetrokken en een weg werd aangelegd met grote ijzeren platen om te verhinderen dat de camions zouden vastzitten in de drassige weide. Deze groep moest zorgen voor de bevoorrading van de vooruitgeschoven eenheden.

Na school waren we altijd in de omgeving van de soldaten, soms kregen wij een chick, een reepje chocolade of een sigaret voor papa.

Enkele soldaten gingen in de buurt vragen of er slaapgelegenheid was voor een paar mannen. Met gebarentaal maakten ze ons duidelijk wat de reden was voor hun bezoek : wij kenden geen Engels en zij geen Nederlands, zij kenden alleen enkele woorden Frans met een Engelse tongval. Dat begreep mijn vader iets beter.

Twee soldaten mochten bij ons komen overnachten en als dank brachten ze een doosje cornedbeef mee. Bij Henri Van Cauwenbergh sliepen twee officieren want hij sprak behoorlijk Engels: hij had een tijd in Amerika gewoond.

Onze naaste buur, Alexis Boon, was handelaar in biggen. Met zijn camion reed hij bij kwekers in West-Vlaanderen en bij zijn terugkeer zaten er soms een tiental mannen te wachten om een varkentje te kopen. Eerst kregen ze een goeie portie eten want de biggen werden verkocht per kilogram. Hij was een echte zakenman. Bij de bevrijding deed hij ook zaken met Engelse soldaten; op de pilaar aan het kerkhof, waar Liefkenshoek begint, hing een houten plakkaatje met daarop in witte verf geschreven "Alexis Boon street". Ik vermoed en ik ben er zelfs zeker dat ze aan hem benzine verkochten. Spijtig genoeg zijn van het plakkaatje geen foto's genomen. Wie bezat er toen een fototoestel?

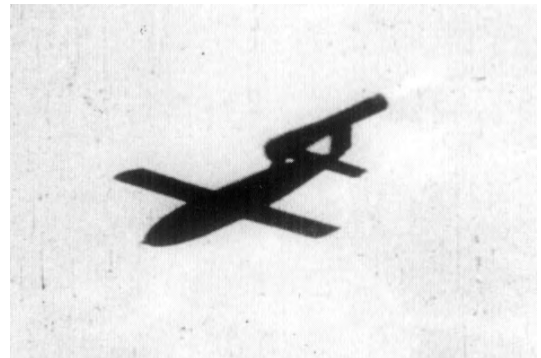
Een Heldergermse voetbalploeg werd opgericht door Albert Renneboog die gehuwd was in het café bij Duim.

Hij organiseerde een match tegen een Engelse ploeg. Ze speelden in de weide naast de huidige bewoner Willy Pevernagie aan de Steenweg van Aalst naar Geraardsbergen. De uitslag kan ik mij niet meer herinneren. Ook in Borsbeke werd gevoetbald tegen een Schotse ploeg. Voor de match begon speelde een groep

doedelzakspelers een serenade. Wij waren ook van de partij want enkele kilometers afleggen te voet was voor ons geen probleem.

Eind 1944 stuurden de Duitsers onbemande vliegtuigen (V1 en later V2) met een bomlading af op ons land en naar Engeland. Wanneer ze boven ons hoofd voorbijvlogen en we hoorden 'tjoek-tjoek-tjoek' waren wij niet bang want dan vlogen ze zeker verder. Op zekere dag hoorden wij een V2 naderen, het geluid stopte en de bom veil naar beneden. Vliegenschvug liepen wij naar de kelder. Wij hadden geluk, de bom was gevallen in Burst waar een meisje het leven liet. Heldergerm bleef gespaard van vliegende bommen.

Ook in Aaigem stortte op 29 mei 1944 een vliegtuig neer. Ik ben gaan kijken waar de piloot neergevallen was. De afdrukken van zijn ellebogen waren duidelijk zichtbaar in de harde grond van de boomgaard. De wrakstukken van het vliegtuig lagen enkele honderden meters verder maar er was bewaking door een man in een bruin kostuum met een geweer en we mochten niet dichterbij komen.

Op 16 december 1944 begon het Ardennenoffensief onder het bevel van Von Runstedt; t de bedoeling was de haven van Antwerpen in te palmen, de draaischijf voor de bevoorrading van de Geallieerde troepen. Wij waren bang dat de Duitsers zouden terugkeren en er was onrust onder de bevolking. Door de slechte weersomstandigheden, het vroom dat het kraakte en er hing een dichte mist, kon de Geallieerde luchtmacht niet tussenbeide komen. Rond Bastogne werd er hevig gevochten. Toen het weer eindelijk opklaarde, werden massaal vliegtuigen ingezet en het offensief werd gestopt. Wij herademden. Op 8 mei 1945 capituleerden de Duitsers. De oorlog was voorbij, we waren weer vrij, de wederopbouw kon beginnen.

Roger De Troyer

De Koreaan van Heldergem

Hierna het verhaal van Frans Impens, een Heldergemnaar die vrijwilliger werd in de Koreaanse oorlog. Regelmatig correspondeerde hij naar het thuisfront, waarvan gelukkig enkele brieven bewaard bleven. Een terugblik...

Felix Impens, ° Kerksken, 26 mei 1902 huwde Pharailde De Backer, ° Heldergem, 4 februari 1928 te Heldergem op 4 februari 1928. Het echtpaar kreeg 5 kinderen, allen te Heldergem geboren: Elza, °1-1-1928, Frans, ° 23-5-1931, Jan, ° 19-1-1933, Jozef, ° 29-3-1937 en Lucien, ° 9-2-1944. Het gezin woonde in een oude herberg 'Het Wijnhuis', op de hoek van de Leistraat en de steenweg naar Geraardsbergen.

Frans, de oudste van de vier zonen sleet een zorgeloze jeugd in het arbeidersgezin. Met zijn gitzwarte hardos en de bruine huidskleur leek hij een zuiders type. In de lagere school was hij regelmatig haantje vooruit en hij werd er éden duveli genoemd. Al was hij niet van de domste, toch eindigde met het 6de leerjaar zijn studies en hij werd zoals veel van zijn klasgenoten ingeschakeld in het arbeidsproces

In 1950 trok hij met de andere Heldergemnaren van 'zijn klas' naar het rekruteringscentrum te Aalst. In de volksmond 'gingen de jonge mannen naar 't consel'. Werden ze goed bevonden voor de dienst, wat hen vreugdevol stemde, dan volgde stevast een feestje. Weinig herbergen van Aalst tot Heldergem werden voorbijgelopen. Bijgeplaatste foto toont de plezante bende op weg naar huis (zie foto bladzijde 17).

Het jaar nadien volgde de oproeping voor een periode van 24 maanden 'te danken' aan de oorlogsomstandigheden in Korea. België leverde een aantal vrijwilligers voor de waanzinnige oorlog tussen Noord- en Zuid Korea. 'Den duvel', de avonturier van

Heldergem trad binnen als vrijwilliger en vertrok in oktober 1951 naar het verre Korea.

Er werd natuurlijk gecorrespondeerd en pas in februari 1952 ontving ik antwoord op een eerste brief. Enkele brieven volgden in de periode van februari tot juli 1952. Nadien kwam er geen contact meer. In die brieven vertelt hij als een oorlogscorrespondent over zijn belevenissen in het oorlogsgebied. Voor mij, een aangrijpend echt gebeurd verhaal.

Korea 12-2-52, 1ste lijn front, Ymji rivier, gebied Kosoko, N-Korea

Beste vriend Roger,

Ik heb met blijdschap je briefje ontvangen hier in Korea. Ik kwam juist toe van een vermoeiende patroulje, maar toen ik hoorde dat er een brief voor mij was, ging aanstonds alle moeheid uit mijn lichaam. Ik hoop dat het met u nog altijd goed gaat gelijk met mij want de gelen krijgen mij niet kapot. Gij krijgt toch nog regelmatig verlof om naar België te gaan maar voor ons is dat te ver daar wij amper 27000 km van Brussel verwijderd zijn. Wij liggen hier in N-Korea, 120 km voorbij Seoul en 70 km over de 38ste breedtegraad. De streek waar wij zitten is Kosoko en onze stellingen zijn gemaakt aan de Zuidelijke kant van de Ymji rivier. Over mijn reis en mijn eerste wedervaren vertel ik binnen enkele dagen in enkele brieven. Ik zal het nu maar eens uitleggen over het tegenwoordig moment. Wij hebben hier al een hele tijd alarmtoestand daar men een aanval vreest. Op 27 januari viert men in de Oosterse landen nieuwjaar en dit was nu ook het geval. Ze waren op die dag wat stouter 'de mettekos' en het is juist nieuwe maan ook en dat is bijna altijd de tijd dat de chinezen aanvallen daar zij in de nieuwe maan een teken van overwinning zien. Maar allé beste Roger, laat ze maar komen zulle, ik heb nog wel een paar handgranaten en kogels om hun als mooi nieuwjaarsgeschenk aan te bieden.

Wij moeten hier veel patroeljes en hinderlagen doen in het niemandsland en dat is avontuurlijk, beste vriend. De laatste tijd heeft het Belgisch bataljon zware

verliezen geleden. Van de 45 man waarmee ik het vliegtuig deelde dat ons naar Korea bracht zijn er reeds 3 dood, 15 gewond, 2 gek geworden en één gedeserteerd.

Van de week is er een patroelje in een hinderlaag gevallen van de Chinezen en er waren 3 gekwetsten. Dit grapje viel voor op de Biensberg, die zo genoemd is. Ge moet weten dat Korea is niets dan bergen en iedere berg in het niemandsland heeft een naam om hen te herkennen. Toen wij op klaar lichte dag patroelje deden vonden wij niets anders dan mutsen en bloed. Deze berg is een gevaarlijke plaats in het niemandsland. De Portoricanen gingen ook langs daar op patroelje en toen zij de berg bestegen dachten ze er zal toch niets opzitten en ze hingen wapens over de schouder. Toen zij boven op de top kwamen werden zij verrast door een vijandelijke patroelje die in een hinderlaag lag. De Portoricanen hadden 7 doden en 3 gewonden. Het is het beste altijd oppassen. De Amerikanen vrezen die berg ook, want op korte tijd zijn twee van hun patroeljes volledig uitgemoord.

Van de week hebben ze hier een Noord-Koreaans gevangen genomen die in de lijnen liep 's nachts. Voor één gevangene beloofd men een premie van 100 dollar (5400 fr), één fles whisky en 5 dagen Tokio, maar de Chinezen laten zich niet gemakkelijk vangen daar ze weten wat er aan vast hangt. De vijand is zeer sluw, goed gewapend en in massa. Beneden deze heuvel liggen hier nog twee lijken te rotten, men begraaft die zelfs niet.

Van de week hebben wij nogal wat mortierbommetjes op onze stellingen gehad, maar dat wordt men gewoon. Het doet wel wat aardig als men die tuigen over het hoofd hoort fluiten en men trekt instinctmatig het hoofd wat in, maar van een die men hoort fluiten moet men geen schrik meer hebben daar zij dan reeds wat verder is en niet voor u bestemd.

Bier is hier niet te krijgen, vriend, het is hier maar eenzaam en geweldig koud. Muziek of iets van vermaak heeft men hier niet en zo dus verliezen er veel de moed en ze verlangen naar België en andere gemakkelijke plaatsen.

Nu ga ik over het front maar afsluiten met een warme handdruk van uw vriend Frans Impens uit Korea.

Korea 16-3-52 - 2de lijn - front - Gebied Song-Jang, Noord-Korea

Ik heb uw brief 18 dagen na het schrijven ontvangen, dus een heel tijdje, maar het is een heel eind ook.

Wij liggen hier nu voor 14 dagen in de tweede lijn maar voor mijn part, beste vriend, mogen ze me weer vlug in de eerste lijn stellen daar kommandeert men zoveel niet. Wij krijgen hier alle dagen gevechten zonder wapens om ons met de hand te leren verdedigen. Dit bestaat uit trukken en bokslessen en soms lopen er hier mannen met een blauw oog of een bloedneus rond, maar allé daar moet een vrijwilliger tegen kunnen.

Wij liggen op 7 km van het front en zo er iets moest voorvallen wij zouden er rap zijn. Wij slapen hier in tenten, 20 man per tent, op veldbedden met een matras die men opblaast. Het is hier veel verbeterd tegen vroeger. De winter is hier nu ook ít merendeel voorbij en bijna op alle plaatsen is het een ware modderpoel en het zal niet verbeteren daar binnen een paar weken het regenseizoen begint en dat is nogal iets zulle vriend. Ik geloof als wij met onze kleine tentjes die wij in de eerste lijn zelf plaatsen de bergen zullen afspoelen. Om in de bunkers te kruipen, daar is geen kans toe omdat ze onder water zullen staan.

We hebben hier naar Seoul geweest, een 120 km per kamion om ons één dag te amuseren. Het heeft daar nogal geteld zulle. De Belgen vochten tegen de Amerikaanse MP met messen en revolvers. Er vlogen er enkele de kliniek in en de andere in het gevang. In tenten die dienst doen als gevangenis in het kamp zitten soms wel tot 60 man. Van de week waren er hier drie uit het gevang ontsnapt en ze vonden niets beter dan de gereedstaande jeep van de kapitein te nemen en er naar Seoul te bollen, u ziet dus dat er hier nogal kerels in het bataljon zitten. We kunnen hier alle dagen naar de cinema gaan die vertoont wordt in een tent, maar het zijn geen Engelse opschriften en men verstaat er niet veel van: Maar het is toch beter dan niets en als het enkele maanden geleden is dat men nog wat ontspanning heeft gehad is men zo kieskeurig niet meer.

Van de week zijn er van de nieuw aangekomenen vier op een mijn gelopen en ze waren nogal gekwetst zulle, het bloed liep zo van de draagberrie, men heeft hen onderweg naar het veldhospitaal drie bloedinspuitingen moeten geven. Wij hebben hier in de tent

een draagbare radio van 120 dollar gekocht, dat is 7000 fr. maar in België kost zulk stuk 10000fr voor het minst. Men kan er soms Belgisch Kongo op nemen en dan kan men soms Vlaamse liederen horen. Er is natuurlijk een grote antenne op. Vrouwen kan men in Seoul genoeg krijgen, van als ik in Korea ben heb ik er al twintig gearangeerd en ferme teefjes zulle.

Morgen moeten wij voor drie dagen op maneuvers, 30 km met pak en zak achteruit om te zien hoe rap dit zou gaan. Ik heb mij hier een ferm fototoestel van een 1500fr gekocht en binnenkort zal ik u wel enkele foto's opsturen. Ik had hier met de kaarten 20000fr gewonnen, maar het geld heeft hier geen waarde, men betaalt hier zomaar 50fr voor een busje bier.

Wij smeten in Seoul een klein hotel naar de kl...ten en vlogen met de bajonet achter de Amerikaanse soldaten en de burgers. Ik deed drie kapiteins van het Koreaans lger voor mij in houding staan. Hier in Seoul hebben zij van de Belgen nogal schrik zulle en het is geen wonder ook. Men kan hier Koreaanse jenever kopen maar het is echt vergif. Ik ben nu een goeie drie maand in Korea en met dat in België samen 10 maand, dus al een heel tijdje. Daar ik milicien ben moet ik één vol jaar in Korea blijven, dus nog een goeie 6 maande, als ik niet bijteken. De Chinezen zullen niet gauw de gelegenheid krijgen om mij naar de eeuwige jachtvelden te zenden en moest dit voorvallen, ik zou wel de gelegenheid hebben van een twintigtal gelen naar de dood te zenden. Men moet niet zeggen, beste vriend, dat de Chinezen slechte soldaten zijn, dat is niet waar, het zijn zeer goede. Zij hebben een geluk dat Korea een land van bergen en heu-

vels is en dat zij daar bescherming in vinden. De banen liggen hier ook niet goed en overal waar de Amerikanen komen legt hij ze aan zo goed hij kan, maar met het regenseizoen spoelen ze weer weg. Om een weg aan te leggen moet men soms een ganse bergen opblazen en weg kuisen. 's Nachts moet men bijzonder oppassen voor mijnen en dat er ook achter iedere rots of boven op de bergen waar men langs gaat vijanden op de loer liggen om je te doden. Ik heb hier nog geen schrik gehad en op gevaarlijke patroeljes ben ik er altijd bij. Wij zijn van de Cie A.L. overgeplaatst naar de Cie C, dus op het adres letten hé! De Cie C knapt hier alle gevaarlijke werkjes op. Als ik uit Korea gaaf en gezond terug kom denk ik de school voor onder-officieren te volgen om naar Belgisch-Congo te gaan, of ergens anders, want ik moet de wereld kunnen rond reizen. Van tien negen als men hier oppast wordt men sergeant, maar men moet het riskeren om naar Korea te komen. Van de 45 man met mij opgekomen zijn er reeds drie dood, 15 gewond en 2 mannen die schrik hadden zijn naar België teruggestuurd.

Vele groeten van uw beste vriend Frans Impens en misschien tot weerziens en dan pakken wij er eenen bij den Dikken (nota: stamcafé bij Florent Lievens).

Korea- 8-4-52 - front lijn - gebied Pong-Jang - Noord-Korea

Soms gaan wij eens naar Seoul en als er Belgen komen dan moogt u geloven dat de Amerikaanse MP in alarm is. Verleden week gingen wij ook eens en ik zal u dat eens vertellen. Seoul is 120km van onze stellingen en ieder peleton mag met de kamion eens gaan. Nu het warm wordt liggen de wegen vol stof en u kunt geloven hoe wij er uit zagen na een rit van 120km in een open kamion. Seoul was vroeger om zo te zeggen een mooie stad maar ze is reeds tweemaal door de Chinezen bezet en er is bijna niets meer van over. De meeste hutten in de achterbuurten zijn van stro, maar in de hoofdstraten zijn het meestal stenen huizen. In de straten krioelt het van bedelaars en dieven en ook van kleine bengels die de schoenen voor wat klein geld kuisen. Ze staan soms met tien tegelijk aan uw benen te sleuren en ik heb menig kameraad op zijn kl... zien vallen daarmee. De gasten doen alle stielen, ze spelen gids, kuisen schoenen, ledigen uw zakken als ze de kans zien en ze bezorgen de soldaten vrouwen. Dit moet u niet voortvertellen hé vriend

zittend: Frans Impens, Roger De Pauw, Edgard Van der Hoeven, Marcel groebbens, Gustaaf De Cock en Roger De Troyer
staande: Willy Meganck, Jozef Andries, Roger Schouppe, Marcel Coppens, Freddy Baeten en Georges Coppens

Roger, maar hier in de Oosterse landen laten alle vrouwen zich voor wat geld doen. De Oosterlingen vinden het een eer (sic!) als hun vrouw door een ander 'gebezigd' wordt. Men gaat met u mee en als de vrouw u aanstaat vraagt u 'amots' (hoeveel) en men zegt de prijs. Zo gaat dat hier. Overal waar men binnen komt liggen matten waar ze op slapen, strooi-matten hé! De meeste vrouwen zijn zo goed mogelijk op hun Europees gekleed. Maar velen lopen nog met witte kleren aan als symbool van rouw.

We hebben hier nu dikwijls alarm en de Chinezen zijn waarschijnlijk een aanval van zin. Ze doen veel van die schijn aanvalletjes om de macht van de UNO te testen. We hebben hier nu allemaal moderne Belgische wapens. De laatste tijd zijn er hier twee doden te betreuren, één gestorven in het hospitaal en de andere op de stellingen. De UNO zal heel waarschijnlijk binnenkort een groot offensief inzetten en ik geloof dat het zal tellen. Wij hebben daar op patroelje geweest, op de oude stellingen van de Chinezen, die aangevallen was door een Amerikaans bataljon. Overal was alles zwart gebrand door de napalmbommen en obussen. Overal lagen de lijken verspreid in de loopgrachten en schietputten, gansche lichaamsdelen zoals armen en benen en ook kapotte wapens en uitrustingen. Soms lag er ook een Chinees alhoewel die hun doden veelal meenemen. Van het Amerikaanse bataljon, 1200 man sterk die deze bergen veroverd hebben zijn er nog een 30-tal overgebleven. Het was om zo te zeggen volledig uitgeroeid, u kunt daaraan zien hoe goed de Chinezen zich verdedigen. Ze graven hun soms vijf tot zes meter diep in de grond en laten de vliegers maar doen. Bij zo een aanval wordt de berg eerst door de artillerie een paar uur beschoten en dan de vliegers met napalm en alles. Deze napalm is een bom die bij haar ontploffing een kleverige en gloeiende vloeistof verspreidt, deze loopt in alle hopen en spleten en verbrandt de vijand levend. Overal waar napalm gevallen is groeit niets meer en alles is zo zwart verbrand als kolen. Dan gaan de fuseliers erop af en voor hen schieten nog de mortieren. Maar toch blijven er nog gelen zitten die zich hardnekkig verdedigen.

Het koude weer is hier nu voorbij en u kunt het bijna niet geloven, over drie weken nog een mantel aan tegen de koude en nu in bloot bovenlijf van de warmte.

De wegen liggen hier nu vol stof, de vogels beginnen hier ook hun nest te bouwen en de bergen beginnen er groen uit te zien door het opschietende struikgewas. Er vliegen hier veel soorten vogels: eksters, kraaien, gieren, wilde duiven, mussen enz. en ook veel reebokken vindt men hier.

Hier enkele woorden Koreaans: jap-jap (eten), gaba-gaba (rapper), edowie (kom hier), bunthousen (oerokot), mameson (moeder), papeson (vader) en mini-mini (veel).

Frans Impens uit Korea. Doe de groeten aan de mannen van Helder gem.

Korea 5-5-52 - Gebied Canjori - Dorp Sops-Jon - Zuid-Korea

Nu liggen wij hier in het gebied Canjori, rond het dorp Spos-Jon een 70km van het front. Wij moeten hier zes weken doorbrengen om opleiding te doen voor in juni een offensief in te zetten met de 3de Amerikaanse Divisie waar wij, de Grieken, de Turken en de Filipijnen inbegrepen zijn. Op de baan was het een gerij van auto's die van het front en er naar toe reden. De Roby Divisie (Zuid-Koreanen) kwamen in onze plaats. Dit is nogal een spel, beste vriend, als zo een Divisie achteruit gaat en een vooruitkomt. De Zuid-Koreanen hebben geweldig veel schrik van de Chinezen. Ik geloof dat de Chinees er rap bij zal zijn als hij weet dat de Roby's hier zitten. Het regende geweldig en wij waren weldra kletsnat. Wij moesten nog 70km rijden voor wij op de plaats van bestemming waren, juist buiten het dorp Spos-Jon. Na enkele uren met pak en zak door modder en slijk gesleurd te hebben waren onze tenten opgericht. Vlug onze stoof aangezet en aangekoppeld aan een vat mazout en wij konden onze kleren drogen en onze wapens reinigen, want dat is het bijzonderste voor een soldaat: zijn werk. Het dorp was verboden voor de soldaten, daar het verboden is zich met vrouwen te amuseren, maar u kunt wel geloven dat dit geen avans is voor de soldaten, ze lopen er nog meer naartoe als dan het niet verboden is. Het dorp bestaat uit een hoop vuile hutjes en krotjes, die gegeven zitten van de luizen en vlooiën en allerlei ongedierte.

Het kamp is afgespannen met prikkeldraad om de burgers er buiten te houden, maar als zij ze vanvoor

buitenjaagt komen ze van achter binnen. En die brengen de diertjes met zich mee. Alle dagen moeten wij ons hier goed bestrooien met DDT poeder. Wij krijgen hier ook alle dagen pillukes te slikken voor de malaria, de gele koorts en andere gevaarlijke ziekten die hier op te doen zijn. Men moet hier ook oppassen voor slangen en allerlei muskieten die hier veel te vinden zijn. Er zijn ook giftige slangen bij die heel gevaarlijk zijn. Als wild vindt men hier reebokken, everzwijnen, herten, vossen enz. ook fazanten en ander gevogelte. Soms als wij gelegenheid hebben gaan wij eens jagen in de bergen achter hert kamp. Voor eten of sigaretten kan men hier zijn goed doen uitwassen. De gastjes krijgen hier veel van de Belgen, want de Belgen komen het best met de kleinen overeen. Want rond ons kamp krioelt het van kleine gasten. Ze slikken alles naar binnen want ze krijgen nog slechter eten, als bij ons in 1945 de Amerikanen doorkwamen. De sigaretten die in België 25fr voor een pakje zijn worden hier aan 1000 Won (6fr) het pakje verkocht daar wij er te veel krijgen. We krijgen wel 10 soorten chocolade, caramels, kauwgom, alles wat wij lusten. Twee, driemaal in de week kiekeken en ijskroom en ook veel opgelegd fruit. Is er een kledingstuk kapot dan wisselt men het maar in de cu-em (magazijn).

Wij hebben bijna alle nachten alarm of hier in het kamp oefeningen, maar dat is oorlog. In maart hebben wij nog twee doden en vier zwaar gewonden gehad. Alle dagen krijgen wij hier twee potjes Amerikaans bier, maar dat is wat weinig met dat warm weer. Alle dagen ga ik hier zwemmen in ijskoud water dat uit de bergen komt en een mensch eens gans verfrist. Wij hebben hier een luchtmatras die wij hier op de stroom leggen om ons te laten afdrijven, maar te voet weerkeren dat is geen pretje, zulle.

Als ik naar Seoul ga dan telt het nogal zulle, whisky drinken en met de vrouwen gaan slapen. Men moet oppassen dat men geen Koreaanse drank drinkt want dan kan men daar blind of zot van worden.

De rijstvelden op een 60km van het front worden weer bewerkt door burgers. Korea is het land van de stille ochtend en Japan het land van de rijzende zon, maar Korea zou men beter het land van de kikkers noemen. Met duizenden en duizenden zitten zij in de rijstvelden die onder water staan, te kwaken en beletten soms onze slaap. Men vindt hier ook kikkers die de bomen opkruipen gelijk apen. Ze hebben een groene kleur en

plakken om zo te zeggen aan je hand als ge ze opneemt, daar ze een kleverig vocht afscheiden die hen toelaat de bomen te bekruijen.

Nu, beste vriend Roger ga ik mijn briefje sluiten, maar eerst moet ik u nog vertellen dat ik toekomende maand naar huis mag komen, maar ik heb één jaar bijgetekend en zo dus zal ik maar in Juli 1953 naar huis komen. Ik hoop dat ik het offensief goed mag doormaken en zeg aan de mannen van Helderger dat ze mij niet kapot krijgen.

Beste vriend, ik groet u met een stevige handdruk van uit het verre Korea en ik wens dat uw tijd bij het leger in Duitsland vlug voorbij moge gaan en tot weerziens in België.

Good bye Roger, Frans Impens.

Roger De Troyer
(wordt vervolgd)

De Koreaan van Heldergem (vervolg)

Rechtzetting vorig artikel: Pharaïlde De Backer werd geboren te Heldergem op 20 augustus 1905.

In dit nummer de laatste brieven uit Korea die ik ontving van Frans Impens.

Korea- 3-6-1952-Gebied Canjorie-Dorp Sops-Jon, Zuid Korea

Wij liggen hier nog altijd in het kamp bij Canjori en het zal waarschijnlijk niet lang meer duren. Naar het schijnt zouden wij deze maand de 15de naar de eerste lijn moeten. Ook de 2de divisie gaat naar huis en wij zouden naar de 2de divisie overgeplaatst worden waar de Fransen en de Turken ook in liggen. Deze divisie vecht aan het centraal front en naar het schijnt zouden wij naar het gebied bij Der-won moeten en daar is nogal een spel zulle. De tenten in het kamp blijven hier, daar er een nieuwe hoop gasten toekomt die nog geen legerdienst gedaan hebben en die hier drie maanden opleiding achter het front krijgen. Vele gasten komen hier toe die reeds legerdienst gedaan hebben en seffens ingelijfd worden. Ook gaan er hier mannen naar huis die hun legerdienst voleindigd hebben. Mijn tijd was hier ook uit en ik begin hier aan mijn tweede jaar. Spijtig dat ik met Sinxen niet in ons klein Heldergem ben, het is nu reeds tweemaal dat ik mankeer en het volgend jaar nog eens maar dan haal ik mijn schade wel in met zuipen en plezier maken.

Velen van de nieuwe mannen hebben nogal een grote smoel, maar dat zal rap veranderen als ze enkele mortieren en kogels rond hun kl...ten horen ontploffen. In onze compagnie als wij in 't begin toekwamen waren er ook zo'n kerels bij maar als ze op de stelling kwamen dan dierven ze zelfs hun wacht alleen niet doen. In mijn hart verlang ik toch naar een goede slag om eens te zien wat die mannen doen zouden doen in de slag.

Binnen enkele dagen ga ik voor drie dagen in verlof naar Tokio en dan zal ik mij op die dagen eens goed amuzeren zulle, mooie vrouwen, bier en muziek met hopen, drie dagen lang. Dan vaag ik mijn kl...ten aan

Korea, die dagen. Op de wereld is er zoveel te zien, beste vriend Roger, in het Oosten met zijn tempels, zeden en gewoonten. Als men hier een huis binnengaat dan moet men zijn schoenen uitdoen daar het hier een gewoonte is. De oosterlingen slapen allemaal op strooien matjes.

Er zitten hier nogal wat galjaars bij ons bataljon en ze steken hier nogal iets uit in de omliggende dorpen. De meesten steekt het kamp hier tegen. Soms is er hier een show van Koreanen met vrouwen die oosterse dansen uitvoeren, soms ook een Amerikaanse legerjazz en alle avonden cinema in open lucht. Op de stelling waar wij, voor wij in dit kamp aankwamen, opzaten zijn de Chinezen nu doorgebroken, ze zijn een heel eind vooruit gekomen de gele varkens. Wij horen nu van in ons kamp de kanonnen bulderen en ik denk dat wij binnen enkele dagen in de lijn zullen moeten, want de Zuid-Koreanen die daar zitten doen niet veel, ze hebben een grote schrik van de Chinezen.

In Korea hier is er grote armoede en overal lopen verminkten rond die niets of weinig verzorging krijgen. De Belgische majoor-dokter van het bataljon die geeft hier gratis verzorging voor de burgers uit de omtrek en van overal komen ze. De Koreanen bestoeffen de Belgen en ze weten waarom.

En op het laatst groet ik u met een warme handdruk op papier vanuit het verre Korea.

Van uw vriend Frans Impens en tot volgend jaar in Heldergem.

Een maand later komt volgend verhaal.

Korea-2-7-52-Gebied Canjorie-dorp Sops-Jon, Zuid Korea

Wij liggen hier nog voor één dag in het kamp bij Canjori en dan gaan wij in lijn naar een volgende stelling, maar iets verder naar het dorp Kasakol. Wij moesten voor drie of vier dagen naar Ser-won vertrekken en onze voorposten zaten daar reeds maar dan

kwam er een bevel dat de derde divisie naar Majori moest en zo gaan wij morgen vertrekken. 't Zal eindelijk toch gedaan zijn met de oefeningen en drill die wij hier in het kamp maar al te veel kregen. En dat steekt mij tegen zulle, alle dagen hetzelfde. Ik steek hier ook een foto bij van mij met een vriend van mij en een Koreaan getrokken. Op die moment als wij getrokken zijn hadden wij al 10 hoge bergen van 500 meter beklommen en dat is geen lachspel zulle. Ik steek u hier ook een biljetje in dat dienst doet als pas voor de Chinezen. De Amerikanen werpen die boven de Chinezen uit en als er bij zijn die goesting hebben om over te lopen komen ze in de dag met het biljetje in de hand en men is verplicht ze goed te behandelen.

In Serwon daar wordt nu hard gevochten. De mannen van de voorpost die daar drie dagen geweest zijn vertelden het volgende: op een berg in het niemandsland

Frans (r) met twee strijdmakkers.

lagen Amerikanen in een hinderlaag en ze hadden overeengekomen signalen. Alle dagen legt men langs de flank van een berg, uit het zicht van de vijand, twee grote linten een geel en een rood. De ene dag ligt het op een kruis, de andere dag op een X, of L, of T, of V. Hiermee zien de vliegers waar de UNO zit. Misschien zagen de vliegers dat niet goed want ze wierpen langs de linkerkant bommen en de soldaten vlogen door de vlammen langs de linkerkant, maar de Chinezen zagen dat en ze beschoten die kant met mortieren. Ge kunt geloven hoe de Amerikanen daar schrik hebben afgezien, ze hadden gelukkig maar enkele verbranden.

Roger ik ga nu sluiten binnen enkele dagen weet ik meer nieuws te melden.

Enkele dagen later stuurt hij een verhaal waarin hij beschrijft dat het misschien zijn laatste opdracht kon zijn.

Korea 17-7-52 - 1ste lijn front - Ymjn rivier

We liggen hier nu in de 1ste lijn aan de Ymjn rivier. Er is hier veel beweging van de vijand en van zogauw er een vlieger over hun stellingen vliegt beginnen ze er naar te blaffen gelijk duivels en soms halen ze één naar beneden. Ik heb hier op veertien dagen tijd vier vliegers naar beneden zien halen in de omtrek van onze stellingen. Van als wij op stelling zijn hebben wij hier drie doden en twintig gekwetsten. We hebben reeds een lichte aanval gedaan. Deze week ben ik bijna mijn leven kwijt geweest, beste vriend Roger. Wij gingen die nacht, voorzichtig met het wapen in de hand schietensgereed door een in twee jaren onbeplant rijstveld. Ge moet weten dat een rijstveld op zijn verhogen ligt om ze door het water te laten bevoeien. Plots hoorden wij het geluid van artilleriebommen die afkwamen, maar daar wij dat gewoon zijn wisten wij aanstonds dat die obussen geen twee meter verder gingen vliegen daar er voor ons een grote berg lag. Wij lagen nog maar juist op de grond toen er een ware hel van ontploffingen losbrak. Zes artilleriebusen waren tegen ons op zeven meter in de grond geslagen en u kunt geloven dat er nogal staafjes staal over onze oren vlogen. De Smet van Voorde werd aan het been gekwetst en naar het hospitaal gevoerd maar het is niet erg, maar zogauw het been geraakt is doet men u naar Japan daar een beenwonde door het klimaat zeer slecht geneest. Eén uur later werd korporaal Goris door een stuk granaat in de wang getroffen en ook naar het veldhospitaal gevoerd. Wij hebben die nacht met zes vrijwilligers tot op 150 meter van de

Chinese lijnen gezeten, en dat is zeer spannend, beste vriend. Soms één uur sluipend voor honderd meter en dat is spannend zulle.

Nu heb ik mij met vijf vrijwilligers aangegeven om een speciale opdracht, die zeer gevaarlijk is uit te voeren, misschien morgen moeten wij vertrekken. Misschien kom ik niet meer weer, maar men is soldaat en vrijwilliger en nooit als kost het mij mijn leven zou ik mijn kameraden in de steek laten. In België zegt men tegen ons dat wij een soort bandieten zijn en toch mogen ze lachen dat wij er zijn om naar Korea te komen, anders zou men misschien andere jongens tegen hun goesting naar hier doen komen om te vechten.

Ge kunt niet geloven wat een goesting ik heb op een goed pintje bier en een teljoor patat-frit, maar dat vindt men hier niet in Korea. Zo ik van mijn opdracht mag terugkeren dan schrijf ik u seffens terug. Zo ik niet terug kom dan zult u het in de dagbladen wel lezen. Maar voor ik val, beste vriend, zal ik toch nog een gele aap kunnen kapot maken en hoe meer hoe liever.

Dus beste vriend Roger houd er de moed maar in en op een goed en gezond wederzien bij 'den dikken' te Heldergem.

Frans Impens.

Gelukkig is Frans na zijn gevaarlijke opdracht veilig terug gekeerd naar zijn eenheid. Helaas ik ontving geen brieven meer. Een neef van mij en ook zijn familie ontvingen nog oorlogsverhalen, maar hebben die niet bewaard.

Onze 'Heldergemse Koreaan' keerde in 1955 terug naar België, na vier jaar oorlogservaring in Korea.

Frans Impens was een joviale jongeman, had vele vrienden en zijn 'afzwaai' werd uitbundig gevierd. Iedereen noemde hem 'Pedro' (waar die naam vandaan kwam, kunnen wij niet achterhalen).

Na zijn Korea-avontuur bleef hij nog twee jaar in het leger en werd gekazerneerd in Duitsland, waarna hij definitief 'afzwaaide'.

Niet bang voor zware inspanningen, werd hij mijnwerker in de streek van Marcinelle. Door de dramatische mijnsluitingen werd hij werkloos.

Frans bleef ongehuwd, 'profiteerde' van het leven en zette regelmatig de bloemetjes buiten. Eén van de

attracties was natuurlijk de jaarlijkse 11-novemberherdenkingen. Na de plechtigheden in de kerk en aan het oorlogsmonument maakte hij er samen met zijn vrienden een fijne dag van met het feestmaal en ettelijke pintjes in de herbergen. Met zijn strijdmakkers voelde hij zich thuis. Een 'tourné général' geven was voor hem niet vreemd.

De laatste jaren van zijn leven kreeg hij longproblemen, de zogenaamde 'mijnwerkersziekte'. Tot zijn laatste dagen bleef hij behulpzaam voor familie en vrienden tot alles hem te zwaar werd. Een sterke boom werd geveld. Frans overleed in het O.L.Vrouwklinik te Aalst op 14 januari 1984. Vele vrienden vergezelden hem naar zijn laatste rustplaats op het kerkhof van zijn geboortedorp. Hij rust er op het ereperk van de oud-strijders.

Een goede vriend en klasgenoot, avonturier in hart en ziel, amper 52 jaar, ging veel te vroeg heen.

Dag Frans Impens uit 'Het Wijnhuis'.

Je trouwe vriend, Roger De Troyer

Roger De Troyer

12. Moord, brand en ander heugelijk nieuws

“Vier-en-twintig jaar oud, zo vreselijk vermoord, Ouder, familie en vrienden erbij,

Hierboven zijt gij bij mij “

(Marktkramers verkondigen treurig nieuws)

EEN HELDERGEMSE SCHEPEN IN DE GEVANGENIS TE AALST

Wat zich op 2 maart 1688, tijdens de wekelijkse markt te Aalst had afgespeeld, was ophefmakend : Guillam HERMAN, hoefsmid en schepen van Helderger, was er opgepakt en in de gevangenis geworpen. Dit nieuws zou niet alleen indruk maken te Helderger, de betrokkene zijnde een van die kleurrijke personages waarvan slechts de oudsten onder ons nog enige herinnering hebben bewaard - denk aan de tandentrekker, de wonderdokter en de medecijnman, liefst 's zondags, na de Hoogmis, of op de jaarmarkt, of op het meeste afgelegen gehucht van het dorp.

Guillam HERMAN was een zoon van Hendrik, hoefsmid op Kestergat onder Pepingen. Hij had zich in 1661 aan de Dries te Helderger gevestigd, na zijn huwelijk met Judoca DE HERDER, een dochter van de smid van Helderger, Adriaan DE HERDER - het huwelijk had plaats gevonden te Ninove in aanwezigheid van de twee broers van de bruidegom, Peter, hoefsmid op Kestergat, en Hendrik, ontvanger en later burgemeester van Zonneger, alsmede "pluribus aliis", zoals de pastoor van Ninove in zijn parochieregisters vermeldt ; de keuze van Ninove onderstreept ten overvloede deze vermelding, want gelegen halverwege de woonplaatsen van bruid en bruideger,... tenzij zij was ingegeven door het ontbreken te Helderger van een geschikte herberg, groot genoeg om de "pluribus aliis" rond het gebruikelijk Bruegeliaans bruiloftsmaal te verenigen.

Op 23.4.1664 was hij buitenpoorter van Geraardsbergen geworden, wat wijst op een manifeste animositeit tegenover "die" van het dichterbij gelegen Aalst en, achteraf bekeken, niet zo'n gelukkige keuze, want "die" van Aalst pestten van lieverlede "die" van Geraardsbergen, en omgekeerd. Wat meer is, enkele weken voor de gebeurtenis, die hier wordt verhaald, had zijn oudste zoon, Adriaan HERREMAN - de familienaam had intussen de invloed van ons Oost-Vlaams dialect ondergaan - die te Herzele in het huwelijk was getreden met Maria DE FRENNE en zich te Woubrechtger had gevestigd, op zijn beurt, de snodaard, aan het buitenpoorterschap van Geraardsbergen de voorkeur gegeven.

Een hoefsmid was toendertijd niet zomaar een smid. Hij was daarenboven en vooral een "maar-schalck" ofte paardenmeester - in het Frans "marechal", in het Henegouwer "marissal" - en bij uitbreiding een "vee-arts" : heel wat

familienamen gaan op deze beroepsnaam terug. Zijn kundigheid bewoog zich, zoals deze van de toenmalige geneeskunde in het algemeen, op de grens tussen de "geneeskunst" en de "zwarte kunst". Met enig doorzicht en kennis van zaken werd de paardenmeester een wonderdoener, die men met "Meester" aansprak, zoals uit talrijke akten blijkt. Men haalde hem van einde en verre, als de nood aan de man, zegge de paardestal, de koeststal of de schapenkudde, kwam en hij veilde, als een geleerd man gekleed, zijn paardemiddelen op de stedelijke en landelijke markten. Nog op 19 april 1770 werden drie dergelijke kenners, met name, zoals zij zelf hebben geakteerd, "Jan-Baptist VANDEN BERGHE en Judocus VANDEN BERGHE, beiden inwoonders der stadt Aelst, smeden en peirdemeesters van stijle, en Francis DE PELSMAECKER, smedt en peirdemeester van stijle, opwoonder der prochie van Haeltert", door de meier, burgemeester en schepenen van "de prochie van Haeltert-Kercxken" aangezocht zich te begeven ten huize van Adriaan RUYSSINCK, filius Lieven, op de Bruul, om aldaar in aanwezigheid van deze notabelen - en ongetwijfeld de rest van de "prochie" - "te examineren vooreerst een bruyn merrepeirt oudt ontrent de seven jaeren, welck peirt zij bevinden dat het is besmedt met eene sieckte ofte plaeghe genaemt het snodt, voorders een tweede merrepeirdt swart van hair oudt ontrent de thien jaeren met een jonck veuleken oudt ontrent de ses weken, oock swart van hair, welck peirdt sij oock bevinden besmedt te sijn met het snodt gelijk het voorgaende peirdt, eyndelinge een derde peirdt oudt ontrent... (in de tekst) jaeren swart van hair met een bruyn cleyn veuleken oudt ontrent negen weken, enz., enz." - de besmette dieren dienden en werden, ingevolge deze expertise, afgemaakt en begraven. Dit om aan te tonen hoe belangrijk de smeden-paardenmeesters nog waren op het einde van het Ancien Regime.

Aan kennis van zaken zal het Guillam HERMAN niet ontbroken hebben, want het beroep werd reeds door zijn vader en groot-vader uitgeoefend - misschien kende hij zelfs "Le parfait marechal" van de vermaarde Parijse paardenmeester Jacques Labessie de Solleysel, dat verscheen in 1644 en vele malen werd herdrukt en vertaald.

Het hoeft dan ook niet te verbazen dat Guillam HERMAN, al Brabander dat hij was, schepen van Heldergem werd - zoals zijn vader schepen van Pepingen was geweest. Hierbij dient aangestipt dat schepenen toen geen verkozenen des volks waren maar notabelen, die als zodanig werden aangesteld door de lokale landheer - te Heldergem, dat samen met Denderhoutem, Haaltert en Kerksken het Land van Rotselaer vormde, was deze vertegenwoordigd door zijn te Haaltert residerende baljuw Ser Judocus VAN DEN BRUELE ; het was de baljuw die de schepenen voordroeg en controleerde.

Wat was er nu op 2.3.1688 te Aalst gebeurd ?

De prochie van Heldergem was drie jaar intrest verschuldigd aan de wezen van een Jacob DAENS voor "een croyserende obligatie van acht pond grooten sjaers" en kwam maar niet over de brug. Was het onwil, onwetendheid of schuldige nalatigheid in hoofde van de plaatselijke ontvanger Jan DE SWAEF ? De processtukken laten, zelfs drie honderd jaar later, niet toe een onaanvechtbaar oordeel te vellen. Ogenschijnlijk berustte het geschil op een misverstand, waarbij de ontvanger, tegen alle redelijkheid in, koppig was blijven vasthouden aan een eigen interpretatie. In acht genomen trouwens de vele verplaatsingen die hij zich nadien getroostte - naar de baljuw te Haaltert, naar de schepenen van Aalst, naar de advokaten te Gent, naar de Heren van de Raad van Vlaanderen, ook te Gent - moet Jan DE SWAEF uiteindelijk zijn ongelijk hebben ingezien.

Hoe dan ook, Guillam HERMAN was zich van geen schuld bewust toen hij op 2 maart 1688 zijn "swarte blesse" voor de wagen spande om zich naar de wekelijkse markt te Aalst te begeven. Hij stapte af in "het huys van theire, de herberghe St. Jooris", gelegen in de Nieuwstraat en gehouden door de Weduwe DE BUNDEL - het pand bevond zich rechtover de nog bestaande De Keyzerstraat ; de schuttersgilde St. Joris had er op de eerste verdieping haar kapel en haar vergaderzaal.

Jan DAENS, de voogd van de wezen DAENS, waarschijnlijk goed geïnformeerd over het gaan en komen van onze Heldergemse schepenen, had op 16.1.1688 van de Aalsterse schepenen een bevelschrift gekregen om lijfswang te mogen uitoefenen op de persoon van de burgemeester en schepenen van Heldergem ter betaling van hun schuld - de lijfswang, soms ook gijzeling geheten, werd gedurende eeuwen, in onze gewesten tot in 1871, toegepast om een onwillige schuldenaar te bewegen zijn verbintenissen na te komen ; tegen de betrokkene werd bij de bevoegde schepenen, in casu deze van Aalst, woonplaats van de wezen DAENS, een vonnis gehaald, krachtens hetwelk hij in de gevangenis kon worden opgesloten tot de schuld was vereffend ; heden kan alleen de Staat gijzelen en dan nog uitsluitend krachtens een plaatsvervangende gevangenisstraf die door de rechter wordt bepaald wanneer hij iemand tot geldboete veroordeelt.

Jan DAENS kon zich met zijn bevelschrift niet tot de baljuw van het Land van Rotselaer te Haaltert wenden om hetzij de burgemeester, hetzij een van de schepenen van Heldergem te gijzelen, want deze ambtenaar was niet gebonden door een vonnis van de schepenen van Aalst in burgerlijke zaken : daarenboven, wat meer bepaald Guillam HERMANS betreft, deze was buiten Aalst gedekt door zijn buitenpoorterschap van Geraardsbergen - de schepenen

van Geraardsbergen zouden eventueel onmiddellijk een "brief van hofsluitinghe" hebben uitgevaardigd met bevel hun buitenpoorter te ontslaan, zelfs indien hij intussen naar Aalst was gevoerd geworden.

Binnen de muren van Aalst kregen de zaken echter een ander verloop. Toen Guillam HERMAN zich op 2 maart 1688 in "St. Jooris" bevond, stapte de meier van Aalst, Jan-Baptist VAN MONTAGU, vergezeld van zijn assistenten, er af, wel wetende wie hij er zou vinden ; hij duwde het bevelschrift van de Aalsterse schepenen, dd. 16.1.1688, onder de neus van de ongetwijfeld verraste en zich tevergeefs op zijn Giesbergs buitenpoorterschap beroepende Guillam HERMAN - daarbij tenauwernood een grijnslach onderdrukkend, de grijnslach van de adellijke en stedelijke ambtenaar ten overstaan van zoveel boeren-naïviteit. Guillam HERMAN vloog in de gevangenis van de meier, gelegen op de hoek van de Nieuwstraat en de Grote Markt, nu ingenomen door een deel van de "Borse van Amsterdam". Hij zou er drie volle dagen zitten, tot zijn "medeconfrater in wette" Pieter DE VULDER en de ontvanger Jan DE SWAEF, "gheassisteert met den procureur (lees, de advokaat) MARCX", de nodige fondsen in de handen van de Aalsterse schepenen hadden gedeponneerd - drie dagen was niet overdreven, want men kan zich voorstellen dat het overbrengen van het nieuws naar Heldergem, de onvermijdelijke woordenwisselingen en de consultaties van rechtsgeleerden, alsmede het bijeenbrengen van het geld, toendertijd geen kwestie was van uren maar van dagen !

De schepenen van Heldergem lieten het echter niet daarbij. In een omstandige repliek, gericht aan de schepenen van Aalst, beklagen zij zich over de drijfverijen van Jacob DAENS en meier Jan-Baptist VAN MONTAGU : "quaetelijk ende milliter" (lees, kwaadaardig en misbruik maken van de gewapende macht) noemen zij het optreden van de meier ; de stad wordt de les gespeld : "zij had de vervolger van het exploit (Jacob DAENS) ende exploiteur (Jan-Baptist VAN MONTAGU) behooren te recuseren" en zij wordt verzocht "de ghedreven exploiteur quaet ende tortionnair te condemneren" (lees, de corrupte meier scherp te veroordelen). Hoeft het gezegd dat van dit laatste niets in huis kwam. Het bewijst desniettemin dat een kleine "prochie" zich niet goedzakkig schikte naar de pomperijen van de stad.

Het register nr. 873 in het Stadsarchief van Aalst en het Oud Archief van Heldergem in het Rijksarchief te Ronse attesteren dit gebeuren.

Uit de Staat van Goed die Guillam HERMAN in 1685 bij het overlijden van zijn echtgenote had opgemaakt, moet blijken dat hij een hofstede bewoonde op de zuidzijde van de Dries te Heldergem, groot een dagwant, die hij staande zijnde zijn huwelijk met Judoca DE HERDER had verworven met gelden voortkomende van

de voorkoop van sommige eigendommen in Brabant, en dat hij nog altijd begoed was op Kestergat. Hij bezat daarenboven 2 1/2 dagwant meers in twee partijen, genaamd de "Reygaert" en de "Dieren Coop", gelegen resp. naast de "Borrewaterval" en de "Ninoofse Waterval" - men zou zich in een bergstreek wanen ! - alsmede 12 1/2 dagwant land gelegen op Heldergem, Aaigem, Haaltert en Outer : voorts bezat hij nog op de Dries het vierde van de onbehuisd gebleven hofstede en 3 dagwant land van zijn overleden schoonvader. Deze uitgebreide Staat van Goed leert ons heel wat over de omstandigheden waarin het gezin van een handelaar-ambachtsman toendertijd op het platteland leefde - Guillam HERMAN was inderdaad slechts landbouwer voor het onderhoud van zijn gezin, zoals de pastoor, de koster, de winkelier, de timmerman, de bakker, enz.

Zijn stam is te Heldergem uitgestorven in de mannelijke lijn sinds 1721, leeft echter voort via de vrouwelijke lijn in verschillende families, te Heldergem en omgeving, o.m. de families DE VULDER, DE VUYST en VAN CAUTER. Een kleindochter, met name Elisabeth HERREMAN, trouwde in 1729 met Ser Hyacinth VAN DE BRUELE, winkelier op de Plaats te Haaltert en zoon van de hoger vermelde Ser Judocus VAN DEN BRUELE, erfmeier van Haaltert-Kerksken en baljuw van het Land van Rotselaer. Zij overleed te Haaltert in 1789, op de leeftijd van 82 jaar.

J. HERREMAN.

HELDERGEMNAARS AANGEHOUDEN WEGENS BEDELARIJ

Bedelarij behoort nu niet werkelijk tot de criminele zaken maar toch was en is het steeds wettelijk verboden. Waarschijnlijk wegens het sociaal karakter werd het meestal oogluikend toegestaan. Toch moest men soms optreden want in bepaalde perioden werden dorpen en steden overspoeld door bedelaars. Uiteraard waren er ook die zich vergrepen aan kleine diefstallen en om dit te vermijden, werden ook bedelaars aangehouden en met een vermaning weggestuurd. Velen onder hen begaven zich na enige tijd zelfs tot de landloperij wat eveneens bestraft werd. In feite trad de overheid mild op tegen dergelijke delicten en het verjagen van bedelaars was in de eerste plaats bedoeld om erger in hun territorium te voorkomen.

In het archief van de Raad van Brabant heeft de drossaard een procesbundel samengesteld betreft een zaak van ingezetenen uit Heldergem. In de bundel (1) is er niet alleen verwarring van de plaatsnaam waar men het heeft over 'Henneghem', maar ook de persoonsnamen blijken niet te kloppen. De mannen uit Heldergem hebben niet zozeer de drossaard willen misleiden want in die tijd was het neerschrijven van namen een hele karwei voor de politie.

In de archivalia staat vermeld dat op 8 september 1775 Philippus Spaenhet van Heldergem werd aangehouden samen met zijn dorpsgenoot Geert Coppens. Als gevolg van soms moeilijk of zelfs verstaanbare dialecten van mensen die niet konden lezen noch schrijven, waren dergelijke vervormingen niet te vermijden. Voeg daarbij vaak de onkunde van de Nederlandse taal van de 'officier' of de drossaard en het is des te meer begrijpelijk dat namen niet meer overeenstemmen en sterk vervormd werden.

Op 9 september 1775 werden beiden vanuit Boom, waar ze in de buurt aangehouden waren door J.F. Mommens aan drossaard Van der Haegen overgeleverd. Ze werden beschuldigd van bedelarij in de streek van Ekeren en Brasschaat. Bovendien waren ze op dat ogenblik zonder middelen van bestaan en bezaten geen enkel bewijs van identificatie. Op 15 september 1775 werd hun geval onderzocht 'op de Hallepoorte' te Brussel.

Het procesverbaal van de drossaard luidde als volgt: "*Seght genomt te worden Philippus Ponet oudt 68 jaren gebortigh van Henneghem boven Aelst handtwerc-ker woonende tot Henneghem voors. gaende naer de kermesse tot Ekeren*

alwaer sijnen soon is woonende sijnde uijt sijne woonplaetse vertrocken den 8. deser met sekeren Matthijs Coppens. Gevraeght waer, wanneer, waerom ende door wie hij is gearresteert geweest eght gearresteert geweest te sijn den 8. deser savonts tot Schelle door den rontgast van aldaer, met den voors. Matthijs Coppens geene andere redenen wtende ten sij dat hij oversien was van paspoort, ontkennende gebedelt te hebben, dat het de eerste reijze is dat hij is in handen van de Justitie ende naer voorlesinghe heeft gepersisteert ende geteeckent met sijn merck om niet te connen schrijven". (2)

De verklaring van zijn metgezel verschilt nauwelijks alhoewel hij er een paar details aan toevoegt om de drossaard er van te overtuigen dat ze werkelijk niet op bedeltocht waren maar wel op kermisbezoek. Voor bedelen was er trouwens geen noodzaak aangezien hij mondvoorraad van thuis meegebracht had voor onderweg: *"Seght genomt te worden Matthijs Coppens oudt 24 jaeren, gebortigh van Henneghem Lande van Aelst handwercker woonende tot Henneghem voors. van waer hij vertrokken is 8. deser met Philippus Ponet om naer Eckeren te gean op de kermisse bij sijnen alven broeder Joannes Coppens die aldaer op de Eyde is woonende sijnde den selven dagh savonts aengehouden geweest den voors. Philippus Ponet tot Schelle door den ront-*

gast van aldaer omdat sij onversien waeren van paspoort, ontkennende gebedelt te hebben, hebbende broodt ende boter van huijs meegebracht, maer dat hij geen oordt geldt op hem is hebbende dat het de eerste reijse is dat hij in handen van de justitie ende naer voorlesinghe heeft geteeckent met sijn merck om niet te connen schrijven.

Wij hebben geordonneert dat de voors. gevangenen sullen worden gexaxeert met order van hun te voorsien van eene paspoort ende verbod van ten platten Lande te bedelen op pene van gestraft te worden als vagebonden." (3)

Dit vonnis werd op 21 september 1775 uitgesproken wat er op wijst dat beide Heldergemse kermisgasten toch enkele dagen in de cel verbleven waar zeker evenmin hun honger gestild werd. Of ze nog de weg naar huis nog gebedeld hebben, werd uiteraard niet vermeld maar het is twijfelachtig dat ze, een dagreis te voet, zonder eten of drinken tot in Heldergem gegaan zijn...

Julien De Vuyst

11. Archiefbundel Raad van Brabant, nr 181

2. Idem

3. Idem

Uit de registers van de uitgaande brieven noteerden wij enkele interessante voorvalletjes.

- Op 22 mei 1833 werden twee processen-verbaal opgesteld voor 'twee schandalige misdrijven in de gemeente'. Inbrekers drongen binnen in de kerk op 4 mei en op 9 mei kreeg de pastoor dieven op bezoek in de pastorie. De daders zijn onbekend.
- Een proces werd opgesteld ten laste van T.C. een jonge dochter wonende te Kerksken. Ze is op 7 mei 1837 langs een venster binnen gedrongen in de woning van C. L. In de kamer werden twee flessen wijn ontvreemd.
- Gewelddadige dood op 15 oktober 1848. Het verdronken lichaam van T.I. , echtgenote van een kloppermaker uit Ressegem werd in de Molenbeek gevonden. Zij heeft waarschijnlijk zelfmoord gepleegd want zij gaf tekenen van krankzinnigheid. De geneesheer die het lijk onderzocht vond geen kneuzingen op het lichaam en verklaarde dat er geen opzet mee gemoeid was.
- Op 22 juni 1849 is de 10-jarige Hendrickx D. zondag laatsleden door eigen onvoorzichtigheid van een wagen gevallen geladen met koolzaadstro. Hij kwam ongelukkig onder een wiel terecht en overleed ter plaatse.
- Werkscholen, 15 januari 1851. Sedert 15 april 1844 werd in onze gemeente een kantschool opgericht door Pastoor De Maeyer. Ze krijgt jaarlijks een toelage van 250 fr. In de school wordt Brusselse en Geraardsbergse kant gemaakt. Het kantwerk wordt verkocht aan H. De Preter wonende te Herzele. De kinderen worden er toegelaten wanneer ze een leeftijd van 6 à 7 jaren (!) hebben bereikt en les volgen in de lagere school. De werkplaats staat rechtover de pastorie.
- Er werd een proces-verbaal opgesteld ten laste van FDV, ganzenhouder in deze gemeente voor het leiden van zijn ganzen en geiten langs een voetweg aan de eigendom van Donaat D'Haeseleer. DV werd reeds meerdere malen gewaarschuwd voor het drijven van zijn kudde langs de straten en de schade die ze toebrachten aan de jonge gemeentebomen.
- Op 18 maart 1858 werden de woningen van Jacobus Braeckman en Pieter Jan Lievens in de Kerkstraat door brand vernield. JB was verzekerd voor 2500fr en PL voor de som van 2000fr bij de maatschappij 'De Verenigde Eigenaars' te Brussel.

Roger De Troyer

Bron: RA Ronse-Heldergem-Modern Archief

Heemkundige Kring in cyberspace

Ook de Heemkundige Kring van Groot-Haaltert gaat mee met zijn tijd en is actief op de digitale informatiesnelweg. Surfers vinden ons op volgend adres:

<http://come.to/heemkring>

Thyfus te Heldergem in de 19de eeuw

Een mislukte graan- en aardappeloogst in 1844, veroorzaakt door koerenroest en aardappelziekte (afrotten van de stengels) werden duidelijk voelbaar in het voorjaar van 1845. De oogst werd praktisch volledig (87%) vernield.

De arbeiders waren de grootste slachtoffers, aangezien aardappelen en granen de hoofdbestanddelen waren in hun voeding. In de grote steden maar ook op het platte land werd honger geleden. De prijzen van de voedingswaren stegen onheilspellend en werden quasi onbetaalbaar voor de werkende klasse. De Commissie van Openbare Onderstand werd overstelpd met vragen voor ondersteuning, maar kon gezien de zwakke financiële middelen alleen de hoogste nood ledigen. Waar hebben wij dat in 1999 nog gehoord?

In juni 1846, na twee rampzalige jaren, brak de tyfus-epidemie uit en verspreidde zich na enkele maanden in een 100-tal gemeenten in Vlaanderen. Er stierven ruim 11.900 personen ten gevolge van deze besmettelijke ziekte.⁽¹⁾

Een nieuw onheil dreigde in 1848. De vlasnijverheid en de linnenindustrie beleefden een zware crisis. Vele thuiswevers zaten zonder inkomen, evenals talrijke landbouwers die na enkele mislukte oogsten in zware problemen verkeerden. Zij trokken naar de grote steden voor werkgelegenheid, maar ook daar heerste de crisis. Er restte alleen de bedelarij en de liefdadigheidsinstellingen. Oudere kinderen werden weggejaagd en trokken in groep bedelend en stelend door het land.

Steden en gemeenten vroegen dringende hulp aan de centrale overheid en eisten ingrijpende maatregelen om de nood te ledigen. Er heerste sociale onrust en men vreesde voor verstoring van de openbare orde.

Ook Heldergem bleef niet gespaard. In een brief van het gemeentebestuur van 2 oktober 1847 ⁽²⁾ verklaarde dokter Lippens van Aaigem: *"De typhus heeft één maand geleden toegeslagen. Op dit ogenblik*

neemt de ziekte geen uitbreiding meer, de laatste veertien dagen is het aantal zieken onveranderd gebleven. De ziekte werd voor het eerst vastgesteld bij behoeftige personen die terugkeerden uit Brussel waar ze op bedeltocht trokken of er om den brode gingen werken. Arme mensen worden het meest getroffen door deze besmettelijke ziekte want 29 van de 31 zieken komen uit de laagste bevolgingsklasse. Tengevolge van typhus zijn op dit ogenblik 5 personen overleden. Bij 2 ervan kan de doodsoorzaak niet met zekerheid bepaald worden want ze hadden beiden voorheen een zwakke gezondheid."

Op 16 februari 1848 bezorgde het gemeentebestuur volgend verslag aan de Arrondissementscommissaris:

"- De typhus heeft in onze gemeente toegeslagen op 2 september 1847.

- Op dit ogenblik zijn 12 personen bedlegerig, 10 zijn aan de beterhand, 74 zijn genezen en 16 zijn aan de gevolgen van de ziekte overleden.

- De typhus neemt niet toe en het aantal zieke vermindert.

- De ziekte heeft vooral de arbeidende klasse getroffen

- Toen de typhus toesloeg en om de uitbreiding tegen te gaan hebben wij de huisgezinnen gevraagd om zelf in te staan voor de verzorging, contact met andere personen te vermijden, hun huizen te reinigen en de kamers zo veel mogelijk te verluchten. De huizen van de gezinnen die tot op heden gespaard bleven hebben wij laten ontsmetten en hen verboden om besmette huizen te betreden.

- Aan de mensen die aan de beterhand zijn hebben wij gezonde eetwaren, lijnwaad, beddegoed en onderkleding bezorgd.

- De gemeente en het Armenbestuur beschikken over geen financiële middelen meer om de ongelukkigen die door de ziekte besmet zijn in hun noodlottigen toestand te helpen. De begoede inwoners zijn dikwijls tussen beide gekomen om de zieke te ondersteunen

en wij aarzelen om opnieuw beroep te doen op deze mensen.

De buitengewone uitgaven gedaan door het Armbureel belopen tot 1448,50fr en wij denken dat wij nog 300fr moeten voorzien.

- Een commissie is samengesteld die belast is met het goed gebruik van de overheidssteun en de verdeling van de goederen. Maken deel uit van deze raad: Joannes-Baptist De Swaef burgemeester; Adriaan D'Haeseleer en Pieter Antoon Anthonis gemeenteraadsleden; Joannes Benedictus De Maeyer pastoor en Rafaël Lippens dokter in de geneeskunde.

- Van het Gouvernement hebben wij nog geen toelage ontvangen". (3)

Aan de hand van de parochieregisters van pastoor De Maeyer kunnen wij (bij benadering) nagaan hoeveel slachtoffers er in de periode 1847-1857 bezweken aan de verschrikkelijke ziekte. Hij noteerde steeds:

"obiit ex typho".

+ 14 september 1847-Cornelius Hendrickx, 48 jaren, zoon van Jan-Baptist en Joanna De Rouck-echtg. Ursula Raes.

+ 8 februari 1848- Victoria Pevernagie, 9 j. en 6m., dochter van Jozef en Francisca Beerens.

+ 18 maart 1848- Ludovicus De Pelsmaeker, 44 j., zoon van Nicolaes en Jacoba Baeyens- wed. Leonie Schoon.

+ 1 juni 1848- Elisabeth Scheerlinck, 50 j., dochter van Joannes Baptist en Judoca Le Page, echtg. Petrus Joannes Antheunis.

+ 13 augustus 1848- Franciscus Antheunis, 25 j. zoon van Joannes en Elisabeth Scheerlinck.

+ 29 maart 1849- Carolina Vijverman, 16 j. dochter van Joannes Baptist en Amelia Ibererker.

+ 23 juni 1849- Berlindis Van den Steen, 51 j. dochter van Joannes en Maria Verleysen, echtg. Joannes-Franciscus Van Londersele.

+ 25 juni 1849- Franciscus Van Melkebeke, 55 j. zoon van Joannes en Joanna D'Haeseleer, echtg. Francisca De Paepe.

+ 3 maart 1853- Petrus Ambrosius Pardaens, 2 jaar en 6 m. zoon van Donaat en Judoca De Wetter.

+ 15 juni 1853- Maria Catherina Cobbaut, 33 j. dochter van Joannes Baptist en van Coleta Van Caenegem, echtg. van Constinus De Leeuw.

+ 28 juni 1853- Petrus Antheunis, 20 j. zoon van Jozef en Barbara Scheerlinck.

+ 9 juli 1853- Anne Marie Schoupe, 30 j. dochter van Petrus en Judoca Timmerman.

+ 2 september 1853- Sophia De Vuyst, 8 j. dochter van Carolus en Maria Theresia Van den Eynde.

+ 7 september 1853- Sidonia Breynaert, 17 j. dochter van Joannes en Henrica Van der Haegen.

+ 30 oktober 1853- Nathalie Hendrickx, 17 j. dochter van Cornelius en Ursula Raes.

+ 16 maart 1854- Rosalia Schoon, 18 j. dochter van Petrus en Helena Beerens.

+ 14 april 1854- Franciscus Schoon, 22 j. zoon van Petrus en Helena Beerens.

+ 6 augustus 1854- Rosalia Van de Wiele, 15j. dochter van Franciscus en Joanna Van den Steen.

+19 augustus 1854- Sophia Van Dorpe, 45 j. dochter van Michael en Carolina Baeten, echtg. van Gerard D'Haeseleer.

+ 23 september 1854- Victoria De Neve, 20 j. dochter van Joannes Baptista en Amelia De Noose.

+ 9 augustus 1855- Sophie Coppens, 21 j. dochter van Constantinus en Rosalia De Coker.

+ 13 april 1856- Jozef Cobbaut, 31 j. dochter van Joannes Baptist en Coleta Van Caenegem.

+ 21 april 1856- Petrus Joannes Groebbens, 8 j. zoon van Carolus Ludovicus en Lucia De Ville.

+ 1 mei 1856- Franciscus Groebbens, 6 j. zoon van Carolus Ludovicus en Lucia De Ville.

+ 26 juli 1856- Leopold De Pelsmaeker, 24 j. zoon van Carolus Ludovicus en Leonora Schoon.

+ 6 augustus 1856- Ambrosius Maesschalck, 67 j. zoon van Jozef en Maria Lievens, echtg. van Berlindis Allaer.

+ 28 augustus 1856- Rosalia De Swaef, 12 j. dochter van Felix en Petronella Groebens.

+ 12 oktober 1856- Donatus De Backer, 7 j. en 6 m. zoon van Jozef en Berlindis De Ville.

+ 31 oktober 1856- Victoria Goens, 59 j. dochter van Simon en Martine Van den Bril, wed. van Jozef De Cock.

+ 11 februari 1857- Victoria De Leeuw, 22 j. dochter van Constantinus en Francisca Maesschalck.

Roger De Troyer

1-Kroniek van Belgie, Standaard uitgave

2-R.A. Ronse, Heldergem, uitgaande brieven, nr 1327

3-Idem, nr 1422, boek nr 2

Documentatiecentrum

Dank zij de vele schenkingen (waarvoor oprecht dank) groeit onze verzameling doodsprentjes voortdurend aan. Wij bezitten reeds meer dan 3500 prentjes van afgestorvenen uit Groot-Haaltert en circa 4000 exemplaren van buiten Haaltert. Ook zijn er reeds een 600-tal kopijen van zeer oude prentjes.

De bidprentjes zijn alfabetisch gerangschikt en kunnen geraadpleegd en/of gefotokopieerd worden in het documentatiecentrum.

Ben je in het bezit van doodsprentjes en wil je ze schenken (of in bruikleen geven!) geef ons een seintje (verantwoordelijke voor deze materie: Roger De Troyer, Hallebaan 3 Heldergem, Tel.: 053/622469 - 836588) of secretariaat 053/83.08.81

Documentatiecentrum open: elke eerste zondag van de maand van 10 tot 12u. Vakantiemaanden juli en augustus gesloten.

Wij danken : Clement Van Mulders (foto's klokken)
Georges Deleenheer (tijdschriften toerisme)
Etienne Van den Stock (doodsprentjes)

BESMETTELIJKE ZIEKTE TE HELDERGEM
***** ** *****

Burgemeester en Schepenen der gemeente Heldergem-Arrondissement Aelst - provincie Oost-Vlaanderen. Gezien de circulatie van Mr. de arrondissementscommissaris de dato 16 February 1848-Reg B 21 NR. 54040 betreffende de besmettelijke ziekten. Doen wij bij dezen kennen :

1. Dat de ziekte genaemd den typhus welke zich in deze gemeente op den 2de September 1847 heeft verklaerd en thans nog is heersende.
2. Dat u van dezelve al nog 12 personen ziek te bedde liggen, 10 zijn in herstelling, 74 zijn er genezen en 16 zijn te dien gevolge overleden.
3. Dat den typhus alhier niet meer toeneemt maar vermindert.
4. Dat die ziekte zich geheel en al onder de behoeftige klas heeft uitgebreyd.
5. Dat toen deze ziekte zich alhier veropenbaerde wij om den voortgang der ziekte te beletten de huysgezinnen alwaer er zieke bevonden, hebben uytgenodigd hunne zieke zelve op te passen, in geene andere huizen te verkeerren, hunne woonsten te rynigeren zoo veel mogelijk den zieke te verluchten, alwaer nog geene zieken waren hebben wij ook de woningen doen zuiveren, hun deden verstaen dat die ziekte besmettelijk was en hun den toegang der huizen belet waer er iemand mede besmet was.
6. Dat de uytgaven welke gedaen zijn bijzonderlijk hebben verstrekt tot aankoop van gezonde eetwaren voor de geene welke op de beter zijnde zijn, van lijnwaed, bedelegoed en voor de verschooningen.
7. Dat de gemeente noch het armbestuur daertoe geene hoegenaemde gelden meer kunnen schikken want zelfs is men tegenwoordig als verplicht van de ongelukkige welke met den typhus besmet zijn evendeels in hunnen noodlottigen toestand te kunnen vertroosten de begoede inwoners welke van hunnen kant reeds zoo vele offeringen gedaen hebben tot ondersteuning der ziekte daertoe wederom nieuwe onderstand af te smeken : De buytengewone uytgaven welke uyt hoofde der ziekte door ons arbureel zijn gedaen belopen tot fr. 1448-50 en wij gelooven dat er nog zal benoodigen tot fr. 300-00.
8. Dat voor den gemeenteraad zijn aangewezen en benevens de Heeren Joannes Baptiste de Swaef, Burgemeester, Joannes Benedictus De Maeyer, Pastor en Raphael Lippens, medecine doctor deel te maeken van de commissie welke zal gelast zijn met het goed gebruyk en belegder subsidiën, de heeren Adriaen D'Haeseleer en Pieter Anthoon Anthonus beide in en van de gemeenteraad.
9. Dat wij sedert eenigen tijd de zelve werkingen waarmede wij ons thans bezighouden aan het Gouvernement hebben afgezonden en dat wij uyt dien hoofde geen onderstand hebben ontvangen.

BRON : Uitgaande briefwisseling Heldergem
R.A. Ronse - register 2 NR. 1422

ROGER DE TROYER

Brand te Heldergem – 1858

Den Denderbode van 28 maart 1858 meldde : *‘Eenen brand waarvan niemand de oorzaak kent, heeft den 18 dezer te Heldergem, twee huizen met al wat er in was, vernietigd. Het verlies word op rond de 5000 franks berekend’*. Het gaat hier over de woning van de familie Jacobus Braeckman- Rosalia Allaer in het centrum (Plaats) van de gemeente. Het koppel had op dat ogenblik zeven kinderen. Bij overmaat van ramp had de oudste zoon Fredericus *‘zich ingeloot’* en werd als *‘voltigeur’* ingelijfd.

De gezinssituatie was uitzichtloos en vanuit het gemeentebestuur werd op 16 september 1858 een *‘smeekschrift’* gestuurd naar *‘de minister van oorlog’*.

‘Mijnheer de Minister van Oorlog te Brussel,

De genoemden Jacobus Braeckman, kleinen landbouwer in deze gemeente heeft het ongeluk gehad op 18 maart leestleden zijn huis, schuur, stallingen, meubels en koe door eenen brand te verliezen. Geholpen door de ingezetenen en eenige andere menschlievenden is hij in staet gesteld geworden eene nieuwe woning te bouwen waerdoor hij voor zich, zijne vrouw en nog 7 minderjarige kinderen eene schuilplaats heeft bekomen, maer door het ongelukkige voorval is dien braven huisvader als krachteloos geworden en kan onmogelijk het werk van den landbouw niet meer verrigten. Om die redens mijnheer de Minister wenden wij ons bij U, smeevende opdat U.E. deszelfs zoon Fredericus, loteling van dezen loopende jare en ingelijfd als voltigeur bij het 4e regiment 1e bataljon in garnizoen tot Gent, een onbepaald verlof te willen toestaan om het werk van den landbouw te kunnen doen en zijne droevige ouders, broeders en zusters die door het ongelukkige voorval zoodanig zijn getroffen te kunnen troosten en hun door zijnen handenarbeid en grooten ijver, die hij nog te huis zijnde altijd bewezen heeft van eene onvermijdelijke armoede te kunnen redden.

Ontvangt, Mijnheer de Minister, de verzekering onzer ware en oprechte achting’

Samenstelling van het gezin.

Jacobus Braeckman, wever, landbouwer (° He, 20-01-1814 en + He, 01-01-1903) zoon van Cornelius en Anna Maria Van Steenberghe, gehuwd op 05-06-1837 te Heldergem met Rosalia Allaer, spinster (° He, 22-05-1813 en + He, 23-04-1890), dochter van Egidius en Anna Christina Anthonus.

Al hun kinderen werden geboren en overleden in Heldergem.

Fredericus, ° 27-07-1838

Maria Theresia, ° 09-10-1840 en + 21-01-1919

Philomena, ° 27-03-1843 en + 04-03-1932

Petrus Joannes, ° 23-04-1845 en + 19-11-1917

Barbara, ° 07-04-1848 en + 25-05-1849

Philemon, ° 20-03-1850 en + 03-12-1918

Franciscus, ° 30-09-1852 en + 03-07-1860

Maria Egidia, ° 14-01-1857 en + 31-01-1951

Donatus, ° 24-11-1859

Roger De Troyer

SA Aalst, Den Denderbode, 28 maart 1858

RA Ronse, Modern archief Heldergem, nr. 2775

CHOLERA EPIDEMIE TE HELDERGEM - 1866

In de zomer van 1862 brak te Heldergem een cholera epidemie uit. In juli en augustus stierven door deze besmettelijke ziekte 17 dorpsgenoten.

De familie De Noose-Van Tittelboom werd het hardst getroffen. In een tijdspanne van 7 dagen overleden 6 familieleden. De verslagenheid was groot en de familie besloot een kapel te bouwen als het noodlot hen verder spaarde. Blijkbaar gaf dit resultaat en de kapel tev. de H. Rochus werd op de Berenhoek gebouwd. De huidige eigenaars, de familie Haegeman onderhoudt de kapel, die langs buiten overvloedig overwoekerd wordt door struiken. Vroeger werd de kapel versierd door de buren o.l.v. Irma Hendrickx, ter gelegenheid van de grote processie naar Bovendries.

In het kerkarchief vinden wij de lijst van de slachtoffers van de vreselijke ziekte in de zomermaanden juli en augustus 1866.

15 juli :

De Noose Bernard, 8 maanden, zoon van Carolus Ludovicus en Rosalia Van Tittelboom.

De Noose Carolus, 39 jaar, echtgenoot van Rosalia Van Tittelboom, zoon van Jan-Baptist en Sophie Van Ruyskensvelde.

16 juli :

Van Tittelboom Rosalie, 39 jaar, weduwe van Carolus Ludovicus De Noose, dochter van Bernard en Regina Schouppe

De Noose Franciscus, 5 jaar, zoon van Carolus Ludovicus en Rosalia Van Tittelboom.

20 juli :

Van Tittelboom Bernard, 70 jaar, echtgenoot van Regina Schouppe, zoon van Livinus en Maria De Noose.

21 juli .

Schouppe Regina, 65 jaar, weduwe van Bernard Van Tittelboom, dochter van Judocus en Lucia Schouppe.

17 juli :

De Schrijver Rosalia, 48 jaar, echtgenote van Franciscus Van de Wiele, dochter van Joannes en Maria De Roeck.

19 juli :

Van de Wiele Franciscus, 62 jaar, weduwnaar van Rosalia De Schrijver, zoon van Egidius en Maria Schouppe.

25 juli :

Lauwereys Maria Theresia, 51 jaar, dochter van Dominicus en Maria Catharina Foket.

26 juli :

Lievens Petrus Joannes, 71 jaar, weduwnaar van Victoria Van den Brecht en 2de x weduwnaar van Maria Joanna Beerens, zoon van Guido en Maria Joanna Van Steenberghe.

31 juli :

Van Impe Leontina, 16 maanden, dochter van Dominicus en Catharina Van Tittelboom.

5 augustus

Coolens Carolus Ludovicus, 39 jaar, echtgenoot van Angelica Walraevens, zoon van Jozef en Coleta De Wolf.

7 augustus :

Backaert Désiré, 2 jaar en 3 maanden, zoon van Jan Baptist en Maria Catharina Callebaut.

Op 9 augustus overleed het tweede zoontje Petrus Joannes, 9 jaar, van het gezin Backaert-Callebaut.

7 augustus- De Backer Joannes Baptist, 64 jaar, echtgenoot van Serafina De Winne, zoon van Joannes Franciscus en van Theresia Fonteyn.

8 augustus- Bogaert Albert, 60 jaar, echtgenoot van Maria Theresia Van Nieuwenhuyze, zoon van Judocus en Maria Christina Timmerman. Op 14 augustus overleed hun 28-jarige dochter Ida Bogaert.

Roger De Troyer

Bron: Kerkarchief Heldergem

HELDERGEM- GEMEENTEREKENINGEN 1871-1880

Het is interessant te weten hoeveel onze gemeentelijke en parochiale gezagsdragers in hun loonzakje kregen voor het uitoefenen van hun ambt.

De burgemeester P.F. De Swaef ontving in 1871 een jaarwedde van 82 Fr en zijn schepenen D. Baeten en J.B. Van Houdenhove beiden 40 Fr.

Gemeenteraadsleden P.J. Goeman, P.D. D'Haeseleer en C. de Smet streken 18 Fr. representatiegeld op.

De jaarwedde van secretaris A. Torrekens bedroeg 400 Fr. en gemeenteontvanger D. Schouppe moest het stellen met 70 Fr.

Veldwachter P.F. De Troyer ontving 350 Fr om de orde te handhaven in het dorp.

De gemeentelijke diensten werden uitgeoefend in een pand van A. Antheunis waarvoor hij een huurgeld vroeg van 10 Fr.

Klokkenuider K. Van den Neucker streek 30 Fr. op voor zijn arbeid en omdat de dorpsgenoten graag wisten hoe laat het was, werd het torenuurwerk regelmatig opgewonden door P.J. Beerens tegen een vergoeding van 10 Fr per jaar.

De jaarwedde van pastoor J.B. De Maeyer was 200 Fr. en zijn coadjutor (onderpastoor) K. Arents moest het stellen met 75 Fr.

Voor de onderwijzer J.S. De Swaef stond 799,80 Fr. ingeschreven op de begroting.

Hoe evolueerde nu de financiële toestand op een periode van 10 jaar?

Van januari tot oktober droeg P.F. De Swaef de sjerp en kreeg 61,50 Fr. Voor de overige drie maanden ontving zijn opvolger P.F. D'Haeseleer 20,50 Fr.

De schepenen behielden hun vergoeding van 40 Fr. Raadsleden C. De Smet, J.B. Baeten, B. De Vuyst en J.B. De Pauw kregen 24 Fr. F. Van Houdenhove en D. D'Haeseleer die later in de raad kwamen ontvingen respectievelijk 5,50 Fr; en 4,50 Fr.

De wedde van de gemeentesecretaris O. Torrekens steeg naar 475 Fr. De gemeenteontvanger kreeg geen verhoging. De huurprijs voor het gemeentehuis bleef ook ongewijzigd.

De veldwachters P.F. De Troyer en Maeschalck ontvingen nu 375 Fr.

De vergoeding van de klokkenuider bleef 40 Fr. Het onderhoud voor klokken en uurwerk werd nu verzorgd door F. Germanus en P.J. Beerens en zij ontvingen respectievelijk 10 en 20 Fr.

Pastoor De Jaegher kreeg een verhoging en zijn wedde steeg tot 210 Fr.

Een sterke verhoging bemerkten wij in de rubriek onderwijs. Onderwijzer Victor De Klerck ontving een jaarwedde van 1747 Fr.

Bron: G.A.Heldergem
Roger De Troyer

Moord te Heldergem (1876)

Donderdag 2 november 1876 werd voor het assisenhof van Oost-Vlaanderen de moordzaak behandeld op D. Verbustel.

Het openbaar ministerie werd waargenomen door M. Heynderick en M.H. De Deyn was met de verdediging belast.

Van Londersele Desideer, 48 jaar oud, geboren en wonende te Aaigem wordt beschuldigd van moord.

Op 15 juli laatstleden, rond 5u30min. vond Karel Van Caneghem, gareelmaker te Heldergem, een lijk. Het lag uitgestrekt en zonder schoeisel in de gracht naast een weide, gelegen op 75 stappen van de hoeve van molenaar Van Londersele. Naast het lijk lag een open mes. Van Caneghem riep om hulp en enkele burens kwamen aangelopen en herkenden Dominicus Verbustel, handelaar in pluimvee.

Het parket van Oudenaarde werd verwittigd en kwam onmiddellijk naar Heldergem om de zaak te onderzoeken. Philomena De Schutter, echtgenote van Dominicus Verbustel, werd ondervraagd en vertelde dat haar man verleden nacht na 12 uren, blootvoets, het huis had verlaten. Ongeveer 15 minuten later had ze een gewerschot gehoord.

Na het onderzoek werd Desideer Van Londersele als verdachte aangehouden en ter plaatse ondervraagd. Hij verklaarde dat hij vorige nacht rond 1 uur ontwaakt was door het geblaf van zijn hond. Hij was opgestaan en met het geweer in de hand was hij naar buiten gegaan. Zijn hond, door hem opgehitst, sprong onder de hooiwagen die op de binnenkoer van de hoeve stond. Vloekend vluchtte een man weg die onder de wagen verborgen zat en liet enkele kippen die hij in zijn hand hield ontglippen. De beschuldigde bevond zich op dat ogenblik in de deuropening van de koestal en zag een schaduw in het duister weglopen. Van Londersele beweerde slechts de volgende morgen vernomen te hebben dat er een lijk naast de weide in de gracht lag. Het lijk van Verbustel werd door de wetsdokters onderzocht en zij stelden vast dat de dood veroorzaakt was door een kogel in het hart. De wonde was dodelijk, maar toch slaagde het slachtoffer er in om nog enkele tientallen meters verder te strompelen voor hij neerviel en overleed.

Na het onderzoek werd Desideer Van Londersele in staat van beschuldiging gesteld omdat hij te Aaigem in de nacht van 14 op 15 juli 1876, met het inzicht te doden een aanslag heeft gepleegd op de persoon van Dominicus Verbustel.

De weduwe Philomena De Schutter stelde zich burgerlijke partij tegen de beschuldigde.

Zeven getuigen ten laste en vijf ter onlasting werden door de burgerlijke partij opgeroepen en in deze zaak gehoord.

De Heer Heynderick heeft de beschuldiging staande gehouden. Mr. De Deyn verdedigde de beschuldigde.

Mr. Leger heeft gepleit voor de weduwe Verbustel als burgerlijke partij tegenover Desideer Van Londersele.

De jury heeft de betichte vrijgesproken en Desideer Van Londersele is onmiddellijk in vrijheid gesteld, doch veroordeeld om aan de weduwe Verbustel 2.000 franken - en aan elk van haar vier kinderen 1.000 franken schadevergoeding te betalen.

Bron : De Denderbode - 5/11/1876
Roger DE TROYER.

=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x

WETENSWAARDIGHEDEN

Wist U dat er in het begin dezer eeuw een Weekblad uitgegeven werd te Denderhoutem ?
Hierna enkele gegevens.

DE WACHT - "Katholiek en Volksgezind weekblad voor Denderhoutem en omstreken".

Vanaf oktober 1910 "Katholiek volksgezind weekblad".

Titeltekening : leeuw met schild, waarop spreuk "Voor God en Land". Eveneens twee ineengestrengelde handen met spreuk "Eendracht maakt macht"
Prijs : 2,5 fr.

Het blad werd uitgegeven door Firmin Scheerlinck (1840-1951) - Van Ongeval.
Het eerste nummer van dit conservatief katholiek geïnspireerd informatieblad verscheen einde maart 1909. Het laatste voorhanden nummer is van 13 oktober 1910.

Heeft één onzer lezers meer informatie over dit blad ?
Geef seintje aub.

=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x=x

VAN DE REDAKTIE...

Na de uitgave van het "IDIOTICON van het Haalterts dialect" (nog enkele exemplaren beschikbaar) bereidt de HK een nieuwe uitgave voor : "Politiek en Gemeenschapsleven te Haaltert van 1830 tot 1976".

Wij willen graag alles behandelen waarvoor onze gemeente enkele decennia geleden op zijn kop stond, o.a. : verkiezingsstrijd, aangestellingen van burgemeesters en pastoors, feesten onder auspiciën van het gemeentebestuur (21-juli; 11-juli, e.a.) ; rampen en moorden, enz...

Wie bezorgd ons in bruikleen : kranteknipsels ; verkiezingspamfletten ; affiches (kermisaffiche!) ; strooibriefjes ; foto's e.d. Wie wil interessante anekdotes kwijt ?

Met dank voor jullie hulp.

Info : Willy De Loose, Diepeweg 15, tel. 053/83.08.81.

MARKTKRAMERS VERKONDIGEN TREURIG NIEUWS -3-

Dief neergekogeld

Begin november 1876 werd de toen 48-jarige Aaigemnaar Desiré Van Londersele, beschuldigd van moord, door de rechtbank vrijgesproken. Hij had Dominique Verbustel uit Heldergem op diefstal betrapt op zijn hof en gedood met een gewerschot. Zijn advocaat, H. De Deyn pleitte hem vrij dank zij de omstandigheden waarin de doodslag gepleegd werd, op het grondgebied van Haaltert-Aaigem.

Bovendien verklaarde Philomena De Schutter, echtgenote van het slachtoffer, dat haar man tijdens de bewuste nacht van 14 juli *"na 12 uren zonder kousen of schoenen was uytgegaen, en dat zy, toen hy omtrent een kwartiers weg was, een gewerschot had hooren lossen"*. (1) De man was niet naar huis teruggekeerd en zijn lijk werd in de vroege morgen in de gracht langs een weide gevonden door Karel Van Caeneghem uit Heldergem. Dit was slechts op *"75 stappen van het hof van den molenaar Van Londersele en naest het lyk lag een open mes."* Hij riep om hulp en enkele mensen, die zijn geroep beantwoordden, bevestigden dat het wel degelijk om de *"koopman in gevogelte (de poeldenier)"* ging. Na ingenomen inlichtingen door het Parket van Oudenaarde, rezen vermoedens op molenaar Van Londersele, die onmiddellijk aangehouden werd, beschuldigd *"met inzicht om de dood toe te brengen, eenen manslag op den persoon van D. Verbustel begaen te hebben"*.

Molenaar Van Londersele had bij zijn aanhouding op 15 juli echter verklaard *"dat hy den vorigen nacht rond 1 uur, ontwakende door het gelaf van zynen hond, was opgestaen, zyn geweer genomen en was buytengegaen, zyn hond door*

hem opgehist (sic) was onder eenen hooiwagen gesprongen die op zyne hofplaats stond. Een persoon die onder den wagen verborgen was, liet hoenders die hy vast had ontsnappen. De beschuldigde die aen den ingang van den koeststal stond, zag iemand als een schaduw van achter den wagen wegllopen, hy schoot op dien persoon en hoorde hem eenen vloek uytbraken." (2)

Toen alles rustig was keerde Van Londersele in huis en vernam pas 's morgens dat er een lijk gevonden was in de gracht langs de weide in de omgeving. De wetsgeneesheer had een dodelijke schotwonde in het hart vastgesteld. Toch bestond de mogelijkheid dat het slachtoffer nog enkele stappen had kunnen lopen vooraleer in de buurt stervend neer te vallen.

Tijdens het verloop van het proces, in de zitting van 2 november 1876 waren zeven getuigen ten laste en vijf ter ontlasting gedagvaard en vier personen hadden zich burgerlijke partij gesteld. Dezelfde dag werd het proces om 19 uur afgerond door de voorzitter, ridder Heyndrick, en daarna volgde de vrijspraak voor betichte Van Londersele. Hij werd evenwel veroordeeld tot een schadevergoeding van 2000fr aan de weduwe van Verbustel en elk van de vier kinderen ontving een schadeloosstelling van 1000fr.

Vechtpartij met dodelijke afloop

Tijdens een weekend mei 1938 werd de wijk Ekent door het tumult van een vechtpartij opgeschrikt als gevolg van een herberggruzie. In de nacht van zondag op maandag werd Nestor Cappellemans uit Heldergem aangevallen door leuder L. Verhoeven en *"in den loop der worsteling*

kreeg Capelleman een vreeselijke messteek in den onderbuik, zoodat de darmen uit de wonden puilden." (3)

Het slachtoffer werd nog door de dokter ter plaatse verzorgd waarna men hem overbracht naar het Aalsters hospitaal. Maandagavond bezweek hij aan zijn verwondingen. Intussen was de dader, eveneens woonachtig te Heldergem, door de rijkswacht aangehouden en naar de gevangenis van Oudenaarde gevoerd.

Dit voorval wekte heel wat beroering los en het medeleven was dan ook algemeen. Nestor Capelleman stond in het dorp bekend als een sociaal voelend man. De uitvaart werd dan ook door een massa volk bijgewoond: *"van in den vroegen morgen kwamen de dorpsgenoten en vrienden van het slachtoffer hun leedwezen aan de beproefde ouders en familieleden betuigen. In den lykstoet werden rouwkransen gedraegen, waaronder van de werkmakkers van de steenfabriek te Moeskroen, waer Kapelleman werkte, en van de bureu. Na de kerkelijke plechtigheid vergezelde een groote schare het lyk tot aen de begraefplaats. Hier werden toespraeken gehouden door Florent Lievens, namens het Liberaal syndicaat en door de werkmakkers van het slachtoffer".* (4)

Een eerste lied, waarvan de zanger onbekend is, werd gezongen op de wijze *"Ik zwerf verlaten"*. De tekst van de tweede versie gaf nog een paar details. Deze werd gemaakt door marktzanger Henri Adriaens, die begeleid werd op de zangwijze *"Twee ogen zo blauw"*, door accordeonist Petrus D'Haeseleer, beiden uit Ninove.

Een jongeling neergestoken te Haeltert

't Is ongehoord
Weer een vreeselijke moord
Een jonge man
Werd er zoo wreed

Om het leven gebracht
't Was op de wijk Eekent
Te Haeltert wel bekend
Refrein: Gij zult niet dooden
Staat in geboden
Ondanks die woorden
Vermoord men maar
Gij bevuilt uw handen
Met bloed en schande
Die zijn bevlekt, bekend nu maar
Gij moordenaar

't Was avond laat
Als Nestor op de baan
Werd aangerand
Door eenen man
Met mes in de hand
Hoe dat het kwam
Doorstoken in den nacht
Net als een dier afgeslacht

Wreeden barbaar
Die zoo laf hebt gemoord
Vreest voor uw straf
Wroeging hebt gij tot den dag
Van uw dood
In 't kille graf
Ligt nu dien jongen dan.

De tweede versie van het duo H. Adriaens-P. D'Haeseleer werd gedrukt bij R. D'Hoye te Ninove.

De moord van Haeltert.

Het slachtoffer uit Heldergem

Het is bijna middernacht twaalf uren
In het café zit men gezellig bijeen
Maar opeens vliegt de deur met een ruk open
Een gekwetste ploft er duizelig neer.
Een jongen is er erg getroffen
Een wonde door een mes in het lijf

Het volk was er erg door geschrokken
Ieder denkt voor ons hebben wij een lijk.

Refrein: Ouders toch lief
Ik die van U hield
Vreeselijk is 't lot die mij hier beviel
Dat verdiende ik niet.

In Aalst met allerlei spoed aangekomen
Kreeg hij alle medischen ter hulp
Maar niets kon er voor hem nog baten
De jonge man was een lijk op dit uur.
Ouders gezond ging ik van huis
Maar het lot heeft mij gekruist
Heldergem en overige dorpen
Zullen bidden voor hem aan het kruis.

Refrein: Vier-en-twintig jaar oud
Zo vreeselijk vermoord
Ouder, familie en vrienden erbij
Hierboven zijt gij bij mij. (5)

Julien De Vuyst en Roger De Troyer

- 1.- De Denderbode, 5 november 1876
- 2.- Idem
- 3.- De Volksstem, 25 mei 1938
- 4.- Het Laatste Nieuws, 28 mei 1938
- 5.- Eénbladdruk, Ninove

De dag van morgen is onzeker; en wat weet gij of
het voor u zal morgen worden ! Navolging Xi33

**BID VOOR + DE ZIEL VAN
NESTOR CAPELLEMAN,**

ZOON VAN GUSTAAF EN ELISA COPPENS
geboren te Heldergem den 25 December 1914 en
godvruchtig overleden te Aalst (kliniek)
den 23 Mei 1938
Versterkt door de HH. Sacramenten.

O dwaasheid der menschheid ! wat denkt gij lang
te zullen leven, gij die niet eenen dag zeker hebt.

Hoevelen zijn bedrogen geworden en onvoorziens
uit hun lichaam gerukt! hoe menigmaal hebt gij niet
hooren zeggen : die mensch is verdronken, die al spe-
lende gestorven ; de eene is omgekomen door het
staal, een andere door handen die de dood toebreng-
gen; en zoo is aller einde de dood en 's menschen
leven gaat voorbij gelijk een schaduw.

Beminde Ouders, Broeders, Zusters en Bloedver-
wanten vaartwel. Tot uwen troost begeerde ik nog
langer te leven ten einde u te vergelden voor al uwe
teedere zorgen; matigt uwe droefheid, eens zien we
elkander weder in den Hemel; weest mij indachtig
in uwe gebeden en vergeet mij niet.

Zoet Hart van Maria, wees mijn heil. 300 d. afl.

Uitg. V. De Backer, koster, Heldergem

NIEUWTJES UIT HELDERGEM

Oprichting van de Broederschap van Sint Franciscus Xaverius

Op 6 februari 1902, tijdens het feest van de H.Amandus, patroonheilige van onze kerk, heeft Eerwaarde Pater Poppe, algemeen Directeur van de Broeders van Sint-Franciscus, met zeer groot succes een driedaagse gepredikt en de Broederschap opgericht van Xaverianen (Ook in de periode 1872-1875 bestond deze bond in Heldergem). Na de gedurige aanbidding en het avondlof lieten 218 parochianen zich spontaan inschrijven als lid van deze vereniging. Een paar dagen later was het aantal leden aangegroeid tot 250 medebroeders.

• • • •

Het Broederschap naar Aaigem

Op 4 mei 1902 werd de troon voor het beeld van Sint-Franciscus ingezegend te Aaigem. Volgens pastoor Bonner is een schitterende schare van al onze confraters uit Heldergem met groot enthousiasme naar Aaigem gegaan waar zij met Gods genade een daverend applaus kregen voor hun gezang. De pastoor heeft beloofd om die heilzame broederschap die nu opnieuw bloeit te Heldergem te behouden.

• • • •

Vernieuwing van het orgel en doksaal

Begin maart 1902 hebben de broers Joris uit Ronse het zeer oude orgelmechanisme volledig vernieuwd. Het klavier dat zich achteraan bevond werd vooraan geplaatst. De koster en de zangers zullen nu plaats nemen langs de voorzijde van het doksaal. De pastoor heeft nu een beter zicht op hen en kan gemakkelijker de misbruiken tegengaan en optreden tegen wie dan ook, zelfs tegen hansworsten (dixit pastoor Bonner) wanneer ze tijdens de H.Mis plaats nemen op het zichtbare deel van het doksaal dat voorbehouden is

aan de koster en het koor. (hansworst: spotnaam voor poetsenbakker-iemand die zich zot aanstelt)

• • • •

Volksfeest

In alle steden en gemeenten werd in 1930 de honderdjarige onafhankelijkheid van België gevierd. Grote volksfeesten werden her en der georganiseerd. In de gemeenteraadszitting van 18 november 1930 werd een verslag opgemaakt over de voorbije feestelijkheden in ons dorp.

‘Op zondag 27 juli was er om 9u een plechtige hoogmis met ‘Te Deum’ in de parochiekerk, bijgewoond door het gemeentebestuur, de oud-strijders, het onderwijzerskorps en schoolkinderen, voorzitters en bestuursleden van alle verenigingen. Na de misviering was er een receptie voor de oud-strijders en opgeëisten in het gemeentehuis. Na de plechtigheid ging iedereen naar de inhuldiging en wijding van de kapel met monument opgericht als hulde aan de slachtoffers van de oorlog 1914-18. Kinderen zongen vaderlandse liederen en aan alle huizen wapperde de driekleur. In de namiddag vanaf 3u waren er wielervedstrijden en volksspelen. De schone dag werd afgesloten met een prachtig vuurwerk. Nadien hebben er nog, op andere zondagen volksfeesten plaats gehad’. Deze brief werd bezorgd aan de Arrondissementscommissaris samen met 3 aanplakbrieven met het programma van de festiviteiten.

Bronnen: kerkarchief en gemeentelijk archief Heldergem.

Roger De Troyer

Volksvertegenwoordiger Woeste te Heldergem in 1903

In april 1903 werd het vaandel van de Xaverianen plechtig ingehuldigd. Als wij de katholieke Denderbode mogen geloven was er een talrijke menigte opgekomen uit verschillende randgemeenten en *"Aalst was ten minste door 1000 man vertegenwoordigd"* (Sic). De *"achtbare gekozenen Catholieke leden van de Senaat, Volkskamer en Provincie zouden tegenwoordig wezen."* Volgens het artikel was alleen volksvertegenwoordiger Woeste aanwezig aan wie *"eene luidruchtige ovatie gebracht werd."*

De verslaggever pleitte voor meer aanwezigheid van de *"verkozene des volks"*, ze zouden beter herkend worden en het zou de eendracht onder de katholieken versterken en: *"wij zouden in 't arrondissement Aalst de onoverwinnelijke partij zijn"*. De correspondent besloot met een trap aan de Daensisten: *"dat feesten zoals te Heldergem door onze tegenstrevers met eene kwade oog worden aanschouwd getuigt de vloed van gemeene en viswijfachtige beleedigingen tegen onzen Woeste die Pie Daens in zijn 'Werkman' uitbraakt. Die zoo snoode als lasterlijke beleedigingen zullen onzen Woeste niet schaden, integendeel ze zullen hem in achting bij alle deftige lieden doen aanwinnen daar zij, bij ondervinding weten, dat het de beste vruchten zijn waarop de groene horzels azen."*

Denderbode, 26 april 1903

Willy De Loose

Nog uit Heldergem

De 18de maart 1858 sloeg het noodlot toe voor de familie Jacobus Braeckman, een landbouwersgezin op Oom. Woonhuis en stallen werden door een uitslaande brand volledig verwoest. Dank zij de hulp van vele dorpsgenoten kon hij een nieuwe woning bouwen voor zijn kroost, acht kinderen, waarvan 7 minderjarig. Zijn enige hulp, de oudste zoon Fredericus en *"loteling van deze loopende jare en ingelijfd als Voltigeur bij het 4de Regiment 1ste bataljon in garnizoen tot Gent"* was onmisbaar op het landbouwersbedrijfje, omdat de vader door het voorval *"als krachteloos geworden is"*.

De burgemeester schreef een brief naar de Minister van Oorlog met de vraag om *"onbepaald verlof te willen toestaan om het werk van den landbouw te kunnen doen en zijne droevige ouders, broeders en zusters die door het ongelukkige voorval zoodanig zijn getroffen te komen troosten en hun door zijnen handenarbeid en grooten iever, die hij nog te huis zijnde altijd be- wezen heeft, van eene onvermijdelijke armoede te kunnen redden."*

Roger De Troyer

(RA Ronse, Heldergem Modern, nr 2775)

INHULDIGING BURGEMEESTER VAN CAUTER-HELDERGEM 1947

Voor de eerste naoorlogse gemeenteraadsverkiezingen werden twee lijsten opgesteld, de Katholieke lijst van Frederik Raes en een liberale lijst (Gemeentebelangen) met Aimé Van Cauter als kopman. Gemeentebelangen wonnen nipt en haalden 5 zetels binnen tegen 4 voor Raes. De gemeenteraad duidde de nieuwkomer Aimé Van Cauter, landbouwer

uit Oom aan als burgemeester. Naar aanleiding van zijn benoeming werd de nieuwe burgervader op een triomfantelijke wijze 'ingehaald'. Enkele praalwagens zorgden voor een folkloristisch gebeuren. Hierna een foto van één van de wagens (de molen van Victor Coppens, Hallebaan).

Foto: Christianne De Moor.

Nvdr: zijn er nog andere opnamen van de feeststoet en interessant voor publicatie?

Geef seintje aan Roger De Troyer of aan William Minnaert.

1	Cyriel D'Hoker
2	Henri Van Liedekerke
3	Constant De Moor
4	Victor Coppens
5	Laurent Coppens
6	Georgette Schandevijl
7	Maria Temmerman
8	Adrienne Elaut
9	Albert Van Keymeulen
10	Petrus De Pauw
11	Maria Coppens
12	Josephine Couchie
13	Roger Elaut
14	Augustijn Braem
15	Clement Verbeken.

Treinramp in Ternat 1953

Op 7 december 1953 kwam de trein Brussel-Oostende omstreeks 18u45in botsing met de trein Brussel-Denderleeuw. Eerstgenoemde, die om 18u15 het station Brussel-Zuid had verlaten, werd ter hoogte van Ternat door een veiligheidssignaal opgehouden. Nauwelijks 10 minuten later werd hij aangereden door de tweede trein. Op dat ogenblik hing er een dichte mist op die plaats, 'de pleuter' genoemd, ter hoogte van de gemeentegrens Ternat – Sint Katharina Lombeek.

De aanrijding was geweldig. De goederenwagon werd middendoor gekloven en een gedeelte van de laatste personenwagon werd ingedrukt. In deze wagon met houten wanden, vielen dan ook de meeste slachtoffers. Hij was voorbehouden aan vrouwelijke passagiers. In de aanrijdende trein, bestaande uit metalen rijtuigen, vielen slechts enkele lichtgewonden.

Het was een dramatisch gebeuren: vijf dodelijke slachtoffers, acht zwaar- en een veertigtal licht gewonden.

Twee Heldergemse meisjes, Irma Verbeken (18 jaar), dochter van Albert en Mathilde Beerens, en Odette Verbeken (17 jaar), dochter van Alfons en Rachel Van Durme, en uit Kerksken, Suzanne Van Impe (19 jaar), dochter van Henry en Julia De Rijck, overleefden de ramp niet.

Irma Verbeken
° Heldergem 11 mei 1935

Odette Verbeken
° Heldergem 20 mei 1936

Suzanne Van Impe
° Kerksken 29 juni 1934

Gabrielle Verbeken de zus van Odette was ernstig gewond. Er waren in totaal acht zwaar- en een veertigtal licht gewonden.

Tot middernacht werkten spoorwegpersoneel, brandweerkorpsen en politie koortsachtig aan het bergen van de slachtoffers en het transporteren van de gewonden naar de ziekenhuizen van Asse en Aalst.

Diane Hespeels, Odette De Cock, Simonne Baeten, Maria Haesaert, Lucienne De Troyer, Yvonne Van Den Steen en Rosa Van den Driessche, meisjes van de Maria Congregatie, dragen Irma Verbeken naar haar laatste rustplaats op het kerkhof van Heldergem

Elvire De Koker, Mariette D'Hondt, Maria De Troyer en Yvonne Hespeels dragen Odette Verbeken

Links E.H. Laurent Sanspeur, pastoor van Heldergem, naast het derde kruis Ernest Verbeken, Albert Verbeken, vader van Irma, Henri Verbeken en Elise Verbeken, zus van Irma.

In de kranten werd ook gewag gemaakt van het verhaal van treinwachter Hector Schouben. Hij vertelde: *"Ik was in de goederenwagena achteraan en hoorde een trein naderen, opende de schuifdeur en zag een locomotief op hetzelfde spoor die op ons afstormde. Ik besepte onmiddellijk dat een aanrijding onafwendbaar was en sprong van de trein. Enkele ogenblikken was ik het bewustzijn verloren, doch enkele minuten later kon ik terug de spoorwegberm opklauteren en nog de eerste hulp bieden aan de slachtoffers. De ravage was verschrikkelijk. Spoedig waren politie en hulpdiensten aanwezig."*

Het Parket van Brussel stapte af om de nodige vaststellingen te doen en ook de pastoor van Sint Katharina Lombeek kwam ter plaatse en sprak de gebeden *"In articula mortis"* uit.

Tal van prominenten bezochten de dag nadien de plaats van de ramp. Minister van Verkeerswezen, P.W. Segers, afgevaardigden van de directie van de NMBS en de Gouverneur van Brabant, Hr. De Neef namens de koning, brachten een laatste groet aan de slachtoffers.

In Heldergem en Kerksken werd de ramp vanzelfsprekend druk becommentarieerd. Alle dorpeelingen leefden mee met de getroffen families.

De begraafing van Irma en Odette gebeurde op vrijdag 11 december om 9u30 in de Sint-Amanduskerk in Heldergem door pastoor Laurent Sanspeur. Honderden mensen beleefden diep ontroerd de plechtige uitvaart. De twee jonge meisjes werden op draagberies door vriendinnen naar hun laatste rustplaats gedragen.

Voor het landelijke Heldergem was het een dag van diepe rouw

Roger De Troyer

Bron: Het Volk, 9 december 1953

Fotomateriaal: Roger De Troyer, Maria Haesaert

13. Merkwaardige figuren?

*Fieleken dusmeulen beoefende tientallen beroepen, van machinebouwer in een melkveebedrijf tot
totaalbouwer van huizen via fietsenhandelaar, TV-hersteller en chauffeur”
(Heldergem – figuren van bij ons ‘Fieleken Dusmeulen’)*

HONDERDJARIGE TE HELDERGEM

In ons vorig nummer vindt U in het artikel "Wie haalde de kaap van de honderd in Groot Haaltert" de naam terug van Alexandrina Pardaens. Over de feestelijke huldigingsdag te Heldergerm schreef Pastoor Van Wassenhove het volgende relaas.

Alexandrina Pardaens woonde in een klein huisje dicht bij de kapel O.L. Vrouw ter Nood op de wijk Liefkenshoek (huidige Processieweg). Ze woonde in bij haar gehuwde zoon Karel en sleet er een gelukkige oude dag in familiekring.

Op 8 september 1913 werd de kaap van de honderd bereikt en al de parochianen zetten hun beste beentje voor om de eeuweling met veel luister te kunnen vieren. Op de vooravond werd het feest ingezet met klokkengelui en kanongeschut. De jongens trokken door de gemeente met fakkels en voor de deur van de eeuweling werd een feestlied gezongen. De volgende morgen, "de grote dag", droeg E.H. Pastoor de H. Communie ten huize van Alexandrina. Alle huizen waren versierd en bevlagd, mooie jaarschriften hingen boven de deuren en er was zelfs een prachtige praalboog geplaatst. Omstreeks 9 uur werd zij, vergezeld door haar kinderen en familieleden, stoetsgewijs naar de kerk begeleid en uitzonderlijk mochten allen plaats nemen in het koor. Na de viering had er een receptie plaats in het gemeentehuis en na toespraak door de Heer Burgemeester werden aan de honderdjarige talrijke geschenken aangeboden. Op het middaguur waren Alexandrina en haar kinderen terug in de pastorie en mochten er plaats nemen aan een feestelijke dis. Na het eten volgde er een kleine rustpauze. Om half vier trok de feeststoet door de gemeente. Er waren vier praalwagens, talrijke versierde rijtuigen en de fanfare zorgde met aangepaste muziek voor de feeststemming tijdens de rondrit. De eeuweling vergezelde de stoet in een open koets en genoot zichtbaar van de eerbetuigingen die haar te beurt vielen door de talrijke kijklustigen die massaal waren toegestroomd om de viering mee te maken. Klokslag 6 uur werd het gelegenheidslied (1) voor de tweede maal gezongen, onder de leiding van meester Corten, onderwijzer te Heldergerm. Enkele Vlaamse liederen stonden op het programma en werden uit volle borst gezongen door de plaatselijke jeugd.

(1) Misschien heeft er nog iemand dat feestlied in zijn bezit ; zo ja, bezorg het ons en wij publiceren het. Met oprechte dank bij voorbaat.

Om de feestelijkheden te besluiten werd achter de kerk een prachtig vuurwerk gehouden ter ere van Alexandrina. Daarna nam ze met tranen in de ogen en woorden van dank afscheid van het in grote getale opgekomen publiek. Het was voor haar een dag om nooit te vergeten.

Bron Liber Memoriales
Kerkarchief Heldergem.

P(e)ardaens Alexandrina werd geboren te Heldergem op 18-09-1813 als wettige dochter van Perdaens Petrus en Antheunus Constantia en overleed er op 26-02-1915. Ze huwde te Heldergem op 28-09-1845 met De Jonge Eduard, wettige zoon van Franciscus en Breynaert Maria Josepha, geboren te Heldergem op 28-04-1799. Hij was weduwnaar van De Neve Benedicta en overleed te Heldergem op 29-04-1862.

Hun huwelijk werd gezegend met 3 kinderen.

- 1) De Jonge Carolus Ludovicus geboren te Heldergem op 26-08-1846 en er overleden op 17-03-1929. Hij huwde te Heldergem op 05-10-1871 met Van Melkebeke Barbara, geboren te Heldergem op 29-09-1850, en er overleden op 31-08-1944.
- 2) De Jonge Joannes-Baptist geboren te Heldergem op 25-08-1850
- 3) De Jonge Barbara geboren te Heldergem op 25-05-1856 en er overleden op 10-09-1942. Zij huwde te Heldergem op 18-02-1882 met Coppens Constantinus, geboren te Heldergem 30-01-1855 en er overleden op 23-04-1935.

De Troyer Roger.

HELDERGEM-FIGUREN VAN BIJ ONS: 'FIELEKEN DUSMEULEN'.

Op de Berenhoek in Heldergem is het rustig wonen. De grond ademt er nog de gezonde geur van de boerenbuiten, het land, de dieren en het frisse lentegroen. In het huisnummer 33, een heel eindje van de openbareweg vandaan, huist de officieel op rust gestelde Theofiel Andries, samen met zijn lieve echtgenote. Een heel merkwaardige figuur, die vooral in zijn jongere jaren in destreek heel wat opzien baarde, maar ook nu op heel watgebieden speciaal en 'anders' dan de gewone man blijkt te wezen. 'Fieleken dusmeulen' dankt die

Theofiel Andries werd geboren te Heldergem op 02 juni 1912 en huwde Maria Van de Wiele op 25 januari 1936. Hij overleed op 21 november 1996 te Aalst. Zijn echtgenote Maria geniet van haar oude dag bij haar dochters Mariette en Annie.

naam omdat hij jarenlang de streek aandeed met zijn zelfgemaakte dorsmolen.

Fieleken, die geen intellectuele knobbel is, maar een zuiver praktisch genie, die letterlijk alles aankan wat met handigheid heeft te maken en alle moderne vernuft, met eigen mi delen en op zijn eigen specifieke manier overneemt en aan wendt, is het unieke prototype van de doe-het-zelver.

Zijn laatste meesterwerk is een windmolen, totaal zelfgebouwd, die heus onvervalste energie produceert en reeds heel wat bekijk oogstte van volwassenen en schoolgroepen. Zijn woning is voorzien van centrale verwarming, via een op een antieke 'Leuvense stoof' afgeënt buizensysteem.

Zijn eigen 'watertoren' bestaat uit een onder de daken opgerichte betonnen kuip, die via leidingen en kraantjes allerhande het hele huis van gratis zacht water voorziet. Fieleken had in Heldergem de eerste radio, de eerste moto, de eerste televisie, de eerste auto, en wat meer was, hij knu selde al deze nieuwigheden zelf in mekaar. Nadien hielp hij de gehele gemeente met de moeilijkheden en defecten die ze ondervonden met deze nieuwe geheimzinnige apparatuur.

Fieleken was lange tijd een gerenommeerd en gevraagd pe soon met zijn zelfgebouwde ciderpers die tot 1000 liter cider per dag kon produceren Van kilometers in 't rond, eerst met paard en kar, later met de camion, bracht men 's zomers, hele vrachten graan naar de eerste mechanische dorsmolen in de streek, aangedreven door een ouderwetse mazoutmotor. Gedurende de winte maanden trok een zware tractor het tuig van de ene hoeve naar de andere, waar Fieleken, met een paar helpers van de vroege morgen tot de late avond het graan dorste, tabak pruimde voor het stof en heel veel druppels dronk tot een diep gat in de nacht. De terugweg, te voet, langs onverlichte, oneffen veldwegen gebeurde niet zelden zonder hindernissen.

Ook tijdens de oorlog was Fieleken actief, niet enkel in het verzet, maar ook als uitvinder: aanstekers maken met benz ne en oude velopompen, en oude 'Leuvense stoven' tot de eerste reeds degelijk functionerende mazoutkachels, met de mazoutketel op zolder. Fieleken was ook geruime tijd in Frankrijk waar hij bij de 'grote boeren' veel moderne tuigen ontdekte, waarvan men op het landbouwgebied versnipperde Oost-Vlaanderen, niet eens het bestaan vermoedde. Fieleken cider, Fieleken moto, Fieleken velo, Fieleken dusmeulen, Fieleken beoefende tientallen beroepen, van

machinebouwer in een melkverwerkingsbedrijf tot totaal bouwer van huizen via fietsenhandelaar, TV-hersteller en chauffeur, om er enkele te noemen en veel te vergeten. Rijk is Fieleken er niet mee geworden omdat hij geen prijs kende, het waren bijna alle vrienden-diensten en 'ne ferme druppel' was meestal het enige loon! Waar Fieleken kwam was er steeds leute en plezier. Nu is hij op rust, met pensioen noemen ze dat. Maar dit wil niet zeggen dat hij op non-actief staat. Machines herstellen, motoren herbedraden, laswerk uitvoeren, metsen, vloeren, kortom geen beroep dat hem vreemd is. Niemand deed nodeloo beroep op zijn vaardigheid, als hulpje in nood of als technisch adviseur. Alles voor die 'druppel' die hem nog even goed smaakt als pakweg 40 jaar terug. 'Fieleken dusmeulen',

een unicum op die stille, rustige Berenhoek. Een manusje-van-alles, een rusteloze geest, een ingenieus technisch wonder die ooit, ware dit technisch mogelijk geweest, goud zou hebben geproduceerd in zijn primitief, maar van alles omvattend en voor elkaar opstaand 'atelier'.

foto's: Rachel Van de Wiele

Willy Haegeman (Marke-Kortrijk)

*Fieleken met de dorsmolen aan de hoeve van Petrus De Cock (Peken dekker)-1947 Op de tractor: Felicien Van Liedekerke
Vooraan vlnr: Romanie D'Haeseleer, Clementine De Cock, Malvina Van den Neucker, Elvira De Cock, Oscar De Cock,
Robert Verbeken, Theofiel Andries en Petrus De Cock (zittend) Op de dorsmachine: Robert De Troyer, Alfons De Cock,
Hedwig Beerens, Karel Lodewijk Volckaert, Omer Thijs, Gaston Baeyens en Cesar De Cock*

ROMANIE BREYNAERT, 105 EN IN BLAKENDE GEZONDHEID

105 is een hele leeftijd. Dat ondervonden we toen we op bezoek gingen bij Romanie Breynaert in het rusthuis Sint-Anna te Haaltert, waar ze nu reeds een 9-tal jaar verblijft. Af en toe liet haar geheugen haar in de steek, maar dankzij de hulp van haar kleinzoon konden we het verhaal van haar jeugd toch reconstrueren

Een kranige vrouw, die Romanie. Toen we aanklopten kwam ze met een verbaasde blik zelf opendoen, en na dat we met handen en voeten hadden uitgelegd wie we waren en wat we kwamen doen, was ze voldoende op haar gemak gesteld om onze vragen te beantwoorden. Attent bood ze ons eerst een kop koffie en een koekje aan, en ook tijdens het gesprek informeerde ze meermaals of we nog wat wilden.

Naar de feiten nu. Maria Romania Breynaert werd geboren als dochter van Kamiel Breynaert en Paulina Schouppe, in een gezin met nog 4 broers en 2 zussen. (haar verdere afkomst, zie kwartierstaat) Van haar vader 'Kamiel de masjer' herinnert ze zich dat hij een bijzonder goede stielman was. Als haar nonkel Louis met een probleem zat, dan kwam hij altijd bij hem om raad. Heel veel huizen in Heldergem werden trouwens gebouwd door de familie "Masj" (afkorting van metser). Toen ze mij vroeg waar ik nu woonde, en ik de naam Vanderschuere liet vallen wist ze

daar onmiddellijk het volgende op. Vanderschuere zei: "Deze die sterven, die komen niet meer terug, maar ik, ik zal terugkomen. 't Was soms nogal ne raren!

Van haar broer Victor herinnert ze zich nog dat hij naar Amerika vertrok, (zoals zo velen rond die periode) en ginder ook bijna zijn hele leven bleef; hij is slechts een keer naar huis gekomen.

Zoals iedereen ging ze tot haar 12 jaar naar Heldergem naar de kloosterschool, maar de naam van de zusters herinnerde ze zich niet meer. Het is ten slotte ook 95 jaar geleden! Wel was het zo dat ze alleen maar in de namiddag naar school gingen; alleen de iets meer gegoeden van het dorp gingen een hele dag naar de school Ze wist wel nog ze nog dat ze steeds bij de beste van de klas was. " 'k Was een stil meisken. 'k Peis ook dat ik van ze leven niet gestraft ben geweest" wist ze te vertellen. "Wij gingen op onze kloeten naar school, en schrijven, dat deden we met een lei en met ne griffel".

Haar beste vriendin was 'Nastekens Victorine', en ook 'Centens Irma' was een leeftijdgenote van haar. Ze wist nog te vertellen dat er op het hof een aantal ongetrouwde dochters waren achtergebleven. Ook de 'Klokken' ('Klokkens Tina') was haar nog bekend

Na de schooltijd was er eigenlijk weinig te beleven. Ze ging trouwens maar tot haar tien jaar naar school. Nadien maakten ze samen "bloemen" (naaldkant, wat heel veel vrouwen uit Heldergem deden om een frank bij te verdienen) Dit gebeurde vaak buiten. De vrouwen zaten dan op een rij voor hun deur op een klein stoeltje. Ze werkten vooral voor Raymond De Meyer uit de Ziekhuizen Haaltert. Ze gingen te voet het werk halen, en brachten het te voet ook terug. In het beste geval gebeurde het met een oude fiets. Ze moest vooral moeder helpen in het huishouden, want vader had als metser heel veel werk.

's Zondags moest er naar de mis en 's namiddags naar de vesper gegaan worden. Toen ze al wat ouder werd, mochten ze de zondagnamiddag voor een paar uur naar 't café op de steenweg, waar een accordeonist zorgde voor wat ambiance. Elke straat en wijk op Heldergem had zijn eigen kermis, en het verste wat men ging was naar de kermis in het naburige dorp. De Sinksenkermis met Corneliusommegang was heel bekend. Daar kwamen heel wat mensen op af. De eerste zondag van september was er kermis Heldergem, maar ook in Denderhoutem: we konden kiezen Zo leerde ze ook haar man kennen, die ook metser van beroep was.

Wij hadden vrij vroeg een fiets. Bij Nasteken hadden ze de eerste velo van het hele dorp; Zij gaven wat werk uit (in onderaanneming) en hadden het dus wat beter. De eerste auto heb ik ook nog weten komen, dat was nog voor de Eerste Wereldoorlog.

Van de oorlog weet ik niet zo veel meer. Mijn nonkel Fons, (Alfons Schouppe) mijn moeder haar jongste broer, die was in de oorlog geweest. Hij was getrouwd met iemand uit den Berg te Kerksken. Ik ken haar naam niet meer, maar ik weet, dat ze zoals zo veel mensen een bijnaam had. Alles bij elkaar hadden wij daar in het dorp vrij weinig last van. Wij hebben ook geen honger afgezien in de oorlog. Na de oorlog heb ik wel de vredeskapel nog weten zetten op de hoek met de Hallebaan

Over het algemeen kon je wel zeggen dat het grote verschil met vroeger is, dat de mensen toen meer content waren dan nu.

Trouwen deden ze op een zondag in de mis van 8 uur, en van de kerk ging het naar het gemeentehuis. Een groot feest was er niet, er werd thuis wat gevierd met de familie en de vrienden. De huwelijksreis ging naar Brussel, samen met broers en zussen.

We gingen dan naar Lebeke wonen, maar bleven in contact met Heldergem.

Van de Tweede Wereldoorlog herinnert ze zich dat er hier en daar een klein radiootje stond waar gretig naar geluisterd werd, vooral naar de clandestiene Engelse posten.

In haar leven is ze slechts een keer op reis geweest: naar Lourdes in Frankrijk, maar eigenlijk was ze veel liever gewoon thuis, of ging ze bij familie of vrienden "omsteken" (op familiebezoek).

Tegenwoordig geniet ze vooral van het bezoek van haar kleinkinderen en achterkleinkinderen. Sporadisch heeft ze nog interesse in de televisie, en ze heeft verrassend moderne opvattingen over wat kan en niet kan. Ze vindt dat het allemaal nog wel best meevalt.

Over het huidige Heldergem was ze vooral verwonderd dat er geen school meer was in het dorp. En kopen ze daar geen kinderen nie meer? was haar spontane vraag.

William Minnaert

Genealogische gegevens:

Maria Romanie Breynaert was de dochter van Camiel Breynaert (° He, 21-08-1856 en + He, 30-12-1942) en Paulina Schouppe (° He, 15-09-1865 en + He, 16-07-1943) gehuwd op 10-01-1890 te Heldergem. Romanie huwde te Heldergem op 05-07-1924 met Gustaaf Paridaens (° Dhtm, 21-08-1898 en + Aalst 27-02-1985).

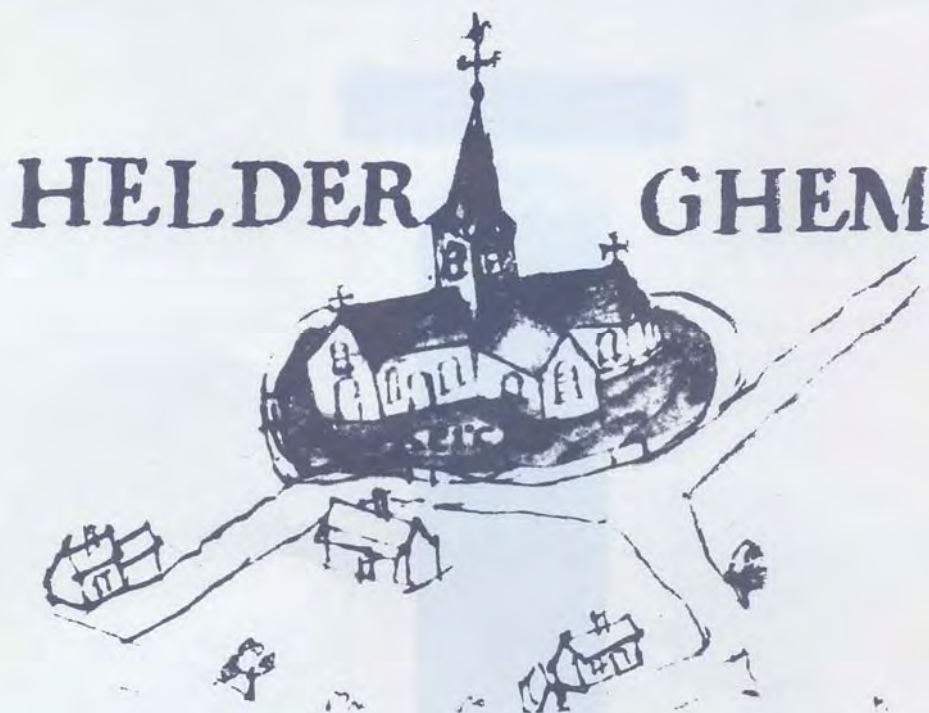
Gustaaf was de zoon van Eduard Franciscus Paridaens (° Dhtm, 15-01-1866) en van Victorina Van den Bossche (° Nederhasselt, 22-12-1868 en + Dhtm, 30-12-1903) die gehuwd waren te Denderhoutem op 12-12-1894.

Gustaaf en Romanie kregen twee kinderen: Roger (° He, 02-09-1927 en + Meerbeke, 19-01-1981) en Rogette (° He, 02-04-1932 en + 07-12-1997).

*Voor deze kranige eeuweling een hartelijk proficiat
en nog heel veel vreugdevolle dagen gewenst*

14. Herinneringen ...

*“In die tijd moesten de meisjes bij het vallen van de avond thuis zijn.”
(Herinneringen aan Heldergem van Albert Sonck)*

ten geleide

Na de succesrijke publicaties van Haaltert en Kerksken in oude prentkaarten, groeide het idee om de andere deelgemeenten eveneens te behandelen.

Wordt het een klavertje van vier ?

Hier is alleszins het derde deel, met een schat aan oude en merkwaardige documenten.

Dank zij de bereidwillige medewerking van vele dorpsgenoten hebben wij deze fotomap kunnen samenstellen.

Onze hartelijke dank hiervoor.

Met de geboden mogelijkheden hebben wij gepoogd een beeld te schetsen van Heldergem in het begin van deze eeuw.

Wij durven hopen dat alle Heldergemnaren, zowel jong als iets ouder, veel genoeg zullen beleven bij het doorbladeren van dit fotoalbum.

En is dit zo, dan zullen wij ons zeer gelukkig achten.

Roger DE TROYER
Willy DE LOOSE

Winter 1982.

Herinneringen aan
Heldergem en
anecdotes bij
het fotoalbum

Albert Sonck

HERINNERINGEN AAN HELDERGEM EN ANECDOTES BIJ HET FOTOALBUM

De mensen die op het idee kwamen een fotoalbum van onze gemeente samen te stellen, hoe karig ze ook met hun kamera zijn omgegaan, hebben al degenen, die met de gemeente wat te maken hebben gehad, die er nu nog wonen, maar vooral zij die er hun jeugd hebben doorgebracht en nu een respectabele leeftijd hebben bereikt, een fameuze dienst bewezen.

Wat al herinneringen, belevenissen, vreugdevoller en minder aangename gebeurtenissen worden niet opnieuw wakker geschud, weer beleefd.

Is het niet spijtig dat er bij de foto's niet een beetje meer tekst, voorvallen uit een min of meer ver verleden zijn opgediept ? In Helderger lopen zeker nog mensen rond die hadden kunnen meewerken om het geheel een beetje kleur te geven met enkele verhalen over grapjassen en om sommige tot de verbeelding sprekende figuren even aan het woord te laten.

Wat er ook van zij, voor mij was het een zeer aangename verrassing en een blijde belevenis op een dergelijke wijze met het verleden te worden geconfronteerd.

Ik ben er weggegaan een kleine halve eeuw geleden, niet met enthousiasme, maar om den brode en ik was blij er nu en dan eens te kunnen terugkeren. Als mijn gedachten nog even verwijlen bij dat door de tijd enigszins vervaagde verleden, voel ik nog een intense vreugde en een tikje heimwee naar de streek en de mensen van toen. Vergeten kan ik niet.

Ik zie nog vaak die straat, die bonkige kasseien met hobbels en putten, waarop driewielkarren moeilijk, schuddend en waggelend, zochten naar een stukje weg dat beter leek maar vaak nog slechter was. Hoe vaak gebeurde het niet dat, een ietsje te zwaar geladen misschien of als de kracht van het paard net iets te zwak uitviel, het gedrocht stil viel.

De wanhopige blik van de menner, het aanroepen van veelal dezelfde heiligen met een smekende blik of, zo dat niet hielp met de traditionele, te dien tijde vooral, alom gekende krachtwoorden, die men gewoonlijk éénmaal 's jaars bij benadering ging biechten, bracht zelden zoden aan de dijk.

Het duurde soms een hele tijd, de richtlijnen en de aanwijzingen van de omstaanders ten spijt (ook toen stonden de beste stuurlieden aan de wal), eer het lompe gedoe zich weer in beweging zette. Niet altijd voor lang, want de archieslechte staat van de smalle weg, was niet de enige hinderpaal die een normaal

Omstreeks 1930, de rustige Dorpsstraat.
Vooraan links de woningen van Victor Vertongen en Petrus Van de Wiele.
Rechts : fam. Van den Steen.

Het was een hele gebeurtenis wanneer een fotograaf in het dorp kwam. Een aantal buurvrouwen willen wel even poseren.

V.l.n.r. : Adeline Andries; Elodie Lievens; Theo Moreels; Rachel Vonck; Eliza Callebaut; Leontine Andries; Thérèse Moreels; Bertha Callebaut; Marie Fleurinck en Cecile Vonck.
De twee knapen zijn Gustaaf en Victor Vertongen.

karreverkeer in de weg stond. Een tegenligger van hetzelfde allooi die rammelend de helling kwam afgereden, volstond om roet in het eten te gooien en hetzelfde spektakel herbegon.

Dit gebeurde niet alleen met driewielkarren. Auto's waren er in die tijd nog niet, althans niet te Heldergem. Maar het viel soms ook voor met een hondekar of met een kruiwagen, een hond als trekdier. De problemen waren niet zo onoverzichtelijk, maar de hond die, uit hoofde van zijn zwakheid, niet met hetzelfde respect werd behandeld als zijn collega het paard, werd met alle schuld beladen, van onvoldoende inzet verdacht en kreeg het dan ook wel eens zwaar te verduren.

Die straat was zo erbarmelijk slecht, vooral tijdens de winterperiode, dat vrouwen het niet aandurften 's avonds zonder lantaarn buiten te komen. Er was echter ook nog wat anders dat de vrouwen ervan weerhield op straat te lopen als het donker was. Katten stonden slecht aangeschreven, men zag ze bij donker liever niet. Zelfs sommige vrouwen hadden een verdachte reputatie en ging men 's avonds best uit de weg. Mannen waren, als het pikdonker was, ook niet altijd veilig. Heeft u nooit gehoord van "Kledden" ? Kledden was, zo men mij vertelde, een angstaanjagend mysterieus wezen. Onverwachts, als er niemand of niets te zien was, dook hij plotseling op. In zakkenstof gehuld en met kettingen omhangen, stond hij plots vóór u. Dan moest ge hem dragen, zo ver als het hem beliefte en er viel niet aan te tornen. Hij was dan plotseling opnieuw verdwenen zoals hij gekomen was, onzichtbaar.

Als er sneeuw lag was er geen laveren meer aan. Alle verkeer lag stil. De hele straat was één gladde ijsbaan, opgeëist door glijdende en met arren en ijsstoelen sleeënde kinderen. Een heerlijke tijd voor de jeugd. Ze hadden toen nog gelegenheid te over om te spelen. Van huiswerk was er nog geen sprake. Ook die van rijpere leeftijd beleefden heerlijke dagen. Groepen van tien à vijftien jonge gasten vochten met sneeuwballen een echte veldslag uit. Iedereen was vijand van iedereen. Als er dan eens een ruit sneuvelde was het onbegonnen werk de dader op te sporen. Dat was dan veelal een thema voor urenlange discussies.

Met sneeuw kon men van alles doen. 's Avonds een kanjer van een sneeuwman vóór een of andere deur plaatsen, derwijze dat hij naar binnenviel als men de deur opentrok.

Na de winter komt de lente met de mooie dagen. Menslief wat konden ze toch mooi zijn. Ik vergeet nooit het spektakel van de kantwerksters die, bij warme dagen als de gracht naast de straat er droog bij lag, soms met zes-zeven naast elkaar gezeten op een stoel, in die gracht bedrijvig bloemen (kantwerk) maakten of sokken stopten. Het mansvolk dat oud genoeg was of niet te oud om de bietencampagne te doen, was zich in Frankrijk krom aan 't werken.

De «Schola Textila» werd opgericht door Pastoor De Maeyer omstreeks 1837. De sociale toestand in ons dorp was destijds niet zo schitterend. Jonge meisjes werden opgeleid in het kantwerk.

De eerste lesgeefster was Evarista Van Puymbroek van Beveren-Waas.

Zij begon met 65 leerlingen. Zij werd opgevolgd door Nathalie Hofkes uit Nieuwkerken-Waas. Deze laatste leidde de school van 1847 tot 1853. Na haar dood werden de lessen verder verzorgd door de zusters van het klooster.

Enkele kantuitgevers waren de Familie Antheunis; Maria De Backer; Désiré De Cock en Albert Van der Kelen.

Op de foto een groep kantwerksters omstreeks 1925.

1e rij (vlnr) : Rachel Pevernagie; Cecile De Pauw; Eugenie Meganck; Emma Matthijs; Elodie Lievens; Clarisse De Backer.

2e rij : Odile De Pauw; Elodie Van den Dooren; Eveline De Pauw.

Nog een groep kantwerksters uit dezelfde periode.

1 rij : Leopoldine Baeyens; Romanie Van de Wiele; Pauline Baeyens.

2e rij : Elise Baeyens; Cecile Baeyens; Leonie Baeyens.

3e rij : Maria Van de Wiele; Celine Van de Wiele; Cesarine Baeyens; Elvira Baeyens.

Het geringe nieuws dat soms doorsijpelde was rap verteld en dan maar zingen. En zingen konden ze - liederen uit een repertoire dat tientallen jaren meeging. Mooi waren de vrouwen en prachtig hun liedjes. Zestig jaar geleden is dat.

Die straat, dat was het hele leven van een dorp in de zomer. Daar gebeurde van alles. De mensen ontmoetten er elkaar en vertelden het nieuws van de gehele gemeente. "Die gaan trouwen ; die is ziek en het moet ernstig zijn want de dokter is geweest". Jonge mensen gingen node bij de dokter. Dat was geen goed teken. Ze zagen daarin een belemmering van hun kansen om aan een jongen (meisje) te geraken.

Als er geen nieuws was kwam de veldwachter bellend de aandacht van de mensen vragen voor een bericht dat een koe, een paard of een schaap, hier of daar werd uitgekapt ; dat de netels dienden te worden vernietigd en de distels gestoken. Ik weet niet of die brave man ooit een overtreding op dat vlak heeft vastgesteld.

Ook na de zondagsmis verkondigde de champetter, vanop een grote vierkante steen vóór de kerk, het officiële nieuws en de gemeentelijke verordeningen.

Het eerste huis van Heldergem, als men van Aaigem komt, was 't Schuit. Het was laag gelegen, aan de rechterkant van de weg, en bij hevige onweders liep het wel eens onder. Vandaar waarschijnlijk de naam "'t Schuit". Daar liep de straat dan schuin naar rechts, tussen de tuin van Oscar Van Wassenhove uit de oude pastorie en de boomgaard van Pee Koster. Vóór het huis van Judith Andries, dat te dien tijde bewoond was door Hilaire Van den Neucker, beenhouwer en herbergier, zwenkte ze in een boog van 90° naar links, richting "de Gouden Koterhaak" om daar terug in een boog van 90° naar rechts te zwenken naar het huis van Miel Muylaert, thans café bij Maria Van Dooren, en verder, min of meer, het huidige traject te volgen.

De "Gouden Koterhaak - Afspanning" werd uitgebaat door Frans Haesaert (Cisken) en zijn Lisa. Voor de herberg van Cisken stond een balie. Die diende in eerste instantie om de paarden vast te binden van de koetsiers die bij Cisken een pint gingen drinken. Het gebeurde ook, als de koetsier gehaast was, dat Cisken het paard vasthield terwijl de betrokkene het gouden vocht naar binnen goot. In tweede instantie werd ze door de kinderen opgeëist om elkaar de loef af te steken in lenigheidsoefeningen.

De vloer van Ciskens herberg was alom bij de bolders gekend om zijn gladheid. Als er 's zondags geen volk was om te bollen, dan bolde hij alleen en schoot dan hard tegen de deur om bij eventuele voorbijgangers de indruk te wekken dat er gespeeld werd en ze aan te zetten om binnen te komen.

Naast de Koterhaak loopt een straat die vóór het huis van Melekes links afslaat naar de hoofdstraat toe. Het huis van Melekes, vroeger bewoond door Camiel Maes, is zeker een van de oudste huizen van Heldergem. In het eerste huis links in die

Jong en oud klaar voor het kiekje op 't Oud Dorp.

Vooraan (met fiets) : Moreels Armand; verder rechts : Donaat D'Hondt. Links van de paal staan August en Victor Vertongen. Rechts van de paal : Henriette Haesaert; Evelyne De Rijck en haar zoontje Alfons Van Den Dooren; uiterst rechts : Marie De Cock.

Op de achtergrond de praktisch ongewijzigde afspanning : "De gouden koterhaak".

Ook te Heldergem werd één van de populairste Vlaamse volksspelen beoefend. Vier lustige bolders in 1922.

(v.l.n.r.): Louis De Pelsemaeker; Karel Groebben; Petrus De Troyer en de herberguitbater Petrus Haesaert (Pitterken). Café «Bij Pitterken», nu Mathilde Haesaert, Heldergemstraat, was destijds het lokaal van de bolders.

straat woonde Pee Koster. Hij was de broer van de gewezen koster van Heldergem. Het huis verder is de oude pastorie en daar rechtover was het vroegere kerkhof en stond de oude kerk. Een overblijfsel van de oude kerk is de "Calvaar". De naam spruit waarschijnlijk voort uit het feit dat vroeger in de "Calvaar", boven een soort gemetseld altaar, een gekruisigde Christus hing, met aan de rechterzijde de goede en aan de linkerzijde de slechte moordenaar. Een beeld dat aan Calvarie herinnert.

Toen ik daar als kleine ravotter speelde, kreeg ik soms koude rillingen over mijn rug als ik er aan dacht dat daar vroeger doden waren begraven en er nu 's nachts waarschijnlijk geesten rondwaalden en misschien wel lichtjes brandden.

Waar nu het plein is, was vroeger de tuin van Pee Koster. Die tuin, die men via een hek ongeveer rechtover de Koterhaak binnenging, was helemaal omgeven door een haag. Bij het hernieuwen van de straat werd hij herschapen in het actuele plein.

Van bij Hilaire Van den Neucker, nu Judith Andries, tot aan de Oomstraat, stond aan de rechterzijde van de weg één huis, rechtover de beenhouwerij van wijlen Jozef Cooreman, dat was de boerderij van Xaverius Mathijs.

De schuurpoort stond aan de kant van de straat. Daarnaast was een hek dat toegang gaf tot het voorhof. Aan de linkerzijde stond de pomp, het hondekot en lagen ook de mesthoop en de bloementuin. De voorzijde van het woonhuis was naar het zuiden gericht, wat met het merendeel der woningen uit die periode het geval was. Xaveer was een kleine boer met een paar koeien. Hij was ongehuwd en dreef het bedrijf samen met zussen Mathille en Melanie. Mathilleken was een en al bedrijvigheid. Men zag ze 's morgens vroeg, winter en zomer, steeds in de weer, zondag en werkdag, naarstig doende met emmers en kruiken, terwijl Melanie naar de mis was en Xaveer met de hondekar de melk naar de melkerij voerde op de Mottenhoek. Alle boeren moesten dagelijks hun melk zelf naar de melkerij brengen en ze daar zelf ontromen. De afgeroomde melk (slap) voerden ze terug naar huis, waar ze diende tot voedsel van mens en dier.

De gewone mensen, niet-boeren, gingen ook naar de melkerij om karnemelk. Voor 25 centiem had men een paar liter ; voor 50ct kreeg men een hele kruik. Ook boter moest men daar kopen, want boter, melk of zelfs eieren werden niet in de winkels verkocht.

Voorbij de boerderij van Xaveer tot aan de Oomstraat lag een groot veld dat bewerkt werd door het klooster. De boerderij van het klooster werd beredderd door Victorken Bayens die ook de klokken luidde en 's zondags in de missen het stoeltjesgeld ophaalde. Het gebeurde vaak dat 4 of 5 zusterkens, in hun lang zwart gewaad met witte kap, op het veld kwamen helpen bij het inhalen van de oogst of bij het rooien van de aardappelen. Dat was voor ons, kinderen, steeds een bezienswaardige gebeurtenis.

Een beetje hoger dan de boerderij van Xaveer Mathijs, aan de linkerzijde van de straat, stond de herberg van Jan Andries.

De kapel «De Kalvaar» te Heldergem

Volgens sommige inwoners van Heldergem zou de kapel, in de volksmond de "Kalvaar" genoemd, zich bevinden op de plaats waar vroeger in de oude kerk het altaar stond. Dat hun vermoeden of bewering onjuist is, blijkt uit het volgende :

In het testament van Albertina Van Keymeulen (dochter van Adrianus en Theresia De Vleeschauwer, overleden te Aaigem op 13 maart 1835) dat in het bezit was van de Heer Sebastianus de Vuyst, notaris te Borsbeke, stond geschreven : "Na haar overlijden moesten 70 gulden gegeven worden aan de kerk van Heldergem, waarvoor dan een eeuwigdurend gezongen jaargetijde moest gecelebreerd worden".

De erfgenamen hebben deze som overhandigd en de kerkraad heeft dan geprobeerd het geld op vasten pond te stellen maar kreeg daar geen gelegenheid toe.

Ze besloten dan het geld te gebruiken om een kalvaar te bouwen die moest dienen om de gelovigen aan te sporen tot gebed voor de overledenen. In een verloren hoek bij het kerkhog werd in 1838 de kalvaar gebouwd in steen door Antonius Breynaert, metser. De steen werd geleverd door Bernardus Lievens en kostte 96 fr. 68 cent. Het dak werd met schaliën bedekt, de pilaren waren van eikenhout en er werd een balustrade in ijzer geplaatst. De dorpel was 12 voet en 9 duim lang en werd te Aalst aangekocht voor 14 stuyvers per voet.

In diezelfde periode werd een stenen waterloop gemaakt rond de kerk omwille van de bouwvallig geworden muur. Voor deze beide werkenbedroeg het loon van Breynaert 65,85 fr. De totale kosten voor het bouwen van de kalvaar bedroegen volgens de pastoor De Maeyer zeker 400 à 500 frank, dus veel meer dan de 70 gulden geschonken door Albertina Van Keymeulen, maar alles werd door de kerk voldaan.

Bron : Kerkarchief Heldergem.

Roger De Troyer

Op de voorgevel hing, in een kader, een reclame van de brouwerij Van Roy - Wieze, met de volgende afbeelding :

Een jager te paard, neemt uit de handen van een kloeke, blozende waardin een schuimende pint aan. Op de achtergrond een vos die kalm zijn weg vervolgt. Daaronder de volgende tekst : "De vos het slimme dier, zegt schalks : hij zal me nu niet plagen, hij smaakt het gouden, blonde bier, en zal er straks nog eentje vragen". Bij Jan Nars kwam 2 maal per jaar, met Pinksteren en met de septemberkermis, een grote ronde tent met een groot orgel. Dat kende heel wat bekijks en sukses bij de jeugd.

In de Oomstraat, aan de rechterzijde van de weg stond geen enkel huis. Aan de linkerzijde stonden er vijf. Een ervan was de winkel van Finneken en er was nog een winkel bij Doken uit de Blauwduif, een beetje hoger aan de Kerkstraat. Het huis is nu nog bewoond door zijn dochter Elisabeth Callebaut.

Bij Doken gingen de kinderen om snoepgoed. Men had er meer keus als bij Finneken uit de Oomstraat en Doken was ook vriendelijker met de kinderen. Men had er trouwens rechtstreeks toegang tot de winkel zelf, wat bij Finneken niet het geval was. Daar moest men belleke-trek doen. Als ze in de omtrek was werd een half-deurtje weggeschoven en daar verscheen het bovenlijf van Finneken. Het gebeurde ook dat ze achter in de tuin was en dan moest men meermalen aan het koordje trekken, hoe langer, hoe nijdiger. "Een halfpond koffie Finneken" - "Hedde gij ne zak bij, mijne jongen ?" - "Neenek Finneken". Een fles petroleum geriefde Finneken tegen haar goesting omdat ze dan haar handen moest wassen.

Het gebeurde ook dat Finneken het deurtje opende en dat er niemand te zien was. Ja ja, Finneken werd nu en dan ook wel eens gepest. Het waren dan altijd dezelfde, de grootste schavuiten, die van belleke-trek werden verdacht. Een karamel kostte 5 centiem, maar voor 5 centiem hadt ge ook 5 gewone suikerbollen. Zelfs voor 1 centiem kon men een suikerbol kopen.

's Zondags kwam er een ijsventer van Burst met crème, met een hondekar met een hond als trekdier. Een klein ijsje kostte 5 centiem ; een grote toeter 25 centiem. Bollerie van Kerksken kwam ook met crème, maar die was niet zo lekker. Hij was ook niet zo netjes of proper als die van Burst. Tijdens de winterperiode, als er geen ijsjes gegeten werden, kwam Bollerie met een grote korf appelsienen op de schouder. Hij riep dan : "vier dikke appelsienen voor ne frank". Dat duurde maar een tijd, want na nieuwjaar waren er geen appelsienen of ander fruit meer op de markt.

Heldergem had ook een bijnaam "'t Arm Heldergem". Dit was ook het geval met de aanpalende gemeenten : 't hovaardig Kerksken, 't rijke Haaltert, 't zot Woubrechtgem, en 't gierig Aaigem. In de meeste gevallen strookte dit adjectief, hoe vernederend dan ook, wel enigszins met de realiteit. Voor Heldergem was het naar mijn mening altans het geval, en zeker als men de actuele normen als maatstaf neemt.

Het merendeel van de mensen was arm. De gevolgen van de oorlog 1914-1918 deden zich nog terdege gevoelen. Velen gingen naar Frankrijk werken. In 't voorjaar deden ze er de bietencampagne en de oogst. In het najaar het rooien der bieten. Het beetje geld dat ze meebrachten was de vrucht van zwaar labeur. Echt beulenwerk en veelal uitgevoerd in erbarmelijke omstandigheden. Slecht gehuisvest en niet zelden zonder eenmaal gekookt eten gedurende de drie maanden durende campagne. De weinigen die niet naar Frankrijk gingen, pendelden dagelijks naar Brussel. Dat was dan 's morgens vertrekken in Burst met de trein van 5 uur 11' en 's avonds om 6 uur in Burst terug. Velen deden het traject "Burst heen en terug" te voet. Camiel Moreels uit de Oomstraat heeft het tientallen jaren gedaan en hij beweerde, terecht waarschijnlijk, dat er op de weg naar Burst geen steen meer lag die hij niet betreden had. Een beetje later kwamen de fietsen in trek en meer en meer jonge mensen gaven er de voorkeur aan de gelederen van de pendelaars naar Brussel aan te vullen, liever dan naar Frankrijk dwangarbeid te gaan verrichten. Dan kwam er werkgelegenheid in Moeskroen en in Barbary. Jozef Hanssens was de ploegbaas van de steenbakkers in Moeskroen. Gustaaf Andries en later Felix Andries waren ploegbazen van de mannen die in de distillerie van Barbary (dichtbij Senlis) hun heil zochten. Dat waren wel ideale werkgelegenheden, in die zin, dat de campagnes op elkaar volgden zodat er slechts korte periodes van werkloosheid waren. In Moeskroen begon men (dat waren een twintigtal mannen) rond 1 april tot ongeveer 15 september om tegen 10 oktober naar Barbary te vertrekken, soms tot einde januari.

Tussen beide wereldoorlogen werkten vele Heldergermynaren in een steenbakkerij te Moeskroen. De foto dateert uit 1922.

Zittend: Hector Hanssens en Charel Coppens.

Staand: Jan-Baptist Hanssens; Henry Groebbens; Charel Hanssens; Julie Groebbens; Jozef Hanssens en Emile Van Durme.

Ik zelf ben op 14-jarige leeftijd in Moeskroen begonnen. Nog een broekventje, ondervond ik al vlug dat het gareel, dat ze mij hadden aangepast, zwaar en moeilijk te torsen viel. Om vijf uur 's morgens beginnen tot kwart vóór acht 's avonds. Het werk was niet zo zwaar maar toch ervaarde ik heel spoedig dat het thuis, bij moeder, toch zo goed was. Maar moed, ik had nog 50 jaren voor de boeg. Met mijn eerstejaarsdiploma van steenbakker op zak, vertrok ik, een weinig later, met de ploeg naar Barbary. Petrus Gossey en ik stonden samen aan het zelfde werk. Geen hard labeur maar toch 11 uur per dag en 7 dagen per week. Dé campagne had juist geteld 4 maanden en 20 dagen geduurd. We verdienden 18 fr. Frans geld per dag. Omgewisseld was dat 25,20 fr. waard. De ouderen verdienden, naar gelang de aard van het werk, 36 - 38 of 40 fr.

Dat het moeilijke tijden waren en dat er met geld zuinig diende omgesprongen te worden, blijkt duidelijk uit het volgende : Een buurvrouw van naast ons, zei tegen mijn moeder, over een buurvrouw van een paar huizen verder :
" ze zullen bij..... nooit iets hebben, want ze eten binst de week saucissen".
Er waren natuurlijk ook mensen die het beter hadden : de boeren en andere zelfstandigen, winkeliers, bakkers, beenhouwers, enz...

Anderen, naarwie wij, kleine pagadders, met enige bewondering opkeken, waren : Pee Kosterzen Helaar (Hilaire), die als eerste in Heldergem een danszaal had en dan ook bijna alle zondagen een bal gaf met een blaasorkest. En blazen deden ze, dat horen en zien verging. Makriet deed het hem na, maar dan met moderner middelen. Hij had, als eerste in Heldergem, een radiouitrusting met luidsprekers.

Ik heb Pee Koster nog gekend en Charel Kuiper. Herinneringen uit een heel ver verleden. Naar het oordeel dat ik mij over hen vormde, waren het twee uitersten. Pee Koster, de hereboer, de aristokraat. Een bezadigd man, een tevreden rentenier. Charel Kuiper daarentegen was de proletariër. Hij vertegenwoordigde de kleine man, was welbespraakt en liet zich een beetje doorgaan als de profeet. Zijn huis stond waar nu het werkhuis van wijlen Gustaaf De Winter staat. Men kwam rechtstreeks binnen in de leefkamer. Daar verbleef men in de zomer. Tijdens de winter huisden ze, Charel en zijn Manse, in een kleinere plaats daarnaast.

Daar stond het bed en de stoof. De oude huizen waren niet bevloerd. Kelders waren er ook niet. Onder het bed was een put. Daarin werd de voorraad aardappelen geborgen om te vrijwaren tegen de vorst. De stoof werd gestookt met houten telkens als het deksel werd opgelicht om de stoof te stoken of om de een of andere zijn pijp aan te steken, ontsnapte er een rookwolk die zich tegen het plafond verspreidde als een paddestoel en in de leefruimte een hoestverwekkende atmosfeer in stand hield. Dit belette echter niet dat Charel en zijn Manse een respectabele leeftijd hebben bereikt.

Cisken uit de "Koterhaak" kent ge reeds. De joviale gediensstige herbergier, steeds goed geluimd. De "Koterhaak" kreeg een ruime belangstelling tot in de omliggende gemeenten.

Dolf Van Den Dooren was weduwnaar en woonde in bij zijn gehuwde dochter die zelf vier kinderen had. Dit was echter geen beletsel om Dolf in zijn oude dag met de beste zorgen te omringen.

Zijn zoon, Polle, was eerst depothouder van een brouwerij, daarna cafébaas en handelsvertegenwoordiger voor dezelfde brouwerij. Dolf dronk graag een pint. Op zondagavond vertoefde hij dan ook vaak bij zijn zoon en beleefde er gelukkige momenten. Hij was zo een beetje de historische figuur van het Oud Dorp die bijwijlen eens voor echte gezonde lol kon zorgen. Ter gelegenheid van het georkestreerde huwelijk van Dolf en Sidonie uit de Gracht b.v.b., opgezet door enkele jonge gasten, met de financiële medewerking van zijn zoon Pol, heerste er in de wijk een echte kermisfeer.

Pol, die een welgestelde burger geworden was, nam van het leven wat het te bieden had. Hij koos er steeds het beste van. Als handelsreiziger was hij veel op de baan en uiteraard in de café's, waar hij zijn handelswaar, bier, verkocht. Hij prees niet alleen zijn verscheiden gamma bieren aan, hij kocht ook alles wat hem in de handen viel en zijn interesse opwekte. Soms kwam hij thuis en zei tegen zijn Evelyne : "Vrouw, ik hem een paard gekocht", enkele dagen nadien was dat dan een orgel, of een varken, een accordeon, een biljart, ne papegaai of een aap en het lukte hem steeds die dingen van de hand te doen en nog met winst ook.

Op een zeker moment had hij, in allerhande café's te Helderger en de omringende gemeenten, alles samen 35 piano's staan, waarin men een stuk van 0,10 fr. stak om ze te laten spelen. Als het in zijn gedacht kwam, nam hij dan 's avonds na het werk een paar jonge gasten onder de arm om die piano's te gaan lichten. Dat kostte hem dan telkens meer dan wat die speeltuigen hadden opgebracht. Hij zag ook graag mooie vrouwen, maar uiteraard was dat

geen zonde "Het is niet omdat ge, als gehuwde, op dieet staat, dat ge de spijskaart niet moogt bezien" luidde zijn advies.

Zo was Polle, immer goed geluimd en altijd bereid tot dienstbetoon.

Makriet was een heel ander type. Hij was niet die gewiekste commercant. Hij was vooral cafébaas, kolenhandelaar en had bovendien nog een kiekenkwekerij. Door de bals die hij organiseerde was hij, vooral bij de jeugd, alom gekend.

Rechtover Makriet woonde Chilleken de klompenmaker. Hij had zijn kleine werkplaats aan de voorkant van de woning. De deur ervan stond steeds wijd open zodat iedereen die voorbij kwam hem vanop de straat steeds naarstig aan het werk zou zien. Vanwege de schoolknapen die op de weg naar school aan Chilleken voorbij moesten, genoot hij heel wat belangstelling. Men mocht het hoofd binnensteken om hem bedrijvig bezig te zien aan het bijwerken of het uitboren van een klomp. Chilleken bezag u eens maar sprak zelden een woord. Hij zou u niet de les gespeld of gevraagd hebben "wat komt ge doen?". Helemaal niet. Hij bezag u eens maar werkte verder. Als men hem zelf aansprak, dan antwoordde hij met het hoogstnodige.

Chilleken deed ook een beroep op schoolknapen om de bomen die hij kocht op maat te helpen doorzagen. Dat waren steeds wilgen en geen dikke bomen. Die lagen in 't algemeen een eindje hogerop, aan de kant van de straat, op de stoep. Als de school uit was stond hij de kinderen op te wachten. Hij koos er dan een paar van de sterksten uit om hem te helpen bij het zagen. Als hij genoeg blokken gezaagd had bedankte hij u en ge kondt gaan.

Mannen, vrouwen en kinderen droegen over het algemeen, week- en zondagen, steeds klompen. Enkel om naar de mis te gaan droeg men schoenen. Kinderen droegen omzeggens niets anders, zelfs om naar de mis te gaan. Vrouwen hadden er wel twee paar, mooi geblonken voor speciale gelegenheden en een paar voor alle dagen. In de school moesten de kinderen hun klompen uit doen en in de gang laten staan. 's Zondags, in de kerk, hoorde men steeds dat storend geluid van kinderen die de kerk binnen kwamen.

Voor spelende kinderen waren klompen een noodzakelijk kwaad. Ze vormden een serieuze handicap bij het lopen en zij die tot de betere families behoorden en sletsen droegen hadden steeds wat voor op de klompendragers. Vooral bij het voetballen waren klompen oorzaak van mindere balvaardigheid. Het gebeurde dan nog dat men naast de bal shotte en dat de klomp wegvloog, op de stenen terecht kwam en scheurde of brak boven aan de hiel. Als men dan thuis kwam waren de gevolgen niet te overzien, "Wacht u manneken als ik u nog eenmaal op de bal zie schoppen". Een paar klompen kostten rap 4 fr. of meer, naar gelang de maat en dat was een onvoorziene uitgave die het budget in de war bracht, maar Chilleken die moest er van leven. Dus : shotten maar jongens.

Nog even kennis maken met Petrus Meganck, in de volksmond Pee Bazar genoemd. Hij woonde op het Oud Dorp. Als kleine jongen had ik er wat schrik van. Pee leek een wat in zichzelf gekeerd man en had een iet wat norse uitdrukking. Waarschijnlijk vond dat zijn oorzaak in het feit dat hij hardhorig was, maar Pee was, in de grond, een goedaardig mens. Buiten de seizoenarbeid, die schier iedere werkman in Frankrijk verrichtte, bewerkte Pee, zoals het merendeel der kleine mensen, een stukje akker op het keienveld. Weinig vruchtbaar land waarop met veel inspanning wat tarwe voor eigen verbruik en een beetje bieten en klaveren voor de geit of het schaap werden gekweekt.

Als de tarwe moest gedorst worden deed Pee dat bij hem thuis, alhoewel hij geen dorsvloer had. Andere mensen gingen bij een buurman die over een schuur beschikte waarin kon gedorst worden. Maar in stede van al dat gesleur met de tarwebussels en nadien met het stro 'en het graan, deed Pee dat in zijn kamer. Ze werd leeg gemaakt ; de vloer was toch van gestampte aarde zoals bij alle kleine mensen. Dat dorsen duurde enkele dagen en dan moest er gewand worden. Dat was een stofferige boel die vooral de vrouwen verafschuwden door het stof dat wannen veroorzaakte.

Ze hielden dan ook alle deuren en vensters potdicht. Voor Pee stelde dat geen enkel probleem. Het venster van de dorskamer ging wijd open. De wanmolen werd er vóór geplaatst, zodanig dat bij het wannen het kaf en het stof naar buiten gejaagd werden. En nu maar draaien. Dat was veelal de taak van een vrouw. Een doek zo over het hoofd gebonden dat slechts een klein deel van het aangezicht vrij bleef. Verder uitgedost om het hele lichaam min of meer van stof te vrijwaren. De man zorgde voor de bevoorrading van de wanmolen met gedorst graan. Onderaan de molen bevond zich een hellende plank, waarop de van kaf en stof gescheiden tarwe naar beneden gleed. Daar zat dan vaak een kleine jongen die er moest voor zorgen de tarwe met zijn handen weg te halen. Ik weet niet of de wanmolen nu voor goed heeft aigedaan en naar de antiekmarkt is verwezen, maar leuke herinneringen zal men er zeker niet aan bewaard hebben.

Pee was ook gekend bij de burens als de man die aanleg had om gescheurde klompen van kinderen te binden. Als het leder plots loskwam of te weinig was aangespannen en de klomp bij het lopen of het trappen op een bal, van de voet vloog en dan met de muil op de stenen terecht kwam, vertoonde die vaak een scheur. Dan moest ge bij Pee zijn om uw klomp te doen binden ten einde het verder scheuren te beletten. Pee sneed dan dwars over die klomp-muil een gleufje met het zakmes dat alle mannen op zak hadden. Aan de beide uiteinden van dat gleufje, langs de binnen- en de buitenzijde van de klomp, sloeg hij een bloknageltje en bevestigde in die gleuf een aan beide nageltjes strak aangespannen mutsaarddraad en klaar was de klomp. Hoeveel kost dat Pee ?

Het voorgaande heeft vooral betrekking op het Oud Dorp en 't Kasseiken, zoals de bewoners van de Dries het Oud Dorp smalend noemden. Maar Heldergerm had nog andere bezienswaardigheden. Zo is er het gehucht "Oom" Daar woonden slechts enkele mensen, meestal boeren. De Oom leek mij een gebied dat vroeger op vreedzame wijze bij Heldergerm was ingelijfd. In alle geval, de straat die er heen leidde scheen een produkt van Romeinse makelei. 't Zou nochtans spijtig zijn moest de voortschrijdende modernisering ook zijn weg daarheen hebben gevonden.

Pee Van De wiele was geen beroemdheid. Hij was zeer bedrijvig in Kerkelijke middens, was een leven lang zanger in alle godsdienstige plechtigheden : dagelijkse mis, zondagmissen, vespers en lof en had een klein boerderijtje. Verder ging hij ook, voor iedereen die er om vroeg, op beeweg, waar dit ook zijn mocht.

En nu een vrouw, Chique Mathille. Haar werkelijke naam heb ik nooit gekend. In mijn kinderlijke verbeelding zag ik haar als een geheimzinnig wezen. Ze was niet gehuwd, had geen kinderen en dat leek me verwonderlijk. De nieuwsgierige, soms misprijzende belangstelling, die ze vanwege de kinderen genoot, sproot voort uit het feit dat ze pruimde, de pijp rookte en vloekte als een ketter. Ze was bovendien doof en als ze sprak riep ze dan zo hard dat de trommelvliezen er van trilden. Ze leude altijd met iets, maar meest met haring. Met een paar mandjes op een kruiwagen bezocht ze haar vaste klanten. Bij haar beste klanten dronk ze een tas koffie.

"Smesj Toor" staat voor Hector Baeten, smid aan de kerk.

Toor was populair, tot ver buiten de gemeente, niet enkel voor het degelijk werk dat hij leverde, maar hij was ook cafébaas en had een winkel van allerhande ijzerwaren. Vroeger was het ambt van smid heel wat veelzijdiger dan nu. Toor smeedde niet alleen banden rond wagen- en karrewielen, hij was ook hoefsmid, fabriceerde spaden en "braken", zelf gesmeed en prima kwaliteit. Hij maakte ook de bietenrieken voor de seizoenarbeiders in Frankrijk. Maar wat maakte Toor eigenlijk niet ?

Zijn smidse was niet alleen toegankelijk voor personen die met een of ander verzoek kwamen aandraven.

Zeker in de winter, als er weinig werk was voor de bouwvakkers en andere aanverwante bedrijven, kwamen heel wat kijkklustigen Toor in zijn smidse bezoeken. 't Was er erg gezellig en beter dan buiten. Het gebeurde dan ook dat krachtpatsers er hun krachten onder elkaar testten. Dat geschiedde dan met het grote aambeeld, dat ongeveer 100 kgr. woog en waarmee de sterksten dan de werkplaats rondwandelden.

De landelijke Liefkenshoek met twee woningen en... beiden herberg !
Links "Bij Baukes"-Constant Coppens en rechts "Bij Ristaus"-Donaat De Troyer. In 1779 waren er in ons dorp enkele herbergen met typische namen o.a. : "De herderkes"; "Den Keyzer"; "De Croone"; "Den Meyboom"; "Den groenen ruyter" en "Het sluyseken".

Even poseren op den Berenhoek.

Links bemerken wij de nog steeds bestaande steenput met ernaast Jan Baptist Groebbens alias "Klok Tist" de baas uit de aldaar gesitueerde herberg "In de klok".

Achter de "gevlekte" staat Alice De Luyck met haar dochtertje Paula Breynaert en achter de witte koeien staat Emma Verbeken. Bij de twee witte koeien herkennen wij Bertha De Leeuw. Uiterst rechts staat Louis Haegeman.

Krachtpatzers waren er in Heldergem heel wat en bij de smid waren ze op hun plaats.

Wat hier voorafgaat heeft vooral betrekking op het Oud Dorp en 't kasseiken, zoals die van den Dries het dorp smalend noemden. Maar Heldergem had nog andere bezienswaardigheden. Er was 't gehucht "Oom" . Daar weet ik echter weinig van te vertellen. Dat gehucht leek me een aangehecht gebied dat vroeger op een vreedzame wijze bij Heldergem was ingelijfd.

Verder hadden we "Liefkes Hoek". Wat een naam ! Waar staat dat voor of waar komt het vandaan ? Wat moet daar allemaal gebeurd zijn vooraleer die wijk met een zo zoet gevoois , poëtische naam werd bedoeld ? Kwamen daar soms verliefde paartjes, onder de indruk van het mooie panorama dat de streek in de lente biedt, elkaar lieve naampjes toefluisteren. Was het daar soms dat in de lente, als de natuur ontwaakt, de jeugd, ter gelegenheid van de kermis, de drang in zich voelde opkomen om elkaar te zoeken en lief te doen ? Wist Guido Gezelle niets van het bestaan ervan ? Het moet wel, anders had hij ongetwijfeld aan de drang niet kunnen weerstaan er een heerlijk gedicht over te maken dat sprankelt van liefde.

Ik weet het niet, maar de streek is er mooi en de naam goed gekozen.

We hebben nu nog de "Mottenhoek", een hele wijk met enkele boerderijen, een paar herbergen, want die waren er in Heldergem bij de vleet, verder gewone werkende mensen. Men deed er ook iets aan de voortplanting. Vóór mijn tijd stonden daar op een bepaalde plaats drie huizen. Twee stonden aan de straat. Tussen die twee was er een oprit die toegang gaf tot het derde huis dat er achter stond. In die drie huizen waren er 45 kinderen. U leest goed : 45. Nu is dat ondenkbaar. En toch waren er geen moderne keukeninrichtingen, geen kinderbewaarplaatsen, geen peutertuinen, geen kindervelzijn, nauwelijks plaats aan 't berd om te eten. Van slaapmogelijkheden werd zelfs niet gesproken.

Er is dan nog een andere wijk die even onaangenaam klinkt als de Mottenhoek : de "Berenhoek". Over de gewone dagelijkse gebeurtenissen, noch over de levenstrant van die mensen kan ik meepraten. Maar iemand van de wijk zelf zal wel iets weten te vertellen over een Vander Schueren, een Fil Tas, Bertens Louiken, de Kam, ik noem ze zo maar, er zullen nog anderen zijn die op een of andere wijze geschiedenis hebben gemaakt. Aan hen het woord !

Albert Sonck.

* Fotoalbum : Heldergem in oude prentkaarten - Willy De Loose en Roger De Troyer.
Uitgave V.T.B.-Haaltert 1982.

KERMIS TE HELDERGEM

Normaliter zou de kermis te Heldergem op een zondag van de maand november dienen gehouden te worden, namelijk op de verjaardag van de kerkwijding en dat gebeurde op 14 november 1876. Waarschijnlijk werd die datum verlegd naar de eerste zondag van de maand september om klimatologische redenen, tenzij die kermis al bestond vóór de kerk werd ingewijd en die datum behouden bleef.

Wat de Pinksterkermis betreft weet ik niet waarom er te dier gelegenheid te Heldergem gefeest wordt. Die dag wordt de H. Cornelius te Heldergem aanbeden. Er is een beeweg rond de kerk en dat bracht zulkdanige volkstoeloop teweeg, ook van de omliggende gemeenten, dat de feestroes die er weldra ontstond en waarschijnlijk spontaan teweeg werd gebracht, de neringdoeners ertoe heeft doen besluiten er maar een kermis van te maken.

De maandagmis was om 9 uur. Met uitzondering van de "fransmannen" (seizoenarbeiders) die al naar Frankrijk vertrokken waren, nam vooral het jonge volk, ook van de omliggende gemeenten, er met overtuiging aan deel.

Sommigen hadden de dag tevoren reeds hun uiterste best gedaan om de kermis te openen en hadden diep, maar dan heel diep in 't glas gekeken. Nu waren ze opnieuw present om er iets van te maken waar men naar opkijkt. De drang naar grootse daden stond op hun gezichten te lezen. Hun reputatie zouden ze waar maken. Dat was traditie en die moest in ere worden gehouden. Iedereen, steenbakkers, metsers en metserdienders, de ene wat feller dan de andere, hadden op hun werk al duchtig de handen uit hun mouwen moeten steken. Ze hadden goed verdiend en daarvan was wel een heel klein deeltje in de binnenzak van de jas verdwenen voor met kermis !

Het was immers ruim verdiend en zeker niets te veel dat ze het er gedurende een paar dagen eens goed van namen. De boerenzoons die niet gingen werken en het moesten stellen met wat ze van hun ouders kregen, moesten voor de gewone arbeidersklasse onderdoen. Ze stonden er ietwat beteuterd bij en dronken dan ook wel wat langer aan hun glas. Wat er ook van zij, de dwangarbeiders (en dat was de lagere klasse) maakte er steeds een hoogdag van.

OMMEGANG
OF ZEVEN STATIEN TER EERE VAN DEN
H. CORNELIUS
PAUS EN MARTELAAR, rond de kerk van
HELDERGEM

Ie STATIE

Bid voor ons, H. Cornelius, dat wij mogen vrij zijn van alle zonden, oorzaak van ziekten en plagen.

IIe STATIE

Bid voor ons, H. Cornelius, dat wij mogen behouden worden van de ongeloofigheid, scheuring en ketterij.

IIIe STATIE

Bid voor ons, H. Cornelius, dat wij voorzichtig en standvastig mogen zijn in alle listen en kwade bekoringen.

IVe STATIE

Bid voor ons, H. Cornelius, dat wij mogen verlost worden van vallende ziekten en andere ellenden des lichaams.

Ve STATIE

Bid voor ons, H. Cornelius, dat wij mogen bewaard worden van besmettelijke ziekten en sterften der beesten.

VIe STATIE

Bid voor ons, H. Cornelius, dat wij verduuldig en welgemoed mogen zijn in alle lijden en beproevingen.

VIIe STATIE

Bid voor ons, H. Cornelius, dat wij, door uwe ieverige navolging, de eeuwige zaligheid mogen bekomen.

Wij vergunnen eenen aflat van veertig dagen aan al onze Diocesanen, die den voorgeschreven Ommegang zullen gaan, aan ieder statie het klein gebed, aldaar geteekend of een **ONZE VADER** en **WEES GEGROET** ter zelfver intentie lezende.

Gent, den 8 Mei 1889.
† **HENRICUS-CAROLUS**,
Bisschop van Gent.

Die de afvallende Christenen, als dolende schapen, op den rechten weg en waren schaapstal Christi, dat is tot de H. Roomsche Kerk hebt trachten weder te brengen,

Die het lichaam van den H. Apostel Petrus omtrent de plaats, daar hij gekruist was, behoorlijk geplaatst hebt,

Die om deze daad, door de heidensche Keizers in een droevig ballingschap gezonden zijt.

Die in dit ballingschap niet hebt opgehouden van het H. Geloof Christi te verkondigen.

Die daarom van dezelfde Keizers te Rome gebracht zijt om de valsche goden te aanbidden.

Die deze ongodelijkheid verzakende, liever uw leven en bloed voor Jesus' naam hebt ten beste gegeven.

Die aan de geloovigen niet alleen in uw leven maar bijzonder in den Hemel, nu met Christus regeerende, alle goed bezorgt

Die voor de menschen dewelke met stuipen bevangen worden, verlichting en geneezing verkrijgt.

Die tegen de vallende ziekten als eenen krachtigen voorspreker en patroon erkend wordt.

Door de voorspraak van den H. Cornelius, spaar ons Heer,

Door de verdiensten van uwen getrouwen Dienaar, verhoor ons Heer.

Door de kracht van zijn bloed, dat hij voor uwen H. Naam vergoten heeft, verlos ons Heer.

Wij zondaren bidden U, hoor ons.

Opdat wij van onze lichamelijke kwalen mogen geholpen worden, wij bidden U, hoor ons.

Opdat wij alzoo gehouden zijnde, vuriglijk, in uwen H. Dienst mogen volherden.

Opdat wij, als het uwe goddelijke wil is, onze ziekten en ongemakken met verdueligheid mogen dragen.

Opdat Gij ons gewerdigt deelachtig te maken van de verdiensten van den H. Cornelius.

Opdat wij U, na dit leven, met den H. Cornelius, mogen aanschouwen, loven en gebenedijden in der eeuwigheid.

Bid voor ons

Wij bidden U, hoor ons

LITANIE
ter eer van den H. PAUS en MARTELAAR
CORNELIUS

BIJZONDERE PATROON

tegen de stuipen, gichtigheden en vallende ziekten der menschen en tegen de ziekten der beesten,

wiens H. RELIKWIEN

met grooten toeloop en devotie geëerd worden en wiens bijstand vuriglijk aanroepen wordt in de kerk van

HELDERGEM.

ANTIPHONE.—Onder uwe bescherming nemen wij onzen toevlucht, o. H. Vriend Gods, en wil onze geboden niet verstooten in onze noodzakelijkheden, maar verlos ons altijd van alle perikelen, glorieuze Martelaar en verheve Prins der H. Kerk.

Heer, ontferm U onzer,
Christus, ontferm U onzer.

Heer, ontferm U onzer.

Christus, hoor ons.

Christus, verhoor ons.

God, hemelsche Vader, ontferm U onzer.

God Zoon, verlosser der wereld, ontferm U onzer.

God Heilige Geest, ontferm U onzer.

H. Drieuldigheid, een God, ontferm U onzer.

H. Maria,

H. Moeder Gods

Koningin der Martelaren

H. Cornelius, groote Vriend Gods

Vurige Paus en Prins der H. Kerk

Kloekmoedige Martelaar

Mirakel van verdueligheid

Beschermder van het H. Geloof

Uitroeier der ketterijen

Troost der bedrukten

Helper der ellendigen

Bijzondere Patroon voor de lichamelijke kwalen van

menschen en beesten

H. Voorspreker voor ons, bij den Allerhoogsten,

Wettige navolger van den H. Petrus, aan wie Christus,

zijne schapen bevolen heeft

Bid voor ons

Zoon Gods, wij bidden U, verhoor ons.

Lam Gods dat wegneemt de zonden der wereld, spaar ons Heer,

Lam Gods dat wegneemt de zonden der wereld, verhoor ons Heer.

Lam Gods dat wegneemt de zonden der wereld, ontferm U onzer.

V. Bid voor ons, H. Martelaar Cornelius.

B. Opdat wij weerdig zouden zijn van God verhoord en geholpen te worden.

LAAT ONS BIDDEN

O God, die den H. Paus en Martelaar Cornelius met zoo wonderlijke gratie van geneezing gewerdigd hebt te v-reeren, dat door zijne voorspraak en verdiensten de stuipen, vallende ziekte en besmetheden tot volle gezondheid hersteld worden, verleen ons uwe dienaren en dienareessen, dat wij, die tot den H. Cornelius onzen toevlucht nemen, van deze kwalen barmhertiglijk door uwe genade verlost en bevrijd mogen worden.

Wij bidden U, Heer, dat door de voorspraak van uwen H. Martelaar Cornelius alle vlekken onzer zonden mogen afgewasschen worden, wij alzoo de gezondheid naar ziel en lichaam mogen bekomen.

Verleen ons, Heer, dat wij, die de deugden van den H. Cornelius vereeren, door zijne getrouwe hulp voorkomen worden en door zijne godvruchtige voorbeelden, die hij ons achtergelaten heeft mogen voortgang doen in den weg der zaligheid, door onzen Heer Jesus-Christus uwen Zoon, Amen.

Alles tot meerdere eer en glorie van God en van den H. Paus en Martelaar Cornelius.

Vt A. De Vries, S. T. L. Can.
Grad er Pœnit. Lib. Censor

Thuis hadden ze al de hele week dat feest voorbereid. Er was gepoetst en geschuurd dat het zeepsop de straat afliep. Het aangezicht van het vrouwvolk was rood aangeslagen van de inspanning. Ze deden hun taak naar behoren, zelfs een deel van de straat had een beurt gekregen. Er was zo nodig geverfd. Gelegenheidsslachters hadden de hele week hun handen vol gehad met het slachten van zwijnen en met de daarbijhorende nevenprestaties. Gewone mensen hielden het bij het slachten van kiekens en konijnen of een jong schape- of geitelam. Er was vla en rozijnenbrood gebakken. Kortom, alles was voorhanden om de inwendige mens het vollge pond te geven. Er kwamen danstenten met draaiorgels. In de twee vaste danszalen die er te Heldergem bestonden en waarin nu en dan een bal gegeven werd, speelde een gekend orkest. In schier alle herbergen, te beginnen van aan de kerk tot op het Oud Dorp, speelde een éénmansorkest. Dat was dan een accordeonist die ook een grote trom bediende. Lawaai hoorde er bij, er is trouwens op dat vlak nog niets veranderd. Een dans bestond uit twee delen, twee walsen, twee polka's, enz... Na het einde van het eerste deel (halve dans), ging een helper van de accordeonist rond en vroeg van de dansers een bijdrage van 0,10 fr. Het was natuurlijk de jongen die de bijdrage betaalde. Bij een verliefd of verloofd paar was het ook de jongen die het meisje vrijhield en voor haar alles betaalde (entree in de danszalen, drankverbruik, enz...).

Alle café's en danszalen waren bomvol. Op de straat kon men op de koppen lopen. De jeugd danste en zong, men kon niet meer. De bijzen (schommels), paardjes- en zwiermolens draaiden op volle toeren - het kon niet op.

Van na de mis tot 's avonds was het een ware processie. In dichte drommen, arm aan arm over de hele breedte van de weg, ging het straat op straat af, herbergen in en uit. 's Middags gaan eten hoefde voor sommigen niet - waar de brouwer is moet de bakker niet zijn. Zij die over minder geld beschikten bleven in de danszalen. Eens het entreegeld betaald moest men er geen cent meer verteren.

In die tijd moesten de meisjes bij het vallen van de avond thuis zijn. Ter gelegenheid van de kermis werd er, voor de meisjes van het dorp althans, een uitzondering gemaakt.

Dinsdag was het nakermis. Enkele van de gerenommeerde pottenpakkers trokken er nog op uit, de nadorst wegspoelen. Er werden steeds een paar accordeonisten gevonden die mee opstapten en spelend ging het van de ene herberg naar de andere. Dat was de plezierigste dag. De cafébazen die goed verdiend hadden, schonken menig rondje.

Nu bestaat de kermis schier niet meer, schijnt het. De gemotoriseerde jeugd vliegt er op uit. Het dorp is hun te eng geworden. Een deel van de folklore gaat er bij verloren. Spijtig !

POLITIEK

Overeenkomstig de voorschriften van de grondwet, dienen er om de zes jaar gemeenteraadsverkiezingen gehouden te worden. Ik was nog een jongentje van ongeveer tien jaar toen de eerste verkiezingen die ik mij nog herinner, in Heldergem plaatsvonden. Het enthousiasme waarmee ze gepaard gingen leek wel een evenbeeld van de actuele Amerikaanse verkiezingen in het klein en het karnavaleske gedoe dat er rond wordt geënceneerd. Het was rond 1925. Er waren twee clans. Van parijen was er geen sprake. Met politiek had dit weinig te zien. Iedereen was uitgesproken christelijk. Er waren daar misschien wel enkele liberalen bij, maar die waren even religieus als welke andere kandidaat ook.

Er was de uittredende clan met de burgemeester en enkele nieuwe kandidaten, men noemde hen de "Ou" (de ouden). Dan was er een andere lijst die men de "Nu" (de nieuwe) noemde. Waar de kiezers hun sympathie voor de een of andere kandidaat vandaan haalden kon niet altijd met zekerheid worden gezegd. De kandidaten waren veelal boeren of kleine zelfstandigen en soms enkele arbeiders ter aanvulling van de lijsten. Bij de kleine boeren en de gewone arbeiders, waren er lui die land pachtten van de ene of andere kandidaat, of vrouwen die voor rekening van een andere kandidaat kant maakten. Die konden uiteraard niet vrij hun mening uiten. Ze mochten zich zelfs niet neutraal opstellen want ook dat viel niet in goede aarde. Wat er ook van zij, van bij de aanvang van de verkiezingen hing er vuur in de lucht.

Het waren emotionele dagen. In een gemeente waar anders, vooral 's avonds, volstrekte rust heerste, was er kabaal. Men zag bij een vreemd dorp ingehuurd fanfares opstappen aan het hoofd van een stoet die door een van beide clans was georganiseerd. Er werd over en weer geschreeuwd en gescholden. De zeldzame prozaschrijvers, die ook weeral in een andere gemeente dienden gezocht te worden, hadden de handen vol met het schrijven van kwetsend proza. Iemand die zich een handklok had aangeschaft en zijn voorkeur voor een bepaalde partij liet blijken, kreeg 's avonds de tegenstander aan de deur die in koor brulde : "Voor een arme reguleur....., heeft hij zijn stem verkocht". Bij een andere was dat dan : "Voor een paar roeikens land....., heeft hij zijn hart verpand.

Feestwagen bij de inhaling van de burgemeester Victor D'Haeseleer in 1926

Burgemeester Aimé Van Cauter met zijn echtgenote bij zijn inhaling in 1947 samen met de twee schepenen, Urbain De Cooman en Kamiel Impens.

Het dreigde eens mis te zullen gaan toen beide blokken dezelfde avond een optocht hielden. In Heldergem was er geen mogelijkheid om elkaar te ontwijken. Het hele effectief van de rijkswacht kwam er bij te pas om de belhamels uit elkaar te houden. Een geluk, toen hadden de mensen nog schrik van de gendarmen en groot onheil gebeurde er ook niet.

De kandidaten betaalden hele tonnen bier, geen vaatjes van $\pm$ 30 liter, maar echte tonnen en van zuipen dienden ze van niemand lessen te krijgen.

Als de verkiezingen, die door de "Ou" met 5 tegen 4 voor de "Nu" werden gewonnen, voorbij waren, werd het stil in het dorp. De tonnen waren leeg en de kelen waren hees geschreeuwd. Er werd nu gefluisterd : "dié is zijn land afgenomen, dié heeft zijnen bon gekregen (werkopzeggingen) en dié moet verhuizen. Dat gold voor degenen die verplichtingen hadden tegenover een kandidaat en waarvan vermoed werd dat ze voor een tegenstander hadden gestemd. Maar de tijd heelt de wonden en alles bleef bij het oude. Gelukkig maar !

STUDEREN TE HELDERGEM

De eerst schooljaren, de zogezegde kakschool, herinner ik mij slechts heel vaag. Ik zie nog wel die goede brave zuster Philemona en haar klas vol met kinderen, jongens en meisjes netjes gescheiden. Ik weet ook nog dat ze soms de handen vol had. Ze hoefde maar af te gaan op de reuk om te weten wat er haar te doen stond. De naam "kakschool" beantwoordde inderdaad aan de werkelijkheid en aan hetgeen daar vaak stond te gebeuren.

Van de kakschool ging het naar zuster Sylvanna die het 1ste en 2de studiejaar voor haar rekening nam. Toen noemde men dat echter "kleine kant" en "grote kant". Die grote en die kleine kant ontmoette men dan terug in de volgende klassen bij meester Albert (3e en 4e studiejaar) en bij meester Corten (5e en 6e studiejaar). Van studiejaar werd er niet gesproken. Het had ook zo weinig belang ; men ging naar school en dat was hoofdzaak. Leren lezen, rekenen en schrijven was ruim voldoende. De rest interesseerde geen mens.

De lesrooster was door niemand gekend. Klasdagboeken bestonden er niet en van huiswerk was geen sprake. Dit was wel het geval bij de meisjes. Van 12 tot 14 kregen die onderwijs in de hogere graad wat overeenstemde met lager middelbaar. Kontakten met de leraar waren er alleen als het gedrag van een of andere leerling van die aard was dat een tussenkomst van één der oudere noodzakelijk bleek. Dat gebeurde echter heel zelden.

Deze groep zusters hebben veel bijgedragen tot de bloei van het Klooster. De meesten onder hen kwamen naar Heldergem in het begin van deze eeuw.
 1e rij (v.l.n.r.) : Zuster Leonce, Moeder Thérèse en Zuster Sylvana.
 2e rij (v.l.n.r.) : Zuster Valerie; Zuster Philemone; Zuster Briscia en Zuster Eremberche.

Het klooster zoals de ouderen onder ons het zich nog zullen herinneren. Het gebouwtje (links) was de keuken en het gebouwtje rechts, was de bewaarklas, nu herbouwd voor basisschool. Het klooster werd gebouwd in 1863. De activiteiten stopten op 1 juli 1974.

Op het einde van het schooljaar werden er wel enkele examens afgenomen. Ik herinner mij nochtans niet dat er ooit schoolrapporten werden afgeleverd. Er waren wel leerlingen die een schooljaar tweemaal of meer moesten overdoen. Het gebrek aan interesse vanwege de ouders was volledig. Als hun kind tot zijn 14de jaar school had gelopen, hadden ze ruim hun plicht gedaan, daarna wachtte het alleen het werk. Wat voor soort werk dat ook mocht zijn, was van geen tel.

Op zijn 12e had men normaliter gedaan met het lager onderwijs, maar ge moest tot uw 14e naar school en gedeedt dan maar twee maal, voor sommigen gold dat drie maal, het 6e studiejaar over. Gelukkig was meester Corten een plichtsgetrouw man. Hij gaf dan ook voor de begaafdsten enkele lessen van het lager middelbaar, zoals Frans, wiskunde en Nederlands, maar officieel kon men daar geen eksamen over doen. Over het algemeen was het lager onderwijs, voor de leerlingen die bij de besten een beetje achter stonden, een betreurenswaardig gedoe dat weinig vruchten afwierp. Dit vond vooral zijn oorzaak bij een gebrek aan middelen (lokalen en schoolbenodigdheden) maar ook bij een totaal gebrek aan belangstelling vanwege de overheid en de ouders.

Een andere oorzaak die aan de basis lag van het laag intellectueel peil bij het merendeel van schoolverlaters, was zeker de overbevolking in de klassen van het lager onderwijs.

In elke van de drie klassen waaruit het lager onderwijs bestond, telde men steeds minstens 45 leerlingen.

De hogere overheid was zeker van die ongewone toestand op de hoogte, tenware de burgemeester en de schoolinspectie, die minstens eenmaal per jaar de klassen bezochten, zich de moeite niet getroostten hun hierarchische oversten over die erbarmelijke toestanden te berichten.

1924-Klas van Meester Albert Pevernagie.

1e rij (v.l.n.r.) : Gaston Baeyens; Albert Van der Haegen; Francois Brackman; Albert Groebbens; Alfons Beerens; Philemon de Bruyn; Kamiel Temmerman; Ernest Cooreman; Edgard Schiettecatte.

2e rij : Theofiel Van der Hoeven; Maurice Hasaert; Jozef Cooreman; Marcel De Wetter; Albert De Cock; Alfons Van der Biest; Gaston Schouppe; Karel Tas; Marcel Schouppe; Alfons Verbeken.

3e rij : Albert Verstockt; Marcel Van den Dooren; Octaaf Baeten; Urbain De Cooman; Jan De Leeuw; Henry Moreels; Gaston Van der Biest; Albert Quintyn; Gerard Muylaert; Omer Schandevijl.

4e rij : Maurice Verecken; François Brusselman Gilbert De Pauw; Urbain Verbeken; Cyriel Verbeken; René Van de Wiele; Serge Gossey; Nestor Capelleman; René De Vulder.

5e rij : Donaat D'Hondt; Albert Schouppe; Florent Lievens; Maurice De Leeuw; Julien D'Hoker; Ernest De Cock; Felix Andries; Philemon Coppens; Albert Sonck.

Electriciteit in Heldergem

Vandaag komt de petrolkar. Inderdaad, maar U hoeft niet te vrezen, U hoort het wel, het geluid van zijn zware bel zal er U tijdig aan herinneren.

Op een bepaalde dag van de week kwam hij langs, met paard en kar, waarop een groot koperen vat (tankwagen) was gemonteerd, geladen met petroleum.

In alle huisgezinnen was petroleum een van de allernoodzakelijkste levensbehoeften. Men kon er niet zonder. Er was vooreerst de petroleumlamp voor de verlichting van de huiskamer. Als men in een aanpalend vertrek moest zijn, de kamer of het schotelhuis bv., was de quinquet het verlichtingsmiddel bij uitstek. Men nam hem mede en intussen zat men in de leefkamer in 't duister, tot grote ergernis van de kleine kinderen die, bang als ze waren, zich niet dierven te verroeren.

In grote lokalen, drankhuizen en andere openbare instellingen, gebruikte men een "lampe belge". Dat was een quinquet van groot formaat, geplaatst in een groot, rond, koperen hangstel, waarop dan nog een soort porceleinen, matkleurige koepel was gehecht. Het geheel gaf een indruk van voornaamheid. Men zag dat niet in gewone huizen.

De boeren die tijdens de winterperiode vaak in stal of schuur bedrijvig waren, bedienden zich van de stallantaarn. Ik denk dat zij zelfs nu nog niet helemaal heeft afgedaan.

Als de petroleum een hele avond gebrand had, diende 's anderdaags het glas grondig gereinigd te worden. Een vervelende dagelijkse karwei waaraan de vrouwen met tegenzin hun tijd verspilden. Het roet dat de verbrande petroleum op het glas afzette, was zo niet in één-twee-drie verwijderd. Er moest degelijk gepoetst worden.

Met behulp van een zachte vod die rond een stokje was gewikkeld en regelmatige beademing van het glas, raakte de zaak na lang frotten toch opgeklaard.

Tijdens de zomerperiode bediende men zich in min of meer gegoede huisgezinnen ook van een petroleumvuurtje voor de bereiding of de verwarming van eenvoudige gerechten. De stank dat een dergelijk onding veroorzaakte, nam men er willensnillens maar bij. In die tijd zeurde men niet om een geurtje.

Maar de wereld evolueert, zij het veel langzamer dan nu en weldra begon men over electriciteit te praten.

Wat was dat voor iets ? Ja ! Het fijne wist men er niet van, maar de quinquet zal naar de antiekzolder verhuizen.

Vooraleer men er zich goed en wel van bewust was, begonnen de werkzaamheden voor het plaatsen van de betonnen palen en andere benodigdheden voor de bedrading.

Een revolutie zou niet meer spanning en allerlei veronderstellingen hebben kunnen teweeg brengen. Men sprak over het nut ervan, maar wogen die wel op tegen de gevaren waaraan men "met dien electriek" blootstond ? Wat kan er niet allemaal gebeuren bij onweder b.v. of als ge een draad durft aan te raken als ge met uw twee voeten op de grond staat, dan zijt ge dood ; en wat gaat dat allemaal kosten ? Hoe meer lampen ge neemt hoe duurder dat 't is. Maar ge hebt toch geen licht nodig om te slapen, hé. Eén lamp zal wel genoeg zijn. Het schijnt dat de compteur in de achterlijs moet staan. Ze moeten hem direkt vinden als ze komen opnemen. Ze zeggen dat ge er met zijn viere rond kunt zitten om bloemen te maken en dat maakte veel goed.

Een paar maanden later was de electriek er, en als de lampen op de straat voor het eerst brandden was de vreugde algemeen, vooral bij de kinderen omdat ze 's avonds onder de lamp nog op de straat konden spelen.

Ze zongen : "In Helderger brandt de lamp. In Kerksken brandt ze niet... enz."

In den beginne werden de schakelaars erg op de proef gesteld. Aan en uit ging het, bij de minste verplaatsing in een of ander lokaal.

Als het verbruik werd opgenomen klonk steeds weer dezelfde vraag : "voor hoeveel electriek hadt ge nu ? Ik had nogal wat meer, maar ik heb twee lampen".

Eenmaal in gang, zette de evolutie zich door. Weinige tijd later kwamen elektrische fietslampen op de markt. Door electriciteit aangedreven landbouw- en andere machines volgden. Toen ook de radio's de huiskamers sierden was Tino Rossi niet meer uit lucht.

Wat er in een mensenleven aan vooruitgang is waar te nemen tart alle verbeelding. Vooral het verkeer. Bij de vernieuwing van de oude straat, rond 1925, werd het fietspad nog in het midden van de straat aangelegd. De fietser was toentertijd nog de snelste weggebruiker en verdiende de voorrang.

De eerste auto's die de straat kwamen afgereden, lieten zich horen door een onophoudend getoeter : toet-toet, met de hand ging dat toen. De voetgangers die het midden van de straat in beslag namen, gingen aan de rand van de weg stilstaan, lieten de auto voorbij en namen hun plaats weer in. Voor een vliegtuig dat overvloog kwamen de mensen nog buiten. "Kijk 't is nen eénderker". Dat was toen zeldzaam.

Met de modernisering kwamen ook stress, nervositeit en andere kwalen, eigen aan dit fenomeen.

De wereld is veranderd en wij ouderen kunnen niet steeds een derlijk tempo volgen. Heeft de jeugd gelijk als ze ons dat aanwrijft ?

Den Dries, toen het nog een dries was !
 Links de vroegere herberg "Bij Kennekes Trees".
 Bemerkt eveneens de kapel t.o.v. de H. Antonius, die er toen wat frisser uit-
 zag !

Hoek Dries en Hallebaan met de kapel en vrijheidsboom. De kapel werd
 gebouwd in 1918 en op 30 november 1919 werd met grote luister de vrijheids-
 boom gepland.

J E U G D H E R I N N E R I N G E N

Heldergem, klein, lief, bevallig oord,
waar eens van mij zovele vrienden woonden
Waar ieder goeie dag zei met een vriendlijk woord,
ik kan er nog haast elke nacht van dromen.

De huisjes kris-kras door elkaar gezet,
als naalden op een speldekussen.
Geen pracht noch praal, daar werd niet op gelet,
onder de pannen huisden steeds de mussen.

Met kermis danste oud en jong,
evengoed die van Oom als van 't kasseiken
en van de Mottenhoek, waar nooit een danstent stond,
kwamen ze allemaal nieuwsgierig kijken.

Op Liefkeshoek, heel vroeg in het seizoen,
De zon was 't pas gewoon volop te schijnen,
kwam 't jonge volk een zomerlief opdoen,
't leven was mooi, te mooi om zo te blijven.

Aan d'andre kant de Berenhoek,
Niet zo veel raars om mee te prikken.
Twee winkels, twee café's en koeiepoep,
maar toch de moeite waard om te bekijken.

Albert SONCK.

ER WAS EEN DORPJE IN VLAANDEREN...

Er was een dorpje in Vlaanderen...

Opgeslorpt door de fusie, lag Helder-
gem een beetje afzijdig in eigen onge-
wone schoonheid. Toen het een dorp op
zichzelf was lag de zuidwestelijke grens
aan de Molenbeek. Een straat, tot voor
enkele jaren ronde kasseistenen, nu as-
falt, slingerde zich naar omhoog tot aan
de steenweg Aalst-Geraardsbergen. Dan
glooipte de heuvel af tot de Watervalle die
dan weer de grens vormde met een aan-
liggend dorp.

De kerk stond zowat halverwege van
bovengenoemde straat. In de volksmond
sprak men dan van “de lui van boven of
van beneen”.

Tot voor de tweede wereldoorlog was er
in die kerk een suisse. Hij was een dienst-
doende personaliteit die de orde in de
kerk diende te verzekeren. Deze suisse
keek altijd zeer ernstig, een glimlach was
zeldzaam. Misschien was het de Keizer
Willemsnor die aan zijn gezicht die
strengte uitdrukking gaf. Hij droeg een
donkerblauwe jas met gulden knopen en
dito biesjes. Over borst en schouder een
brede band, waarop in gouden letters
“Eerbied in Gods kerk”. Op het hoofd een
helm à la Napoleon met goud afgeboord.
In de hand hield hij een houten staf met
een eigenaardige koperen uiteinde. Er
ging namelijk een scherpe punt naar om-
hoog en een gekromde snavelachtige punt

naar opzij. Bij het begin van de kerk-
dienst stond hij aan de voet van het al-
taar, ging dan de priester vooraf tot aan
het portaal en terug terwijl deze met wij-
waterkwispel de gelovigen zegende.

Rondgaan met de schaal behoorde ook
tot zijn werkzaamheden. Dat gebeurde
met de nodige plechtigheid. Eerst reikte
hij de schaal aan de heren van de Kerk-
raad die in de kerkbank zaten. Dan
wendde hij zich naar de nonnen die op de
eerste rij hun eigen kerkstoelen bezetten.
Vervolgens was het de beurt aan de man-
nen en ‘t laatst aan de vrouwen. Ten dien
tijde zaten de geslachten nog zedig ge-
scheiden. Mannen rechts met ontbloot
hoofd en vrouwen links met verplichte
hoofdbedekking.

Op het kerkplein lag een steenblok,
ongeveer 60 cm vierkant. Daar ging de
veldwachter na de kerkdienst opstaan om
de dorpelingen kond te doen van de te
volgen reglementen voor de komende
week. Er werd vooruit gezegd welke be-
lastingen hij de volgende dagen ten huize
zou komen innen. Was er gedurende de
week een dringende boodschap dan nam
de veldwachter een koperen bel. Hij ging
dan luid bellend van straat tot straat en op
elke hoek verkondigde hij zijn nieuws.
Vaak stonden ook na de zondagsmis de
straatmuzikanten klaar onder begeleiding van
trekzakmuziek hun volksliedjes ten ge-

Een zeer populaire figuur in ons dorp was Remi D'Herde. Gedurende 62 jaar was hij kerkbaljuw (suisse). Hij «diende» bij heel wat pastoors.

Hij oefende ook de job van grafmaker uit en bezorgde een weekblad aan huis gedurende lange tijd. Hij is overleden te Heldergem op 12 mei 1955. Remi was 87 jaar. .

hore te brengen. Het waren steevast zelfgeschreven teksten over mensen en gebeurtenissen uit de streek. Het had een aparte charme die schilderachtige groep en het volk dat zacht meeneuriëde. De liedjes over geliefden waren teder en schalks. Diefstallen en moorden kregen een verontwaardigd toontje. Maar alles in eenvoudige taal. Bijv.: “Er is gebeurd bij de pastoor van Nijlen, een wrede moord en ene dieverij”. Dan volgde het hele relaas van de bloedige daad, het onderzoek door de gendarmen enz.

Op het einde van de achttiende eeuw heerste er onder de dorpelingen nog oneindig veel bijgeloof. Elk dorp was een toverheks rijk. Waar twee wegen elkaar kruisten daar hielden de heksen hun vergadering. Tegen middernacht zoefden zij op hun bezemstelen door de lucht om hun ritueel bij te wonen. Eenzame kruiswegen werden bij daglicht angstvallig betreden en ‘s nachts nadrukkelijk vermeden. Wie er langs moest maakte liefst een omweg of ging gewoon over de akkers.

En dan was er ‘Kledden’ de baarlijke duivel in hoogsteigen persoon, die de eenzame wandelaar langs achter besprong, hem dwong in een opgelegde richting te lopen en intussen Kledden op de rug te dragen. Inmiddels werden de sukkelaar allerlei vragen gesteld en opdrachten gegeven die hij in het diepste geheim diende uit te voeren. Wanneer hij het zou aandurven niet te gehoorzamen zou Kledden zijn have en goed doen

branden. Zo stelde Kledden zijn eisen. Hij bereed zijn slachtoffers zolang tot ze van angst en vermoeidheid bewusteloos neervielen. Dat zo ne Kledden een misdadig mens was, waar alle middelen goed voor waren om zijn doel te bereiken en zichzelf rijker te maken, daar viel niet aan te twijfelen. Hij maakte gewoon misbruik van de verregaande naïeviteit, de angst en aangeboren bijgelovigheid van de dorpsmens.

Ook van de overheid en in eerste instantie van de gendarmen waren de dorpelingen bang. Wanneer ze op hun hoge paarden kwamen aangereden waren alle stoepen leeg. Als ze al eens onrechtvaardig behandeld werden, dit dan volgens hun eigen mening, zonnen ze wel op wraak. Wat ze niet dierven tegenover heksen of kledden deden ze wel tegenover gendarmen. Niet openbaar maar op een goed doordachte originele manier. Ze kozen daarvoor een stikdonkere nacht en figureerden met twee groepen een gevecht. De gendarmes gealarmeerd door de dorpelingen snelden toe om de orde te herstellen. Terwijl zij poogden de vechtersbazen te scheiden, werden zij in de rug aangevallen en met een ferm pak slaag bedeed. Uiteindelijk sloeg iedereen op de vlucht en er was niet meer uit te maken wie wie geslagen had. De volgende dag had iedereen een potdicht alibi. Bij het verder onderzoek bleek heel het dorp doofstom en niemand had iets gehoord of gezien.

Om en bij de Molenbeek stonden geen huizen. Het komt omdat zij een nogal grillige dame is die onverwachts uit haar oevers trad en de omgeving blank zette.

Links van de straat lagen Liefkenshoek, Mottenhoek en Mussentabbe. Rechts lag Oom, de Dries, Berenhoek en Bereek.

De legende vertelde dat het dorp gesticht werd door een rijke edelman. Hij liet er een kasteel en op een afstand een kapel bouwen. Beide waren verbonden door een onderaardse gang. Zo was het de kasteelbewoners mogelijk het domein ongezien te verlaten of te betreden.

In de twintiger jaren wisten de dorpeelingen nog de plaats aan te tonen waar eens het kasteel in al zijn heerlijkheid verrees. Tussen de groenoverwoekerde tuinen groeiden prachtige witte leliën. In maanlichte nachten als de nevel over de meersen dreef, zag men de ranke gestalte van de kasteelvrouw. Zij bewoog zich zwevend van bloem tot bloem. Plukte met haar slanke hand de leliën en verzamelde ze in haar schoot. De fijne doorzichtige sluiers die haar omhulden volgden elke harer bewegingen. Het bleke schijnsel van de maan gaf haar uitwaaiende haren een zilveren glans. Plots verdween ze dan in een nachtzwarze koets, bespannen met zes stijgerende grijze paarden. Witte dampen sloegen uit hun snuivende neusgaten en van hun stampende hoeven schoten lange vuurslierten. Een vaag getintel van bellen bleef hoorbaar, lang na-

dat ze aan de einder verdwenen en door het onzichtbare opgeslorpt werden. Blijvend was de tedere wasem van leliegeur en de bleke maan die poogde door de nevels heen te dringen.

Boven op de grote steenweg, stond een hoeve, ruim 200 jaar oud. Van 1835 tot 1935 leefde op de hoeve boer Petrus B. Gedurende die tijd kende hij vier regerende vorsten: Leopold I, Leopold II, Albert I en Leopold III. De hoeve trotseerde twee wereldoorlogen. Buiten de schuur die in de dertiger jaren afbrandde en de stallingen die verdwenen zijn is er aan de buitenbouw haast niets veranderd.

Ten tijde van Petrus was die schuur een wonder van bouwtechniek. Gesteund door sterke eiken balken en gedragen door een stevig gebinte liep het dak uit in een spitse top. Op een hoogte van ongeveer vier meter lagen de balken verbonden door dwarsliggende kleinere losse balken. Deze konden naar believen geplaatst worden en dienden om de oogst, stro en hooi, op te tasten. Boerenjongens moesten ook acrobaat zijn om op deze bewegende balken het evenwicht te behouden en intussen toch maar de de bussels netjes op stapelen.

De dorsvloer in het midden van de schuur was van vastgestampte leemgrond. Bij winterdag hoorde men regelmatig het bonzend geklop van de dorsvleugel op de harde vloer. Naargelang het ritme onderscheidde men of er één of

meer dorsers aan het werk waren. Ging het in langzamer tempo: de precieze tijd om de steel omhoog te heffen, de loshangende vlegel boven het hoofd te laten draaien en dan met een plof op de uitgespreide graanschoven neer te smakken, dan was er een eenzame dorser bezig. Vielen de kloppen iets vlugger, dan waren er twee aan de slag. Ging het vlugger, dan waren het er drie in stormachtig tempo die de korrels ritselend uit de aren deden spatten.

Links in de schuur bevond zich het kafkot met de wanmolen. Deze diende om het graan te zuiveren en werd met de hand gedraaid. Bovenop in een bak gooide men het graan. Door een smalle opening viel het op een zift dat schuddende bewegingen maakte. Een groot wiel met wieken produceerde de nodige wind om het kaf weg te blazen. In de uiterste hoek van het gebouw waar het hooi tot aan de nok opgestapeld lag, was een kleine ruimte gelaten met een deurtje dat in de stallingen uitgaf. Deze plaats, enkele vierkante meters groot werd benut om de pasgeboren kalveren op te vangen. Bij de geboorte werd het kalfje droog gewreven met hooi. Net zolang tot het de poten strekte, stuntelig rechtop ging staan en waggelend de eerste stappen zette. Zo'n kalfje, met grote zachte ogen boordevol verwondering, opende zijn mondje en met een schuchtere 'beuh' wrong het zich naar buiten. De boer nam een emmer lauwe melk, stak er de vuist in met de

duim naar boven. Nieuwsgierig snuffelde het kalf, rook de melk, maar wist niet hoe te beginnen. Met zachte dwang duwde de boer de kalverkop in de melk. Het snuitje opende zich, vond de duim en ging instinctmatig zuigen. Zo leerde het de melk opdrinken.

Bezijden de schuur stonden de varkens-koten. De dieren stonden per twee in hokken van 2,5 op 2,5 meter. De stenen vloeren hielden af naar een moezgat, waardoor alle vocht afgevoerd werd naar de beerput. Ten onrechte zei men soms 'vuil varken'. Deze dieren deden nooit hun behoefte in het stro waarop zij rustten. Wanneer op een zonhete dag een varken zich in de modderpoel wentelde, deed het het niet uit zucht naar viezigheid, wel om de huid te beschermen tegen stekende insecten en brandende hitte.

Een dorpsgezegde was: "hij is het dertiende viggen". Dat duidde op iemand die steeds moeilijkheden had om te bekomen waarop hij recht heeft. De zeug had maar twaalf tepels en kon toch dertien of meer biggetjes werpen. Zo'n kroost was een zware opgave en toch zorgde de zeug dat alle leden van haar kroost kraaknet en keurig waren van kop tot krukstaartje. Het was leuk om te zien hoe die rosse molligheid, knorrend en elkaar verdringend de enorme tepelweelde opzochten om zich te goed te doen aan zoet-lauwe moedermelk.

Verderop stond de schaapskooi. De dieren liepen vrij in de boomgaard of gingen

met de herder op stap. In de lente werden de schapen geschoren, de wol gewassen en in de wind gedroogd en vakkundig geplukt. De wol werd uiteen gerafeld zonder de draden te breken en met het spinnewiel gesponnen. De fijne draad werd gedubbeld tot de gewenste dikte. Soms werden de strengen wol indigo-blauw geverfd. Petrus droeg nooit andere kousen, truien en sjaals, dan die op zijn eigen hoeve gewonnen, gesponnen en gebreid werden.

Boven de stallingen bevond zich het kippenhok. De hennen gingen bij zonsondergang op stok. Bij het eerste morgenklaren gaf de haan door langgerekt kraaien te kennen dat de nieuwe dag op komst was. Als een veldheer stapte hij fier het eerst naar buiten gevolgd door het ganse heir. Het erf en de boomgaard was weer voor een lange dag hun rijk. Ze liepen kakelend en scharrelend rond, krabden de aarde en pikten oude kersepit-ten en pieren. Soms nestelden zij zich in de grond en deden met hun vleugels het mul opstuiven. Granen en groen waren het hoofdbestanddeel van hun voeding. In het drinkwater werden roestige nagels gelegd, dit om een extra rantsoen ijzer op te doen. De natuurlijke smaak, de rijke smaak en voedingskwaliteit van eieren zoals ze door deze kippen werden gelegd kennen wij al lang niet meer. Het ei dat wij vandaag proeven is slechts een armzalig surrogaat van wat het eens was.

Op de uiterst rechtse kant stonden de

paarden- en koeienstallen. Deze hadden eveneens afhellende vloeren en de dieren kregen regelmatig een dikke laag stro om op te rusten. Bij goed weer werden ze naar de wei gedreven. Bij nacht vertoefden zij meestal op stal. Zij voorzagen in de behoefte van melk, boter en kaas.

Het zware Brabantse paard was toen zeer gegeerd om kar en ploeg te trekken. Deze werktuigen bevonden zich achteraan in het karrenkot met alles wat een boer uit die tijd zoal nodig had. Kruiwag-
gen, egge, schoeper, kludden, harken, riek, bijl, kapper, gaffel, zeis, pik, haagschaar, zaag, sloeper enz. Bezijden stond een slijpsteen die bevestigd was op een uitgeholde boomstam. Daarin werd water gegoten, zodat bij het draaien de steen regelmatig bevochtigd werd, wat een goede functie waarborgde.

Op het grote afhellende pannendak lagen druivelaars. Rijp zijnde werd een deel ervan gegist tot rode en witte wijn. De drank met hoog alcoholgehalte was zeer gegeerd. De wijn werd ook wel aangengelgd met water en gesuikerd gedronken.

Achter het erf lag de 'lochting' waar groenten en bessen gekweekt werden. Cichoreiwortels werden gedroogd en gemalen om bij de koffie te voegen. Vaak werd het ook gedronken even gekookt in de melk, gezift en gesuikerd. Dit goedje bleek een heel voedzame drank te zijn.

Petrus kweekte altijd zijn eigen tabak.

De kleine plantjes afkomstig uit Appelterre werden op de markt aangekocht. Hij plantte ze op 75 cm van elkaar in goed bemeste aarde. De plant kan tot 60 cm hoog worden. Ze heeft brede matgroene afhangende bladeren. Wanneer ze halfwas gegroeid waren kwam de champetter en telde nauwgezet de plantjes, want er diende accijns betaald per plant. Bij de rijpe plant, precies de periode van het in zaad komen, werden de struiken afgesneden en op een droge luchtige plaats, afzonderlijk met de stronk naar omhoog opgehangen voor het drogen. Eens gedroogd, werden de bladeren verwijderd, kunstig in elkaar gedraaid en terzelfdertijd op een draaiend toestel tot een lange worst opgerold. De tabaksworst werd dan afgedekt met een katoenen doek en op een droge plaats bewaard. Dat werd dan de boer zijn rookvoorraad voor het komende jaar. Petrus had steeds een toeklapbaar mes bij zich, een roodstenen pijp en een tabakszak vervaardigd van een gedroogde varkensblaas met daarin een einde worsttabak. Als hij zijn pijpje wenste op te steken, sneed hij heel fijne cirkeltjes tabak af, propte die in de pijp, zoog aan de pijpesteel en blies paffend de rook uit. Het waren de luttele rustige ogenblikken die de boer zichzelf gunde. Wijn hij peinzend de blauwe rookkringetjes nakeek, maakte hij reeds plannen voor het komende werk.

Vlak achter de tuin lag de boomgaard.

Toen groeiden er nog hazelnoten, kweekperen en mispels. Bezijden de tuin stond de oven waar voor gans de week brood gebakken werd van de eigen tarweteelt. De hond Lion moest het stellen met een roggebrood. Tussen de oven en de mesthoop lag de houtopslagplaats. Speciale blokken voor de open haard en fijner hout voor het ontsteken van de oven.

Een vlierstruik en een lindeboom overschaduwden de poel die de mest moest vochtig houden.

Achter de boomgaard lag het bos. Het was de houtschuur van Petrus. In de lente was het bos sprookjesachtig mooi. De grond was bezaaid met boterbloemen en onnoemlijke variatie van kruiden, witte, paarse en rose bloempjes. Nergens ruiste de wind zoals in de hoge canada's, nergens waren de tinten van het beukenlover zo roodbruin.

Diep in de schaduw, onder de takken van een overhangende hazelaar was een fontein. Het water was er zo helder dat men op de bodem de bron kon ontwaren langswaar het zuivere water opborrelde. Onophoudelijk vloeiende het murmelend verder, in zijn loop de kronkelende grachten volgend om zich uiteindelijk in de root te storten. In deze poel lagen op de bodem de donkerbruine herfstbladeren te blinken. Daartussen een gewriemel van de onmogelijkste kleine diertjes. Libellen en kleurrijke vlinders speelden op het wiegelende riet dat langs de waterkant

groeide. Lichtgroen ‘paddengerek’ pakte zich samen op de waterrand en kleine dikkopjes schoten heen en weer. Vroeger was hier dichtbij nog een biezenbos. De takken werden gebruikt voor het vlechten van stoel- en zetelzittingen. Petrus was hierin zeer handig en manden vlechten was hem niet onbekend. De wisselen werden eerst in water geweekt om een gemakkelijke vormgeving te bekomen.

Vlakbij lagen de meersen. In het voorjaar bloeiden de gele paardebloemen. Een zeer merkwaardige plant. Als de bloem kleur afgaf was zij juist op punt om er heerlijke witte wijn uit te gisten. De bladeren werden als sla gegeten en fijngeknipt werden ze in pannenkoeken verwerkt.

Naast dit alles waren er de vruchtbare akkers die het levensnoodzakelijke voedsel leverden. Hier klom de dageraad in zachtroze kleuren van moerbeirood en nevelig paars.

Hier werden verre horisonten geboren. Onder de milde middagzon barstte de aarde open en voerde de zaden naar rijpheid.

Hier was de hemel hoog en in het pure blauw zweefden haastigloos kleine witte wolkenlierten.

Hier daalde in bloedrode gloed de avond en de schemering bracht stilte over de velden.

En de boer was onsterfelijk!

Bertha De Winne-De Bodt
Westerlo

Heldergem in het interbellum

Het was een harde tijd. Veel Heldergemse inwoners zochten hun heil in de seizoenarbeid en werkten in Frankrijk op het veld. Vooral voor de jongelingen was het hard labeur. Een onlangs opgericht beeld is een blijvende herinnering aan die periode.

De doorwinterde seizoenarbeider had er een andere kijk op. Zo getuigt het gesprek dat ik onlangs had met een buurman. Hij stond klaar, met de blauw gestreepte 'boezjaz' over de schouder om te voet naar het station te stappen en dan verder te reizen naar Frankrijk.

Ik was een jonge tiener, die altijd het waarom en waarvoor der dingen wilde weten. Dus vroeg ik hem waarom hij zover naar Frankrijk ging werken. Hij antwoorde in het sappige dialect van Heldergem: *"Awel, gij klein kurjeuzeneuzeken, 'k zalle 'k ik dad isj rap vertellen, 'k goine kik veur mij plezier ner 't Fraasland, 't es isj e wad anders, ge zie ne kiejer ander volk en g'en werkt tog moir zu ert az dagge zelf wilt en 'k verdiane kik ne schunen ceng. En azze kik weer nar huis kom kuele kik e kadoke veur de vrau en zes neig kontent mee aul 't geljd da kik eur geef en 't es weer kermisliefde!"*

Zo zie je maar, wat voor de een ramp was, is voor de ander een plezierreisje.

Er waren ook stoere mannen die in de koolmijnen van Luik gingen werken, onder andere Jaua Lowie, de vader van een schoolkameraadje. Zij vertelde hoe haar vader en oudere broer de zondagavond op hunne koersvelo naar Luik reden, de ganse week in de mijn werkten en de zaterdag laat terug naar huis kwamen, moe en vuil. Dat maanden volhouden was wel een hele prestatie.

Ook voor de boer waren het jaren van zwaar labeur. Tractors of elektrische hulpmiddelen bestonden nog niet. De akkers werden geploegd met paard of os en verder was alles handwerk. En de boer zou in het zweet zijns aanschijn het dagelijks brood verdienen.

Het begint bij de 'messing', die achter de stallingen ligt en een mengeling van stroo, stront en regenwater is. De boer verwijdert de bovenste laag. Een donkerbruine vochtige massa komt bloot te liggen. Warme dampen stijgen kronkelend naar omhoog en lossen op in de lucht. Wat hier ligt is gewoon een wonder van de natuur. Stro en uitwerpselen,

gedrenkt in regenwater en bestraald door een hete zomerzon, zijn omgezet tot deugdelijk krachtvoer voor de akkers.

Met kruiwagen of kar brengt de boer het naar een braakliggend veld. Hij spreidt het over de hele oppervlakte uit. Vervolgens wordt het in de diepe voren ondergeploegd, daarna 'geschoeperd' tot men een effen en luchtige bovengrond bekomt. De akker ligt klaar en wacht om het tarwezaad in haar schoot te ontvangen. De zaaier trekt een lange grijze zaaishort aan. Daarin draagt hij het kostbare zaad en stapt met regelmatige passen over het veld, terwijl hij met brede armzwaai de tarwekorrels uitstrooit.

Dan wordt de 'kledden' gebruikt. Dit is een werktuig bestaande uit meerdere grote metalen schakels die over de grond gesleept worden en de zaden toedekt. Dan wordt nog even met 'de rolder' de aarde lichtjes aangedrukt, zodat de korrels volledig omhuld zijn en veilig geborgen voor de vraatzuchtige eksters.

In 'den uitkommeren' is de zaadkorrel gekiemd, schiet uit en groeit uit tot een lange stengel met bovenaan de nieuwe tarwearen. Trots aanschouwt de boer zijn veld. Die wiegende massa heen en weer deinende gouden korenaren, zij dragen in zich de belofte van een nieuw brood. Maar als helse stortregens en dolle wervelstormen teisterend over de akkers razen, dan knakt de tere stengel en ligt de gouden korenaar gebroken tegen de grond. Dan is de oogst gedeeltelijk verloren, dan weent de boer in stilte en vloekt hij binnensmonds.

Maar als hij gespaard blijft van onweer en storm en bij avondsonde het klokje klept en van uit de toren de klanken tot ver over de velden uitwaaieren, dan vouwt hij devoot zijn handen en prevelt 'danke Heer'.

Wanneer de gouden aar stijf staat en vol is met zongerijpte graankorrels, dan is de oogsttijd aangebroken. Dan scherpt de boer zijn maaisikkel en met vaste hand zwaait hij het blinkende staal en legt de oogst in rijen neer. Het graan wordt gebundeld en in mantels rechtop gezet om te drogen. Vervolgens wordt het naar de hoeve gebracht en opgestapeld op de schelf in de schuur.

Hij houdt deze hoog boven het hoofd en met een draaiende beweging ploft hij hem hard neer op het op de dorsvloer liggende graan. Zo komen de tarwekorrels los. Deze worden in de wadmolen gestopt en zo wordt het kaf van het koren gescheiden. Het gezuiverde graan wordt op de graanzolder geborgen en wanneer er nood is aan bloem om het brood te bakken, brengt hij een paar zakken naar de windmolen in Sint-Antelinks.

In zijn vrije uren begint de boer het graan te dorsen met de houten vlegel.

De boer heeft een vaste wekelijkse bakdag. De 'mouilje' –houten bak waarin het brooddeeg gekneet wordt- krijgt een plaats in de warme keuken.

Met opgerolde hemdsmouwen en witte schort neemt hij de nodige hoeveelheid bloem, lauw water, gist, smout en zout en kneedt dit mengsel tot een luchtige deeg en laat het een half uur 'rijzen' in de mouilje. De deeg wordt opnieuw bewerkt en verdeeld in 'bakblikken', waarin het mengsel nog een uur moet rijzen.

Ondertussen stookt de boer de oven heet met hout van de doornen haag. Is de oven op temperatuur en het brood

voldoende gerezen, dan wordt de gloeiende houtskool opzij geschoven en worden de bakblikken in het midden geplaatst. De ovendeur gaat dicht en de spleten worden met kleiarde toegestreken. Wanneer, na baktijd, de ovenpoort opengaat, dan doet de overheerlijke geur van vers gebakken brood de buurt watertanden.

De boer bekijkt het baksel, hij is tevreden en geniet. Hoewel hij heel goed beseft hoeveel zwaar labeur er aan vooraf gaat vooraleer de boterham op tafel komt.

En hij moet nog voor zoveel meer zorgen. De veestapel, het planten van de aardappelen, het zaaien van klaver, rapen en bieten, de groentetuin en het roggeveld, de boomgaard en het bos en wat nog meer.

Verdiende de boer geen gouden medaille?

Bertha De Winne-De Bodt

3M MUSEUM (MUSSENZELE MINI MUSEUM) HAALTERT

Opzet:

Om de snelle evolutie in de tijd te illustreren, kwam het idee om "De tijd van toen" te reconstrueren.

Het 3m Museum beoogt vijf thema's van de periode +/- 1940 '50, '60 en later, waarbij taferelen gebouwd worden rond 5 thema's, zijnde:

- . Het gezin.
- . Werken en leven op straat.
- . Ontspanning.
- . Religie.
- . De School.

Indien jullie beschikken over voorwerpen, kledingstukken, geschriften enz....die dit opzet meer helpen groeien, aarzel niet, het 3m kan nog heel wat gebruiken.

We danken diegenen die reeds hielpen met de aanzet van dit opzet, hetzij door inbreng, schenking en/of morele steun.

Vraagje: kan iemand me op het spoor zetten met de voorwerpen afgebeeld op deze foto's? Naam van het voorwerp, functie?

3M museum - Mussenzele 1 - 9450 Haaltert

053 84 15 13

0496 211 082

info@ mussenzele.be - www.mussenzele.be

Schoenenpoetsset ?

Toestel van firma Le Tendeur . Functie ?

Functie werktuigen ?

Heldergem, nostalgisch bekeken

In Heldergem waar ik ben geboren
Daar heb ik voor altijd mijn hart verloren
Ik sleet er een zorgeloze jeugd
En werd er opgevoed in eer en deugd

Mijn ouders waren gewone lieve mensen
Die rekening hielden met mijn wensen
Tijdens de oorlogsjaren
Moest ik veel ellende ervaren

In '45 was de oorlog voorbij
En iedereen was blij
Wij herbegonnen met nieuwe moed
Wij waren vrij en dat was goed

In Heldergem wonen heel gewone lieden
De industrie heeft er niet veel te bieden
Een pantoffelfabriek verschaft wat werk
De rest pendelde van her naar der

Er waren enkele middelgrote boerderijen
Maar vele kleine konden met moeite gedijen
Ze werkten van 's morgens vroeg tot 's avond laat
Maar financieel waren ze er niet veel mee gebaat

Velen trokken naar Frankrijk om de campagne te doen
Voor 't onderhoud van hun familie, niet voor 't fatsoen
Na 6 à 8 weken keerden ze terug naar hun gezin
Ze hadden weer geld voor het onderhoud en de min

De wagenmaker, smid en herbergier
Leefden beter door de winst op het vertier
De middenstand in 't algemeen
Waren financieel beter dan iedereen

De jeugd leefde onbezorgd en maakte plezier
Met wat weinig drinkgeld voor hun vertier
In de cinema bij Noteris en in 't café bij den Dikken
Versleten ze vele uren en de rest kon stikken

In '76 werd de fusie een feit
Maar tot wat heeft het ons geleid
De pastorie, 't gemeentehuis, alles werd verkocht
Het onderhoud van de wegen, dat is ver gezocht

Heldergem, het kleine broertje in de rij
Wordt steeds vergeten door de heerschappij
Men heeft ons een beeld beloofd vanaf het eerste uur
Wij hopen dat het er komt in deze legislatuur

Ik wil dit geschrijf positief besluiten
Want ik weet het gaat steeds om duiten
Heldergem, mijn dorpje, ik heb je lief
Ik zal altijd van je houden met hart en ziel

En als mijn laatste uur zal zijn geslagen
Dan wens ik dat ze mij zullen dragen
En laten rusten in Heldergemse grond
Mijn dorp dat mij dierbaar was tot de laatste stond

Roger De Troyer

Heldergem Liefkens Hoek

